

ספריי - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

תורת מנחם
אגרות-מלך

מכתבים כלליים למועדי השנה
תיש"א - תנש"א

אוצר החכמה

מאת כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א
שניאורסאהן
מליובאוויטש

חלק א
תשרי - אדר

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

סניף אה"ק ת"ז כפר חב"ד

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמישים ושתיים

הי' תהא שנת לפלאות בכל

שנת הצדיק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

TORATH MENACHEM IGROIS MELECH

אוצר החכמה

Vol. 1

אמרי שמואל

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn N.Y. 11213
Tel. (718) 493-9250 • (718) 774-4000

Printed in Israel
5752 • 1992

בהזמנות לפנות אל:

הוצאת ספרים קה"ת כפר-חבי"ד, ת.ד. 3, טל. 03-9606725, 03-9606018

נדפס בדפוס חיש

ע"י חיים אליעזר בן מלכה פרידא
וע"י שמואל יעקב בן דינה

נסדר והוכן לדפוס

ע"י שמעון בן פריידל

מפתח כללי

5	.....	פתח דבר <small>(113-107)</small>
9	.....	עם הספר
13	.....	מבוא
101	.....	תוכן מכתבים
א	.....	תורת מנחם – אגרות מלך
תפז	.....	הוספות

מפתח מכתבים לפי מועדים*

מריחשון

קיא	.....	מכתב ל <small>(113-107)</small>
קסב	.....	מכתב מב
רלא	.....	מכתב נה
רעז	.....	מכתב סד
שלד	.....	מכתב עג
שפב	.....	מכתב פ

י"ב כסליו

י	.....	מכתב ה
---	-------	--------

י"ט כסליו

קטו	.....	מכתב לא
קפא	.....	מכתב מו
שנו	.....	מכתב עו

* המכתבים הקשורים לחודש תשרי (ואלול) לא צויינו משום שהם רוב המכתבים.

חנוכה

מכתב כז	.....	צו
מכתב לב	.....	קיח
מכתב סא	.....	רסא
מכתב סה	.....	רפב

אחיות 1234567

שבט

אוצר החכמה

מכתב נו	.....	רלו
מכתב סו	.....	רפז
מכתב פא	.....	שפט

אדר (פזרים)

מכתב מג	.....	קסז
מכתב מט	.....	קצז
מכתב נז	.....	רמ
מכתב עז	.....	שסא

ביה

פתח דבר

לקראת שנת הצדי"ק¹, שנת מל"ך (תשעים) לכ"ק אדמו"ר שליט"א, הננו מו"ל בזה ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א² את ספר "תורת מנחם — אגרות מל"ך", הכולל³ כל⁴ המכתבים הכלליים "לכל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם", שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בארבעים שנות נשיאותו⁵, וע"פ חז"ל הרי ש"בארבעין שנין קאים אינש אדעתיה דרביה"⁶, וניתנו הכוחות לדעת סוף דעתו ותבונתו⁷, פנימיות ועצמיות כוונתו⁸, באופן של "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁹.

אוצר החכמה

המכתבים מופיעים בתרגום לשון-הקודש¹⁰, שנעשה¹¹, בדרך כלל, על-ידי הרה"ח ר' טובי' ש"י בלוי, כשבחלקם הגדול הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א¹².

1. ראה קונטרס משיחות ש"פ צו, ח' ניסן תנש"א ס"ח ואילך. (ספר השיחות תשנ"א) וש"נ.
2. ראה המובא לקמן במבוא פרק "מטרת ספרינו", מאג"ק חט"ו ע' 20, מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"ש ענין לערוך חוברת מכתבים הכלליים וכו'. וראה "עם הספר" בסופו.
3. 166 מכתבים. ראה הע' 14.
4. המופנים לכל ישראל (לא נכללו כאן מכתבים-כלליים שהופנו לציבור מסויים וכן מכתבים פרטיים-כלליים שנשלחו לרבים מישראל, שאינם שייכים למסגרת זו, ונדפס על-פני שלושים החלקים מסדרת "לקוטי-שיחות" (בהוספות) וכעשרות חלקים מסדרת "אגרות-קודש").
5. משנת תש"י (לקראת שנת תיש"א) עד שנת תנש"א (מלכותך).
6. ע"ז ה, ריש ע"ב.
7. פירש"י ע"ז שם ד"ה לא קאי.
8. ד"ה וידעת תרנ"ז ספה"מ תרנ"ז ריש ע' ג.
9. תבא כט, ג. ועיין בספר השיחות חש"נ ע' 259 ואילך (שיחת ש"פ בא) במעלת "ארבעים שנה" שגם העינים ד"רבי" שלמעלה מגדרי הבריאה נמשכים וחודרים בהאדם.
10. חלק קטן מהמכתבים נכתבו בלה"ק, ורובם נכתבו באידיש. ונדפסו על-פני סדרת לקוטי-שיחות ב"הוספות". וראה הע' 12.
11. ברובם הגדול מיד עם הופעתן בראשונה ופירסומם בכתבי-עת (ראה ב"מבוא"), והשאר תורגמו לראשונה בספר זה. וראה הע' 12.
12. אותן שהופיעו במקורן בלה"ק לא ציינו כל הע' בראשית המכתב. אותן התרגומים שהוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א צוינו על-ידינו כשוה"ג בתיבת: "תרגום. אותן

הספר כולל שני חלקים: חלק א (מכתבים א-צג) כולל המכתבים השייכים לחדשים תשרי-אדר¹³. חלק ב (מכתבים צד-קסו) כולל המכתבים השייכים לחדשים ניסן-אלול¹³. בכל חלק מסודרים המכתבים לפי תאריך הופעתם.

בתור הוספות באו:

- א. "השלמות" – המכתבים¹⁴ שנכתבו לכל "נשי ובנות ישראל" או לכל "ילדי ישראל"¹⁵ – גם זה בתרגום ללה"ק, כנ"ל (נדפס בסוף חלק ב).
- ב. "הוספות" – מדור לשיחות ומכתבים שנאמרו ונכתבו לביאור פרטים שונים במכתבים¹⁶. גם זה בתרגום ללה"ק כנ"ל.
- ג. "מפתחות" – מפתח ענינים לכל המכתבים וההערות שבשוה"ג. (נדפס בסוף חלק ב)¹⁷.
- ד. "מבוא" – אודות מהותן ומטרתן של המכתבים הכלליים, דרך התרגום, ההפצה וכל הכרוך בזה. (נדפס בתחילת חלק א).
- על-פני כל מכתב, בצדו, ערכנו תקציר מתוכן האגרת וכן כותרות כדי להקל על הקורא ולסייע בידי המחפש. כמו כן באו בתחילת כל חלק תוכן-מכתבים בו באו בתמצית הנקודות העיקריות שבמכתבים.
- כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ח ר' פרץ אוריאל שי' בלוי. ועריכה סופית ע"י הרה"ח ר' טובי' שי' בלוי.

- תרגומים שלא זכינו להגהתן ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א צויינו על-ידינו בשוה"ג כתיבות: תרגום חפשי. ועל אותן שנסתפקנו צוינו גם הן בשוה"ג, כסימן שאלה.
13. המכתבים משלהי השנה שנכתבו לקראת השנה החדשה נכללו בחלק הראשון.
14. לנשים – 6 מכתבים. לילדים – 15 מכתבים. סך כל המכתבים (ראה הע' 3) 187.
15. וראה שיחת אדר"ח תשד"מ ועוד. בשיחה ל"צבאות ה'", שכל מה שמדברים לקטנים שייך גם לגדולים.
16. בכל חלק בא בסוף הספר ה"הוספות" השייכים למכתבים הכלולים בו. כמורכב צויין בשוה"ג של אותן מכתבים לעיין ב"הוספה" השייכת להם.
- הרבה מ"הוספות לאחר זמן" נדפסו בשוה"ג של המכתב בגוף הספר.
17. סודר ע"י הרה"ח ר' מאיר יחיאל שי' הרשקוביץ.

הספר יו"ל לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א – שישלח לו השי"ת רפואה שלימה וקרובה בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הקדושים וימשיך להנהיג "כל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם" לקראת הגאולה, ובקרוב ממש "יעמוד מלך"¹⁸ ויוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, "מלך ביפיו תחזינה עיניך"¹⁹ תיכף ומיד ממש, אמן כן יהי רצון.

מערכת "אוצר החסידים"

י"א ניסן ה'תשנ"ב (הי' תהא שנת נפלאות בכל)
צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א
כפר חב"ד, אה"ק ת"ו.

18. רמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם ספי"א.

19. ישעיה לג, יז.

ב"ה

עם הספר

מאז עלותו על כס הנשיאות לאוי"ט נוהג כ"ק אדמו"ר שליט"א לפרסם "מכתבים כלליים", המופנים "אל אחינו בני ובנות ישראל בכל מקום ומקום". מכתבים כלליים אלה מתפרסמים בהזדמנויות שונות, ובכלל זה, באופן קבוע, בפרוס כל שנה חדשה ולקראת חג הפסח, ותכופות, במיוחד לאחרונה, יותר ממכתב אחד לכל תקופה.

חלק ממכתבים אלה נכתב בלשון הקודש, אך רובם הגדול נכתבו במקורם באידיש, ותורגם לשפות רבות.

כמה מן המכתבים הכלליים של השנים הראשונות, מאותם שנכתבו באידיש, תורגמו בשעתם ללשון הקודש, רובם ע"י הרה"ח וכו' ר' אוריאל צימר ז"ל, אך חלקם נשארו בלתי מתורגמים.

החל משנת תשכ"ג, נפלה בחלקי ת"ל הזכות הגדולה והנפלאה וכ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל להורות לי לתרגם את המכתבים הכלליים, ומאז נשלח אלי ממזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א כל מכתב כללי מיד עם הופעתו על מנת לתרגמו ולפרסמו. בחלקם הגדול אף הוגהו ותוקנו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א – במיוחד מאז נוצרו האפשרויות הטכניות (ששיאן – הפקסימיליה) להעביר כל מכתב אלי באופן מיידי ולהחזיר את התרגום ולקבל את התיקונים במינימום של זמן על מנת לפרסם.

★ ★ ★

"מכתבים כלליים" – מושג עשיר תוכן שכ"ק אדמו"ר שליט"א טבע אותו ויצק בו תורת חיים מלאה ושלימה. במכתבים הכלליים מבאר הרבי שליט"א לא רק את תוכנו הפנימי והמהותי של כל חג ומועד בלוח השנה, שלקראתו מתפרסם המכתב, ואת ההוראות והלקח למעשה לכל השנה, אלא שכ"ק אדמו"ר שליט"א גם פורש דרכם את יריעת תורתנו הקדושה, תורת חיים, ומבטא בהם את רוח היהדות בטהרתה ובשלימותה, לכל היקפה ומשמעויותיה בעולמנו הרוחני והגשמי, בעולם הפרט ובעולם הכלל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א, מאור ומורה דורנו, הרועה הנאמן והאוהב של כל בני ובנות עמנו בכל אתר ואתר, מלמד ומדריך במכתביו הכלליים את הדור כולו כיצד לקבל ולקלוט את האורות האלוקיים של כל עת וזמן, וכיצד ליישם בחיי הגוף והנפש.

מכתבים כלליים אלה מהווים איפוא למעשה את דבר התקופה, צו השעה, כפי שמורה ומנהיג הדור רואה בכל עת. לאמור: כל מכתב כללי הוא הארת דרישות השעה באור הנצח, ומחדיר חיי עולם בתוך חיי שעה. המכתבים הכלליים מהווים בפשטות תמצית המסקנות הרוחניות-מעשיות מן המשמעויות הפנימיות של כל חג ותקופה. יחד עם זה מכילים המכתבים הכלליים אוסף של הבנות מעמיקות בתוכן החגים, ומצטיירת מהם תמונה כוללת, עשירה ומקיפה של תכני החגים ומשמעויותיהם לדורנו ולזמננו.

בדברי חז"ל קיים המושג "דבר לדור" (ראה, למשל, רש"י, וילך, ל"א, ז') – כאשר המלה "דבר" מנוקדת בדי' פתוחה ובי' קמוצה ודגושה – ומובנה "מנהיג". במכתבים הכלליים מגלה ה"דבר לדור" – את הדבר – והפעם בדי' קמוצה ובי' קמוצה ורפויה – לדור. מנהיג הדור מלמד את דבר ה' בתורתו כפי שהוא מיועד לדור.

ויש עוד יחוד במכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א, בשונה ממאמריו ושיחותיו הק', בכך שהם "תורה שבכתב" (שכן המאמרים והשיחות שפורסמו נאמרו בעל-פה והועלו על הכתב על-ידי השומעים), ויש בהם היתרון של "מפי ספרים" שעל "מפי סופרים" (שהרי, כידוע, יש יתרון ויחוד בכל אחד משני אלה על חברו).

מאליו התבקש מאוד לרכז את כל המכתבים הכלליים ולפרסמם בלשון הקודש. לצורך זה תירגמתי את המכתבים הכלליים מן השנים הראשונות שלא תורגמו בשעתם מאידיש, וצירפתי אליהם את המכתבים שתורגמו מאז שנת תשכ"ג (והם, כמובן, רובם ככולם של כלל המכתבים), וכן, כמובן, את אלה שנכתבו במקורם בלשון הקודש ואלה שתורגמו ע"י הרה"ח הר"א צימר ז"ל ואחרים (בהם מכתב לחג השבועות תש"כ, שתורגם ע"י הרה"ח ר' שמעון גליצנשטיין ז"ל, ונדפס בספר התולדות של הבעש"ט

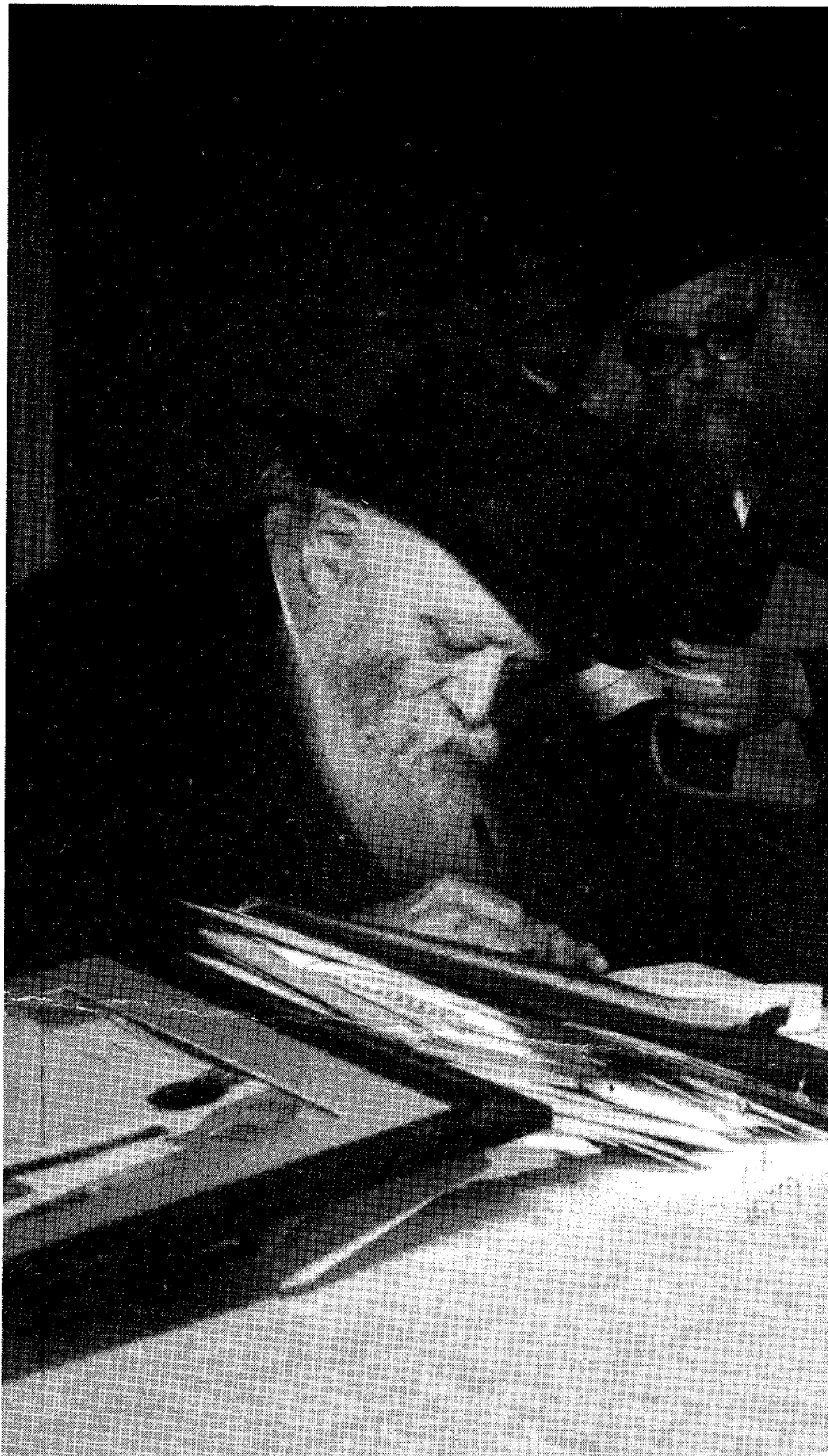
שחובר ע"י בנו הרה"ח ר' חנוך ש"י גליצנשטיין), וכך מופיע לפנינו אוסף מושלם ומלא של כל המכתבים הכלליים בלשון הקודש.

את העבודה המרובה של איסוף המכתבים והכנתם לדפוס, וכן עריכת תמציות ונקודות וכותרות וכו' וכו', עשה בני הרה"ח ר' פרץ אוריאל ש"י, אשר הוא גם שהציע את רעיון המפעל הזה, וכן יש לציין את סיועו הרב של הרה"ח ר' מאיר יחיאל הרשקוביץ ש"י, שתרם ממרצו וכשרונותיו הברוכים במסירות רבה להצלחת המשימה, ובמיוחד בעריכת המפתחות שתועלתם מרובה, וידועה דעתו הק' של כ"ק אדמו"ר שליט"א בחיוב ריבוי המפתחות. בני ש"י גם הקדים לספר מבוא מענין ומאלף.

זכינו לקבל מכ"ק אדמו"ר שליט"א הסכמתו וברכתו הק', והיא שעמדה לנו להתגבר בע"ה על המכשולים והקשיים הרבים שנערמו בדרכנו, וכך אנו זוכים ב"ה שהספר יוגש לעם ישראל כלול בהדרו, תורת מנחם דורנו – שבכתב – כפי שבאה לידי ביטוי באגרותיו, אגרות המלך, והיא למעשה תמצית תורתנו הק', תורת ה', בהבחנת והערכת הזמן ומשימותיו.

עבד אברהם אנוכי

טוביה בלוי, ירושלים ת"ו

ב"ה

מ ב ו א

אלה הדברים אשר אנכי מצוך היום (דברים ו, ו). לא יהיו
 בעיניך כדיוטגמא [= מצות המלך הבאה במכתב] ישנה,
 אלא כחדשה, שהכל רצין לקראתה". (רש"י).¹

במשך השנים נכתבו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א רבבות מכתבים כמענה
 להמוני הפונים אליו, בהם: עצה ותושיה, הדרכה ועסקנות, רפואת הנפש
 והגוף – משולבים בהוראת התורה בפשט, רמז, דרוש, קבלה, חסידות,
 הלכה, מנהג, סיפור, דברי הימים ועוד ועוד. בשנים האחרונות החלה עבודת
 הריכוז של חלק מאגרות אלו במסגרת סדרת "אגרות קודש – כ"ק
 אדמו"ר שליט"א", היו"ל ע"י "אוצר החסידים", בעריכתו של המהדיר
 הנודע הרה"ח ר' שלום דובער לוין. עד עתה ראו אור כעשרים כרכים (!)
 בהם רוכזו כעשרת אלפים (!) אגרות קודש שהם כשליש (משוער) בלבד
 מהחומר המיועד לעריכה וניתן לפירסום!!

כהשלמה, ואולי כעטרה לסדרה מופלאה זו, הגיעה השעה גם לריכוז
 המכתבים הכלליים. על ענינם של מכתבים מיוחדים אלו ועל אופיים ננסה
 לעמוד בשורות הבאות.

א. "מכתב כללי" – מתכונתו

עוד לפני קבלת הנשיאות, בעקבות ריבוי הפונים אליו, נהג כ"ק
 אדמו"ר שליט"א לשגר מכתב בעל אופי "כללי פרטי". כלומר, נהג היה
 לעיתים לשלוח לאנשים רבים מכתב בעל תוכן אחיד הקשור לאותה תקופה,
 פרשת-השבוע וכדומה.² בראש מכתבים אלו הופיעה ההפניה אל הנמען

1. מעניין שמאמר זה מצוטט ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א במכתבו הכללי הראשון (שלא נדפס).

ראה צילום 1 ועיין בהערה 5.

2. ראה "ימי מלך" חלק ב' עמ' 790 ובהערות למכתב תפא אג"ק חלק ג'.

"מוהר"י ש"י", כאשר הרבי שליט"א משנה בעת הצורך את האות ^{אחרי החכמה} "ני" לאות המתאימה לנמען ה"פרטי".

כאשר שרביט ההנהגה נמסר³ לידי כ"ק אדמו"ר שליט"א, החלו להופיע המכתבים ה"כלליים"⁴, שיועדו לכל בית ישראל. במכתב הראשון, שנכתב "על סף השנה החדשה" בתאריך ח"י אלול השי"ת, פונה הרבי⁵ "אל אחינו ואחיותנו, בני ובנות ישראל, די בכל אתר ואתר" ומאז ועד היום, זה למעלה מארבעים שנות נשיאותו, ממשיך הרבי שליט"א לזכות כל אחד ואחת מאתנו במכתב כללי מיוחד המופנה "לכל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם ה' עליהם יחיו". ובהם רעיונות והדרכות מענייני דיומא.

המכתבים נשלחים מפעם לפעם, ובאופן קבוע לקראת תקופת תשרי והימים הנוראים, ותקופת ניסן. הסיבה לעיתוי זה היא בפשטות מפני חשיבותן של שתי תקופות אלו והחגים שבהן בלוח היהודי. כפי שמתבטא הרבי בעצמו באחד ממכתבים אלה⁶:

"החגים שלנו — ככל דברי התורה והמצוות — מכילים ענינים כלליים, אחידים, וגם קווים מיוחדים, אופייניים. תוכנם העשיר, הבלתי נדלה, של החגים מאפשר לברור נקודות מסויימות היכולות לשמש כמשמעויות מתאימות במיוחד וכהוראות למצבים מיוחדים בזמן מסוים ובמקום מסוים".

משנת תשל"ב⁷ החלו להופיע, לקראת כל אחת משתי התקופות האמורות, "סדרות" של מכתבים (שנים או שלושה⁸) הקשורים זה בזה בתוכנם

-
3. בפועל, אם כי עדיין לא באופן רשמי, לפיו החלה הנשיאות לאחר תום שנת האבילות. ראה על כך באריכות "ימי מלך" כרך ג פרקים כב-כג — וזו כנראה הסיבה שמכתב שהופיע עוד בשנה זו הוסיף מתחת לחתימתו "חתנא דבי נשיאה כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו (מליובאוויטש) זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע הכ"מ". וראה להלן אודות סדר החתימה.
  4. הכינוי "מכתב כללי" הוא בגלל היותו מופנה אל הכלל, אך ראה לקמן במבוא פרק ב' כוונות נוספות בזה.
  5. לפנינו צילום כתב יד ראה צילום 1 של מכתב כללי שהחל הרבי שליט"א לכותבו ומשום מה כנראה לא סיימו. במכתב זה (לקראת יו"ד שבט תשי"א) לא ציין הרבי כלל את הנמען!
  6. י"א ניסן ה'תש"ל, לקמן מכתב קיד.
  7. הסיבה לכך קשורה, אולי, בשנת השבעים לאוי"ט.

דה' יו דשדד רה אמון ה' תשי"א, דדוקל'אן נ'.

[מסמך]

זאק ועלון
 נפתח את ההכרזות של נשיאנו כן
 אות שאמר בצוירה נבצע ז'יע. ~~ואזהותן~~
~~דמשק עשרה~~ ~~שה ק"ש עודד חול ואנון~~
 לא נועל
 את ארצו ה' שן הרפת עושה את שו.
 יש אנוק אמש של ישיהו ^{הפדר}
 ואור חוק הקת (שכותיה) בול וחסור
 ח'י. אנשינו, אתוהו והולאנו
 - אשכ פולח חש -
 גיה
 הדקיק אשכ
 צדי אשכ ~~לפני ה' ה' ה' ה' ה' ה' ה' ה' ה' ה'~~ דנוע אהרה: הצדק.
 האה אשכ לפני אצול היוק. ~~הפדר~~ ~~אזיקה~~
 כ' ו' א' (א' ה') חבשה שבה כצ' אהרה
~~הנה חבשה~~ ~~דנוע~~ ~~אצול~~ ~~אצול~~ ~~אשכ~~
 אופי אשכ חפץ היוק. ~~אזיקה~~ ~~אזיקה~~ ~~חבשה~~
 פליו אשכ קו קיו.

[צילום 1]

מכתב-כללי מיד עם קבלת הנשיאות (לא פורסם)

המכתב

העיקרי, כאשר במכתב המאוחר מעמיק ומאיר הרבי יותר את הנקודה שהועלתה במכתב הקודם, תוך הוספת פרטים וזוויות ראייה עיוניות למחשבה (עם זאת ניתן כל מכתב לעיון וקריאה בנפרד, כחטיבה בפני עצמה).

מגמה זו של "המשכיות" בולטת במכתבים רבים. יש שצויין הדבר במפורש במכתב או בשוליו ויש שהדבר רק נרמז בו. פעמים שנקודה מרכזית אחת מוסברת ומבוארת ב"המשכיות" במכתבים של שנה שלימה ויותר מכך⁹.

במבט מקיף ומעמיק, המתאפשר עתה, לאחר ארבעים שנה, תקופה שבה ע"פ עדות חז"ל "קאים אינש אדעתיה דרביה", עם האסף כל המכתבים הכלליים לפונדק אחד – ניתן אולי לקבוע כי הם מהווים כולם מעין המשך אחד המורכב חוליות חוליות; שלב אחר שלב בסולם העולה בית-אל. אחת מהדרכים בהם משתמש הרבי שליט"א להורות דרך ולחנך את הדור; רועה ישראל המוביל את העם – "כל אחד ואחת מבני ישראל יחיו" – מגביהו רמה אחר רמה, מכינו ומכשירו יותר ויותר לקראת הגאולה הממששת ובאה.

מתכונת המכתבים מורכבת (בדרך כלל) מחלקים שונים: ברכות לקראת התקופה המיוחדת בה אנו מצויים; משמעותה של אחת (או יותר) מהלכות

8. לקראת השנה החדשה הופיעו שתיים או שלושה מכתבים כתאריכים: ח"י אלול, ימי הסליחות או (ו) ר' תשרי. לקראת חג הפסח הופיעו בדרך כלל שתי מכתבים בתאריכים: ר"ח ניסן, י"א ניסן. (היו שנים שבאופן יוצא מן הכלל היו יותר מכתבים, וכן להיפך).

9. ראה לדוגמה מכתב ר"ח ניסן תשל"ג, לקמן מכתב קיח, שנכתב בו במפורש שהוא קשור למכתב משנת תשל"ב. ראה גם מכתב ר"ח ניסן תשמ"ו (מכתב קנ) "במכתבים קודמים... כאן נתעכב", כשהכוונה לשנים קודמות (בהופיעו לראשונה אף צויין במראי מקומות לעיין ב"תוכן קצר של המכתבים הכלליים בקשר לחג הפסח". (משום מה לא מופיע בהדפסה הסופית), ובמכתב שלאחריו צויין במ"מ (כפי שנדפס בהגש"פ): לעיין ב"רשימת נקודות שנתבארו במכתבי ניסן שקדמו" – ב"תוכן ומפתח שבתחילת הספר". כלומר, שמכתבים אלה הן מעין המשך למכתבים משנים עברו שתוכןן באו ב"מפתח" הכללי. (כן ראה מכתב נ"ב בו מפנה הרבי מפורשות למכתבים משנים קודמות). וכל זאת בנוגע לקשר הנחוץ להבנת גוף המכתב – ועדיין לא הזכרנו באשר לציונים ב"הערות ומ"מ" שבאו לצורך עיון והעשרה, שמזה ישנן עשרות פעמים.

ובספרנו ציינו בכל מקום בו קישר הרבי למכתבים קודמים (ראה למשל מכתב כא עמ' 10 מכתב נ"א עמ' רט).

כמו כן ראה המכתבים בין השנים תשכ"ד – תשל"א (מכתבים קח, קט, קי, קיג, קיד, קטו) בהם מוסברים כגג על גג הפרטים ההלכתיים הרבים והשונים הקשורים להקרבת קרבן הפסח, תוך כדי קישור הפרטים לנקודה מרכזית אחת. מעין פסיפס מדוייק ומרהיב המתפרש על פני כמה שנים. ואכמ"ל).

החג; נקודות למחשבה הקשורות לשם החג ותוכנו והפסוקים שבהם החג מופיע בתורה וכדומה; הייחודיות שבקביעות החג בלוח היהודי בצירוף של ימות החודש והשבוע (כמו הסמיכות לשבת, רצף של ימי קדושה ועוד); הקשר לפרשת השבוע הנקראת בתורה; המיוחד בקביעות הכללית של השנה (שנת הקהל, שנת שמיטה, שנה מעוברת וכדומה), ועוד פרטים רבים ומגוונים. בכולם מעמיק הרבי ומקשר לנקודה אחת מרכזית המובילה להוראה והדרכה מעשית בעבודת ה', "המעשה הוא העיקר". בהרבה מקרים מורכבות ההוראות המעשיות מגי' העמודים שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמ"ח, גם יחד, כשיחד משלימים את המשולש הנצחי. סיום המכתב הוא, בדרך-כלל, קישור הענין המרכזי לפסוקי תהילים השייכים לפרק המתאים למספר שנותיו של הרבי שליט"א (ראה על כך להלן), וכן ברכה חוזרת לקראת הימים הבאים ברוח תוכן המכתב. ולבסוף, כדרכו בקודש, הדגשת הקשר, מתוך תפילה וברכה, לגאולה האמיתית והשלימה.

במסגרת זו לא נוכל כמובן לסקור את מתכונת המכתב על כל חלקיו שצויינו כאן, אך כדי לקבל מושג על דייקנותם של דברים עד היכן הם מגיעים, "קל" אולי יותר להתעכב על הפרטים המסגרתיים לכאורה, ובחרנו בשני פרטים מראש המכתב וסופו:

יוצר החכמה

א. התאריך המופיע בראש המכתב בצד ימין. ב. הברכה האישית המופיעה בשולי המכתב לשמאלו בצמוד לחתימה הקדושה:

1. ה"תאריך"

המסר הכללי של המכתב תואם ומיישם את הפתגם המפורסם של אדמו"ר הזקן אשר "יש לחיות עם הזמן".

כלומר: המכתבים מלווים ומדריכים אותנו בהוראות והדרכות נפלאות בעבודת ה' המתאימים ומיוחדים לאותו זמן ואותה תקופה, כשהרבי שליט"א רועה אותנו אמונה ויראת ה' כבקרת רועה עדרו. ודבר בעתו מה טוב. מובן שגם ההוראות המעשיות קשורות לרוחן של הימים טובים והמועדים שבעת הופעת המכתב.

ה"זמן" על כל מרכיביו ומשמעויותיו, שהוא המוטיב המרכזי במכתב הכללי, בדרך כלל, מתבטא ב"תאריך" שבראשית המכתב. אם בכל מכתב

משמש התאריך לתעוד ולמידע כרונולוגי בלבד, כמנהג דרך-ארץ – הרי שכאן הוא תורה שלימה הצריכה לימוד ועיון. כל מילה ותיבה הקשורה ל"תארוך" המכתב מדוייקת ומכוונת. עובדה זו אנו יכולים ללמוד מההערות והמ"מ המשתרעים בהרחבה רבה (יחסית) לאותם מילים בודדות (ראו צילום 2).

ב"ה, מוצאי שבת-קודש פי נצבים-וילך,

כ"ה אלול,

שבת סליחות, ה'תשד"מ,

ברוקלין, נ.י.

מוצאי שבת קודש שאו מסדרים כדי ללוות את השבת (טושו"ע או"ח ד"ס ש. ו.ש"נ. שו"ע אדה"ו שם). וללוות – היינו שנס (הארת) השבת עם המלווים. – וכפצ"ח שער השבת פכ"ד: שהוא סעודה דדור מלכא. וכס"י הארז"ל כוונת הברלה ומר"ש: ויאמר דא היא סעודתא דדור מלכא משיחא. וכומירוח למוצ"ש כו"כ בקשות לכיאת אלי ומשיח.

מוצאי שבת קודש.. שבת סליחות- להעיר אשר שבת שיך כמיוחד לחשובה (שלימות הסליחה) – ע"פ כ"ר ספכ"ב: כוחה של חשוכה כו' מומור שיר ליום השבת. ושבת אוחיות חשב (אנה"ת ספ"י. ד"ה לך ה' הצדקה לאדה"ו. תורת נתן (להרנ"ש) בסופו. יפ"ת לכ"ר שם. וראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ס"י ק"ח: חשוכה איו שבת ו"ה כו'. וכלקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) ס"י קבו ד"ה איתא במדרש (הנ"ל) נח' השייכות גם לחשרי. ולהעיר מר"ה מומור שיר ליום השבת לאדהאמ"צ (ברוקלין. היחשט"ו).

– ולהעיר מספר לקט יושר – והוא ספר הנהגות דמחבר תרומת הרשן – חאו"ח ע' ק"ז: וי"ל לעולם עומדין [התחלת אמירת סליחות] כיום ראשון משום שהוא סמוך לשבת.. כי העם שמחים מחמת מצוות החורה וגם מחמת עונן שבת.. ולכן טוב להתחיל להתפלל מחוץ שמחה של מצוה. וגם הפייט התחיל כמוצאי מנוחה.

שבת קודש פי נצבים: אשר היא "שבת מכרכים" חודש תשרי. שהקב"ה כעצמו מכרכו וכו' – ראה תורת הכעש"ט בזה. קובץ מכתבים לחהלים אהל י"י ע' 193. "היום יום" כ"ה אלול. אגרות-קודש מהר"י"צ ח"ג ס"ע חל ואילך. כש"ט הוספות ס"י לא. – נח' כלקו"ש ח"ד ע' 1139 ואילך. ח"ט ע' 184 ואילך. לקו"ש נצול' שנה זו.

פי נצבים-וילך: להעיר מהרמו כפי שכוע זה (נצבים ל, ו): (ומל ה' אלקיך) את לכךך ואת לכך (זרעך) – ר"ת אלול (כעה"ט עה"פ. אכוררם סור חפלת ר"ה. ב"ה או"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו) – חשוכה (ומרמו בזה גם ענין התפלה – אנה"ק ס"ד).

כ"ה אלול: יום ראשון לכיאת העולם – ויק"ר רפכ"ט. יל"ש עה"פ פינחס כט. א (רמו תשפכ). וראה פרר"א רפ"ח וכהגות הרד"ל שם. – ושמים וארץ וכל חולדותיהם נכראו כיום ראשון (פרש"י לראשית א, יד).

סליחות: ראה מכתב מוצש"ק. ימי הסליחות ה'תשמ"ב* בהערות ד"ה "ימי הסליחות"

[צילום 2]

ניתן להבחין בהערות ובציונים הרבים המשתרעים על עמוד שלם – המוסבים כולם על ה"תארוך" בלבד!

(במקום האפשר ולצורך 'קיצורי' מופנה המעיין למכתבים אחרים בהם מורחבת יריעת הציונים עוד יותר... –)

כ"ק אדמו"ר שליט"א מוסיף בהגהותיו יתר דיוק ב"תאריך" המכתב. בקטעי צילום (ראה צילום 3) שלפנינו אנו רואים את התיקונים שעורך הרבי שליט"א ב"תאריך" של מכתבים שונים. על משמעויות "תיקונים" אלה יוכל הקורא לעמוד בעיון בהערות על מכתבים אלו (הודפסו בספרינו).

אוצר החכמה

אדמו"ר 1234567

מקד הבאנלה
ב"ה, ראש-חודש ניסן, יום שהוכפל בו לי טוב, ה'תש"ס. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ח' עליהם יחיו

יא גניסן, נ.י.
אני אהב

ויהי קיומך
ב"ה, י"א ניסן, א' מ' אסמיני, ה'תשט"ב
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקומם, שהם,
ח' עליהם יחיו

ב"ה, פוצאי שבה-קורט, אטרו-הג שפיני-עצרת - שמה-חורח
שבה בראשיה, פברכיס חודש חשוון, ה'תשט"ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם,
ח' עליהם יחיו

21

[צילום 3]

תיקוני תאריך

כל-כך דייק הרבי שליט"א ב"תאריך" המכתב, עד שראה צורך להקדיש שיחות-קודש לבאור הדיוק בזה. דוגמא מאלפת לכך היא שיחת י' שבט תש"כ, שם מאריך הרבי לבאר מדוע ראה לנכון ל"תאריך" את המכתב (שי"ל באותה

תקופה) בתאריך "ששי בשבט", ולא כתב וא"ו שבט - והרבי שליט"א מבאר שם באריכות ובעומק ההבדל בין "ששי" ל"ואו", והקשר בין ששי לספירת היסוד, כללות ששה מידות ו"יום הששי" - עיי"ש הביאור הנפלא באורך (ראה צילום 4).

^{הערות} וואס דאס איז אויך בכללות וואס מ'האט געפרעגט די שאלה פארוואס מ'האט געשריבן (בהמכתב כללי דיו"ר שבט תש"כ, נדפס בלקו"ש ח"ו ע' 290), "ששי בשבט" און ניט "וא"ו שבט"? נאר דער אונטערשייד איז, אז ס'שטייט א ווא"ו האט דאס צוויי פירושים: אדער דאס גייט אויף ספירת התפארת, אדער אויף ספירת היסוד, דער אונטערשייד איז אז דאס איז א ווא"ו רבתי, אדער א ווא"ו זעירא, אבער אז ס'שטייט א ווא"ו בינוני גייט דאס בעיקר אויף ספירת התפארת וואס דאס איז תורה וששה מדות, אבער בשעת ס'שטייט "ששי" איז א חוץ דערוף וואס דאס איז כולל ששה מדות, וואס יסוד איז דאך כולל כל המדות כולל. איז דאס בעיקר מורה במודגש אויף ספירת היסוד, ניט אויף ספירת התפארת.

וואס דאס איז דער ענין פון "ששי", משא"כ אז עס שטייט א ווא"ו קאן דאך זיין ביידע ענינים - אדער ווי די ענינים שטייען אין תפארת, אדער ווי זיי שטייען אין יסוד.

וואס דאס איז אויך דער טעם וואס מ'האט געשטעלט דעם לשון פון "הילולא", און ניט דעם לשון פון "הסתלקות", ווארום ניט קוקנדיק אויף די אלע פירושים וואס ס'איז דא אין הסתלקות, אז דאס איז א גילוי אור נעלה ביותר, וואס דער אור איז אין אן אופן פון סילוק וכו', איז דאס נאך אלץ ניט דער ענין ווי מ'דארף האבן א עבודה פרסית ופעולה פרסית וענינים פרטיים,

[צילום 4]

קטעים משיחה המבארת את הדיוק בתאריך

2. הברכה

ברכה לעצמה קובעת ה"ברכה" האישית והמיוחדת שבה חותם הרבי את מכתבו הקדוש, ברכה הממשיכה את השפע הרוחני והגשמי המתאים לדור ולכל אחד לאותה תקופה, לקראת כל חג, מועד ויומא דפגרא.

לא פעם מוסיף הרבי בכתב ידו בעת החתימה עוד ועוד מברכות יקרות אלה, בעת חתימת המכתב.

הנה כמה דוגמאות (ראה צילום 5 בעמוד הבא):

בכבוד וברכה להצלחה בכל האמור
ובברכת חג הפסח כשר ושמח וצדק

אוריאל לוי

צילום החכמה

בכבוד וברכה להצלחה בכ"ז
ובברכת כתיבה וחתימה טובה

אוריאל לוי

בכבוד וברכה
אוריאל לוי

בכבוד וברכת כתיבה וחתימה טובה
נח טובה ומתוקה ד"ר אוריאל לוי

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

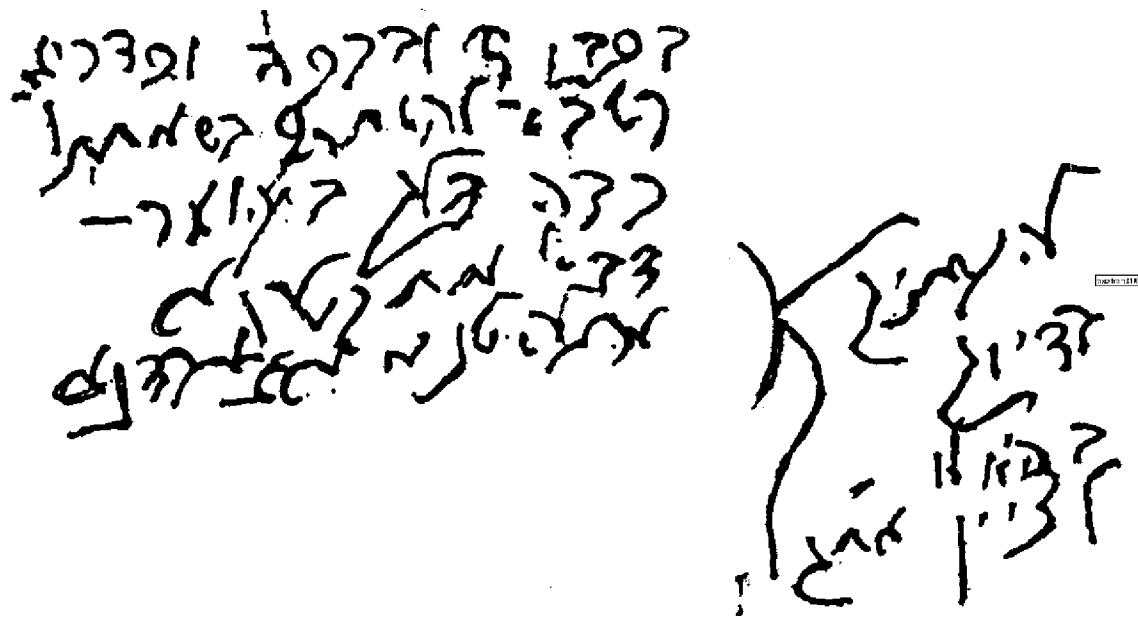
ד"ר אוריאל לוי

[צילום 5]

"תוספת ברכה" בעת החתימה

בפקסימיליה נדירה שהגיעה לידינו (ראה צילום 6) אנו מבחינים את הערתו של הרבי שליט"א למדפיס על צידי ה"ברכה":
 "להעתיק בדיוק .. במ"מ לציין זה"ג!"

[צילום 6]

"להעתיק בדיוק..."

ושוב: גם כאן אין בזה רק בחי "אזיל בנימוסיה" או מנהג יפה וכדומה. משמעותם של הדברים הם עמוקים הרבה יותר.

די אם נצביע על העובדה המופלאה שה"ברכות" קשורות לתוכן המכתב, ומדוקדקות בכל תג ותיבה. כלומר, המתעמק בברכות אלה (ובשינויים שביניהם) יבחין כי מדוייקים הם ביותר ומרמזים לתוכן הנדון במכתב! [בבמות השונות המיועדות לעיון בתורת רבותינו ביארו אנ"ש והתמימים במשך השנים באופנים שונים את הדיוק והקשר בין ה"ברכה" למכתב. ואכמ"ל. באחת מהזדמנויות אלה¹⁰. מדובר אודות שלושה מכתבים שהופיעו בזה-אחר-זה¹¹ – המהווים סדרה והמשכיות בתוכם – ובכל מכתב מוסיף הרבי מספר מילים על ה"ברכה" שבה חתם את המכתב הקודם. העיון מעלה כי

10. ראה "הערות וביאורים" "אהלי תורה" גליון תקנח, יו"כ תשנ"א.

11. לקמן מכתבים צ. צא. צב.

ה"תוספת ברכה" מתאימה לאופיו ותוכנו של כל מכתב ומכתב, כאשר כל חוליה ופרק נוספים בנושא הכללי והמשותף - הנדון ומתחדש בכל מכתב מתוך קבוצת המכתבים - "מביא" עמו תוספת ל"ברכה", המתאימה ומכונת לתוכן החידוש שבאותו מכתב (ראה צילום 7).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavich
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

כבוד וכברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

(א) ביה מוצטיק פ' מבוא אל הארץ,
חיי אלה, החשיני
ברוקלין, נ.י.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavich
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

כבוד וכברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה כגשמיית וברוחניות
גם יחד

אוצר החכמה

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

(ב) ביה מוצטיק פ' נצבים ילידי,
ביה אלול, החשיני
ברוקלין, נ.י.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavich
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

כבוד וכברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה כגשמיית וברוחניות גם יחד
כטוב הנראה והנגלה

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

(ג) ביה יום ג' פ' הארץ השמים
ג' סליחות, החשיני
ברוקלין, נ.י.

יום כיפור - היא סבת אראון נמלאה
החילוקים כסיומי המכתבים כלליים

הג' יום ישיני ברוין
הלכה כשינה

זרק ע"י כל יושבי - כל חלקי הנפש, ויתרה מזו: גם מוחן בפרע שאינם בשביל המדות (החידוש דלעיל, ובזה: ע"י הפנת הסעינות) - מתגלה הקדושה הנעלית דא"י, ובעבודתה (שבחלל ע"י חזקה בם - הניתנת כח להלל) הריזו איתן שבנשמה.

בהמכתבים כלליים בשינוי לרה שג' (א) מוצטיק חיי אלול (ב) מוצטיק ליה אלול (ג) ד' דסליחות] מצינו חילוק בסיים וחזתם המכ, ויש לבאר ולהסתיק - בהתאם ובשינוי לתוכן המכ, וכלקמן:

ובין מתאים לסיים וחזתם המכ - היינו: ענין הלל במכ' הא' וב' כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה (טוב ומתיקות - קדושה שנמשכת באופן דחזקה לכל השנה) בגשמיית וברוחניות גם יחד (התודרת גם בגשמיית, באופן ולי' העבודה ד) כטוב הנראה והנגלה (שהטוב - קדושה כהלל הוא בנילו' נראה ונגלה, וב' אומנים: א) שכל עינינו "טוב" - כל חלקי הנפש, נמצאים באופן נלו' בעבודת ה' (כל יושבי עלי') - "הנראה והנגלה" (ב) ולי' הלל הקדושה הלל (הרוחנית, החודרת בגשמיית) - "טוב" (איתן שבנשמה) היא בנילו' - "הנראה והנגלה". ותן לחכם ויחכם עוד.

במכ' דמוצטיק חיי אלול מסיים וחזתם: "כבוד וכברכת כתיבה וחתימה טובה ובכתיבה: לשנה טובה ומתוקה", ובמכ' דמוצטיק ליה אלול מוסיף עהרל: "בגשמיית וברוחניות גם יחד", ובמכ' דג' דסליחות מוסיף רב: "כטוב הנראה והנגלה". ויש לבאר כהלל עמישטלה בהתוכן והנקודה דמכ'א' מהמכ' (כהלל).

במכתביה: המכ' דמוצטיק חיי אלול מבאר ענין הברכה דמוצי' לשנה טובה ומתוקה בשינוי לחודש אלול וחשבונ' טבו (וההדגשה על הכאת החשבונ' לידו מעשה בפועל - שהוא העיקר, ובמיוחד כשה' טיב הטבת בא' בהמכ' דב' ימי רה, שהריזו מניש הקסר

[צילום 7]

שלשה מכתבים בזא"ז, כשבכל אחד ה"ברכה" מתווספת לפי תוכן המכתב. הביאורים בזה בקובצי חידו"ת.

— וכפי שבנוגע ל"תאריך" אנו רואים עשרות ציונים והערות מה שיכול להראות תמוה לאנשים כערכנו — הרי שגם כאן חוזרת התופעה המופלאה, וניתן להבחין כמה הערות ותילי תילים של עיונא דאורייתא מצויינים על כל מילה ב"ברכה" בשולי המכתב (ראה צילום 8).

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ולכתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

ולכתיבה וחתימה טובה: ראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחכירו אגרת כו' מן ר"ח אלול כו' רומז לו כו' שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. וראה לקוטי לוי"צ — אגרות ע' רי: שאם שכפרט הכתיבה היא בר"ה והחתימה ביוהכ"פ כו' אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית בר"ה כו'. ולהעיר מר"ה טז. כ. " . . בר"ה . . צדיקים גמורין נכתבין ונחתבין לאלתר לחיים".

ולהעיר מענין הסליחה — דלכאורה פשוט שיום סליחה הוא יוהכ"פ — וכב"ז בכמרו"ל שמתחילה (מופקדת) וכו' בר"ה (יל"ש תהלים קל, ד (רמז תתפא קרוכ לסופו). פסיקתא פיסקא ולקחתם לכם (בהוצאת באבוער — קפג, ב). וראה גם ויק"ר פ"ל, ו. קה"ר פ"ט, ז. ועוד). וראה אר"ת לה"מ קכ, ג"ד (בהוצאת קה"ת תש"ם ואילך — סתי"ח). יהל אור להצ"צ תהלים שם (ע' הקב). ובסה"מ תר"ל ד"ה את ה' האמרת היום (ע' חצור): אף שעיקר הסליחה נא' ביוהכ"פ, אך מ"מ הסליחה מתחלת בר"ה. וכמ"ש חז"ל במד"ר ע"פ כי עמך הסליחה למען תורא הסליחה מופקדת עמך מר"ה עד יוהכ"פ, והיינו שהסליחה מתחלת מר"ה, ומה שהיא מופקדת עד יוהכ"פ זהו למען תורא, כרי שיהי' בחי' יראה ויגיע לבחי' תשובה כו'. לשנה טובה ומתוקה: להעיר: כטור אר"ח סתקפ"ג (ורמ"א שם ס"א), שכליל ר"ה "רגילין לאכול . . תפוח מתוק כדבש לומר תתחדש עלינו שנה מתוקה". וכ"ה בשו"ע אדה"ז שם. אבל בסידור הארז"ל ובסידור אדה"ז: שנה טובה ומתוקה (ראה לכוש אר"ח סתקפ"ג). וראה לקוטי לוי"צ — אגרות ע' שיא ואילך.

[צילום 8]

כל מילה ב"ברכה" דורשת עיון מעמיק

ב. דבר המלך

(מטרת המכתבים, אופיים ודיוקם המופלא)

עם ליקוט המכתבים שנכתבו במשך כ-40 שנה, ניתן ב"ה לעמוד מעט על דעתיה דרביה. זו ההזדמנות להתעשר ולהתענג במכמני התורה הגנוזים והגלויים בהם, דבר דבור על אופנו ודבר בעתו מה טוב.

בנוסף לזאת, זה גם המקום להבהיר מעט את מהות המסר הכללי של האגרות ומטרתן. פשוט וברור שבהיותם מכתבים בעלי אופי כלל-יהודי וכלל-עולמי מתעכב בהם הרבי שליט"א על אותן נקודות ורעיונות במחשבה ובמעשה המרוממת את העם כולו לדרגה נעלית יותר בעבודת ה' ובקיום התורה והמצוות. הרעיונות המובעים בהם שייכים ליסודות הדת והאמונה, נכסי צאן ברזל לכל יהודי באשר הוא.

הרבי שליט"א התייחס לא פעם לשאלת מהותם של המכתבים הכלליים. פעם אף העיד¹² כי במכתבים אלו מעלה את הענינים

"שמתעסק בהם בלהט בתקופה זו" ["וואס איך קאך זאך יעצט"],

כחלק מעבודתו בהנהגת הדור. כבר הזכרנו לעיל את העובדה כי בשיחות הנאמרות בסמוך להופעת המכתב, מתעכב הרבי על אותם הנושאים והנקודות שהעלה במכתבו, מרחיבם, מעמיק בהם, ומסיק המסקנות לפועל.

בהזדמנויות שונות מתבטא הרבי, הן בכתב והן בע"פ אודות מהותם מכתבים אלו, ומגדירם בהגדרות שונות – כעין הסבר לכינוי "מכתב כללי": "ענין כללי למשך כל השנה"; "כל השנה זמנו"; "נוגע לא רק לחסידים ולאנ"ש כי אם לכלל ישראל" וכדומה¹³

הוא גם מכנה אותם בשם "המכתב הכללי והכולל"¹⁴.

12. "ימי מלך" ח"ב עמ' 790.

13. ראה דוגמאות לקמן פרקים ה-ו אודות "הפירסום והתרגום".

14. ראה מכתב י"ג לילדי ישראל ב"השלמות" (סוף חלק ב).

אך מעניינת במיוחד התייחסות של הרבי שליט"א בקשר לתוכן ומטרת המכתבים הכלליים, (במענה לשאלה שהופנתה אליו במכתב פרטי) שם מבאר ומגדיר בבהירות את מהותן של המכתבים הכלליים), וכך כתב¹⁵:

אוצר החכמה "במענה למכתבכם המתייחס למכתבי הכללי לקראת ראש־השנה של שנת תשי"ח¹⁶, בו אתם שואלים מדוע ענינים רבים שהם חלק מתורתנו הקדושה, לא הוזכרו במכתב הכללי הנ"ל, בענינים החשובים לבני ישראל, ומצרפים מראי־מקומות, פסוקים ומאמרי רז"ל רבים הדנים אודות ענינים שונים החשובים לעם היהודי — שלא הוזכרו במכתב הכללי, ואדרבה, ניתן כאילו להסיק מהמכתב הכללי שענינים אלה אינם חשובים.

— תמה אני כיצד אתם קובעים שמכתבי משתמע שהענינים שאתם מזכירים אינם חשובים — בו בזמן שמובן מאליו שכל תרי"ג מצוות, ודרבנן ודקדוקי סופרים, חשובים לכל ישראל וניתנו למשה מסיני על־ידי הקב"ה עבור עם ישראל כולו, וחשיבות זו היא עד כדי כך — כפי שכותב הרמב"ם בהלכות תשובה פ"ג ה"ח — ש"כל האומר שאין התורה מעם ה'. אפילו פסוק אחד אפילו תכה אחת, אם אמר: "משה אמרו מפי עצמו" — הרי זה כופר בתורה". ומסיים שם שאין לו חלק לעולם הבא.

במכתב כללי הנ"ל לא מדובר על החשוב בכלל. מתייחסים רק לדבר שבלעדיו חסר ביהדות. הנה למשל ענין הקרבנות, שכל ספר ויקרא וחלק נכבד מספר במדבר, סדר קדשים וכדומה — עסוקים רק בנושא הקרבנות, ומשחרב בית המקדש "אין לנו (בלשון הפייט, מוסף ליום כיפור) לא קטרת ולא קרבן", ואין יהודי אחד בעולם כולו שקיים אצלו הענין, ויתירה מזו, על־פי תורה אסורה הקרבת קרבן או קטרת בזמן הזה — ועם זאת, הרי "אתם נצבים היום כולכם", כולל היום בפשוטו, היום הזה.

15. בתרגום חפשי ממכתב באידיש, נדפס באג"ק חי"ז עמוד שכח.

16. הודפס לקמז מכתב ט'

[הרבי מתייחס בהמשך לשאלת הבהרה מסויימת במכתב¹⁷ ומסיים, כדרכו, בתביעה מעשית: "...לאור הציטוטים מפסוקים ומאמרי רז"ל, אני רוצה לקוות שיש לכם קביעות-עתים בלימוד התורה מידי יום, כרין ומנהג ישראל, שחרית וערבית .. השי"ת יעזור שיוסיפו כזה כמה וכמה]..."

לאחרונה¹⁸ פורסם מכתב מאלף ורב תוכן (מיום ז' אייר תשי"ז) המלמדנו כמה וכמה פרטים מעניינים העשויים להעמיד אותנו על מהות תורה קדושה זו ששמה "מכתבים כלליים" ועל הדיוק הרב בכל מילה ותיבה, המצויינת ושאינה מצויינת.

המכתב האמור מופנה אל רב באה"ק¹⁹ שפירסם בעיתונות²⁰ את תוכן ותמצית המכתב הכללי לחג הפסח תשי"ז. סיפור הדברים העולה מתוך העיון במכתב הוא כדלקמן:

במכתב הכללי הנדון שם מובא²¹ לשון מאמר חז"ל: "שהיו ישראל מצויינים שם (במצרים – המעתיק) בלבושם ומאכלם ולשונם". הרב הנ"ל הסביר "שלפי שלא מצא מקור לטהרת המאכלים במצרים – הביא את השיגרה" (מתוך המכתב). כלומר: מכיון שהוקשה לו על המאמר בלשון זה, ובנוסף לא מצא מקור לביטוי זה בדיוק, הרשה לעצמו לצטט בעיתונות את הנוסח "שלא שינו את לבושם ולשונם וכו'", בהשמטת המילה הבודדת "ומאכלם", שהוא גם הנוסח הנפוץ והשיגרתי יותר.

כתגובה שלח לו הרבי שליט"א (תוך זמן קצר מאוד, בתנאים של אותם ימים כגי' שבועות) את המכתב האמור, בו מגלה הרבי את סוד העומק והדייקנות שבמכתב, ולאחר שמקדים לו כמה נקודות למחשבה: א. דווקא הנוסח הבלתי רגיל מוכיח כי יש לדברים מקור. ב. הדרך בציון או אי-ציון מקורות, בפרט למאמחז"ל בלתי שגרתיים ותמוהים. ג. מיקוד תשומת הלב

17. נדפס לקמן ב"הוספות" לחלק א – הוספה ב.

18. אג"ק חט"ו עמ' קיז ונדפס לקמן "הוספות" (א) לחלק א'. וכדאי לעיין בו היטב וללמוד אותו בהעמקה, כדי ללמוד ממנו שורה של "הלכות" בסוגיא זו של מכתבים כלליים, ומהן ציינו כמה במקומות שונים ב"מבוא".

19. הרב אלתר מאיר ז"ל.

20. כנראה אחד מהעיתונים "הצופה" או "הבוקר".

21. נדפס בספרנו מכתב צט.

לתוכן הדברים – לאחר כל זה מגלה הרבי שליט"א מדוע בחר בגירסה תמוהה ובלתי שגרתית זו, ומדוע ראה לנכון להוסיף מילה בודדת זו "ולבושם". וכך כותב:

"...כוונתי בדיוק להביא הנוסחה בו מוזכר ע"ד המאכלים, בקשר עם המאבק בזמן האחרון דוקא בענין זה, ושקיבל צורות מצערות וגם מחפירות, וביותר דווקא באה"ק ת"ו, ואין להאריך בדבר המכאיב, וד"ל.

גילוי נדיר זה מעניק לנו מעט מושג על עומק הכוונה והדיוק במילה **בודדת** במכתב הכללי.

מגילוי זה אנו גם למדים עוד על מהותם של המכתבים הכלליים (בהמשך לאמור לעיל) בהם רומז כ"ק אדמו"ר שליט"א לאירועים ועניינים העומדים על סדר היום (ולפעמים כאלה שהם במיוחד על הסדר היום של הציבור ("בני ובנות ישראל") בארץ הקודש), אף אם מסיבות מסויימות אין הוא מפרט במפורש את כוונתו. במקרים כאלה הוא סומך על המעיין שהרמז (בצורה של ציטוט "דרך אגב" של מאמר חז"ל וכיוצא בזה) יעורר למחשבה.

וכזרכו בקודש של כ"ק אדמו"ר שליט"א המאופיינת בהפניית המבט קדימה אל המעשה הנדרש, והסקת מסקנות מעשיות לעתיד מכל אירוע וענין, כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

"הארכתי בכל הנ"ל אף שאין צועקין על העבר, והסיבה שבאם ימצא בת"ר אופן לתקן הנ"ל לדעתי, כדאי הדבר, ואפשר גם זו לטובה כיוון שעל ידי התיקון תוכלט הכוונה אפשר יותר".

כלומר – הרבי שליט"א אינו מסתפק בהסברת הענין לנוגע בדבר אלא מבקש שיפורסם התיקון הנדרש ואף לגרום להבלטת הכוונה המיוחדת שברמז הנידון, ולסייע בהסברה והמאבק בענייני יהדות.

הרי לנו שיעור מאלף וגילוי עוד מהמטרות וצורות ההסברה שנוקט הרבי במכתביו הכלליים ועל הכל – הדיוק המופלא בכל תיבה ותג.

על הדיוק במכתביו התבטא פעם הרבי שליט"א בעצמו²²:

"בכל מילה טמונים עינים רבים ויש ללמוד זאת היטב היטב".

כך, זה למעלה מארבעים שנה, מתמסר ומחנך את דורנו. רועה אמונה ויסודות היהדות, מחזק ומעודד, מדרבן ומזרז להוסיף בתורה ובמצוות עוד ועוד. מקרב אותנו "כל אחד ואחת מבני ישראל" צעד אחר צעד לקראת הגאולה שעומדת אחר כתלינו עד ש"הנה זה בא". עלינו מוטל רק "לפקוח עינים" ולזכות לביאת המשיח.

ג. אגרת המלך

מתוך הספרות התורנית עצומת-ההיקף בכמותה ורבת הפנים באיכותה, נכתבו חיבורים מעטים בשווה לכל נפש²³, לקטן ולגדול בשווה ממש. ובזאת ייחודו של המכתב-הכללי: ה"קטן" קורא ומתענג עליו ומבין כל תיבה לאשורה, ויחד עם זאת מתעמק ה"גדול" עוד ועוד ומגלה טפחיים. כשם שה"גדול" מגלה שוב ושוב את האור והשפע הרב בפרד"ס התורה והעבודה – חש ה"קטן", מאידך, כי כל מילה נכתבה במיוחד עבורו; כלי נפשו כלל אינם נרתעים מהאור הגדול.

– כזה הוא ה"מכתב-כללי": לכל העם בשווה. כקטן כגדול. ומלבד שאין סתירה בין הקטבים – כולם יחד מסיקים את ההוראה הנכונה בעבודת ה' ובקיום התורה והמצוות בהידור.

כדאי גם לשים לב למרכיבים: "אגרת" ו"מלך". וצירופם של שניהם:

מהותו של מלך היא היותו "לב כל העם" והרי "לבא פליג לכל שייפיקי!" ואמנם כך, במכתב הכללי יש משום חידוש רב הן מהבחינה התורנית, הן מהבחינה הרוחנית והשלכותיה המעשיות בעבודת ה', והן, ואולי בעיקר, מבחינת ההנהגה הנשיאותית-מלכותית של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

22. מתוך מכתב שהתגלגל לידינו, ראה לקמן במבוא פ"ו "מדינה .. ככתבה".
23. מהידועים: פירוש רש"י על התורה (ראה מבוא לספר "כללי רש"י), משנה תורה להרמב"ם שנכתב ל"קטן כגדול" (הקדמתו), שולחן-ערוך לאדמו"ר הזקן (הקדמת בניו), וראה שיחת כ"כד טבת, בלקו"ש חלק כו ס"ג. וראה ספר כללי הרמב"ם (קה"ת תשנ"ב).

לא בכדי החלה תופעה זו עם קבלת הנשיאות, ודברים בגו: הפניה "לכל אחד ואחת מבני ישראל בכל מקום שהם" במכתב אחד כללי יש בה משום גילוי מדת המלכות²⁴, מתכונותיו של נשיא בישראל, ש"הנשיא הוא הכל". חז"ל²⁵ קבעו ברכה מיוחדת "חכם הרזים" על ששים רבוא מישראל משום שאין השכלים והנפשות שוות. הרבי, שהוא ראש בני ישראל של הדור, רק הוא יכול להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחת מצאן מרעיתו²⁶. רק מי שנשמתו היא נשמה כללית, בחי משה שיש ממנה ניצוץ שנשמת כל ישראל²⁷ בחי דוד המלך – מי

24. בקשר לכוחו של מלך והקשר עם העם אנו מביאים קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א (לקו"ש חלק ל עמ' 219 ואילך).

כוחו של מלך באיחוד כל העם כולל רכושו!

"...וזהו אחד מהטעמים שדוקא יהודה היה ערב על בנימין: ערבותו של יהודה היא ערבות עמוקה ביותר, הבאה מצד זה שכל ישראל הם עצם אחד ממש, כנקודה אחת. ולכן היתה ערבות זו אצל יהודה דוקא, כי עיקר ענינו של יהודה הוא – מלכות [שיהודה היא מלך שבשבתים (ראה רש"י ויחי (מט, ט) שיהודה נמשל לארי – "מלך שבחיות" (חגיגה יג, ב). וראה רש"י וישב לח, א "הורידוהו... מגדולותו"), וכן נתברך (ויחי מט, יו"ד ובפרש"י שם (מרז"ל)) "לא יסור שבט מיהודה גוי עד כי יבא שילה", שממנו באה מלכות בית דוד שהיא "עיקר המלכות" (רמב"ם הלי' מלכים פ"א ה"ח. וראה שם ה"ט) שבישראל] – ומצד ענין המלכות מתגלה אמיתית האחדות של ישראל, שהם נקודה אחת שלמעלה מהתחלקות. וכמבואר במ"א, שהמלך לא זו בלבד שהוא כולל את כל העם (שהוא מלך עליהם), אלא שעל ידו נעשים כל העם למציאות אחת (ולהעיר מלשון הרשב"א (שו"ת ח"א סקמ"ח) "המלך כצבור שהצבור וכל ישראל תלויין בו"), ומצד זה אין התחלקות בעם ישראל (ראה צפע"י סנהדרין שם ש"הנשיא מצרף לעשות גדר ציבור"), וכל מציאותם היא רק מציאות המלך.

[ועפ"י מובן דיוק אדה"י באגה"ק סכ"ט (קמח, ב) "לבד מצות התלויות במלך שהוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם", כי בכתבי האריז"ל (סי' הגלגולים פ"ד. ועוד) מבואר שכל אדם מישראל צריך לקיים את כל תרי"ג מצות התורה במחשבה דיבור ומעשה, ועיי"כ צריך לבוא בגלגול או בבחי' עיבור. אבל בנוגע למצות המלך משנה אדה"י וכותב "שהוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם", ולא כבמשנת חסידים (מסי' חיוב הנשמות פ"ב מ"א) שמפני חשיבותו כל המצות הראויים לו עולים לכל ישראל. וראה גם לקו"ת יוהכ"פ סט, א. ועוד. וראה לקו"ש ח"י"ח ע' 192 סוף הערה 55].

ע"פ הנ"ל מובן גם... דין ערבות בממון... נסמך אקרא דערבות יהודה על בנימין: הכח להמשיך ענין האחדות (שמצד הנשמה) גם בעניניו הגשמיים ודברי הרשות של האדם, בא מהרגשת עומק אמיתית הענין דאחדות ישראל, שכל ישראל הם חד ממש, וע"ד הנ"ל בענין המלכות – שכל המלכות הוא לא רק על בני אדם, אלא כל הדברים, גם הדומם צומח חי, שבמדינתו, הם תחת שליטתו וממשלתו.

25. מובא בהקדמה לספר תניא קדישא.

26. ועיי"ש בהקדמה בשם הרמב"ן.

27. ראה תניא פרק מ"ב.

שקיבל את חייו מאדם הראשון²⁸ – הוא זה הפונה, וביכולתו לפנות, "לכל אחד ואחת מבני ישראל בכל מקום שהם", בחדא מתחא!

זאת ועוד: דבר המלך ודתו, הפונה אל כל העם בשווה, מופיע במסגרת של אגרת; מכתב, בדווקא לא במתכונת של ספר או כדומה: "כי הקורא בספרים קורא לפי דרכו... בקושי יוכל לראות את האור כי טוב הגנוז בספרים – אף כי מתוק הוא לעיניים ומרפא לנפש. ספרי היראה... אינן שווין לכל נפש... ואין כל אדם זוכה להכיר מקומו הפרטי שבתורה" – על מגרעות אלו מעיד אדמו"ר הזקן בהקדמתו לספר התניא. לעומת זאת, מסירת הדברים במסגרת של אגרת מעניקה את התחושה האישית; באמצעותה של האגרת פונה המלך ישירות אל נפש המקבל.

המדרש התוספות

מעתה נוכל לעמוד מעט על סגולותיו המיוחדות של המכתב, על מידת ההשפעה האישית על נפש המקבל "אגרת" מה"מלך" – הלא הוא המכתב הכללי של כ"ק אדמו"ר שליט"א – ועל היותה מקיפה את כל שכבות העם באין פרט היוצא מן הכלל. [ניתן, אולי, למצוא לכך סימוכין. כתיב: "ותכתוב אסתר המלכה את אגרת... השנית"²⁹. מדוע "השנית"? משום שבנוסף ל"משלוח הספרים" ע"י מרדכי, שנסבו על עצם קיום הפורים, וודאי תורה הוא – נדרשה פניה מהמלכה בכוח המלכות המיוחד, פניה אישית באגרת (לא ב"ספרים") "לכל אחד ואחת מבני ישראל אשר בכל מקום שהם". "אגרת-מלכות" זו דוקא³⁰ (הדבר אף נוגע לכמה דינים בהלכה ובמנהג³¹) היא שגרמה לכך ש"קימו וקיבלו היהודים למטף ועד נשים" את "אגרת הפורים" באופן שחדר בנפשם מהותו ותוקפו של יום], ועל כך בפרק הבא.

28. ראה בארוכה המבוא לספר "יחי המלך".

29. אסתר ט, כט.

30. עיי"ש במפרשים (במיוחד פירושו של האב"ע) בפי' "השנית". ע"פ הביאור שבפנים מתורצות בפשטות השאלות מדוע היו זקוקים ל"ספרים" של מרדכי ובנוסף גם ל"אגרת" מאת אסתר ה"מלכה". כן מיושב מדוע לא היה יכול מרדכי לחזור ולשלוח. וראה שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א, במהדורת "אגרת התשובה" (בצירוף מ"מ ופירושים), קה"ת תשמ"א, עמ' לט"מ, אודות חלק ג' שבספר התניא הנקרא "אגרת התשובה".

31. ראה ספר המנהגים חב"ד ע' 73 אודות המנהג לנענע המגילה בעת קריאת "אגרת הפורים הזאת", ועוד.

ד. ונחתום בטבעת המלך

פן זה שבאגרת המלכותית-נשיאותית ניכר בתוכנו, לעומקו לרחבו ולאורכו הדבר עולה וצף לנגד עיני הקורא. כפי שכבר הזכרנו, אין כאן המקום לעמוד על התכנים המגוונים של המכתבים ומהותם, על כך יעמוד המעיין בגוף הספר. כאן נתעכב על אי-אלו פרטים המוטבעים בו (מאלו שניתן להעלותם על הכתב), הקשורים למסגרת ולתבנית המכתבים, ומפארים היכלו של מלך:

1. שלשלת האור

במכתבים אלו מקפיד הרבי שליט"א להזכיר מתורתם והוראותיהם של כל רבותינו נשיאי חב"ד, החל מן הבעש"ט, תלמידו ממלא מקומו המגיד ממעזריטש, וכל רבותינו נשיאי חב"ד עד לדור האחרון (ראה צילום 9).

תוכן הדקוטה אצות אגרת ס"ג ו'ק.
 הו"ו כו"זי ת"ס י"ס דמ"א
 אצ"ט צ"פ ד"מ"א י"נ"י
 אצ"ט אצ"ט פ (ק"ד"ה)
 אצ"ט אצ"ט אצ"ט אצ"ט אצ"ט
 אצ"ט אצ"ט אצ"ט אצ"ט אצ"ט
 אצ"ט אצ"ט אצ"ט אצ"ט אצ"ט
 אצ"ט אצ"ט אצ"ט אצ"ט אצ"ט

א"ת ביהמ"ק

[צילום 9]

מקפיד להביא מתורותיהם של כל הנשיאים

אם נרצה לעמוד מעט על משמעות עובדה זו, נוכל להקבילה להזדמנויות נוספות: אנו נפגשים במנהג זה בראש־השנה, יום הכתרת ממ"ה הקב"ה. ביום זה יכול כל אחד לחוש כי כל צעד, תנועה, וקל־וחומר אמירה, של רבותינו נשיאינו טומנים בחובם סודות ותכנים רבי־משקל המכריעים ומשפיעים על הדור כולו למשך השנה כולה. אם בכל ימות השנה הכל מדוד ושקול – ביום הנורא על אחת כמה וכמה! ובעת כזאת, בשעת אמירת דא"ח, הנחשבת משעות השיא של חרדת הקודש – והרי לא נהגו כמעט רבותינו נשיאנו להרבות בדברים ואפילו לא בדברי תורה – אלא אך ורק לתפילה ואמירת תהילים!³² – נוהג הרבי שליט"א להזכיר מתורתם של כל רבותינו נשיאינו³³, כאשר בהתוועדות מנגנים בשעות אלו את הניגונים השייכים לכל אחד מהם. בנוסף להזדמנות זו העומדת ראשונה במלכות, אנו פוגשים במנהג נשגב זה גם בעשירי בשבט, יום ההסתלקות של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ויום קבלת הנשיאות של כ"ק אדמו"ר שליט"א, זאת בעת אמירת מאמר "באתי לגני"³⁴ (ראה הערה!).

נוכל לעמוד על חשיבות הענין מתוך עדות אוטנטית ומקורית המתארת חלק מאירועי שנת תש"י, שנת של "יסד המלך", שנה שבה התבססה נשיאותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א – המתארת אספת חירום מיוחדת שערך כ"ק

32. ראה "כרם חב"ד" גליון 1, (תשרי תשמ"ז), עמ' 21 סכ"א.

33. ראה שם ע' 28 ספ"ח.

34. מאמר חסידות זה מיוסד על מאמר בד"ה זה שנכתב ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לקראת יום ההסתלקות שלו יו"ד שבט, והרבי שליט"א קבע המנהג ללמוד מאמר זה באותו יום מידי שנה. חסידים הפליגו בתשיבותו של מאמר זה, אשר בין סגולותיו הוא מפורסם כעין "צוואה" ומסירת שרביט ההנהגה לרבי שליט"א. במאמר זה מבואר ומרומז תפקידם של הצדיקים באברהם אבינו ועד משה רבינו, ראשי בני ישראל בכל דור, בהשראת השכינה למטה. קבלת הנשיאות ע"י הרבי שליט"א (ה"משיחה" למלכות – ראה שיחת כ' מ"ח תשמ"ג ועוד אודות קבלת הנשיאות ע"י אדמו"ר הרשב"ב בעת אמירת דא"ח, ואכמ"ל –) נחשבת מעת אמירת מאמר בד"ה זה בשנת תש"א, בו מבוארות מעלת ומטרת הדור השביעי, דורנו זה, בדור שעליו להביא את הגאולה השלימה. חסידים רואים במאמר זה שאמר הרבי שליט"א כאשר "בא לגנו" – את תמצית סדר הנהגת הדור שהתחיל בו הרבי שליט"א. מלבד עומק דברי התורה שבו ראו החסידים הרבה "מסרים" אותם מעביר הרבי (בין הדברים) לעדתו בהזדמנות הסטורית זו. כך אנו מבחינים בקשר האיתן אל שושלת רבותינו נשיאנו, אשר הרבי שליט"א ממלא את מקומם, דבר המרמז גם בתוכן המאמר אודות שושלת אבות הדורות בעם ישראל, וגם בביסוס מאמר חסידות זה על תורתם של רבותינו נשיאנו כנ"ל.

אדמו"ר שליט"א דרכה ביקש לתת תנופה לכל עניני כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ.
שם אנו מוצאים את הרשימה הבאה³⁵:

"...ואמר (=הרבי שליט"א): הואיל שנגמרה האסיפה צריך לסיים
ב'דבר מלכות', וכן נהג רבינו כשדיבר בענין נחוץ ורצה שיבוא לפועל היה
מזכיר את הנשיאים מהבעש"ט עד [וכו'] – והיה סופרם: הבעש"ט,
הרה"מ כו' . . ואח"כ דיבר בענין ההתקשרות, ובתוך דבריו הזכיר כמעט
את כל הנשיאים וסיים, שתתחזק ההתקשרות עתה ביותר..."

מכל אלו ניתן, אולי, ללמוד שבעת "בנין המלכות", נוהג הרבי שליט"א
לבסס תורתו על תורתם של רבותינו נשיאינו מלכי רבנן. כי כך דרכה של הנהגת
המלכות, וכפי שהדבר משתקף גם ב"אגרת המלכות", המכתב הכללי לבני
ובנות ישראל³⁶.

2. פסוקי מלכויות

מנהג ישראל תורה לומר בכל יום אחר תפילת שחרית פרקי תהילים
המתאימים למספר השנים שלו ושל בני הבית. כן מקפידים לומר פרק
התהילים השייך לנשיא הדור³⁷, דבר המבטא (בין שאר הסגולות שבו) את
"קבלת עול המלכות" של נשיא הדור.

במכתבים הכלליים מקשר הרבי שליט"א את תוכן ועומק הדברים
המבוארים בו לפסוקים שונים השייכים לפרק המתאים למספר שנותיו
שליט"א. [אגב, פסוקים אלו, הנבחרים מידי שנה ע"י הרבי שליט"א, מרחפים
באווירה של חסידות חב"ד במשך השנה כולה. מידי שנה מחברים החסידים
לפסוקים אלו לחן חסידי מיוחד (ושמח!), המושר בפי חסידים, כמעט בכל
הזדמנות. ההתועדויות של הרבי שליט"א במשך השנה מתחילות גם הם בשיר
זה, והרבה משיחותיו הקדושות וכן במאמרים מקשר הרבי שליט"א לפסוקים

35. "כפר חב"ד" גליון 507, ד' שבט תשנ"ב.

36. ראה לקו"ש חכ"ג עמ' 301 גודל הענין של הזכרת שמות רבותינו נשיאינו, וע"ד שלפני
הקרבת התמיד היו מזכירים "חברון" כדי להזכיר זכות אבות.

37. ראה ספר המנהגים חב"ד ע' 17, וראה גם לקו"ש חלק כט ע' 406 אודות אמירת פסוק
השייך לשמו של נשיא הדור.

אלו]. ובדרכינו אנו רואים כאן קשר איתן להנהגת המלכות, והקשר למלכות בית דוד נעים זמירות ישראל!

3. אידיש

הרבי שליט"א ביאר לא פעם³⁸ שהסיבה שהחסידות נמסרת, מתחיל מהבעש"ט ותלמידיו, דוקא באידיש, היא בכדי שהדברים ייקלטו יותר בפנימיות, וע"פ מארז"ל עה"פ "אשר תשים לפניהם" – להראות להם פנים", (וע"ד האמוראים שמסרו ד"ת בארמית).

מכאן אנו מבחינים בעובדה המעניינת מאוד שכתבת המכתבים הכלליים – שלא כדרכו ברוב המכתבים – נכתבו דווקא בשפת האידיש. עובדה זו תעיד על הכוונה לפנות בדברים אלו אל כל שכבות העם היהודי³⁹ (דער 'אידישער' פאלק...). בשפה ה"מדברת" אל רבים מהמוני בני ישראל (על אף שבימינו אין הדבר כך, אולי, מבחינה מעשית – אך בהחלט שכך הדבר מבחינה סמלית), אף אל מי שבלשון-הקודש לא ידע מאי קאמר. זאת במטרה לה"פנים" את הדברים אל פנימיות נפשו של כל אחד ואחת⁴⁰. ובאופן שזוה אין פלא ש"בכל מקום דבר המלך מגיע, אל עם ועם כלשונו!"

4. שם המפורש

נסתפק ונחתום בעובדה זו⁴¹: ברבבות המכתבים שנשלחו ע"י הרבי שליט"א אנו מוצאים מכתבים החתומים על-ידו ואנו מוצאים מכתבים

38. ראה ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 158 וש"נ.
 39. ראה משיחות ליל שמחת-תורה תשנ"ב קודם הקפות (התוועדויות תשנ"ב ח"א, ספר השיחות תשנ"ב ח"א בשוה"ג להע' 20 שהמיוחד בשפת אידיש (ולא "זשארגאן) שמודגש בה שהיא לשון יהודית ושייכת ליהודים ("אידן").
 40. ראה לקו"ש חכ"א עמ' 446 ואילך אודות מעלת דברי תורה ודברי חסידות ב"שפת האידיש". כן ראה בשיחת ליל שמח"ת שם אודות אמירת תורה ע"י הבעש"ט באידיש.
 41. על הדיוק בחתימותיהם של רבותינו נשיאינו אין להאריך. מעניין לציין פרט מופלא בחתימתו של אדמו"ר מהור"צ שהורחב אודותיו במכוא לאג"ק אדמו"ר מהור"צ חלק ח, ושם התייחסות ישירה על כך מכ"ק אדמו"ר שליט"א (ראה צילום 10).

ה'ע"פ א"ש"ן ה"ז' דח"ת"ג - ע"ת
 ד"ס ה"צ"ל שד"ק"א"ר - א"א ש"ע"ת

[צילום 10]

החתומים ע"י המזכירות בשם כ"ק אד"ש. עם זאת, המעניין הוא שגם במקומות בהם חותם הרבי עצמו הרי שמן הטעם הכמוס עמו וחתום באוצרותיו אינו נוהג לחתום⁴² בשמו הפרטי המלא, והשם הפרטי מופיע רק בר"ת: *Paro. S.* (ראה לדוגמא צילום 33). אך שונה הדבר בהתייחס למכתבים הכלליים, עליהם מקפיד הרבי שליט"א, באופן יוצא מן הכלל לחתום בשמו המפורש *Paro. S.* ולא בראשי תיבות. התופעה מודגשת במיוחד במכתבים הכלליים הראשונים, בהם חתם גם בציון שם ההורים (ראה צילום 11). גם בזה ניתן אולי לראות את הפניה המלכותית מהמלך בעצמו⁴³ אל העם, בהארה ממדת המלכות שלו.

וכדי שיהיה לנו מעט מושג על משמעות שמייחס הרבי שליט"א בחתימתו על מכתבו, כדאי להעתיק קטע ממכתב מכ"ח תמוז תשט"ו⁴⁴:

"...ובהנוגע לחתימה, הנה כשתוכן המכתב דורש את זה, היינו שיש בו ענינים של בקשות נפשיות או תוכן מיוחד בתורת הנגלה ותורת החסידות, בא אני על החתום, משא"כ..."

★ ★ ★

ודי לנו בפרטים אלו כדי להכיר במכתבים אלו – ובעיקר בתוכנם המהותי – את פנייתו האישית של מלך ישראל, בעל נשמה כללית בחי "יחידה" של עם ישראל, אל צאן מרעיתו, כקטן כגדול, להאיר עיניהם באור תורתנו הקדושה הנגלית והפנימית; לנחותם הדרך כעמוד האש לפני המחנה, לצוותם את צו השעה והזמן, ולהכינם יותר ויותר לקבלת פני משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

42. על מכתבים ומסמכים רשמיים של המוסדות והאגודות שהופקד עליהם ע"י כ"ק אדמו"ר מוהר"י צ ("מחנה ישראל" "קה"ת" וכדומה) כיו"ר ועד הפועל, הקפיד לציין את שמו המלא (ולרוב בתוספת "הרב" וכציון המשרה הרשמית שנושא בה), כיאה וכדרוש בתוקף תפקידו האחראי. אך כאן מדובר במכתבים אישיים ממנו שליט"א (הכתובים בנייד מכתבים הנושא את שמו), וההבדל ברור.

43. מעצמותו של מלך. ראה מצות מינוי מלך ב"דרך מצוותיך" לאדמו"ר הצ"צ. וראה גם קטע מלקו"ש ויגש השמ"ט (לקמן במסגרת) ובפרטות בספר "יחי המלך" ובמבוא שם.

44. אג"ק ח"א עמ' רצא.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

מנחם מענדל שניאורסאהן

Office Address
Lubavitch, 770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה
ג' דסליחות ה'תש"א
ברוקלין, נ.י.

HYacinth 3-9250

צו בני ובנות ישראל,
איבעראל,
ה' עליהם יחיו.

123456789

שלום רב וברכה מרובה:

אין די טעג ווען מיר שטייען אויפן שידד-וועג צווישן דעם אלטן און דעם
נייען יאָר, האב עלינו ועל כל בני ובנות ישראל לטובה ולברכה, אין די טעג
פון גייסטיקער אויפלטבונג און חשבון.

שאפט זיך בא יעדן איינעם דער באשלוס, אז דער צוקינסטיקער יאָר זאל
זיין א בעסערער און מער געהויבענער - אין טאָג-טעגליכן לעבן און ממשות-
ריקע אויטטואונגען פאר זיך און פאר דעם גחייטן.

אויב אלע יאָר איז דאָס אזוי, איז היינטיקס יאָר פון באזונדערער בא-
דייטונג, וואָרום דער קומענדיקער יאָר חשי"ב-איז דער יאָר פון ש מ י ט ה .

דער יאָר פון שמיטה איז, אין מאנכע באציאונגען, א ספעציעלער. עני-
ליך חיי שבת איז דער הייליקער טאָג אין די זיבן טעג פון דער וואָך, אזוי איז
דער יאָר פון שמיטה דער הייליקער יאָר אין דעם זיבן-יאָרן-גאנג. די חורה
גייט א באזונדערע פראָגראַם פאר דעם שמיטה יאָר: ושבתה הארץ - די ערד דארף
רוען, שבת להוי' - א רו געהייליקט צו גיט.

דאָס אלץ אין מאטעריעלן, פיזישן זין.

אין א טיפערן, גייסטיקן זין, מיינט דאָס, אז דער יאָר דארף דערשטענען
אויף: ושבתה הארץ - אַטרייסן זיך פון "ערדישקייט" און גראַבקיט; ווערן
רוחניות'דיקער. שבת להוי' - אַסטריסלען זיך פון די פאלשע אידעאלן און
כלומר'טע רוחניות, וועלכע פירן, סוף סוף, צו נאָך ניהריקערע מעשים און
גראַבקיט. און הויבן זיך צו אמת'ער אירלקייט און רוחניות דורך הורה און
מצוה געגעבן פון גיט. און די אירלקייט און רוחניות דארף דורכדרינגען
דעם לעבן אין אלע טרטים, אויך אין עסן, טרינקען, האנדל, אא"וו. אסילו
זאכן, וועלכע זיינען פארבונדן מיט פיזישן און מאטעריעלן טאָג-טעגליכן
לעבן דארפן אויך זיין אַנגעפילט מיט דער ליכט פון גיטליכקייט.

דורכגעדרונגען פירן דעם געדאנק פון א שבת און שמיטה דין אונזער
טאָג-טעגליכן לעבן, און ענטטלעסן צו האלטן זיך בא דעם וועג פון חורה און
מצוה מיט מסירה נפש, וואָס אונזער פאָלק האָט זיך אויסדערוויילט און אויסגע-
טראָסן שוין איבער דריי טויזנט יאָר, וועלן מיר זיכער זוכה זיין צו א כחיבה
וחחימה טובה, לענה טובה וכהזקה בטוב הנראה והנגלה.

ממברך ומטברך בחיבה וחחימה טובה
מנחם מענדל שניאורסאהן

[צילום 11]

רק במכתבים הכלליים חותם הרבי בשמו המלא
ובמכתבים הראשונים חתם גם בציון שם הוריו

ה. בכל מדינות המלך

חשיבותם של המכתבים חייבו גם את פירסומם המירבי. דרכי ההפצה חובקי העולם מבוצעים בהנחייתו ובהוראתו של הרבי שליט"א.

שלוחי הקודש של הרבי, הפזורים על פני כ-2,000 נקודות יישוב ברחבי העולם, רצין מיד לקראתה של הדיוטגמא החדשה ודואגים לפירסומה של האגרת בכל האמצעים, בעיקר בכלי התקשורת עמם באים היהודים המקומיים במגע – כמו גם משלוח ישיר לבתיהם של אלפי בתי אב בישראל עמם באים במגע ישיר או עקיף מרכזי "בתי-חב"ד" הרבים במסגרת עבודת הקודש של הפצת היהדות.

הרבי עצמו נוקט לא פעם בפעולות מעשיות הקשורות להפצת המכתב ופירסומו. בעיקר אנו נפגשים בפעולות אלה בשלושה מישורים: א) צירוף המכתב הכללי למכתבים פרטיים שונים. ב) הוראה למחברי ספרים ובטאוניס להדפיס המכתב. ג) חלוקת המכתב ל"שלוחי הקודש", נציגיהם של בני ישראל ברחבי תבל "בכל מקום ומקום שהם" – זאת בהזדמנויות מיוחדות כמו ברכת "צאתכם לשלום" (לקראת היציאה לשליחות), או בערב חג המצות כשמגמת פניהם לשוב למקומם כדי להתעסק בענייני הפצת היהדות ובעיקר עריכת "סדרים" ציבוריים (בצירוף לחבילות המצות שנותן להם הרבי) – כשהוא מעניק באופן אישי לכל אחד העתק ממכתב כללי שיצא לאור באותה תקופה. כחלק ממילוי שליחותם רצים אלו יוצאים דחופים בכל מדינות המלך ומביאים אליהם את דבר הרבי.

בהזדמנויות המוזכרות מגדיר הרבי לא פעם את חשיבותם של המכתבים ואת אופיים הכללי יהודי (ראה גם לעיל במבוא "דבר המלך") ולכן בחרנו להעתיק חלקם בלשונם.

להלן קטעי יומן וקטעי מכתבים הקשורים לפעולות אלו.

א. צירוף למכתבים:

למעשה, מיד עם הופעת המכתב הכללי הראשון נהג הרבי לצרף אותו למכתבים פרטיים, מנהג המתמשך בשנים רבות. המעלעל בסדרת אג"ק,

במכתבים הסמוכים לחודשים ניסן או תשרי יווכח בריבוי המכתבים אליהם צורף המכתב כללי. בחרנו בדוגמאות ספורות⁴⁵.

"...מוסג"פ העתק מכ' כללי בקשר עם חה"פ אשר תקותי

שיענין את כת"ר שי"

"...מוסג"פ הקונטרס לחג הפסח ומכתב כללי השייך אליו"

ובמכתב מי"א ניסן תשי"ג:

"...מוסג"פ העתק מכתבי כללי, אשר בטח יעניין אותו, והעיקר

אשר יעורר בו חשק נוסף להמשיך בפעולות טובות..."

לפעמים מצרף הרבי את המכתב הכללי בהתייחסות תוכנית ומהותית

לענין הנדון בהתכתבות⁴⁶:

"...הנני מצרף כזה העתקה ממכתבי לפסח זה, שבו יראה

השקפתי בבעיה האמורה שכותבה עליה..."

במכתב מעניין נוסף, בו מבאר הרבי באריכות מאלפת את ענין גלות

וגאולה הכללית והפרטית והחשיבות שכל פעולה בהתחזקות בתורה ובמצוות

באופן ש"מסייע לקרב את הגאולה הכללית של מליונים ומליונים של יהודים

עם נשותיהם וטפם"

— הוא מסיים⁴⁷:

"...מצורף בזה העתק ממכתבי הכללי לחג הפסח שנוגע בכמה

נקודות שיש להם קשר לרעיונות שהובעו לעיל".

ב. הוראה להדפסה בספרים, קובצים וכתבי-עת:

במכתב להרב חנוך גליצנשטיין עורך סדרת "ספר התולדות" על

אדמור"י חסידות חב"ד כותב הרבי שליט"א:

"אין לעכב הס' ע"ד הצ"צ [=ה"צמח צדק"] .. אפשר להדפיס

בהקדמתו צילום מכתבי לחה"פ דהשתא...."

45. אג"ק ח"ה עמ' רמד, שז.

46. אג"ק חי"ח ע' שנד.

47. תרגום חפשי ממכתב באנגלית, "כפר חב"ד" גליון ניסן תנש"א.

ובמכתב י"ט טבת תשי"ד⁴⁸:

"בטח מתכוננים להו"ל הבטאון ליו"ד שבט הבע"ל, .. ידפיסו שם את המכתב כללי האחרון..."

ובמכתב כ"א טבת תשי"ד⁴⁹:

"...לפלא שזה מאז כתבו שהחומר בשביל החוברת תורה כבר מוכן אצלם, ומאז לא שמעתי דבר אודות זה. ומהנכון היה שידפיסו ליו"ד שבט הבע"ל .. ואולי יש לצרף ג"כ העתק מכתבי הכללי די"ט כסליו שנה זו, שבטח כבר נמצא אצלם."

ג. החלוקה לשלוחים:

כאמור, כ"ק אדמו"ר שליט"א נהג "ללוות" את קבוצות השלוחים לפני יציאתם, למקומות השליחות. במעמד זה של "צאתכם לשלום" – בהם נשא דברי הדרכה, הוראה וחיזוק ובהזדמנות זו העניק ל"שלוחים" (בדרך-כלל) את המכתב-הכללי התקופתי, הנה מספר דוגמאות:

לשלוחים למגדל העמק אדר"ח אייר תש"ח⁵⁰:

"השי"ת יברך ויצליח כאו"א מכם, וכולכם ביחד, במילוי השליחות .. כדי לקשר זאת גם לכל השנה כולה — אתן ענין כללי (דכל השנה). נתן לכל אחד ואחד מכתבים הכלליים לחג הפסח ש.ז."...

לשלוחים לערי השדה כ"ו ניסן תשמ"ב⁵¹:

"הקב"ה יעזור לכאו"א מכם ולכולכם יחד, למלא את השליחות הכללית של כל יהודי .. ענין שהזמן גרמא, למהר ביאת מלכא משיחא במהרה בימינו ממש.

48. אג"ק ח"ב עמ' קיד.

49. אשכילה בדרך חמים עמ' 95.

50. תרגום מלקו"ש חי"ד ע' 338.

51. ספר השליחות עמ' 1-560. ראה שם גם עמ' 522.

...כדי לקשר זאת בענין של "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", אתן לכ"א מכם גם מהמכתבים כלליים, בהם צוין לכמה ענינים בתורה ובהלכות התורה משפט התורה".

לשלוחים לבואנס איירס, ארגנטינה; קראקס, ונזואלה ער"ח אייר,

תשי"מ⁵²:

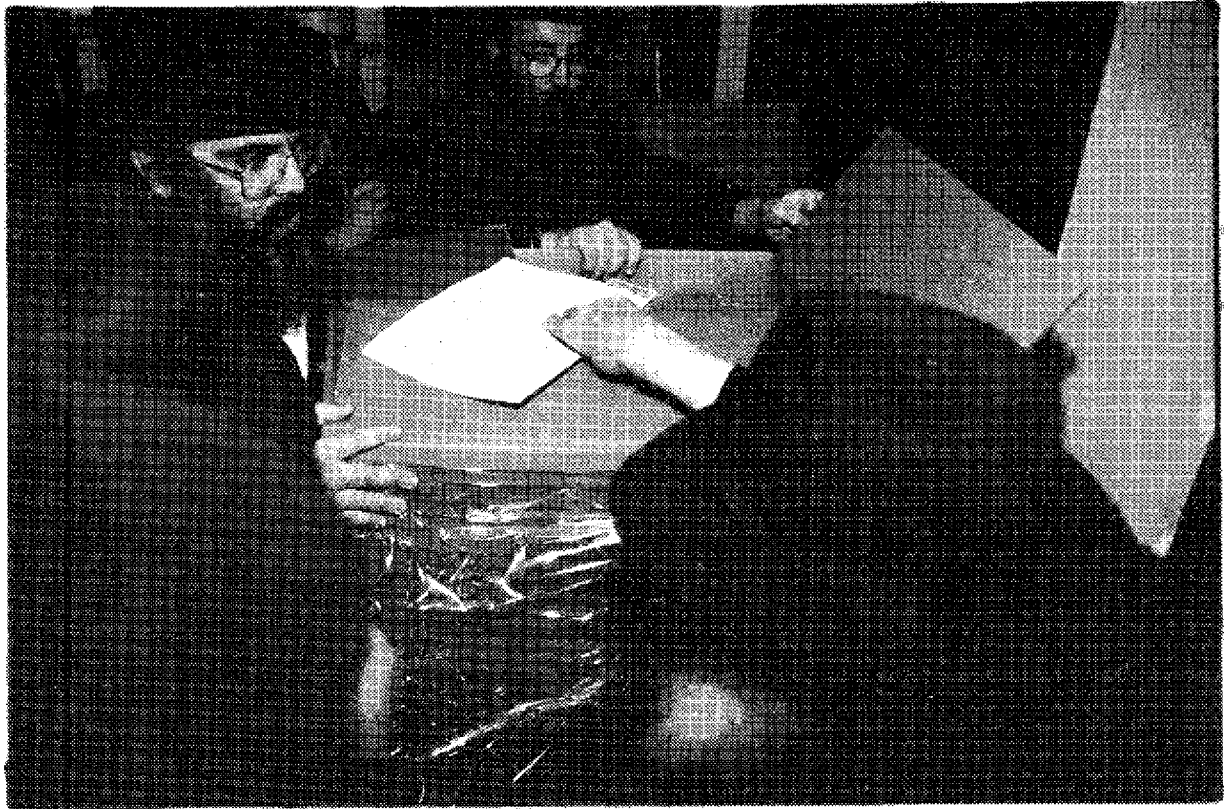
"בכדי לקשר זאת במעשה בפועל — אתן לכל אחד מכם: .. ענין של "ציון במשפט תפדה", תורה — והיינו המכתבים כלליים שנכתבו אמנם בקשר לחג הפסח, אך (כפי שכתוב בהם עצמם) — על מנת להמשיך את הענינים בכל השנה כולה..."

כאמור, אחת ההזדמנויות שנוצלו לצורך זה היא שעת חלוקת המצות המסורתית, המתקיימת בכל שנה, בהם מקבלים שלוחי הרבי "מצות מצוה" מאת הרבי כדי להשתמש בהם לצורך עריכת "סדרים" וזיכוי יהודים במצוות החג. הנה אחד התאורים⁵³:

"...בלילה נשלחו המצות על-ידי השלוחים המיוחדים לכל העולם: בשעה 8:00 בערך הגיע כ"ק אדמו"ר שליט"א ל-770. בגן-עדן התחתון עמדו כל השלוחים (לונצואלה, לאיטליה, לונדון ולמנצ'סטר, לדרום אפריקה, לסידני שבאוסטרליה ולארץ-הקודש) חבילות המצות היו מכוסות, כ"ק אדמו"ר שליט"א הפריש חלה מהמצות ומסר את החבילות לידי השלוחים באחלו לכל אחד מהם פסח כשר ושמה. לכל אחד מהעומדים שם נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א את המכתב הכללי שיצא לקראת ר"ח ניסן". (ראה צילום 12).

52. תרגום מלקו"ש חכ"ב עמ' 222.

53. קטע מיומן "אראנו נפלאות" תנש"א עמ' 203. ראה עוד ביומן "רישומה של שנה" (תשד"מ) ע' 190, ועוד.

[צילום 12]

חלוקת המכתב-כללי לשלוחים ובעת חלוקת המצות

הפירסום בעיתונות הרחבה

כשם שהרבי נוקט בפעולות ודרכים משלו להפצת המכתב, כך במקביל הוא גם מנחה ומורה לסניפי חב"ד בעולם על פירסומו בכל מקום אפשרי, בעיקר במכתבי-עת. הוא חוזר ומדגיש את חשיבותם של מכתבים אלו ועד כמה הם נוגעים לכלל. לדוגמה⁵⁴:

"...מוסג"פ מכ' כללי בקשר לחג הפסח הבע"ל, וכדאי לפרסמו באופן המתאים, כי הוא ענין כללי הנוגע לא רק לחסידים או לאנ"ש כי אם לכל"...

ועוד⁵⁵:

"זה מכבר עוררתיו אודות האפשרויות להדפיס במכ"ע המופיעים במקומו מכתבי התעוררות המתקבלים מכאן".

ומתוך מכתב להנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק⁵⁶:

"...נהנית לקרות במכ' ע"ד שפרסמו תוכן מכתבי הכללי לחג הפסח וכן הדפיסוהו במכתבי-עת החרדים, ובטח ישלחו לכאן טופסים מהנ"ל (הן ממה שהדפיסו והן הקטעים ממכ"ע) .. בטח הגיע זה מכבר מכתבי הכללי .. אף שנכתב בקשר עם חג הפסח, תוכן האמור בו — כל השנה זמנו הוא..."

ובמכתב לצעירי אגודת חב"ד ירושלים⁵⁷:

"...מוסג"פ מכתבי כללי אשר ישמש ג"כ בתור פרטי אליהם, ובטח יפרסמוהו באופן המתאים בחוגים היותר רחבים".

ואמנם, ת"ל בארץ-הקודש קיבלו המכתבים תפוצה רבה, בכל כלי ההפצה, בראש וראשונה באמצעות כתבי-העת השונים והרבים. על מלאכה זו הופקד בשנים האחרונות, (לאחר שנים רבות שבהן עסק בזה אביו הרה"ח ר' אפרים שיי וולף, ומספר שנים — הרה"ח ר' חנוך שיי גלינצשטיין)

54. אג"ק ח"ה ע' רפז.

55. אג"ק ח"ח ע' קכד.

56. אג"ק ח"ו ע' יז.

57. ד' תשרי תשי"ד.

הרה"ח ר' דובער ש"י וולף, שבכשרונותיו הצליח תוך שעות ספורות להביא את דבר המלך "לכל בני ובנות ישראל" שבאה"ק. במסגרת עבודתו הקי זכה לכמה וכמה הוראות מכ"ק אדמו"ר שליט"א שניתנו בקשר להפצת המכתב באופן כללי (הדברים לא ניתנים לפרסום).

פעם שאל האם כדאי להמתין יום או יומיים כדי להדפיס המכתב בעיתון שיו"ל לקראת חג, שתפוצתו היא, כמובן, פי כמה וכמה (!) – וניתנה לו ההוראה שלא להמתין ולו יום אחד, ולפרסם את המכתב מיידית ללא שהייה והעכבה – גם אם היא נראית לתועלת. (וראה לקמן בפרק על מ"מ וציונים עוד הוראות שקיבל). עוד על החשיבות בפירסום בעיתונות הרחבה ראה לעיל בפ"ב.

ו. מדינה ומדינה ככתבה

הרבי שליט"א – בהתייחס לאדמו"ר מוהרי"צ נ"ע – ביאר בכמה הזדמנויות⁵⁸ את המנהג של "משה שבדורינו" "לבאר את התורה – בשבעים לשון". בין המעלות שביאר: בירור ה"שבעים לשון"⁵⁹. אך הטעם העיקרי הוא ע"פ דברי הגמרא⁶⁰ על הפסוק "אשר תשים לפניהם" – שיש "להראות פנים", (כלומר "להפנים").

אם הדברים אמורים אודות פנימיות התורה בכלל, – ודאי שכן הדבר בהתייחס למכתב המופנה "לכל בני ישראל" ו"בכל מקום שהם". פשוט וברור שיש לעשות הכל שהמכתב אמנם יחדור לכל "מקום" (הן במובנו הגיאוגרפי והן במובנו התרבותי) וכך יגיע אמנם לתעודתו, "לכל בני ובנות ישראל" – בכל מקום שהן ובשפתם הם.

ואמנם, תרגום המכתב לשפה המקומית נחשבה מאז ומתמיד למשימה ראשונה במעלה. עוד ביום ההופעה, שעות ספורות לאחר שמכשיר הפקסמיליה

58. ראה לקו"ש חכ"א עמ' 446 ובנסמן בהערות 1-7. וכן בספר השיחות ח"א תשמ"ח – שיחת ש"פ וישב – עמ' 158.

59. ע"פ תו"א משפטים עז, ד. עה, ג.

60. עירובין נד, ב. ומובא החיוב להלכה "לשום לפניהם טעם המיישב תלמודם ומשימו בליבם" (ה"ל' ת"ת לאדה"ז פ"ח סי"ח).

פלט העתק ראשון מהמכתב, שוקדים ה"שלוחים" על תרגומו של המכתב ונוקטים בפעולות המתאימות לפירסומו, בלשונו או בתוכנו, באמצעי התקשורת השונים.

⁶⁰ מכתבו הכללי של הרבי מתורגם בבת אחת בלמעלה מעשר שפות (מלבד שפת המקור, אידיש): לשון הקודש, אנגלית, צרפתית, רוסית, ספרדית, גרוזינית, הונגרית, ערבית... ועוד (ראה דוגמאות בצילום 13).

⁶¹ הרבי עצמו מעורר את ה"שלוחים" במדינות השונות לענין זה. הוא גם מנחה להקפיד על איכות ודיוק בתרגום, על כל המשתמע מכך! הנה דוגמא מענינת ממכתב שנשלח דוקא ל...**קסבלנקה מרוקו!** לשליח הרב שלמה מטוסוב⁶¹:

"בטח באם יש אפשרות להעתיק מכתבי הכללי לחג הפסח בשפת המדינה (ובלבד שיהיה העתק טוב, ז.א. מתאים להענין ובסגנון שיעשה רושם טוב על הקוראים גם ודקדוק הלשון שמעתיקים לה וכו') כדאי להשתדל בזה ואפילו אם הוצאות בדבר, ומוכן שכל הנ"ל הוא גם בנוגע לשאר המכתבים הכללים באם ימצא מעתיק טוב..."

ובמכתב נוסף⁶²:

"...זה מכבר עוררתיו אודות האפשריות להדפיס במכ"ע המופיעים במקומו מכתבי התעוררות המתקבלים מכאן .. אם יש מעתיק נכון לשפה הצרפתית או בשפה הערבית, כי באם יש חשש שיקלקל הכוונה אין כדאי להתחיל בזה..."

ועוד⁶³:

"במש"כ ע"ד העתק מכ' הכלליים בשפת המדינה — כוונתי לערבית .. וה"ז בטח שפת הנשים וכו' וכפרט עתה".

61. אג"ק חט"ו ע' פג.

62. אג"ק ח"ו ע' קכד.

63. אג"ק חט"ו ע' שמכ.

LETTRE DU RABBI CHLITA,
ROCH 'HODECH NISSAN

(TRADUCTION LIBRE)

Par la grâce de D.ieu, jeudi de la
Paracha Tazria, Roch 'Hodech Nis-
san (1) 5749 (2)
Brooklyn N.Y

Alors s'accomplira de façon immédiate la promesse: «et de
Tsion, chacun dira qu'il y est né (14), et le Très Haut l'affermira»,
très bientôt et très prochainement.

Avec mes respects et ma bénédiction pour
une fête de Pessa'h cachère et joyeuse.

Mena'hem Schneerson

1

TISSRI 5751 - Szeptember 1990

EGYSÉG

„A Teremtő, a Tóra és a zsidóság -
egy egységet alkot.” (Zohar)

MINDEN ZSIDÓ LAPJA

אחדות

A REBBE SZAVA

ÉVILELTÁR

Az Újév küszöbén mindannyian -
nők és férfiak - abbahagyjuk teendőin-
ket, hogy mérleget készítsünk az elmúlt
évről. Elhatározzuk, hogy jobbak le-
szünk és imádkozunk egy mind anyagi,
mind lelki-szellemi értelemben vett bol-
dog új évről.

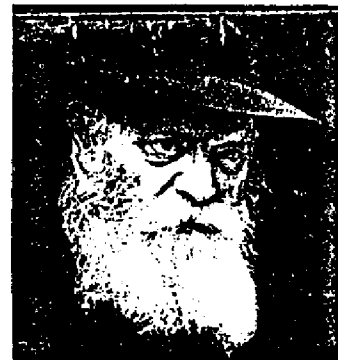
Bölcsseink szerint a cedaká, vagyis jó-
tékonyság azokkal, akiknek erre szüksé-
gük van, megnyitja imáink előtt az utat,
hogy jó egészséget, jóléti és boldogságot
hozzanak számunkra.

Az embernek teste is, lelke is van. És
ahogy létezik anyagi értelemben vett sze-
génység (az élelem, a ruha, a lakás hiánya),
ugyanúgy van lelki, szellemi szegénység is,
amely a szellemi dolgoknak - a Tóra isme-
retének, a micvák betartásának, a jó csele-
kedetek gyakorlásának - hiányában
mutatkozik meg.

Bölcsseink mondják: „Hogyan kell ér-
tteni a próféta szavait: 'Ha szépny emb-
ert látsz, öltöztess fel'? Ha olyan
embert látsz, aki nem ismeri a Tórát, vidd
haza, tanítsd meg a Semá Jiszráél-imára,
bátorítsd a micvák teljesítésére, tanítsd a
Tórára stb...”

Amikor Ros Hásánakor a Legfőbb
Bíró előtt készülünk megjelenni, mind-
annyiunknak leltárt kell készítenie - ki-
nek-kinek a saját mércéje szerint -
lehetőségeinkről és alkalmainkról, arról,
mennyire gyakoroltuk jól az anyagi és
lelki-szellemi értelemben vett jótékony-
ságot és emberszeretetet.

Még a szegények legszegényebikének
is van alkalmá, hogy az emberszeretet gy-
akorolja embertársaival és ugyanígy a szel-
lemileg szegény embernek is nyílik néha
módja rá, hogy másoknak hasznára le-
gyen, amennyiben a Tóra és a micvák te-
tartása dolgában jó hatást gyakorol
barátaira és szomszédaira.

A Lubavitch-i Rebbe Rabbi Menachem Schneerson

Írjon be Könyöröltes Atyánk az ég-
ben mindannyiunkat mind anyagi, mind
szellemi-lelki értelemben vett jó és bol-
dog évre, és hozza el számunkra minél
gyorsabban a Messiást, Amen»

[צילום 13]

תרגומים ב"שבעים לשון". בצילום: צרפתית והונגרית

[הנחיות מתמירות אלו מלמדות על הכלל, ובפרט על אותם תרגומים המופנים לרבבות, כמו התרגום ללה"ק או לאנגלית - ועל כך לקמן].

אך מעבר להוראות הנחיות, עידוד וזירוז התרגומים השונים - נוטל הרבי שליט"א חלק פעיל במערכת התרגומים המסועפת, ומעביר את שבת ביקורתו עליהן, ועורך בהן תיקונים שונים, בחלקן באופן כמעט קבוע ובחלקן לעתים מזדמנות. עובדה חשובה זו משמשת כגורם לדירבון וזירוז התרגומים, ולא פחות מכך - כמדריך ומורה למתרגמים הקבועים, אשר לומדים מכל תג של תיקון שיעור מאלף בחכמת ואמנות התרגום, ומשפרים את ביצוע התרגום להבא.

לדוגמא ראה צילום 14 (תרגום ברוסית עם הגהות)

Съезд в этом году связан с особенностью текущего года, который выделяется «тройственной святостью». Многие события ^в текущего года повторяются трижды, и этим обуславливается их ^{Хазак} («постоянство», «крепость»).

Самое начало года носило характер тройственной ^{Хазак}. После двух дней ^{Рош-Гашана} (который выпал в этом году ^в четверг и пятницу) наступила Суббота - священный день недели. В странах диаспоры эта ^{Хазак} повторилась еще два раза в месяце ^{тишири} (в первые и последние дни праздника ^{Суккот}). Таким образом, в течение месяца ^{тишири} (главного обобщающего месяца еврейского года) тройственная ^{Хазак} повторялась трижды три раза ^в три святых дня подряд.

«Новый год хасидизма» 19 и 20 ^{Хазак} также выпали в этом году ^в четверг и пятницу и тройственная святость повторилась и в этом случае, а также в случае с днями радости и веселья Пурим и Шушан Пурим. Так это будет в этом году и с днями праздника ^{Шавуот} (Суббота и два дня праздника).

Сущность ^{Хазак} (от корня ^{Хזק} - «крепость») в том, что в результате ^и ^{повторения} ^(пещи) ^{закрепится} и становится постоянной. ^{Хазак} является гарантией того, что то, что закреплено тройственным повторением, будет продолжаться непрерывно. ^в ^{будущем}

[צילום 14]

תיקונים לתרגום ברוסית

מלבד התרגום החשוב ביותר שהוא התרגום ללה"ק - עליו נרחיב בסמוך - אנו מוצאים יחס מיוחד לתרגומים לשפות ה"בינלאומיות", כמו השפה האנגלית - דבר המתבטא בראש וראשונה, בהשתדלותו של הרבי שליט"א להגיה שוב את המכתב לאחר התרגום, בהרחבה ותשומת לב רבה: לפנינו (ראה צילום 15) קטע ממכתב מתורגם לאנגלית מעוטר בהגהותיו של הרבי. (ניתן להבחין כי חלק מההגהות הן בשפת...אידיש. על המתרגם לתרגם זאת לאנגלית. ייתכן שיש כאן כוונה לרמוז על העתקת "הגהה" זו גם למכתב המקורי שהוא בשפת האידיש. ראה לקמן סוף פ"ז שהתוספות למכתב המקורי ניתנות לפעמים דרך התרגום).

May G-d grant that, insomuch as it is the highest time to prepare for the true and final Geulah, every Jew and Jewess should become involved in this preparation in the fullest measure: the first step being the same that was called for in connection with the first Korban-Pesach, in Egypt: "Draw and take" - to draw back and away from Avodot Zaron²⁴ (idolatry), including "Avodot Zaron" in its subtle aspects, namely, anything that is alien to the spirit and way of Torah-Yiddishkeit, and pursuing this endeavor in regard to both oneself and those around, and more widely, in regard to the environment, the Tsibbur; to help every Jew that can be reached and involved in the said preparation for the Geulah, through personal commitment to Torah and Mitzvos. For "He established testimony (the Mitzvos) in Jacob, and gave the Torah in (and for everyone in) Israel." and made these the channels through which to receive His blessings. Therefore "I will remember Your wonders of old (at the time of Yatzias Mitzraim) and will meditate on all Your works, and talk of Your doings." 35

And this profound meditation, translated into action as mentioned above will hasten still further our welcoming ~~המשיח~~ Moshiach Tzidkeinu, together with our young and our old, with our sons and with our daughters, for the true and complete Geulah.

With blessing for Hatzlocho in all above, and for a tashuvah and joyous Pesach.

Signed: M. Schneerson

Handwritten notes:
 "Zor"
 ז"ל
 ק"מ
 ג' אדר א'
 תש"ג
 אגרות מלך
 חוברת 10
 עמ' 47
 (11)

[צילום 15]

תיקונים באידיש לתרגום באנגלית

כן הגיעו לידינו הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א על התרגום לאנגלית של ^{אוצר החכמה} מכתב מח"י אלול תשמ"ו⁶⁴ דרכו ניתן ללמוד על הדייקנות המרובה⁶⁵. ראה הערה -

64. מכתב ע"ח.

65. על המילים במכתב הכללי (נדפס בלקו"ש חכ"ט עמ' 531): אז דער ענין פון הכתרת המלך איז צו באנייען און פארשטארקען. יעדן יאר ביים אנהויב (ראש - "קאפ") פון יאר - הסתפק המחרגם בחירגום צמד המילים ראש - "קאפ" במילה: HEAD והרבי שליט"א ראה צורך להדגיש את הדברים (ולהחדיר את הביטוי המקורי של ר"ה) והוסיף את המילה "ראש" באיות לועזי "ROSH" כך מופיע צמד המילים "ROSH - HEAD". כן מענינת ההגדרה לתיקון תרגום התיבות "הגאולה השלימה" לאנגלית (ראה צילום 16).

To return to the beginning of this letter:

It has already been mentioned before, and discussed at greater length on various occasions, that the meaning of the "Coronation" of the "King" is to renew and strengthen each year, at the beginning ("head") of the year, our commitment to HaShem, to carry out His commandment and wish: "Make Me King over you." This provides the connection, as well as the source from which Jews, collectively and individually, draw renewed strength and inspiration to declare every day, immediately upon rising in the morning:

Rosh -

"Our actions and service during the period of the Golus" is also a preparation to the End of Days, to the complete Geulo.

and perfect

and with next

Everyone, man and woman, is duty bound to help promote the world (the society) in which one lives) to the Kingdom of HaShem - by showing a shining example, and also by words and actions in a direct manner.

To put it more simply: Everyone is duty bound to disseminate the acknowledgment and awareness of that which is "The foundations of foundations and the pillar of wisdoms," that there is a Creator and Master of this world, and that each year, on the day that we Jews celebrate Rosh Hashono, is the Day of Judgment for us,

[צילום 16]

תיקונים לתרגום האנגלית - באנגלית

התרגום ללשון הקודש

מטבע הדברים מצינו חשיבות מיוחדת לתרגום ללשון הקודש. לאמיתו של דבר, בשנים הראשונות הופיעו המכתבים מלכתחילה בלשון הקודש (ראה לעיל צילום 11 וכן ראה לקמן צילום 17); תקופה קצרה לאחר מכן, במכתבים שהופיעו לקראת ראש השנה תשי"ד הופיע בדבדב עם המכתב באידיש, גם מכתב במהדורת לשון הקודש, שהוא מעין תרגום של המכתב באידיש! בספר "לקוטי שיחות" אף ראו לנכון להדפיס את שתי המהדורות בכל מכתב. וכך מציין המו"ל⁶⁶:

"כמה מהמכתבים נכתבו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א הן בלה"ק והן באידיש (בשינויים), ומשנה לא זזה ממקומה".

ב' עיניך יתיו

אלוק וספיקה
דלעות

תורת חג

אע"פ ישנה קדוה הוא, ויאמר לה' און יחיה; בשאש
זהו תבית ע"ן וצוהו אצליך, כמאור; דהוציאך
את העץ אצליך תעצבון את הארץ א. ההר הנה
בן שמה כן שלם האטא ונתמסא בן והע"פ.
ואי יצר העצובה עתה אצליך ואצליך (מוצרים) עני
סדואת הנשיא וצאם הדיבור ויצאם אצליך הע"פ והע"פ
ונתנה כעצב הו"י דדעת מן הפא כפל ומוח
נ. ד. כבוד האמת והתורה הע"פ, און תיבן רב עת
אנן הו"י

יש מהמכתבים שהופיעו מלכתחילה בלה"ק

66. לקו"ש ח"ט ע' 403.

בגלל החשיבות שהרבי ייחס לתרגום המכתב הוא אף השתדל, כאמור, להגיהו. וכבר הזכרנו, שבנוסף לתועלת הישירה מן ההגהה, יתכן שביקש להנחות בהגהותיו אלו את הדרך הנכונה למתרגם כדי שישכיל לתרגם ע"פ הגהות אלו בעתיד. (בכך ניתן להסביר את העובדה שבפעמים רבות נערכו ההגהות אף לאחר הפירסום!).

לקמן מספר צילומים (ראה צילומים 18-19) המשקפים את העבודה הרבה שמשקיע הרבי שליט"א בשיפור ודיוק התרגום בלשון הקודש.

אגודת חסידי חב"ד בארצנו הקדושה

בנשיאות כ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן מליובאוויטש

ת.ד. 59 קודש
טלפון 961298, 964392

הננו מפרסמים בזה אגרה הקודש של כ"ק הרבי שליט"א מליובאוויטש עם כניסת השנה תשל"ה (תרגום חפשי)

ב"ה. וא"ו חסדי, ה' פעל חסדו... ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עם כניסתנו לשנה החדשה, ובעברנו בעשרה ימי החנוכה (שבין ראש-השנה ליום הכפורים), הרי זו העה להתעסק בתוכן הענין של "הטובה",

פעמים צריך הוא בעיקר להיות מקבל, או אפילו רק מקבל (כגון התלמיד **ישיב** לשומע הורה טרבו), וכן גם כאשר לתפקידו להיות מטפיל (כגון כשהוא נותן צדקה). ברב, מיון שגדרשה מבנו שלימות, שכל דבר יהיה במדה הנכונה והמושלמת - צריכות, כשיכומו של דבר, להשתוות ההזנהגות שלו כמסבל וההתנהגות שלו כמטפיל, כך שיהיו בשלימות (בהתאם לכחות ולאפשרויות שניתנו לו באופן פרטי). כל אחת לעצמה ושתיהן יחד, כסא עבודתו היא בשלימות.

ודבר זה דורש התבוננות מעסיקה וחשבון צדק. כדי שינצל את כל כוחותיו (א) והתבוננות והפנימיים, במדה המלאה והמושלמת ביותר, בכל החוסי הפעילות של האדם - במחטבה, בדיבור ובמעשה.

בעשרה ימי חנוכה, כשהאדם מקבל על עצמו - "קבלה טובה על להבא" החלטות טובות בכל האמור לשנה המעוברת החדשה, המיוחדת בכינה, ביהודים - עריכה (מחדש) של חשבון צדק על השנה החולפת - הרי אין לך דבר העומד בפני החכמה, שום דבר אינו יכול להפריע לך ה"ו, והוא מצליח - בשלימות - בשני הדברים,

ונתקיים הכתוב: "טובה ישראל עד ה' אלפיך", בהתאם לפירוש שיהודים עושים הטובה עד ה', שהוא האלקים "בעל היכולת ובעל הכחונה כולם", צעשה,

[צילום 18]

אגוח"ח מכניסה את התרגום לצורך הגהה
לפני פירסומו (מכתב מה)

כ"ה

פעמים רבות (בפרט באותן ימים), הגיעו התיקונים לאחר זמן ונאלצו

לפרסם את המכתב לפני ההגהה (ראה צילום 19(ב)).

Tel.: HYacinth 3-9250

Cables: LUBAVITCH

מוכירות

כ"ק ארמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן

ליובאוויטש

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

the Lubavitcher Rabbi

770 EASTERN PARKWAY • BROOKLYN, N. Y. 11213

כ"ה, ג' דחומ"פ תשכ"ט
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
כו"מו"ה טובי"שי'

שלום וברכה!

מאשרים קבלת תרגום המכתב כללי לחה"פ ש.ז., וח"ח.

מועתק בזה תיקונים אחדים שיש לחקנם בטופסים
שלא פרסמו עדיין ובפרט במלה שידפיסו עוה"פ.

ע' 1. שורה המתחלת נתעכב, נכתב נא וצ"ל: כאן.

" " לקרבן " לקרבן. מילה וצ"ל: קרבן הפסם
דורש וקשור למצוה מילה.

שורה המתחלת בתחלת נכתב החיים וצ"ל: חיייו

ע' 2. שורה המתחלת ויהי נכתב מצרים הראשונה וצ"ל:
מצרים בפעם הראשונה.

שורה המתחלת סנהדרין נכתב פירוש וצ"ל: ובפירוש.

"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"

בכבוד ובברכה לחג כשר ושמת

Moshe
מזכיר

[צילום 19(ב)]

רשימת תיקונים והגהות לתיקון ה"טפסים שלא פורסמו"

כדאי לציין שאף את המכתבים לילדי ישראל שתורגמו ללשון הקודש
הוא טורח להגיה (ראה לקמן צילום 40).

עם הופעתו של כל מכתב הובהל מכתב דחוף אל המתרגם לדאוג לתרגומו
של המכתב ללה"ק ולהפצתו (ראה צילומים 20-21)

אוצר החכמה

בלוי ירושח"ו
Tel. HYacinth 3-9250

Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מזכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן

ליו באזויטש

>•<

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, כ"ד אייר ה'תשל"א
ברוקלין,

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה' טובי' שי'

שלום וברכה!
מבקשה לתרגם תיכף המצור"פ ללה"ק,
ולנצלו להפצתו באופו הכי מתאים, וח"ח.

בטח יודיע מהנעשה בזה.

מזכיר

[צילום 20]

"בבקשה לתרגם תיכף"

בלוי-ירוח"ן

Tel. HYacinth 3-9250

Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מזכירות

כ"ק ארמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן

ליוכאוויטש

>•<

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, כ"ב אלול חשכ"ח
ברוקליןחוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
כו' מו"ח טובי' שי

שלום וברכה!

מצורף בזה העתק מכחב הכללי לר"ח
חבע"ל, ובטח יזדרז בחרגומו ללשון הקודש
ובפרסומו וכו'.נא לחודיענו מתי נחבל המכחב וכן
חנעשה בזה, זח"ח מראש.

בברכת כוח"ט

מזכיר
ג' י"ט

[צילום 21]

"בטח יזדרז בתרגומו"

מכתב מכ"ב אלול תשכ"ח:

"...מצורף בזה העתק מכתב הכללי לר"ה הבע"ל, ובטח יודרו בתרגומו ללשון הקודש ובפרסומו וכו'. נא להודיענו מתי נתקבל המכתב וכן הנעשה בזה, ות"ח מראש"

ומיום כ"ד אייר תשל"א:

"בבקשה לתרגם תיכף המצור"פ ללה"ק, ולנצלו להפצתו באופן הכי מתאים, ות"ח. בטח יודיע מהנעשה בזה..."

[סימן ההיכר שנקבע כדי להכיר בין מכתב שעבר הגהה של הרבי שליט"א, הוא במחיקת ההגדרה המופיעה על כל תרגום שהוא (לפני הגהה) "תרגום חפשי" (הרומזת על הסתייגות כל שהיא מסמכות התרגום), ובמקומה מופיעה ההגדרה הסמכותית יותר "תרגום מאידיש". בעקבות סימנים אלו צעדנו אף אנו בספרנו וציינו (בהערת המו"ל) על מכתב שלא הוגה: "תרגום חפשי", ועל מכתב שהוגה תרגומו: "תרגום". במקום שנסתפקנו ציינו את אשר נוטה אליו ליבנו יותר בצירוף סימן שאלה ("?").]

כזכור, הבאנו לעיל⁶⁷ כמה מההנחיות של הרבי שליט"א למתרגמים וההקפדה הרבה על איכותן. בין הביטויים:

"בלבר שיהיה העתק טוב ז.א. מתאים להענין ובסגנון שיעשה רושם טוב על הקוראים גם, ודקדוק הלשון שמעתיקים לה וכו'", באם יש חשש שיקלקל הכוונה — אין כדאי להתחיל בזה".

ואם בשפות שונות ונדחות המדובר (ערבית וכדומה, ראה לעיל) — אנו יכולים להבין עד כמה חשוב שהתרגום ללה"ק יהיה בשיא הדיוק והשלימות הנדרשת.

לעיל⁶⁸ הבאנו סיפורו של מכתב-כללי שתורגם (תוכנו) בעיתון מסויים באה"ק, ומאמחז"ל מסויים צוטט בעיתון בהשמטת תיבה אחת. כזכור, הגיב

67. ראה ב"מבוא" שם (א) וכן בסוף פרק ח.

68. במבוא סוף פרק ג' "דבר המלך".

הרבי שליט"א במכתב ארוך ומנומק מדוע: א. ראה לנכון להביא דווקא בתוספת אותה מילה. ב. מדוע לא ציין את המקור. ועוד עיי"ש¹⁸.

ולמרות שלמעתיק היו נימוקים כבדי-משקל ("לכאורה", כמובן) להניח כי אולי תיבה זו בטעות יסודה ועיקרם: משום שלא מצא מקור למאמר בנוסחה שכזו, ואף תמה עליה תמיהה הגיונית ומוצקה (כפי שנימק במכתבו אל הרבי שליט"א) – מתבטא הרבי שליט"א בתקיפות אודות מעשהו וכותב בין השאר:

"מהג"ל מובן ג"כ, שהרוצים להגיה נוסחא רגילה במקום נוסחא הבלתי רגילה, אף שבמקרים נדירים אפשר להיות שהנוסחא בלתי רגילה היא שגגת המעתיק, אבל ברובא דרובא לא כן הדבר, וכיון שדייק בעל המאמר בנוסחא בלתי רגילה, ההגה אינה תיקון, כ"א להיפך!"

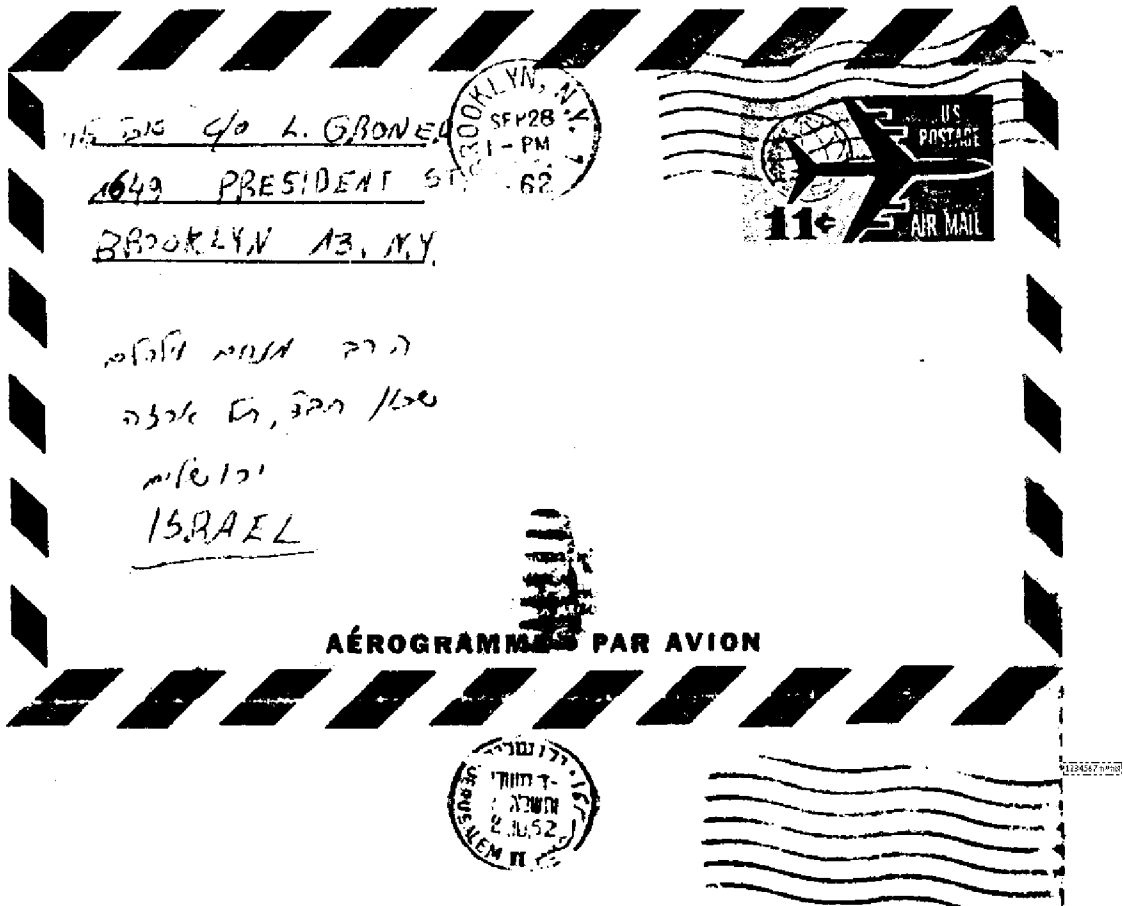
אין פלא, איפוא, שלמלאכת התרגום ללשון הקודש נדרשה מלאכת-מחשבת, דיוק רב ורהיטות לשון.

על מלאכת הקודש של תרגום המכתב ללה"ק הופקד⁶⁹ אבי מורי הרה"ג הרה"ח ר' טוביה בלוי שליט"א, אשר מילדותי אני זוכרהו (בכל שעות היממה) משנס מותניים מצפה בכליון עינים וחרדת קודש לקבלת המכתב – לצורך תירגומו. באותם שעות, ובשעות ההכנה שקדמו לכך פונה הוא מכל עסקיו בצרכי ציבור ושאר עבודות הקודש, וכל ליבו ומוחו נתונים לזירוז ההליכים הטכניים, ובעיקר לאימוץ המוח והלב לכוון לאמיתתם של דברים. אני זוכר את הבעות ההתפעלות מתוכן המכתב, את ניתוח עומקן – הכל כדי לכוון לאמיתתה של תורה. כן אני זוכר את הדריכות והמתח לקבלת התיקונים אחרי הגהתו של הרבי שליט"א ואת מידת ההתפעלות מהגאונות והברק שטומנים בחובן, אך אין כאן המקום לתאר זאת, ויסולח לי על הנימה הכמעט אישית.

התגלגל לידינו⁷⁰ מכתב שנשלח ע"י המתרגם אל ידידו בירושתי"ו ובו נותן ביטוי לתחושותיו וחששותיו ומתאר את גודל האחריות (ראה צילום 22).

69. ראה צילומים 34, 22, 21, 20. וראה "עם הספר".

70. מכתב זה מופנה אל הרה"ח ר' מנחם כן-ציון ז"ל וילהלם מיקירי וחשובי חסידי חב"ד

שלום רק וקיבול!

אני נמצא כאן כמובן על עזרת בני, מדין ד'ה' אהל, אהיה ימי הדין
 רובך אהיה שישך בנה קצת אהיה קצת הפסחית, קהמית יך מדינת שלפחד בנתי
 פני קצת ויקרטיה שישך ש'יצוב נפאלה, ואלוהית שלו ה' ד'מאתר זה אף שנה
 שפני קהמית בתולדה של מירות וכ' (אך) מעין שהמכנה הנלוי שיצא כן/ היום
 הולך אחרי זה בו קטנים אפתיים, אלא שכן יצמית. נלמט' בדעתו הנכד את המכניו
 שפתייה ב'את' אהמית, ואנך שפין פיושני כ'ב (פשוט), והנכט'א: עט א'צ פ'ד'ק'א'ה'ש'א'ן
 אין ידעתי וואט' א'פ'א'ק א'נ'ט'א זון א'נ'א'ל' א'מ' ג'וט ב'י'ק א'ד'ו'ש'א'ן ה'ח'ט'ה נ'ט'א א'מ'ת'ה
 א'פ'ט'וס ה'י'א' פ'ק'ק'ה ה'ש'ט'ה 9 ו'ח'צ'י, ו'כ'א'ו'ל' י'ג'ד א'מ'נו ז'י - א'פ'י ה'ו'י'א'ה - ה'ח'ט'ק א'מ'ת' א'ה
 א'מ'ג'מו א'ד'ר'ית, כ'ש'ט'ה 11 ו'ח'צ'י ס'י'מ'ת א'ת ה'א'מ'י'ת; ו'ה'ת'ר'ג'ו'ם ה'נ'כ'ס א'פ'ן א'פ'ת'ר'
 ש'י'ש'ך ו'ד'פ'ין א'ז ה'י'ג'ה מ'ו'ט'ט'ו'ן ש'ק'מ'ת'א'ם א'ד'ק'ר'ית צ'ו'ש'י'ל' א'ז כ'י'ל'ט'ת כ'ב ב'ת'ר'ב'ית א'מ'ת'ע'ש'ת'
 ה'נ'ש'ו'ת, א'כ'ו' ש'ה'יו ק'ד'ו'ת א'ת ב'ת'ר'ב'ית א'מ'ת'ע'ש'ת' ש'א'ן נ'ג'ש ה'מ'כ'ני ו'א'צ'ה ה'יו ה'פ'ק'ר'ית
 ה'א'ל'.

השעה 2 אהיה ח'פ'ת ו'ה'מ'ת נ'מ'ת ז'ק ב'ש'ט' כ' ה'י'מ'ה ה'י'א'ם ה'מ'ו'ד'ת א'נ'פ'א'ק ה'א'ל'ת'ה
 ח'י'ק ש'מ'ת'ה י'ח'צ'י א'ת ה'י'א' ה'י'מ'ה כ'מ'ז'ה נ'פ'אל'ה, ו'כ' כ'י'ן פ'ת'ר'ה ח'י'ק כ'ן א'מ'ת'ה נ'ש'ו'
 ו'ה'ת'ר'ג'ו'ם א'ת ה'ק'ו'ת ב'ד'ו'ת ה'ק' ב'ת'ר'ב'ית של ב'ז'ב' ו'ה'ת'ר'ב'ית (כ'א'ו' ש'י'צ'וד כ'י'ו'ל'ת'ה) ב'ת'ר'ב'ית
 ח'מ'ר, א'ל'פ'ו א'י'ת'ה ב'ו'ת ש'מ'ת' (א'ר'ו'ן) ו'ק'ו'ל'ת'ה נ'י'ד'ר ה'א'מ'ת'ה א'י'ל'ת'ה ח'י'ק ק'ב'ז'ב ו'ק'ו'ש'ת'

[צילום 22]
מיומנו של מתרגם

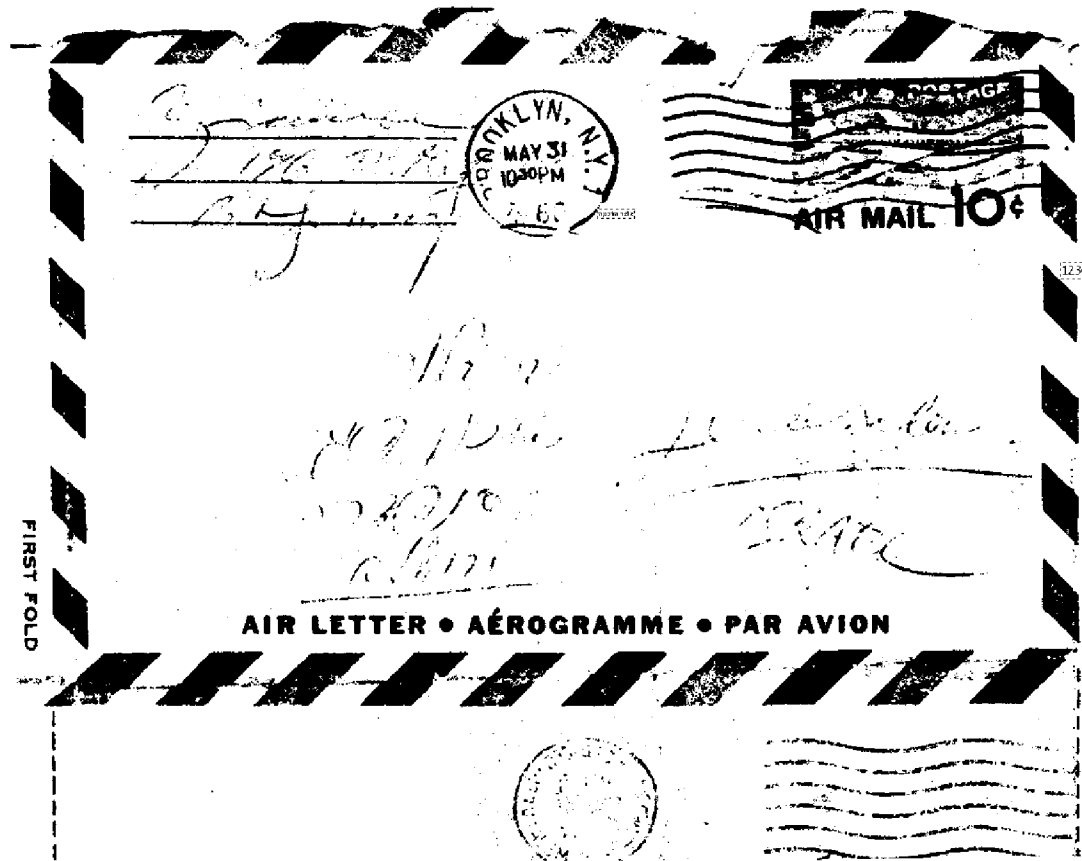
"...המכתב הכללי שיוצא כאן היום הוא מחריד ויש בו ביטויים מפחידים, אלא שכ"ק אדמו"ר שליט"א הרגיע את מזכירו... המכתב נמסר לדפוס היום בבוקר בשעה 9 וחצי ובאותו רגע מסרו לי – על-פי הוראה – העתק אחד על-מנת לתרגם לעברית, בשעה 11 וחצי סיימתי את המלאכה והתרגום הוכנס לכ"ק אדמו"ר שליט"א ועדיין לא הוגה, ^{אוצר החכמה} חוששני שבהתאם לדברים דלעיל לא כוונתי כל-כך בתרגום למשמעות הנכונה, וכמו שהיו בעיות גם בתרגום באנגלית, שלכן נכנס המזכיר..."

אגב, במכתב זה גם מופיעה התבטאות נדירה ומעניינת של הרבי שליט"א בהתייחס למכתב⁷¹: "עם איז פארבאהאלטן אין יעדער ווארט אסאך ענינים און מ'דארף עם גוט דורך לערנען [בתרגום: בכל מילה טמונים הרבה ענינים וצריך ללמוד זאת היטב]"

כאן המקום להזכיר את המתרגם הראשון של המכתבים ללשון הקודש, הלא הוא הרה"ח אוריאל צימר ז"ל, מי שהיה החלוץ בענינים אלה [כשרונותיו הברוכים, בפרט בשטח הכתיבה, ראויים לגלעד בפני עצמו. יצירותיו, בתחום התרגום והפצת המעיינות בכלל ראויים להערכה וברכה ועוד חזון למועד]. עם הטכניקה של אותם ימים התעכבה מאוד עבודת התרגום, ההגהה, הפירסום וכל הכרוך בזה. השתמשו בשרותיו של הדואר, כשעיכובים רבים היו כרוכים עד שזכו לברך על המוגמר. לדוגמא הבאנו צילום מתרגום שערך ר' אוריאל, שבגלל שהותו אז בחו"ל שלח את התרגום כתוב בכת"י ב"אגרת אויר" (ראה צילום 23). את המכתבים היה מדפיס מידית מעל גבי כתב העת "הקול", בו שימש כעורך ראשי באותם ימים.

איגרת זו נדפסה בספרינו מכתב ק"ד, אך בתרגום אחר, ופקסימיליה שלה לעיל במבוא (צילום 19). (יש להניח שבגלל העיכוב הרב נאלצו לשלוח תרגום אחר שלבסוף הוגה הוא ע"י הרבי שליט"א. בטח ימצא הקורא ענין בהשוואה בין

בירושת"ו, אשר נפשו ומאודו נתונים היו להפצת החסידות, ותודחינו נתונה לרבנית רחל תחי' וילהלם שמסרה לנו מכתב זה לפירסום (מתוך ספר זכרון שי"ל בעזה").
71. כ"ה אלול תשכ"ב. חלק א מכתב י"ד.

פה נרמזת...
 זהו...
 (החלק הראשון של התעודה)
 (החלק השני של התעודה)
 (החלק השלישי של התעודה)
 (החלק הרביעי של התעודה)
 (החלק החמישי של התעודה)
 (החלק השישי של התעודה)
 (החלק השביעי של התעודה)
 (החלק השמיני של התעודה)
 (החלק התשיעי של התעודה)
 (החלק העשירי של התעודה)

[צילום 23]

בימים ההם היו שולחים את תרגום המכתב בדואר

התרגומים. (וראה בפקסימיליה שם את הערת הביקורת של כ"ק אד"ש המופיעה בראש התרגום וד"ל).

המעניין הוא כי מלבד ההתענינות הרבה בתרגומים, הגהתם וכו', אנו מוצאים את הרבי שליט"א עצמו משתמש בהם לצורך הפצת יהדות. כך אנו מוצאים במכתב (המתייחס לנושא הקשור למכתב הכללי, וכדאי לעיין בו)⁷²:

"...מצורף בזה העתק ממכתבי הכללי לחג הפסח .. במצורף תמצא העתק כפול — גם באידיש וגם בתרגום אנגלי. אני מתאר לעצמי שחלק מבני המשפחה וכן ידידים יעדיפו את האחד על השני"
1234567

★ ★ ★

לסיכום: ההתרשמות העולה מעובדות אלו היא עד כמה הרבי שליט"א מעוניין בהגעת המכתב ותוכנו לכל מקום אפשרי כשהוא מעודד, מנחה ואף נוטל חבל פעיל בעבודת התרגום ובשאר עבודות ההפצה.

ז. פתשגן הכתב

לאחר סקירת החלק ה"גלוי" וה"רשמי", כדאי ונכון לגעת, ולו בקצהו, באותו עולם נסתר, במה שקודם לפירסום המכתב. כמובן שהדבר הוא כמעט בלתי אפשרי אך מזעיר פה זעיר שם, נוכל להציץ לאותו עולם מופלא. (עלינו להבהיר כי יש להתייחס לדברים בהסתייגות והם על אחריותו של הכותב בלבד).

ידוע ומפורסם כי במכתבים אלו משקיע הרבי שליט"א מאמצים רבים. השמועה רווחת כי מאז כתיבת המכתב עד להוצאתו לאור, בכל פעם שהמכתב עובר תחת שבט ביקורתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, הריהו כמעין המתגבר, מוסיף כהנה וכהנה לאורך לרוחב ולעומק.

72. "כפר הב"ד" גליון ניסן תנש"א — תרגום חפשי.

"גלגולו של מכתב"

בקטעי צילום שלפנינו ננסה להמחיש את ה"מהדורות" הרבות שעוברות על כל מכתב ועל העבודה הרבה שמשקיע הרבי שליט"א בכל מילה. (כיוון שלא הגיעו אלינו כל מהדורותיו של מכתב אחד - נסתפק בפסיפס המורכב מכמה מכתבים).

דה. יצחק בארי, דוד קאהן, ארנה קאהן. דוד קאהן

ביאורים בן חורש טארי, אמנו יהי פיצ

אחר הוצא קצתן שבית המדרש הישן, האם יוצר

במחציתו פער אחר (עדין פוער עו! צער ענין קנה) צד בית המדרש (צד הסופות) לא שפרתו

בכרם אין א. יאר (ווי היינטיגער יאר) בן הנה

ווצו"ע עם המקן עולה ארבע פ יאמר סוף האניאם והנעם בעיון

איז צדן פוער מה יעצור איה, האניאם ופועם

והאר, צדנים, גיט צער פוער צדנים, האניאם

בא ארבע ארבע"און און עפעס אין שום ארבע

עדין בעז בכונסען דונען בייגען די פועל וואס

ער האט דאנאץ אין טעם פוער, ארבע ארבע בן

לאט האנען ער איז טארה, ווען פועל חג הסופות

און (און האנען ער דער) עייער חמם סיום -

אסאך תורה איה ונתן

אויס צד איה האר איינער בון צי האר

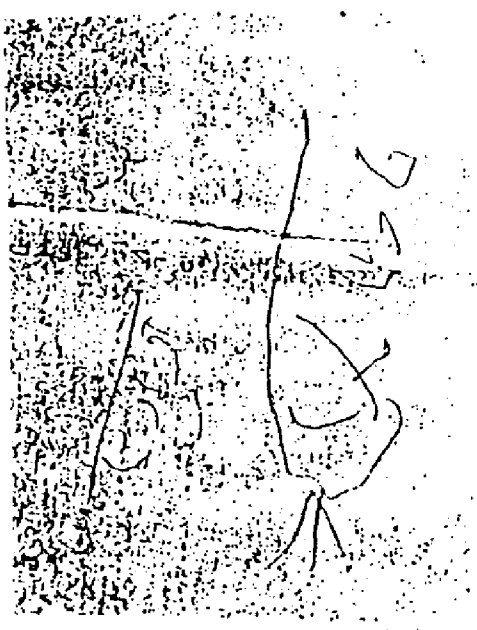
צווען בון בער עני ארבע (כצוטה, און ארבע ונתן)

אין ארבע ונתן

[צילום 24 (א)]
מהדורה קמא (פקסימיליה ממכתב נה)

והוא יאמר שרואה את הארץ
 ויבין מה היא ויחזיק בה ויבין
 כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה

והוא יאמר שרואה את הארץ
 ויבין מה היא ויחזיק בה ויבין
 כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה

והוא יאמר שרואה את הארץ
 ויבין מה היא ויחזיק בה ויבין
 כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה

והוא יאמר שרואה את הארץ
 ויבין מה היא ויחזיק בה ויבין
 כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה

והוא יאמר שרואה את הארץ
 ויבין מה היא ויחזיק בה ויבין
 כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה

והוא יאמר שרואה את הארץ
 ויבין מה היא ויחזיק בה ויבין
 כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה
 ויבין כי היא ארץ טובה ויחזיק בה

123667 nm

"מהיר" (פסקימיליה ממכתב חס)

[צילום 24 (ב)]

אגרות מלך

היה בין יושב הגבורים אצל הסופר
 המלך בן שניאורסון, ב"ת שש"א
 קצת קודם ל...

א"ל קונתו

המיוען שם אין בי צמח צמח...
 כחלום בלתי נשכח...
 פה המעשה שכל האדם...
 חסד פועל שמה ש...
 מושג יצר ששגור...

מדינתנו אתן למינינו...
 פה אצולות העולם...
 הוא אין צו צום עיני...
 כל אדם בי איוצת סדה...
 בייאור...
 דיה א"כ עם פדה...
 מיז ואלו בני ישרא...
 לא עם אישנו אתו...
 פחם גיש עם כל...
 אן און אפילו שין...
 וגרמו לטחון קהמ...
 אונדויה וזהו...
 יתקופת...
 אפיק...
 א"ל...

[צילום 24(ג)]
 קטע ממכתב נד (פקסימיליה)

711

אם גזים, נא
אני יודע

ויהי ליומא ה

ב"ה, י"א ניסן, א' מ' ספיני, ה' תשכ"ב
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקומותם,

א' עליהם שמעו

שלום וברכה:

בהמשך צום בריוו פון דאס-חודש ניסן, און מזני גוי פ' איז שוין גאך
שנה הגדול און מ' איז אריין אין דער וואך פון תג הסגור, זמן חירותנו,
איז זיכער די פאסנדע צייט צו פארטיילן זיך אין די ענינים פון פסח
בכלל און ספעציעל אין די נקודות וועלכע זיינען בארירט בענדארן אין
דעם דערמאנטן בריוו, יעדנפאלס אין איינצעל נקודות פון זיי -

אנהייבנדיג מיט דער צענטראלער נקודה, אז יציאת-מצרים, ד.ה. די
באולה פון גלות מצרים, איז פארבונדן מיט דער באולה שליטה פון איצטיגן
גלות, און ווי עס שטייט געשריבן: כימי צאתך מצרים מראש לפלאג
אז השי"ה פארזיכערט דעם אירישן פאלק, אזוי ווי דאס איז געווען פיל
די טעג פון יציאת-מצרים, וועט ער אויך ווייזן וואונדער בא דער לעצטער
באולה, די באולה האמחיה והשלימה על ידי משיח צדקנו. און לויט דער
אונזערע חכמים זכרונם לברכה דערקלערן, וועלן די וואונדער פון בער
לעצטער באולה נאך אריבערשטייגן די וואונדער פון יציאת-מצרים, אין
דעם צוזאמענהאנג זאגן חז"ל: בניכר נבאלו ובוליו עהדין לחיובל
אז פונקט ווי די ערשטע באולה איז געווען שייך חודש ניסן, אזוי וועט
אויך די לעצטע באולה, פון דעם איצטיגן און לעצטן גלות, זיין אין ניסן.

ס'איז באוואוסט די טראגעדי, פארוואס עס שטייט אין פסוק כימי צאתך
ב' (ווי אין די טעג פון יציאת מצרים), לשונו רבים, בשעה די יציאת
פון מצרים איז דאך געווען אין איין טאג, ווי עס שטייט אויך אין
פסוק אהרן מספר לה יום צאתך מצרים על ימי יומי - צו זאגן
געדענקן דעם טאג (לשונו יחיד) פון זיין ארויסגיין פון מצרים טאג
טאג טאג.

איז איינע פון די דערקלערונגען אין דעם, אז פון דעם טאג וואס די
אידן זיינען ארויס פון מצרים, בבית עבדים (פון דעם הויז פון קעניג-
שאט), זיינען דער ארומ פון דעם גדר (קאסעגארטן) פון קעניגשאט
און זיינען געווארן צו-חורין, פרייע מענטשן. דער אריבערגאנג פון
פון עבדות לחירות (פון קעניגשאט צו אריינהייט) איז אבער נישט אן
איינפאכערע פראצעדור. די גאס פארצייט אן אפעל פון שפענדיגע
אריינפראכטונג, וואס עס פליגט ארויסגיין פערדעם לחירות פון זיען די
פאסנדע סעקונדע לירפון, אסאך וועט דאך זיך אויספירן גלם גאר אין
גראנק און אין אורטער, גאר בייקר איז שוין צוזאמגעברענגט געווען
דעם גאנצן דעם גאנצן אומשטן, זייער איז שוין געווען אין אלע
פארטן און ארטי-פארטן און דער טאג-געברעכער אומגאנג.

דערפאר האט די יציאת פון ארץ מצרים געווען א פראצעדור פון זייען
טאג, פון אלע אידן און זייער גאנצן גאנצן יום - איז פונקט די
רוחניות'דיגע באפרייטונג, פון אלע מצרים ובעולם (געשטאטן און

אין דער
אגרות מלך
אין דער
אגרות מלך
אין דער
אגרות מלך

אין דער
אגרות מלך
אין דער
אגרות מלך

אין דער
אגרות מלך
אין דער
אגרות מלך

אין דער
אגרות מלך
אין דער
אגרות מלך

אין דער
אגרות מלך
אין דער
אגרות מלך

אין דער
אגרות מלך
אין דער
אגרות מלך

אין דער
אגרות מלך
אין דער
אגרות מלך

[צילום 25]

"מהדורא תנינא" - הערות והוספות לאחר ההכנה לדפוס
(קטעי פקסימיליה ממכתב קו)

אוצר החכמה

ב"ה, מוצאי שבת-קודש, אפרו-חג שמיני-עשרה - שבת-חור
שבת בראשית, פברכים חודש חשוון, ה'תש"ח
ברוקלין, נ.י.

71

אל בני ובנות ישראל
ככל מקום שאתם,
א' עליהם ימים

שלום וברכה

ליום דער פאנשטלעכער באשור, ווערט יעדע נייע זאך - מי דאס אין
פריינדליכענדיג מיין א נייעס צייט-אשטניש, ווער אנהייבנדיג א נייע
אונטערנעמונג, אר"ב - אויטגעווען מיט א פונאם אינטערעס, און אין
פארטע שאלן אויך מיט א פונאם אינטערעס, זעט אפטרונגן וכו'.

עצרת
אומגעפער
אין

אין
אין
אין

בפרט ווען עס האנדלט זיך וועגן אן עסק'דיגען צייט-אשטניש ווי
פריינדליכענדיג אין דעם צייטפאל, נאך אלע ימים-טובים פון חרדי,
אין אנהייבנדיג פונדאמנטי די וועג-אחורא צווישן אים בראשית
אין דעם קרעטן שבת נאך שבת-חורא, לויט דער פריינדעלונג פון חורא,
פונם-חיים (אנווייזונג אין פאג-פעלעכן לעבן), ווי בקרעט בארונג
בא פארטע בעלעבנהייטן.

אין
אין

אין
אין
אין

וויבאלד די דאזיגע פאנשטלעכע באשור האט אים אורשטרונג, ווי אלע
אין זאכן, אין דער אהאמאג-פונד-פעלעכן, אין פארשטאנדליג אז צו-
דאסן דער צייט האט דער באשעפער בעפונדן דעם פאנשטן פאנשטעלע
צו פארזירקלעכן די אהאמאג פון און צו פארזירקלעכן און פארזירקלעכן
קריאט-חורא און ליטור-חורא אין דעם צייטפאל, אין אן אופן פון
פאנשט פונם צייטן - אראפברענגען דאס אלע אין אהאמאג פון אהא-
פעלעכן לעבן.

אין
אין

לויט דעם כלל, אז פון דעריבער פאנשט פאנשט (אין דעם צייט
א פאנשט, גיט מיט א פולע פאנשט), אין זיכער אז דער אויפקומענדיג
אלע נויטיגע כוונות מיט א פולע, ווי אין דעם באוואוסטן אויסרעדן
פירן פאלעס חתומות הקדושות פארטאג.

אין
אין

אין
אין

איינער קומט צו נאך א נקודה, וואס שבת בראשית אין בלייבנדיג
פארטאג, וואס דער פאנשט איז דעם אין, אז פארזירקלעכן דעם
אז מיט דעם פאנשט נאך עס, און דורך עס מיט אהאמאג פונדענדיג פאנשט פון
אין דורך פריינדעלעכענדיג אין זיי פאנשט פאנשט פאנשט פון
דעם אה, און בעלעבן מיט דעם דאזיגען צייט די אהאמאג פאנשט-פעלעכע
אהאמאג, פאנשט-חיים פאנשט-חיים, ביז דער אה וועט ווידער קומען אין א
אין אה, און אפטרעטן און פארשטארקען אלע כוונות אין אלע פאנשט
פון פאנשט פאנשט פאנשט.

אין
אין

[בפרט פאנשט אין פארטאג פון שמיני-עשרה פון שבת-חור וואס
איז פארבונדן מיט פונד-חורא וואס פאנשט-חורא, און פאנשט-חורא, מיט
אלע חוראות וואס זיינען דערמיט פארבונדן, אריינברענגנדיג די חוראות
אין ליטור-חורא פון יעדן איינעם דער-פאנשט-חיים ליטור
פאנשט, יעדנמאל ליטור פאנשט און פאנשט א רביא.

צילום 26(א)

"גלגולו של מכתב" (מכתב עג)
של ב'

* (שלב א - הכתיבה הראשונה בכ"ק - לא הגיעה לידינו)

- 3 -

דאס אויבגעזאגטע קומט אלס אקדמה צו דער כוונת פון זיך דער דאזיגער
ווענדונג בנוגע מעשה בפועל, און דאס איז די הצעה און ארציגע בעשה, אז
יעדער איד, טאן אדער פרוי -

ווארום מיינען זיינען פשוטים צו לערנען די עניינים פון תורה:
וואס האבן א שייכות צו אלע פשוט אין וועלכע פרויען זיינען פשוטים פיס
פונער צוגלייך, מיינענדיג די קינדער פשוט פון פשוט-השם, יראת-
השם, חבת-השם, א"ו, וואס אלע אידן, קון אונטערשייד, זיינען אין זיי
פשוטים שעצנדיג, יעדע רגע, ווי אויך אלע פשוט אלע מעשה וכו' -
זאל נעמען אויף זיך צילאב פילע אידן לימוד התורה, יעדע איד
און איינע לויט זיין (איד) פארשטאנד פון אחיה עמרם ועל אחת כמה די
וואס האבן נאך ביז איצט נישט א צביעה-התורה באורהו

אוצר החכמה

און נעמען זיך צו דעם פיס א באגרייפער לעבדיקייט, באגלייט פיס א
צונאכ אפע שטח וואס נאר בגן ספר חסידים וכו' לען אפ פורח
(דער אויבערשטער האט אונז אויבערליבן צווישן אלע פעלקער און האט
אונז געגעבן - נתינת בעינו יפת, ווי דערמאנט אויפן - זיין תורה).

און אויך די וואס האבן, לכאורה, א פולע פאס שיעורים באורה, וועלן
זיכער וועלן קעניש זיין דעם אנזאג זעלין בקודש, וואס האט (אויך) דעם אס-
טייטש, אז מ'טאר מלך העכער פון העכער ליש דת מלך דת וכו' וכו' אויך
אין א צורה פון לימוד התורה - פיס פער פילקייט און פיס פער פונד-מסע
באגרייפערונג, לעבדיקייט און שטח.

הייער
ע"ש
פ"ח

:::

בעפענדיג אין אכט דעם כלל גדול באורה, והחבת לדבר באור, וואס איז אין
פ"ח ס'א א כלל גדול, היינט יוסף אויך פרעגט וויכטיגע דעם פיס
דער דער עיקר פון דער תורה, תחת כי תשבע תורה וכו' וכו' וכו'
דערשין.

פ"ח

פ"ח
פ"ח

און אמן לויט א צווייטן פעלקען אנזאג, אז תורה - תחילה נפילים -
חסדים און טוהה נפילות-התורה (די תורה הייבט זיך אן פיס טאן חסד און
פנדיגט זיך פיס טאן חסד) וואס אונטערשיידט די העכסטע וויכטיקייט
צו העלפן א צווייטן פאל און געוויינלעכע בארעפערנישן, על אחת כמה
וכמה צו העלפן א צווייטן אין די בארעפערנישן פון דער נשמה וואס זי איז
חלק מלך מלך (א טייל פון ג-סלעכקייט טש) און באלעבט אויך דעם
גאנצן גוף, העלפן אין נצחיות דייגע עניינים פון תורה און פשוט וואס
זיינען היינו ואנדר ימינו (אונזער לעבן און לאנגע טעג) -

קומט די צווייטע הצעה און איבערלעכע בעשה, אז יעדער איינער און
איינע זאל טאן אלץ וואס נאר פעגלעך צו באווייזן וואס פער אידן און
יידן שרייבט צו קובע זיין (באשטימען טעם און רעגולערטיג) שיעורים
אין תורה אויב זיי האבן זיי נישט, און שטא א חוטא אויב זיי האבן שוין
שיעורים. היינט יוסף, אז אין אלע עניינים פון תורה היינט פשוטים אין
יפת טעם אחת קודם, וואס פריער אמאליגע, פילע אפגעלייגטן ווארום
יעדע רגע וואס מ'קען אנפילן פיס תורה און פשוט, וואס גייט פארלארן,
איז אן אבידה עיניה תורה (א פולשטענדיגער פארלוסט), וויכאלד אז א
צווייטע פרייע רגע פונד דאן אנגעפילט ווערן פיס תורה און שטח פאר
זיך אליין, אין דער פולשטער פאס, דאן יוסף דערגעבן וואס מ'איז
פארפעלט געווארן פרייער.

פ"ח

פ"ח
פ"ח

אגרות מלך

- 2 -

אגרות מלך
אגרות מלך
אגרות מלך

כדי די דערמאנטע אשדולות (צו באווירקן אידן איינצונטרין בא זיך און
אין דער אשכנז (פוגאב) טיעוריס אין חורא) זאל זיין טאכט ווי דוקאט פאג
טאכט, איז דאז דאס גוט צוזאמענטיין מיט אן אנדער טעטיקייט
די טעטיקייט ווי וויכטיג די זאל זיין פאגאט דער ענין
פון קטייע-לחיס בחורא און פארשטארקן דעם לימוד חשודא אין פוגב ברבא
לעבן - א פריערצאג סאר זיך אליין, אפך גיט א פריערצאג אידער א טייל
פון א זאך.

אגרות מלך

זעט דערן, אז לויט רש"י...
אויף א' בראשית, אז די גאנצע בריאה וואס דער אויפשטער האט באטראן
(חיסול און קוד מיט אלץ וואס עס געטראט זיך אין זיין), איז דאס אלץ
צוליב א' ראשית - צוויי זאכן וואס נוצן אנטקעגן "ראשית" די חורא,
און די אידן (וואס האבן באקומען די חורא) לעבן חורא און זיינען
קטייע די חורא און פאגאט (וואס רש"י און פארשטארקן די לעבנסווייזע-
טיקייט פון לימוד חשודא, און טייל אשכנז אין דעם פאגאט (פאגאט) און
שפאח, ברענגט א פוגאב בריבא פון דעם אויפשטער מיט אלע פערזענלעכע
ענינים, מיט געשטימט (אין) און זיין טעטיקייט (שטימט) -

אגרות מלך

אגרות מלך

אגרות מלך

זאל דער דיזיבירטער חשודא, און דאס זאל פאגאט ווערן בא יעדן
איינעם פון איינע בחור כלל ישראלי, און דאס יאר טע"ה זאל זיין א שנה
טאג פאגאט אין אלע איינלעבן, און פאגאט אשכנז, מיט אשכנז פאגאט
אנשט ופאגאט חורא, וואס ברענגט אפך סאר חשודא אין לימוד חשודא,
לימוד חשודא לויט טעטאן

און עס טיילן פון דעם פאגאט אשכנז-פאגאט פאגאט חשודא זאל נישט
ווערן אשכנז-פאגאט בריבא, פון טאג אין יעדן טאג פון דער וואך, און פון
ראש-חודש אין אלע טעג פון דעם יאר, און פון דעם אודש חשודא וואס איז
דער ערשטער "וואכעדיגע" חודש, דעם אודש אשכנז, דער חודש וואס
איז אנגעקומען (אלטן שובע) מיט א פאגאט, אין אלע חדשים פון דעם
באנען יאר.

אגרות מלך

אגרות מלך
אגרות מלך
אגרות מלך

אגרות מלך
אגרות מלך
אגרות מלך

אגרות מלך

אגרות מלך
אגרות מלך
אגרות מלך

שבת בראשית, מברכים חודש מרחשוון, התשמה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

שלום וברכה!

לויט דער מענטשלעכער נאטור, ווערט יעדע נייע זאך - צי דאס איז אריינגעצויגן אין א נייעם צייט-אפשוניט, אדער אנהייבנדיק א נייע אנטערנעמינג, אדיג - אויפגענימען מיט א צוגאב אינטערעס, אין און מערסטע פאלן אייך מיט א צוגאב גוטע האפנונגען, שמחה וכו'.

בפרט ווען עס האנדלט זיך ווען אן עיקרדיקן צייט-אפשוניט ווי אריינגעצויגן אין דעם טאג-סעגלעכן לעבן פון דעם נייעם יאר, נאך אלע ימים טובים פון תשרי, אנהייבנדיק פונדאסניי די רעגולערע וואכענטלעכע קריאת-התורה בציבור מיט פרשה בראשית אין דעם ערשטן שבת נאך שמחת-תורה א.ו.וו.

און דאס אלעס לויט דער איינשטעלונג פון תורה, חורח-חיים (אנווייזונג אין טאג-סעגלעכן לעבן), ווי גערעדט בארובה בא מערערע געלעגנהייטן.

וויבאלד די דאזיקע מענטשלעכע נאטור האט איר אוישרפונג, ווי אלע גוטע זאכן אין דער וועלט - אין דעם רצון (וויילן) פון השב, דעם באשעפער, אין פארשטאנדיק, אז צוזאמען דערמיט האט דער באשעפער געגעבן דעם מענטשן ספעציעלע כוחות צו פארות-קלעכן די האפנונגען און גוטע באשלוסן בכלל-און ספעציעל אין צוזאמענהאנג מיט קריאת-התורה און לימודי-התורה אין דעם נייעם יאר, אין אן אופן פון המעשה הוא הטיקור - אראפברענגען דאס אלץ אין מעשה בפועל אין טאג-סעגלעכן לעבן.

לויט דעם כלל, אז מאן דיהיב מחנה בעין יפה יתוב (דער וואס גיט א מתנה, גיט מיט א פולע מאס), אין זיכער אז דער אייבערשטער גיט אלע גריטיקע כוחות מיט א פולער האנט, ווי אין דעם באוואוסטן אייסדרוק: מידו המלאה הפתוחה המדושה והרחבה.

הייאר קומט-צו נאך א נטודה, וואס שבת בראשית איז גלייכצייטיק אסרו-חג, וואס דער אפטייטש אין דעם יאר, אז מיטפארבינדט דעם חג מיט דעם טאג נאך אים, און דורך אים, מיט די קומענדיקע טעג פון יאר, דורך אריינברענגען אין זיי דעם אינהאלט און די באגרייטערונג פון דעם חג, אין באלעבן מיט דעם דאזיקן גייסט די טאג-סעגלעכע הגדה, טאג-אין טאג-אויב, ביז דער חג וועט ווידער קומען אין א יאר ארום, און אפפרישן און פארשטארקן אלע כוחות אין אלע ענינים פון דעם חג.

ובפרט אין אסרו-חג פון שמיני-עצרת און שמחת-תורה וואס איז פארבינדן מיט סיום-התורה והתחלת-התורה וקריאה בציבור, מיט אלע הוראות וואס זיינען דערמיט פארבינדן, אריינרעכנדיק די הוראה ליתמונה התורה פון יעדן איינעם אלס יחיד און לימוד בציבור, יעדנפאלס לימוד ברבים און מיט א רבים.

דאס אייבנעזאגטע קומט אלס הכדמה צו דער כוונה פון דער דאזיקער ווענדונג בנוגע מעשה בפועל, און דאס איז די הצעה און הארציקע בקשה, אז יעדער איד, מאן אדער פרוי -

וואָרום פרייען זיינען מחוייב צו לערנען תורה: די ענינים וואס האבן א שייכות צו אלע מצוות אין וועלכע פרייען זיינען מחוייב מיט מענער צוגלייך, אריינרעכנדיק די עיקרדיקע מצוות פון אמונת-השב, יראת-השב, אהבת-השב, אהיו, וואס אלע אידן, אן אונטערשייד, זיינען אין זיי מחוייב שטענדיק, יעדע רגע, ווי אייך אלע מצוות לאיתקשה וכו' -

[צילום 26(ב)]

"מהדורא תליתאני" - לאחר סדר הגהות
לאותו מכתב (מכתב עג)

זאל נעמען אויף זיך אין צוזאמענהאנג מיט דעם נייעם יאר - נייע (צוגאב) שיעורים אין לימוד התורה, יעדער איינער און איינע לויס זין (איר) פארשטאנד: ועל אחת כמה וכמה וואס האבן נאך ביז איצט ניט א מביעת'עחים בתורה:

און נעמען זיך צו דעם מיט א באנייער לעבעדיקייט, באגלייט מיט א צוגאב אמת'ע שמחה וואס בחר בנו מכל העמים ונחן לנו את תורתו (דער אויבערשטער האט אונז אויסגעקליבן צו זיין אלע פעלקער און האט אונז געגעבן - נחיה בעין יפה, ווי דערמאנט אויבן - זיין תורה).

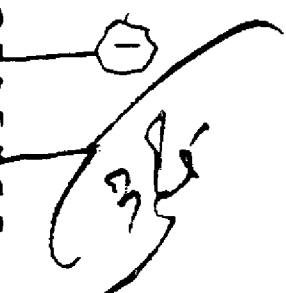
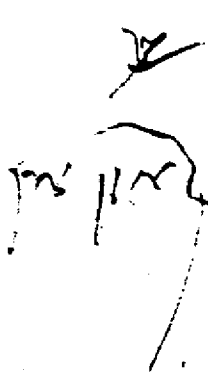
און אויך די וואס האבן, לכאורה, א פולע מאס שיעורים בתורה, וועלן זיכער וועלן מקיים זיין דעם אגאג מעלין בקודש, וואס האט (אויך) דעם אפטייטש, אז מ'הויבט זיך אויף העכער, אין איכוח פון לימוד התורה - מיט מער סיפקיים און מיט מער באנייעטערונג, לעבעדיקייט און שמחה.

• • •

נעמענדיק אין אכט דעם כלל גדול בתורה, ואהבת לרעך כמוך, וואס איז אין צוגאב צום זיין א כלל גדול, אויך אז עיקר פון דער תורה.

און לויט א צווייטן ענלעכן אגאג, אז התורה - תחילה גמילות'חסדים און סופה גמילות'חסדים (די תורה הויבט זיך אן מיט טאן חסד און ענדיקט זיך מיט טאן חסד): וואס אונטערשטרייכט די העכסטע וויכטיקייט צו העלפן א צווייטן אפילו אין געוויינלעכע באדערפענישן, על אחת כמה וכמה צו העלפן א צווייטן אין די באדערפענישן פון דער נשמה וואס זי איז חלק אלוהה ממעל ממש (א טייל פון ג-טלעכקייט ממש) און באלעבט אויך דעם גאנצן גוף: העלפן אין נצחיות'דיקע ענינים פון תורה און מצוות וואס זיינען חיינו ואורך ימינו (אנווער לעבן און לאנגע טעג) -

טמס די צווייטע הצעה און אינערלעכע בקשה, אז יעדער איינער און איינע זאל טאן אלץ וואס נאר מעגלעך צו באווייסקן אידן, וואס מער אידן, צו קובע זיין (באשטימען פעסט און רעגלמעסיק) שיעורים אין תורה אויב זיי האבן זי ניט, און א נוספה אין זיי אויב זיי האבן שוין שיעורים, און זעלבסטפארשטענלעך, אז אין אלע ענינים פון לימוד התורה איז יפה שעה אחת קודם, וואס פריער, ניט אפגעלייגט: ווארום יעדע רגע וואס מ'קען אנפילן מיט תורה און מצוות, וואס גייט פארלאזן, איז אז אריבער שאינה חוזרת (א פולשטענדיקער פארלוסט), וויבאלד אז א צווייטע פרייע רגע מוז דאך אנגעפילט ווערן מיט תורה און מצוות זיך אליין, אז דער פולסטער מאס, בלייבט ניט זייט דערגעצונ וואס ס'איז פארפעלט געווארן פריער.

• • •

כדי די דערמאנטע השתדלות (צו באווייסקן אידן איינצופירן בא זיך און אין דער גאנצער סביבה (צוגאב) שיעורים אין תורה) זאל זיין ווירקאם אין דער פולסטער מאס, אין כדאי דאס ניט צוזאמענמישן מיט אז אנדער טעטיקייט, ווי וויכטיק זי זאל זיין: דער ענין פון קביעת'עתיים בתורה און פארשטארקן דעם לימוד התורה איז קובע ברכה לעצמו - א הויפטזאך פאר זיך אליין, ניט א בייזאך אדער א טייל פון א זאך.

• • •

זיין רצון, אז לויט רשייט הוראה (אנווייזונג) בראשית (אין אנהויב) פון זיין פירוש אויף פי' בראשית, אז די גאנצע בריאה וואס דער אויבערשטער האט באשאפן (הימל און ערד מיט אלץ וואס עס געפינט זיך אין זיין), איז דאס אלץ צוליב ב' ראשית - צוויי זאכן וואס ווערן אנגערויפן, ראשית: די תורה, און די אידן (וואס האבן באקומען די תורה, לערנען תורה און זיינען מקיים די תורה און מצוות); וואס דערפון איז נאך מער פארשטאנדיק די לעבנסוויכטיקייט פון לימוד התורה, און

ואל דער אויבערשטער בענטשן און מצליח זיין, אז דאס זאל מקיים ווערן באַ יעדן איינעם און איינע בתוך כלל ישראל, און דאס יאר תשמייה זאל זיין א שנת חורה שנת שמחה שנת אורה און שנת ברכה אין אַלע הינזיכטן, מיט אמת'ע מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, וואס ברענגט נאך מער הצלחה אין לימוד התורה, לימוד המביא לידי מעשה;

15
173

און אז שוין פון דעם מוצאי-שבת-קודש מברכים חודש השון זאָן נמשך ווערן בסוב הנראה והגולה אַלע ג'טלעכע ברכות, פון-שבת אין יעדן טאג פון דער וואך, און פון ראש-חודש אין אַלע טעג פון דעם חודש, און פון דעם חודש השון וואס אין דער ערשטער, וואַכעדיקער חודש פון יאר נאך דער חודש השביעי, דער חודש וואס אין אַנגעזעטיגט (מלשון שובע) מיט כל טוב - אין אַלע חדשים פון דעם גאַנצן יאר.

וכפרט די ברכה העיקרית אויף וועלכע מען האַפט טאָג-טעגלעך כל היום (דעם גאַנצן טאָג) - גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו, וידעו כי אחה שמך ה' לבדך עליון על כל הארץ.

[המשך צילום 26(ב)]

נעמענדיק אין אַכט דעם כלל גדול בחורה, ואהבת לרעך כמוך, וואס אין און צומב ציב זיין אַ כלל גדול, אייז אז עטרי פון דער חורה.

150

און ליט א צייטן פלעכט אַזאָג, אז בחורה - החילתה נמלוח'חמדיה...
 חסד: וואס איבערשטייבט די העכסטע וויכטיקייט צו העלפן א צייטן אפילו אין געוויינלעכע באדערפענישן, על אחה כמה וכמה צו העלפן א צייטן אין די באדערפענישן פון דער נשכה וואס די און חלק אלוהה ממעל ממש (א טייל פון ג'טלעכקייט ממש) אין באַלעבט איר דעם גאַנצן גוף: העלפן אין נצחיות'דיקע צייטן פון חורה און מצוה וואס דינען היינט ווארן ימינו מתנווער לעבן און לאַנגע (טעג) -

173
15
173

ואל דער אויבערשטער בענטשן און מצליח זיין, אז דאס זאל מקיים ווערן באַ יעדן איינעם און איינע בתוך כלל ישראל, און דאס יאר תשמייה זאל זיין א שנת חורה שנת שמחה שנת אורה און שנת ברכה אין אַלע הינזיכטן, מיט אמת'ע מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, וואס ברענגט נאך מער הצלחה אין לימוד התורה, לימוד המביא לידי מעשה;

1
173

און אז שוין פון דעם מוצאי-שבת-קודש מברכים חודש השון זאָן נמשך ווערן בסוב הנראה והגולה אַלע ג'טלעכע ברכות, פון-שבת אין יעדן טאג פון דער וואך, און פון ראש-חודש אין אַלע טעג פון דעם חודש, און פון דעם חודש השון וואס אין דער ערשטער, וואַכעדיקער חודש פון יאר נאך דער חודש השביעי, דער חודש וואס אין אַנגעזעטיגט (מלשון שובע) מיט כל טוב - אין אַלע חדשים פון דעם גאַנצן יאר.

173

וכפרט די ברכה העיקרית אויף וועלכע מען האַפט טאָג-טעגלעך כל היום (דעם גאַנצן טאָג) - גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו, וידעו כי אחה שמך ה' לבדך עליון על כל הארץ.

1

בכבוד ובכרסה להצלחה
 ולנשירות טובות
 בכל האמור

[צילום 26(ג)]

קטעים ממהדורה נוספת של תיקונים לאותו מכתב (מכתב עג) - "מהדורה רביעית" (בצילום שלפנינו "מהדורה" זו כבר מופיעה ב"בלנק" רשמי של כ"ק אדמו"ר שליט"א - אך עדיין אין תתימת המלך...

רק לאחר שנעשו כל התיקונים וההוספות השונים, והתקבלה ה"מהדורה" המיועדת לפירסום – אוראז חותם הרבי את שמו, דבר שמהווה כמובן את האישור הסופי והרשמי, כשמכאן ואילך מושקעים המאמצים לפירסומו של המכתב.

עם זאת, גם לאחר החתימה והפירסום עדיין לא תמה מערכת ה"הוספות"... הוספות אלה נקראים בשם "הוספה לאחר זמן" (ראה צילום 27). תופעה זו מופיעה במכתבים רבים (ומובן ששולבו בספרנו).

י"א ניסן: נשיא לבני אשר, שהקריב קרבנו ע"ש הבחירה שבחר הקב"ה בישראל¹ מכל האומות כמ"ד וכך בחר ה"א להיות לו לעם סגולה (במדבר פ"ד, יוד). וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שכר-שכה. חיד. ת"ט.

הוספה לאחר זמן:

(1) ואז קבע להם חודש של גאולה (שמו"ר פט"ו, יא) ניסן.

ולאחר חידוש... מילה: ראה יחזקאל טז, ה. וכמכילתא (הוכח כפרש"י שמות יב, וא"ו) שמלו באותו הלילה*.
 ומקדשת אותו: וכמ"ש בבראשית יז, יג. ולהעיר משו"ע אדה"ז חאר"ח מהר"ח סוס"ד.

הוספה לאחר זמן:

(*) — במכילתא לא פורש שהי באותו הלילה, כי מפורש הוא בכתוב ועליו דרשו: (ביום הולדת אותך) ואעבור עליך ואראך מתבוטסת בדחיד. וכן מובן גם מהסדר בל' המכילתא: דם פסח (נאח"כ) דם מילה — ע"פ המד"ד (שמו"ר פ"ט, ה. שהש"ר פ"א, יב (ג) שריח פסחו דמשה הביא למלתם.

ומבנו של אדם: ועד שאדם רוצה בקב שלו מטי' קבין של חברו (כ"מ לח, א)*.
 "שותף": להעיר ממחז"ל (שבת ק"ט, ב): כל המתפלל כו' כאלו נעשה שותף להקב"ה במע"ב. וראה אור"ח להה"מ בראשית ד"ה כל האומר ויכולו**.

הוספה לאחר זמן:

(*) לכאורה אפשר להקשות: הרי טבע זה שבאדם (שמתענג דוקא כשמשיג את הדבר בעמל ויגיעה) אינו מוכרח מצד עצמו, ורק לפי שכן הטביע (וכרא) הקב"ה. וא"כ הדרא קושיא לדוכתה: מכיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, למה לא כרא את האדם כאופן שיחענג גם כשמקבל מתנת חנם, ואז לא הי' צריך לעמל ויגיעה?

הביאור בזה: תכלית ושלמות הטוב הוא שהאדם יגיע לא רק לשלימות הכי אפשרית שבגדר הנבראים אלא שיעלה לדרגת דומה לבוראו (ולהעיר מב"ר פצ"ח, ג: מה הקב"ה בורא עולמות אף אניכם בורא עולמות) ולכן רצה הקב"ה שהאדם ישיג או ענינו "א מן המוכן, כ"א ע"י עשי' ועבודה, בכדי שיהי' [לא רק בשלימותו של "מקבל", שלימותו של נברא. אלא גם] "משפיע" (מהוה), דומה לבורא. (ועד שעיי' יעשה (כלשון חז"ל שבת ק"ט, ב) "שותף להקב"ה במעשה בראשית", בכל הכריאה).

חזו עצמו הטעם לטבע הנ"ל — מה שאין האדם מתענג כשמקבל מתנת חנם, ואדרכא מתבייש בזה, "נהמא דכיסופא" — כי חפקידו ושלמותו הוא שיהי' "א "מקבל" כ"א דומה לבורא". (משיחת י"א ניסן תשל"ב).

[צילום 27]

דוגמאות של "הוספה לאחר זמן"

מופיעות בספרינו בח"ב עמ' 197, 138, 89

ישן "הוספות" שהתווספו למכתבים תוך כדי "התוועדויות" סמוכות להופעת המכתב, בהם התייחס הרבי לא פעם לאותם הנושאים שהועלו במכתב, בתוספת מרובה (ראה לעיל צילום 4), וראה חלק "הוספות" שבסוף ספרינו (בבי' החלקים).

כמו כן באו התייחסויות נוספות למכתבים כמענה לשאלות הבהרה שנשאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר למכתב מסוים⁷³:

אגרת החכמה

בס"ד, גייסן תשכ"ח ברוקליין.

מענות אד"ש על השאלות שנשאלו במכתב הכללי שיצא לחה"פ.

בהפ"ם דהמכתב של חה"פ.

א. אלע וואכנשטעב: (הפ"ג באשל אברחם שם שאפשר שבליילה אין מצוה רק היתר מה"ח).
אפי' לכשון אדמו"ר לילה שכן תפלין הוא מן החזרה לכאור' הפי' דרבנן גזרו שלא להניח שם ישן בהפ"ם, אבל לא שאמרו שלילת לאו זמן תפלין כמו שאיתא שם ולכן אף לאחר שעלה עמוד השחר שהו' יום. אסור להניחם. ומשמע משום שם ישן ולא משום וראו. וכן איתא בהפ"ג שם במשניות ותב.

ב. דלכאורה י"ל אלאחר' גזרתם נעשה חלילה לאו זמן תפלין (רובם בעניני חמ"פ - שריע אדמו"ר תלמוד סת"ג סי' 117 שולל בהפ"ם (לסייל סע"כ): אט כו' כל חלילה מותר - שקו"ט בזה בחקרי חלכות ג"כ.

ג. מצוה מן תפלין: שם ראה בכורזה ה, א.

לכאור' התחלת המחלוקת הוא ד.ב., ובה, א איתא דאיסור. מסנ
חברייא רבי רבי ישמעאל זה איתא גם בקדושים לו, ג. ומזכר שם בגמרא פורש תפלין ופטר חמור.

שם יל"פ (ברוחק עכ"פ) בגלות (אבל לאחר מ"ח) - כדא שתכנסו כו' (בתר"ס הי"ב - ראשונים שפי' כן).

ג. חייב אדם לראות את עצמו: שם ואינו בשאר ה זכירות, ולכאור' גם יצי"ב אין בחלכה לראות את עצמו בכל יום.

1) ישנו עכ"פ ככל דוד (משנח). 2) אדמו"ר בהניא מפרש "בכל יום" - וכנראה כפנתו שזוהי כוונת המענה (שחרי 1) אין מקום אחר 2) מתחיל כל' המשנה);

ד. שאג טעגליך: ספי' פ"א.

ה. כי לי בני ישראל: גהר בה, גה אכן עזרא פג. שם.

ו. א איד לעגס תפלין: שם (גם לדעת המכילתא וירושל) הכוונה א שאיתא ברא"ש הל' תפלין סי' כ"ט דלשיטת חירושל גם אם תפלין לאו זמן גרמא נשים פטורות (וכן גם שיטה רש"י קידושין לה, א) אפ גם אז האנשים מוציאות אותן א. העיר תרי"ל סי' גראנער ע"ז מאור החזרה בראשית 332.

אדעת (הכבלי בברכות (כ"ג) "פטיסא" וכפס"ד) אדמו"ר (סלי"ח סי' 117) דפטורות מתפלין מעני דחוי מ"ע שהז"ג (ועכ"ז לדחוק הסוגיא דפטיסא דמשמע כחירוש' - לכאורה) - משא"כ לחירוש' ומכילתא (ומשנות ") דילפינן שאר מ"ע שהז"ג דפטורות - מתפלין משא"כ לתרא"ע - המכילתא וחירוש' ולא כחלכה.

אף לפ"ז - צ"ל חבי' שכאורה"ת זה - דחוקשו לתורה; המשכת המזוהין לז"א - וכפי' אדמו"ר במרו"ל תהג"ה מניה תפלין;

[צילום 28]

"מענות" לשאלות שנשאלו...

73. נדפס בספרינו מכתב קיב. ה"הוספות" נדפסו בספרינו בשוה"ג של המכתב.

ובכך לא די: פעמים שעם הכנסת התרגומים (בלה"ק ובאנגלית – ראה על כך בארוכה בפרק הקודם) עוד רואה הרבי מקום להוסיף עוד הוספות הן בגוף המכתב, והן במראי-מקומות.

כך מגיע המכתב אל כל אחד ואחת מבני ובנות ישראל, נושא עמו שבע בדיקות מהזרות ותוספות, וכל הרואה את התורה יבא ויטלנה.

"מהדורות" ו"גלגולים" רבים במיוחד עוברים על המראי-מקומות וההערות – אך על כך לקמן "הערות ומראי מקומות".

כיון שאין הולכים אחר המצוות, וזוהי מצות המצוות
 וזוהי מצות המצוות (שלא כשאר המצוות) וזוהי מצות המצוות
 פתח (חייב) המלך בעצמו להוציא את ישראל ממצרים
 אין אצל האל גשע המצוות וזוהי מצות המצוות

[צילום 29]

הוספת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסיום מכתבו הכללי
 מערב ח"י אלול תשמ"ג (מכתב סז)

ח. מראי מקומות והערות

חלקו השני של המכתב הכללי הוא חלק ההערות ומראי־מקומות. מן הראוי היה להרחיב ולתאר מעט את תורתו של הרבי שליט"א, המשתרעת על פני מאות ספרים; אודות הבקיאות המופלאה והגאונות הנדירה בקנה־מידה של דורות המבצצת מכל אות ותג – אין כאן המקום. אחד המאפיינים המובהקים הוא ציון הערות ומראי־מקומות לכל ביטוי, לכל רעיון, לכל מסר המובע בתורתו. כל תופסי בית המדרש, מבר בי רב ועד זקן ויושב על מדין, מודעים לאור הנפלא הבוקע מאותן הערות ומ"מ⁷⁴. בהערות וציונים אלו "מקופלים" במספר שורות דיונים עמוקים והבהרות חשובות בנושאים שונים ומגוונים במרחבי התורה.

יש וב"דרך אגב" מלמדנו הרבי שליט"א הנהגות להלכה ולמנהג בעניינים שונים. לדוגמא נציין את מראי המקומות למכתב י"א ניסן תשמ"ז⁷⁵ משם נוכל ללמוד את השקו"ט אודות העמדת בית מיוחד לחג או מטבח מיוחד לחג הפסח. כשבהמשך, מציין הרבי, תחת הכותרת:

"יחידי סגולה .. הנוהגים .. לדירת פסח: להעיר מדרכי חיים ושלום (מנהגי בעל המנחת אלעזר) הל' פסח סתקע"ב: בכל ימי הפסח היה בביתו בית תבשיל מיוחד (שהיה סגור כל השנה עם הכלים) ונפתח משנה לשנה לימי הפסח.

ואח"כ ממשיך תחת הכותרת:

לעבור: "לא ראיתי ולא שמעתי רבותינו נשיאנו נוהגים כן".

כן נוכל למצוא התייחסות למנהגים כמו איחולי "שנה טובה" מר"ח אלול⁷⁶; אמירת "דא היא סעודתא דמלכא קדישא" בסעודת "מלוה מלכה"⁷⁷ ועוד. וכהנה רבות.

74. ראה המאמר "תורת חסד" בתחילת הספר "כללי רש"י", קהת תנש"א.

75. בספרינו מכתב קנג.

76. ראה מכתב פה (ח"א ע' תכב) הע' ד"ה: "בעמדנו .. אלול .. מנהג ישראל לאחל" ובהע' שלאח"ז.

77. מכתב עג (ח"א ע' שלד) הערה ד"ה מוצאי שבת־קודש.

יגדיל תורה ויאדיר

וכדרכם של גאוני הדורות גם בחירת המ"מ מדוייקת היא ביותר, ומשמעות גדולה יש לבחירה של "מראה מקום" מסויים על פני זולתו. במכתב מעניין מו' שבט תשי"ד⁷⁸ אנו מוצאים מכתב המופנה להרה"ג הלל מדליה ובו מבאר הרבי שליט"א מדוע בחר לציין במ"מ באיזהו מקומן, ולא באחרים שהני"ל הציע.

בבמות השונות של הערות התמימים ואנ"ש התפרסמו ברבות השנים דוגמאות רבות ומגוונות של ציוני "מראה מקומות" שמכלל לאו - של השמטת מראה מקום מסויים - אתה שומע את המשמעות העמוקה שבמכתב.

כבר ציינו בתחילת המבוא שבמראי-המקומות ימצא המעיין ביאורים והסברים לכל מילה ורעיון שבמכתב, מתחיל מה"תאריך" עד ל"ברכה" שבחתימה, לכולם יימצאו המקורות המתאימים⁷⁹.

- 28) אלה ה' יתה"י ק"ח, ספ"ט.
- 29) שורה ישראלי: יהושע י"ג, ג.
- 30) אורה 15: ח"א, 3, 14.
- 31) שנה גדולו... יצחק י"ט, ספ"ט; ח. דודי ה"ז, פ"א י"ד, ג.
- 32) ואלכסנדר: עירובין ק"ג.
- 33) ויחן... פ"א, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.
- 34) נראה בקובץ: ראה תקוין זכור ת"א.
- 35) אשתך... ואלה ה' יתה"י ק"ח, ספ"ט.
- 36) ואלה ה' יתה"י ק"ח, ספ"ט.
- 37) ואלה ה' יתה"י ק"ח, ספ"ט.

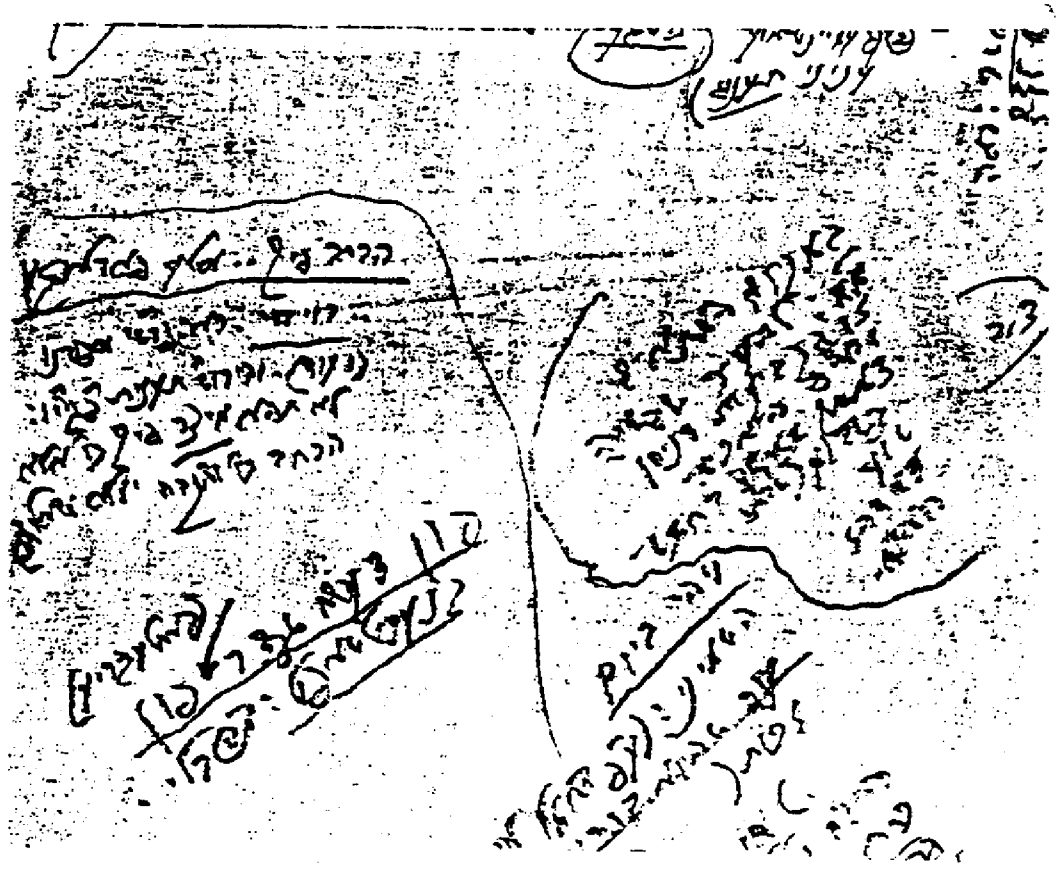
[צילום 30]

מראי מקומות והערות לכל מילה...

78. אג"ק ח"ט ע' קמט - נדפס לקמן ב"הוספות" לח"א (הוספה א).

79. ראה לעיל במבוא פרק א.

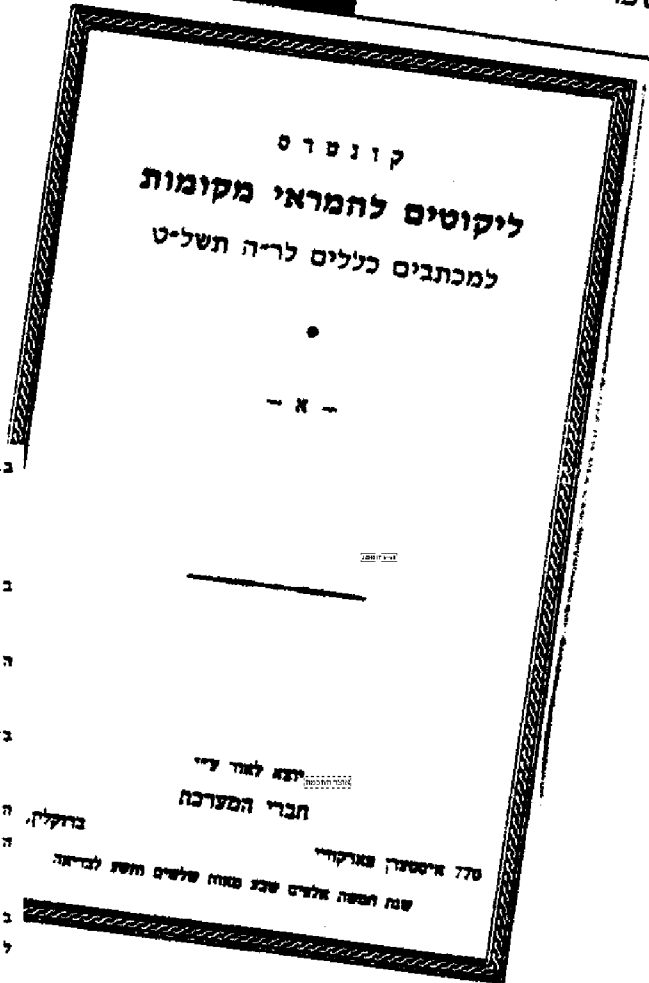
- 75) זכרה ס' יחד ג.ה.ג. דגלה דפנ דה יום שרה תרסו.
- 76) פ' אסר: תה"ס קלה גלו. (77) וגש דגלה: דהחלתי (ב.ד).
- 78) עולז תראה: דדקות י.א.
- 79) טוקיו עזמי: ששה ה.א. עליו
- 80) ובאסר קוצה... הו' עולז: חסד הסא.א. תה"ס פ'א. י.א. ב.א.
- 81) אין עול: ראה ויקר לא, ה. א.ש דגלה דגש דגה.
- 82) פ'בזע: ראה אלתיק ס'ה. ש.ס.
- 83) ופגש דגלו: ת.נ.א. לא.
- 84) ארץ קוצה: ראה חגיגה י.א. ד' ס'לא. ת.א. ד.ה. ש.א. הרב.
- 85) אמה הנא: נחז' י.א.
- 86) דסד' ישראל... התורה וראה ד' לא, ב. ויקר לא, ב. ד.ש' זרעין עתה.
- 87) א.א. דאון: י.א. א. ויקרא, פ'א.ג. ב.ד.ר. י.א. ג.
- 88) דאורא: ח' א. צוב פ' דדאסר, י.א. ג. ש. ח. פ.ד.

[המשך צילום 30]

קטעים ממראי מקומות (פקסימיליה ממכתב קמא - ראה לקוי"ש חכ"ב עמ' 265-260 וראה לעיל המשך לצילום 25 קטעי מ"מ מאותו מכתב

כדי להקל על הכול ללמוד ולעיין בהערות אלה, נתברכנו ביוזמתם המקורית של מערכת "קונטרס ליקוטים", אשר בד בד עם הופעת המכתב מו"ל במקביל קונטרס "ליקוטים להמראי מקומות" שבו נאספו בחוברת אחת כל אותם הציטוטים הדרושים לעיון בהערות אלה, שנעתקו מעשרות (!) ספרים, מהם נדירים ביותר שאין היד משגת.

בס"ד.

מ ת ה ד נ ו

ע"פ בקשת רבים, ובכדי להקל על הלומדים ומעיינים בלקוטי שיחיה של כ"ק אדמו"ר שליט"א,

החלטנו להוציא לאור [המשך למה ש"ל כבר בשנה ה'תשל"ה] "קונטרס ליקוטים להמראי מקומות".

הקונטרס כוללו: העתק קטעים מהמקומות שצויין להם בהשיחה.

מראה כפוס שצויין רק את הסוגא בפנים השיחה - בלא הוספה חוכן, או שהחוכן הופק בפנים או בהערה עצמה - לא הופק כאן כלל.

הקטעים שופתחו כאן הם מה שגראה לפענ"ה בזה, וע"כ בידי הלומדים והמעיינים הרשות - ויחירה מזו: מפקטים מהם - להעיר ולהאיר הערותיהם בזה.

אה הערה נא לספור להמערבה.

כמובן אשר קונטרס זה א"פ שימש חלוף לעיון בפנים הספרים, כי ע"ז יתוּף בהבנה הדברים וכו'.

הקונטרס נערך ע"י אהדים מהמפיצים שיחיו.

ה ב ע ר כ ה

הכתובה לשילוח הערות:

מערכה "קונטרס ליקוטים"

417 טראי קווי

בדוקלין, נ.י.

[צילום 31] חוברות לסיוע בפיענוח המראי-מקומות

ת"ל, בכל מקום מריכוזי אנ"ש נלמדים מכתבים אלו בליווי ההערות בעיון ובתשומת לב, כל חד לפום שיעוריה דיליה. חובה לציין את השיעור המרכזי והעיוני שערך הרה"ג הרה"ח וכו' הרב מרדכי מענטליק ז"ל, ר"י תות"ל המרכזית, שאסף את תלמידיו ולמד עמם בעיון רב כל תג וכל מראה מקום שבמכתבים אלה. לשיעורים מיוחדים אלה יצא שם בין תופסי תורה וסתם עמך, ורבים רבים מהאזור ומחוצה לו היו מתאספים להאזין לגאון וחסיד זה אשר בדיוקנות האופיינית לו חשף מעט מזעיר מהעומק הטמון במכתב הכללי ובמיוחד בהערות הנלווים לו. ייסודו של שיעור מעין זה עשה לו כנפיים והפך לנחלת ישיבות חב"ד בעולם כולו. ב"יומנים" השונים ובמכתבים שנתגלגלו לידינו מציינים כולם שיעור רב-חשיבות זה.

"יום א, ד תשרי, צום גדליה (נדחה): בערב לימד הרב מענטליק את המכתב הכללי מימי הסליחות והשתתף קהל רב" (יומן "הקהל" תשמ"א) "...יום ו יום הבהיר י"א ניסן: בשעה 10:00 החלה ההתוועדות בביהמ"ד הגדול. בתחילה לימד הרב מענטליק את מכתבו הכללי של הרבי מר"ח ניסן⁸⁰.

80. "רישומה של שנה", ע' 196.

היה זה אחד מאותן ההנהגות של אותו חסיד מסור בלו"נ לעניני כ"ק אדמו"ר שליט"א, אשר חלקו גדול בהפצת תורתו ועניניו של כ"ק אדמו"ר שליט"א. כאן המקום להקים גלעד לאדם גדול זה זצ"ל, שאף שנסתלק לעולמו מבלי שנתברך בפרי בטן, זכה להעמיד תלמידים רבים ו"בניך אלו התלמידים", בישיבה המרכזית של תות"ל, תלמידים בתורה ובמסירות לכ"ק אד"ש. לפנינו הכתובת שנחקקה על מצבתו. ע"פ השמועה כ"ק אדמו"ר שליט"א הוא שקבע את הנוסח:

הגאון החסיד התמים	מילא הוראותיהם במסירה ונתינה עילאית
עוסק בצ"צ רב פעלים	חבר ועד אגודת חסידי חב"ד
ר' מרדכי ב"ר פנחס ע"ה	מארגן כינוסי התורה בחצרות קדשנו
מענטליק	ועורך קובצי "כינוס תורה"
ממציאני ת"ל ור"מ בישיבת תו"ת	העמיד דורות תלמידים
ווארשא אטוואצק	מקושרים לרבותינו נשיאינו
ראש ישיבה וחבר ההנהלה דישיבת תו"ת	מח"ס אמרי מרדכי
המרכזית בארצה"ב מיום הווסדה	זכה להיות חוזר
מסור ונתון לתלמידיו	ולשמש בקודש בתור שר המשקים
להיטיב מצבם הרוחני והגשמי	נפטר בשם טוב
זכה לקירוב מיוחד וחבה יתירה	ביום א' כ"ה תשרי ה'תשמ"ח
מרבבותינו נשיאנו הק'	ת'ניצ'ביה'

בגלל ההיקף האדיר שבתורתו של הרבי שליט"א הוקמו במשך הזמן, באופן כמעט טבעי וספונטני, במות מיוחדות לעיון ופלפול. [נכון להיום יו"ל מידי שבוע בשבוע בצורה סדירה חוברות של "הערות וביאורים" העומדים לרשות הקהל הרחב להביע את הגיגיהם ולחלוק עם הציבור ב"שלל" והעושר שגילו בתורתו של הרבי שליט"א. במות שכאלה קיימות בריכוזים שונים של אנ"ש והתמימים שיחיו שברחבי העולם. ניתן למנות למעלה מעשרה חוברות ובטאוניים המיועדים למטרה זה]. כמובן שמיד עם הופעת מכתב כללי ניתן לראות מעל כל במה שכזו משא-ומתן עיוני תורני כמעט על כל הערה והערה של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכדרכה של תורה הנקנית בפלפול התלמידים. ההערות מקיפות כל רובד במכתב, הן מן המפורש והן מהמרומו.

אוצר החכמה

מכתבים כלליים

א. במכתב קודש מיום י"א ניסן מביא בהערות ומ"מ מהסתירה שמצינו בקרבנות הנשיאים, דבכסדב"ר פי"ד, א בסופו מנואר שצוה ה' שיקריבו בשבת והי' הוראח שעה, ושם פי"ג, בסופו שהקרבחם בשבת שלא כהוגן, ומציין לצפע"ג הל' מעה"ק פ"ב ה"ט"ו, עיי"ש.

קו-1

הערות וביאורים

בלקוי"ש, בנגלה ובחסידות

בהערות הח' ואג"ש (מאריססאון) גליון ט(עג) מביא הח' א.ח. הערה כ"ק אד"ש למכתב כללי דער"ח: ניסן ש.ו. בד"ה מחצית השקל וז"ל: "ולהעיר הרמב"ם בספרו סבג הלכות אלו לא בספר עבודה או זרבנות, כי אם בספר זמנים כז הלכות שופר מוכה ולולב והל' קדה"ח. ואולי י"ל הטעם כי מחצית השקל היא מצות היחיד (ולא שהציבור שהוא המחוייב בקרבנות ציבור - מחוייב להחריס את היחיד) אחת בשנה לפני ר"ח ניסן. והל'

במכתב הכללי דימי הסליחות השל"ו (הבא בהמשך למכתב הכללי דח"י אלול). ישנם ארבעה חלקים:

חלק א. - כעין מנוא: הקיסור להמכתב הקודם וההסברה בנחיצות להוסיף בחיות.

חלק ב. - הנקודה המרכזית של המכתב: הענין ד'מחיה חיים" וביאור ביסויו במעשה בפועל ממש.

חלק ג. - הוספת נושא נוסף בהג"ל, וגם הוא מרכזי: מחוייב חיי דצלה"ב.

חלק ד. - ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להצלחה בעבודה ה' כוח"ס וכי'.

(א) בקטע א.א. (בתרגום ללה"ק) "ירי- בהמכתבים כלליים בשיוכות לר"ה י"ז י מוצט"ק כ"ה אלול ג) ג' דסליחות] מ ויש לבאר ולהמתיק. בהתאם ובשייך

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 סרצ' עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת השמונים לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לכריאה

[צילום 32]

פלפול ועיון במכתבים במות מיוחדות בכל העולם

אגב, הרבי שליט"א הביע לא פעם שביעות רצון מהעיון והפלפול במכתבים⁸¹ וההערות עליהם, ובשיחות שונות אף התייחס לאותם הערות. במכתב מסויים⁸¹ אנו מוצאים:

"...במענה למכתבו מי"ט ניסן, בו מעיר בנוגע למכתבי הכללי לחג הפסח משנת תשי"ז וחושש שמא ילמדו ממנו פשט בלתי נכון, ארשה לי להעיר שראי' מוכחת שאין מקום לטעות כהאמור מזה, שאף שכמה זמן עבר מאז נתפרסם המכתב הנ"ל, זוהי הפעם הראשונה שמעירים לי על חשש דטעות הנ"ל."

וממשיך הרבי לציין:

"...מובן שאין כ' צריך להתנצל על שמעיר .. ומצדי הריני תמיד שבע רצון לשמוע הערות בענין כנ"ל, ובפרט בנוגע למכתב המתפרסם ברבים, שעל זה נאמר הזהרו בדבריכם שמא תגלו כו'."

בהקשר לזכר לעיל אודות חשיבות שלא תסולא בפז של הערות אלה בין תופשי תורה, עד שתלמידי החכמים הפכו זאת ללחם חוקם – מן הראוי להביא בפני הקוראים מכתב הקשור לכך, מכתב שממנו נוכל להבין כי זהו אחד מייעודן של הערות ומ"מ אלה: [כדי שלא תיווצר התרשמות מוטעית ראינו צורך להביא את העובדות שברקע: בעת עריכת קובץ חידושי תורה בישיבת תורת אמת בירושלים⁸² שילבה המערכת, כנהוג⁸³, בראש החוברת "דבר מלכות": קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א הקשורה למסכת הנלמדת בישיבה. כאשר הקובץ כבר היה על מכבש הדפוס הגיע המכתב כללי החדש. מפני חביבותא דמילתא הכריעו חברי המערכת להעדיף ולהדפיס את המכתב הכללי בראש החוברת וע"פ הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א במקרים מסויימים⁸⁴ מפני אילוצים טכניים של "שעת האפס" וקוצר היריעה, נאלצה

81. אג"ק חי"ח ע' שגד.

82. כנהוג בישיבות חב"ד ע"פ הוראתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

83. ראה גם "אשכילה בדרך תמים" ע' 5-94.

84. ראה לעיל פרק ה – בכל מדינות המלך – (ההוראה להדפסה) העתק ממכתב כ"ק

המערכת להסתפק בהבאת גוף המכתב בלבד, בהעדר אפשרות להדפסת המ"מ וההערות. תגובתו של הרבי שליט"א⁸⁵ על "הפרדה" זו לא איחרה לבוא:

... "לפלא שדוקא בקובץ תורני השמיטו כל המ"מ כו' להמכתב כללי!"

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תש"לט
ברוקלין, נ.י.

מערכת "קובץ חידושים והערות"
של ישיבת תורת אמת אשר בירושלים
חובב"א ה' עליהם יחיו

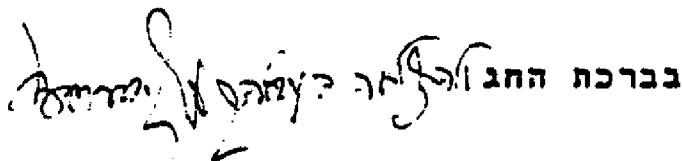
שלום וברכה!
הקובצים

המחברים התאמתם נתקבלה.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמה ולחירות אמיתית, חירות
מדאגות ^{אוצר החכמה} בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג והחיים

נ.ב.

לפלא שדוקא בקובץ תורני השמיטו כל המ"מ
כו' להמכ' כללי!

[צילום 33]

"לפלא שהשמיטו המ"מ..."

אדמו"ר שליט"א שנדפס ב"אשכילה כדרך תמים" שם.
85. וראה בהמשך הוראה דומה בקשר לפרסום במכ"ע.

כמעין המתגבר

כבר צויין לעיל פרק ז' כי הוספות רבות נתווספו למכתב עד ההוצאה לאור - ואף אחר-כך. תופעה זו בולטת במיוחד בכל הקשור להערות ומראי המקומות (ראה לדוגמה צילומים 35-34), אשר מטבע הדברים מקיפים ענינים עמוקים וחידושי תורה רבים בכל תחומי התורה.

ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה.

ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה.

ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה.

ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה.

ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה.

ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה.

ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה.

ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה. (ה"א - ג, ב) שכל חסדים, הם המצוות, לא יסנו בה.

הודש פר-חפון: ראה יל"ש מלכים רמז קמד (בסופו). ולהעיר מפרש"י נח ז, יא-יב. ומסיים: נהיו נשמי ברכה. אפרט-לאחרי השבועה לא אוסרף אוד שניר אמרף אצרות לני יתורף

מאורו ① - קמ"ו הבערות (אמרה...) אמרה אהרף

[צילום 34]

קטעים מהוספות להערות, לאחר ההכנה לדפוס

ובמכתב (מיום כ"ג אלול תשכ"ח) (ראה צילום 35) המופנה אל המתרגם :

"אתמול שלחנו לו אכספרס ממכתב כללי .. ומועתק בזה
הוספה להערות:..."

אוצר החכמה

1234567

בלווירווה"ו

el: HYacinth 3-9258

Cable: LUBAVITZER NEWYORK

מזכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליובאוויטש
— * —
SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi
770 EASTERN PARKWAY • BROOKLYN, N. Y. 11213

ב"ה, כ"ג אלול תשכ"ח
ברוקלין

הח"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
כו"ס ס"ה טובי' שי

שלום וברכה!

אחמול שלחנו לו אכספרס העחק ממכתב הכללי בשביל
לחרגמו ללשה"ק ולפרסמו וכו', ומועתקה בזה הספטה לצאצא
להערות.

שורה ד"ה לבו, אחרי חיבת ישראל. צ"ל:

" ולהעיר מזח"ג רכא, ב. אנה"ק סל"א. שו"ח ה"צ
(אבל בפס"ד להצ"צ ח"ז"ד סוס"מ הכריע בדעה החולקים
עליז). זנסמן בדרכי חשובה ובניצוצי זוהר שם "

בשורה ד"ה מדיני נדפס (עין), להשפיט התצע"ג ובמקומו צ"ל ק"ו

בשורה ד"ה טע"ב) בסוף השורה להוסיף נקודה.

במה ישחללו להוסיף זלחקן כחנ"ל בתהרגום. ונא
להודיענו מהנעשה בזה. וה"ח מראש.

בברכה כוח"ט

מזכיר
10/5

כך קרה שאף לאחר הופעתן של המכתבים בא לפעמים "גל" של הוספות שונות על ה"הערות" שלהן, מהם הבהרות לענינים שהוזכרו, מהם חידושים נוספים וכדומה. נצביע כאן על מספר דוגמאות⁸⁶ [באחת מהן⁸⁷ אנו יכולים להבחין בהתייחסות למכתב-כללי שהופיע חודש לפני-כן]:

"...אם ידפיסו שם את המכתב כללי האחרון שהו"ל בקשר עם יום הבהיר חג הגאולה י"ט כסלו, הנה יש להוסיף שם בסוף ההערה, "כל נשמתא" לאחרי התיבה "יא)", תיבות אלו: אוצר הנשמות ששמו גוף הוא למטה משני מקומות הנ"ל, ולכן ישנו גם בנשמות או"ה (תוד"ה אין ע"ז ה, א. ועייג"כ ל"ת להאריז"ל ישעי' נט. ע"ח שכ"ו פ"ב. עמק המלך ש"ו פע"ב, ס' הקיצורים והערות לתניא ע' פ"ג ואילך) ואכ"מ...!"

לכל בני ישראל

בציון מראי-המקומות קיים פן נוסף (מלבד הצד העיוני-פלפולי). וכך התבטא הרבי שליט"א בשיחת ש"פ שמיני מבה"ח אייר תשל"ב⁸⁸:

"הסיבה לציון מראי-מקומות, איננה סתם כדי להראות בקיאות אלא שעם ציוני המ"מ מעיינים בינתיים בענינים המובאים, ובינתיים לומדים ענין נוסף בתורה, וזו זכות נוספת למי שערך המ"מ, שעל-ידו נלמד ענין נוסף בתורה וכך מתקיים "שנים אוהזין בטלית" כפי הביאור הידוע של אדמו"ר הזקן".

כלומר: יש בציון מראי-מקומות אלו כלי להגברת לימוד התורה, "מבצע תורה", וכשמדובר המכתבים הכלליים ניתן לומר שכל מכתב מקיף את כל חלקי התורה ממש.

86. ראה גם הערה למכתב כללי ר"ח ניסן תשל"ה ד"ה "דערמאנען .. שטרעבונן" — שנתבארה בשיחות י"א ניסן והתוועדויות שלאח"ז באותה שנה — לקו"ש חי"ב ע' 39 ואילך: הע' ד"ה "חג הפסח כשר ושמח" בסיום המכ' די"א ניסן תשל"ד שנתבארה בשיחת ש"פ שמיני מבה"ח אייר תשל"ד (הגרש"פ תשמ"ז ע' שצח-ט); ועוד.

87. י"ט טבת תשי"ד — אג"ק ח"ח מכתב ב'שנו.

88. 'שיחות קודש' ע' 176.

ומכאן להשפעה נוספת שיש לציונים אלה:

גם אם נדמה שההערות והמ"מ כוונו אל ה"גדול" בלבד, או בעיקר אליו – הרי זו טעות. אף הן מיועדות אל כולם, בני ובנות ישראל הקטנים והגדולים:

– עובדה: צירוף המ"מ וההערות למכתב חשובות כל-כך עד שגם בפירסומים השונים המיועדים לציבור של סתם עמך הקפידו על פירסומם של המ"מ הרבים על מילואן. יתירה מזו: אך בפירסומים בשפות זרות! (המיועדות, לכאורה, לאנשים שאינם קוראים לשה"ק, ולבטח אינם מתמצאים בנבכי תורה וסודותיה –) הקפידו לפרסם מ"מ והערות אלו, ובשפתם המקורית – לשון הקודש!

ומספר הרה"ח ר' דובער ש"י וולף, מי שהיה מופקד על פרסום המכתב שנים רבות, כי קרה פעם שלחצו על מערכת עיתון מסויים להדפיס את המכתב "ברגע האחרון", אך זו הסכימה, לאחר מערכת של שידולים, להדפיס את גוף המכתב ללא הציונים והמ"מ, מפאת חוסר מקום. משביקשו העסקנים לדעת את דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין הובא לידיעתם נחרצות, כי בשום פנים ואופן לא להדפיס את המכתב ללא הציונים והמ"מ, גם אם ייאלצו משום כך לדחות את פירסום המכתב.

כאן אולי המקום לספר על חוויה מעניינת נוספת הקשורה לנושא זה⁸⁹: תוך כדי ההתעסקות בתירגום ובהפצת המכתבים באה"ק עשרות בשנים, הועלתה ההצעה להקל על הקוראים, אלו הנתקלים במכתב בעיתונות הנפוצה, והיה נסיון (בפירסומים אלה) לפענח לפחות את ראשי-התיבות של המ"מ השונים כדי שיוכלו לקלוט לפחות באיזה ספרים עסקינן [עלינו לזכור שמבחינה כמותית, מראי המקומות וההערות תופסים שטח שעולה לפעמים על שטחו של המכתב עצמו – ואין צורך להסביר כמה משאבים מושקעים בפירסומים נרחבים אלה] ובכן, כאשר נתקבל שוב המכתב, שנשלח להגהה לכ"ק אדמו"ר שליט"א, בצירוף ה"פענוח" הנ"ל, צורף אליו דף המ"מ המקורי (כפי שהופיע במכתב באידיש, ללא ה"פענוח" כמובן)...

89. סיפור זה שמעתי מאבי ש"י.

לפענ"ד הרי שלא מן הנמנע שיש כאן כוונה לקרב את הבריות לתורה ומסורת. כלומר: להטעימם בדרך מיוחדת זו מהאווירה הקדושה של התורה בלבושיה המקוריים; לתת לבני ישראל לטעום מעץ החיים של המסורת כפי שקיבל משה תורה מסיני ומסרה ליהושע ומדור לדור ודורשיו. הדבר מזכיר ביותר את אחד המבצעים הקדושים של הרבי שליט"א, הוא מבצע "בית מלא ספרים" ^{הספרים} "יבנה וחכמיה"⁹⁰: הרבי הדגיש לא פעם שחשיבותם של הספרים בביתו של היהודי מוסיפה לאירת הקדושה וחשיבותה היא לאין ערוך כשלעצמה (גם מבלי שנביט בתוצאה הטבעית, היינו הלימוד בהם – נושא הקשור למבצע "תורה" – הנגרר כמצוה ממצוה!) ורואים בחוש שיהודי שבביתו ספרי-קודש תורם הדבר ישירות ל"עשה טוב" וכל-שכן ל"סור מרע"!

במשך השנים הגיעו תגובות רבות ונלהבות על ציונים אלה, ולמרבת ההפתעה כולל גם "מבני ובנות ישראל" שאינם שומרים עיין תומ"צ. והדבר מלמד על מידת השפעתן על הציבור. לצורך הדגמה נביא כאן אחת מאותן תגובות רבות, שנשתמרה במקרה בידינו. נוכל להבחין שעם כל הציניות ^{אוצר החכמה} המאפיינת "עתונאים", קשה לו לאדם להסתיר את הערכתו שבין השורות:

זם ב' ב' בתשרי תש"ן, 2.10.89
 אי"ה מליניאק
 מורה
 נבוכים

הכל-בם-שיני מנחם שניאורסון, כ"ק אדמו"ר שליט"א
 בלתיאורטי, שלח השוכר את כרכו לרגל השנה החדשה,
 ל"ג זרי עמוד בעיתון. שמה כזה בעיתון, רבותי, שלח לא
 מעט כסף, אבל פוחד תשומת לב רבה, ולא חושק סודאים
 דתיים. טובה, את האיש שהיפנה את תשומת ליבי לביטול
 הדבר, לא פגשתי מעולם בבית הכנסת. בהפוך הוא, השמיעה
 אופרת שבשבתות הוא משחית את מיטב זמנו, לא עלינו,
 במגרי החדגל.
 תרצה גותנת שפרטום איגרת הקודש בעיתון חילוני,
 נטר להפוך דברי ועדה גם בקרב צמי ארצה כמנו. כ"י
 זועק, זאתנה חונן לאדם רעה, ונתון לאגוש בינה. איפה
 סתבה בחכם פיומן, אילו רבה הרבי להעביר את המסר
 לחסידיו, היה שלח לזה איגרת אישית בדואר. מסאן הבנתי
 שואיגרת מיועדת להריוס כמני, והתייחסתי אליה בכל
 סבר האש.
 הברכה צבנה משוערע על רבע עמוד, והסנה בעברית
 קלה וסודרה. חוקא התטכרים, הם היילי...
 קוד למשל את היילי...
 גר.

[ציילום 36]

"אגרת הקודש" של הרבי נועדה להפיץ תורה... התייחסתי בכובד ראש".
 בהמשך הוא מביע את התפעלותו מהמראי מקומות הרבים

90. תיבות "יבנה וחכמיה" נחווספו למבצע "בית מלא ספרים" ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א כשיחת יום שמח"ת תשל"ה. וב"הערות התמימים ואנ"ש" גליון ס"ג (ברוקלין) מובא מענה כ"ק אד"ש לאחד מאנ"ש על הקשר בין הדברים: "שניהם פרטים והרחבת מבצע תורה"

אין ספק שפירסומם של מ"מ והערות אלו "מושכים לביהמ"ד" יהודים רבים ומעוררות בהם רגש וניצוץ יהודי. וברית כרותה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם. שמעתי מאבי שיי על תגובתו של אחד מהסופרים הנודעים בעיתונות החילונית על ציונים ומ"מ אלו, שהתבטא באזני אחד מעסקני חב"ד: "אני מתמלא הדרת הכבוד והיראה בראותי את מכתבו של הרבי ע"ג העתונות. ולא בגין תוכנו. . . כאדם המכבד את האינטלגנציה אני עומד תמיד נפעם מחדש מכמות הציונים הידע והבקיאות המתגלים כאן, ועוד כשהם מתייחסים לכל מילה במכתב־ברכה "שגרת" לכאורה; אינני מכיר את הרבי מליובאוויטש, אך גם אינני מכיר אדם בתכונות שכאלה וביצירות מעין אלו".

בחתימתו של פרק זה אודות ציון המ"מ, מעניין לציין נקודה הנראית הפוכה, אולי, מהמדובר עד כה – אך אדרבה, משלימה את התמונה: הזכרנו לעיל⁹¹ את המכתב שהופנה לר' אלתר מאיר בתגובה לשינוי מילה אחת במכתב הכללי, בין הדברים כותב לו הרבי שליט"א את הדברים הבאים:

"... בכלל אותם המחפשים מקורים לנוסחאות בלתי רגילות מסתפקים – רובם ככולם – בציונם למקום פלוני בו נמצאת הגירסא בלתי שכיחא. ולדעתי זהו חלק הטפל. . . לגבי העיקר, והוא שהבאת נוסחא בלתי שכיחא בודאי יש לה סיבה מיוחדת, שהענין בו עוסקים מתחזק ומסתייע דוקא בנוסחה הבלתי שכיחא וידועה, משא"כ בנוסח הרגיל. . . זהו קשה יותר מאשר למצוא המקור. ועוד זאת שזהו מבהיר יותר את הענין, ע"י הודעה כמה דייק מחבר המאמר או כותב הספר. משא"כ בהנוגע למקור – הרי לא בשופטני עסקינן, וכשמביאים מאמר רז"ל בודאי ראוהו בספר וכו'.

העמקה בדברים מלמדת כי גם באותן מקומות שהרבי שליט"א נמנע מלהביא מקור יש בזה כוונה עיקרית. יש כאן הסבר משוער, לכאורה, לעובדה

91. במבוא סוף פרק ג. וראה גם פרק ו.

תמוהה לכאורה שישנם מכתבים בודדים (ביניהם אותו מכתב כללי) שפורסמו בלי ציון מראי מקומות והערות. מסביר הרבי שליט"א כי אדרבה: אי-ציון המקור בא בכוונה תחילה כדי למנוע הסחת הדעת מן העיקר, גופם ותוכנם של הדברים המצוטטים, אל הטפל (חיפוש ומציאת המקור). כלומר, הרבי רצה למקד את תשומת הלב לתוכן הדברים (כפי שמאריך אח"כ במכתב את הסיבה לכך, קשור במאבק על צביונו של הציבור היהודי באה"ק⁹²), הוא גם מסביר בחריפות ובהגיון חותך כי על-אף שמדובר במאמחז"ל בלתי שגרתי לא חשש להביאו ללא ציון המקור (באופן יוצא מן הכלל בגלל הנימוק הנ"ל) כי אדרבה, מכיון ש"לא בשופטני עסקינן, הרי מובן שדוקא כשמוצאים נוסחא שאינה מצויה כלל – בטח יש לזה מקור בטוח, כיון שהחשש קרוב שחידושה תעורר תמהון ושאלה" (מתוך ראשית המכתב).

ללמדך שגם כשאין מקור הכל מכוון, מבלי חסרון ומגרעת ח"ו. שלימות שמעידה "כמה דייק מחבר המאמר או כותב הספר".

נוכל להאריך בדברים עוד ועוד, אך נסתפק בסקירה כללית זו.

ט. מטרת ספרנו

היוזמה לכינוס המכתבים ביחד היא למעשה של... כ"ק אדמו"ר שליט"א! עוד במכתב משנת תשי"ח כותב הרבי⁹³:

"...אולי יש ענין לערוך חוברת מכתבים הכלליים — בה ימצאו עכ"פ מכתב אחד לכל רגל ומועד דימות השנה, ובטח יתבוננו בזה, בהתאם לתנאי מקומם והתושבים, ויהי רצון שגם בזה יצליחו..."!

המכתבים המקוריים, בשפת האידיש, הודפסו בתפוזרת על גבי 30 חלקי ה"לקוטי שיחות", ועשרות חלקי ה"אגרות קודש". כמובן שבדרך זו לא ניתן להגיש את המכתבים לקהל באופן שימצאו מכתב לכל רגל ומועד".

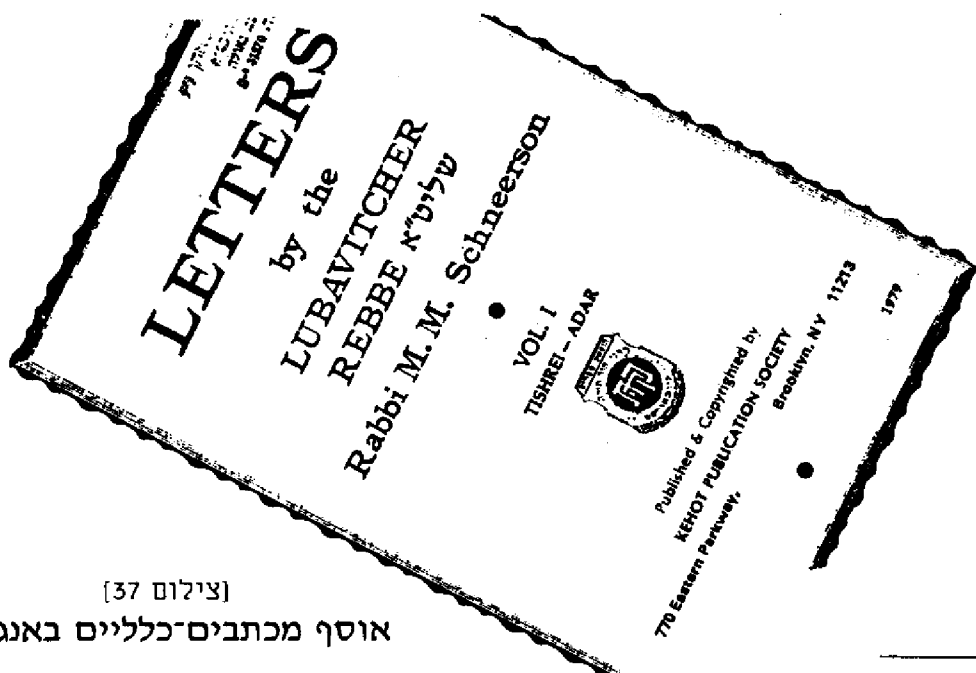
92. ראה את המכתב בשלימות ב"הוספות" (א) לחלק א. וראה גם ב"מבוא" שם.

93. אג"ק חט"ו ע' פג.

במהדורות המורחבות של "הגדה של פסח עם ליקוטי טעמים ומנהגים"⁹⁴ שיו"ל ע"י "ועד להפצת שיחות" נעשה ריכוז ראשוני של המכתבים השייכים לחג הפסח בלבד. מובן שהו"ל של המכתבים במתכונת מעין זו איננה מספקת. ובעיקר; אינו מרווה צמאונו של הציבור הגדול ביותר של קוראי "לשון הקודש".

בשנת תשל"ט י"ל קובץ של המכתבים הכלליים בתרגום האנגלי שהופיעו עד אז (כשליש לערך) (ראה צילום 37) ספר זה אמנם מקיף את המכתבים לכל מועדי השנה, אך כאמור מיועד ל"בני ובנות ישראל" קוראי השפה האנגלית⁹⁵.

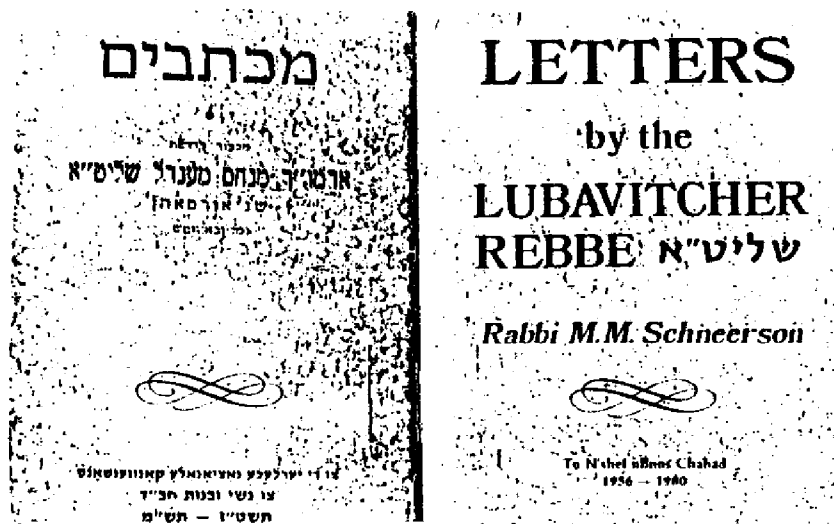

[צילום 37]

אוסף מכתבים כלליים באנגלית

94. מהדורות: תשל"ג, תשל"ט, תשמ"ו, תשנ"א.

95. בשנת תשמ"מ הופיע (ראה צילום 38) לקט נוסף של מכתבים ל"נשי ובנות חב"ד" שנכתבו מראשית נשיאותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א - בשפות אידיש ואנגלית.

[צילום 38]

אוסף מהמכתבים לנשי ישראל

י. כיד המל"ך

בעבודתינו קיבצנו אחת לאחת את כל אותן מאות האגרות שהופיעו במשך ארבעים השנים, מאז קבלת הנשיאות בשנת תשי"י ועד לשנת הצדי"ק **שנת המל"ך**, במלאת תשעים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א. המכתבים הופיעו בשעתן במכתבי-עת, אלא שמלבד עבודת הקיבוץ המייגעת הוצרכה עבודת פיענוח של אותם קטעי עתונות שונים ומשונים.

יגענו ומצאנו, אך גם לאחר כל עבודת החיפוש המייגעת נעדרו עדיין כעשרה מכתבים שלא מצאנו את תרגומם המקורי, ונעשה עתה מחדש. כמו כן תורגמו לראשונה מספר מכתבים שלא היה להם עד כה תרגום (בעיקר אלו המיועדים לנשי ישראל וכדומה). כל זה בוצע לצורך ספר זה על-ידי מי שזכה לתרגם (על-פי הוראת ויוזמת כ"ק אדמו"ר שליט"א) את רובם ככולם של המכתבים הכלליים ללה"ק, ה"ה אבי מורי הרה"ג הרה"ח ר' טוביה בלוי שליט"א, היחיד שזכה לאימונו המלא של כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין זה. וכן היחיד⁹⁶ שזכה להסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לתירגום "לקוטי שיחות", וכן "ספר הזכרונות" של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ועוד. – כל זאת ע"פ הוראות מפורשות בכתב⁹⁷.

עם הגשת המכתבים לדפוס היה צורך לשפץ את התרגום במקום המוכרח, כדי להגיש דבר נאה ומתוקן (ראה ההנחיות המקפידות של הרבי לעיל), וגם זה נעשה ע"י המתרגם שליט"א. כמובן ששופצו רק אותם מכתבים שלא הוגהו (בתרגומם) ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

על-פני כל מכתב ערכנו "תקציר" מתוכנו של אותו מכתב, כדי לסייע לקורא ומחפש למצוא בקלות את מבוקשו וללמוד במקום אשר ליבו חפץ, וכן לסכם את תוכן המכתב – בפרט המכתבים של השנים האחרונות שמתרעים בכמותן על יריעה נרחבת.

95. בשנת תשמ"מ הופיע ראה צילום 38) לקט נוסף של מכתבים ל"נשי וכנות חב"ד" שנכתבו מראשית נשיאותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א – בשפות אידיש ואנגלית.

96. "ספר הזכרונות" י"ל ע"י הוצאת קה"ת לפני כעשר שנים. ו"לקוטי שיחות" – תורגמו במשך עשרות שנים והופיעו בחוברות בודדות לקראת שבת. לאחרונה החלו להופיע בסידרת כרכים.

97. לנגד עיני היו מכתבים רבים מהרבי שליט"א (ומהמזכירות) בענין עבודת התרגום השונות. ביניהם הוראות לתירגומן של שיחות תקופתיות שונות. אך אכמ"ל.

בראש הספר מופיע "תוכן מכתבים"⁹⁸, פירוט הנקודות הנידונות בכל מכתב ומכתב.

במשך השנים הופיעו מכתבים מיוחדים שיועדו ל"נשי ובנות ישראל בכל מקום שהם" או "לילדי ישראל". גם מכתבים אלו הופצו ותורגמו בכל דרך אפשרית, כשנעשית השתדלות להגישם במתכונת שתדבר על ליבם של הילדים, בעיתונות של ילדים ונוער וכדומה. באה"ק גם נהגו "צעירי חב"ד" בדרך זו (ראה צילום 39) ואף קיבלו רשות מיוחדת מכ"ק אדמו"ר שליט"א לנקד את המכתב, כדי להקל על הילדים. (מכתבים אלו הופיעו, בדרך כלל, בעת התרחשויות רבות משמעות הקשורות לגורלו של כלל ישראל. עיין במכתבים ובמועדי ההופעה). לא פסחנו על אותם מכתבים וקיבצנום בלקט מיוחד (בסוף החלק הראשון) במדורה "מילואים". חלק ממכתבים אלו נכתבו מלכתחילה בלשון הקודש ואת חלקן – אלו ששפת המקור באידיש – הדפסנו כאן בתרגום ללשון הקודש (ומהן: חלק הוגה התרגום, בשעתו (ראה צילום 40), וחלק בתרגום חפשי). הדבר צויין, כדרכנו, בשולי כל מכתב.

[צילום 39]

פירסום מרהיב, מותאים לגילאים ולרמות

98. אף מצינו בגוף המכתבים התייחסות והפניה ל"תוכן נקודות" זה – ראה לקמן בשוה"ג למכתב קנא, י"א ניסן תשמ"ו.

- ב -

וה"פמלך", הדבד "המולך" ונזהיג אותו ונא חזינו, שהוא האמונה בהקב"ה (כפי שהיא מחיל את חיי יום-יום שלו, באטירה "מורה אני לפניך, מלך חי וקיים") - "יקרא לפניך", ישפיע עליך כולו ועל כל מעשיו שיהיו כאמור בפרשיה החורה. כן לקיים "הקהל" - החל פעמה והמסך בכל השנה - בזמנים מהיאמים, ובמרה בשנה: להחמטף לעמוד פרשה או ענין בחורה, ולקבל החלטות טובות לתוספת יתר בעשיית המצוות.

כדי שכל זה יהי' ביתר הצלחה וחינוניות - ראוי לאחד את כל המסוגלים להחמטף תכונות במסגרת של "קהל", קבוצה היצבאות האש"י, שעליהם נמנה כל יהודי מסוגלות/אשר ארפת פגות הקב"ה. "מלאו את הארץ וכבשורה" לכוונת אהבה ולקיים "אשר יאמר אליו" לכל/אשר יאמר/המחייב לקיים. העולם על ידי המעשה/באור אסיה/כל שיראה לכל/אשר יאמר/המחייב לקיים.

בבדיקה להצלחה רבה בכל האמור, ולתג שמה, ושכל השנה תהי' שנה טובה ומתוקה

/מסני קדושה המועד לא באה כאן המחימה/

בט"ה. פנתה כ"ק אדמו"ר שליט"א פליבוואויסק לילדי ישראל (הדגוב תפשי)

ב"ה, חול המועד סוכות
פרשה ברכה, שנה הקהל.
ה"מטפ"א. ברודקליין, נ.י.

לכל ילדי ישראל
אשר לפני ביל בר/בה שנה
ה' עליהם יחיו

שלוט ובדיקה!
וראי ידוע לכם שאנו עומדים בשנה הנקראת - שנת "הקהל", משום שכאשר בית המקדש הי' קיים, היו בשנה זו - וליהר דיוק: בימים אלה של (תחלה) חול המועד סוכות - מקיימים את מצות ה' של "הקהל", להקהיל את כל בני ישראל, לאנשים נשים וסף כולל גם קטני-קטנים.

- להקהילם בבית-המקדש, שם הי' המלך קורא לפניהם פרושיה כן החורה, שאותן שמעו ולמדו, ושסרו לעשות את כל דברי החורה, כל הימים ששם הייב".
כן ידוע לכם ודאי שבהגות מועד סוכות בשנה שבו התרחש בעבר אצל עם ישראל אירוע חשוב מאד - מצות החורה להחבונן בדבר, לאורה כאילו את האירוע כנגד העיניים, לחייה אותו מתוך, וללמוד ממנו כיצד נכמה ישפיע ויוסוף הדבר בחיים העצמיים של יום-יום החובה.

כן, למשל, מיד בתג הראשון - תג המפת שהמשה-עשר בניסן - יש להחבונן בפר שקט"ה הוציאונו מגלות ומעבדות מצרים, ונתן לנו חידוה על פנה לעבדו ולקיים את כל מצוותיו.

וכך גם בהגות ימי "הקהל" - על כל אחד מאתנו, כולל ילדים קטנים ביומר, להחבונן שבתו, לצד כל בית יהודי, ואצל ילדים - גם הכמה, שבה הם לומדים בבית-הספר, וכיוצא בזה, צריכים להיות נקיים, מוארים וקדושים.

[צולק 40]
גם התרגום של המכתב לילדי ישראל מונה ע"י הרבי שליט"א

במדור "הוספות" (בסוף החלק השני) באו אותן קטעי מכתבים ושיחות קודש שיש בהן התייחסות ישירה לתוכן (או נקודה מתוך) מכתבים-כלליים מסויימים, וניתן לומר כי הן כמעט חלק בלתי נפרד מהמכתב עצמו. במקומות אלו הפנינו את הקורא בספר לעיין ב"הוספות". עלינו להבהיר כי במסגרת זו נכללו רק השיחות (אלו המתייחסות אל המכתבים) המוגהות בלבד. שיחות רבות נוספות מתייחסות למכתבים הכלליים, אך לא הובאו בספרנו מפני שלא הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

הצורה הנכונה

מכתבים-כלליים ספורים, מאלו שנכתבו בראשית שנות הנשיאות, הופיעו בשעתן ללא ציונים של "הערות ומראי מקומות". כדי להשלים מעט את התמונה, נערכו במקומות אלו "הערות ומ"מ" ע"י המערכת. כמובן שאין לדמותן ולהשוותן כלל אל אותן מ"מ והערות שנכתבו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א כי לא נחתמו בטבעת המלך. הן נעשו, כמובן, על אחריותנו בלבד (ציינו עובדה חשובה זו בגוף הספר במקומות המתאימים)!

בסוף הספר (החלק השני) באו "מפתחות", ערוכים לפי ענינים, פסוקים, מאחז"ל ועוד. אם בכל ספר תורני נודעת חשיבותם של "מפתחות" – בספריו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, על-אחת-כמה-זכמה. דרך "מפתחות" אלו יפתח כל מעיין את השערים לכל מקצועות התורה, בפרד"ס, בעבודת ה' בהדרכה ובעצה.

אכשר דרא, ות"ל לאחרונה זוכים אלפים ורבבות מישראל להתענג על תורתו של הרבי שליט"א, מלך ישראל. המעיין של מיס-חיים אלו הולך וגובר ומופץ חוצה, ומרווה צמאונם של כל בית ישראל על כל שבטיו.

[אי אפשר שלא להזכיר את התפוצה הגבוהה לתורתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א לה זכינו בשנים האחרונות עם הקמת המפעל הכביר של "דבר מלכות", אשר מידי שבוע מביא את דבר המלך לאלפי ורבבות בני ישראל המקבלים עליהם לקיים ולעשות דברו]. ואנו תקוה שהו"ל של ספרים אלה תוסיף נדבך חשוב במפעל זה, באופן שיתקבלו על הכול כ"דיוגטמא חדשה שהכל רצין לקראתה", ובלי ספק תזרז את בואו של מלך, מלכא משיחא במהרה ממש.

ויהי רצון שספר זה יאיר "לכל בני ובנות ישראל", בכל מושבותם – בכל מקום ומקום שהם", בחיזוק בלימוד התורה וקיום המצות, בדרך אל הגאולה האמיתית והשלימה. "ויקום מלך מבית דוד"⁹⁹ במהרה ממש ממש.

יום הבהיר, י"א ניסן תשנ"ב
צדי"ק למל"ך

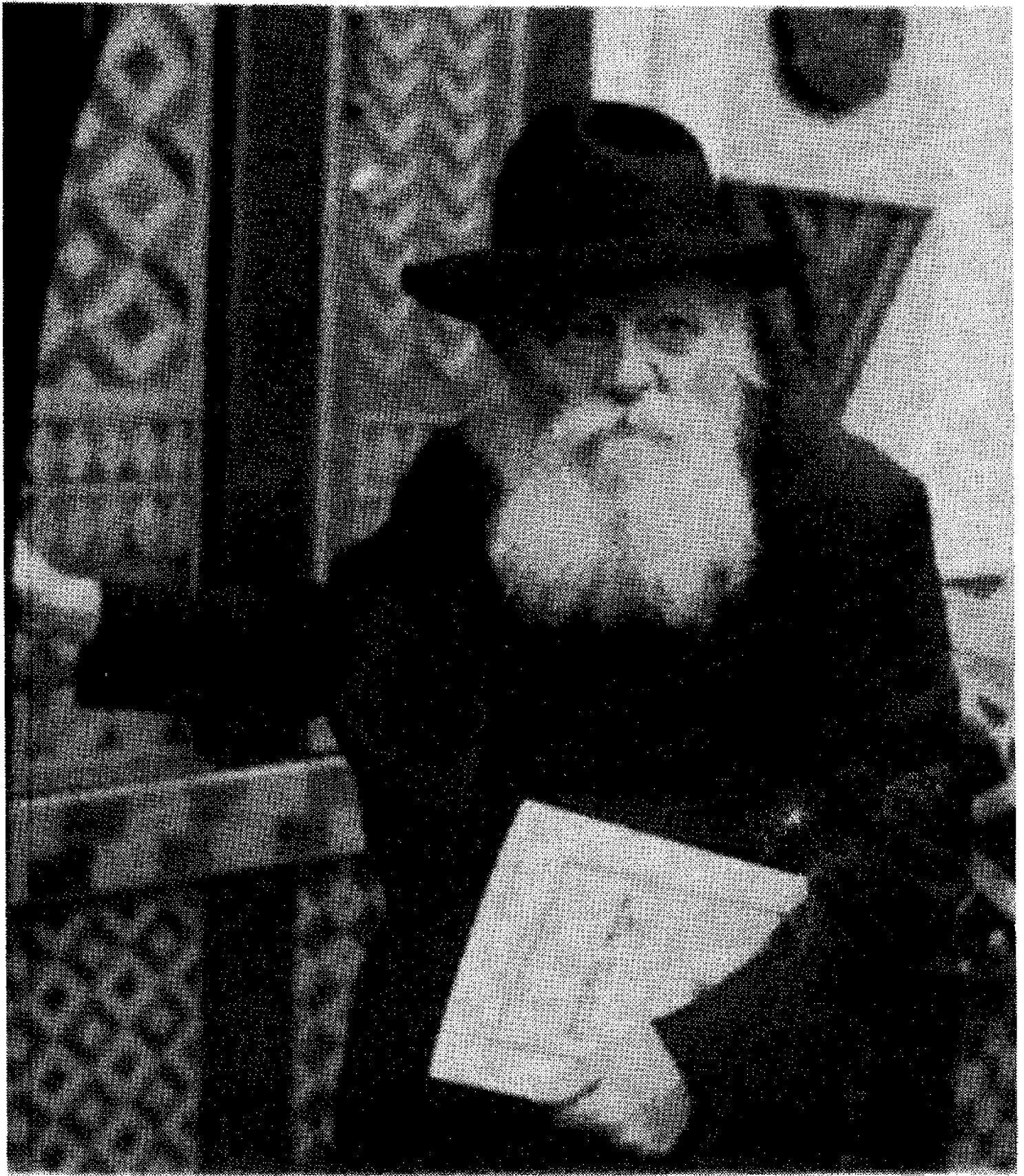
אצ"ח

פּרִיץ אוריאל בלוי
ירושלים ת"ו

אצ"ח

---

99. ראה "פתח דבר" וש"נ.

אורי רובין

תוכן מכתבים

- א. א. **ח"י אלול, ה'שי"ת** ..... א
 צדקה גם בגשמיות וגם ברוחניות הדרך לכוח"ט בגשמיות ורוחניות
- ב. ג. **ג דסליחות, ה'תיש"א** ..... ג
 בשנת השמיטה צריך לשבות מארציות וחומריות. פעולות גשמיות חדורים באלקות
- ג. ו. **ח"י אלול, ה'תשי"ב** ..... ו
 הקהל. חינוך הבנים. השפעה על הזולת
- ד. ח. **ראשון דסליחות, ה'תשי"ג** ..... ח
 שלימות כל בריאת העולם תלויה בעבודת האדם. ההוראה כעבודת האדם
- ה. י. **יו"ד כסלו, ה'תשי"ד** ..... י
 גאולת הנפש ממאסר הגוף מביאה להתעלותה
- ו. יד. **ימי הסליחות, ה'תשי"ד** ..... יד
 אין להתפשר בעניני תורה ומצוות. יש להשפיע בעולם
- ז. יז. **ימי הסליחות, ה'תשט"ו** ..... יז
 מעלתו של האדם בכוח הבחירה שלו. בכוחו להשפיע על הבריאה כולה
- ח. כ. **ימי הסליחות, ה'תשט"ז** ..... כ
 חשבון צדק לקראת השנה החדשה. מעשים טובים — נצחיים, מעשים רעים — מוגבלים
- ט. כג. **ימי הסליחות, ה'תשי"ז** ..... כג
 קיום עם ישראל תלוי אך ורק בתורה ובמצוות. חיקוי אומות העולם מעמידו בסכנה
- י. כז. **כ"ה אלול, תשי"ח** ..... כז
 "בקשו פני". בזמן עשיית חשבון צדק יש לגלות הפנימיות שבכל דבר. במיוחד משפיעים ומנהיגים רוחניים
- יא. לא. **כ"ה אלול ה'תשי"ט** ..... לא
 לאדם ניתנו כוחות לכבוש העולם. עליו לרומם את הבריאה. תחילה לשלוט על עצמו. כשלונו נוגע לגורלו של העולם כולו. נכרא יחידי
- יב. לג. **ימי הסליחות, ה'תש"כ** ..... לג
 ענינה של תשובה. כוח מיוחד לשנות גם את העבר. למעלה מגדר זמן ומקום. חודר לעצם הנפש
- יג. לו. **ערש"ק נצבים, ה'תשכ"א** ..... לו
 ההכנה לר"ה באופן של עמידה איתנה. רק ע"י אחדות. ישראל מאוחדים ע"י הנשמה
- יד. לח. **כ"ה אלול, ה'תשכ"ב** ..... לח
 מאורעות הפוקדים את העולם. לנצל שעת הכושר ולהכתיר הקב"ה למלך — ענינו של ר"ה. הטבה ברוחניות בין אדם למקום ובין אדם לחכירו

- טו. **ימי הסליחות, ה'תשכ"ג** ..... מב
 בר"ה ידאת הדוממות. הכתרת הקב"ה. הטעם לאי אמירת תחנון בר"ה.
 תשובה קשורה להכתרה. להתעסק בענינים הפרטיים ולא בבעיות העולם.
 שופר קרן פשוטה. כל הקולות כשרים. תשובה תפילה וצדקה
- טז. **ימי הסליחות, ה'תשכ"ד** ..... מו
 ר"ה דוקא ביום בריאת האדם שאז שלימות הבריאה. דרכו התרוממו כל
 כוחות הטבע. הטעם שנברא יחידי. ההוראה בעבודת ה' של כל אחד
- יז. **ימי הסליחות, ה'תשכ"ה** ..... נ
 תחילה "שבת לה" ואח"כ "שש שנים תזרע". "שמיטה" מגשמיות. לקבל
 החלטה בזה בר"ה של שנת השמיטה
- יח. **ימי הסליחות, ה'תשכ"ו** ..... נג
 תוכן מצות הקהל גם בזמן הזה. הניגוד והתיווך בין הקהלת כל ישראל
 בשווה לבין קריאת התורה ע"י המלך. "מלך" בסביבתו חייב ב"הקהל".
 ההשפעה חומשך לכל שבע השנים
- יט. **ימי הסליחות, ה'תשכ"ז** ..... נז
 חשבון נפש ממחשבה, דיבור ומעשה של שנת הקהל. אין דבר שהולך
 לאיבוד. להקהיל הכל לתוך המקדש הפרטי. להתכונן להכתרת המלך
- כ. **ימי הסליחות, ה'תשכ"ח** ..... סא
 הכתרת המלך בר"ה מחייבת שעבוד כל הכוחות. ההבדל בין קבלת עול
 שבכל יום לקב"ע בראש השנה. הקדמת עבודת התשובה. גם בזמנינו ניתן
 להגיע לקבלת עול
- כא. **ימי הסליחות, ה'תשכ"ט** ..... סה
 מהותן של החגים. מהותו של ר"ה. הריבוי בכמות לפי סדר דצח"מ
 ובאיכות — ההיפך. שלימות השכל של מין המדבר. ההוראה מזה. חיי
 האדם מרוב חומרי ומאיכות רוחנית. העיקר האיכות. ככל שהאיכות
 גדולה הכמות מועטת
- כב. **ח"י אלול, ה'תש"ל** ..... ע
 הזדמנויות לחשבון נפש בסיום שנה. הערכה וחשבון מדוייק לא יתכנו
 בשכל האדם כי אם בשכל אלוקי. הכוחות לביצוע ניתנים מהקב"ה.
 משמעות המעבר בין שנה לשנה. ביאור הפסוק "ה' אורי וישעי ה' מעוז
 חיי"
- כג. **ימי הסליחות, ה'תשל"א** ..... עה
 מהותה של ר"ה נלמדת מההכנה לה. ביאור ב"אתם ניצבים וגו'". חשיבות
 שבסוגים בעם וחשיבות האחדות. הדרך לזה. הוראה ל"ראשיכם
 שבטיכם". אין להתעסק עם תיקון העולם באופן כללי
- כד. **בין כסה לעשור, ה'תשל"ב** ..... פא
 המשך: במידה מסויימת ממלא ה"עקב" את תפקיד ה"ראש". "שואב
 מימך" מסוגל להתעלות מ"ראשיכם שבטיכם". כיצד יתכן שהקב"ה יצר
 מצב שיהודי אינו יכול לקיים רצונו בגלל סיבות צדדיות? הרגש המיוחד
 של עצם הנשמה. להיזהר מ"אונס" שהוא דמיון

- כה. **ח"י אלול, ה'תשל"ב** ..... פו
 הדברים הנפרדים שבעולם קשורים בקו פנימי משום שנבראו ע"י ה' אחד. כך גם במושג הזמן. ר"ה שחל בשבת. אין בזה סתירה ל"אדם לעמל יולד". "עמל מלאכה" – גשמיות – ו"עמל תורה" – רוחניות. שבת ענינו "עמל תורה". גם ב"עמל מלאכה" צריך להרגיש "עמל תורה"
- כו. **וא"ו תשרי, ה'תשל"ג** ..... צא
 המשך: ההוראה בר"ה של שנת שמיטה בנוסף לר"ה שחל בשבת. שמיטה היא "שבת" של שבע השנים. ההבדל בין "שבת" ל"שמיטה". בשמיטה מתבטא שהקב"ה הוא "מלך העולם". ב' מעלות בצדקה שבשנת השמיטה
- כז. **ימי חנוכה, ה'תשל"ג** ..... צו
 ההוראה מחנוכת המזבח לחנוכת המקדש הפרטי. להלחם עם הסביבה העומדת "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". הדיוקים בזה. הטעם לדגש שבהדלקת הנר מבין כל הלכות החג. הענין של שמן למאור
- כח. **ח"י אלול, ה'תשל"ג** ..... ק
 אחריות האדם וכוחו ביחס לעולם שמסכיכו. מיד שנברא האדם ניתנו לו הכוחות להעלות את הבריאה כולה. כל יחיד עולם מלא. "בראשית – בשביל התורה בשביל ישראל" הביאור
- כט. **ו' תשרי, ה'תשל"ד** ..... קה
 המשך: השליחות המוטלת על היחיד, על כללות העם ועל הקהילות. למדוד כל דבר באיכות ולא בכמות. להיות אור לגויים גם בתחומים שלכאורה משותפים. חכמת שלמה. סיהרא באשלמותא. "הקהל" – עם אחד תורה אחת וה' אחד
- ל. **תחלת מ"ח, ה'תשל"ד** ..... קיא
 חודש שביעי משובע ומשביע. הנתינת כח ל"יעקב הלך לדרכו". הדיוק במצות הקהל: "ושמרו" "לעשות" "כל התורה" "הזאת". אודות המאורע שנתרחש ביום הקדוש. חשיבות באמירת "חת"ת" בזמן כזה
- לא. **אור לט"ו כסלו, ה'תשל"ד** ..... קטו
 המשך: הדיוק ב"יעקב" – החילוק בין השמות יעקב וישראל; "הלך" – הליכה אמיתית יותר ממלאכים (שנקראו "עומדים"); "לדרכו" – דרך המלך המחברת כל פינה למלך
- לב. **נר ה' דחנוכה, ה'תשל"ד** ..... קיח
 חנוכה חינוך העולם. כשם שראשית הבריאה ב"אור" כך חנוכה בנרות. השייכות בין חנוכה לנר. הייחוד במצוה זו שפועלת בגשמיות בעולם, בחושך ובחוק. חנוכה ענין כללי והוראות כלליות. ז' הוראות כלליות מפרטי מצות הדלקת נר חנוכה
- לג. **תחילת חודש אלול, ה'תשל"ד** ..... קכג
 חשבון צדק בג' הקוין של תורה, תפילה וגמ"ח. רמוזים בר"ת "אלו"ל": (א) "אנה לידו ושמתי לך"; (ב) אני לדודי ודודי לי; (ג) "איש לרעהו ומתנות לאביונים". הקדמה בעבודת התשובה: "את לכבך ואת לכב" והתעסקות בהכנה לגאולה: "להוי' ויאמרו לאמר אשירה"

- לד. **ימי הסליחות, ה'תשל"ד** ..... קכז
 ר"ה יום הדין לאדם שנכרא בו כדי לכבוש העולם. הטעם לכך שהוא יום הכתרה. לכך יש להתנהג באופן של "לשמש את קוני". כל פרט בעולם נעשה דירה לאלקות ע"י חיי תומ"צ. ההקדמה לזה "נצבים לפני ה'". כדי להתמודד עם צרכים חומריים דרוש בטחון בה' ושמחה. ענין זה במזמור "לדוד ה' וגו'" שנהוג לאומרו כאלול
- לה. **ר"ח אלול, ה'תשל"ה** ..... קלב
 ימי הסגולה של חודש אלול משולים ל"מלך בשדה". אז מאירים י"ג מדות הרחמים, הזמן לדבקה בו ובאופן שיביא להוספה בתומ"צ
- לו. **ח"י אלול, ה'תשל"ה** ..... קלה
 ר"ה היא כראש לגוף, להסיק הוראות לכל יום. מחד נכרא האדם כ"אורח" שבא למקום שהכל מתוקן עבורו, ומאידך — "אדם לעמל יולד". הסתירה מודגשת כשר"ה חל בשבת. התווך בה' נקודות בעבודת האדם. מודגש כאשר ר"ה חל בשבת
- לז. **וא"ו תשרי, ה'תשל"ו** ..... קמא
 המשך: המיוחד בראש השנה בשנה מעוברת בת מספר ימים הגדול ביותר. שנה מעוברת משלימה את החסר ואף נותנת "מקדמה" להבא. באופן זה צריכה להיות ההכנה לשנה זו
- לח. **ח"י אלול, ה'תשל"ו** ..... קמה
 ענינו של ח"י אלול להכניס חיות בעבודת חשבון הנפש של אלול. סימן לחיוניות היא צמיחה. "צמיחה" באופן של "חיי" שאינו עומד במקומו. הכוח לחיוניות היא מ"אתם הדבקים בה' אלוקיכם, חיים כולכם היום", מקור החיים והחיוניות היא מתומ"צ
- לט. **ימי הסליחות, ה'תשל"ו** ..... קמח
 המשך: יש להוסיף ב"חיות" זו, בפרט בתקופה שמבקשים "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים" על כל אחד להדבק במידת הקב"ה שהוא "מחיה חיים". להוסיף חיות במעשה בפועל בפרט בצדקה גשמית ורוחנית ה"מחיה נפש העני"
- מ. **ו' תשרי, ה'תשל"ז** ..... קנג
 המשך: בעשי"ת הענינים הקשורים עם הקב"ה קרובים להשגה. לנצל להוספה בג' קוין של תורה עבודה וגמ"ח, בפרט בציבור. לעשות את בית הכנסת שענינו תפילה — גם למקום תורה וצדקה; ישיבות ומוסדות שענינם תורה — גם למקום תפילה וצדקה; מוסדות גמ"ח יושיטו סיוע גם לענינים של תורה ותפילה
- מא. **י"ג תשרי, ה'תשל"ז** ..... קנז
 שני חלקים בחודש תשרי: הראשון — ענין התשובה; השני — שמחה והמשכת קדושה. מ"ממטה למעלה" ומ"מעלה למטה". ענין האחדות מודגש בכל חלקי החודש. ההוראה באהבת ישראל
- מב. **ז' מרחשון, תשל"ז** ..... קסב
 חודש תשרי הוא חודש כללי שממנו ממשיכים לכל השנה. המנהג להכריז במוצאי שמח"ת "ויעקב הלך לדרכו". יש לקיים בהידור מצוות כלליות כמו אהבת ישראל. "ללכת" ולהוסיף בקיום "מבצעי המצוות".

- הדיוק ב"יעקב" — כל ישראל, "הלך" — התקדמות מעלה מעלה, "לדרכו" — אף בעיני רשות
- מג. **י"א אדר, ה'תשל"ז** ..... קסז
מיום זה, שמגילה כבר נקראת בו, יש להשתדל ע"ד מבצע פורים בדיבור ובמעשה. לצרף הלכות פורים הצריכות. לא לקרות המגילה "למפרע" כספור בעלמא אלא בתור הוראה נצחית. זירוז על המבצעים
- מד. **ח"י אלול, ה'תשל"ז** ..... קעא
שלימות השנה שחלפה. שלימות בתשובה. שלימות לפי העילוי של האדם. מצוות חודש תשרי נעשים ב"דומם" "צומח" "חי" ו"מדבר". ע"י החדרת קדושה בכל חלקי הבריאה מעלה אותם לשלימות
- מה. **וא"ו תשרי, ה'תשל"ח** ..... קעו
המשך: תשובה — שיבת יהודי למקורו. גם בהתנהגות ע"פ תומ"צ צריך "לשוב". ענינה של שנה מעוברת להקטין ההפרש בין שנות הלכנה לשנות החמה. המשמעות בשנה (זו) המסיימת "מחזור קטן". שמש — משפיע וירח — מקבל. שילוב בין ב' הדרכים בעבודתו של יהודי
- מו. **כ' כסלו, ה'תשל"ח** ..... קפא
חגי ישראל באים כדי לחיות מחדש. ההוראה מחג החנוכה — בתי ישראל מתמלאים אורה על אף היותם "חלשים" ו"מעטים". הרוחני גובר על הגשמי. נצחון גם בגשמיות. אין להתפעל מהחושך ברחוב. להאיר באור רוחני. "מוסיף והולך"
- מז. **ח"י אלול, ה'תשל"ח** ..... קפז
ההוראה ב"שנה מעוברת" שניתן להשלים את הימים שלא נוצלו. תשובה אינה מתמשכת בזמן, וענינה למעלה מן הזמן ומן העולם. תשובה בכוחה לשנות גם את העבר. מח"י אלול ניתנו יום לחדש לתקן השנה שחלפה. מעלת תשובה כשמחה
- מח. **ו' תשרי, ה'תשל"ט** ..... קצב
המשך: ככל שדבר איכותי יותר הוא מועט הכמות. בכל חלקי הבריאה "דצח"מ". גם הזמן ניתן ברובו לענינים גשמיים. בכוחה של תשובה לחדור לכמות הגדולה של הגשמיות ולהופכה לאיכות רוחנית. הזמנים המסוגלים
- מט. **שבעה באדר, ה'תשל"ט** ..... קצז
אודות מבצע פורים. כינוסים לתפילה ולימוד במיוחד לתשב"ר. ככוחם לבטל הגזירות לפגוע בשלימות ארץ ישראל. סיוע מיוחד בקיום מצוות הפורים בפרט במושב זקנים, בית רופאים, בית אסורים. אודות מבצעי פסח
- נ. **ח"י אלול, ה'תשל"ט** ..... רא
המיוחד בשנת השבע — "שבת לה" — בהדגשה יתירה כשר"ה (הראש) חל בשבת. גם בחו"ל צריך "לנשום אור א"י". ענינה של שבת באי עשיית מלאכה גשמית והתעסקות בתומ"צ. לעמול בתורה ותפילה. בתור הכנה — למלא כל יום בענינים של תורה, עבודה, גמ"ח וכאופן של עונג

- נא. **ו' תשרי, ה'תש"מ** ..... רח
 המשך: הנקודה המשותפת בין שבת לשמיטה והשוני. שבת משלימה ימי בראשית — תקופת היסוד; השמיטה משלימה תקופת הזריעה והקציר. ב' התקופות בחיי האדם בכלל ובחיי יום יום. עפ"ז ההבדל בין איסור המלאכה בשבת ושמיטה. הוראות למעשה בחינוך
- נב. **ח"י אלול, ה'תש"מ** ..... רטו
 מצות "הקהל" באה תיכף אחר שמיטה דוקא משום שהיא ההכנה המתאימה. משמעות הקהל בכל הזמנים. כל הענינים הקשורים לביהמ"ק שייכים, בתוכנם הרוחני, בכל הזמנים. גם שמיטה. הדגש במצות הקהל ב"טף"
- נג. **ימי הסליחות, ה'תש"מ** ..... רכ
 המשך: "קהל אחד" מציאות חדשה. באיחוד פרטים מקימים המשכן. כשם שבבית-מקדש מעט יוצר הציבור מציאות של "עדה" לעניני קדושה — כך עניני הקדושה שב"הקהל" דוקא "לכל ישראל". הדגשה בשבת לפני ר"ה שבו קוראים "נצבים וגו'". להקים מוסדות חינוך ולמנות רב ושוחט
- נד. **בין יוהכ"פ לחגה"ס, ה'תשמ"א** ..... רכו
 הוספה ביהדות מביאה לרגש הערכה. אין לתחושת הגלות להפריע ל"זמן שמחתנו". לבטוח בה' לגמח"ט ושיביא הגאולה. אמונה זו משותפת בכל חלקי העם, ומביאה ל"הקהל את העם למען ישמעו וגו'". הביטוי לענין זה ב"אחת בשנה" ובמצוות חג הסוכות
- נה. **ז' מ"ח, ה'תשמ"א** ..... רלא
 עליה לרגל כדי להחדיר רוחניות לימים רגילים. סיום חגי חודש תשרי — שמחה. "הקהל" בכל השנה ולכל העם ומתוך שמחה. להוסיף בקיום דברי-מצוה בכל יום ובשמחה: ללמוד ענין מפרשת-השבוע ולתת צדקה במספר של עשרה. העולם מזדעזע ו"עם לכדד ישכון"
- נו. **ר"ח שבט, ה'תשמ"א** ..... רלו
 יש לבאר את התורה באופן של טוב לשמים ולבריות, אפילו הנקראים בריות יקיימו אותה בפועל. בכך נעשה ענין של "הקהל" ושלימות העם
- נז. **י"א אדר שני, ה'תשמ"א** ..... רמ
 חג הפורים צ"ל באופן של "יום הששי", פ' "צו", ושל שנת "הקהל". לפעול שכל יהודי, גם ילדים, יתעסקו בהכנות לחג הפורים. ההוראה מכך שבירושלים ממשיכים הפורים גם ביום ראשון. שבכל מקום יוסיפו ביום א' בעניני שמחה
- נח. **ערב ח"י אלול, ה'תשמ"א** ..... רמו
 הדרך לעריכת חשבון צדק, הטעם מדוע אסור להפחית מערך עשייתו. הטעם לאיסור "כל תוסיף" במצוות. לא להוסיף ולא לגרוע ב"ואהבת לרעך כמוך". הדרך לתוכחת הזולת. להיות זהיר ב"ימין מקרבת" ביחד עם "שמאל דוחה", ע"פ השו"ע
- נט. **ימי הסליחות, ה'תשמ"א** ..... רנא
 המשך: התיווך בין "בכל מאודך" ל"לא תוסף ולא תגרע". העולם בכלל ו"עולם קטן" (אדם) בפרט — נבראו במדידה וגבול, אך לאדם ניתנו

כוחות כלתי מוגבלים, המשפיעים על העולם כולו. ביאור כוחה של מצווה. השמחה הבלתי מוגבלת שבקיום מצוה

- ס. **בשם השם, ה'תשמ"ב** ..... רנו
 ענין "אחת בשנה", "גוי אחד". ענין אחדות ישראל. המעלה ברכישת אות בס"ת לאחדות ישראל
- סא. **יום א' דחנוכה, ה'תשמ"ב** ..... רסא
 המנהג פשוט בדורות אלה דמהדרין מן המהדרין. המשכה בכל מצוות השנה חלק מההידור של מצות חנוכה
- סב. **ח"י אלול, ה'תשמ"ב** ..... רסד
 בר"ה הושלמה הבריאה בכריאת האדם. נכרא יחידי בסוגו, ויחידי – לא כווג. הביאור ויישוב הסתירה בטעמים שבזה: א) עולם מלא; ב) שלום הבריות. התייחסות לדעה של הזולת. הוראה ב"ואהבת לרעך כמוך". ההכנה המתאימה להכתרת הקב"ה – "כולנו כאחד"
- סג. **מוצש"ק ימי הסליחות, ה'תשמ"ב** ..... רעא
 הטעם שתקיעת שופר הוא להזכיר מתן תורה בא בהמשך לטעם של הכתרת המלך. הקשר בין הטעמים. הדגשת הקשר בר"ה שחל בשבת. הקשר בין שכת המרוממת את האדם למתן תורה. העבודה של "עבד מלך – מלך"
- סד. **ר"ח מרחשון, ה'תשמ"ג** ..... רעז
 "ויעקב הלך לדרכו" בעניני הרשות. "כל מעשיך לשם שמים". ההצעה לכנס אנשים, נשים וטף, כדי לבצע ההחלטות הטובות שקיבלו בחודש תשרי. לקשר עם תפילה תורה וצדקה
- סה. **ערב ימי חנוכה, ה'תשמ"ג** ..... רפב
 הרמזים וההוראות מהנוסח "נר חנוכה מניחו על פתח סמוך כו' מבחוץ, אם הי' דר בעלי' כו' והלכה כבית הלל"
- סו. **כ"ד טבת, ה'תשמ"ג** ..... רפז
 ההוראה מיום ההילולא שאין להתפעל מקשיים. ישנם הכוחות לזה שהרי הוא סלל את הדרך
- סז. **ערב ח"י אלול, ה'תשמ"ג** ..... רצג
 ההוראה מר"ה שחל ביום חמישי וששי. השבת שלאח"ז ענינה להעלות את כל עניני הרשות לקדושה, הן בכחי' "עשה" והן בכחי' "אל תעשה". השפעה על כל השנה
- סח. **כ"ה אלול, ה'תשמ"ג** ..... רצט
 המשך: קביעות ר"ה בפ' "האזינו השמים ותשמע הארץ". ר"ה אינה ביום ברוא שמים וארץ אלא ביום ברוא האדם שהביא לשלימות בשמים וארץ. השפעת כל פעולה על שמים וארץ. תחילה שמים ואח"כ ארץ. הדיוק ב"האזינו" ו"תשמע"
- סט. **ששי לחודש השביעי, ה'תשד"מ** ..... שו
 המשך: השייכות לשיר של יום חמישי: "תקעו בחודש שופר", ושל יום הששי: "ה' מלך גאות לכש". השייכות לפ' האזינו. המיוחד בשנת העיבור וב"שנה שלימה" בת 365 יום. "השתנות" ו"אי השתנות". השילוב ביניהם בתכונות האדם ובעבודת ה' ככל יום

- ע. **ר"ח מרחשון, ה'תשד"מ** ..... שיג
ה"סך הכל" של חודש תשרי ומועדיו. בחי' "רשית" להמשכת הענינים לכל השנה. שנה מעוברת ושנה שלימה. לעשות ה"סך הכל" בציבור וברבים
- עא. **ח"י אלול, ה'תשד"מ** ..... שיז
שלימות האדם בהנהגות יום-יומית מביאה לשלימות בדצח"מ. דומם מזין צומח, צומח את החי, חי את המדבר. הטעם להדגשת מצות ביכורים מיד כבואם לארץ. נעשית בדצח"מ: אדמה, פירות, קרבנות, האדם. עבודת האדם כל יום בדצח"מ
- עב. **כ"ה אלול, ה'תשד"מ** ..... שכו
המשך: ענין זה, ששלימות ומטרת דצ"ח ע"י עבודת האדם — מתבטא בפ' נצבים וילך. הקשר לר"ה. יהודי כדרגת "עבד מלך — מלך" ומסולקים כל הנסיונות והבלבולים. תוכן הפרשה של פ' נצבים — שהגלות והקשיים מעוררים לתשובה
- עג. **מוצש"ק בראשית, מבה"ח מר-חשון, ה'תשמ"ה** ..... שלד
עם התקוות לקראת שנה חדשה, ניתנים הכוחות להביאם לפועל. משמעות "אסרו חג", בפרט של שמחת תורה. לקבוע שיעורים נוספים בלימוד התורה. חיוב נשים בלמוד התורה. להשפיע על עוד יהודים
- עד. **ח"י אלול, ה'תשמ"ה** ..... שמא
שני הפכים בר"ה: (א) הכתרת הקב"ה, ביטול המדידות והגבלות; (ב) יום השלמת הבריאה — שכל פרט שבה מוגבל ומדוד. התיווך — ע"י עבודת האדם שנכרא ביום זה המקשר גבול וכלי גבול. הקשר לת"י אלול — עבודת הבעש"ט ואדמו"ר הזקן
- עה. **ערב שבת סליחות, ה'תשמ"ה** ..... שמט
המשך: ב' הפכים מעין זה גם ביום כיפור שהוא ר"ה בפנימיות
- עו. **כ"ף כסלו, ה'תשמ"ו** ..... שנו
ו' פרטים כמצות נר חנוכה שמהם יש ללמוד ו' הוראות
- עז. **א' דר"ח אדר ב', ה'תשמ"ו** ..... שסא
הרקע לגזירת המן. המיוחד בנס פורים שהיה בגלות. ההשוואה עם הצורך בימינו. בעמידה כ"עם אחד" בכל התוקף ביהדות — מבטלים הגזירות. הרמז בפרשיות "ויקהל" "פקודי"
- עח. **ח"י אלול, ה'תשמ"ו** ..... שסז
ראש השנה — דלא כשאר המועדים — נקבע על בריאת העולם כולו וכל המין האנושי, וממנו נלמד שעבודת ישראל הוא להשפיע על כל באי עולם וכל העולם
- עט. **ג' סליחות, ה'תשמ"ו** ..... שעו
המשך: (א) ענין זה — פעולה על כל העולם — שייך גם לטף; (ב) גם בעבודת האדם (עולם קטן) עצמו — "בכל דרכיך דעהו" וכיו"ב

- פ. **ר"ח מרחשון, ה'תשמ"ז** ..... שפב
שמיטה והקהל קשורים זה בזה. שביתה ממלאכה גשמית — "עדות" על בורא עולם. להתפנות לענינים רוחניים. תוכן המצוות אינו מוגבל כמקום וזמן. במיוחד בשנה שר"ה חל בשבת
- פא. **בין יו"ד וט"ו בשבט, ה'תשמ"ז** ..... שפט
לעשות בית יהודי ל"מקדש מעט", כדבר עיקרי ובהשתדלות גדולה. כשם שביהמ"ק כלל ג' הקוין של תורה, עבודה וגמ"ח — כך יהיו בבית הפרטי ג' עמודים אלה. ההוראה מאילנות — לצמוח ולהצמיח
- פב. **ח"י אלול, ה'תשמ"ז** ..... שצט
חשבון-צדק בג' העמודים: תורה עבודה גמ"ח. באופן של קביעות דוקא. איך להוסיף בזה ומתוך אהבת ישראל. הכוחות לזה ע"פ משל ד"מלך בשדה" מאדמוה"ז
- פג. **כ"ה אלול, ה'תשמ"ז** ..... תו
המשך: יום א' לבריאת העולם — החידוש של יש מאין, חידוש בריבוי; יום ו' — הכתרת המלך, חידוש באחדות. שתי הנקודות בעבודת האדם. בהדגשה יתירה במצוות שמיטה והקהל, השוני וההשלמה ביניהם. הטעם לקריאת "הקהל" ע"י המלך
- פד. **וא"ו תשרי, ה'תשמ"ח** ..... תטו
המשך: יש להביא (תוכן) מצות "הקהל" לידי פועל ע"י עריכת כינוסי "הקהל" באוירה קדושה במטרה "למען ישמעו וגו'". במיוחד מי ש"מלך" בסביבתו. "ועשו לי מקדש" — להפוך ביתו וכליו — כולל ילדים — ל"מקדש מעט". תכונת "מלך" אצל עקרת הבית
- פה. **ח"י אלול, ה'תשמ"ח** ..... תכב
איצור החכמה
ח"י אלול, יום הולדתם של המאורות הגדולים, הבעש"ט ואדמו"ר הזקן — חל ביום ד' שבו "המאורות הגדולים" — השמש והירח — החלו להאיר על הארץ. חשבון נפש בשלושה ענינים בהם מתייחדת השנה: "הקהל", "תשמח" ו"תשמח"
- פו. **וא"ו תשרי, ה'תשמ"ט** ..... תכח
שנת העיבור משלימה החסר. הוראה לעשיית. ע"י תשובה ניתן לשלוט על הזמן שחלף. גם על סדר זמנים שנקבעו ע"י הקב"ה בבריאה. ישראל מכניסים שלימות בבריאה שנבראה ע"י הקב"ה.
- פז. **ח"י אלול, ה'תשמ"ט** ..... תלד
הייחוד כשר"ה חל בשבת. בשבת ב' ענינים: א) קדושה והכדלה מגשמיות; ב) עונג שבת, הנאת הגוף. יהודי הוא בחי' שבת באדם, תלמיד חכם ביחס לאנשים פשוטים ונשיאי ישראל (שהיום יום הולדתם) דרגת "שבת שבשבת". גם בזה ב' נקודות הנ"ל. ההוראה
- פח. **ערב כ"ה אלול, ה'תשמ"ט** ..... תמב
המשך: ר"ה ושבת (כשחלים ביחד) משפיעים זה בזה. ר"ה ושבת ענינם התבטלות כלפי הקב"ה. ר"ה מרוממת את השבת לבחי' "שבת שבשבת". ביטול במציאות. הטעם שאין תוקעין בר"ה שחל בשבת. ענין זה בעבודת ה' בכל השנה, בפרט בצדקה ובאהבת-ישראל

- פ.ט. **וא"ו תשרי, ה'תש"נ** ..... תנ
 המשך: הרמז של היה תהא שנת נסים. "הנהגה נסית" — מלשון הרמה. אוצר החכמה
 היפך "הנהגה טבעית". ההמשך משנת "תשמט ידיך". "הנהגה נסית"
 כעבודת ה' ובהוספה בתומ"צ. גורם ל"מדה כנגד מדה" והנהגה נסית
 מצד הקב"ה
- צ. **ח"י אלול, ה'תש"נ** ..... תנו
 השנה חלים ימי ר"ה ביום ה' וביום ו' שכערב שבת. המשותף בין ר"ה
 לשבת. תחושת הקדושה בר"ה ושבת. "חזקה" של ימי קדושה משפיעים
 על כל השנה
- צ.א. **כ"ה אלול, ה'תש"נ** ..... תסג
 המשך: בחו"ל יש "חזקה" של "חזקות" וכא"י רק פעם אחת. א"י
 וחו"ל. בא"י חודרת הגשמיות לארץ. מעלת הגשמיות. גשמיות בשכר
 מצוות — מח' רמב"ם ורמב"ן. "עשה כאן א"י". "עתידה א"י שתתפשט
 בכל הארצות" — הביאור. ח"י אלול — רוחניות; כ"ה אלול —
 גשמיות
- צ.ב. **ג' סליחות, ה'תש"נ** ..... תעא
 המשך: שלימות בקדושת א"י "כל יושביה עליה". בעבודה של "עשה
 כאן א"י". "האזינו" — בעניני "שמים"; ו"תשמע" — בעניני "ארץ".
 השלימות ב"ארץ קיני קניזי וקדמוני" חב"ד לעת"ל. "טעימה" מענין זה
 בתורת חסידות חב"ד
- צ.ג. **ששי לחודש השביעי, תנש"א** ..... תעח
 המשך: הדגש על מספר "שלש" בפסוקי מלכויות וכו'. "אוריאל תליתאי
 ועמא תליתאי". תפילת חנה וג' מצוות הרמוזות בשמה. הגאולה הג'
 והמקדש הג'. נצחיות. "דוד" שם בן ג' אותיות. עבודת ה' בג' לבושי
 הנפש. "וזאת הברכה" — קריאתה ג' פעמים

הוספות ..... תפז-תצא

- הוספה א — למכתב ו ..... תפט
 הוספה ב — למכתב ט ..... תצ
 הוספה ג — למכתב נא ..... תצ

תורת מנחם

אגרות מלך

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יציר החסיד

77-1000

א

"כי תראה ערום וכיסיתו — זרזהו במצוות"

ב"ה, חיי אלול, השי"ת

ברוקלין, נ.י.

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל,
די בכל אתר ואתר,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

בעמדינו על סף השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל בני ובנות ישראל לטובה ולברכה, הנה כל אחד ואחת מאתנו מתעורר ועושה חשבון מכל

הקורות אותו במשך שנה העברה, את אשר עשה הוא ואשר נעשה אתו, מחליט להיטיב דרכיו ופונה בתפלה אל אבינו שבשמים, אשר יכתבנו ויחתמנו, אותו אותה ואת כל אשר להם, לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

אמרו רבותינו ז"ל, אשר על ידי נתינת צדקה לעני — התפלה פועלת וממשכת חיים טובים גאולה וישועה פרנסה וכלכלה.

הדרך לקבלת כתיבה וחתימה טובה היא נתינת צדקה לזולת. ישנה צדקה בגשם וצדקה ברוח. כשם שאנו מבקשים כתיבה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות — כך עלינו להשתדל בצדקה גשמית ורוחנית. אין לך איש ואשה בישראל שאינו יכול להשפיע על בני ובנות ישראל לקרבם לתורה ולמצוות.

בגשמיות וברוחניות: להעיר מהגמיי"י ה' תשובה פ"ג ה"ג. לקו"ת דברים נו, א. על ידי נתינת צדקה: ב"ב יו"ד, א. נתבאר כארוכה באגה"ק, בהקדמה לסידור ועוד.

א: מכתב זה נכתב ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א גם באידית (בשינויים) ונדפס בלקו"ש ח"ט ע" 403. המו"ל.

והנה האדם, כמו כל הנבראים ואפילו מלאכי עליון, בעל גוף ונפש הוא, וכמו שיש עני בגוף וצרכי הגוף, כך יש עני בנפש וצרכי הנפש, לכן גם בצדקה ישנה צדקה בגשם וצדקה ברוח, וכמרז"ל (תדב"א רבה פכ"ז) כי תראה ערום וכסיתו כיצד אלא אם ראית אדם שאין בו דברי תורה הכניסהו לביתך ולמדהו קריאת שמע ותפלה ולמדהו כו' וזרזהו במצוות.

וכמו שבצדקה בגשם גם עני בגשם מחוייב בה, כי אין לך עני שאינו יכול למצוא אופן איך לעזור לעני חברו.

כך בצדקה ברוח גם העני ברוח מחוייב בה, כי אין לך איש ואשה בישראל שאינו יכול להשפיע על בני ובנות ישראל לקרבם ליראת שמים תורה ומצות.

וכמו שבקשת כל אחד ואחת מאתנו היא לכתובה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות, כך על כל אחד ואחת מאתנו להשתדל בצדקה הגשמיית וצדקה הרוחניית גם יחד, ובפרט בימי אלול ותשרי.

ובבואנו בימים האלו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, יהי בידי כל אחד ואחת מאתנו כולנו – חשבון גדול, לפי מאודו שלו, של צדקה שעשה להושיע את העני בגשם, ושל צדקה שעשה להושיע את העני ברוח.

ולפום גמלא שיחנא, אשר העשירים בגשם והעשירים ברוח – בעלי תורה יושבי אהל ובני הישיבות – צריכים לבזבז ביד רחבה מממונם ומידיעותיהם להצלת, רפואת והבראת נפש וגוף אחיהם ואחיותיהם שיחיו.

ואבינו אב הרחמים יכתוב ויחתום את כל אחד ואחת מאתנו בתוך כלל ישראל לשנה טובה ומתוקה, בטוב הנראה והנגלה, בגשמיות

והנה האדם וכו': בארוכה בהמשך ר"ה השי"ת.
מלאכי עליון: אפילו דאצילות (אגה"ק ס"ך). ראה ע"ח ש"ג פ"ח. וראה ג"כ פרדס שער כד פי"א פט"ו. וכמש"כ הרמב"ן – (הובא בתו"א ד, ב. לקו"ת צח, א). ומש"כ הרמב"ם בהל' יסוה"ת פ"ב ה"ג (הובא ברמב"ן סוף שער הגמול) ובמו"נ ח"א פמ"ט, עכצ"ל ששולל גוף גשמי. וראה מורה נבוכים ח"ב פ"ו ובפרדס שער ו' פ"ו. ועדיין צ"ע.

וכמו שבצדקה: שו"ע יו"ד סרמ"ח. וש"נ.

חשבון גדול: ב"ב ט, ב. ראה אגה"ק ס"ג.

ולפום גמלא: דוקא. וראה גודל העונש ע"ז כתובות סו, ב. ושם.

אב הרחמים: ראה לקו"ת ד"ה שיר המעלות ממעמקים רפ"ב. באור ע"פ שחורה רפ"ו.

וברוחניות, ויביא לנו, במהרה בימינו ממש, את הגאולה האמיתית
והשלימה על ידי משיח צדקנו, אמן.

המברך ומתברך בכתובה וחתימה טובה

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

חתנא דבי נשיאה כבוד קדושת
אדוננו מורנו ורבנו זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ

ב

"והיתה שבת הארץ וגו' לאכלה ולבהמתך"

ב"ה, ג' דסליחות, ה'תיש"א
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל,
די בכל אתר ואתר,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

באחרית השנה, כאשר אנחנו מתכוננים לראשית שנה, הבאה עלינו ועל
כל בני ובנות ישראל לטובה ולברכה.

ג' דסליחות: ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מהור"צ מיום ג' דסליחות תש"ה (סה"מ
הש"ה ע' 225-266).

ב: מכתב זה נכתב ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א גם באידית (בשינויים) ונדפס בלקו"ש ח"ט ע'
406. המ"מ נערכו על ידינו. המו"ל.

**השנה הממשמשת ובאה היא
שנת השמיטה שמשמעותה
הפנימית לכל אדם היא: "שבת
שבתון יהיה לארץ" – שביתה
מארציות וחומריות; "שבת לה"
– לשם ה'; והיא צריכה להיות
בכל עניינו, גם "לאכלה" וגם
"לבהמתך", כלומר: גם הפעולות
הגשמיות צריכות להיות בבחי'
"שבת לה".**

הנה כל אחד ואחת מעריך
לעצמו תכנית, כללית על כל
פנים, מהנהגותיו ופעולותיו
לימים יבואו, בקבלה טובה
והחלטה לעלות מעלה מעלה.

שנת ה'תשי"ב הממשמשת
ובאה היא שנת השמיטה, שנה
אשר "שבת שבתון יהי לארץ
שבת להוי' (לשם הוי') .. והיתה
שבת הארץ לכם לאכלה ..
ולבהמתך וגו'".

אין מקרא יוצא מידי פשוטו.

אבל נוסף על זה, הנה רמז רמזה תורתנו הקדושה, ותכנית מפורטת
לשנה הבע"ל הכינה לנו:

שבת שבתון יהי לארץ – שביתה מכל ארציות וחומריות אשר בחיינו
היום-יומיים ובפעולתינו

שבת להוי', לשם הוי' – ולא לשם דעות כוזבות והשקפות זרות,
מטעות ומדיחות את האיש הישראלי מדרכו המקוריית והעצמיית, היא דרך
הוי', אשר עליו מסר נפשו אבינו הראשון – אברהם, והוא ציווה את בניו
ואת ביתו אחריו לשמור דרך זו, וכן עשו, ובדרך זו חי עמינו עם ישראל זה
יותר משלשת אלפי שנה.

"שבת שבתון .. ולבהמתך וגו'": בהר כה, ד"ז.

אין מקרא יוצא מידי פשוטו: לשון חז"ל שבת סג, א. יבמות כד, א.
שבת שבתון .. שביתה מכל ארציות: ראה ספורנו בהר שם, ד: שתהי' כל השנה הבטלה
מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו .. שגם עוכדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו
לדרוש את ה'. ובסד"ה כי תבואו אל הארץ תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלח): דכל השנים כללות
נש"י א"א להם להיות בעבודתם כסנהדרין כיון שהם טרודים לחרוש ולזרוע כו' אבל בשביעית
היתה עבודתם כמו הסנהדרין כו'.
והוא ציווה את בניו ואת אחריו לשמור דרך זו: ראה וירא יח, יט. וראה רמב"ם הל'
ע"ז פ"א ה"ג.

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה .. ולבהמתך – שבידת החומרות
והשגת הרוחניות אין תכליתן שתהיינה רק בעת התפלה ולמוד התורה,
ואחר זה, הנה יאמר בלבבו: בעסקי, באכילתי וכיו"ב הנה ככל הגויים בית
ישראל.

– לא זוהי דרכנו.

אל אחד ותורה אחת לעם ישראל, גוי אחד בארץ. אחדות ושלמות
מוכרחה להיות בחיינו, חיים אחידיים, מיוסדים וחדורים רעיון אחד,
והוא: ישראל אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד.

שבת הארץ שבת להויי מוכרחת להיות בכל עניינינו, גם לאכלה גם
לבהמתך.

אך ורק באופן חיים כאלה היי קיומנו עד עתה, ועל ידי החלטה להביא
הנהגה זו בפועל בחיים היוס-יומיים גם להבא, נזכה לכתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה.

המברך ומתברך בכתיבה וחתימה טובה

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

גוי אחד בארץ: שמואל"ב ז, כג. דברי הימים"א יז, כא.
ישראל אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד: ראה זהר ח"ג עג, א.

ג

"הקהל .. ובניהם .. ישמעו ולמדו ליראה את ה"

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל,
די בכל אתר ואתר,
ה' עליהם יחיו,

שלום וברכה:

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני שולח לכל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל, באשר הם שם, ה'
עליהם יחיו, ברכה חמה להכתב ולהחתם לשנה טובה ומתוקה.

**מקץ שנת השמיטה אנו מצווים
ביתר שאת בחינוך הבנים,
כמצות "הקהל", אשר כל העם
האנשים הנשים והטף וקהלים
לשמוע פרשת קבלת עול מלכות
שמים. להקהיל ולהביא את
הבנים והבנות להתחונך במוסדות
החינוך הכשר. במיוחד נדרש כל
בעל השפעה לעורר את שומעי
דברו לכך.**

מקץ ובמועד שנת השמיטה,
האי שתא, נזכרים אנו בזאת
המצוה עמוד חזק ויסוד גדול
בדת, מצות הקהל, אשר כל העם
האנשים והנשים והטף היו
נקהלים במקום המקודש, שיבנה
בב"א, לשמוע פרשת קבלת
מלכות שמים, קבלת עול מצות,
קבלת בריתות של תורה ומשמיע
לרבים עשר תעשר.

עמוד .. בדת: חינוך סוף מצות כרי"ת.
פרשת קבלת .. תעשר: רש"י סוטה מא, א. וברמב"ם הל' חגיגה רפ"ג: פרשיות שה'
מזרזות אותם במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת.

ג: מכתב זה נכתב ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א גם באידיש (בשינויים) ונדפס בלקו"ש ח"ט ע'
408. המו"ל.

ואף על פי שבכל עת ובכל שעה מצווים אנו בחינוך הבנים והבנות לשמור דרך ה', הנה מקץ ובמועד שנת השמיטה מצווים אנו בזה ביתר שאת ובתוספות התעוררות. וכמו שנאמר: ובניהם גוי ישמעו ולמדו ליראה את ה'. ^{אוצר החכמה}

ובטח אשר בימים הנוראים ובימי חג הסוכות, ימי הקהל, הבע"ל, יתעורר כל רב, כל מנהיג, כל עוסק בצרכי ציבור, כל אחד אשר דבריו נשמעין –

ודברים היוצאים מן הלב לב ער שישנו לכל אחד ואחת מישראל, נכנסים אל לב השומעים –

לעורר את בני עדתו וסביבתו לתורה ויראת שמים ביתר שאת וביתר עז, ובפרט לתמוך לחזק ולהרחיב את מוסדות החינוך הכשר, חינוך של לימוד תורה ביראת שמים, ולהקהיל ולהביא את הבנים והבנות להתחנך בהם, להיות נצר מטעי הוי' מעשה ידיו להתפאר.

ואני תקוה אשר התעוררות והשפעה זו תהא נמשכת ופועלת על כל השנה כולה.

ובגלל זאת יזכנו השם יתברך לגאולה השלימה על ידי משיח צדקנו, לעשות ולקיים מצות הקהל בזבול בית תפארתנו, במהרה בימינו, אכ"י.

המברך ומתברך בכתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

כל מנהיג: להעיר, אשר י"א שבאם אין מלך בישראל הגדול שכדור הי' קורא פרשת הקהל. ובאזהרות רב סעדי' גאון (דיבור לא תשא): רב מהיר יקרא ספר במועד שמיטת (מנחת חינוך שם. ביאור הרב פערלא על ס' המצות לרס"ג, עשה ט"ז ופ' יו"ד). ואכ"מ. אחד ואחת: כידוע, גם נשים חייבות במצות הקהל.

ד

"זה היום תחילת מעשיך"

ב"ה, ראשון דסליחות, ה'תשי"ג
ברוקלין, נ.י.

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל,
די בכל אתר ואתר,
הי עליהם יחיו,

שלום וברכה:

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע ברכתי לכל אחינו ואחיותינו בני ובנות ישראל באשר הם
שם, ברכת כתיבה וחתימה טובה.

**הזכרון לבריאה הוא ביום ברוא
האדם. השמים והארץ וכל
צבאם באים לתכליתם רק
כשנברא האדם, אשר תיכף
לבריאתו עשה את העולם משכן
לשכינתו יתברך, כך גם ב"עולם
קטן — זה האדם": כאשר מזכך
ומקדש את כל חלקי חייו
ופעולותיו, אלה שבהם משתווה
ל"חי", "צומח" ואפילו "דומם"
— רק אז הוא אדם באמת.**

ראש השנה, ראש ותחילת
השנה החדשה — שנת הי אלפים
תשי"ד לבריאת העולם — הנה,
כידוע, אין זמנו וקביעותו ביום
ראשון למעשה בראשית, אלא
ביום ברוא אלקים אדם על
הארץ. והגם אשר כל חלקי
הבריאה — דומם, צומח, חי —
קדמו לאדם, כמסופר בתורה,
בכל זאת עושים אנו זכרון
לבריאה דוקא ביום בריאת
האדם. ביום זה דוקא מתחילה

תקופה חדשה לכל התבל כולו — חי, צומח ודומם בכלל, וביום זה אנו
אומרים: "זה היום תחילת מעשיך!"

"זה היום: ראה ר"ן לר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם כז, א. ד"ה זה היום ה'תשי"ד

ד: מכתב זה נכתב ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א גם באידית (בשינויים) ונדפס בלקו"ש חייט עי
410. המו"ל.

מכאן הוראה ומוסר השכל לכל אחד ואחת מאתנו, להתבונן ולהסתכל בו, ובפרט בימי חשבון הנפש אלו:

השמים והארץ וכל צבאם באים לתכליתם וצביונם רק – כשנברא האדם, תכלית הבריאה.

האדם הוא עולם קטן. כמו בכללות הבריאה, כן באדם עצמו ישנן כל המדריגות – דומם, צומח, חי ומדבר. במשך ימי חייו עובר האדם מדרגא לדרגא... בתחילה הוא במדריגת דומם, אח"כ – במדריגת צומח, במדריגת חי, ולאחרונה, כשעומד על דעתו ושכלו והרוחניות שלו, מגיע הוא למדריגת אדם. אבל גם אז, כשמגיע למעלת אדם, הנה באורח חייו ומעשיו ג"כ ישנן כל מדריגות אלו. חלק מזמנו – משתווה הוא לדומם, כמה שעות ביום – פעולותיו בדוגמת פעולות הצומח והחי. וחלק ממעשיו מעיד על מעלת האדם, נברא שכלי ורוחני, גוף ונשמה שהיא חלק אלקה ממעל ממש.

ראש השנה מלמדנו: תחילה וראש כל הבריאה – הוא האדם. רק כשנברא אדם הראשון, אשר תיכף לבריאתו הודיע והכריז לכל: "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו", ופעל זה בהם, ועל ידי זה עשה את העולם ומלואו מקדש ומשכן לשכינתו ית', אז נתמלאה הכוונה והתכלית של הבריאה, ואז הוא – ראש השנה, ראש לתקופה חדשה.

וכן הוא גם בחייו של כל אחד ואחת: עצם האדם בא לידי ביטוי רק אז – כאשר האדם אשר בו משפיע ומחדיר את חלק החי, חלק הצומח וחלק הדומם שלו. יתר על כן: רק כאשר גם חלקי חייו ופעולותיו שבהם משתווה לחי, צומח ואפילו דומם, מזככם מגביי אותם ומקדשם עד שגם הם חדורים רוחניות וקדושה, אז רק אז הוא אדם באמת, נברא אשר כולו אומר: "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו", על ידי אורח חיים

(לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע).

עולם קטן: תנחומא פקודי ג. ת"ז סט (ק, ב). וראה אדר"נ פל"א. תורה אור (לרכנו הזקן) פ' בראשית ד"ה להבין הטעם שנשתנה. הודיע והכריז: זהר ח"א רכ"א, ב. פדר"א פי"א. פיה"מ סוף תמיד. ואפילו דומם: ראה משנה ספ"ב דב"ק.

בדרך התורה והמצוה אשר ה' עושה נתן לנו, ואשר ביכלתו ותכלית בריאתו
 היא לפעול אשר כל הבריאה תכריז: "ה' מלך, ה' מלך, ה' ימלוך לעולם
 ועד!"

בברכת כתיבה וחתימה טובה
 לשנה טובה ומתוקה
 בגשמיות וברוחניות

מנחם שניאורסאהן

ה

"גאולה ממאסר הנפש"

בי"ה, יו"ד כסלו, ה'תשי"ד
 ברוקלין, נ.י.

אל אניש ואל כל אחינו בני ובנות ישראל
 באשר הם שם,
 ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בקשר עם חג הגאולה יום יט כסלו, גאולת רבנו הזקן, בעל התניא
 והשלחן ערוך, ממאסרו על הפצת תורת חסידות חב"ד הדרכותי ומנהגי,

אשר גאולתו ויציאתו
 לחירות הן התחלת היציאה
 למרחב, ההתרחבות וההתפשטות

**יש להיגאל מן הענינים
 המפריעים לטוב. רצה הקב"ה**

מלך, מלך, ימלוך: ראה ילקוט שה"ש תתקפ"ז: קשרתם כתר מלכות כו' וכפיה"מ
 להצ"צ ר"ז, א: כנגד מלכיות, זכרונות, שופרות.

ה

חג הגאולה: ראה בזה החוברת יט כסלו.

**שהנשמה תרד למטה ותתלבש
בגוף גשמי, בניגוד גמור לטבעה,
כדי לזכך את הגוף. בניגוד גמור
לטבעה. נקל להבין צער הנשמה
כאשר מגבירים את ייסוריה
ברדיפה אחר חומריות. רק כאן
יכולה הנשמה להגיע לרום
מעלתה, על ידי תורה ומצוות.**

של שיטת ואורח חיים של
חסידות חב"ד בפרט, ושל
החסידות בכלל,

הנני בזה להביע ברכה
פנימיית, אשר כל אחד ואחת
מאתנו ייגאל ויגאל את עצמו
מכל העניינים – שמבפנים
ושמבחוץ – האוסרים ומנגדים

על חלק הטוב והחסד שבכל אחד מישראל, והיי חלק זה למושל ושולט, והיי
האדם לחסיד, כי חסדים יאהב ויעשה, גומל חסד עם נפשו וגומל חסד עם
זולתו – על ידי האהבה המשולשת: אהבת ישראל אהבת התורה אהבת
השם, אשר – כולי חד.

ידועים* מאמרי רז"ל – כל נשמתא ונשמתא הווה קיימא בדיוקנאה
קמיי מלכא קדישא; הנשמות גזורות מתחת כסא הכבוד.

^{אוצר החכמה}
מאמרי רז"ל אלו מדגישים ביותר את המובן ופשוט – את זכות
ובהירות הנשמה, שכולה רוחניות, ואיך שאין לה, מצד עצמה, כל שייכות
כלל לעניינים גשמיים וחומריים, ומכל שכן לענייני תאוה וכו', המתעוררים
ובאים אך ורק מצד הגוף ונפש הבהמית.

אף על פי כן, רצה הקדוש ברוך הוא אשר נשמה זו, שהיא חלק אלקה
ממעל ממש, תרד למטה ותתלבש בגוף גשמי וחומרי להיות קשורה

והחסד .. לחסיד: ראה זח"ב קיד, ב. תקו"ז בהקדמה (ב, סע"ב).
עם נפשו: ראה רש"י שבת (קכ"ז, ע"ב בתחלתו).
כל נשמתא .. הנשמות גזורות: ראה זח"ג קד, ב. שם כט, ב. ד"ה תקעו תרצ"ד (ספר
המאמרים ה'תשי"א – לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע – ע' יא).
– אוצר הנשמות ששמו גוף הוא למטה משני מקומות הנ"ל, ולכן ישנו גם בנשמות
או"ה (תוד"ה אין ע"ז ה, א. ועייג"כ ל"ת להאריז"ל ישעי' נט. ע"ח שכ"ו פ"ב. עמק המלך ש"ו
פע"ב. ס' קיצורים והערות לתניא ע' פג ואילך).

(* ראה "הוספות" שבסוף הספר, הוספה א. המו"ל.

ומאוחדת בו במשך כמה עשיריות שנים. זאת אומרת, אשר במשך עשיריות שנים תהיי הנשמה במצב שהוא בניגוד גמור לטבעה העצמי.

וכל זה – כדי למלא שליחות הבורא, לזכך את הגוף ולהאיר עניני עולם הזה הגשמי השייכים לאדם, באור אין סוף, לעשותם מקדש ומשכן לשכינתו יתברך,

ואז – הרי כל ענויי ויסורי הנשמה מהיותה בגוף ובעולם גשמיים כאין וכאפס נחשבו, כי שכרה ואשרה הנצחיים שהיא זוכה להם על ידי מילוי שליחותה – הם שלא בערך לגבי יסורי העולם הזה החולפים.

נקל להבין, גודל צער הנשמה ועומקו כאשר את היסורים והענויים של הנשמה בגוף מקבלים ועוד מגבירים אותם על ידי הרדיפה אחרי הגשמיות והחומריות, והכוונה ותכלית דירידת הנשמה למטה, שאפשר להשיגם רק על ידי חיי יום-יום על פי התורה ומצותי – הנה אין שמים לב לזה, ואם גם לעתים ולפרקים מתעורר – הרי זה כמצות אנשים מלומדה ולצאת ידי חובתו בלבד.

מלבד העיקר שבדבר, שמאבדים את ההזדמנות למלא רצון הבורא ואת השכר והאושר הנצחי הבא על ידי זה, הרי הוא היפך השכל הבריא לרדוף ולתפוש בחלק הקשה הרע אשר בחיים, היינו לשעבד את הנשמה ולדכאה בירידתה בגוף, ולדחות בשתי ידים את החלק הטוב שבירידת הנשמה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, היא העלי הגדולה הבאה על ידי קיום רצון הבורא.

וזהו שאמרו רז"ל אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, כי דעת לנבון נקל, אפילו בלי התעמקות כלל, אשר מכיון שבעל-כרחך אתה חי, מאחר שהנשמה שהיא חלק ממעל ממש מוכרחת להתלבש בגוף גשמי עפר מן האדמה על משך כמה עשיריות שנים – השכל

שלא בערך: ראה חגיגה טו, ב. לקו"ת בתחלתו (א, ד). הקדמת הרמב"ן לאיוב (הוכח בסוף אגרת התשובה לרכנו הזקן).

הפשוט מחייב להשתדל ביגיעה עצומה להשיג את הטוב הצפון בזה, על ידי חיים יום יומיים כהוראות תורת אלקינו, שיהי – בכל דרכיך דעהו.

★ ★ ★

ועוד ענין בדבר: מכיון שהשם יתברך, שהוא עצם הטוב, מכריח את הנשמה לרדת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא בשביל לימוד התורה וקיום המצות, הרי זה ראוי והוכחה גמורה – כמה גדול התלמוד וגדול המעשה (דהמצות).

ומזה מוכרח גם כן, אשר אי אפשר להגיע אל התכלית אלא על ידי ^{אוצר החכמה} הירידה הגדולה – להיות על פי תורה דוקא פה עלי אדמות. אילו הי' דרך קל ונוח יותר לא הי' השי"ת מכריח את הנשמה לרדת אחר ירידה מתחת כסא הכבוד עד לעולם הזה התחתון, תחתון שבכל העולמות.

רק כאן בבירא עמיקתא יכולה הנשמה להגיע לרום מעלתה, למעלה אפילו ממעלת המלאכים, וכמרז"ל צדיקים לפנים ממלאכי השרת.

★ ★ ★

וכאשר יעמיק האדם במחשבתו בגודל מעלת התורה והמצות, ובעולם הזה דוקא, ואשר התורה והמצות הוא הדרך היחידי להגיע לתכלית המקווה – בוא יבוא לשמחה גדולה בחלקו וגורלו – למרות רבוי ההעלמות וההסתרים, מבית ומחוץ, אשר בעולמו זה, ואז רק אז יוכל לקיים באמת ובפנימיות את הציווי: עבדו את ה' בשמחה,

דרך עבודה שהוא אבן פינה בשיטת הבעש"ט, וכמבואר בארוכה בתורת חסידות חב"ד, וכמו שהורה אדמו"ר הזקן, בעל השמחה, בספר התניא, פרק כו' ואילך, פרק לא' ואילך, בשורות מועטות המחזיקות את המרובה.

בברכת חג הגאולה

מ. שניאורסאהן

בכל דרכיך: ראה רמב"ם הלי' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א.
צדיקים לפנים: ירושלמי שבת ספ"ו.

1

אין יהדות של "חצי חצי"

ב"ה, ימי הסליחות ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל,
אשר בכל מקום ומקום
הי עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בחיים, ובמיוחד בחיים הרוחניים, דורש המעבר משנה אחת לשניה
חשבון וסיכום של השנה החולפת, כדי לדעת כיצד צריכה להיות השנה
החדשה.

**שנה זו חיזקה את ההשתכנעות
שקיומו של העם היהודי הוא אך
ורק על-ידי אחיזה איתנה בתורה.
השנה החולפת הוכיחה כי
הפשרנות משמשת גשר
להעברת יהודים מימין לשמאל.
אדם אינו מסכים לפשרות בקשר
למצבו הפיזי — וכך גם בחיים
הרוחניים. על היהודי מוטלת
החובה להפיץ אור וחום של
תורה ומצוות.**

אחת הנקודות החשובות
בשנת ה'תשי"ד מנקודת מבט של
חשבון-נפש יהודי היא העובדה
שבשנה זו הוכחה בצורה בולטת
יותר אי-נכונותם של אידיאלים
מסויימים ותקוות מסויימות,
והתברר שאין יהודים יכולים
לסמוך עליהם. האידיאלים
וה"איזמים" והקבוצות המייצגות
אותם הביאו שוב לאכזבה מרה
אצל אלה שתלו בהם את
תקוותיהם.

חשבון וסיכום של השנה החולפת. כדי לדעת כיצד צריכה להיות השנה החדשה: ראה
ספר "תוצאות" ע"פ 141 ואילך.

1: תרגום חפשי המ"מ נערך על ידינו המו"ל.

שנת תשי"ד חיזקה את ההשתכנעות אפילו בחוגים מנוכרים שקיומו של העם היהודי מובטח אך ורק ובלעדית על-ידי אחיזה איתנה בתורה ובאורח החיים שהיא מורה. גם באשר לשיטה הפשרנית שיהודים צריכים להתבסס על שנים או שלושה יסודות שווי-ערך שאחד מהם הוא התורה – הוכיחה השנה החולפת פעם נוספת כי הפשרנות משמשת גשר להעברת יהודים מימין לשמאל ולהרחקתם מיהדות אמיתית ומקורית, יהדות של מצוות מעשיות בפועל בחיי יום יום.

והרי רק דבר זה החזיק את העם היהודי מאז היותו לעם בהר סיני, בקבלת התורה.

אוצר החכמה

טעות טפשית, ויותר מכך – נוראה, היא כאילו אפשר להסתפק בדיבורים ונאומים יפים תוך כדי התנהגות ככל הגויים, או כאילו די ב"זריקות" של יהדות בימים מסויימים בשנה או בתאריכים מסויימים בחיים,

שכן יהדות של תורה ומצוות היא דרך חיים שחייבת להקיף ולהחדיר את חיי היום-יום. כשם שלאדם בריא נחשב אדם שהוא בריא תמיד ולא רק מי שהוא בריא מזמן לזמן או מספר ימים בשנה – כך יהודי בריא ברוחניות הוא יהודי שחי חיי תורה ומצוות בכל יום וכל ימי כל השנה, כל העת.

כשם שאדם אינו מסכים להכנס לפשרות בקשר למצבו הפיזי, להיות במצב בריאות של "חצי-חצי", חצי בריא וחצי לא-בריא ח"ו – כך גם בחיים הרוחניים אין יהודי יכול להכנס ליהדות של "חצי-חצי".

וכשם שאדם בריא צריך להשתדל להימצא בסביבה בריאה ולעשות כל האפשר שהסביבה תהיה בריאה, כך גם בחיים הרוחניים מוטלת חובה על כל יהודי כלפי עצמו וכלפי משפחתו וכלפי סביבתו – להפיץ אור וחום של תורה ומצוות. ולהבריא את סביבתו.

יתן השי"ת שחשבון הנפש הנערך בימים אלה יוביל להחלטה איתנה ולראיית האמת שתורת-חיים שלנו בחיים המעשיים היוס-יומיים היא דרך החיים היחידה ליהודים כיחידים וליהודים בכלל, ולא רק בשביל חיי העולם הבא, כי אם, פשוט, גם בשביל חיים מאושרים בעולם הזה.

והחלטה זו וביצועה בחיים תביא ובוודאי תביא לכל אחד ואחת – כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

מנחם שניאורסאהן

ז

"בואו נשתחוה לפני ה'"

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשמ"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו
שלום רב וברכה!

לקראת בוא השנה החדשה רצוני לאחל לכל אחד ואחת בתוך כלל
ישראל — לפי הנוסח העתיק — שנה טובה ומתוקה.

אחד מיתרונותיו של האדם על
כל הנבראים הוא כוח הבחירה
החפשית שלו. התורה — ולא
השכל המוגבל — מסוגלת לכזין
את האדם לבחור בדרך הנכונה.
ראינו, לצערינו, מה מסוגלת
כמות קטנה של חומר "לפעול"
ולהרוס ערים וארצות על ידי
אנרגיה אטומית. אם למטרות
הרס כך — ודאי, ובמדה גדולה

ראש השנה נקבע על-ידי
תורתנו במועד בריאת העולם,
אך לא ביום הראשון לבריאה כי
אם ביום הששי שבו נוצר האדם.
גדולת היום והבריאה
האמורה אינה מתבטאת בכך
שנוסף בעולם עוד יצור, יצור
שהוא בדרגה גבוהה יותר מן
הנבראים לפניו, כשם שהחי נעלה
יותר מן הצומח והצומח מן

ביום הראשון לבריאה: כ"ה באלול — ויק"ר רפכ"ט. תוס' ר"ה ח, א (ד"ה לתקופות).

ועוד.

ראש השנה נקבע... כי אם ביום הששי שבו נוצר האדם: ראה ר"ן ר"ה טז, א. חדא"ג
מהרש"א ר"ה טז, א. שם כז, א. לקו"ת נצבים מז, א. שם, ג. וככ"מ. וראה גם מכתב כ"ה אלול
תשמ"ז (לקמן ע' ט). ועוד.

ז: תרגום חפשי. המ"מ נערכו על ידינו. המו"ל.

הדומם, – אלא בכך שנוסף
יצור שהוא שונה לאין-ערוך
מקודמיו.

שכן הוא זה שהכיר את
יוצר הבריאה, ואף, יתר על כן,
העלה את הבריאה כולה

פי כמה, יש בכוחו של כל יהודי
לרומם את עצמו ולהעלות את
הבריאה. האדם, שנוברא בראש
השנה, העלה את הבריאה כולה
לדרגת השלימות שלה.

לתחושה זו, ובכך לדרגת השלימות שלה.

שהרי הכרת, תחושת וראיית האלקות בבריאה – היא היעד והמטרה
של כל הבריאה.

★ ★ ★

אחד מקווי האופי המיוחדים שבהם שונה האדם מכל שאר הנבראים
– הוא הבחירה החפשית שהבורא העניק לו.

דבר זה מסוגל האדם לנצל בשני כיוונים מנוגדים: או, רחמנא ליצלן,
ללכת בדרך המביאה להרס עצמי וחורבן לסביבתו, או, להיפך, לבחור את
הדרך הנכונה בחיים, ועל ידי כך לרומם את עצמו ואת הבריאה לרום
המעלה האפשרית.

וכדי להכיר דרך זו ולמצוא את אורח החיים המוליך למטרה זו –
ניתנה לנו התורה. התורה היא אלוקית ונצחית והוראותיה הן לכל הזמנים
ולכל המקומות.

★ ★ ★

בשכלו העצמי אין האדם מסוגל להגיע לכך, שכן שכלו הוא מוגבל.

השכל יכול רק לשמש אותו – כדי לגלות ולהביא לידי ביטוי את
התודעה הפנימית העמוקה המקננת בנפשו, האמונה הפשוטה בדברים
הנעלים מן השכל, ועל ידי כך להחיות את כל מציאותו ולמצוא את דרכו

שונה האדם מכל שאר הנבראים – הוא הבחירה החפשית: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ה
ה"א. לקו"ת אמור לת. ב.

הנכונה בחיים היום-יומיים, היא דרך התורה והמצוה.

★ ★ ★

ראש-השנה מעמיד את האדם לא רק לפני כס המשפט האלוקי, אלא גם לפני משפטו שלו על עצמו.

עליו להחליט כי הוא מקבל על עצמו למלא את תפקידו וחובתו, להעלות ולרומם את עצמו ואת העולם שמסביבו להכרת הציווי: "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושינו",

כפי שעשה זאת האדם הראשון ביום הראשון לבריאתו, בראש-השנה הראשון, שמשמעות הדבר היא – חיי יום יום על פי התורה.

ולא, חס וחלילה, לבחור בדרך המובילה לתהום ולהרס ואבדון.

★ ★ ★

ואל יחשוב אדם: "מה אני ומי אני שיהיה לי כוח אדיר כזה?"

שכן ראינו, לצערנו, מה מסוגלת כמות קטנה של חומר "לפעול" ולהרוס ערים וארצות על-ידי אנרגיה אטומית.

ואם למטרות הרס יש לכמות קטנה כוח אדיר כזה, והרי הרס מנוגד לכוונת ותכלית הבריאה, הרי לענין של בניה והתעלות – ודאי, ובמדה גדולה פי כמה, יש הכוח הדרוש לכל אדם יחיד, שעל כך מעניק לו הקב"ה כוחות מיוחדים ואפשרויות מיוחדות, כדי שיוכל לרומם את עצמו אל הגובה הדרוש, לסייע לאחרים לעשות זאת, ולהעלות את הבריאה כולה קרוב יותר לשלימותה,

עד שנגיע סוף סוף למצב ש"וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

כפי שעשה זאת האדם הראשון .. בראש השנה הראשון: תהלים צה, ו. זהר ח"א רכא, ב.
ח"ג קז, ב. תקו"ז תנ"ו (צ, ב). וראה פרקי דר"א פי"א וכביאור הרד"ל שם.
ש"וידע כל פעול .. משלה": תפלת ר"ה.

ח

"לא ידח ממנו נידח"

ב"ה, ימי הסליחות, היתשט"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
הי עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בהתקרבונו לסוף השנה החולפת ובעמדנו על סף השנה החדשה עורך כל אדם שהוא בעל חשיבה רצינית מאזן רוחני של השנה החולפת ועל בסיס זה הוא מקבל החלטות לגבי השנה החדשה.

**בעת עריכת מאזן רוחני וקבלת
ההחלטות לקראת השנה
החדשה — על האדם להישמר
מלהגזים בהערכת מעלותיו ואין
להפריז בהערכת המיגרעות.
חייבים לזכור כי הטוב והקדושה
הם נצחיים ואילו המעשים
השליליים הם מוגבלים מעצם
מהותם ולכן הם עשויים
להתבטל ולהימחק.**

כדי שהמאזן בהחלטות יהיו נכונים על האדם להישמר מלהגזים בהערכת מעלותיו ופעליו, אבל בד בבד אין להפריז גם בהערכת המיגרעות והכשלונות,

שכן הלך־רוח של דכאון, וכל־שכן של יאוש, חס וחלילה, הוא אחד הדברים המחלישים את ההחלטיות ברצון להשתפר.

מאזן רוחני של השנה החולפת: ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 141 ואילך. וש"נ.
כדי שהמאזן בהחלטות יהיו נכונים: ראה מכתב ערב ח"י אלול תשמ"א (לקמן מכתב

(נח).

שכן הלך־רוח של דכאון, וכל־שכן של יאוש, חס וחלילה, הוא אחד הדברים המחלישים:
ראה תניא רפ"א. שם פכ"ז-כז. ובכ"מ.

ח: תרגום חפשי. המ"מ נערכו על ידינו. המו"ל.

אך עלול להיות שגם אם אין מפריזים בהערכת המיגרעות, ועורכים חשבון צדק – מתברר שהצד השמאלי, השלילי, של כפות המאזנים הוא גדול למדי, ולעתים אף גדול ומכריע יותר מן הצד הימני, החיובי.

אבל גם במצב כזה אסור להרשות תחושה של יאוש,

שכן יחד עם החרטה העמוקה על העבר והחלטה איתנה להשתנות מכאן ולהבא – שצריך חשבון-הצדק לעורר –

חייבים לזכור תמיד כי הטוב והקדושה – כפי שתורתנו, תורת חיים, מסבירה מה טוב ומה קדוש – הם נצחיים ובלתי ניתנים לביטול,

משום שהם נובעים ונוצרים מן הנשמה, מן הניצוץ האלוקי שבאדם,

ואילו המעשים השליליים, הלא-טובים, קשורים ונובעים מן הנפש הבהמית (הבהמה שבאדם) והיצר הרע, והם מוגבלים מעצם מהותם, ולכן הם עשויים להתבטל ולהימחק.

המעשים הלא-טובים הם זמניים בלבד וניתנים – על-ידי תשובה אמיתית ונכונה – לתיקון ולהעברה.

הדברים האמורים חייבים לעורר אצל כל אחד, יהיו אשר יהיו תוצאות חשבון-הצדק שלו על השנה החולפת, תחושה של עידוד ותקווה איתנה לעתיד,

בידעו שמעשיו הטובים מן השנה החולפת הם נצחיים, והכניסו אור בחייו, במשפחתו ובכלל ישראל,

שהרי "כל ישראל ערבים זה בזה", קשורים זה לזה ומהווים יחידה אחת.

החרטה העמוקה על העבר והחלטה איתנה להשתנות מכאן ולהבא: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. סהמ"צ להצ"צ מצות וידוי ותשובה בתחילתו.
המעשים הלא-טובים .. ניתנים – על-ידי תשובה .. לתיקון ולהעברה: ראה יומא פו, ב. תניא פ"ז.

"כל ישראל ערבים זה בזה": שבועות לט. סע"א. סנהדרין כז. סע"ב.

מכך מובן שגם אם אפילו מתגלות לעתים תופעות המראות על ירידה,
לא הכל נהיים חכמים יותר ויראי-שמים יותר,

— הרי באמת ובפנימיות — בכל שנה, בכל יום ובכל רגע נעשה הטוב
בעולם חזק יותר וגדול יותר,

שכן בכל רגע מתווספות פעולות טובות.

ואפילו כאשר נראה שהלא-טוב מקבל משקל יתר הרי זה רק באופן
זמני. סוף סוף חייב הטוב להכריע והלא-טוב חייב להתבטל לגמרי,

שכן בורא העולם ומנהיגו קבע שהכל ישובו בתשובה, והקב"ה,
המרבה לסלוח אפילו על עבירות שחזרו ונשנו פעמים רבות, יקבל את
התשובה, "כי לא ידח ממנו נידח".

ובידו של כל אחד לעשות את השנה הבאה לשנה של סיכום טוב מאוד
מפעולותיו, על ידי שיפור ושינוי עצמי, והקב"ה הרוצה בתשובה, מסייע גם
בזה.

וההחלטה האיתנה לעשות כן מבטיחה ביתר ודאות שתהיה לכל אחד
שנה טובה ומתוקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

"כי לא ידח ממנו נידח": ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג. תניא

ספל"ט.

מ

"הן עם לבדד ישכון"

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשי"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
הי עליהם יחיו

לפי המנהג

שלום רב וברכה!

בעמדנו על סף השנה החדשה בימים של חשבון-נפש רציני לכל יחיד
ויחיד בתור פרט והן בתור חלק מן הכלל, עשויה ההתעמקות בעולם הקטן

זה אדם להאיר בהרבה את
מטרת האדם ותכליתו בעולם
הגדול

לא המלוכה או הקרקע
הגיאוגרפית הבטיחו את קיומנו.
בימים הטובים ביותר — בימי
שלמה, היה עם ישראל קטן
בהשוואה למצרים, אשור ובבל.
כן אין השפה יסוד קיומנו —
בימי קדם שימשה הארמית
כשפת דיבור של העם, לאחר
מכן הערבית, לאחר מכן אידיש.
— נשאר רק דבר אחד: התורה
והמצוה. בחיקוי אומות העולם
מעמידים בסכנה ח"ו את קיומו
של העם.

יש בגוף האדם פעולות
שונות בהן נוטלים חלק כל אברי
הגוף ויש פעולות המיוחדות לכל
אבר ואבר. ברם למען תפקידו
המיוחד של כל אבר דרושה
כמובן התאמצות מיוחדת ואילו
הפעולות המשותפות נעשות בנקל
בהרבה.

מה יארע כאשר יחדל אבר
מסויים לפעול כיחיד אלא יפנה

בימים של חשבון-נפש: ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 141 ואילך. וש"נ.
עולם הקטן זה אדם: תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב, קא, א).
בעולם הגדול: ראה מורה נבוכים ח"א פע"ב. וראה אדר"ג ספלא. קה"ר פ"א, ד

ועוד.

ט: תרגום חפשי. המ"מ נערכו ע"י המו"ל.

כל כחו ומרצו לעבודת הכלל בשיתוף עם יתר האברים?

בסקירה ראשונה ייתכן שיזמה כי תוכל לצמוח מכאן תועלת הן לאותו האבר – חסכון עמל מיוחד – והן לגוף בכללו – ע"י מה שיוכל האבר להגביר חלקו בעבודה המשותפת מבלי להיות מיוחד בין כל האיברים.

אולם לאמיתו של דבר יהא בכך משום אסון לשניהם גם יחד: האבר שיחדל לפעול פעולתו המיוחדת יאבד את כל מהותו הכרוכה דווקא בתפקידו המיוחד. ולא זו אף זו: הפסקת הפעולה הרגילה תחליש את האבר הזה עד שלא יועיל עוד כלל לא רק לפעולותיו המיוחדות אלא אף להשתתפותו בעבודת הגוף בכלל. החסרון באבר מיוחד זה בהכרח שיתן אותותיו ויזיק לגוף כולו, והתוצאות תוכלנה להיות רציניות ביותר באם הוא אבר חיוני.

האמור לעיל על דבר איברי הגוף כוחו יפה גם בנוגע למצבו של כל יחיד ויחיד בחוגו. ושל כל חוג וחוג באומה ושכל אומה ואומה – בכלל המין האנושי. ודאי שכן הוא גם בנידון דידן בנוגע לבר ישראל, לקיבוץ יהודי ולכלל ישראל בין אומות העולם.

האומה הישראלית אשר נקראה מאז ומקדם "המעט מכל העמים" מיעוט קטן הוא בין העמים. היהודי הוא בתור יחיד הוא מיעוט בסביבתו, ואף בקרב אחיו הוא – יוכל להיות, לדאבוננו כי היהודי המנהל את אורח חייו כפי שחייב היהודי לחיות היינו על פי התורה והמצוות, אף הוא לדאבוננו ולצערנו אינו רוב מנין, כי הרוב עדיין לא הגיע לידי הכרת תפקידו האמתי.

מובן הדבר כי קל יותר לקבוע את תפקידו המיוחד של אבר בתוך הגוף כפי שאפשר לקבוע את תפקיד העם בין העמים. אולם באשר לכלל ישראל לא יקשה הדבר כלל בהביאנו בחשבון כי יחידים הם ישראל בעולם בקורותיהם המיוחדות ובדברי ימיהם בני אלפי השנים. בסקירה פשוטה

"המעט מכל העמים": ואתחנו ז. ז.

אפשר בנקל למצוא את הצד השווה את הקו המיוחד שנראה תמיד בכל התקופות והמאורעות השונים אשר בו קשורה עצם מהותו וקיומו של עם ישראל.

מבט בלתי משוחד ובלי משפט קדום על תולדות ישראל הארוכים מוכרח להביא לידי מסקנא אשר קיום עמנו ודאי שאינו תלוי בשפע חמרי או כוח גופני. אפילו בימים הטובים ביותר, בימי הממלכה המאוחדת של שלמה המלך ע"ה, היי עם ישראל ומלכות ישראל קטנים בהשוואה אל המלוכות בעולם באותה תקופה, מצרים אשור ובבל. כן ברור כי לא המלוכה ולא הקרקע הגיאוגרפית הבטיחו את קיומנו, כי קצרה ביותר היא ההיסטוריה שלנו בתור עם עם מדינה משלו, בהשוואה עם דברי ימי גלותנו, לא מלוכה וללא ארץ. כן אין לראות בשפה יסוד חיוני בקיומנו כי עוד בימי קדם שמשה הלשון הארמית כשפת הדיבור של העם: חלקים שונים בתנ"ך, כמעט כל התלמוד הבבלי, הזוה"ק וכו' נכתבו בלשון הארמית. בימי ר' סעדיי גאון והרמב"ם היתה השפה הערבית לשונם של רוב המוני העם ולאחר מכן אידיש ושפות אחרות. כן אי אפשר לאמר כי מין תרבות או מדע כלליים הבטיחו את קיום אומתינו, כי דברים אלה נשתנו תכלית שינוי מתקופה לתקופה.

נשאר רק דבר אחד שהוא הצד השווה לכל הזמנים, כל הארצות וכל התנאים שבדברי ימינו: התורה והמצוות אותם שמרו ישראל בחייהם היום-יומיים במסירות נפש שאין למעלה הימנה.

אכן היו מזמן לזמן יחידים או קבוצות שסטו מדרך התורה והמצוה. בימי בית ראשון היו עובדי עבודה זרה של הבעל וכו'; בימי בית שני – המתיוונים המתבוללים באלכסנדריא, הקראים וכיו"ב – אולם כל אלה נעלמו כליל מתוך חיי עם ישראל (לאחר שהסבו יסורים וצרות לא לעצמם בלבד אלא אף לכלל ישראל). רק שרשרת הזהב של תורה ומצוות לא נותקה, ועיי תורה ומצוות עבר כלל ישראל את הדרך הארוכה מהר סיני ועד ימינו. כל בעל שכל ישר המודה על האמת מוכרח להגיע לידי מסקנא כי קיומו ועצם מהותו של עמנו קשורים בחיי תורה ומצוות. כי הם חיינו וארך ימינו.

ומכאן המסקנא ההגיונית:

שיטת "נהי" ככל הגויים" לא רק שאינה יכולה להבטיח את קיומנו, אלא מעמידה היא בסכנה ח"ו את קיומו של עם ישראל. ע"י חיקוי העולם הבלתי יהודי לא את ידידותם ירכשו ולהפך, עוד יגדילו את שנאתם.

והוא הדין לאותם החוגים היהודיים המבקשים לישא חן בעיני החפשים ע"י פשרות וויתורים בעניני תורה ומצוות – לא רק שהם מחלישים בזה את עמדותיהם הם, אלא מגבירים בכך את כוחות החפשים ומעמידים בסכנה ח"ו את קיומו של כלל ישראל. ולא עוד אלא שאף "ההישגים" המקווים אינם אלא דמיונות והזיות. כי במקום כבוד וקירוב מעוררת שיטה זו רק בזיון ולעג – ובצדק, שכן פשרה קטנה היום מביאה לידי פשרה גדולה יותר מחר, ופשרה במצוות שבין אדם למקום היום גוררת פשרה במצוות שבין אדם לחברו מחר. עמידה איתנה בהגנה על "אנכי ה' אלקיך" ועל "זכור את יום השבת לקדשו" מחזקת גם את שמירת ה"לא תרצח" ו"לא תגנוב".*

^{ציר ה'חכמה} בימי חשבון הנפש האלה ודאי שאחינו בני ישראל בכל מקום שהם, ה' עליהם יחיו, הן יחידים, הן קיבוצים ותנועות (וככל שהקבוץ גדול יותר כן תגדלנה האפשרויות ועמהן – האחריות) – כלם יתעמקו בדבר וימסרו חשבון צדק לעצמם, תוך הודי מלאה באמת לאמתה:

כי קיום עמנו תלוי אך ורק בקיום התורה והמצוות בחיי יום יום, הן של היחיד והן של הצבור.

סוד קיומנו כעם הוא "הן עם לבדד ישכון", כל יחיד ויחיד, איש ואשה ותינוק – כלם עובדים רק לה' אחד, עפ"י תורתנו שהיא תורה אחת, נצחית אשר לא תהא מוחלפת ח"ו. היותנו שונים מן הכל לא חולשה היא לנו אלא זהו כוחנו. רק בדרך התורה והמצוות נוכל למלא את תפקידנו העקרי והמהותי אשר הוא לפי ציוויו של יוצר העולם כלו – להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש" וע"כ גם "סגולה מכל העמים".

*הן עם לבדד ישכון: בלק כג, ט.

לה' אחד: ואתחנן ו, ד.

"ממלכת כהנים וגוי קדוש" .. סגולה: יתרו יט, ו. שם, ה.

* ראה הוספות שבסוף הספר, הוספה ב. המו"ל.

בברכת כתיבה וחתימה טובה מקרב לב לשנה טובה ומתוקה בגשמיות
וברוחניות גם יחד.

מנחם שניאורסאהן

מחיר 1234567

"בקשו פני, את פניך ה' אבקש"

אוצר החכמה

בי"ה, כ"ה אלול, תשי"ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

חדש אלול וביחוד ימי הסליחות ועשרת ימי תשובה הנם הזמן
המתאים לערוך חשבון צדק, לא חשבון של רמיה, של השנה החולפת,
ולהגיע מכאן לידי החלטה נכונה
כיצד להעמיד את עצמו, את
הבית וכל הענינים בשנה הבאה.

**בקשו את ה"פנים" — את
הפנימיות בתוך עצמכם, את
פנימיות הסביבה ואת פנימיות
נשמתו של העולם. בקשו ותגלו
את האלוקות המחיה וממלאת
את העולם. אל תמעיטו בהערכת
כוחותיכם ואפשרויותיכם.**

בה בשעה, הרי גם ימי
סגולה הם הימים האלה, ימים
הבאים בקריאה ובתביעה, כפי
נקודתו המרכזית של מזמור
ההלים שאומרים בימים אלה

חדש אלול .. הנס הזמן: ראה טור אורח חיים ר"ס תקפ"א.
ימים הבאים בקריאה: ראה לקוטי תורה ראה (לב, ב).

י: תרגום חפשי. המו"ל.

פעמיים בכל יום: "בקשו פני את
פניך ה' אבקש".

בקשו את הפנים, את
אוצר החכמה בתוך עצמכם, את
פנימיות הסביבה ואת פנימיות

התבונונו, חפשו וגלו את
הפנימיות שבכם, וכן שבנתונים
להשפעתכם והעריכו אותם כפי
עשרם הפנימי.

נשמתו של העולם. בקשו ותגלו את האלקות המחיה והממלאת את העולם.

שני הענינים – חשבון הצדק ו"בקשו פני" – קשורים זה בזה
ותלויים זה בזה.

כאשר באים לערוך חשבון צדק על העבר יקרה לעתים קרובות,
קרובות מאד, שטועים ע"י שמביאים בחשבון רק את הנראה לעין, השטחי
והחיצוני הנמצא בעצמו ובסביבתו.

הוא הדין בעריכת סדר החיים לשנה החדשה.

וזאת היא קריאתם ותביעתם של הימים האלה:

אל תמעיטו בהערכת כחותיכם ואפשרויותיכם אתם!

ככל שיש בידכם בבחינת "מזומנים", אפשרויות גלויות להתנהג בחיי
יום יום כפי הוראות תורתנו תורת חיים, ככל שגדולה מדת האומץ שלא
להתפעל מהסביבה העויינת וללכת בדרכי התורה והמצוה – גדול פי כמה
וכמה הוא "הון המלאי" שבידכם: אפשרויות שאפשר להקימן תוך מאמץ
מתאים, כחות פנימיים עצומים לעצמאות ולעמידה איתנה על מנת לקיים
בחיים את כל הטוב והאמת.

אולם לשם כך דרוש: "בקשו" – חפשו והוציאו אל הפועל את
כחותיכם ואפשרויותיכם ואז יהא "ומצאת" – כי תדרשנו".

★ ★ ★

כל הנ"ל כחו יפה ביחוד ובמדה רבה עוד יותר לגבי משפיעים
ומנהיגים רוחניים: רבנים וכו' עד לאבי המשפחה ובעל השפעה הרוחנית
בבית.

על כל צעד ושעל רואים כיצד הם עומדים בספקות ופחד: שמא תקיפים מדי הם הדיבורים, שמא הרבו לתבוע יתר על המדה, שמא גורמים ריחוק עיי"כ וכו'.

אוצר החכמה

אליהם מופנית קריאת הימים האלה ודרישתם:

אוצר החכמה

"בקשו פני" – התבוננו, חפשו וגלו את הפנימיות שבנתונים להשפעתכם, העריכו אותם כפי עשרם הפנימי, לפי ממדי הנשמה שהיא חלק אלוקה ממעל ממש.

– שכן תוך גישה מתאימה ועבודה ללא ליאות אפשר להוציא אצל כל אחד ואחד את העושר והכחות הצפונים, למען יתחילו לפעול בהם בחייהם היום יומיים. –

תנו אימון ביהודים ותנו להם מה שהם, כבני ישראל, חפצים לקבל באמת: תורה תמימה עם כל מצוותיה, ועם הרעיון המרכזי: התורה היא נצחית – לכל הדורות ולכל המקומות.

★ ★ ★

ודוקא עיי גישה זו מגיעים לידי חשבון צדק – להעריך את עצמו ואת כל אלה שרוצים להדריכם בדרך ישרה – חשבון צדק על העבר וחשבון צדק על תכניות העתיד, למען תהא השנה הבאה שנה "מלאה" ממולאת בתוכן נכון בכל מה שתלוי באדם וזה יגרום שתהא זו שנה שתהא מלאה ברכת ה' בכל העניינים הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

חלק אלוקה: איוב לא, ב ובתניא רפ"ב – ממש.
להוציא אצל כל אחד ואחד: ראה רמב"ם הל' גירושין פ"ב בסופו: הוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות.
העושר .. הצפונים: תורת הבעש"ט: כי תהיו אתם ארץ חפץ .. איש אינו יכול להגיע עד חקר האוצרות הגדולים הטמונים בישראל .. שהם ארץ חפץ של הקב"ה (כתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר. הועתק ב"היום יום" ע' נד).

יא

"מלאו את הארץ וכבשוה"

בי"ה, כ"ה אלול ה'תשי"ט, שנת השבע
 ברוקלין, נ.י. 1234567

אל בני ובנות ישראל
 אשר בכל מקום ומקום
 ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

ימים אלה, בסיומה של השנה החולפת ובעמדנו בראשית השנה
 החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הם זמן לחשבון-נפש

על השנה שחלפה ובהתאם
 לסיכומו של החשבון, לקבלת
 ההחלטות הנכונות לשנה
 החדשה.

החשבון יכול להיות
 מדוייק, רק כאשר ההערכה של
 הכוחות העצמיים והאפשרויות
 היא נכונה. ככל שגדולות יותר
 האפשרויות שלא נוצלו, כך גדול
 יותר הצער על עוון אי ניצולן.
 וכך צריכה להיות גדולה יותר
 ההחלטיות שמעתה ינוצלו
 האפשרויות במלוא המדה.

התקופה שלפני ראש-השנה,
 ושל ראש השנה עצמו, אינה רק

**התקופה שלפני ר"ה דורשת
 הערכה פנימית עמוקה של
 הכוחות הנשגבים של האדם.
 תפקידו של האדם לכבוש את
 העולם ולשלוט בו. כאשר ברא
 הקב"ה את העולם האירה בו
 נשמתו, צלם אלוקים, ובכך שלט
 על כל הבריאה. השליטה נועדה
 לרומם את הטביבה, את העולם
 כולו, ולהביאם להכרה "כי הוא
 עושהו". תחילה על האדם
 לשלוט על עצמו, על הארציות
 שבטבעו. כל אדם מסוגל
 "לשלוט על העולם", אם אדם
 אינו מנצל את כוחותיו הדבר
 נוגע לגורל כל העולם.**

עוון אי ניצולן: ראה גם כתובות סז, א.

יא: תרגום חפשי. המו"ל.

הזדמנות הדורשת חשבון־נפש באופן כללי, כי אם גם מזכירה ודורשת הערכה פנימית עמוקה של הכוחות הנשגבים העצמיים שיש לאדם – כאדם בחיר הנבראים וכיהודי שהבורא יתברך העניק לו את תורת החיים האלוֹקית – שהרי ראש־השנה הוא היום שבו נברא האדם.

★ ★ ★

כאשר נברא האדם הורה לו מיד הקב"ה מה הם כוחותיו ומה תפקידו בעולם:

"מלאו את הארץ וכבשוה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ".

לאדם ניתנו כוחות לכבוש את כל העולם ולשלוט בו, ביבשה, בים ובאוויר, והוא נצטווה לבצע את הדבר, זו היא המשימה המוטלת עליו.

מה היא הדרך לשליטה בעולם, מה מטרתה ומה תוכנה?

– מספרים לנו חז"ל ומורים לנו:

כאשר ברא הקב"ה את אדם הראשון – החדירה אותו הנשמה שלו, צלם אלוקים, והאירה בו, ובכך ועלי־ידי כך שלט על כל הבריאה. כל הנבראים התכנסו על מנת להכתירו כבורא. אז הוכיח להם אדם הראשון את טעותם ואמר להם: "בואו נשתחוה – לפני ה' עושנו".

★ ★ ★

השליטה על העולם שניתנה לאדם כתפקיד ושליחות, נועדה לרומם את הסביבה, את העולם כולו, כולל החיות והבהמות, לשרות האנושות האמיתית, אנושות החדורה ומוארת בצלם אלוקים, בנשמה שהיא חלק אלוקה ממעל ממש – דבר המביא את כל הבריאה להכרה כי "ה' עושנו".

מובן מאליו שלפני שהאדם מתעסק בשליטה על העולם הוא חייב תחלה לשלוט על עצמו, על הארציות והחייתיות שבטבעו. דבר זה מושג על

מספרים לנו חז"ל: ראה תיקוני זוהר תיקון נו. פרקי דר' אליעזר פי"א.
ממעל ממש: ראה תניא פרק ב. הגהות ה"צמח צדק" שם (בס' קיצורים והערות ע' עב)

ידי ביצוע ההוראות של התורה, תורת־חיים המורה דרך בחיי יום־יום, כך שהגשמיות והחומריות חדורה ומוארת באור של – ה' אלוקינו ה' אחד.

הקב"ה ברא אדם אחד ולאדם אחד ויחיד זה מסר את התפקיד האמור והמשימה האמורה. כאן טמונה המשמעות, העמוקה אך ברורה, שאדם אחד – כל אדם – מסוגל "לשלוט על העולם".

אם אדם אינו ממלא את תפקידו ואינו מנצל את כוחותיו האלוקיים הבלתי משוערים – אין זה רק הפסד אדיר וכשלון אישי, כי אם הדבר נוגע לגורל העולם כולו.

בימי חשבון הנפש, כאשר מתבוננים שלכל אחד מאתנו ישנה האפשרות – על ידי מילוי הוראות בורא העולם בתורתו – לכבוש עולמות, צריך כל אחד להעמיד לעצמו את השאלה עד כמה פעל בשנה החולפת בכיוון זה, שהוא השליחות האלוקית ומטרת חייו, ועד כמה עדיין נשאר חייב בקבלת ההחלטות המתאימות לשנה החדשה.

והי' הרואה ללבב, שיראה את התוקף של החלטות טובות אלה, יתן את ברכתו שיבצעו אותן במלוא המדה – בשמחה ובטוב לבב, בהרחבה בגשמיות וברוחניות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

ה' אחד: ראה סמ"ק הובא בבית יוסף (טור אורח חיים סי' סא).

מסוגל: ראה סנהדרין פ"ד משנה ה'. קדושיז מ. כ.

יב

כוחה של תשובה

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תש"כ,
שנת המאתים להסתלקות
הבעל שם טוב ז"ל.
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
הי עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

ימי הסליחות בסיום השנה, ועשרת ימי תשובה בראשית השנה,
מציינים את גודל הענין של תשובה, שבה מסתיימת שנה ובה מתחילה שנה.

**עלידי התשובה, שמקורה
למעלה מגדר הזמן, נעשה האדם
"בעל-הבית" גם על העבר והופך
אותו לטוב. הדבר צריך לחדור
ולהגיע עד לחלק הנשמה
שנעלה מן הזמן — פנימיות
ועצם הנפש, ולהקיף את
התנהגותו היומ-יומית.**

תשובה, כפי שידוע, כוללת
שני חלקים עיקריים: חרטה
פנימית על העבר וקבלה החלטית
ועמוקה על להבא.

ברם, תכלית התשובה היא
— תשובה, במובן של שיבה אל
המצב הקודם, "שיהיה לרצון
לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו
יתברך כמו קודם החטא".

שני חלקים עיקריים: רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. אגרת התשובה לרכנו הזקן פ"א.
אלא שחרטה על העבר צ"ל לא רק במחשבה, כ"א גם בדיבור — וידוי דברים (ועיין מצות
וידוי ותשובה בספר המצות להצ"צ. מנחת חנוך מצוה שס"ד). וכנוגע מכאן ולהבא — מצות
התשובה היא עזיבת החטא בלבד (וע"כ צריך לפרש כן בל' הרמב"ם שם רפ"א, בשע"ת לר'
יונה אות יט. ועוד). וכדמוכח בחו"מ סו"ס לד ובכ"מ. וראה ג"כ קדושין (מט, ב). וצ"ע.
"שיהיה לרצון: אגרת התשובה פ"ב. ועיין רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

יב: תרגום חפשי. המו"ל.

משמעות הדבר, בראש ובראשונה, שתשובה צריכה להיות באופן שלא ישאר שום רושם על העתיד, לא רק במעשה והתנהגות כי אם גם בדיבור ובמחשבה.

שנית – וכאן טמון החידוש שבתשובה – שהתשובה מסירה את כל הכתמים גם מן העבר. למרות שהעבר כבר יצא מרשותו של האדם, הרי הקב"ה –

– שאינו כלל בגדר וקטגוריה של זמן ולפיכך לגביו היה, הווה ויהיה ברגע אחד, העבר וההווה והעתיד באים כאחד –

העניק כוח מיוחד ותכונה מיוחדת בתשובה, שעל ידי תשובה יהיה אדם "בעל בית" גם על העבר, שיוכל לשנות גם את העבר, ולא רק לנטרל אותו, אלא גם לתקנו ולהפכו לטוב, כפי שחז"ל אומרים: "זדונות נעשו לו כזכיות".

כוח זה של תשובה, שבאמצעותו ניתנה לאדם שליטה על העבר, אפשרי משום שמצד אחד, כאמור לעיל, כוחה של תשובה נובע מ"מקור" שהוא למעלה מן הזמן.

ומאידך גיסא, צריך יהודי לנצל כוח זה באופן שמקיף את כל מציאותו, שחודר ומגיע עד לאותו חלק של נשמתו הנעלה מן הזמן ומכל שינויו – פנימיות הנפש ועצם הנפש, הנפש האלוקית שהיא תמיד "באמנה אתו", משום שהיא חלק אלוקה ממעל ממש.

– שעל יסוד קשר זה בין בני ישראל לבין הבורא, התבטא, אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשולחן-ערוך, שיהודי אינו רוצה ואינו יכול לנתק עצמו מאלקות.

היה הווה ויהיה: זהר ת"ג רנז, ב. שו"ע או"ח ס"ה. שער היחוד והאמונה פ"ו.
 "באמנה אתו": תניא ספכ"ד. וראה ג"כ רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

– וכך אומר הקב"ה: "אהבתי אתכם אמר ה'", ושום דבר אינו יכול

לשנות זאת.

0234567

★ ★ ★

ובדיוק כפי שהתשובה מקיפה וחודרת את האדם כולו – מעצם הנפש שלו עד להתנהגותו בחיי החולין היום-יומיים – כך, מדה כנגד מדה, היא מביאה ליהודי את הנעלה ביותר ואת העמוק ביותר: "הוא מודבק בשכינה, אהוב ונחמד, קרוב וידיד", עד לכתיבה וחתימה טובה לשנת טובה ומתוקה, בבני, חיי ומזוני ורויחי, בכל הצרכים של חיי יום יום.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות
וברוחניות גם יחד

אוצר החכמה

מנחם שניאורסאהן

"אהבתי... ושום דבר": מלאכי א, ב. וכפירוש רז"ל (ויקרא רבא רפ"ז).
מדה כנגד מדה: להעיר מתורת הבעש"ט ז"ל עה"פ הוי" צלך (שיחות כ"ק מו"ח
אדמו"ר – הועחק בתוכן ענינים פ' האזינו*).
"הוא מודבק... וידיד": רמב"ם הל' תשובה פ"ז הל' ר"ז. וראה ברכות לד, ב.

(*) נדפס בלקו"ש ח"ב ע" 421. המו"ל.

יג [234567]

"אתם נצבים היום לפני ה' אלוקיכם"

ב"ה, ערב שבת קדש פרשת אתם נצבים היום,
ה'תשכ"א. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה מרובה!

עומדים אנו בימי ההכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל
לטובה ולברכה,

**כהכנה ל"היום" של ראש־השנה
על בני ישראל להיות "נצבים"
בעמידה איתנה למרות היותם
"המעט מכל העמים". דבר זה
אפשרי רק בשעה שמאוחדים
"כולכם". על אף ההבדלים
בדעות ושאיפות יתכן הדבר
בגלל היותם מאוחדים באמצעות
הנשמה שהיא חלק אלוקה —
"לפני ה' אלוקיכם".**

אם בכל ענין מהוה תורתנו
— תורת חיים, המורה ומכוונת
דרכו של בן ישראל,

ודאי שכן הדבר —
ובחשיבות מיוחדת — כשהמדובר
לגבי התכונות לשנה החדשה.

שנה שמתפללים ומקווים
עלי שתשמש התחלה לחיים
טובים פי כמה, טובים בכל
המובנים.

★ ★ ★

פרשת התורה של ימים אלה — אתם נצבים היום — שמתוכה

יג: תרגום. המו"ל.

"קוראים לעולם קודם ראש השנה ומרומז במלת "היום" – דקאי על ראש השנה" – נותנת בהתחלתה את ההוראה באמור **אתם נצבים היום לפני ה' אלקיכם** אתם נצבים – על בני ישראל להיות נצבים בעמידה איתנה ללא זיז כלשהו למרות היותם "המעט מכל העמים".

ודבר זה אפשרי רק בשעה שהם מאוגדים ומאוחדים, "כולכם" ברם, כיצד תתכן אחדות אמיתית ותמידית בין אנשים שונים, הנבדלים זה מזה בדעותיהם, מאווייהם ושאיופיהם?

התשובה היא: לפני ה' אלקיכם, האחדות של כל בני ישראל אפשרית משום היותם מאוחדים בעצמותם באמצעות נשמתם, הנפש האלוקית, שהיא חלק אלקי ממעל ממש, השוכנת בקרב כל בן ישראל, ללא יוצא מן הכלל, והתבוננות מעמיקה בעובדת העמידה לפני ה' שהוא אלקיכם – כחכם וחייכם – מביאה לידי, פועל ומממשת את ההתקשרות בין בן ישראל למשנהו, ובין היחיד לכלל כולו, במלוא המדה.

הייחוד האלוהי

מה מטרת ותכלית האחדות? – ההסבר בא מיד:

לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר ה' אלקיך כורת עמך היום ברית הנכרתת היום מחדש, ברית שתכליתה למען הקים אותך לו לעם – עם שהתנהגותו, אף בחיים היום יומיים, היא לפי תורת ה' ותוך קיום כל מצוותיו.

★ ★ ★

זיהי רצון שההכנה האמורה תקודש ע"י כל אחד ואחת, באורח רצון ובמדה מושלמת.

"קוראים לעולם וכו': לקוטי תורה (לאדמו"ר הזקן) ריש פ' נצבים. "היום" – דקאי על ראש השנה: ראה זהר, ח"ג רל"א א. אפשרי רק וכו': מדרש תנחומא ר"פ נצבים. אפשרית משום היותם וכו': ראה תניא פרק לכ. אלקיכם – כחכם וחייכם: ראה שלחן ערוך אורח חיים סימן ה'. היום מחדש: ראה ראש השנה טז, א: בראש השנה... שתמליכוני עליכם. אגרת הקודש (לאדמו"ר הזקן) סימן יד.

והשנה החדשה הבעל"ט תהיי שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בטוב
הנראה והנגלה

מנחם שניאורסאהן

יד

הכתרה — שתתבטא בחיי יום יום

בי"ה, כ"ה אלול, ה'תשכ"ב
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

שנת ה'תשכ"ב המגיעה בקרוב לקצה, היתה שנה של התרחשויות רציניות, בעולם בכלל ובעולם היהודי בפרט:

<p>השנה המגיעה לקצה, היתה שנה של התרחשויות כמו פחד מפני אטום, מירוף חימוש, וכדומה. כך גם באשר למצבו של היחיד. לאור השנה החדשה צריך כל יהודי לשפר את המצב.</p>	<p>הפחד מפני עוצמת הנשק האטומי, המתיחויות והמהומות ביחסים הבינלאומיים, מירוף החימוש העולמי בין העמים וכיוצא באלה. במצב היהודי במיוחד —</p>
---	--

כ"ה אלול: נכרא העולם (ויק"ר רפכ"ט. פדר"א פ"ח. ראה ר"ן ר"ה טז, א). ההמשכה על כל השנה שביום כ"ה באלול ומעלתו — נתבאר בד"ה יו"ט שר"ה תרל"ב.

יד: תרגום חפשי. אודות מכתב זה ראה לעיל ב"מבוא" סוף פרק ו'. המו"ל.

הרי ריכוזים יהודיים בחלקים
מסויימים בעולם זועזעו במדה
רצינית.

כך גם באשר למצבו של
היחיד, עד לחיי היום יום שלו,
הרי אף שהורגשו התעוררות,
צמאון ושיבה אל מעיינות הנצח

**בראש השנה מכתירים את
הקב"ה למלך, דבר המתבטא
בהתנהגות מתאימה עם רצון
המלך ומצוותיו. ההטבה בחיים
הרוחניים חייבת לבא בתחום
שבין אדם למקום ובמצוות שבין
אדם לחבירו.**

שלנו של אמונה והתאחדות עם תורה ומצוות — הרי לדאבון לב (שלא
לביטוי בימי הסליחות) שעת הכושר הכבירה לא נוצלה במדה הראויה.

★ ★ ★

לאור השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, צריך כל
יהודי להציב לעצמו את השאלה: מה אני מסוגל לעשות כדי לשפר ולהבטיח
את המצב בשנה הבאה? מה אני מסוגל לעשות בשביל היחיד, בשבילי,
בשביל כלל ישראל ובשביל העולם מסביבי?

וראש־השנה מספק את המענה, אף מעניק את האפשרות:

ראש־השנה, יום הדין של הפרט, של הכלל ושל העולם כולו — מהווה
את פתיחת השנה החדשה, את הראש של השנה הבאה.

התוכן התמציתי של ראש־השנה הוא הכתרת הקב"ה למלך — על ידי
"מלכותו ברצון קבלו עליהם",

התעוררות: להעיר ממאמר הבעש"ט ז"ל על הב"ק שמכרזת (לקו"ת שלח מו, סע"ב).
לא נוצלה: ראה לקו"ת ויקרא ד"ה אדם כי יקריב.
במדה הראויה: ראה כתובות סו, רע"א.
ובשביל העולם: כתוכן כמה בקשות דר"ה ועד לתפלה וידע כל פעול (שבעולם העשי'
— סי' האריז"ל) כו'.
יום הדין .. ושל העולם כולו: כל כאי עולם (ר"ה פ"א מ"ב. ז"ח ר"פ נח).
את הראש: ראה עטרת ראש בתחלתו.
הוא הכתרת .. גדולה: ד"ה יו"ט שר"ה, תש"ג.

— בשמחה גדולה, התבטלות חזקה ויראה גדולה להכתיר ולקבל את הקב"ה כמלך ולהכניע את עצמנו לרצונו.

אוצר החכמה

כל יהודי מקיים ביום ראש-השנה את הציווי "שתמליכוני עליכם", הציווי אל כל אחד ואחת מאתנו. מן ההכתרה של כל אחד כפרט, והרי כל אחד מהווה חלק מהותי ומרכיב בסיסי בכלל ישראל, מתהווית ההכתרה של הקב"ה כמלך ישראל וגואלו. קבלת מלכותו על-ידי היחיד, בתוך כלל ישראל, משפיעה על כל הסביבה, על כל העולם, ומתמלאת הבקשה: "מלוך על כל העולם כולו".

"קבלת מלכותו" מתבטאת בהעמדת ההתנהגות היום-יומית בהתאמה מלאה עם רצון המלך ומצוותיו, כפי שניתנו לנו מן הקב"ה, שהוא מלך חפץ בחיים (חיים אמיתיים), בתורה, תורת חיים, ובמצוות שעליהן נאמר: **והי בהם.**

התנהגות כזו מבטיחה חיים שלווים ומאושרים לפרט, לכלל ולכל העולם כולו — מאושרים הן ברוחניות והן בגשמיות.

שכן לאמתו של דבר — הרוחניות והגשמיות אינם שני עולמות נפרדים,

— שמע ישראל (כשיהודי שומע ומבין כי) ה' (הוא) אלוקינו (הן של ישראל הפרט והן של כלל ישראל, כי) ה' (הוא) אחד (אחד ויחיד תמיד ובכל מקום — לעולם ועד) — היהודי מתדיר את האחדות הזאת ומגלה אותה בכל העולם כולו, והוא רואה שאלקות ורוחניות מנהיגה את הגשמיות, והטבת המצב הרוחני מביאה הטבה בחיים הגשמיים.

★ ★ ★

את הציווי: ר"ה טז, א. משפיעה .. על כל העולם: ראה פדר"א פי"א: אמר להם כו' ונמליך עלינו כו'. קבלת מלכותו: ראה ג"כ קונטרס התפלה פט"ו. בחיים .. (חיים אמיתיים): ראה מחצה"ש לשו"ע או"ח סתקפ"ב סק"ד. שמע ישראל .. אחד: מלכות דברי ר' יוסי (ר"ה לב, ב. ונתבאר בהמשך וככה תרל"ז

פ"פ).

אחד .. ובכל מקום: ראה שו"ע רבנו הזקן סס"א ס"ו. האחדות הזאת .. בכל: ראה אגה"ק ס"ט.

הטבה בחיים הרוחניים, במילוי מצוות המלך, חייבת לבוא בשני התחומים: מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו. דבר זה מודגש בקריאה בקול שבראש־השנה: "תשובה, תפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה".

תשובה – ההחלטה האיתנה לשוב אל המלך, תוך חרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא, הן **בתפלה**, בתחום שבין אדם למקום, והן **בצדקה**, בתחום שבין אדם לחברו,

– כל זה מעביר את רוע הגזירה

ומביא לכל פרט, לכלל ולכל העולם כולו

כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

בטוב הנראה והנגלה

מנחם שניאורסאהן

תפילה .. למקום: עייג"כ אור תורה להה"מ בסופו ד"ה אל תעש .. לפני המקום.

טו

"אנו עמך ואתה מלכנו"

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ג

— שנת המאה וחמישים להסתלקות —

— הילולא של רבינו הזקן —

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

אשר בכל מקום ומקום

ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

ימי ראש השנה — הימים הנוראים — בהם מתחילה השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ממלאים כל לב יהודי ברגשות קדש.

התוכן העיקרי של ראש־השנה הוא — הכרת הקב"ה למלך על הבריאה, ובמיוחד על האדם עצמו. להכתרה חייבות להיות השלכות בחיי היוזם יום של האדם לאחר ראש־השנה. לכן צריכה להיות בראש־השנה ההתרכזות בכיוון חשבון הנפש האישי, ולא דווקא בעניינים כלליים חובקי עולם.

הרגשת "הימים הנוראים" היא עמוקה בהרבה מ"יראת העונש" וכדומה. בימים הנוראים מתעוררת יראת הרוממות, הרגשת חרדה הבאה מתוך הכרה בהתרחשותה של הכרת מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, שהיא תוכנו של ראש השנה, ובהשתתפות האדם בה.

הימים הנוראים... יראת הרוממות: בדרגא היותר נעלית כיון שנגלה כבוד הדר מלכותו בחי' מל' דא"ס (ראה לקו"ת דברים מח, ב. מח, ד. מט, ד).

הכרת... תוכנו של ראש השנה: כדמוכח מהבקשה בכל תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ. ובפירש"י (במחזור

טו: תרגום חפשי. המו"ל.

הכתרת הבורא ל"מלך על כל הארץ", אותה מבקשים ומבצעים בני ישראל בראש השנה, מחדשת את הקשר האישי של כל יהודי עם הקב"ה, הקשר הפנימי והישיר של כל יחיד באשר הוא יחיד, ולא כחלק מן הכלל בלבד. ההכתרה מתקיימת ע"י הבקשה האישית של כל אחד ואחת מאתנו כי יקבל הקב"ה את ההכתרה, ותוך כך נוצרת ההתקשרות של "אנו עמך ואתה מלכנו".

אוצר החכמה

תחושת ההכתרה באה לידי ביטוי מיוחד בתפלה: אלקינו ואלקי אבותינו, מלוך על כל העולם כולו בכבודך, והנשא... וידע כל פעול כי אתה פעלתו... ויאמר כל אשר נשמה באפו – ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה", הבריאה כולה, וביחוד האדם אשר נשמה באפו, מכירה בשלטונו ומלכותו של הקב"ה ונכנעת לו. התפלה מסמלת את רגש יראת הרוממות, ויחד עם זה את תוצאתו הבלתי נמנעת: הנכונות והצמאון לקיום מצוות המלך.

ומשום כך, הרי למרות שימי ראש השנה הם התחלת ופתיחת עשרת ימי תשובה – אין נאמרים בהם תחנון ווידוי על חטאים. כי רגש ההתאחדות עם הקב"ה באמצעות ההכתרה כובש את האדם במדה כזו שככל שיהיה גודל הצער על מעשי העבר הוא מתבטל ברגש יראת הרוממות המשתלט עליו.

וויטרי) דאומרים המלך הקדוש (וגם בערבית) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב אני ה'א וסמך לי' בחדש הז' ולכן גם תק"ש שהיא מצות היום "הענין הראשון" שבזה הוא ש"אנו ממליכין עלינו את הבורא" (רס"ג הוכא כאבודרהם).
 יחיד באשר הוא יחיד: להעיר מפדר"א פי"א: הלך אדם לעצמו והמליך אותו ראשון ואחריו כו'. ובמשנה סנה' ספ"ד: לפיכך נכרא אדם יחידי ללמדך כו'.
 הברואה כולה: וכל העולמות כולם: עשי' יצירה בריאה אצילות (סי' האריז"ל).
 אין נאמרים בהם... ווידוי: שו"ע רבנו הזקן סתקפ"ד ס"ב (מזהר, כל בו, ב"י שם), וראה שע"ת שם.

הוא מתבטל: דאף דתק"ש רמז שלו תשובה (רמב"ם הל' תשובה ג, ד. נתבאר בארוכה במאמר דר"ה תש"י) וימי ר"ה ג"כ מעשי"ת הם – הרי בתפלות ובקשות העיקריות דר"ה לא נזכר זה כלל, ואין בר"ה וידוי דברים (שהוא חיוב ומ"ע בתשובה (רמב"ם ריש הל' תשובה) ופשיטא ד"שלא ליתן פ"פ למקטרג" – לא יבטל מ"ע) ואין בו קרבנות תשובה וכו'. – אלא שכל ענין התשובה בר"ה הוא כדי שתתקבל ההכתרה (המשך ר"ה תש"ג: רד"ה שהמ"מ, סד"ה טו"ט) ולכן אין ענינה בוידויים ולא לתקן החסר (המשך ר"ה תרצ"ה פ"י, כד) והתיקון בא

לאמתו של דבר, הרי גם **התשובה** (במשמעותה העמוקה: שיבה אל המקור) קשורה בקשר הדוק עם תוכנו הפנימי של ראש השנה, המתבטא ברעיון **ההכתרה**.

רק **לאחר** ראש השנה באים שאר חלקי התשובה של חרטה על העבר וקבלה לעתיד, בוידויים ו"סליחות" וכו' – כהמשך טבעי והכרחי להכתרת ראש השנה. הרגשת ההתקשרות וההתאחדות – המחודשות ומחוזקות – עם המלך, חייבת לעורר רצון והחלטה להיות ראוי עליהן, דבר המטיל על האדם לסלק את כל המפריע להתקשרות: פשעים, עוונות, ואף חטאים (בשוגג).

בצער חייב להיאמר כי מסבות שונות היו שנים ומקומות בהם לא נוצלה, במדה הראויה, ההתעלות הרוחנית של ראש השנה ועשרת ימי תשובה. הימים הנוראים עברו ובמספר קהלות ויחידים התנדפה התרוממות הרוח, ולא הורגשה ההשתנות לטובה המצופה מכל יהודי, איש או אשה, בחיים האישיים היום יומיים, וכתוצאה מכך חסרה גם ההטבה בחיים החברתיים.

אחת הסבות העיקריות לכך היא שהתעלות והתרוממות הרוח של הימים הנוראים אינן מנוצלות בצורה שתחייב את **האדם עצמו**, כי אם לעניינים הנוגעים לאחרים. לעתים לא רחוקות מנוצלים ימים אלו לנושאים כלליים ובעיות עולמיות – ב"קריאות" שאינן מחייבות איש בכלל, ובודאי לא בד' האמות העצמיות. דרך זו "משביעת רצון" כולם, וניתן למצוא לה גם "צידוק" מתאים שכן חג ראש השנה מקיף את הבריאה כולה, ואין בעולם מתסור בעניינים כלליים "גדולים" הדורשים הטבה או שינוי.

"בעשיית הבאים לאחר ר"ה" (לקו"ת דברים מט, ד). ואדרבה "לכאורה מה ענין בכי' אל ר"ה, אך הבכי' .. בענין למיהווי קדם מלכא" (לקו"ת שם נה, ד). וה"יתודה בלחש" הוא ג"כ ענין געגועים (לקו"ד עמ' 102). ואכ"מ.

התשובה .. שיבה אל המקור: לקו"ת ר"פ האזינו.
רק לאחר ראש השנה: ראה תורת הבעש"ט עה"פ כי לולא התמהמהנו (קובץ מכ' תהלים).

והרי הדבור, ההתלהבות וקבלת החלטות תקיפות בבעיות עולם כה "נעלות" (שברוב המקרים אין למחליטים כל השפעה בנידון) – משמשים לאמתלא נוחה ו"נאה" עבור אי נתינת מלוא תשומת הלב, ההכרחית וחיונית, לחשבון הנפש האישי ולחיים היום יומיים העצמיים (מקום בו יש מלוא ההשפעה להחלטות).

שלילת דרך זו מתבטאת גם במצות **תקיעת שופר**, שהיא המצוה המיוחדת של **חובת היום** בראש השנה: אין כאן הרכב של מספר כלי זמר, כי אם דוקא כלי **בודד**, ואף הוא אינו מכשיר מוסיקלי משוכלל המבצע יצירות מוסיקליות יוצאות מן הכלל. השופר הוא דוקא קרן פשוטה של בהמה, ו"כל הקולות כשרים בשופר". השופר מלמד כי תשומת הלב חייבת להיות מוקדשת, עובר לכל, ליחיד ול"אני", וכי הדגש צריך להיות מושם על הבאת קדושה אפילו בענינים פשוטים ורגילים של חיי יום יום – ורק אחר כך בחיים החברתיים של היחיד בתור חלק מן הצבור וכן הלאה.

ויהי רצון, יתן ה', שכל יהודי איש או אשה, וביחוד המנהיגים הרוחניים ינצלו את השעות הקדושות והתעוררות הנשמה של הימים הנוראים לא עבור בעיות עולם ומדינה כלליות (שכל כמה שתהיינה חשובות – אינן מעניני ראש השנה ועשרת ימי תשובה, לא ליחיד ולא לצבור) כי אם עבור הקריאה הדחופה של ימי ראש השנה: **שתמליכוני עליכם**, לקבלת הקב"ה למלך, מלך על כל אחד ואחד, וההמשך שלה – **הקריאה לתשובה תפלה וצדקה**, דברים שביצועם חייב להתחיל, ע"י כל אחד, בו וממנו, ואחר כך – מסביב לו, בקהלתו והלאה. ושהתעוררות הרוחנית והתחיה של ימים אלו יאירו ויקיפו את כל ימי השנה, ויביאו לקשר מעמיק יותר של כל

מלוא תשומת הלב... – ולחיים היום יומיים: להעיר גם מקונטרס העבודה פ"ה ואילך.

דוקא כלי בודד: שו"ע או"ח סתקפ"ו (ראה שם שו"ע אדה"ז ס"י).

ו"כל הקולות כשרים: ר"ה כז, ב.

המנהיגים הרוחניים ינצלו: ראה שו"ע אדה"ז סתכ"ט סוס"ב.

של ימים אלו... את כל ימי השנה: וכמו ראש (השנה) המחיי ומנהיג את כל האברים

(ימי השנה) (עטרת ראש בתחלתו).

יהודי עם הקב"ה, קשר שיתבטא בחיי יום יום בהתאם לתורה האלקית ולמצוות האלקיות. השינוי לטובה בחיים הרוחניים יביא ודאי שינוי לטובה בחיים הגשמיים, שתבא שנה מבורכת בכל המובנים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בטוב
הנראה והנגלה

אוצר החכמה

מנחם שניאורסאהן

מז

"לפיכך נברא האדם יחידי"

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
הי עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

ראש השנה נקבע ע"י הבורא – לא ביום בו נברא כלל העולם, כי אם
ביום בו נברא האדם – אדם הראשון.

הסבר הדבר:

בחיים הגשמיים: כי הדין בר"ה לעניני עוה"ז (הרמב"ן הובא בהגמ"י פ"ג מהל' תשובה. לקו"ת דברים נט, ב). וגם זה תלוי בההכתרה וכו' כי ע"ז נמתקים כל הדינין, ובאור פני מלך חיים (לקו"ת כמדבר עב, ב).

מז

הסבר הדבר: בקצרה ובאופן אחר קצת – ראה מכתב לר"ה חשי"ד, חשט"ז*.

טז: תרגום חפשי המו"ל.

(* נדפסו לעיל מכתבים ד. ז. המו"ל.

בבריאת האדם לא רק שהסתיימה כל הבריאה של ששת ימי בראשית, כי אם אף באה לידי שלימות ומילוי.

בכך הושגה שלימות הבריאה – לא רק משום שהאדם הוא היצור הנעלה ביותר, כי אם גם, יחד עם זאת, משום שהאדם הוא היצור שהוא מסוגל, הוא צריך, והוא עתיד, בסופו של דבר, להביא את כל שאר חלקי הבריאה לשלמותם הם.

ראש השנה, יום בריאת האדם הראשון והיחיד, מזכיר לכל יהודי את תפקידו. מאדם הראשון אנו למדים כי כל יחיד מסוגל וצריך לשנות ולשפר את העולם כולו, ולהביא את הבריאה לשלימותה. המציאות בתקופתנו מוכיחה זאת ביתר תוקף. אם אדם יחיד עלול – לולא הקב"ה – להרוס ר"ל את העולם כולו, ודאי, איפא, שבצד הטוב מסוגל אדם לפעול במדה מרובה מאוד מאוד.

דבר זה מושג כאשר האדם מנצל במדה מלאה את כל כחותיו הוא ואת כל כחות הטבע – הן בעולם ה"דומם", הן בעולם ה"צומח" והן בעולם ה"חיי" – לשם הטוב ולשם הקדושה,

שכן בכך מגיע כל נברא והבריאה בכללה לידי התאמה עם רצון הבורא.

★ ★ ★

בריאת האדם שונה, בין השאר, במיוחד בכך ש"נברא יחידי", בניגוד לנבראים אחרים שנוצרו בכמות גדולה.

אף באה לידי שלימות: בחדא"ג מהרש"א (ר"ה כז, א): כאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם. ועיין המשך זה היום דשנות תשי"ד, תשי"ט. להביא את כל שאר: ראה כ"ר (פי"א, ו): כל מה שנברא כו' צריכין עשי'. בלקו"ת נשא כו, ב.

לידי התאמה עם רצון: ראה אבות ספ"ו. יומא לח, א. ש"נברא יחידי": משנה סנהדרין ספ"ד.

דבר זה מורה ומדגיש כי לאדם אחד ויחיד האפשרות להביא את הבריאה כולה לתכליתה ושלמותה, כשם שאדם הראשון עשה זאת. אדם הראשון, מיד לאחר בריאתו, ביום ראש השנה הראשון – דרש ואף השיג שכל ברואי עולם יכירו בשלטון הבורא, תוך הכרזה:

בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו –

על-ידי "נשתחוה", על-ידי התבטלות עצמית, ורק על-ידי כך – מסוגל נברא להתאחד ולהתייחד עם הבורא, ובכך להשיג את השלימות הרמה ביותר.

וחכמינו, זכרונם לברכה, מלמדים אותנו כי מאדם הראשון אנו לומדים ויודעים לגבי כל אדם: "לפיכך נברא האדם יחיד, ללמדך – נפש אחת כאילו עולם מלא".

כלומר: לכל יהודי, גם בזמננו, בכל מקום ומצב בו ימצא – האפשרות המוחלטת (ומתוך כך גם – החובה) להתרומם ולהגיע לדרגה העילאית ביותר של שלימות, ולהביא אותו דבר גם ב"עולם מלא" – בבריאה כולה.

★ ★ ★

ראש השנה – יום בריאת האדם הראשון והיחיד – מזכיר לכל יהודי את התפקיד האמור,

ראש השנה – מגלה את אי הנכונות שבתירוצים של אלה שאינם ממלאים את תפקידם, ש"בלתי אפשרי לשנות את העולם", או ש"לא קיבלו מהוריהם את החינוך וההכשרה המתאימים לכך", או ש"העולם כה גדול ואילו הוא בודד ומה ביכלתו להועיל?"

ראש השנה – מעניק כחות למילוי התפקיד, משום שביום זה מתחדשת כל הבריאה, מתחילה שנה חדשה, עם כחות מחודשים כביום של "ראש השנה" הראשון.

אדם הראשון, מיד: זח"ג ס"פ אמור. וראה ג"כ פרד"א פי"א.
אי הנכונות: להעיר ג"כ מרמב"ם הל' תשובה פ"ה, וא"ו. קונטרס ומעין מי"ג ואילך.

וכפי תוכן וסדר התפלה שבראש השנה – והרי עצם הבקשה מוכיח כי אפשרי מילוי הבקשה וכי תפלה זו מסוגלת לעשות זאת – שכל יחיד מבקש בכל תפלה של ראש השנה:

"מלוך על העולם כולו .. וידע כל פעול כי אתה פעלתו" – ששלטון הקב"ה יוכר על העולם כולו, עד שכל פעול ויצור ידע כי הקב"ה יוצרו.

★ ★ ★

היו זמנים בהם עורר הרעיון האמור – שלפיו מסוגל כל אדם "לשנות" את העולם – ספיקות והיו דרושות לכך הוכחות וביסוסים וכו'.

אך בתקופתנו אנו, אין צורך, למרבה הצער, לחפש הוכחות רבות לשכנע כי לולא הקב"ה שהוא מלך העולם ו"הי מלך – תכון תבל בל תמוט" (= מלכותו מכוונת תבל שלא יתמוטט) – עלול אדם יחיד להרוס ר"ל את כל העולם.

אם הדבר הוא כך בצד שהוא היפוכו של טוב – ודאי, איפוא, שבצד הטוב מסוגל אדם יחיד לפעול במדה מרובה מאד מאד, שכן, לאמתו של דבר, טובה הבריאה בפנימיותה, ונוטה, לפיכך, יותר לטוב מלהיפוכו.

★ ★ ★

יעזור ה' לכל אחד ואחת לקבל ביום ראש השנה החלטות איתנות ברוח ראש השנה, כאמור, ולקיים בפועל החלטות אלו בכל יום מימי השנה הבאה,

– את "נשתחוה" לפי ה', המתבטא בכל העניינים של החיים היום יומיים ע"י קיום מצוות ה' – עד "בכל דרכיך דעהו",

---

וידע: ראה תניא ספ"ג.
 כל פעול: עולם העשי' (סי' האריו"ל).
 ה' מלך: אמרו אדם ביום שנברא כשהמליך אותו וכל הבריות אחריו (פדר"א פי"א).
 מסוגל אדם יחיד: להעיר מקידושין מ, ב.
 במדה מרובה מאד: ראה יומא לח, ב.
 טובה הבריאה: בראשית א, לא. וראה מו"נ ח"ג פכ"ה (ופי"ג).
 "בכל דרכיך דעהו": ראה טושו"ע או"ח סרל"א.

— ויצירת דבר זה גם בעולם שמסביב

לפי תוכנו של ראש השנה, שאינו רק תחלת השנה, כי אם, בעיקר, ה"ראש" של השנה, וכשם שהראש מנהיג כל אבר של כל הגוף, כך צריכות ה"חיות" והחלטות ראש השנה למלא ולהנהיג את כל ימי השנה.

ואז הגוף (השנה) כולו — בריא בכל המובנים.

בברכה לכתובה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מ. שניאורסאהן

יז

"כי תבואו אל הארץ .. ושבתה הארץ שבת לה"

ב"ה, ימי הסליחות, התשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

אנו עומדים עתה על סף שנת שמיטה (השנה השביעית והמקודשת שבמחזור השנים) — שנת ה'תשכ"ו — הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה.

ה"ראש": עטרת ראש בתחלתו.

יז

שנת שמיטה .. ה'תשכ"ו: טושו"ע חו"מ ר"ס ס"ז. שו"ע אדה"ז סוף הל' הלואה.

יז: תרגום חפשי. המו"ל.

אחת ההוראות המרכזיות של השמיטה טמונה בסדר: תחילה "ושבתה הארץ" ואחר כך "שש שנים תזרע שדך" ראשית ותחלת הדרך להסתדרות בחיים היא — הרוחניות, ההתרוממות לענייני קדושה. רק כך ניתן לגשת לחיי החולין ולהכניס גם בהם יתר אור, יתר תוכן ויתר רוחניות.

אחת ההוראות המרכזיות של השמיטה טמונה בסדר הפסוקים והמלים שבתורה המציינים את ענין השמיטה: כי תבואו אל הארץ.. ושבתה הארץ שבת לה'. שש שנים תזרע שדך וגו'.

לכאורה, בלתי מובן כאן: סדרם של הדברים הוא הרי שבשש השנים הראשונות מעבדים

את השדות ורק לאחר מכן באה השמיטה, שנת השביתה השביעית. היה צריך, איפוא, להכתב תחלה בתורה: שש שנים תזרע שדך גו' ואחר כך — ושבתה הארץ.

אך — הסדר שבתורה אף הוא תורה (= הוראה). הסדר האמור בקשר לשמיטה מלמדנו כיצד צריכה להיות הגישה לחיים:

כאשר אדם בא אל ארץ ועליו להסתדר בחיים, ואי אפשר לו להמנע מ"עבודת אדמה", עליו לדעת שראשונה וחשובה ביותר, בהשקפה ובתורמטרה, היא "שבת לה": לא הארציות והחומריות, כי אם הרוחניות והקדושה. גישה זו מבטיחה שלא יישקע בדברים ארציים וחומריים. יתר על כן — כשרעיון זה עומד תמיד נגד העיניים — הופכים ששת ימי החולין האפורים לאחרים, הם מאבדים חלק גדול מן החולין שלהם ונעשים מאירים יותר ומלאי תוכן יותר. ויתרה מזו: ההשתנות וההתעלות של שש השנים מרוממים גם את השנה השביעית, ובמקום "ושבתה שבת.. לה" — היא נעשית "שבת שבתון.. שבת לה".

★ ★ ★

הפסוקים: ויקרא כה, ב"ד. בלתי מובן: ראה ד"ה ושבתה בלקו"ת (וכן בס' תקס"ב, סו"ס דרך מצותיך ועוד). הסדר שבתורה: ראה פסחים ו, ב. של"ה חלק תשבע"פ כלל לשונות. הופכים ששת: להעיר מביצה (טז, א): כל ימיו הי' אוכל לכבוד שבת. וראה צ"צ לתהלים סח, כ סק"ו. "שבת שבתון: ראה רש"י ד"ה שבתון (יומא עד, א). פרש"י עה"ת שמות (לא, טו). אור התורה להצ"צ בהר ד"ה שבת שבתון. וש"נ.

כך גם בחיי יום יום, ישנו ענין של "עבודת אדמה" (פרנסה) ו"חולין" כעניני אכילה, שתיה, וכדומה, ענינים בהם "ומותר האדם מן הבהמה אין", וישנו ענין של "ושבתה הארץ", הינתקות מן הארציות, ו"שבת לה", התמסרות לעניני קדושה ואלקות, העתים המוקדשים לתפלה, תלמוד תורה וקיום המצוות.

וההוראה שבשמיטה היא שעל האדם להתחיל את חיי יום-יום בהשקפה ובגישה, שלמרות שלאחר מכן יצטרך לעשות דברי "חולין" הרי עיקרם ותכליתם הם הוא – "שבת לה". או אז יהיו דברי ועשיות ה"חולין" מאירים יותר ומלאי תוכן יותר, וגם עניני הקדושה והאלקות יתעלו לדרגה רמה יותר. זו הדרך להשגת חיים מלאים והרמוניים.

על סף שנת השמיטה, יעזור ה' שכל אחד ואחת יתחיל את השנה בגישה האמורה: העיקר והמטרה בחיים אינה הגשמיות, כי אם דוקא הרוחניות. הגשמיות מוצדקת רק כשהיא חדורה ברעיון של "ושבתה הארץ שבת לה" – כשהיא משרתת וממלאת את השאיפות הנעלות של קדושה ואלקות. אז ישקפו כל ימי השנה, וכל פעולות יום יום, את מותר האדם מן הבהמה, ויעידו עליו שנוצר "בצלמנו כדמותנו" ושהוא חי כך, והזמנים והשעות שבשנה שהם בבחינת "שבת" יתעלו לדרגה נעלית יותר, ל"שבת שבתון".

אז תתקיים ודאי הברכה האלקית של השמיטה – "וצויתי את ברכתי לכם" – במדה על-טבעית.

והיום המתאים בשנה להחלטה איתנה ואמתית על כל האמור, להחלטה בת קיימא – הוא ראש השנה.

"ומותר האדם: קהלת ג, יט. ראה רשימות הצ"צ (שם). חגיגה (טז, א). לתפלה .. המצוות: ראה מפרשים לאבות פ"א, מ"ב. חיים .. והרמוניים: ראה לקו"ח ס"פ מטות בפ"י מרז"ל העוסק בתורה כו' שלום בפמליא של מטה (סנה' צט, ב). "וצויתי את ברכתי: ויקרא כה, כא.

היום בו נברא אדם הראשון "בצלמנו כדמותנו", שלט על הבריאה כולה והעלה אותה להכרה של "נשתחוה ונכרעה, נברכה, לפני ה' עושנו" (הכנעה מלאה אל הקב"ה, הבורא).

היום בו מתפללים ומשיגים: מלוך על העולם כולו בכבודך .. ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בבני חיי ומזוני רויחי

מנחם שניאורסאהן

שלט .. עושנו: זהר ס"פ אמור. וראה גם כן פדר"א פי"א.
ומשיגים: ראה אגרת התשובה פי"א.

יח

"מקץ שנת השבע"

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נוסף על העניינים, דבר שנה בשנה, שכל חג, גם חג ראש-השנה, מביא
בכנפיו משנה לשנה —

יח: תרגום חפשי. המו"ל.

ענינים שגם אותם יש לראות ולחיות כחדשים, ככל עניני התורה והמצוות שהם חיינו וכוחו של איש ישראל (יכי הם ^{אמר החכמה} חיינו ואורך ימינו), והרי החיים הם תמיד חדשים ורעננים, גם באדם שחי שנים רבות –

ישנם דברים מיוחדים, הקשורים בשנים מסוימות, והם, לכן, בעלי משמעות מיוחדת באותן שנים.

המשמעות הפנימית של מצות "הקהל", גם לאחר חורבן בית המקדש, היא שיש להקהיל יחידים, אנשים ונשים וטף, באווירה קדושה, ולהחדיר בהם תחושה רצינית של קבלת עול מלכות שמים לקיום התורה והמצוות גם בזמן שלאחר מכן. פעולת "הקהל" כללה כינוס כל בני העם מן הנעלים עד הנחותים אך קריאת התורה היא ע"י המלך כדי לעורר קבלת עול.

שנת ה'תשכ"ז, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, היא שנה של "מוצאי-שביעית" (השנה שלאחר שנת השמיטה), בה מתוסף ענין מיוחד: מצות הקהל, שהיא "עמוד חזק וכבוד גדול בדת".

בזמן שהיה בית המקדש קיים היה צורך להקהיל בשנה זו, "מקץ שנת השבע", בבית-המקדש, את העם: אנשים, נשים וטף, כולל תינוקות רכים, לשם שמיעת שורה של פרשיות נבחרות מן התורה, שנקראו על-ידי המלך. דבר זה היה צריך להיעשות בהזדמנות הראשונה בשנה בה ישנה אפשרות להקהיל את העם (בחג הסוכות – כשבני ישראל עולים לירושלים).

למרות שמאז חורבן בית המקדש – עד לבנינו במהרה בימינו – אין נוהגת מצות הקהל, הרי התורה והמצוות הם נצחיים. גם אותן המצוות

ולחיות כחדשים: ספרי דברים (ו, ו) – יותר מזה כרש"י שם (יא, יג. כו, טז) "חדשים".

הקהל .. בדת: וילך לא, יב. ס' החינוך שם. וכרמב"ם סוף הל' חגיגה ש"קריאה זו .. לחזק דת האמת".

תינוקות רכים: ראה רמב"ן עה"ת שם. גו"א (על פרש"י עה"ת). ובמנחת חינוך (שם) "נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל" (ועפ"ז גם בספק צריך להביא – שה"ז מ"ע מה"ת) ועד"ז הוא בכלי יקר.

בהזדמנות הראשונה: כפשוטו של מקרא "כבוא כל ישראל גו'" – שמוסיף ומבאר הטעם.

הנוהגות רק בזמן הבית – תוכן הרוחני הפנימי הוא בעל משמעות (במועד הקבוע של היום או השנה) לכל הזמנים ולכל המקומות, והדבר צריך לבוא לידי ביטוי ולהתבצע באופן מתאים (תפלות – באותו זמן של היום בו הוקרבו הקרבנות וכד').

★ ★ ★

מצות הקהל כללה שתי נקודות שממבט ראשון הן נראות כמנוגדות: מצד אחד נדרשה פעולה של "הקהל את העם, האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך", של כינוס כל בני העם, מן הנעלים ביותר ועד לנחותים ביותר, דבר המורה שכל אחד וכל אחת, מבלי להתחשב במעמד ומצבם, שייכים לדבר, ואילו מצד שני נדרשה קריאת קבוצת הפרשיות הנבחרות מן התורה – על-ידי המרומם בעם, המלך.

אחד ההסברים לכך:

התורה צריכה להחיות את כל אחד ואחד מישראל – ללא יוצא מן הכלל: אנשים, נשים, טף, גרים – להקיף את כל-כולו ולחדור לכל מציאותו, במדה המלאה ביותר ובכל הפרטים, עד אשר כל חושיו חדורים בתורה ומצוות, באלקות.

כדי להשיג זאת במדה המלאה והעמוקה ביותר – נקראת התורה, בהזדמנות זו, ע"י המלך ש"אימתו עליך". הוא מעורר תחושה של אימה וקבלת-עול המבטלת את ה"אני" ואת הישות של השומע.

★ ★ ★

המשמעות וההוראה שבמצות "הקהל" לכל אחד ואחת מאתנו: יש לנצל את ימי ההתעוררות של חדש תשרי, לשם הקהלת יהודים – אנשים,

---

(תפלות – באותו זמן כו': ברכות כו, ב.
 המרומם .. המלך: להעיר מסוף תענית. וכרמב"ם (שם) "ויראה .. כאילו .. מפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האיל".
 התורה צריכה .. להקיף וכו': כי היא חיינו ובדוגמת חיות האדם כפשוטו.
 ש"אימתו עליך": קדושין לב, ב.
 המבטלת את ה"אני": ראה חגיגה ה, ב: יחוי קמי מלכא. סהמ"צ לאדמו"ר הצמח צדק (שהשנה שנת המאה להסתלקות הילולא שלו) מצות מינוי מלך.

נשים וטף עד לתינוקות רכים – ב"מקום" קדוש, באוירה קדושה – ולנצל הזדמנות זו למטרה, שהיא יסודה של מצות "הקהל": **למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.**

זו חובתו המיוחדת של מי שהוא "מלך", גדול בסביבתו: רב בקהלתו, מחנך בכתתו, אב במשפחתו – להשמיע את דבר התורה והמצוות בחוגו, בחוזק וברצינות, במדה שתיצור רושם עמוק והשפעה לטווח ארוך על השומעים, ובמדה שהדבר יורגש לא רק במשך חדש תשרי ולא רק במשך כל השנה, כי אם במשך כל שבע השנים, ממעמד "הקהל" למשנהו, השפעה שתבטא בחיי יום-יום, בהתנהגות על-פי תורה ומצוות ביראת שמים, ויחד עם זה – בשמחה ובטוב לבב.

ויהי רצון שהקב"ה – אותו מכתירים בני ישראל בראש-השנה, למלך ישראל ולמלך על כל הארץ – יצליח לכל אחד ואחד בביצוע האמור במלוא המדה.

ודבר זה יקרב ויחיש את הזמן בו תקוים מצות "הקהל", על כל פרטיה, בבית המקדש, בביאת משיח צדקנו, בב"א.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

"מלך", גדול: להעיר אשר לכמה דעות באם אין מלך בישראל הגדול שבדור הי' קורא פרשת הקהל. וכאזהרות רב סעדי' גאון (דיבור לא תשא): רב מהיד יקרא ספר במועד שמיטת (מנחת חינוך שם. ביאור להרב פערלא על ס' המצות לרס"ג, עשה ט"ז ופ' יו"ד).
ויחזק עם זה: להעיר מספרי ואתחנן (ו, ה) ואין אהבה במקום יראה כו' אלא כו'.
מכתירים בני ישראל בראש-השנה: ראש השנה טז, א. וראה לקו"ת נצבים נא, ב. ד"ה תקעו ה'תשא, וככ"מ.

ויחיש את הזמן: כמחז"ל (סנה' צח, א. זח"א קיז, ב): זכו אחישנה.

י"ט

חשבון נפש בשנת "הקהל"

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אנו עומדים בסיומה של שנת ה'תשכ"ז, שנת "הקהל" — היא המצוה
המיוחדת שקוימה אחת לשבע שנים, בשנה שלאחר שנת השמיטה, להקהיל

את העם, אנשים נשים וטף,
בבית המקדש, במטרה לחזקם
ולעודדם בקיום התורה והמצוות
ביראת-שמים.

**ענינו של "הקהל", במובנו
הרוחני, מזכיר ודורש מן האדם
להקהיל ולאסוף את כל
מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו
ולרכוז ב"בית המקדש" הפנימי
שלו תוך התמסרות מלאה
ומשמעית לדבר המלך — אל
הקב"ה, ולהעלותם לדרגה
הראויה להכתרת הקב"ה כמלך.
שום מחשבה דבור או מעשה
של אדם אינם הולכים לאיבוד
— ניתן לשנותם ע"י תשובה.**

ככל עניני התורה, תורת-
חיים (הוראה בחיים), משתקף
גם ענין זה של "הקהל" בפרטים
שונים בחיי יום יום. על משמעות
"הקהל" מבחינה אחת נדון כאן,
בהתיחס לימים הנוכחים, ימי
חשבון הנפש ומסקנות והחלטות
מתאימות, המשמשים כהכנה

לשנה חדשה טובה יותר מכל הבחינות.

לחזקם... שמים: ראה וילך (לא, יב): הקהל גוי ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם
ושמרו לעשות גוי. וברמב"ם (הל' חגיגה רפ"ג): מ"ע להקהיל כו' ולקרית כו' פרשיות שהן
מזרזות אותן במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת.

י"ט: תרגום חפשי. המו"ל.

ותחלה – "הקדמה":

★ ★ ★

חיי האדם מתבטאים בשלש פעילויות כלליות: מחשבה, דיבור, מעשה.

בהתאם ל"כלל" המקובל ששום דבר אינו הולך לאיבוד – הרי כד הדבר גם בקשר למחשבותיו, דבוריו ומעשיו של האדם: שום מחשבה או דיבור או פעולה של האדם, מאתמול או משלשום או מזמנים שלפני כן, לא הלכו לאיבוד, כי אם משפיעים עדיין על היום ועל המחר, כפי שהדבר נראה בבירור בתוצאות מעשיות, הן ביחס לאדם עצמו והן ביחס לסביבתו.

נקודה נוספת בדבר היא זו: למרות שנדמה לכאורה, שהנעשה אין להשיב ואינו ניתן לשינוי, כיון שיצא מרשות האדם, "מה שהיה – היה", הרי, לאמתו של דבר, אין הדבר כן. הקב"ה העניק לאדם כוח אלקי – באמצעות תשובה – לשנות את העבר. כלומר: "תשובה" אינה רק אפשרות לשנות את ההווה ואת העתיד, כי אם בכוחה להשפיע באופן ישיר על העבר: ולשנותו עד כדי הפיכתו לאחר לגמרי, עד שאפילו מעשים רעים מאבדים את חומרת אשמתם ("זדונות נעשות לו כשגגות"), או אף, יתר על כן, הם מסוגלים להיהפך להישגים חיוביים ("זדונות נעשות לו כזכיות").

נקודה נוספת: ישנם דברים הבאים לידי ביטוי בזמנים מיוחדים ביתר חיוניות וביתר רגש מאשר בזמנים אחרים. כך באים אנו אל המשמעות המיוחדת של "הקהל" בשעה הנוכחית:

★ ★ ★

אם כל שנה, בתקופה זו, צריך אדם לערוך חשבון וסיכום של מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו משנה החולפת, גם כהכנה לקראת ראש השנה

מתבטאים... מעשה: ראה תניא רפ"ד ורפ"ו.
 בקשר... ומעשיו: ראה תניא פכ"ט (לו, ב ושם), אגרת התשובה פ"ו. ובכ"מ. ובזח"ג (לא, ב. קכא, ב) שהזכיר רק עובדא ומלה, "ל ע"פ מש"כ בריש קו"א לתניא בכ"י הזח"ג (קה, א), ועצ"ע.
 ("זדונות... כשגגות"): "זכיות": יומא פו, ב. וברש"י ד"ה כאן (שם פו, א): נעקר עונות מתחלתו. וכפס"ד דהלכה אחר קידושין אצל חכם והתירה מקודשת למפרע (כתובות עד, ב).

שבו הוא מקבל על עצמו את המרות המוחלטת של בורא-עולם, מלך-
 העולם – צריך דבר זה להיעשות עתה, בסיומה של שנת-הקהל,
 בהתמסרות יתר וברגש רב. שכן ענינה של "הקהל", במובנו הרוחני, מזכיר
 ודורש מן האדם להקהיל ולאסוף את כל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו
 ולרכזם ב"בית המקדש" הפנימי שלו, תוך התמסרות מלאה ומשמעת לדבר
 המלך – אל הקב"ה.

השתא, בסיומה של שנת-הקהל צריך יהודי לערוך חשבון-נפש מיוחד
 ברוחה של "הקהל", בהחלטה איתנה:

לשנות את המחשבות, הדיבורים והמעשים בחיי יום-יום הטעונים

שינוי,
 אוצר החכמה

לתקן ולשפר את אותם הטעונים שלימות-יתר,

להביא התלהבות-יתר וחיוניות באותם דברים שנעשו אמנם בשלימות
 הראויה, אך רק במדה המותאמת למצב הרוחני של חדשי החול, להחיותם
 ברוח השעה הנוכחית של ערב הכתרת המלך, שבה חייבים המחשבה,
 הדיבור והמעשה להיות באופן אחר של התרוממות,

עד להתגלות מלאה של האלקות בחיים האישיים, בחיי הסביבה
 ובעולם כולו,

בהתאם לתפילה: "מלוך על העולם כולו כו' וידע כו' ויבין כו' ויאמר
 כל אשר נשמה באפו: ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

להקהיל .. ומעשיו: ראה לקו"ת תצא (לו, א, לז, א).
 ב"בית המקדש" הפנימי: כמש"נ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (ראה של"ה ש'
 האותיות אות ל'. ובכ"מ). ירמ' ז, ד (לקו"ת ר"פ פקודי).
 לדבר המלך – אל הקב"ה: להעיר שמצות הקהל היא לשמוע קריאת המלך "ויראה
 עצמו כאילו .. מפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא-ל" (רמב"ם סוף הל'
 חגיגה).
 הכתרת המלך: שזהו בר"ה (ר"ה טז, סע"א) וכמו שהי' בר"ה הראשון (שם לא, רע"א.
 פדר"א פי"א).
 ובעולם כולו: כל העולמות – עשי' יצירה בריאה אצילות וגם בקליפות להכניעם
 (משנת חסידים מס' ליל ר"ה פ"ח מ"ב).

התבוננות בעובדה ששום דבר אינו הולך לאיבוד מגלה את המסקנה שאין כל יסוד לעצבות ולדכאון, לא רק ביחס לעתיד כי אם גם ביחס לעבר. אדרבה: תוך בטחון מלא שהקב"ה משגיח על כל אחד ואחת, ומסייע לכל צעד טוב ופעולה טובה, מסוגל האדם לגשת אל ההכנות לקראת השנה החדשה בשמחה שלמה. ואם אף עניינים מסוימים בשנה החולפת מעוררים צער עמוק, הרי בו בזמן ישנה השמחה המכריעה מזה שהקב"ה נתן את האפשרות להפוך אפילו זדונות רחמנא ליצלן – לזכיות. מובן גם שדבר המבוצע בשמחה ובבטחון – נעשה ביתר הצלחה.

השם יתברך יעזור לכל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, לנצל האפשרות האמורה במדה המלאה ביותר ובשמחה ובטוב לבב.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

לעצבות .. אדרבה .. בשמחה: ראה תניא פכ"ו ואילך.
ומסייע לכל צעד טוב: יומא לח, סע"ב: בא לטהר מסייעין אותה.
בשמחה שלמה: להעיר שמצות הקהל זמנה בחג זמן שמחתנו. ובל' החינוך (מצוה תרי"ב): משרשי המצוה .. שיקהלו .. ויזכו לטובה וישמח הש"י במעשיו.

כ

אוצר החכמה

קבלת עול מלכות שמים

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אחד מעניניו העיקריים של ראש-השנה הוא — כפי שכבר צויין פעמים רבות — שזה זמן ההכתרה של הקב"ה, מלך ישראל ומלך העולם, דבר הקשור בתפלתנו העמוקה ובקשתנו הפנימית: "מלוך על העולם כולו".

**בתקופתנו שוררת שאיפה
לעצמאות אידיאולוגית: נטיה
לסירוב להשתעבד לסדרים
הקיימים, אי הכרה במוסכמות
ועוד. — עם זאת אפשרי**

בקשה כזו — משמעותה
נכונות מלאה ומוחלטת להיות
במצב שהוא בהתאם להכתרה

מעניניו העיקריים של ראש השנה .. ההכתרה: כדמוכח מהבקשה בכל תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ. ובפירש"י (כמחזור וויטרי) דאומרים המלך הקדוש (וגם בערבית) לפי שאמר הקב"ה המליכוני עליכם בר"ה כדכתיב אני ה'א וסמך לי' בחודש הז'. ולכן גם תק"ש שהיא מצות היום "הענין הראשון" שבזה הוא ש"אנו ממליכין עלינו את הבורא" (רס"ג. הובא באכודרהם). וראה סי' האריז"ל, פע"ח וכו' בענין ר"ה.

מלך ישראל: וכנ"ל שתמליכוני עליכם, ועל ידם (ותפלתם מלוך על העולם כולו) מלך העולם (עיין לקו"ת דברים מא, ד. נו, ג. ועוד).

דבר הקשור בתפלתנו .. ובקשתנו: להעיר גם מר"ה (טז, א): אמרו לפני מלכיות כדרי שתמליכוני עליכם. לקו"ת דברים נו, ג. ובכ"מ.

העמוקה .. הפנימית: כמבואר בכ"מ בענין שה"מ ממעמקים גוי' ובענין בקשו פני גוי' — ושייכותם לר"ה (ולפני' ולאחרי').

כ: תרגום חפשי. המו"ל.

והכרחי להגיע לידי "קבלת עול".
 אדרבה, אדם שאינו רגיל לכניעה
 הוא בלתי תלוי, הרי קבלת
 העול שלו היא יציבה יותר
 ואיתנה יותר, והדבר מתבטא
 בקיום המצוות.

האלוקית. כלומר: להשתעבד
 ולהתמסר כליל אל המלך, עד
 שעצם מציאותו של האדם וכל
 אשר לו הם של המלך בלבד. זהו
 הענין של "קבלת עול מלכותו
 יתברך" המתבטאת בכל הפרטים
 של חיי יום-יום.

לאמתו של דבר, צריך להיות, ואכן ישנו, בכל יום, הענין של קבלת עול
 מלכות שמים, ובמיוחד כאשר אנו קוראים קריאת-שמע. ברם, ישנו הבדל
 יסודי: בכל יום מהווה הענין של קבלת עול – ההתחלה והתשתית של
 התנהגותו במשך כל היום, שכל עניינו יהיו מיוסדים ובנויים על קבלת-עול.
 ואילו ראש-השנה הוא המועד שבו קבלת עול מלכותו היא הענין והתוכן של
 היום, היא מתגלית ומקיפה את כל המציאות של האדם עד שהוא מתבטל
 לגמרי לאלקות.

כדי שקבלת-העול תהיה מלאה ואמיתית – חייב האדם לערוך תחלה
 חשבון-צדק של התנהגותו עד עתה – תוך רגש עמוק של חרטה ותשובה על
 הדברים שלא היו רצויים. תשובה אמיתית שוטפת את הלא-טוב ועושה
 אותו ל"אהוב ונחמד קרוב וידיד" אל הקב"ה, הוא ראוי ומובטח שהקב"ה

שעצם מציאותו... של המלך בלבד: ועפ"ז מוכנים כמה מדיני המלך – עיין רמב"ם
 הל' מלכים (פ"ג ה"ח – פ"ד). ושם (פ"ג, ה"ו): לכו הוא לב כל קהל ישראל – ולהעיר
 מזח"ג רכא, כ. אגה"ק סל"א. שו"ת חכם צבי סע"ד (אכל בפסקי דינים להצ"צ חיו"ד סוס"מ
 הכריע כדעת החולקים עליו). ונסמן כדרכי תשובה וכניצוצי זוהר שם – וכרש"י חוקת (כא,
 כא) והוא מתנחומא: הנשיא הוא הכל. ראה לקו"ש ח"ד ע' 1050.

בכל הפרטים: להעיר מרמ"א ושו"ע רבנו הזקן חאו"ח ר"ס א': אין ישיבת האדם כו'.
 ובמיוחד... שמע: ברכות רפ"ב. וראה טושו"ע או"ח ר"ס סא.

הבדל יסודי: עיין ד"ה עלה, תרצ"ט ס"ב. סד"ה שופר של, תש"ב. ובכ"מ. תניא

רפמ"א.

כדי... ואמיתית... ותשובה: ראה רד"ה שה"מ ממעמקים, תש"ג; סד"ה טו"ט, תש"ג.

ועוד.

ל"אהוב ונחמד קרוב וידיד": רמב"ם הל' תשובה פ"ז, ה"ו. ועיין שם ה"ז דחשיב ג"כ ד'

יקבל את הכרתו וימלא את בקשתו של "מלוך על העולם כולו".

לכל תקופה ולכל מקום – המעלות המיוחדות והקשיים המיוחדים שלהם.

בתקופתנו קיימת בחוגים מסויימים שאיפה לעצמאות ולא־תלות, לא רק מבחינה חומרית אלא גם מבחינה אידיאולוגית: שאיפה וחתיירה שלא להיות כפופים לסדרים הממוסדים ושלא להכיר בדבר לפני שמבינים אותו בשלימות בשכל, וכיוצא בזה. מצב כזה מהווה, לכאורה הפרעה לנושא של "קבלת עול".

במיוחד הדברים אמורים במדינות כאלה שהן עדיין צעירות (יחסית) וקיימות על בסיס ועל ידי יוזמה עצמית ואנרגיה עצמית, ואשר רוח זו מאפיינת בהן את כל סדרי החיים האישיים והחברתיים – דבר המקשה עוד יותר את ההסתגלות למסגרת של קבלת עול.

אך למרות כל זאת קיים הכלל שאין הקב"ה מבקש מן האדם דברים שלמעלה מכוחותיו. אם כן הרי מאחר שקבלת עול מלכותו יתברך היא התוכן הפנימי של ראש־השנה (והבסיס לכל המעשים של כל השנה) והדבר בתוקף עבור כל הזמנים והמקומות – ודאי הדבר שגם בזמננו ובמדינות האמורות אפשרי והכרחי להגיע לקבלת עול מלכותו במלואה.

והאמת היא שיש מעלה מיוחדת בכך – דווקא בזמננו ובמדינות האמורות – אדם שאינו בנוי באופן יציב על עצמאות, אלא שפעמים אצלו כך ופעמים להיפך, הרי כאשר הוא מקבל על עצמו ענין של קבלת עול – אין הדבר מבוסס אצלו דיו, שכן אין זה חידוש בשבילו להתחרט ולשנות

ענינים. ואכ"מ.

ומובטח: ברמב"ם שם: צועק ונענה מיד שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה. הכלל: איני מבקש אלא לפי כחן (תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג). ולהעיר ג"כ מע"ז (ג, א): אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. וסברא היא. ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. מעלה מיוחדת: להעיר מביצה (כה, ב) מפני כו' עזין (בחדא"ג שם). ב"מ (פד, א) חילך לאורייתא.

את עמדתו. לעומתו מי שאינו רגיל להיכנע והוא בלתי תלוי בהלך רוחו הרי
 כאשר הוא משתכנע שעליו להכיר במרות עליונה – מקיף אותו הדבר
 באופן מעמיק יותר ויסודי יותר, והוא מוצא בקרבו את העוז לשנות את
 עצמו לגמרי ולתמיד.

והדבר מתבטא אצלו לא רק בתחושתו ובהכרתו, כי אם גם
 במחשבותיו, דיבוריו ומעשיו, עד לפרט הקטן ביותר. ואדרבה: כיוון שחלקו
 הגדול של היום ממולא במעשים ודיבורים מתבטאת בעיקר קבלת עול
 מלכותו יתברך בדבריו ומעשיו, בקיום המצוות המעשיות ובכל פרטי
 התנהגותו היום-יומית.

בד בבד מביא אותו הדבר לקיום רציני יותר ופעיל יותר של מצות
 "ואהבת לרעך כמוך", ובמיוחד ביחס לקבלת עול מלכותו יתברך: להשפיע
 על יהודי נוסף, על יהודים רבים יותר, שיקבלו על עצמם עול מלכותו, ושגם
 אצלם לא ישאר הדבר רק בתחום השכל והרגש, כי אם יתבטא במחשבה
 דיבור ומעשה, בחיי היום-יום.

1234567

★ ★ ★

ויהי רצון שקבלת עול מלכותו יתברך תביא מיד ל"קבל ברחמים
 וברצון את תפלתנו", ואבינו מלכנו יתן לכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל,
 שנה טובה ומתוקה מכל הבחינות, בטוב הנראה והנגלה – מידו המלאה
 הפתוחה הקדושה והרחבה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

לקיום .. יותר .. כמוך": ע"ד משנ"ת באגה"ק ר"ס יב.
 על יהודים רבים: שהרי השפעה וקיום עוד נפש אחת מישראל – ה"ז השפעה וקיום
 עוד עולם מלא (סנה' פ"ד, מ"ה), ובזח"א (רח, סע"ב): כל מאן דקיים נפשא בעלמא זכי ליי
 חיים.

כא

העיקר אינה הכמות אלא האיכות

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

כבר הודגש פעמים רבות שכל העניינים שבתורה – "תורה" במובן:
הוראה – משמשים כהוראה בחיי יום יום. החגים מכילים, כמובן,

הוראות כלליות וחשובות
במיוחד, כל חג בהתאם לתוכנו:
חג הפסח, זמן חרותנו, מורה את
מהותה האמיתית של החרות, חג
השבועות, זמן מתן תורתנו,
מורה לנו, בעיקר, איך להבין את
מהותה של התורה, חג הסוכות,
זמן שמחתנו, נותן לנו תחושה
עמוקה והבנה במהותה של
שמחה.

ראש־השנה – המציין את
זמן בריאת העולם: "זה היום
תחלת מעשיך, זכרון ליום
ראשון" – נותן הוראה כללית

אודות הבריאה ואודות תכליתה של כלל בריאת העולם.

★ ★ ★

"זה היום .. ראשון": תפלת ר"ה (ר"ה כז, א).

כא: תרגום חפשי. המו"ל.

חמשה מימי בראשית וחלק מן
היום הששי שמשו לבריאת
יצורים שונים – בכל זאת דוקא
האדם הוא העיקר והתכלית של
הבריאה כולה. ה"דומם" מצוי
ביותר, אחריו – ה"צומח",
אחריו ה"חי" ורק לאחר מכן
ה"מדבר". כל זה בכמות. ברם,
מבחינת האיכות – הפוך הדבר:
אדם אחד מסוגל להעלות את כל
העולם כולו. לא הכמות היא
החשובה אלא האיכות,
הרוחניות, והכרת העל־טבעי
האלוקי.

יש עומדים על כך שראש־השנה מוגדר כ"זה היום תחלת מעשיך" – בשעה שבעצם ראש־השנה הוא היום הששי למעשה בראשית.

ההסבר לדבר ניתן על ידי חכמינו זכרונם לברכה: מאחר שהאדם מהווה תכליתה וכוונתה הפנימית של הבריאה על כל חלקיה, מאחר שבבריאת האדם הושלמה כל הבריאה ובאה על מילויה – הרי זה כאילו מייצג האדם את הבריאה כולה, ולפני שנברא הרי זה כאילו כמו לא היתה בריאה בכלל.

אך נשאלת השאלה: כיצד אפשר לומר כך בשעה שישנו עולם כה גדול מלבד האדם, כאמור: "מה רבו מעשיך, ה'", "מה גדלו מעשיך ה'", ואדרבה: בהסתכלות על הבריאה כולה, כולל האדם, נראה ש"מין המדבר" (מי שוואית, די פתוחה, האדם) מועט יותר מבעלי החיים, ומועט עוד יותר – מן הצומח, ומועט יותר – מן הדומם?

התשובה היא – וכאן מתבטאת אחת ההוראות העיקריות של ראש־השנה בקשר לכל הבריאה:

לפי סדרו של עולם מצוי ה"דומם" במדה המרובה ביותר, אחריו – ה"צומח", ואחריו – ה"חיי", ורק לאחר מכן – ה"מדבר". כל זה כאשר מתחשבים בכמות, ברם, מבחינת האיכות – הפוך הסדר: הדומם, חסר סימני החיים והצמיחה, תופס את המקום הנחות ביותר. למעלה ממנו עומד הצומח, שיש לו תכונת הצמיחה אך הוא נעדר תכונות החיוניות

ההסבר: ראה בכ"י בראשית א, ג. ר"ן לר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם כז, א. ד"ה זה היום תש"ד, תש"ט ועוד.

הושלמה כל הבריאה: ראה ב"ר (פי"א, ו): כל מה שנברא כו' צריכין עשי'. "מה רבו... מה גדלו: תהלים קד, כד. שם צב, ו. וראה תו"א נו, ב. אחת ההוראות העיקריות: עוד הוראות בזה – ראה מכתב דימי הסליחות דשנת תשי"ג, תשט"ו, תשכ"ד*.

מבחינת האיכות: להעיר מהענין דמצד האור כל מה שלמעלה יותר הוא בכחי' ריבוי יותר והיפכו מצד הכלים (כיום השמע"צ תער"ג. וראה תו"ח ואוה"ת ר"פ ח"ש ובכ"מ).

(*) נדפסו לעיל מכתבים ד. ז. טז. המו"ל.

והתנועה כבעלי חיים. למעלה ממנו עומדים בעלי החיים, אלא שהללו נמצאים בדרגה נחותה מן האדם משום שאין להם את שכלו של האדם, הנעלה בנבראים. למרות שגם החי ניחן בתבונה מסוימת – הרי אין שכלו של החי מהווה ערך לעצמו, כי אם משרת את צרכיו הטבעיים של בעל-החיים. אך שכלו של האדם – אם האדם מתנהג כאדם ולא כבעל-חיים – אינו לשם שרות צרכיו הטבעיים, כאכילה ושתיה ודומיהן, כי אם השכל מהווה מטרה לעצמה. יתר על כן: תכליתו ושלמותו של שכל האדם הוא לא רק בכך שאין הוא משמש רק כמכשיר לסיפוק צרכים פיזיים, אלא כאשר, להיפך מבעלי-חיים, כל העניינים, כאכילה ושתיה ודומיהן, הם שנעשים כלי שרת של השכל, כדי שהאדם יוכל להתקדם בעניינים שכליים ורוחניים מעלה-מעלה.

ברם, זו עדיין אינה שלמותו האמיתית של האדם. השלמות האמיתית מושגת כאשר השכל מביא את האדם להכרה שקיים מי שנעלה מן השכל, עד שהשכל מתבטל בפני הנעלה מן השכל.

ביתר בהירות: שלמותו של האדם היא כאשר שכלו מכיר בכך שהאדם, ואתו העולם כולו, צריכים לשאוף להתבטל, והם מתבטלים, בפני הקב"ה, בורא כל העולם המנהיג את כל אשר בעולם.

בראש-השנה הראשון הושגה שלמות זו ע"י האדם הראשון שקרא אל העולם כולו מסביב (וגם ביצע זאת): "בואו, נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו".

הרגשה זו אקטואלית בחיי יום-יום שלנו, שצריכים להיות חדורים בה, כפי שיש לראות זאת מקביעת "שיר של יום" שבכל שבוע במשך כל השנה: ביום הששי בשבוע (יום בריאת האדם הראשון) נאמר השיר: "ה' מלך, גאות לבש", משום שזה היה הישגו של אדם הראשון, שהכיר מיד

החי ניחן בתבונה: ראה ברכות סא, ב. ובכ"מ.
 השלמות האמיתית: ראה שיחת יט"כ דשנת פר"ת. ס' העיקרים מ"ג פ"א (בס' תורת שלום ע' 243).

שקרא: זח"ג ס"פ אמור. וראה ג"כ פדר"א פי"א.
 השיר: סוף מס' תמיד ובפיה"מ שם.

בשלטון האלקות, והעלה את עצמו ואת הבריאה כולה לידי התבטלות בפני
ה' עושנו, מלך כל הארץ.

★ ★ ★

הלקח הכללי מן האמור – בקצרה:

כאשר אדם מתבונן, הוא רואה שמרבית חייו ועניניו מופנית לדברים
שהם, ממבט ראשון, גשמיים וחילוניים, כאכילה, שתיה, שינה ודומיהן,
וההכנות אליהם. הוא רואה עוד שב"מין המדבר" (מ' שוואית, ד' פתוחה)
גדול בהרבה מספרם של האנשים ה"ארציים" מאשר ה"רוחניים". בכלל
הוא רואה מסביבו עולם פסי-חומרי גדול שקוע בענינים גשמיים. כל זה
עלול להביא לספק, ולרעיון כוזב, שאולי מהוים הענינים החומריים
והגשמיים את עיקר העולם.

בא ראש-השנה ומלמדנו שלאמתו של דבר – המציאות היא להיפך:
נכון אמנם שחמשה מימי בראשית וחלק מן היום הששי שימשו לבריאת
יצורים שונים. בכל זאת – דוקא האדם, אשר בכמות, בזמן ובמקום הנו
חלק זעיר מן הבריאה, הוא הוא העיקר והתכלית של הבריאה כולה. ובאדם
עצמו – לא הגוף, שהוא "עפר מן האדמה", הוא העיקר, כי אם הנשמה,
שהקב"ה החדיר לתוכו ברגע אחד ("ויפח באפיו נשמת חיים"), חלק אלוקה
ממעל ממש. רק לאחר שנברא האדם, עם הניצוץ האלקי אשר בו, קיבלה
הבריאה כולה את ערכה ושלמותה, כך שהאדם מתואר בצדק כ"תחלת"
הבריאה של כל חלקי היצירה, "זה היום תחלת מעשיך".

מכאן נובעת הוראה קרובה יותר: כשמדברים עם יהודים על ההכרח
ללמוד תורה ולקיים מצוות בחיי יום יום, בהתאם לציוויו של הקב"ה,

---

כאשר אדם מתבונן: ראה הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש (קרוב לסופה): ד"ה דע כי
הקדמונים חקרו.

וחלק מן: ראה רמב"ן בראשית ב, ג. חדא"ג מהרש"א לסנה' (לח, ב) ד"ה שעה.
לא הגוף: שיצירתו ארכה כמה שעות (סנה' שם).

"עפר .. חיים": בראשית ב, ז.

חלק אלוקה ממעל ממש: תניא רפ"ב. וראה איוב לא, ב.

בורא העולם, המשגיח על כל אחד ואחת בכל מקום ובכל רגע – ישנם אי אלו השואלים: אם אמת הדבר שזו תכליתה של הבריאה – איך זה הדבר ששומרי התורה והמצוות לכל דקדוקיהם אינם עדיין במספר מכריע? ואיך זה הדבר שבני ישראל בכלל מהוים מיעוט קטן בין העמים? – בא ראש-השנה ומלמד, ומדגיש: "זה היום תחלת מעשיך", העיקר אינה הכמות כי אם האיכות. כל אדם מסוגל להשפיע על חלקו בעולם, עד שאדם אחד מסוגל להעלות את כל העולם כולו, במדה שלא הוא בלבד אלא שהכל מסביב יחוש את "ה' מלך, גאות לבש", את הכתרת הקב"ה כמלך כל העולם כולו.

והרי דבר זה הוא הענין הראשון שבתקיעת שופר: ביטוי של "הכתרת" הבורא למלך כל העולם.

ויהי רצון שכל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, יבצע את האמור בחלקו הוא שבעולם, כך שע"י צירוף כל החלקים יכיר העולם כולו במלוכה האלקית, ותוגשם ותקוים בקרוב ממש, עם כל תפלותינו, התפלה: "מלוך על העולם כולו כו' וידע כל פעול כי אתה פעלתו כו', ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלקי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה".

בברכה לכתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

שאדם אחד מסוגל: ראה משנה סנה' ספ"ד דמאדה"ר למדים כמה ענינים לכאז"א. ואדרבא – מדיוק הל' לפיכך כו' ללמדך – משמע דבשכיל ללמדך – ה' כן. הענין הראשון: ר' סעדי' גאון הובא באבודרהם – ומש"כ הרמב"ם בהל' תשובה (פ"ג ה"ד): תק"ש כו' רמז יש בו כלומר עורו ישנים כו' – הביא כענין שני. ופשוט שיש לחלק בין "ענין" ל"רמז". והרי ברמב"ם הובא זה בהל' תשובה ולא בהל' שופר. וראה בהל' שופר פ"א ה"ב. ובכל אופן – הרמב"ם חולק על הרס"ג, שהרי כתב בהל' תשובה (שם) דתק"ש גזה"כ הוא. ואכ"מ.

צירוף כל החלקים: להעיר מתניא פל"ז.

כל פעול: בעולם העשי' (סי' האריז"ל).

אלקי ישראל: ואח"כ וע"י שישאל ממליכים אותו עליהם (ר"ה טז, סע"א) מלך

ומלכותו בכל משלה (עיי' תו"א ו, ב).

כב

"ה' אורי וישעי .. ה' מעוז חיי"

ביה, מוצאי שבת-קודש חיי אלול, היתש"ל
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

חדש אלול, סיומה של השנה, מהווה, כידוע, זמן של חשבון-הנפש
לשנה החולפת, וזמן של הכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה, שגם
משום כך – כדי שתהא ההכנה
כפי הראוי – הכרחי עובר לכן
חשבון-נפש על העבר.

**עד כמה הכרחי לערוך חשבון
צדק תוך כדי המעבר משנה
לשנה אפשר להזכיר מן
ההזדמנויות הרבות שניתנו לשם
כך: חדש אלול, י"ב יום מח"י
אלול עד ראש-השנה, ראש-
השנה, עשרת ימי תשובה, יום
הכפורים. האדם עצמו**

מובן, שדרוש חשבון-צדק
והערכה מדויקת: מה נעשה שלא
כראוי, מה עדיין לא נעשה, ומה
הושג,

כידוע: ראה ליקוטי מהרי"ל במקומו. טואו"ח ר"ס תקפ"א. ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא
עה"פ ובכתה גוי ירח ימים. לקו"ת ד"ה אני לדודי (וכן בסידור וכו' ד"ה זה). ובפנים יפות
(לבעל ההפלאה) פ' אחרי ד"ה ביד איש עתי דהם ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה
(כתוכות נז, א) נותנין לבתולה (אלול שמולו בתולה) י"ב חודש.
חשבון-הנפש: וזה נוגע לא רק להאדם, כ"א לכל הבריאה כולה, כי "אדם אינו פרט א'
כמו שאר הנבראים אלא הוא כולל כל הנבראים כו"ל לכן אודעזעו כל עילאין וחתאין כד בעא
קוב"ה למברי אדם כו' (ליקוטי לוי יצחק – לאאמו"ר – על זח"א לד, ב. עיי"ש).

כב: תרגום חפשי. המו"ל.

— יחד עם החלטה איתנה לתקן את הטעון תיקון, להשלים את אשר לא נעשה עדיין — תוך ניצול כל הכחות והאפשרויות — ולהתעלות ולהתרומם לדרגה נעלית יותר לגבי השנה שעברה, ללכת "מחיל אל חיל" בכל עניני הטוב והקדושה.

סובייקטיבי מכדי לשפוט את עצמו והשכל האנושי בכלל הוא מוגבל. לשם כך זקוקים לקבלת עול תורה ומצוות ולהתאחד עם השכל האלוקי של תורה אור כדי להאיר את דרכו של האדם, והקב"ה "מושיע" מקשיים ונסיונות ומעניק את ה"עוז" לעלות מחיל אל חיל.

* * *

עד כמה הכרחי לערוך חשבון-צדק תוך כדי המעבר משנה לשנה — אפשר להיווכח מן העובדה שניתנו לשם כך הזדמנויות רבות, מועדים, עם צאת השנה:

— חודש אלול, כאמור לעיל,

— שנים-עשר הימים, מח"י אלול ועד ראש-השנה, שהם, כידוע, במקביל לחדשי השנה, יום לחודש — לתיקון כל חדש מן החדשים שחלפו, — ראש השנה גופו, שמצוותו המיוחדת היא תקיעת-שופר, שתוכנה והרמז שבה הוא, כפי שמלמדנו הרמב"ם, המורה הגדול, לעורר בני ישראל לחשבון-הנפש.

כל .. והאפשרויות: וע"פ מחז"ל כדבעי ל"י למיעבד לא עבד (כתובות סז, א); לא יגעתי ומצאתי אל תאמן (מגילה ו, ב). וראה קונטרס ומעין מאמר טז, פ"ב. ללכת .. "מחיל אל חיל": ראה ברכות כסופה. תו"א ס"פ וישב. ובאוה"ת להצ"צ בראשית (כד, ב): וזהו (עירובין נד, א) האי עלמא דאזלינן מיני' כו' ע"י עוה"ז דוקא. הזדמנויות רבות: בנוגע ימי הסליחות — הרי כמה מנהגים בזה (ראה בטור סתקפ"א. ובאבודרהם: נהגו כ"י ישראל להקדים מטוי יום באלול כו' ויש מקומות כו' מר"ח אלול). ולנוהגין לאומרם כל חודש אלול או בעשי"ת ה"ז הענין דאלול ועשי"ת. ולהאומרים מר"ח אלול עד לאחרי עשי"ת (ס' הכוונות דרושי ר"ה — וי"ל דזהו היסוד למש"כ בלקו"ת עקב יד, א) בפשטות דמר"ח אלול ואילך אומרים סליחות, אף שאין מנהגינו כן) ה"ז צד השווה דכל זמנים אלה. וראה קובץ מכתבים — תהלים ע' 204 (תהלים אהל יוסף יצחק הקצר). כידוע: ראה ס' השיחות ה'תש"ג ע' 177 בסופו. הרמב"ם: ה' תשובה פ"ג ה"ד: וחפשו כמעשיכם כו'. וראה גם "ענין הב" בתק"ש

— עשרת ימי תשובה, ובמיוחד שבעת הימים שבין ראש־השנה לבין יום־הכפורים, במקביל לשבעת ימי השבוע, כשיום א' שבשבוע זה מהוה תיקון (בהתאם לחשבון־הנפש) לכל ימי א' שבשנה, יום ב' — לכל ימי ב', וכך הלאה, עד שמגיעים לשיא שהוא —

— היום הקדוש, יום הכפורים.

★ ★ ★

כאמור, צריך חשבון־נפש להביא להערכה מדויקת של כל המעשים שנעשו כראוי ושל הפגומים. ברם, האדם עצמו הוא "נוגע בדבר", ובהיותו מעורב אישית בדברים הוא סובייקטיבי מכדי לשפוט את עצמו מבלי לטעות. מתערבבים בדבר השכל העצמי ורגש האהבה העצמית, וכך נוצרת נטיה להערכה בלתי מדויקת.

יתר על כן: השכל האנושי בכלל, שהוא מוגבל, אינו תמיד בר־סמכא לקבוע מה טוב ומה היפוכו של זה. הקב"ה, בורא העולם והאדם, היודע את האנושיות ואת הקשיים, נתן לנו את התורה — הנקראת: **תורה אור** — להאיר דרכנו בחיים, כאשר אדם מקבל עליו תורה ומצוות באופן של

(הרס"ג הובא כאבודרהם). התעוררות לתשובה (כשו"ע להאדיז"ל כוונות לר"ה). ועייג"כ המשך וככה חרל"ז פ"ע משל הבעש"ט ז"ל ומשל מהרלי"צ ז"ל מבארדיטשוב.

ובמיוחד שבעת .. השבוע: בסי' האריז"ל מסיים בזה: וזה ודאי בלי ספק. לשיא: בנוגע לד' ימים שבין יוה"כ"פ לחה"ס (שאז יש ג"כ ענין התשובה — ראה שיחה א' לפ' האזינו הערה 16, 72, וש"נ*) ועד שמע"צ — חתימת ונתינת הפתקין (זח"א רכ, א. ח"ב קמב, סע"א. ח"ג, לב, א) שעד שמע"צ אומרים לדוד אורי — צ"ע אם גם אז הענין דחשבון הנפש (והרי אין מתודין אז, וגם לא בלחש; כן — לכל הדעות אין אומרים אז סליחות).

יום הכפורים: וכו' עצמו פעם אחר פעם עד להודוי בעת החתימה — כתפלת נעילה. ועיין שו"ע אדה"ז ר"ס תר"ז.

השכל כו' טוב כו' היפוכו של זה: וכידוע הדוגמא בזה אשר שאול שהי' משיח ה' וכבן שנה שלא טעם טעם חטא (יומא כב, ב) אמר הקימותי (יותר מ"עשיתי" בלבד) את דבר ה' ושמאל אמר ותעש גוי' ה' (יותר מהעדר עשיית הטוב) וביאר כי "שמוע" ו"לחקשיב" — הם העיקר (ש"א טו, יג"כב).

(* נדפס בלקו"ש ח"ט עי' 206. המו"ל.)

"קבלת-עול" (בלי התערבות השכל האנושי), מתאחד הוא עם השכל האלקי של תורה-אור, ואז — ברור ונהיר לפניו, מה עליו לעשות וממה עליו להמנע.

זה תוכן של המלים: "ה' אורי" בראש פרק כ"ז שבתהלים, אותו אומרים פעמיים ביום החל מראש-חדש אלול.

אלא שגם כאשר ידוע בבירור מה טוב ומה לא — לא תמיד קל לבצע בפועל, במדה מלאה, את המעשים הטובים והרצויים, ובמיוחד כאשר נדרש צעד המנוגד לשכל (המוגבל) או מנוגד לרצון ולתאוה העצמיים החזקים. ישנם — או נדמה שישנם — קשיים ונסיונות שונים, שלפיכך מתפלל כל יהודי, ואפילו צדיק, מדי בקר בראשית היום: "אל תביאנו לידי נסיון" וכו'. גם כאן בא הקב"ה לעזרה וישע — כאשר האדם מקבל החלטה איתנה לעמוד בנסיון.

זה תוכן של המלה "וישע"י" הבאה בהמשך ל"ה' אורי" שבפסוק האמור.

המעבר משנה אחת לשניה אינו מאורע "קלנדרי" בלבד, באשר נוספה שנה חדשה. הכוונה והתכלית היא להרבות טוב וקדושה, להתרומם לדרגה יתירה ונעלית באופן של תוספת ועליה בעניני תורה ומצוות. הרי ככל

מתאחד הוא: ראה תניא פ"ה. וע"פ המבואר שם י"ל שע"י התמדה בלימוד התורה נעשה שכלו — שכל דתורה (ע"ד הרגל נעשה טבע) ויש לסמוך עליו. אלא שמצד שכל דתורה — אפ"ל כמה סברות ואלו ואלו דא"ח (עירובין יג, ב) ואדרכא מעלת התורה שלא ניתנה חתוכה (ירוש' סנה' פ"ד ה"ב): ולבוא לפס"ד — ה"ז ע"י והוי' עמו (סנה' צג, ב) וראה אוה"ת להצ"צ יתרו ע' תתצ ואילך.

פעמיים ביום: להעיר ממחז"ל דשנים ליום (התמידים) — מכפרים שאין עון (במדב"ר כא, כא. תנחומא שם). וי"ל דמזה סמך למנהגנו לומר בשני' בתפלת המנחה (ראה שער הכולל פי"א ס"ק כח).

נדמה: להעיר מסוכה (נב, א) נדמה להם כהר גבוה. וצ"ע ששם נאמר זה בצדיקים. ואפילו צדיק: וכידוע הדוגמא כשאמר דוד בחנני ה' ונסני ה' (סנה' קז, א. זח"א פב, א). הקב"ה לעזרה וישע — כאשר האדם מקבל וכו': וכמחז"ל שהקב"ה עוזרו; הבא לטהר מסייעין אותו (סוכה נב, ב. יומא לח, סע"ב).

לדרגה יתירה ונעלית: ראה אגה"ק סי"ד: ובכל שנה ושנה יורד כו' אור חדש כו' שלא היה מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה כו' גילוי תלוי במעשה התחתונים כו'.

שהעבר היה טוב – אפילו לגבי אנשים גדולים וצדיקים – אין זה טוב במדה מספקת כאשר ישנה דריכה במקום, ולכן יש להתאמץ ללכת "מחיל אל חיל" מעלה-מעלה. שוב מזדקקים לעזרת הקב"ה שיתן את הכוח הדרוש להתעלות בחיי יום יום, באופן שהיום הנוכחי יהא טוב יותר מיום אתמול, ויום מחר – טוב יותר מן היום.

וזה התוכן של המלים "ה' מעוז חיי" שבהמשך הפסוק האמור.

יעזור ה', שבבואנו מן היום הבהיר ח"י אלול, יום הולדת שני המאורות הגדולים, גדולי ישראל בשעתם ובדורות הבאים – הבעל-שם טוב, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" והשלחן-ערוך – שהקדישו את חייהם לחיזוק אהבת השם, אהבת התורה, ואהבת ישראל, הכוללת גם יהודי "זר", שלא נפגש בו מעולם, שגם אליו תהיה אהבת ישראל, "ואהבת לרעך", במדה של "כמוך" –

שיעשה כל אחד וכל אחת בעניינים האמורים, לטובתו העצמית ולטובת הזולת, במדה גדלה והולכת, ודבר זה יעורר ודאי ו"ימשיך" – במדתו של הקב"ה שהיא "מדה כנגד מדה" (אך באופן גדול ורב יותר – מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה) –

שיתקיים בפועל ממשי: "ה' אורי וישעי גוי מעוז חיי" ושיבוצעו כל העניינים מתוך הרחבה בשמחה ובטוב לבב,

ודבר זה יחיש את מילוי ההבטחה האלקית (שבהמשך המזמור): לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו .. ואזבחה באהלו זבחי תרועה –

ח"י אלול .. הגדולים: ראה ס' השיחות ה'תש"ג ע' 141.
 "מדה כנגד מדה": סוטה ט, ב. ובכ"מ. וידוע פ"י הבעש"ט עה"פ ה' צלך (קדושת לוי עה"ת – קדושה שני קרוב לסופה). ובאור תורה להה"מ רמזי תהלים עה"פ ה' צלך ע"י ימינך שזהו "ע"י אהבה לבנים (כני ישראל) וזהו ע"י ימינך והוא ע"ד אברהם אוהבי".
 גדול ורב יותר: היינו באיכות ובכמות. ולהעיר ממחז"ל דמדה טובה מרובה כו' ת"ק פעמים (תוספתא סוטה רפ"ד). אגה"ק ס"ח: דלכאורה זו אינה מן המדה כו'.

בבית המקדש שיבנה במקומו ע"י "מלך מבית דוד" — משיח צדקנו,
בגאולתנו האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה לכתובה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

1224567

מנחם שניאורסאהן

התשל"א

כג

"אתם נצבים .. כולכם .. ראשיכם שבטיכם"

ב"ה, ימי הסליחות, התשל"א
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בימים אלה, ימי ההכנה לראש-השנה, ישנה חשיבות ראשונה לידיעה
ברורה את משמעות ראש-השנה, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

במקומו .. דוד: רמכ"ם ה' מלכים ספי"א ומסיים: שיקבץ "נדחי ישראל כו' ויתקן את
העולם כולו לעבוד את ה' ביחד". ובסיום הפרק שלאחריו (והוא גם סיום ספרו יד החזקה):
ובאותו הזמן כו' יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים כו' כי מלאה הארץ דעה
את ה' כמים לים מכסים.

כג

ימי ההכנה: דבהתחלתם אומרים: במוצאי מנוחה .. זוחלים ורועדים מיום בואך (ר"ה).
וביותר עפמשי"כ בעטו"ק (לשו"ע או"ח רסתקפ"א) שהם ימי ביקור עצמו (דוגמת קרבן) דר"ה:
(וכדי שיהי' לעולם יום קבוע — מקדימים ליום א. לבוש שם).

כג: תרגום חפשי. המו"ל.

לענין זה אפשר ללמוד רבות גם מן הדברים שהתורה קבעה שיהיו לפני ראש השנה וישמשו כהכנה לראש־השנה.

שהרי התורה היא "תורה אור" — הוראותיה מבהירות ומאירות את אורח החיים היהודי לכל פרטיו.

★ ★ ★

בין הענינים הקשורים ישירות לראש־השנה ומשמשים כהכנה לראש־השנה — יש למנות את העובדה ש"קביעות" קריאת־התורה היא כזאת

תמיד נקראת בשבת שלפני ראש־השנה פרשת "נצבים". התאחדות בני ישראל "לפני ה' אלקיך" במטרה "לעברך בברית" היא, כפי שדורשת התורה, באופן של "כולכם" — ויחד עם זאת יש לכל אחד שלימות ותפקידים מיוחדים לו מן "ראשיכם" עד "שואב מימך". על אלו שהם "ראשיכם (ל)שבטיכם" מוטלת החובה שלא להחמיץ את ההזדמנות ע"י נאומים בבעיות העולם, יש לנצל את ההתעוררות לחיזוק ועידוד יהודים לקיום התורה ללא פשרות, באופן של "נצבים".

שתמיד נקראת בשבת שלפני ראש־השנה פרשת "נצבים" — שבה פונה התורה לכל אחד מישראל: "אתם נצבים" גו'.

הפרשה פותחת בהצהרה: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם גו' עד שואב מימך, לעברך בברית ה' אלקיך גו'".

"תורה אור" .. לכל פרטיו: ראה דרז"ל למשלי ו, כג. זח"ג (נג, ב): איקרי תורה כגין דאורי וגלי במאי דהוי סתים. ומשנה ברורה: הפך בה דכלא בה* ובה תחזי (אבות ספ"ה ובפיה"מ שם). שלפני ראש השנה .. "נצבים": טשו"ע או"ח סתכ"ח.

(* כמו שבמכ' לא קאי בדיוק הכפל הפך כו' הפך ולכן לא הועתקה התחלת הענין כן לא הועתקה התחלת התיבה השיוכת להכפל (ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א).

על השאלה אם הפי' ב"לעברך" (שבקטע המתחיל: "הפרשה") הוא כפי' רש"י, ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אדמו"ר הזקן בלקו"ת (מד, ב): עשה לנו ה"א כו'. וראה תרגום אונקלוס. וי"ל דהא דבקיצור לד"ה אתם נצבים ס"ב הל': והיינו כדו כו' — מרמז לפי' הרמב"ן שגם הוא מפרש כן.

יש, לכאורה, סתירה בקטע זה: תחלה נאמר "נצבים .. כולכם" ("כולכם" – ללא הבדל), ומיד לאחר מכן נמנים סוגים שונים – כל אחד בנפרד. ובכלל: לשם מה מפרטת התורה את בעלי הדרגות השונות בישראל, למן הנעלה שבהם ועד הנחות שבהם, בשעה שבמושג "כולכם" נכללים כבר כל אלה?

אלא שדבר זה עצמו כולל הוראה עיקרית, על הצורך בשני הדברים יחד: (א) "כולכם" – כלומר: "לאחדים כאחד", אך יחד עם זאת הרי (ב) יש לכל אחד ולכל אחת מבני ישראל שליחות ותפקיד המיוחדים לכל אחד לפי מעמדו ומצבו.

ברם, הדבר מעורר שאלה: מאחר שהכרחית חלוקה, וחלוקה קיצונית למן "ראשיכם" ועד "שואב מימך" – איך מושגת, בד בבד, התאחדות והתייחדות עד כדי "כולכם – כאחד"?

התשובה היא: "אתם נצבים היום כולכם – לפני ה' אלקיכם". משמעות "נצבים" (יותר מ"עומדים") היא – עמידה יציבה ואיתנה, בהכרה מלאה של עמידה לפני ה' שהוא "אלקיכם", שהוא כוחכם וכל מהותכם. בזאת שווים כל בני ישראל, ודבר זה מאחד אותם "כולכם כאחד".

הדבר יובן באמצעות השוואה פשוטה: כשקבוצת אנשים מתאחדת ליצירת חבורה מסוימת אם למטרה מסחרית, או למטרה מדעית או לכל

סתירה: ראה ג"כ אור החיים כאן.
הוראה עיקרית: עיין בכ"ז לקו"ת ר"פ נצבים.
בשני הדברים יחד: להעיר מדוגמתו בכריאת העולם – ע"פ משנ"ת בליקוטי לוי יצחק – לתניא פכ"א.
"נצבים" .. מ"עומדים": ראה אור התורה להצ"צ עה"פ ע' א'רא ואילך.
"אלקיכם" .. מהותכם: ראה טושו"ע או"ח ס"ה.

במענה להשאלה: אם זה מש"כ בסוף הקטע התשובה היא 'בזאת שווים כל ישראל, ודבר זה מאחד אותם "כולכם כאחד", הוא כולכם כאחד – מלמעלמ"ט, ומש"כ בהקטע והתורה מסבירה – "לכל אחד ישנה .. לפי מעמדו ומצבו", הוא כולכם כאחד – מלמעלמ"ע, ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: מצד הבריאה דחלק ממש – חפץ חסד (– מלמעלמ"ט) ואח"כ מצד העבודה (– מלמעלמ"ע).

מטרה שהיא, מתאחדים בני הקבוצה לזמן מסויים ולתכלית מסוימת שלשמה נדרשת מכל אחד מהם השתתפות של כסף או של עמל או של ידע וכד'. אך לגבי שאר תכונותיו וכוחותיו – מהווה כל אחד מבני הקבוצה "עולם" לעצמו.

לא כן כאשר התאחדות בני ישראל היא, כפי שדורשת התורה, "לפני ה' אלקיכם", כאמור, במטרה "לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו, אשר ה' אלקיך כורת עמך היום", הרי ברית זו מקיפה את כל האדם על כל כוחותיו (ה"כולכם" שבכל אחד לכשעצמו), והיא מהווה התאחדות מלאה ונצחית של "כולכם כאחד" (ושל "כולכם" עם "ה' אלקיך").

והתורה מסבירה עוד: אותו "כולכם" חלוק ל"ראשיכם" .. עד שואב מימך", שכל אחד מהם, בתכונתו המיוחדת (ובפעולותיו המיוחדות), עובר בברית עם הקב"ה. כל פעולה בודדת, של אחד מ"ראשיכם" כראש או של "שואב מימך" בתור שכזה, פעולה הנעשית לפי הוראות "ה' אלקיך" (בתורתו), – מהווה ביטוי לברית הכללית של "כולכם" עם "ה' אלקיך". לכל אחד ישנה השליחות האלקית המיוחדת לפי מעמדו ומצבו, ובאופן כזה, כשכל אחד ממלא את שליחותו, נעשית ההתאחדות של כלל ישראל, "כולכם – כאחד".

הדברים האמורים מוליכים לנקודה, החייבת להיות מודגשת שוב כ"דבר בעתו", לגבי אלה שהם בבחינת "ראשיכם (ל)שבטיכם" – מנהיגים

כל אחד .. "עולם" לעצמו: סנה' לז, א – לח, א.
 (ה"כולכם" שבכל אחד: ראה אור תורה להה"מ פ' תרומה: שכולו נקרא איש כו' (נת') כאוה"ת להצ"צ שם ע' א'רז). ובפס"ד בטושו"ע (או"ח סרל"א): בפ"ל דרכיך דעהו כו' כל מעשיך יהיו לשם שמים. יתרה מזה ברמב"ם הל' דעות רפ"ה: כשם שהחכם ניכר בחכמתו .. כך צריך כו'.

שכל אחד .. בתכונתו המיוחדת: לקו"ת שם. טעמי המצות להאריז"ל ונת' בסהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל.

מודגשת שוב: בארוכה במכתב לימי הסליחות ה'תשכ"ג* (לקו"ש כרך ד' ע' 1356).
 "ראשיכם (ל)שבטיכם": רש"י (עה"פ). וכ"מ בירושלמי סוף הוריות. אבל ראה תיב"ע

(*) נדפס לעיל מכתב טו. המו"ל.

רוחניים בקהלותיהם או בעלי השפעה בחוגים שלהם, עד לכל אחד כראש למשפחתו.

הדבר מובן שתפקידו ומשימתו הראשוניים של מנהיג רוחני, במיוחד בזמן הימים הנוראים, ימי התעוררות וחשבון-נפש, הם לחזק את כל עניני התורה והמצוות בין מקבלי השפעתו, בפועל מעשי בחיי יום-יום, ולגבי אלה שמסיבות שונות התרחקו, לעת עתה, מיהדות – לעורר אצלם רגש של תשובה, של חזרה למקורם, ושל פתיחת חיים של יהודי שלם ביהדות שלמה לכל השנה.

לדאבון לב מוחמצת לפעמים ההזדמנות הטובה ביותר של השנה – עלידי נאומים ודיונים על נושאי ובעיות עולם, אשר עם כל חשיבותם אינם כלל בטוח השפעתם של הנואם ושל שומעיו אשר אינם מסוגלים כלל לסייע לפתרונם. הדבר מצער ומדאיב ביותר, כשבמקום לנצל את רגעי ההתעוררות הרוחנית היהודית, לשם חיזוק ועידוד יהודים בעובדה שהם עומדים בברית כוללת ונצחית עם "ה' אלקיך", ושהקב"ה בעצמו הטיל עליהם – על כל אחד מהם במיוחד, למ"ראשיכם" ועד "שואב מימך" – שליחות, ולשם הסברת תפקידו של כל יהודי בחיי יום-יום, הרי במקום זאת – מוקדשים הזמן ותשומת הלב לבעיות כלל-עולמיות, למדיניות של ממשלות, ובכלל לענינים שאינם נוגעים כלל למקום זה ולזמן זה.

ואם יטען אדם שבזמנים ובתנאים הנוכחים קשה ליהודי לשמור על יהדות שלמה ללא פשרות, בכל השנה ובכל מציאותו –

– אומרת התורה: "אתם נצבים היום" גוי, לא כלשון של ציווי או של הבטחה לעתיד, כי אם – בעובדה. על בני ישראל לדעת שהם נצבים איתן לפני ה', שהוא חייהם וכוחם, אלא שהכרחי שכל אחד ואחת יוציאו את הדבר "מן ההעלם אל הגילוי" ו"מן הכוח אל הפועל".

עה"פ. זח"כ (פכ, א). לקו"ת שם.

בקהלותיהם .. בחוגים .. למשפחתו: ראה שבת נד, סע"ב.

ימי התעוררות .. תשובה כזו: ראה דרך חיים שער התשובה פ"כ ובתחלתו.

ובבטחון זה של "נצבים" באים היהודים – כל יהודי וכל היהודים בלי יוצא מן הכלל, למן "ראשיכם" ועד "שואב מימך" – אל ההכתרה, כביכול, של הקב"ה בימי ראש-השנה, "ומלכותו" – ברצון קבלו עליהם" בלב שלם ובהתעוררות גדולה, ומכריזים על הקב"ה כ"מלך ישראל וגואלו" וכ"מלך על כל הארץ".

★ ★ ★

ויהי רצון שכל יהודי – איש, אשה וילד – ייעשה בימים הבאים ^(יום 11-12) חֲדוּר בְרוּחַ ראש השנה ויתחיל את השנה החדשה באופן של "נצבים", לבצע בטוחות ואיתנות את השליחות האלקית שהקב"ה מטיל על כל יהודי לפי מעמדו ומצבו.

– לבצעה בימי ראש-השנה, בימים שלאחר ראש-השנה, ובכל ימות השנה, "היום" במשמעות של כל יום ויום,

והקב"ה ודאי יקיים הבטחתו האמורה מיד לאחר מכן: "למען הקים אותך היום" (במשמעות של כל יום ויום) – "לו לעם",

וגם לפי פירוש חכמינו ז"ל: "היום", כשם שביום, הרי לפני כן שורר חשך ולאחר מכן בא האור, כך יהא, אצל כל יהודי בפרט ואצל כלל ישראל, אור אמת,

עד שתקויים ההבטחה: "עתיד להאיר לכם אור עולם", אור נצחי, לעולם ועד, בגאולה האמתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו,

ההכתרה .. ראש-השנה: שלכן בכל תפלות ר"ה (גם בערבית) הבקשה מלוך על העולם כו'. בארוכה במכ' הנ"ל.

"ומלכותו ברצון .. ובהתעוררות: ראה ד"ה מן המיצר תר"ס. יו"ט שר"ה תש"ג. כ"מלך ישראל: ועי"ז ואח"כ מלך על כל הארץ (ראה המשך וככה פפ"א-פב. חייב אדם לכרך פ"ט, פי"ג).

הבטחתו .. האור: וידוע תורת הבעש"ט: אתם נצבים היום .. ראש השנה .. נצבים קיימים ועומדים והיינו שזוכים בדין ("היום יום" – כה אלול).

חכמינו ז"ל .. אור עולם: תנחומא בפרשתנו.

אור עולם: תנחומא בפרשתנו.

אור עולם: ומסיים בתנחומא שנאמר והי' לך הוי' לאור עולם, ויל"פ שאור עולם זה

יהיה ע"ד: הוי' אורי.

ובהתאם לתפלתו של דוד, נעים זמירות ישראל: אלקים להצילני הוי'
 לעזרתי חושה — במהרה בימינו ממש.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
 לשנה טובה ומתוקה

צבע הקיבול

מנחם שניאורסאהן

כד

.. "עד שואב מימך"

בי"ה, בין כסה לעשור, ה'תשל"ב
 ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
 בכל מקום שהם
 ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מימי ראש-השנה, בהם כל בני ישראל כאחד קיבלו עליהם
 מלכותו, יתברך, ברצון, תוך התגלות בחיי יום יום, בהתאם לבקשה: "גלה
 כבוד מלכותך עלינו" —

נעים זמירות ישראל: מנעים זמירותיהם של ישראל (שהש"ר ד, ד).
 אלקים .. חושה: תהלים ע, ב.

הוי' לעזרתי חושה: להעיר מהבטחת הוי' (ישעי' ס, כב): אני ה' בעתה אחישנה.

כד

בין כסה לעשור: י"ל שכל ימים אלה הם — בכמה דברים — ענין אחד ממש (נקודה
 אחת). ולכן מזכירים נשמות (רק) ביוהכ"פ, משא"כ בחה"פ וחה"ש, אף שגם הם המשך וענין
 אחד (ראה תנחומא ס"פ פנחס). וגם יוהכ"פ נק' ר"ה (יחזקאל מ, א. תוד"ה ואת (נדרים כג, ב).

כד: תרגום חפשי. המשך למכתב כג. המו"ל.

— ואשר, כאמור במכתב הקודם, יש כאן שני הדברים: (א) "אתם נצבים היום כולכם", שכל בני ישראל עומדים ביציבות ביום ראש-השנה בדרגת "כולכם כאחד", ויחד עם זה — (ב) קיימת חלוקת דרגות למן "ראשיכם" ועד "שואב מימך". כפי שהוסבר בפירוט במכתב הקודם קשורים ותלויים שני הדברים זה בזה, אשר הם מהווים "קומה שלימה" המכילה את כל החלקים בשלמות, למן ה"ראש" ועד ה"עקב" —

למרות שהראש מנהל את הגוף — יש לרגלים ולעקבים יתרון בכך שהן מזליכות את כל הגוף, יחד עם הראש. "שואב המים" הניחן בכשרונות הפשוטים ביותר, עשוי להגיע דווקא בגלל מצבו לקיום המצוות ביתר עמקות ולבביות. תופעה זו מקשרת אותו עם הקב"ה, ונעשה ל"ראש" בקיום המצוות ואלה שלא עברו את "כור הברזל" — יכולים ללמוד ממנו. עם זאת יש להישמר מטעות ולבחון היטב אם אינו משוחד בהימנעותו מקיום מצוות.

— רצוני בזה להתעכב על נקודה נוספת, אותה מסביר אדמו"ר הזקן בדונו בענין האמור, והיא — שמבחינות מסוימות ממלא ה"עקב" את תפקיד ה"ראש" וה"ראש" הולך אחריו. הרי בגשמיות אנו רואים שלמרות העובדה שהראש מנהל את הגוף כולו — יש לרגלים ולעקבים יתרון בכך שהן מזליכות את כל הגוף, יחד עם הראש, ממקום אחד למשנהו.

יש, איפוא, להבין כיצד יתכן בנמשל (ברוחניות) ש"שואב מימך" יתעלה לדרגת "ראש" ויהיה דוגמא ל"ראשיכם", כך שיקבלו השפעה

ובירוש' (ר"ה בתחלתה) פליג אפשטי' דקרא אבל לא על הענין. ועיין לקו"ת ר"ה (נח, א. סד, א). ועבדים יוצאים לחירות — בשנת היובל — בר"ה ויוהכ"פ (ראה ר"ה ת, ב). וראה ג"כ זח"ג (ק, ב). ואכ"מ.

במכתב הקודם: דימי הסליחות, ה'תשל"א*.
 כאחד" .. חלוקת דרגות: ראה תניא פ' לב ובהערות לתניא בלקוטי לוי יצחק שם. מסביר אדמו"ר הזקן: לקו"ת ר"פ נצבים.
 מזליכות .. למשנהו: בלקו"ת שם: יתרון ומעלה להרגלים שצריך להלך בהם. וי"ל שהכוונה לאמיתת ענין ההליכה שהיא בלי גבול (ד"ה אם בחוקותי, ש"ת. ובכ"מ).

* נדפס לעיל מכתב כג. המו"ל.

מ"שואב מימיד". הרי המשמעות הרוחנית של "ראשיכם" היא – שכל, הבנה והעמקה, בשעה שהמושג "שואב מימיד" מתייחס לאלה שגישתם לרוחניות (קיום המצוות) היא, תכופות, מיכנית בלבד, כפי שזה לגבי "שואב מים", תפקיד שאינו דורש מחשבה והבנה מיוחדת, כי אם ביצעו באמונה. כיצד יתכן, איפוא, ש"שואב מימיד" יהווה "ראש" במדה ש"ראשיכם" ילכו בעקבותיו?

יתר על כן: בסוג "שואב מימיד", כלומר – בסוג היהודים הפשוטים ביותר, קיימים שוב הבדלי דרגות עד שנכללים בו כאלה אשר – כדוגמת שואב מים לפי משמעותו הפשוטה – ניחנו בכשרונות הפשוטים ביותר, בלי כל מיומנות לעיסוק שכלי כלשהו, וגדלו בעוני, מבלי כל אפשרות ללימוד תורה, אלא שכיון שעם-הארצות והבורות שלהם אינן כלל באשמתם – הרי הם בבחינת "אנוסים", והם נכללים ומתאחדים עם "כולכם".

– כיצד, אם כן, יכול גם סוג זה להתעלות לדרגת "ראש", כאמור?

★ ★ ★

וכאן מתעוררת שאלה נוספת: מאחר והקב"ה עצמו הורה ודרש מכל יהודי איך להתנהג בחיי יום יום – כיצד יתכן בכלל שייווצר מצב בו לא תהיה ליהודי האפשרות להתנהג בכל הפרטים כפי רצון הקב"ה – אדון כל העולם? – והרי, כפי שאנו רואים, קיים בכל זאת מצב בו יהודים – למרות מיטב רצונם, ואפילו במסירות-נפש – אינם מסוגלים באמת לקיים רצון השי"ת על כל הפרטים, מחמת נסיבות צדדיות שאין להם עליהן שליטה. המשל אומר על כגון דא: מסירת-נפש יכולה להביא לקפיצה מן הגג, ממעלה למטה, אך אינה מסוגלת להועיל לקפיצה מן הקרקע אל הגג.

★ ★ ★

אינן כלל באשמתם: וע"ד לפי פרש"י (מתנחומא) עה"פ שזהו כנענים שנתגיירו – הרי סורם (טבעם) רע (כנענים) בתולדתם. ומש"כ ברא"ם וכו' שלא קבלם משה – צע"ג שהרי מפורש שהכניסם כברית גו'.
אדון כל העולם וכו': להעיר מדבר המרגלים שאמרו אין בעה"ב יכול להוציא כו' (סוטה לה. א.).

התשובה לשאלות שהתעוררו לעיל – על-כל-פנים בקצרה:

נכון, אמנם, שהמעשה – עיקר, העיקר הוא העשייה בפועל, אך מאידך יש גם חשיבות עליונה לרגש וכוונה. כאשר נוצר, אם כן, פעמים, מצב בו בלתי אפשרי ליהודי, ואפילו על-ידי מסירת-נפש, לקיים את ציווי הקב"ה במעשה בפועל – מעורר הדבר אצל היהודי כאב וצער על שאינו יכול לקיים מצוה מסוימת, כאב אמתי וצער עמוק, התוקפים את כל מהותו של האדם מקצה אל קצה, עד שנוגעים בעצם נשמתו. תופעה זו מביאה את היהודי לידי התקשרות עמוקה עם הקב"ה, עם התורה והמצוות, ועם היהדות בכלל, התקשרות כזו אשר בלעדי חוויית הצער לא היה יכול להגיע אליה. במקרה כזה, הרי לא זו בלבד שאין האדם מקבל עונש חי"ו על אי קיום המצוה בפועל, שכן הוא בבחינת אנוס, אלא, אדרבה, הוא מקבל שכר על שרצה באמת לקיים את המצוה. מה שחשוב יותר: על-ידי החווייה העמוקה מקבלים מעתה חיי הנשמה שלו מימדים של עומק השלימות אשר אחרת לא היה מסוגל (אולי) להגיע אליהם.

יתר על כן: גם ביחס למעשה בפועל רואים אנו שכאשר לאחר מכן עוזר הקב"ה ומוציא את היהודי מן המצב ההוא ומעמידו בסדר חיים כזה, בו אפשר לו לקיים את המצוה, או המצוות, אותן לא היה יכול לקיים ¹²³⁴⁵⁶⁷ במצבו הקודם – הרי הוא מקיים את המצוות בעמקות, באורה, ובלבבות במדה שלא זכה לה עד עתה.

כך נעשה אותו "שואב מימיד" ל"ראש" בקיום המצוות באופן המושלם ביותר, בכל הלב והרגש, ואלה שלא עברו את "כור הברזל" – יכולים ללמוד ולהתרשם ממנו, וללכת בעקבותיו.

★ ★ ★

ברס, הכרח להבהיר בזה נקודה חשובה מאד:

בעצם נשמתו .. למעשה בפועל: להעיר מקונטרס העבודה פ"ה.
שרצה באמת: קדושין מ, א.
מענתה: ע"ד מש"כ בתניא פ"ז בנוגע לבעל חשובה: כי עד הנה הייתה כו'.
עומק השלימות: להעיר ממאמר אדמו"ר האמצעי "להבין ענין לקיחת אנשי חיל"

היצר-הרע הנו "אומן במלאכתו" ומומחה גדול, במיוחד כאשר הוא מצליח לערב את השוחד הגדול ביותר – "אהבת עצמו". אחד מן האמצעים שלו הוא לפתות את האדם שלא לעשות מצוה באמתלא שהוא "אנוס". הוא מוצא לצורך זה הסברים שונים ו"הוכחות", אינו נותן מנוח, ומרעיש ללא הרף.

ומאחר ש"אדם קרוב אצל עצמו", וקשה לו מאד להיות אובייקטיבי בענין הנוגע לו עצמו, – עליו לדעת שעצם הדבר שנדמה לו שהוא אנוס, אינו מהווה כלל הוכחה שאכן כך הוא המצב. לפיכך, לשם הבהרת מצבו עליו לפנות לאחד שאינו משוחד בדבר, אף אינו משוחד בגלל רצון למצוא חן בעיני הזולת, דוקא לאחד העומד כולו בהשקפה של תורת אמת, והרי "אמת" משמעותה – בלי פשרות, ורק הוא מסוגל להאיר לו את המצב ולהסביר לו אם אמנם כאן מקרה של "אנוס", או רק דמיון שנוצר על-ידי "זקן וכסיל" הוא היצר הרע.

יעזור השי"ת, שבעמדנו בימים בהם "התשובה יפה ביותר ומתקבלת היא מיד", מועד מסוגל ביותר לתשובה, המתקבלת מיד – ינוצל הזמן בו הקב"ה מבקש ומצווה לבני ישראל: "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", וענין התשובה, שהוא שיבת כל אחד ואחת ל"אני" האמיתי של כל יהודי, איש ואשה, "חלק אלוהה ממעל ממש", יתבטא בכל פרטי חיי יום-יום, במחשבה דיבור ומעשה, במדה המושלמת ביותר, כאמור.

ויתן נא ה' – ואכן יתן – לכל אחד ואחת את האפשרות המלאה,

"זקן וכסיל" הוא היצר הרע: זח"א ר"פ וישב.

יפה ביותר ומתקבלת היא מיד: רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו. ומסיים שנאמר דרשו ה' בהמצאו. ובכו"כ כת"י הרמב"ם מובא גם סיום הכתוב: קראוהו בהיותו קרוב. ועפ"ז תוכן ראייתו במילואה: יפה ביותר – ממש"נ בהמצאו, מתקבלת מיד – ממש"נ בהיותו קרוב. מבקש ומצווה: שזהו גם נתינת כח – שהרי הקב"ה עוזרו לקיים המצווה עליו. ל"אני" האמיתי: ראה רמב"ם הל' גרושין ספ"ב. להעיר מלקו"ת ר"פ האזינו. "חלק .. ממש": תניא רפ"ב. ולהעיר מהערות הצ"צ שם.

מתוך בריאות ושמחה, ללמוד תורה ולקיים מצוות — "כמצות רצונך" — במלוא המובן.

בברכה לכל אחד ואחת בתוככי כלל ישראל
לחתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

כה

0234567

"לא תעשה כל מלאכה" — "אדם לעמל יולד"

בי"ה, ח"י אלול, ה'תשל"ב
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

זמן ההכנה לראש־השנה, זה היום בו השלים הקב"ה את בריאת העולם עם בריאת האדם, בחיר הנבראים, הוא גם הזמן להתבונן בבריאה

"כמצות רצונך": ראה המשך וככה פי"ז ואילך.

כה

ח"י אלול: י"ב ימים האחרונים דחדש (אלול) החשבון דשנה העוברת — מתאימים ל"ב חדשי השנה — וח"י אלול לחשבון דחדש חשרי העבר (ס' השיחות, ה'תש"ג ע' קצו, קצט).

השלים .. עם .. האדם בחיר הנבראים: כמחז"ל אהור למעשה בראשית (ברכות סא, א) כדי שיכנס לסעודה מיד, שימצא הכל כו' (סנה' לח, א ובפרש"י).
בחיר הנבראים: ראה זח"ג (מח, א). ובזח"א (לד, ב) דכד בעא קוב"ה למברי אדם אזדעוהו כל עילאין ותחאין (ראה לקוטי לוי יצחק לזהר שם) וראה עבודת הקודש ח"ג פג"ד.

כה: תרגום חפשי. המו"ל.

יחודו של ראש השנה שחל
 בשבת שקדושתו מתאחדת עם
 קדושת השבת. בכך מנהיג
 ה"ראש" את כל ימות השנה
 באופן של "לא תעשה מלאכה".
 יחד עם זאת — אין הדבר סותר
 לקביעה כי "אדם לעמל יולד".
 ההוראה מכך היא שיש להכניס
 "שבתיות" לכל ימות השנה
 ושעיקר העמל יהיה בצד הרוחני
 — עמל תורה ומצוות, ושגם
 בעמל מלאכה תתבטא הרוחניות.

ובאופן הבריאה, ולהסיק מכך
 — כמו מכל דבר — הוראות, עד
 — בנוגע לחיי יום-יום, והמעשה
 הוא העיקר.

לפי רצון הבורא שיהיה
 "מה רבו מעשיך", מורכב העולם
 מדברים נפרדים ושונים לאין
 ספור. ברם, יחד עם זאת יש לכל
 הדברים קוים פנימיים מסויימים
 הקושרים ומאחדים אותם כולם
 ליחידה אחת.

הדבר מובן בהתחשב בכך

שכל הדברים בעולם נבראו ע"י בורא אחד ויחיד, ע"י הוי' אחד. לפיכך
 ישנה גם אחדות פנימית ואמיתית בכל הדברים שברא, מן ה"דומם" ועד
 ל"מדבר". מובן אמנם שהאחדות מורגשת יותר בין הדברים הנמנים על סוג
 אחד: דומם, צומח, חי, או מדבר.

רעיון זה ביטאו חכמינו, זכרונם לברכה, במיוחד בקשר עם האדם.
 חכמינו אומרים: "הקדוש ברוך הוא טובע כל אדם בחותמו של אדם
 הראשון, ואין אחד מהן דומה לחבירו וכו' אין פרצופיהן דומים זה לזה
 וכו' בשלשה דברים אדם משתנה מחבירו, בקול, במראה ובדעת".

★ ★ ★

כמו מכל דבר: להעיר מתורת הבעש"ט שבכל דבר שהאדם רואה או שומע יש בזה
 הוראה בעבודתו לקונו (היום יום ט' אייר).

"מה רבו מעשיך": ראה תו"א וארא (נו, ב). וברשימות הצ"צ לתהלים (קד, כד) מה רבו
 שלכך ריבוי הנבראים עוד זאת כל נברא יש בו ריבוי בחי' שהוא ביבשה ובים כו' — ועפ"ז
 מובנת דחז"ל בזה כחולין (קכז, א). — בארוכה — ד"ה שכחי ירושלים — השני (תורת
 שמואל — תרכ"ז).

כולם ליחידה אחת: להעיר מאבות ספ"ו: כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא
 לכבודו כו' ובמד"ש שם בכל הארבעה עולמות. וכד"ה כי חלק תרצ"ט — מוכח דהכוונה גם
 לאבי"ע הכלליים.

הוי' אחד: הוי' (גם) ל' מהוה. וכנ"ל מה רבו מעשיך — הוי'. ושם אלקים (ל' רבים)
 — הוא רק נרתק (שער היחוד והאמונה פ"ד ואילך).
 חכמינו אומרים .. ובדעת: סנהדרין לת, א.

העקרון של שוני בדבד עם אחדות, הקיים בכל הדברים שבעולם, קיים גם ביחס לזמן. הזמן מחולק ליום ולילה, ימי חול ושבת וחג וכו'. לכל תקופה ישנן סגולות ומשמעויות מיוחדות בכלל ולאדם בפרט, אך יחד עם זאת ישנם עניינים הקושרים ומאחדים את כל התקופות לחטיבה אחת.

כך גם בקשר לראש-השנה: כל ראש-השנה דומה לחבריו בעניינים רבים, כגון בהוראות הכלליות לגבי השנה החדשה, וכפי שצויין תכופות שראש-השנה מהוה ה"ראש" של השנה. אלא שיחד עם זאת, מהוה כל ראש-השנה דבר חדש ומיוחד במינו, הוא מביא התחדשות מיוחדת בעולם, כוחות וסגולות מחודשים.

במיוחד בולט יחודו של יום ראש-השנה לגבי מרבית ימי ראש-השנה – כאשר יום טוב של ר"ה חל להיות בשבת, כפי הקביעות של השנה. במקרה זה מתאחדת קדושת ראש-השנה עם קדושת השבת, ויש לראש-השנה משמעות ותוכן חדשים, אשר בהיותו, כאמור, "ראש" לשנה, עליהם להשתקף בחיי יום-יום של כל השנה.

השוני הכללי בין ימי חול לבין יום השבת, במיוחד בנוגע לאדם, הוא בכך שימי החול הם ימי עבודה ("ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך") ואילו יום השבת הוא יום מנוחה ("לא תעשה כל מלאכה").

לכאורה, בלתי מובן: כפי שהתורה מורה – "אדם לעמל יולד" (בהפסקות של מנוחה, שינה, וכיוצא בזה, על-מנת לאפשר את המשך העמל).

כל התקופות לחטיבה אחת: יתרה מזו ראה ר"ה (יח, סע"א) נסקרין בסקירה אחת. ובעטרת ראש שער ר"ה פ"ד ואילך (בפני צופה ומביט עד סוף כל הדורות). לחטיבה אחת: להעיר מענינא דר"ה דב' הימים "נחשבים כיום א' ארוך" (שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר).

דבר חדש: ראה אגה"ק סי"ד.
יום .. בשבת: ראה ד"ה יו"ט של ר"ה, תרס"ו. ובכ"מ.
("ששת .. מלאכה"): שמות כ, ט"ז.
"אדם לעמל יולד": איוב ה, ז. וראה סנה' צט, ב. ובכ"ד (פי"ג, ז): לא נברא אדם אלא לעמל. וראה מכתב דר"ח וי"א ניסן תשל"כ*.

(*) נדפסו לקמו ח"ב מכתבים קטז. קיז. המו"ל.

לפי זה יוצא שראש-השנה שחל בשבת, המבטא את הענין של "לא תעשה כל מלאכה" גם כ"ראש" ומנהיג לכל ימי השנה הבאה ולכל יום מהם, עומד בסתירה לעקרון של "אדם לעמל יולד"?

— אחד ההסברים המתרצים סתירה זו — הוא: האדם מורכב מדברים ותכונות שונים ומגוונים, ובאופן כללי — מגוף ומנפש. ממילא יש גם בכל עניינו ופעילויותיו הרכב של גוף ונפש, ובמלים אחרות — רוחניות וגשמיות. גם בענין של "אדם לעמל יולד" ישנם עמל גשמי ועמל רוחני, או כפי שחכמינו זכרונם לברכה קוראים להם: "עמל מלאכה" ו"עמל תורה". **ביתר פירוט**: החלוקה בין גשמיות ורוחניות קיימת בשני סוגי העמל, בעמל מלאכה (וכן — בעמל תורה) יש עמל גשמי ועמל רוחני, ובכל אחד מאלה — צד רוחני וצד גשמי.

וכדוגמת השבת שאז ה"אדם לעמל יולד" של היהודי הוא עמל-תורה — כך ההוראה המיוחדת של יום-טוב של ראש-השנה שחל להיות בשבת היא שבכל ימי השנה הבאה יהיה עיקר העמל בעמל תורה (ומצוות), ושגם בעמל המלאכה תתבטא ותודגש הרוחניות שבו.

במלים אחרות: הצפיה מכל יהודי, איש ואשה, צעיר וזקן, היא שיכניס "שבתיות" בכל עמלו — גם במלאכות החול, שיביא רוחניות וקדושה גם בעניינים שגרתיים וחילוניים של חיי יום-יום, עד שיהיו חדורים לגמרי בשבתיות.

כדוגמא פשוטה: כשיש לאדם משרה, מסחר וכד', הרי הכוונה בכך היא — פרנסה. אבל הכרח שיהיו הרוחניות והנשמה שבדבר, "כל מעשיך לשם שמים": משום שיש צורך לתת צדקה, להיות בראש צלול ללימוד

וכדוגמת השבת .. תורה: להעיר מב"ר ספ"א: ממלאכת עולמו שבת ולא שבת כו' ממלאכת הצדיקים כו' שכתן של צדיקים.
השבת .. עמל-תורה: ירוש' שבת (פט"ו, ה"ג). טושו"ע או"ח סר"ץ.
עמל-תורה: עמל תורה בנוגע לשבת אולי יל"פ ע"פ מח"ל (הובא בסו"ס היראה לר"י ונתבאר בהוספות לתו"א ס"פ כי תשא): בקושי התירו כו'.
"כל מעשיך לשם שמים": טושו"ע או"ח סר"א. וראה ג"כ פ"ה מח' פרקים להרמב"ם

התורה, לשלם שכר-לימוד עבור הילדים ללימוד תורה, וכד', עוסק הוא לכן בעמל שלו כדי שיוכל להשיג את המטרות המנויות.

וכאשר העמל נעשה חדור בכוונה הרוחנית – מובן מאליו שאין העמל מפריע ללימוד תורה ולקיים מצוות, ונתינת הצדקה תהיה מן הטוב והמובחר, וכך הלאה.

***

★ ★ ★

אפשר הרי לשאול: כיצד יכול כל אחד, ועוד – בכל יום מימי כל השנה, להגיע לדרגה כזו? התשובה לכך מובנת לכל: כיון שהקב"ה, בורא האדם, נתן לו הוראה זו, ודאי שכל אחד, מבלי להתחשב בחינוכו ודרגתו, קיבל תחלה את הכוחות כדי לבצע זאת בחיים, ויתר על כן – בשמחה ובטוב לבב.

וכפי שאומרים: (כיון ש)בך הווי חסיתי – (ודאי ש)אל אבושה לעולם.

ובמיוחד הדבר מתחיל בראש-השנה, כשבני ישראל מכתירים את הקב"ה, ומלכותו ברצון קבלו עליהם, הרי כל יהודי – עבד מלך – מלך.

אוצר החכמה

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

חדור בכוונה הרוחנית: להעיר מאור תורה להה"מ בסופו ד"ה גדולים מעשי צדיקים. ודאי: כמחז"ל איני מבקש אלא לפי כוחן (במדב"ר פי"ב, ג).
בשמחה ובטוב לבב: ראה שער המצות להאריז"ל בהקדמתו. וראה תניא פכ"ו. וראה תו"א תולדות (כ, ב) האריז"ל היה "שמח מאד בעשיית המצות ולכך זכה לרוה"ק". השייכות לרוה"ק – ראה ירוש' סוכה רפ"ה ונת' בלק"א להה"מ ד"ה וסוכה תהי'. כיאור שייכותם דשמחה וטוב לבב – ראה אוה"ת תבוא (ע' תתשו ואילך). ד"ה אלקים אילי, תש"ג.
(ש)בך .. לעולם: תהלים עא, א.

עבד מלך – מלך: רש"י עה"ת לך (טו, יח).

מלך: ראה הקדמת תקו"ז בתחלתה (א, ב) אתקריאו ישראל מלכים. בהוריות (יג, א) כל ישראל ראויים למלכות. בברכות (ג, ב) שכן דרך מלכים. וראה רמב"ם הל' מלכים רפ"ב: כבוד גדול נוהגין במלך כו'.

כו

"לה' הארץ ומלואה"

ב"ה, וא"ו תשרי, ה'תשל"ג
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב הקודם, לשנה החדשה, שבו צוינו המשמעות המיוחדת וההוראה שישנו בראש-השנה שחל להיות בשבת, בהקשר לקביעות השנה הנוכחית.

**שנת השמיטה היא "שבת" של
שבע שנים. ההבדל בין "יום
השביעי" ל"שנת השבע" הוא
בכך שלא די במה שהשבת
מדגישה שהקב"ה הוא בורא
העולם — שנת השמיטה
מדגישה שהקב"ה הוא עתה
ותמיד אדון העולם. בשנה**

רצוני בזה להתעכב על
נקודה מיוחדת נוספת שבה שונה
השנה הנוכחית — ומשום כך גם
ראש-השנה של השתא — מרוב
השנים וימי ראש-השנה, בכך
שראש-השנה של השתא מהוה
התחלה של שנת-שמיטה
(שביעית). ובהתאם למוזכר

לקביעות השנה הנוכחית: עוד ענין מיוחד בשנה זו שהיא מעוברת (וחסרה — מ"ח וכסלו שניהם חסרים), אבל כיון ש"אני מאמין בביאת המשיח... אחכה לו בכל יום שיבוא" ועד — בנוגע להלכה למעשה (עירובין מג, א) ואז יקדשו ב"ד ע"פ הראי" — אין מוחלט שתהיי מעוברת (וחסרה) עד בוא חודש אדר (ומ"ח וכסלו).
ואפילו לדעת הרס"ג (אוצה"ג ביצה ד, כ. יסוד עולם מ"ד פ"ו. ובכ"מ) ור"ח (בחי שמות יב, ב) ועוד — שלעולם מקדשים ע"פ החשבון הרי לא מצינו שיחלוקו על דרו"ל "אתם אפילו שוגגים כו" (ר"ה כה, א).

כו: תרגום חפשי. המשך למכתב כה. המו"ל.

במכתב הקודם שראש-השנה
מהוה "ראש" לכל השנה – צריך
גם ענין זה להתבטא בכל ימי
השנה, גם בימים בהם אין דברים
הקשורים במצות השמיטה,
(עבודת אדמה ודומיהן, כמוסבר
להלן).

**השביעית חדל בעל השדה
להיות בעליו, דבר זה צריך
להתבטא בהתנהגות יום יומית
ויש הכרח לזכור כי האדון
האמיתי הוא הקב"ה. תפיסה זו
מביאה לגישה חדשה בענין
הצדקה.**

★ ★ ★

שנת השמיטה היא, כידוע, ה"שבת" של שבע השנים. אשר למלאכה
בפרט – הרי כשם שהשבת היא יום המנוחה הקדוש מימי השבוע, כך גם
השמיטה מהוה שנת מנוחה של השנים, בהבדל זה שבשבת אסורות כל
המלאכות ואילו בשנה השביעית אסורות רק המלאכות הקשורות בעבודת-
אדמה, כפי שאומרת התורה: "ושבתה הארץ שבת לה' גו', שדך לא תזרע
וכרמך לא תזמור".

למרות שמבחינות רבות דומות ההוראות של יום השביעי ושל שנת
השבע – קיים, אבל, הבדל לגבי הרעיונות העיקריים המודגשים על ידם:
השבת מדגישה בעיקר שהקב"ה הוא בורא העולם ("כי ששת ימים
עשה ה' את השמים ואת הארץ") ואילו שנת השמיטה מדגישה בעיקר
שהקב"ה הוא – עתה ותמיד – אדון העולם. פעולות האדם צריכות
להראות כי "אין דבר מיוחד ברשותו, רק שהכל ברשות אדון הכל".

אשר למלאכה: כי יש עוד ענינים שדומים בהם כמו בהוספה בלימוד התורה (ספורנו
בהר כה, ד. ועוד). וראה ג"כ חינוך מצוה פד.
כשם שהשבת .. כך גם השמיטה: ויקרא רבה ספכ"ט. וראה רמב"ן בהר כה, כ.
כל המלאכות .. רק .. בעבודת אדמה: הטעם ע"פ קבלה וחסידות ראה לקוטי תורה
(טעמי מצות) להאריז"ל פ' בהר, שער המצות שם ועוד. לקו"ת בהר ד"ה את שבתותי ועוד.
שאומרת התורה: בהר כה, ב"ד.
"כי .. הארץ: יחרו כ, יא.
"אין דבר .. הכל": חינוך מצוה שכח.
שהכל ברשות אדון הכל: ומראה זה בשדהו כו' – עיקר נכסיו של אדם. וראה יבמות

סג. א.

בשנה השביעית חדל בעל השדה להיות בעליהם, בהתאם לציווי התורה:

"והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, לך ולעבדך ולאמתך גוי", כפי שרש"י מסביר: "לא באכילה ולא בהנאה אסרתים, אלא שלא תנהוג בהם כבעל הבית, אלא הכל יהיו שווים בה".

^{אוצר החכמה} במלים אחרות: שביעית מבטאת את התפיסה שלמרות שהבורא נתן את הארץ לבני האדם, לאכילה ולהנאה, עליהם לזכור שהאדון האמתי בכל הזמנים הוא הקב"ה, כפי שהכתוב אומר: **"לה' הארץ ומלואה, תבל ויושבי בה".** כדי להדגיש ולחזק זכרון זה בכל הזמנים, באופן שיבוא לידי מימוש בחיי יום-יום, קבע הקב"ה את השנה השביעית כשנה "שבתית", שבה מושבתות למשך כל השנה כל עבודות השדה והכרם, ובעליהן חדלים מלהיות בעלים, כי אם במדה שוה לעבדיהם ושפחותיהם וכו', כביטוי המדרש: **"שדהו מופקרת, ואילנותיו מופקרים, והסייגים מפורצים, ורואה פירותיו נאכלים" – והוא משלים עם כך. בכך מעיד היהודי שהאדון האמתי של העולם הוא הקב"ה.**

מושג זה, שהקב"ה הוא אדון העולם וכל פרטיו, הוא רעיון שיהודי מבטא אותו בכל יום של כל שנה, ומביע אותו בפועל ע"י כך שלפני כל הנאה או אכילה (כביטוי רש"י) – הוא מברך ברכה, הצהרה שהקב"ה הוא **"מלך העולם" שבורא הכל וכו', אך בשנת השמיטה בא ענין זה לידי הדגשה במלוא החריפות, כאמור לעיל.**

"והיתה .. ולאמתך: בהר כה, ו. וראה ספר טעמי המצות להצ"צ סוף מצות שביעית: אדם ובהמה שווים כו'. ועייג"כ סוד"ה כי תבואו גוי ושבתה – תרס"ו.
"לה' הארץ .. בה": תהלים כד, א. ואפילו לאחר ברכה שאז "והארץ נתן לבנ"א" (ברכות לה, סע"א ושם), היינו שאינו כנהנה מן ההקדש, וכאמרנו: ברוך שאכלנו משלו, ולכן לא קיצר בהחידוש שם לומר "לא קשיא על ידי ברכה". ועפ"ז יל"פ כוונת רש"י שם ד"ה לאחר.

המדרש: תנחומא ר"פ ויקרא. ויק"ר שם.
 בכל יום .. ברכה: ראה טוש"ע או"ח סמ"ו ס"ג ושו"ע אדה"ז שם. ברכות (לה, סע"א).

וזה אחת ההוראות העיקריות של ראש השנה השתא: לא די לזכור שהקב"ה הוא בורא עולם. הכרח גם לזכור את המסקנה מכך שהקב"ה הוא גם לעולם ותמיד אדון העולם, והדבר צריך להתבטא בהתנהגות יום יומית בכל יום מימות השנה ולמרות שדיני שביעית אינם נוהגים בחוץ-לארץ – הרי התוכן הרוחני וההוראה מהם בתוקפם בכל המקומות.

התפיסה שהקב"ה הוא האדון התמידי של העולם ושל כל הדברים שבו, כפי שהיא באה לידי ביטוי בשנה השביעית – מתבטאת במדה הבולטת ביותר בענין הצדקה, והרי הצדקה היא מצוה כללית הנדרשת מכל יהודי: עליו להפריש מכסף עמלו לעני שלא עמל עליו, למוסד-תורה או למוסד-צדקה המטפל בצרכי נזקקים וכד'. באה שנת השביעית ומלמדת גישה מיוחדת בענין הצדקה: א) אין האדם נותן משלו, כי אם ממה שהקב"ה הפקיד בידו ועשאו שליח למסור לעני, ב) על-ידי התחלקות עם אחרים – הוא מצדיק את השארית חלקו הוא בידו.

מובן מאליו שענין הצדקה אינו מוגבל לממון בלבד, כי אם – כביטוי הידוע – "בממון, בגוף, בחכמה (בנפשו)". צדקה ברוחניות מחייבת כל יהודי לעזור ליהודי אחר שהוא "עני" בתורה ובמצוות. מבלי להתחשב עד כמה יקרים לו זמנו וכחותיו – לשם ניצולם ללימוד עצמי של התורה ולקיום עצמי של המצוות – מודיעים לו שאסור לו להתנהג בהם כאדון יחיד, כי אם הוא חייב להתחלק בזמנו ועמלו להפצת תורה ומצוות בין אלה שהם "עניים" בשטח זה.

אינם נוהגים בחוץ לארץ: הביאור ע"פ קבלה ראה ליקוטי לוי יצחק – אגרות ע' רמז. האדון התמידי: יומתק ביותר ע"פ תורת הבעש"ט אשר העולם ומלואו דבר ה' "מהווה אותו תמיד ומוציאו מאין ממש ליש" (שער היחוד"א פ"א, ג). מצוה כללית: ראה (וירא יא, יט) יצוה... לעשות צדקה ומשפט. ר"בכל תלמוד ירושלמי היא (צדקה) נק' בשם מצוה סתם, כי כך הי' הרגל הלשון לקרוא צדקה בשם מצוה סתם" (תניא פל"ז – מח, ב). וראה ג"כ סד"ה אני בצדק (סי' עם דא"ח). הנדרשת מכל: אפילו עני המתפרנס מן הצדקה (טושו"ע יו"ד ר"ס רמח). ועשאו שליח: חינוך מצוה ס"ו. ועיין ד"ה תקעו כחדש (בסו"ס תורת שמואל תרכ"ז). כביטוי הידוע: אורחות צדיקים פי"ז. בארוכה – ראה ד"ה אשר ברא ואילך תרפ"ט (ס' המאמרים – קונטרסים).

זה גם אחד מן העניינים העיקריים וההחלטות של יום הכפורים ותשובה ותפלה וצדקה, וכפי שהדבר מובע גם בהפטרות יום הכפורים: "זה צום אבחרהו גוי' פרוס לרעב לחמץ גוי' כי תראה ערום וכסיתו גוי'" – אשר נוסף למשמעות הפשוטה של הדברים, אומרים חז"ל שהם מוסבים גם לצדקה ברוחניות: לזון את ה"רעב" למזון רוחני, תורה, ולהביש במצוות את ה"ערום" מן המצוות.

וישנה ההבטחה האלקית: "עשר תעשר" (הקריאה לשמיני-עצרת), כפי שחז"ל מפרשים אותה – שעל-ידי נתינת מעשרות וצדקה, הרי לא זו בלבד שלא נחסר מן הנותן, כי אם, אדרבה, יתוסף לו הרבה יותר, עד לעשירות ממש. ולמרות שאת המצוות בכלל (כולל צדקה) אין לעשות לשם קבלת שכר, כי אם משום שהקב"ה, בורא ואדון העולם, ציווה כן, הרי הבטיח הקב"ה שיהיה "עשר – תעשר (תתעשר)", הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה

[אוצר החכמה](#)

מנחם שניאורסאהן

"זה צום .. וכסיתו .. אומרים חז"ל: ישעי' נח, ו'ז, תנדב"א רבא פכ"ז.
 "עשר תעשר" .. שחז"ל מפרשים: ראה יד, ככ. תענית ט, א.
 שעל-ידי נתינת .. הרבה יותר: להעיר מתורת הה"מ במאמר הזהר (נשא קמ) אית חסד
 ואית חסד (לקו"א קרוב לסופו ד"ה במדרש ואהרן מה הוא).
 המצוות .. קבלת שכר: אבות פ"א, מ"ג.
 (כולל צדקה): ואף שנאמר ובחנוני נא כזאת (ראה שו"ע יו"ד סו"ס רמז) פשוט
 שמוכר נתינתה שלא עמלק"פ – ראה רמב"ם הל' תשובה בסופן.

כז

הנרות הללו אינן בטלים לעולם

בי"ה, ימי חנוכה, היתשלי"ג

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל אתר ואתר

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

רבים הפירושים והרמזים בעניני ימים אלה. בפשטות – עיקר הענין
 ד"חנוכה" הוא חנוכת המזבח ובית המקדש, כמבואר בהודאת "ועל

הנסים": "ואחר כך באו בניך

לדביר ביתך, ופינו את היכלך

וטיהרו את מקדשך והדליקו

נרות בחצרות קדשך".

ומזה גם מובן שבפשטות

– בענין חנוכת ביהמ"ק נמצאת

**"חנוכה" הוא חנוכת המזבח ובית
 המקדש. כל בית יהודי הוא
 משכן ומקדש לשכינה. ע"י
 תשובה ומעשים טובים בונים
 ומקימים את ביהמ"ק שבכל**

ד"חנוכה" הוא חנוכת המזבח ובית המקדש: ראה מגלת תענית פ"ט. יל"ש מלכים סוף
 רמז קפד. רש"י מגילה ל, סע"ב. מרדכי ואו"ז הובאו בדרכי משה לטאו"ח (ורמ"א) רסתר"ע.
 חדא"ג מהרש"א לשבת (כא, ב) וראה ג"כ תו"א (ושערי אורה) סד"ה בכ"ה בכסלו. סידור
 חנוכה ד"ה מזמור שיר חנוכה. ורד"ה נ"ח, תרנ"ט: שהי' אז חנוכת הבית דביהמ"ק וחנוכת
 המזבח. – ומש"כ כמור וקציעה סתר"ע שזהו זכרון לחנוכת הבית בימי חגי לא זכיתי להבין,
 שהרי כל השנים שעד החשמונאים לא הזכירו זה! ומה שהקשו דקדושה הקודמת לא בטלה
 וא"צ תינוך (ועד"ז ג"כ כרד"ה זאת חנוכה, תר"ם וראה שם סופ"ט) – י"ל דאין כאן הכוונה
 ככדין עבודתן מחנכתן (שבועות טו, א), כ"א כפשוטו – התחלה לאחרי הפסק ארוך ולאחרי
 שפינו וטיהרו וכו'. ועפ"ז יומתק ג"כ הל' וקבעו ח' ימי חנוכה אלו (רק וע"י) להודות ולהלל.
 ואכ"מ.

נרות בחצרות: ידועה הקושיא נרות כחצר מאי בעי. וי"ל דנמשך לאחרי דכשראו
 הנסים הדליקו נרות (של שמחה וכבוד שכינה – ע"ד נרות דשמחת בית השואבה בעזרת נשים
 (סוכה נא, א) ונרות ביהכנ"ס (ברכות נג, א). וכל אלו א"א בהיכל, כ"א) בחצרות קדשך ו(גם)
 קבעו כו'.

אחד. על כל אחד להלחם עד כדי מסי"נ שלא תעמוד הסביבה "להשניחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". ההדגשה של נרות חנוכה שהשמן המיועד למאור (להאיר את הסביבה) על אף שמיועד להדלקה ולא לאכילה — מוכרח הוא להיות טהור.

הוראה עיקרית לכל אחד ואחת מבני ישראל בכל זמן ובכל מקום,

שהרי תכלית כל ימי זכרון בחיי עמנו הוא ללמוד ולעשות כהוראות דהימים ההם — בזמן הזה.

והנה כל בית יהודי ענינו ושלימות שלו הוא להיות משכן

ומקדש לשכינה. ובפרטיות יותר — כל איש ואשה בישראל — מקדש ומשכן הוא לו ית'. וכמו שהורונו חכמינו ז"ל בפירושם על הכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" — בתוך כל אחד ואחד מישראל. כלומר, שכל עשוי ועבודה הנעשית בקשר עם המקדש היא בשביל — תכליתה — שתמשך ותשכין את הוי' בתוך כאו"א מישראל.

ומשחרב בית-המקדש מפני חטאינו — הרי על ידי תשובה ומעשים טובים, על ידי מעשינו ועבודתנו, של כל או"א מישראל, כל זמן משך הגלות, בונים ומקימים את ביהמ"ק שבתוך כל אחד ואחת ומקרבים את גאולת כל עם ישראל ע"י משיח צדקנו — שיבנה בית המקדש (הכללי) במקומו, ועוד ביתר שאת וביתר עז.

וככל מה שאירע בימי מתתיהו בן יוחנן כה"ג בנוגע לביהמ"ק — כן הוא (ברוחניות) גם בזמן הזה בנוגע ל"ביהמ"ק" שבכל או"א: לפעמים

לכל אחד ואחת: שהרי גם נשים חייבות כנ"ח (טושו"ע או"ח סתרע"ה, ס"ג. ולהעיר שלא הובא זה בר"ס תרע"א). ואפילו עני (שם ר"ס תרע"א). שהורונו חכמינו ז"ל: ר"ח שער האהבה פ"ו. של"ה ש' האותיות אות ל' ובכ"מ. ועוד. כלומר, שכל .. מישראל: להעיר מסידור שם רעו, ב. על ידי .. הגלות: תניא רפ"ז. וראה הערות לקוטי לוי יצחק (שם). ועוד ביתר שאת: ועד"ז הוא ג"כ בכנין "ביהמ"ק" הפרטי לאחר תורבנו וכמחז"ל שכמקום שבע"ת עומדין אין צד"ג יכולין לעמוד (ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז, ה"ד). וראה אור תורה להה"מ עה"פ ויאהב יצחק. כה"ג: השייכות לנס חנוכה ראה תו"א לד, א. ובכ"מ.

עומדת עליהם הסביבה וכיו"ב "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך",

וידוע הדיוק בזה, תורתך – לימוד התורה מפני שהיא וכמו שהיא תורת הוי', שזהו שלא בערך למעלה מתורה כמו ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", חוקי רצונך – קיום כל המצות, כולל המצות השכליות, במעלתן הכי נעלית, כחוקי רצונך, אך ורק לעשות רצונו של הקב"ה,

ועל כל או"א אשר להוי' הוא – להלחם ועד כדי מס"נ, מבלי התחשב כלל אשר זוהי מלחמת חלשים (בכמות) נגד גבורים וכו'. וסוף סוף הוי' רב את ריבו כו' ומנחילו נצחון עולם ובא לימי חנוכה – חנוכת ביהמ"ק שלו – להודות ולהלל לשמו הגדול.

★ ★ ★

והנה מבין מצוות חנוכה – אמירת הלל שלם בכל יום, אמירת ועל הנסים, קריאה בתורה, איסור הספד ותענית והדלקת נרות – הרי זו האחרונה היא הראשונה בזמן לכל שאר מצוות חנוכה, אף שנס נצחון המלחמה קדם לנס פך השמן; בה מתחילים ימי חנוכה – שהרי זמן הדלקת נר חנוכה הוא משתשקע החמה; ועוד זאת, שבמצות נר חנוכה – מנהג ישראל תורה היא – להעלות בקודש ולהוסיף בנרות מיום ליום.

וההדגשה דנרות חנוכה – מדגישה עיקר וכלל גדול, והוא שיש לבדוק אפילו בשמנים הנמצאים בהיכל, אם השמן טהור הוא או לא. והרי המדובר הוא לא בשמן לאכילה אלא בשמן להדלקה, ולכאורה מאי איכפת אם נגע בו לרגע בלתי טהור,

---

"להשכיחם .. רצונך": הודאת ועל הנסים. וראה ד"ה מאי חנוכה, תש"א. חכמתכם .. העמים": דברים ד, ו. כל המצות .. כחוקי רצונך: וכנוסח השווה בברכת כל המצות: קדשנו במצותיו וציוונו. אך ורק לעשות רצונו: להעיר מתורת הכעש"ט ד"ה ושבתם וראיתם (כתר ש"ט סקנ"ה, הוצאת קה"ת).

מנהג ישראל: וכפרט שבנדוד"ד ה"ז "מנהג פשוט" (רמ"א שם רסתרע"א). להעלות בקודש: ראה תו"א מקץ לד, א. בשמנים הנמצאים בהיכל: שבת כא, ב. וגליון הש"ס שם.

ולא עוד אלא שעל נס השמן קבעו ימי חנוכה –

אוצר החכמה

זאת אומרת, אשר עיקר קביעות ימי חנוכה הוא להורות שהשמן למאור (בביהמ"ק – הכללי וגם הפרטי) מוכרח להיות טהור, שלא נגע בו בלתי טהור.

מאור המאיר דרך איש ואשה הישראליים בחיי היום-יום, הוא נר מצוה ותורה אור. ובנר ואור זה עליו להיזהר שלא יגע בו בלתי טהור ואז ילך לבטח דרכו,

כי הודיעונו רז"ל הנרות הללו אינן בטליו לעולם, הוראה האמורה היא לכל הזמנים ולכל המקומות, וכאמור – בנוגע לכל בית יהודי ולכל איש ואשה מישראל.

אשר כל הנהגת הבית והנהגת כל אנשי הבית, ובמיוחד חינוך הבנים והבנות (שחנוכה הוא ג"כ מלשון חינוך), יהיו מוארים וחדורים אור תורה, אור טהור, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, ועד שיאיר גם את החושך שבכל הסביבה, כהוראת נרות חנוכה שמדליקן על פתח ביתו מבחוץ. ועד אשר בצדק יוכל לאמר: כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עוז, וכמו שהי בימים ההם בזמן הזה ש"עמדת להם בעת צרתם רבת את ריבם כו' עשית תשועה גדולה ופורקן".

וקיום המצוות (ביטול "חטאינו" – סיבת הגלות) וקיום מצות נר חנוכה בפרט, מביא קיום היעוד דגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו ובנין בית מקדשנו.

שעל נס השמן קבעו: רש"י ד"ה מאי (שבת כא, ב).
הודיעונו רז"ל: במדב"ר ותנחומא ר"פ כהעלותך ע"פ הרמב"ן שם.
(שחנוכה... חינוך): תו"א סד"ה בכ"ה בכסלו. אוה"ת שם בארוכה.
ג"כ מלשון חינוך: וגם ע"ש ש"חנו כה" (תקו"ז תי"ג. טאו"ח סתר"ע. ובפע"ח ש' החנוכה: פ"י חנוכה חנ"ה כ"ו). ועוד. ובכו"כ שמות כן הוא. ולהעיר מ"לא יעקב יאמר עוד שמך" – עקבה – אף שמפורש "וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב" (בראשית לב, כט. שם כה, כו).

כמופת... עוז: תהלים עא, ז.
נר חנוכה בפרט: כמוכ"מ משנ"ת שעיי"ז כליא ריגלא דתרמודאי – אותיות מורדת (אוה"ת חנוכה ע' תחקמא, ב. ובכ"מ).
חנוכה... משיח... בית מקדשנו: להעיר דחנוכה ח' ימים, משיח משמונה נסיכים וכנור דמקדש הג' דח' נימין (תו"א לד, א. לקו"ת תזריע כא, ד).

ויהי רצון שיהי כן בקרוב ממש.

בברכה לימי חנוכה מאירים,
מאירים גם את כל ימי השנה כולה
הלוך ומוסיף ואור

מנחם שניאורסאהן

כח

בואו .. ונמליך עלינו מי שבראנו

ב"ה, מוצאי שבת-קודש ח"י אלול, ה'תשל"ג
אוצר החכמה ברוקליון, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בתקופת ההכנה לראש השנה —

— היום בו נברא אדם
הראשון, כשבכך נגמרה והושלמה
כל הבריאה,

על האדם הוטלה השליחות
לרומם את עצמו ואת כל
הבריאה כולה. ולשם כך הוענקו
לו כוחות כבירים. כשאדם מגיע

ח"י אלול: יום השייך בפרט לחשבון הנפש בנוגע לחדש תשרי העבר (ס' השיחות
ה'תש"ג ע' 177).

והושלמה: שהרי ה' גמר חלתו של עולם (כ"ר רפי"ד). דמו של עולם, נרו של עולם
(ירוש' שבת פ"ב, ה"ו). יתרה מזה בחדא"ג מהרש"א (ר"ה כז, א): כאילו לא נברא שום דבר
קודם בריאת אדם.

כח: תרגום חפשי. המו"ל.

להכרה באחריות זו חזכות זו —
הופכים כל הפרעות לאפסיים.
יהודי צריך להיות חדור בהכרה
שכל מעשה ואפילו דיבור שלו
נוגעים להיקף הכללי של העולם
עד לעולמות העליונים.

— היום שהוא תחילת
השנה וה"ראש" שלה, דבר
שמשמעותו היא, שיום זה מלמד
ונותן הוראות דרך וכיוון לכל
ימי השנה,

רצוני להתעכב כאן על לקח

אחד והוראה — וזה בקשר

למקום המרכזי שתופס האדם, כ"כתר" הבריאה כולה, וכמי שבו תלויה
שלמות הבריאה כולה, כמוזכר לעיל.

★ ★ ★

ראש השנה מלמד ומזכיר לכל אחד על הכוחות הכבירים שהוענקו לו,
כוחות הנותנים לו את האפשרות, לא רק להביא את עצמו למלא השלימות,
כי אם גם להשפיע, להנהיג — ולשנות במדת הצורך — את העולם
שמסביבו,

והרי יחד עם זאת באה גם האחריות העצומה שלא לבזבז את הכוחות
שניתנו לו, ולנצלם במלוא המדה, ביחס אליו עצמו וביחס לעולם שמסביבו,

עובדה זו עצמה שראש השנה, יום הדין לבריאה כולה, נקבע לא ביום
הראשון של הבריאה, שבו נברא הכל מאין ליש, כי אם ביום שבו נברא

וה"ראש" .. שמשמעותו היא: עטרת ראש בתחלתו.

ב"כתר": קדם לכל מעשה בראשית, ראשון כמעלה (ויק"ר ר"פ תזריע. כח"י שם).

וראה לקו"ת רד"ה ביום השמיני שלח.

כ"כתר" .. שבו תלויה: וככל זה אינו בא לגאווה כלל ואפילו לא להחזיק טובה לעצמו

(גם כשמביא זה לפועל) "וכל גיא שוטה כי .. אין זה משלו כלל כו' (ואם מתגאה בזה ה"ה)

עוד גרוע כו'" (קונטרס ומעין פט"ז בארוכה).

הכוחות הכבירים: להעיר מב"ר פכ"א. זח"ג מח, א. לקוטי לוי יצחק לזח"א לד, ב.

ולשנות במדת הצורך: להעיר ממש"נ (בראשית א, כח) מלאו את הארץ וכבשוה ורדו

גר. לקו"ת אמור (לח, ב).

במלוא המדה: ראה כתובות (סז, א): כדבעי לי' למיעבד.

יום הדין: פסיקתא כג — הובאה ר"ן לר"ה פ"א מ"ג. וכפיוט ונתנה תוקף שזהו

דין גם דצבא מרום. ובכתהאר"ל בכוננות יום א' דר"ה (כס' הכוננות. פע"ח וכו').

הכל מאין ליש: גם העפר ממנו נברא האדם.

האדם – מורה, שבו, באדם, תלוי משפטה של כל הבריאה, שמוזה מובן שניתנו לו הכחות להשפיע ולהנהיג את הבריאה,

כל זה מתבטא בבהירות, ומודגש יותר, ע"י חז"ל בסיפורם (שהוא חלק מן התורה – הוראה –) על אדם הראשון בראש השנה הראשון, ביום בריאתו, שמיד עם הבראו הסתכל סביבו והתבונן בבריאה והכיר שהם "מעשיך, ה'" ומיד הכריז (והשפיע על הנבראים): "בואו, אני ואתם, נלך .. ונמליך עלינו מי שבראנו". פירוש הדבר שמיד עם בריאתו ניתן לאדם הכח העצום להעלות את עצמו ואת כל הבריאה אל דרגת השיא של שלמות – להתקשר עם הבורא, על-ידי ההכרה שהקב"ה הוא בורא והוא מלך העולם, הכרה המתבטאת מיד באופן עיקרי ומעשי,

וכפי שהדבר מוסבר במקומות רבים בתורתנו – הרי בהתאם לבריאת האדם הראשון ופרטי כך הדבר בחיי כל יהודי.

מן האמור נובעת מסקנה חשובה ביותר, שהיא לכאורה, מובנת מאליה, אך חייבת בכל זאת להיות מודגשת, במיוחד לתקופתנו; ההתנהגות הנזכרת, בכללותה, והמסקנה הנובעת ממנה על הזכות והאחריות הגדולות ביותר, אינם ענין הנוגע לאדם היחיד לכשעצמו בלבד; שכן, כאמור, התפקיד של כל יחיד הוא לא רק להתרומם לגובה הדרוש, כי אם גם לרומם את כל הסביבה, כדי להגשים את שלמות כל הבריאה, דבר שלשמו נוצר ונתנו לו כחות כבירים.

ולהנהיג את הבריאה: וי"ל שמרומז גם במש"נ: משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך (שכל ישראל מלכים וכני מלכים (זח"ב כו, ב. תקו"ז בהקדמה א, ב. שבת סז, א)) גו' וירד מים גו' עד אפסי ארץ (תהלים עב, א"ח).

בסיפורם: פדר"א פי"א. תנחומא פקודי ג. תקו"ז תנ"ו.

בסיפורם .. הוראה: ראה זח"ג (קנב, א): האי סיפור דאורייתא כו'.

במקומות רבים: סנה' לז, א. שם לח, א. תנחומא שם ועוד.

ופרטי: אף שלא כולם. וי"ל דכפנימיות כולם ישנם בכאו"א כיון שהקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדה"ר. וע"ד דו פרצופין נכרא (ברכות סא, א) וכאו"א דכר בלא נוקבא פלג גופא איקרי (זח"ג ז, ב).

ואשר לאמתלא אפשרית מצד מישהוא, שהשפעה על הזולת יכולה להעשות על-ידי אחרים ואלו נצול כחותיו הוא ענין פרטי שלו – מספרת התורה שהאדם נברא יחידי כדי ללמד שכל יחיד (הרי הוא כאדם הראשון שהיה יחיד) עולם מלא.

ומכך מובן גם-כן שכשם שאדם הראשון לא היה לו למי למסור השליחות ליצור בעולם את "בואו ונמליך עלינו מי שבראנו" כך גם ביחס לכל אדם בקשר לשליחותו בזה.

וכשאדם מגיע להכרה באחריות זו וזכות זו – הופכים לאפסיים כל ההפרעות והמכשולים בהם הוא נתקל בדרכו. שכן כשהוא מתבונן עד כמה חשובה כל פעולה של כל יחיד, לא רק לעצמו, כי אם גם לכלל כולו, עד למטרה הסופית של הבריאה – הרי אין כל ערך לכל הקשיים לגבי זה.

כענינים רבים בתורה, המתבטאים בלשון קצרה, מתבטא גם כל האמור במלים ספורות בתורה שבכתב, יחד עם הסבר קצת בתושבע"פ: לפסוק הראשון שבתורה, המקיף את הבריאה כולה – "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (כולל את השמים וכל צבאם, הארץ וכל צבאיו) – מסבירה התושבע"פ שהמלה הראשונה "בראשית" מכילה את המשמעות – "בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראים ראשית".

כלומר, העולם כולו נברא, ומתחדש תמיד ומקבל חיותו ושלמותו, על-ידי כך שיהודי מתנהג לפי תורה.

מספרת התורה: סנה' שם. ועוד.
 "בראשית .. ראשית: בראשית א, א. פרש"י שם.
 (כולל את .. וכל צבאיו): ב"ר פ"א, יד. ובזח"א (לא, כ) דמרמו לכל הע"ס.
 ומתחדש תמיד: כי חידוש הבריאה הוא בכל יום תמיד וכתורת הבעש"ט (תניא ח"ב בתחלתו).

דבר זה מהווה, כאמור, אחד ההוראות העיקריות של ראש-השנה כ"ראש" לשנה כולה (במובן זה, שהוא מנהיג את כל ימי השנה כשם שהראש מנהיג את כל אברי הגוף) – שיהודי צריך להיות חדור כל יום בהכרה שכל מעשה שלו, ואפילו דבור שלו, ואפילו מחשבה שלו, – נוגעים לא רק לו עצמו ולסביבתו הקרובה, כי אם גם להיקף הכללי של העולם, עד לעולמות העליונים, יחד עם זאת עליו לזכור שבהיותו "נצר מטעי, מעשי ידי", יש לו האפשרות המלאה למלא את תפקידו כפי שהוטל על אדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, והתפקיד להביא את עצמו ואת העולם סביבו לתכלית שלמותן,

והוא מקבל את האפשרות במדה שנותן הקב"ה בכלל, וביחוד ביום עליו נאמר "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"^{אוצר החכמה}

מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

שכל מעשה .. של העולם: ראה רמב"ם הל' תשובה (פ"ג ה"ד): צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כו'.

עד לעולמות העליונים: וכתורת הה"מ: דע מה למעלה ממך פי' דע כל מה שלמעלה הוא ממך (אור תורה קרוב לסופו). וראה ד"ה את ה' האמרת (אוה"ת תכוא. ס' המאמרים תר"ל. ועוד).

"נצר .. ידי": ישעי' (ס, כא). וכוח"א (לה, ב) דריש זה על אדם וחיה.
יציר כפיו: קה"ר עה"פ ג, יא.
"וירא .. מאד": בראשית א, לא. ולהעיר מדרז"ל טוב מאד זה אדם (כ"ד פ"ח, ה).
המלאה .. והרחבה: כז הוא ברוב הנוסחאות דברכה ג' דברהמ"ז.

כט

"זהלכו גוים לאורך"

ב"ה, ו' תשרי, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב לקראת ראש השנה השתא

— בו מדובר אודות
השליחות שהבורא הטיל על
האדם כבחיר כל הנבראים, יחד
עם כוחות כבירים לביצוע
שליחות זו בחיים —

רצוני בזה לציין נקודה
נוספת: כשם שהדברים האמורים
מתייחסים לכל יהודי, כיחיד —
כך הם מתייחסים, ובאופן חזק
יותר, לעם היהודי, העם הנבחר
("אתה בחרתנו"), שעליו הטיל
הבורא שליחות מיוחדת כעם בין
עמי תבל, כפי שאומר הנביא:

השליחות המוטלת על כל יהודי
יחיד מוטלת בכללות על העם
היהודי ועל כל קהילה וארגון
יהודיים. גם בשטחים כמו אופי
מנהגי הארגון, תכנית כלכלית,
חלוקת משאבים וכיו"ב — אין
להחליט על פי קנה מדה של
כוח וכמות אלא ע"פ הכוחות
הרוחניים. שמעו של שלמה
המלך הגיע אל המדינות
הרחוקות ביותר ועורר מלכים
ומנהיגים ללמוד מחכמתו, והדבר
הביא לשלום בין ישראל לכל

("אתה בחרתנו"): כמש"נ דברים (ז, ו"ז) ובכ"מ. וראה תניא פמ"ט. להעיר מפרש"י

לדברים יד, ב.

כט: תרגום חפשי. המשך למכתב כח. המו"ל.

"כה אמר האל הוי בורא השמים גוי הארץ וצאצאיה גוי ואצרך ואתנך לברית עם, לאור גויים".

העמים מצות "הקהל" מזכירה לנו שכל יהודי בכל מקום מהווה חלק מ"עם אחד".

וכשם שהיהודי, כיחיד, אסור לו לשכוח אודות שליחותו, כי אם, אדרבה, עליו להיות תמיד חדור אחריות לדבר, וכן לא להעריך פחות מכפי שהם באמת את הכוחות שלו, כך צריך העם היהודי, כעם, לזכור תמיד תפקידו המיוחד, להעריך כראוי את כוחותיו. כל־שכן שאין לו להיות ברגש נחיתות כלפי עמים אחרים ו"לרוץ" אחריהם ולחקות מעשיהם.

הדברים האמורים מתייחסים גם, בהיקף קטן יותר ובבחינה ממשית יותר, אל כל קהילה יהודית וכל ארגון יהודי, תהא המטרה הפורמלית של ייסודם אשר תהא, ואפילו אל יהודי בודד אם הוא נמצא במצב בו הוא נחשב כדוגמא או נציג של העם היהודי.

מובן שההדגשה האמורה הכרחית, לא לגבי שטחים בהם בולט וברור לכל אופיו המיוחד של העם היהודי, שטחים של חיים רוחניים טהורים ויהדות אמתית. תורה ומצוות, כי אם לגבי שטחים ועניינים שבהם שוים כל העמים, פחות או יותר, מבחינה חיצונית. כלומר – בשטחים ועניינים הנקראים ענייני "רשות", עניינים חילוניים, יחסי הקהילות והארגונים לעולם שמחוצה להם או בינם לבין עצמם, ולגבי השאלות כגון: מה הן השאיפות המכוונות את אופי מנהיגות הקהילה או הארגון, לאילו סעיפים מתוך

"כה... גויים": ישע"י מב, ה"ו (כפי' הרד"ק ועוד שם). וראה רמב"ם הל' מלכים (פ"ח, ה"י): וכן צווה כו' כל באי העולם.
 אסור... אחריות: להעיר מתורת הבעש"ט עה"פ יצא אדם (ספה"מ אידיש ע' ר ואילך) ומובן במכש"כ בנוגע לרכים וכלל.
 ו"לרוץ"... ולחקות: ראה יחזקאל כ, לבי'ג. שו"ת הצ"צ חיו"ד סצ"א ובהשמטות סוף שער המילואים. קונטרס ומעין מי"א בסופו. ולהעיר מביאור מרז"ל אנא נסיב מלכא (ס' המאמרים תר"ל ע' רצג ואילך).
 הנקראים: כי כאמת גם בהם נאמר בכל דרכיך דעהו וכל מעשיך יהיו לשם שמים (טושו"ע או"ח סרל"א. וצ"ע שבשו"ע אדה"ז סקנ"ו ס"ב לא העתיק כל מעשיך כו').

התכנית הכללית שלהם יש זכות עדיפות, כיצד לחלק את האמצעים שלהם, וכיוצא באלה.

קורה שביחס לכל זה קיימת נטיה להחליט על-פי קנה מדה של כוח וכמות יותר מאשר על-פי קנה מדה של רוח ואיכות. גם כלפי כך קיימת, איפוא, ההבהרה: "לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות". לעם היהודי, לכלל היהודי (וגם לכל יהודי כיחיד) ניתנו כוחות אלקיים ("רוחיים") כדי לבצע את שליחותו במלוא המדה, שכן אצל יהודים קשורים ומשועבדים הכוחות הפיסיים אל כוחותיהם הרוחניים, שהם בלתי מוגבלים.

כדוגמא לדבר יכולה לשמש תקופתו של שלמה המלך, כאשר בני ישראל, כעם בין העמים, עמדו בדרגת השיא של שלימותם, כפי שחז"ל מציינים שהם היו אז במצב של "קיימא סיהרא באשלמותא" (= הירח עמד בשלימותו ובמלואו).

— כי הרי, כידוע, עם ישראל נמשל ללבנה ומונה את זמניו (חדשי השנה) לפי הלבנה, ואחד הטעמים לדבר הוא שכשם שהלבנה נתונה לשנויי מצב בהתאם למעמדה כלפי השמש, שאורו משתקף בה, כך נתון עם ישראל לשינויים בהתאם להשתקפות אורו של הקב"ה בבני ישראל, ככתוב: "כי שמש ומגן ה' אלקים" —

— ושלימות זו, בתקופתו של שלמה המלך (למרות שבכמות ובגשמיות היו גם אז בני ישראל "המעט מכל העמים") התבטאה באופן מקורי ביותר ביחסים של עם ישראל עם עמי תבל האחרים: שמעה של חכמת שלמה הגיע

"לא .. צבאות": זכרי' ד, ו.

"קיימא סיהרא באשלמותא": זח"ב פה, א. וראה ג"כ שמו"ד פט"ו, כו.

עם ישראל .. הלבנה: סוכה כט, א. תו"א יתרו סז, ג.

"כי .. אלקים": תהלים פד, יב.

באופן מקורי ביותר: ועד"ז היה כו"כ פעמים בדברי ימי עם ישראל (ע"י כי להו"י מצוקי ארץ גוי). וכנבואת חנה (הפטורת יום א' דר"ה) — "שירה זו על מלכי או"ה ועל כנס"י": עלץ לבי בהו"י וכפי' התרגום בארוכה (הובא בקצור ברד"ק שם): "בימי שמואל כו' ועד 'וירם קרן משיחו" — מלך המשיח.

שמעה של חכמת שלמה: מלכים א יו"ד. דה"ב ט. תהלים עב י' ואילך.

אל המדינות הרחוקות ביותר, ועורר תשוקה עזה אצל מלכים ומנהיגים לבוא ולראות את התנהגותו, וללמוד מחכמתו, אותה ביקש והשיג על-ידי תפלתו אל הקב"ה והיתה מבוססת על תורת אלקים חיים.

— וכשבאו, ראו גם כיצד תחת שלטונו חי עם גם את חיו הגשמיים "לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו", ב"ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" (= האלקות, ההשגחה הפרטית האלקית נראית בה תמיד מתחלת השנה ועד אחריתה). ודוקא דבר זה הביא לשלום בין בני ישראל לבין כל העמים מסביב.

— על-ידי כך התברר בבהירות, שכאשר יהודים מתנהגים על-פי התורה — משיגים שלום אמיתי, והם מהווים מורי דרך לעמים, "והלכו גויים לאורך" — האור של "נר מצוה ותורה אור".

שליחות זו של יהודים ושל הכלל היהודי, אינה מוגבלת לתקופה שבה נמצאים יהודים במצב של "קיימא סיהרא באשלמותא", כי אם גם כשיהודים שרויים בגלות במצב של "מפוזר ומפורד בין העמים", שכן גם אז הרי הם "עם אחד" ש"דתיהם שונות מכל עם", ואת זאת יודעים ומכירים כל עמי העולם,

שהרי אפילו כשיהודים נמצאים בגלות — נמצא רק הגוף היהודי בגלות, אבל הנשמה היהודית אינה מעולם בגלות, ואין לגויים כל שליטה עליה. משום כך, גם בגלות אסור ליהודים לשכוח את שליחותם ולא לזלזל

אותה ביקש והשיג: מ"א ג, ט ואילך. דה"ב א, י' ואילך. ובקה"ר בתחלתו: מכאן ..

תורה.

"לבטח .. תאנתו": מ"א ה, ה. וראה ס' הליקוטים להאריז"ל לזכרי' ד, ז. תמיד .. שנה": דברים יא, יב. וראה אור תורה להה"מ עה"פ. אוה"ת להצ"צ שם. "והלכו גויים לאורך": ישעי' ס, ג. ושם לפני זה: כי הנה החושך גר'. "נר .. אור": משלי ו, כג. ולהעיר כי כן קרא אדהאמ"צ לספרו שער האמונה ושער

היחוד.

"מפוזר .. עם": מגלת אסתר, ג, ח. וראה ד"ה בלילה ההוא, ש"ת ס"ד. הנשמה .. בגלות: ראה רשימה בהקדמת קונטרס יד (ס' הקונטרסים כרך א' ע' שנ).

בכוחותיהם, יהיו כוחותיהם הגשמיים קטנים ככל שיהיו. שכן, כאמור, הכוחות הגשמיים של יהודי קשורים ברוחניות, ורוחניות אינה נתונה להגבלות גם בזמן הגלות.

במלים פשוטות: בכל מקום בו נמצאים יהודים, בחוץ לארץ או בארץ הקדש, ואפילו כשיהודי נמצא בפינה נדחת בקצווי תבל, על כל כלל וכל פרט לזכור שהוא חלק מעם ישראל כולו ונציג של העם היהודי, של "עם אחד", שהוא אחד למן מתן תורה בהר סיני ועד אחרית הימים.

★ ★ ★

לדברים האמורים יש שייכות מיוחדת לשנה החדשה שאליה נכנסנו זה עתה, היא שנת "הקהל את העם האנשים והנשים והטף", המזכירה לנו את המצוה שקויימה בזמן שהיה בית המקדש קיים, מיד לאחר שנת השמיטה, בחג הסוכות, כשכל בני ישראל, אנשים נשים ואפילו טף, התאספו בבית המקדש, והמלך היה קורא לפניהם פרשיות מסויימות מן התורה, וכולם הקשיבו "בכוונה גדולה יתרה" ו"באימה ויראה וגילה ברעדה, כיום שניתנה בו (= התורה) בסיני" וראו עצמם "כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא-ל".

ולמרות שמצות "הקהל" – במובנה הפשוט והמעשי – קשורה בזמן בית-המקדש ואינה יכולה עתה להתבצע בפועל, הריהי, כמצוות אחרות מסוג זה, בתקפה מבחינה רוחנית גם בזמן הגלות, ובכל מקום, שכן התורה היא הרי נצחית גם בפרטיה, ואינה מוגבלת לזמן ומקום.

מצות "הקהל" מזכירה לנו, איפוא, שבכל מקום בו נמצאים יהודים, וכל כמה שהם מפוזרים, הרי כל אחד מהם מהווה חלק מ"הקהל את העם", מ"עם אחד", על-ידי כך שהם מגלמים בעצמם, ובחיי היום-יום שלהם, את ה"תורה אחת", כביום שבו ניתנה בסיני מפי הגבורה – מ"ה

הקהל... הזאת: דברים לא, יב.

המצוה... האל: ראה בכ"ז רמב"ם סוף הל' חגיגה.

טף: להמנחת חינוך – משנולד. וראה רמב"ן עה"ת. חגיגה ג, א בחדא"ג מהרש"א.

ומירוש' ריש חגיגה: ואין קטן גדול מטף (בתמי") משמע דעכ"פ בלא הגיעו לחינוך קאי.

אחד", וכן שישנה לכל אחד, בלי יוצא מן הכלל, שליחות אלקית: "ישמעו, ילמדו, ויראו את ה' אלקיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

וזו היא גם המטרה הסופית, והגורם שצריך לכוון את כל ההחלטות של כל גוף יהודי, ארגון, קהילה וכו', ולתת בהם את החיוניות המתאימה.

אוצר החכמה

ועל-ידי כך גם יקרבו את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, אשר נאמר עליו ויאמר עליו ש"בנה מקדש במקומו" ולאחר מכן "וקבץ נדחי ישראל", ויהא אז "אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכס אחד", ויביא את העולם כולו אל שיא השלימות של "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה

בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

ש"בנה .. אחד": רמב"ם הל' מלכים ספי"א.
 ולעבדו: כן הוא בדפוסי רמב"ם שראיתי. ובקרא (צפני' ג, ט): לעבדו (כלא וא"ו).
 "מלאה .. מכסים": ישעי' יא, ט. רמב"ם סוף הל' מלכים וסיום ספרו. וראה לקוטי
 לוי"צ לזח"ג (ע' רט"ריא).

¶

"ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת"

ב"ה, תחלת מ"ח, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מחודש תשרי, החודש השביעי, שהוא משובע בכל, גתות בתוכו כו' לולב וערבה בתוכו, כלומר מלא ברכה ותוכן הן בגשמיות (גתות)

והן ברוחניות (לולב כו') ומשביע לכל חדשי השנה מטובו הוא בגשמיות וברוחניות,

---

החודש ה"שביעי" משובע במצוות, וברכות, ו"משביע" לכל ימות השנה. החותם של מועדי חודש תשרי הוא "זמן שמחתינו" כי עבודת ה' במשך השנה צריכה להיות באופן של "עבדו את ה' בשמחה". ההוראה המיוחדת לשנת הקהל — להקהיל את כולם, כולל קטני

ידוע המנהג שהי' בכמה מקומות להכריז במוצאי שמחת תורה (סיום וחותם המועדים דחודש תשרי): ויעקב הלך לדרכו, הכוונה — לדרכו ועבודתו במשך כל השנה,

---

משובע .. בתוכו: ויק"ר פכ"ט, ח.
ומשביע .. השנה: שהרי הוא חדש כללי דכל השנה (סד"ה צוהר תעשה, תש"ב. ובכ"מ).
במוצאי .. לדרכו: ראה ג"כ שיחת שמח"ת תרצ"ז. שיחת אחש"פ בספר המאמרים תשי"א (ע' רמ).
שמחת .. המועדים: זמן קליטה דכל האורות דר"ה ויוהכ"פ וסוכות (ראה סד"ה ביהשמע"צ תרס"ז).
לדרכו .. התורה .. מצותי: תו"א ס"פ ויצא.

**קטנים במטרה של "ושמרו
לעשות את כל דברי התורה
הזאת", על כל המשמעויות של
מלים אלה.**

אשר הדרך הידועה בזה
היא כהוראת חכמינו ז"ל אני
נבראתי לשמש את קוני, ובלשון
המובא בכ"מ – לעשות לו ית'
דירה בתחתונים,

1134671000

ועשיי זו היא על ידי מילוי רצון קונו, זאת אומרת לימוד התורה
וקיום מצוותי, כולל הציווי וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ובכל דרכיך
דעהו,

ונתינת כח להליכה ועשיי האמורות – כחות רוחניים ואמצעים
גשמיים – ה"ה בחודש תשרי, ראשית השנה, ובפרט במועדי חודש זה.

וכיון שכל עניני התורה מדוייקים הם בכל פרטיהם, ובפרט ענין כללי
כהאמור, הרי זה שחותם המועדים דחודש תשרי הוא ב"זמן שמחתנו"
ושמחת תורה, מדגיש ביתר שאת את המקרא מלא שדיבר הכתוב עבדו את
ה' בשמחה, שמחה אמתית הקשורה בתורת ה' ופקודי ה' שהם משמחי לב.

★ ★ ★

על פי האמור שכל הפרטים מדוייקים הם, מובן שכן הוא גם בנוגע
לזמן. שאף שכל האמור לעיל בתקפו בכל שנה ושנה, אבל היות ובכל שנה
חדשה מתחדשים ענינים המיוחדים לה וכל שנה ושנה והוראותי, הנה בשנה
זו ההוראה המיוחדת שלה היא בנקודה המיוחדת שלה לגבי ששת השנים
שלפניי ושלאחריי, שהיא שנת הקהל: הקהל את העם האנשים והנשים
והטף –

אני .. קוני: קידושין פב, א.

לעשות .. בתחתונים: עיין ס' המאמרים תר"ל עס"ד (ואוה"ת ריצא עשניו ואילך) ביאור
ע"פ דעת הרמב"ן בהשראת השכינה בכיהמ"ק (דחולק על הרמב"ם בזה). ויוכן ביותר ע"פ תורת
הה"מ (בהוספות לאו"ת להה"מ (קה"ת, תשל"ג) סל"ז).
וכל מעשיך .. דעהו: טוש"ע או"ח סרל"א. וראה ג"כ שו"ע אדה"ז חאו"ח סקנ"ו ס"ב.
עבדו .. בשמחה: תהלים (ק, ב). זח"ג ר"פ אחרי (ובאוה"ת שם בארוכה). רמב"ם סוף
הל' לולב.

שמחה ... ופקודי ה': האריז"ל שמח מאד בעשיית המצות ולכך זכה לרוה"ק (תו"א
תולדות כ, ב) ולסודות התורה ולגילוי אלי' (שער האמונה ספמ"א).
בתורת .. לב: תהלים (יט, ט) דקאי (גם) אתורה (תענית ל, א).
הקהל .. והטף: דברים לא, יב.

שאף על פי שמצוה זו כפשוטה בגשמיות תלוי בארץ, ארץ אשר גוי תמיד (גם בזמן הגלות) עיני הוי"א אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, ובזמן שבית המקדש היי קיים וכו', אבל רוחניות העיניים ותוכנם – נצחיים הם, שהרי הם חלק מתורתנו הנצחית –

ואופן וגדר מצות הקהל הי"ה להשתדל בתוכנה ומטרה שלה לא (רק) כל אחד ואחת בפ"ע, אלא (גם) באופן דהקהל, בהשתתפות המון רב ובהדגשה מיוחדת להקהיל גם את הטף, כולל קטני קטנים וקטני קטנות. והמטרה היא, כסיום הכתוב: **ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.**

והדיוק בזה:

ושמרו – כולל ג"כ הפיי והענין דלהמתין ולצפות מתי יבוא לידו

לעשות – בפועל, לא להסתפק בלא טוב ובמחשבה טובה והחלטה טובה, כי אם עשי בפועל,

את כל דברי התורה – שלא יאמר אדם שכיון שרובו זכיות כבר יצא ידי חובתו, ובפרט כשהו רוב גדול ביותר, כי אם את כל דברי התורה

הזאת – "מורה באצבע" שהיא ממש כמו שניתנה למשה מסיני, תורה שבכתב ביחד עם פירושה, תורה שבעל פה, ולא ר"ל לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, להכניס בה ענינים ופשרות שלא כתורה וכו'.

ארץ .. שנה: דברים יא, יב.

מרשית: חסר (אל"ף) כתיב אותיות מתשרי (כעל הטורים שם).

נצחיים הם: ובפרט עפ"ש"כ בס' החינוך מצוה תריב: זאת המצוה עמוד חזק וכבוד

גדול בדת.

הטף .. קטנות: ראה ירוש' ריש חגיגה: והטף ואין קטן גדול מטף (בתמי'). וראה מנ"ח

שם.

ושמרו .. הזאת: דברים לא, יב.

ושמרו .. יבוא: ע"ד פרש"י בראשית (לז, יא). ובצוואת הריב"ש בתחלתה: שומר מצוה

לא ידע דבר רע .. מלשון ואביו שמר .. מצפה .. ממתין ומצפה מבוקר עד ערב אולי יזדמן לו איזה מצוה.

שלא יאמר .. כי אם: ראה תר"א מג"א (צח, ג) בנוגע לת"ת.

שניתנה .. פה: רמב"ם הקדמה בתחלתה (ראה ברכות ה, א (ובכ"מ)) – אבל חידוש

ברמב"ם שניתנו בב"א – המצות ופירושו.

ונוספה הדגשה בענין הקהל האנשים הנשים והטף במאורע שהתחיל
ביום הקדוש דשנת הקהל זו, שהי' מכוון גי"כ כנגד אנשים הנשים וטף בתור
קהל בניי,

והקהלת כולם יחד היא שעמדה והיא שתעמוד לכל בניי, אשר
כהבטחת הנביא: הוי' צבאות יגן עליהם, על עמו גוי אחד בארץ, הוא גאלם
וינטלם וינשאם כל ימי עולם,

ובניי נקהלים ומוסיפים בושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת
הלוך והוסיף ואור,

להאיר גם את חשכת הגלות ולמהר עיי' כ"ז (תומ"צ בחיי יום יום)
ביאת משיח צדקנו בגאולתנו האמתית והשלימה,
אוצר החכמה
וימלא כבודו (של הוי') את כל הארץ.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות
בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

כאן המקום להעיר עוה"פ על ענין התורה והצדקה בכל יום, וע"פ
משי"נ ציון במשפט (תורה) תפדה ושבי' בצדקה,
ובנוגע לתורה – נוסף על השיעורים דכאו"א – קיום שיעורי חומש
תהלים תניא.

והרי אמרו רבותינו נשיאינו הסימן בזה: ויסעו ויהי חתת אלקים על
הערים אשר סביבותיהם

– שהמדובר הוא בנסיעת יעקב ובניו אל בית א"ל.

הוי' .. עולם: זכרי' ט, טו (ליקוטי לוי"צ לזח"ג ע' תיא). ישעי' סג, ט.
גוי אחד בארץ: ראה תניא פ' לב. אגה"ק ס"ט.
וימלא .. הארץ: תהלים עב, יח"ט. ולהעיר מהמבואר בענין דירה בתחתונים עד"מ
שעצמות האדם דר בהדירה (למען ידעו, תש"ב. ובכ"מ).
להעיר עוה"פ: בארוכה במכ' מיום ט"ו תמוז, ה'תשל"ג (לתל' וכו').
ויהי .. א"ל: בראשית לה, ה.

לא

"ויעקב הלך לדרכו"

ב"ה, אור לט"ו כסלו, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך להמכתב מתחלת מ"ח, שתוכנו מיוסד על ההוראה הכללית
בסיומו וחותרו של החודש השביעי, המשובע והמשביע – בנוסח הידוע:
ויעקב הלך לדרכו –

**המונהג להכריז בסיום חודש
תשרי "ויעקב הלך לדרכו"
מדוייק ביותר. "ויעקב" – לכל
יהודי גם כשהוא עדיין במדריגת
"עקב"; "הלך" – הליכה
אמיתית באין ערוך למצב
הקודם. "לדרכו" – דרך המלך
מלכו של עולם. דרך זו יש**

אשר, כמובן, כל אות ומלה
שבתורה הוא עולם מלא תוכן
והוראה –
יש להוסיף ביאור ע"י דיוק
בתוכן שלש תיבות האמורות,
וכדלהלן:

לט"ו כסלו: ראה לקוטי לוי יצחק אגרות ע' ריז.
המשובע והמשביע: ראה המכתב מתחלת מ"ח*.
כל אות ומלה: ד"לית לך מלה באורייתא או אות זעירא באורייתא . . דלא . . תליין מיני
חילי תילין ריזין דחכמתא עילאה הה"ד קוצותיו תלתלים" (זח"ג עט, ב). וראה מנחות (כט, ב)
על כל קוץ וקוץ תילין של הלכות. וזוהר חדש בראשית ו, סע"ב (במדה"נ).

לא: המשך למכתב ל. המו"ל.

(* נדפס לעיל מכתב ל. המו"ל.

לסלול עד לפינה הכי רחוקה **ויעקב** – ידוע החילוק
 בקצוי תבל, להביא לשם דבר
 המלך.

(א) בזמן: השם יעקב ניתן
 לו בהוולדו, השם ישראל –
 לאחר זמן, לאחר שנתקיים בו "שרית עם אלקים ואנשים ותוכל",

(ב) בתוכן: יעקב הוא מלשון **עקב**, דרגא הכי תחתונה שבגוף, סוף
 הגוף, ואין ניכר בזה חילוק בין אדם לאדם; ישראל – מלשון שר ואותיות
 "לי ראש", עליון שבגוף, ועיקר החילוק בין אדם לאדם (ושלימותו) הוא
 בפרצופותיהן בקול במראה ובדעת, אשר כולם בראש האדם.

והדיוק "יעקב" בההוראה **דויעקב הלך לדרכו** הוא, כי לכל יהודי, בלי
 הבדל, ניתנה שליחות מהבורא יתי המתחילה תיכף בלידתו, כשעודנו
 במדרגת "יעקב" ובתחלת עבודתו, וממלא שליחות זו ע"י עבודה באופן
 אשר, כהמשך ההוראה –

הלך – הליכה אמתית, שפירושה הליכה ועקירה גמורה ממקומו
 (ומדרגתו) הקודם למקום הרצוי –

שלכן מלאכים נקראים "עומדים", אף על פי אשר עושים באימה
 וביראה רצון קונם ופותחים את פיהם בשירה ובזמרה, אשר ע"י כ"ז עולים

יעקב וישראל: ראה מאו"א בערך כאו"א. וש"נ (ביאיר נתיב). זח"א קע"ג סע"ב ושם.
 אור תורה להה"מ ס"פ בלק. לקו"ת שם.

בהוולדו .. לאחר שנתקיים: בראשית כה, כו. שם לב, כט.

בפרצופותיהן .. ובדעת: סנה' תוספתא ספ"ח. שם לח, א.

"יעקב" .. ניתנה שליחות .. וממלא שליחות זו: עיין ד"ה ויצא יעקב, תר"ל.

שליחות .. תיכף בלידתו: להעיר: גם בפקר"נ דחינוק אומרים הא דיומא (פה, ב) חלל

עליו שבת א' כדי שישמור שבתות הרבה. ע"ד המפרשים במילה וכו' שזוהי מצוה על הבן אלא
 כיון שאין כידו לעשותה, הטילוה על האב – דכן י"ל ל"כ"ע בנוגע למ"ע דהשמר לך ושמור
 נפשך מאד (רמב"ם הל' רוצח פי"א ה"ד. שו"ע אדה"ז הל' שמירת גוף ס"ג). – כשנולד
 מתחיל גידולו שבגמר יתחייב במצות (ועפ"ז יל"פ טעמי החולקים בקטן מאימתי בא לעוה"ב
 – סנה' ק"י סע"ב. ובירוש' שביעית ספ"ד: מאימתי חיין). ואכ"מ.

הלך .. "עומדים": ראה בכ"ז הדרושים עה"פ כה גו' מהלכים בין העומדים (תו"א ס"פ

וישב. אוה"ת שם).

מלאכים נקראים "עומדים": כמ"ש שרפים עומדים (שם) וראה שמו"ר פכ"ה, ב.

עושים .. בשירה: שזהו כדוגמא לתומ"צ ותפלה דבנ"י דלקמז במכתב.

מדרגא לדרגא, אבל כיון שעדיין יש לדרגתו ערך ושייכות לדרגתו הקודמת – אין זו הליכה אמתית,

ורק האדם נקרא "מהלך", כי תפקידו ללכת מחיל אל חיל, אף אם מקומו ומצבו ברוחניות טוב הוא, לא די בזה כלל, אלא מוכרח שיהי אצלו שינוי מקום ברוחניות, ועד לעילוי שאין ערוך למצבו הטוב הקודם, הלוך ונסוע בדרך העולה בית א"ל, שהוא אין סוף, וכסיוס ההוראה –

לדרכו – דרך המלך, מלכו של עולם, וכידוע הביאור אשר שלימות הדרך היא כאשר היא מחברת פינה הכי רחוקה עם היכל המלכות אשר בעיר הבירה, ובשני הכיוונים דוקא – מההיכל להפינה ומהפינה להיכל,

והרי השליחות של כל יהודי היא ע"י ירידת נשמתו מאגרא רמא לבירא עמיקתא, בכדי לחבר בירא עמיקתא עם אגרא רמא על ידי עבודתו מלמטה למעלה (בכלל – תפלה ו"אליך הוי נפשי אשא") ומלמעלה למטה (בכלל – לימוד התורה וקיום המצות – חכמתו ורצונו ית' – וכמודגש במצות הצדקה, שהיא לעני ואביון התאב לכל דבר כי לית ליי מגרמי כלום).

ועל דרך זה גם כן בעבודת כל אחד ואחת בעולם, שלא די בהשפעה בביתו ובעירו ובמדינתו, אלא שצריך לסלול דרך, הדרך האמורה, ועד לפינה הכי רחוקה בקצוי תבל – להביא לשם דבר המלך מלכי המלכים ולהאירה בנר מצוה ותורה אור ועד להעבודה ד"אליך הוי נפשי אשא".

ויהי רצון שכל אחד ואחת ימלא שליחותו הנכללת בהוראה האמורה **דויעקב הלך לדרכו**, – עם כל הפירושים שבזה – מילוי בפועל ומתוך

עולים .. אבל כיון: ראה ד"ה ויגש תרס"ח (המשך תרס"ו ע' תצז).

תפקידו .. חיל: ראה ברכות בסופה. שו"ע אדה"ז או"ח רסקנ"ה.

לא די בזה כלל: ע"ד מחז"ל: כדבעי ליי למיעבד לא עבד (כתובות סז, א).

וכידוע הביאור: ראה ביאורה"ז לאדמו"ר האמצעי ר"פ וישלח.

ואביון .. דבר: רש"י עה"ת כי תצא טו, ד (מויק"ר פל"ד, ו).

לית .. כלום: ראה אגה"ק ס"י.

ומתוך שמחה: להעיר מרד"ה אשר ברא, תרפ"ט (בס' הקונטרסים ח"א) בארוכה בד"ה

שמח תשמח, תרנ"ז.

שמחה, אשר שמחה פורץ גדר, ועד אשר יפוצו מעינות דברי אלקים חיים
חוצה (הכי רחוק),

וכהוראת סיוס וחותרם חודש כסלו, ימי חנוכה – באופן דמוסיף
והולך ואור, להאיר את חשכת הגלות ועד לקיום היעוד: וימלא כבודו את
כל הארץ.

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

ל

"נרות להאיר"

ביה, נר ה' דחנוכה, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ידועים דברי השל"ה, אשר ענין חנוכה קשור ופועל בכל העולם כולו,
ובלשונו "חנוכה שבו הי' חנוכת בית המקדש והוא רומז לחינוך העולם, כי

יפוצו .. חוצה: ראה אגה"ק להכעש"ט הידועה (נדפסה בס' כתר שם טוב בתחלתו).
וימלא .. הארץ: תהלים עב, יט.

ל

דברי השל"ה: חלק תושב"כ פ' וישב דרוש צאן יוסף בהג"ה. עיי"ש בארוכה. ובפדר"א
פכ"ח דיוון "החשיכה עיניהם של ישראל מכל מצות שבתורה" (ככמה דפוסים נשמט רוב
הפרק!). וברמב"ם הלי' חנוכה רפ"ג: בטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק כתורה ובמצות. וראה
ב"ועל הנסים".

חנוכה .. לחינוך העולם: עייג"כ תו"א וישב כט, ד. שערי אורה ע' ל. אוה"ת לבראשית
ע' תרד וע' 1864.

העולם נברא בשביל התורה וקיום המצות, והיוונים רצו לבטל תורה ומצות בישראל, וכשגברו החשמונאים אז נתגברו התורה והמצות וממילא נתחנך העולם כו' וכמו שראשית הבריאה "יהי אור", כן מצות חנוכה בנרות".

ויש להוסיף ביאור בשייכות דחנוכה ונר ואור – על פי המדובר במ"א בארוכה בענין תכונה המיוחדת שיש במצות נר חנוכה:

השל"ה הקדוש מבאר כי חנוכה הוא מלשון "חינוך העולם" וכשם שראשית הבריאה "יהי אור" כך מצות חנוכה בנרות. יחודה של מצות נר חנוכה בכך שהאור נראה בגלוי ויתרה מזו "על פתח ביתו מבחוק". כל פרט ופרט מן ההלכות הקשורות למצות נר חנוכה הן חלק והוראה ב"חינוך העולם" ע"י "נר מצוה ותורה אור".

אוצר החכמה

ואע"פ שכל המצוות פועלות בעולם (וכדלעיל בשל"ה), הנה פעולה זו בעולם לא תמיד נראית לעיני בשר ותיכף לעשית המצוה,

וכמו במצות הצדקה שהיא כללות המצות ושכרה חיים לנוותן הצדקה ובני ביתו וממשיכה חיים בעולם – אין פעולה זו באה כסיבה ומסובב דזרע וקציר וכיו"ב, ופשיטא – דאינה נראית בעיני בשר, וגם – אינה מובנה בשכל הטבעי.

ועד"ז בכללות קיום כל מצוה ומצוה שע"ז ממשיכים אור אין סוף בעולם, וכנרמז בכתוב "כי נר מצוה ותורה אור", הרי אור זה אינו נראה לעיני בשר.

יתרון בזה במצוות של הדלקת נרות – בבית המקדש ונרות שבת

שראשית הבריאה "יהי אור": הטעם מובן עפ"מ"כ באור תורה להה"מ בתחילתו כפי עולם חסד יבנה. ועיין ב"ד רפ"ג.
הצדקה שהיא כללות המצות: לקו"ת ראה (כג, ג) וככ"מ. וכתניא פל"ז דבירושלמי נק' בשם מצוה סתם כו' (ראה ירוש' פאה בסופה). אגה"ק סל"ב.
הצדקה .. ושכרה חיים: ראה תנחומא משפטים טו. וראה פסחים ח, סע"א.
בשכל הטבעי: משא"כ ע"פ שכל דתורה. ראה תנחומא שם.
"כי .. אור": משלי ו, כג. פרש"י שם.
נרות – בבית המקדש .. בבית .. חנוכה: עוד כמה חילוקים כיניהם. ראה ד"ה מצותה

ויו"ט בבית וכו' – שהאור נראה, ואדרבה – צריך להיות נראה דוקא לעיני בשר של אלה הנמצאים בבית איך שמאיר בפועל ממש.

מיוחדת גם במצות אלו מצות הדלקת נר חנוכה, אשר מצותה "על פתח ביתו מבחוץ". זאת אומרת, אשר כל העובר ושב בחוץ, כולל "תרמודאיי", אומות העולם, רואה תומ"י פעולת הנר – שמאיר את החוץ והסביבה. ולא עוד אלא שנודע מראש בחוץ אשר באים ימי חנוכה והיהודים בכל מקום שהם ידליקו נר מצוה ויאירו חשכת הלילה (שהרי הדלקת נר זה היא משתשקע החמה), יאירו בחוץ.

על פי האמור מובן גם התוכן הרוחני שבדבר, שתכונה מיוחדת לנר חנוכה, שפעולתה להאיר חשכת ה"חוץ" הרוחני – הגלות, גלות כפשוטו ו"גלות" הפנימי החושך של החטא ויצר הרע (שוק הם סיבת הגלות כפשוטו כנאמר: מפני חטאינו גלינו מארצנו), להאיר תיכף ומיד, בלי צורך להקדמת הסברה (הכנת ה"חוץ").

היות וחנוכה הוא ענין הכי כללי, ובסגנון הנ"ל "חינוך (תיקון, שלימות) העולם", הרי מובן שמצוות חנוכה הן הוראות מיוחדות כלליות, הוראות בחיי האדם והנהגתו, וגם סדרן – הוראה כללית ועיקרית:

(א) המעשה הוא העיקר. לכל לראש צריך להיות המעשה בפועל, מצוה ראשונה בחנוכה היא הדלקת הנרות, כי זמנה תיכף משתשקע החמה של היום שלפני חנוכה.

משתשקע, תר"ל. תרנ"ד, תרע"ח. ועוד.

דוקא לעיני בשר: וכמש"נ למאור, יאירו (בביהמ"ק), ובשבת – שלום בית כו' (ראה שו"ע אדה"ז סרס"ג. ובכ"מ).

על .. מבחוץ" .. משתשקע החמה: שבת כא, ב.

מבחוץ": להעיר מדברי הרמב"ם (חנוכה רפ"ג) דהיוונים "פשטו ידם בממונם" – שזהו החוץ דהאדם.

"תרמודאיי": ראה פרש"י שבת שם. מאמרי מצותה משתשקע הנ"ל. ולהעיר מיבמות ספ"ק (וש"ג).

החטא ויצר הרע: שנקראים חושך (ב"ר פ"א, ו. ור"פ פט). ובזח"א (ד, א) חשוכא מהפכן לנהורא.

(תיקון, שלימות): שזהו ענין החינוך (וחנוכה המשכן וכו' – ראה תו"א וכו' שם). המעשה .. ראשונה בחנוכה: משא"כ בתחלת עבודת היום שעדיין אינו מוכשר למעשה

(ב) ופעולת כל מעשה האדם צ"ל להאיר גם את "החוץ" – כהוראת נ"ח שמדליקין "על פתח ביתו מבחוץ".

(ג) ומהו תוכן אור והארה אלו?

אף שהנר הוא דבר גשמי, אבל הנרות הללו קודש הם, ובלשון הכתוב:
נר מצוה ותורה אור, להאיר באור התורה והמצוות.

(ד) וסיבת עשייתו של האדם וטעמו הוא – אך לקיים רצונו של הקב"ה וע"י כך גם ממשיך עליו מקדושתו, כביכול, של הקב"ה, "אשר **קדשנו** במצותיו וצונו להדליק נר חנוכה" – ברכה ראשונה שלפני ההדלקה.

(ה) אחר כך באה ברכה שני': **שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה**: וההוראה היא, שאפילו אם נמצא יהודי במצב שבדרך הטבע קשה לו להתנהג בהנהגה האמורה של "נר מצוה ותורה אור", אינו נופל ברוחו ואינו פוחד מהקושיים והמניעות, כי מעשה אבות סימן לבנים – אלקינו מלך העולם עושה לנו נסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

(ואו) ואחר שתי הברכות האמורות באה ברכה שלישית,

שאף על פי שמברכים אותה רק בהדלקה ראשונה, אבל תוכנה מדבר גם בכל ההדלקות של כל לילות חנוכה הבאים,

---

שלם (כי הנשמה (רק) באפו – ראה אוה"ת בראשית דף תתרכ) צ"ל מקודם תפלה ותורה – כפס"ד השו"ע (אור"ח סקנ"ה-ו). ולהעיר שגם תפלה ותורה – עקימת שפתיו הוי מעשה (עיי' תניא רפ"ז. וראה שם קו"א (קנד, א)).

להאיר גם את ה"חוץ": להעיר מע"ח שכ"ו דהתלבשות הנשמה בעוה"ז הוא רק לחקן הגוף כו' (הובא בתניא פל"ז) – שהם ה"חוץ" דהנשמה.
באור התורה והמצוות: וגם פנימיות התורה – הרי בדורות אלו .. מצוה לגלות ו"יפקון ב"י מן גלותא ברחמים" (אגה"ק סכ"ו). וכאגה"ק דהבעש"ט הידועה – כש"יפוצו מעינותיך חוצה".

אך לקיים רצונו: ראה ד"ה שופר של ר"ה תש"ב ס"ב.
מקדושתו: ראה תניא פמ"ו. אוה"פ ר"פ קדושים.
מעשה אבות סימן לבנים: כולל גם סיוע לבנים (ראה אוה"ת ר"פ לך). ובחולין (צא, ב) תחת יעקב אבינו שתהא נוחה ליכבש לבניו.
תוכנה .. בכל ההדלקות: וראה כ"ח לטוואר"ח ר"ס תרע"ו.

והיא ברכת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. כלומר שעושה התורה והמצוות בשמחה ובטוב לבב – מברך ומודה להשי"ת על האפשרות והיכולת והכח לקיים מצותו.

(ז) ואחר מעשה המצוה, והברכות שלפני זה והדברים שלאחרי זה, באה תפלת ערבית (נר חנוכה – קודם לתפלת ערבית) אשר בה בא שבח מיוחד לימי החנוכה – ועל הניסים,

בו מודגש שאפילו אם חלשים ומעטים אנו בגשמיות, אבל אנו בני גוי קדוש "טהורים וצדיקים ועוסקי תורתך", והשי"ת עושה לנו לא רק נסים סתם אלא – "נסים, פורקן, גבורות, תשועות, נפלאות – תשועה גדולה ופורקן" (ועד) – "להודות ולהלל לשמך הגדול".

ועוד מלמד אותנו השבח וההודי "ד"ועל הנסים":

אעי"פ שיהודי צריך לעשות את התלוי בו בדרך הטבע, אבל ביחד עם זה ועיקר – חזק הוא בבטחון גמור שהצלחה באה מאת ה', וכמו שאנו אומרים בהלל מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו,

שכן היי גם כן בימי מתתיהו, שעשו התלוי בהם בדרך הטבע – אבל מתוך בטחון גמור בה', שלכן לא נכנסו בחשבונות אם הקמים נגדם הם גבורים ורבים בגשמיות.

★ ★ ★

ויהי רצון אשר כאו"א מאתנו יקיים מצוה זו וכל המצות – עי"פ הוראות האמורות ובשלמותן,
להיות דוגמא חיי בכל עניני התורה ומצותי במשך כל השנה כולה –
הן בבית והן בחוץ,

נסים .. נפלאות: ביאור ה' הלשונות – עיין סידור מהרי"ד (כרדיטשוב, תרע"ג).
תשועה גדולה ופורקן: מדמוזכר לאחרי תשועה גדולה – מוכן ש"פורקן" זה גדול עוד יותר.

לשמך הגדול: ראה תוד"ה ועונין ברכות (ג, א). תו"א ר"פ שמות. תו"ח ואוה"ת שם.
בהלל .. נפלאות בעינינו: שרק כשנפלאות אומרים הלל (שבת קיח, ב). צ"צ לתהלים מ,

ו סק"י.

ובלשון הידוע "נרות להאיר", להאיר "מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ".

בברכה לימי חנוכה מאירים,
מאירים גם את כל ימי השנה כולה,
ובאופן דמוסיף והולך ואור

מנחם שניאורסאהן

אוצר החכמה

לג

אלול"ל — בתורה בעבודה ובגמ"ח

בי"ה, תחילת חודש אלול, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בתחילת חודש אלול, חודש החשבון של שנה העוברת וחודש
ההכנה להשנה הבע"ל —

"מים .. ארץ": תהלים עב, ח.
דמוסיף והולך ואור: ראה ליקוטי לוי"צ לזה"א (ס"ע ריד).

לג

חודש החשבון .. ההכנה: ראה ד"ה אני לדודי (הא' — בסה"מ אידיש). ומאמר אדה"ז
כשם הבעש"ט — ש.ס.

חשבון צדק צריך שיביא לידי מעשה ובכל שלושת הקוין שעליהן העולם עומד: תורה, עבודה וגמ"ח שיש להם שייכות מיוחדת לחודש אלול, והענין הכללי שהוא מצות התשובה, וכמרומו בשם החודש. דרושה פעילות מיוחדת במבצעים הידועים הקשורים לג' קוין אלה.

חשבון צדק וע"מ שיביא לידי מעשה, שהוא העיקר – היינו למלא החסר באם הי' ח"ו חסרון בפעולות שנה זו, ולא רק למלאות אלא גם להשלים (מלשון שלימות), ויתרה מזו – עד לאופן של מצוה מן המובחר ^{החכם} ובכל שלשת הדברים (הקוים) עליהם העולם עומד, עולם כפשוטו ועולם קטן זה האדם: תורה עבודה (תפילה) וגמילות חסדים,

והרי פעולות בכל שלשת קוים אלה יש להן שייכות מיוחדת לחודש אלול, וכמרומו גם בשם חודש זה שהוא ראשי תיבות, כמדובר כמה פעמים: **אנה לידו ושמתי לך (מקום-מקלט) – קו התורה, כמאמר רז"ל דברי תורה קולטין,**

אני לדודי ודודי לי – קו העבודה, תפילה,

איש לרעהו ומתנות לאביונים – קו הגמילות חסדים;

למלא החסר .. שלימות: עיין כתובות (סז, ב. ושם) ג' האופנים: די מחסורו כו' לעשרו כו' הי' משתמש בכלי זהב ישתמש בכלי כסף ככלי כסף ישתמש בכלי נחושת. ערכין (לא, א): שנה, כשהוא אומר תמימה כו'.
מצוה מן המובחר: ע"ד שכאו"א נצטווה כל חלב להוי' (רמב"ם סוף הל' איסורי מזבח. ובשינוי לשון קצת בשו"ע יו"ד סו"ס רמ"ח).
שלשת .. חסדים: אבות פ"א מ"ב.
ועולם קטן זה האדם: תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב).
אנה .. (מקום: שמות (כא, יג). שער הפסוקים שם. פע"ח שער ר"ה פ"א. כמאמר רז"ל: מכות יוד, א.
אני .. לי: שה"ש (ואו, ג). שה"פ עה"פ. פע"ח שם.
אני .. העבודה, תפילה: דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא (ראה זח"ג רסז, א). וראה קונטרס העבודה פ"ג. – תרגום "דודי" רחימי. ולהעיר מב"ח לטאו"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו.
איש .. לאביונים: אסתר (ט, כב). כס' ערוגת הכושם בשם ס' אמרכל.

תחילת חודש אלול, ה'תשל"ד קבה

והקדמה לכל קוים אלו, ובחודש אלול (דמזהירים על התשובה) במיוחד, הרי היא — התשובה, וכמרומו ג"כ בהשם אלול ר"ת (ומל ה' אלקיך) את לבבך ואת לבב (זרעך).

★ ★ ★

וכאן המקום להזכיר במיוחד הפעולות בחמשת המבצעים הידועים, שבהם מכל שלשת הקוים האמורים:

מבצע תורה, בית מלא ספרים — קו התורה,

מבצע תפילין (וכן סידור תפלה — שהוא מספרים האמורים) — קו התפילה,

מבצע צדקה (וכן מבצע מזוזה — כוללת כל המצות, שכללותן גמ"ח) — קו הגמילות חסדים —

הנה הזמן גרמא להוסיף בכמות ובאיכות ולהגביר חיל בכל האמור.

★ ★ ★

(דמזהירים על התשובה): טאו"ח סתקפ"א.
(ומל .. (זרעך): דברים (ל, ו). בעה"ט שם. ב"ח שם.
תפילין .. התפילה: שהרי חלק דמצות תפילין הוא לשעבד הלב והמות (ראה שו"ע או"ח סכ"ה ס"ה. תניא רפמ"א). ואיזו היא עבודה שהיא כלב הוי אומר זו תפלה (תענית ב, א. רמב"ם ריש הל' תפלה). — ולכן השמות תפילין ותפלה — שורשן אחד. וכוונות שתיהן — המשכת המוחין דגדלות (כתהאריז"ל. וראה תניא פי"ב ופמ"א). — וראה ברכות (יד, סע"ב) כל הקורא ק"ש בו. או"ת להה"מ ד"ה הנ"ל (עב, ד) וד"ה העושה תפלתו (קא, ב. קיב, א). מבצע מזוזה: י"ל דשייך גם לקו התפלה שהרי הן ב' פרשיות דק"ש. וסודם — העלאת הבית וכל אשר בו, כסוד קו התפלה — העלאה ממטלמ"ע (ראה ד"ה וכתבתם על מזוזה — באוה"ת להצ"צ עקב, דשנת תרכ"ט).
מזוזה — כוללת כל המצות: סידור ש' החנוכה רעה, א. — להעיר מלקוטי לוי"צ לזח"ג (ע' תנג).

שכללותן גמ"ח: ראה לקו"ת שלח מט, ב. ועפ"ז יומתק דג' דברים הנ"ל הם — תורה ותפלה ומצות. וראה תניא פל"ז (מת, ב) דבכל תלמוד ירושלמי צדקה נקראת כשם מצוה סתם כו'.

ויהי רצון שעל ידי העשיי בפועל בכל הנ"ל ובהקדמת הבטחון בשלימותו ובאופן דשתי באד' ה' מחסי – שהקב"ה עוזרו – שאז מצליח ועושה במדה הכי מלאה ושלימה, נזכה בקרוב ממש ובעגלא דידן לגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו,

אשר אז יקויים היעוד (שהוא מענינו של ראש השנה – תמליכוני עליכם): והי' הוי' למלך על כל הארץ,

אשר גם ענין הגאולה נרמז בהשם אלול ר"ת:

(אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת) להוי' ויאמרו לאמר

אוצר החכמה

אשירה.

השירה

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

– בכל האמור

ולכתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

הבטחון בשלימותו: ראה חובת הלבבות סוף ש' הבטחון דעשר מלות .. מדריגות כבטחון. וראה אוה"ת להצ"צ לישעי' עה"פ בטחו בה'.
 דשתי .. מחסי: תהלים עג, כח.
 שהקב"ה עוזרו: סוכה נב, ב. וראה תניא פי"ג. ובפרט שכל החודש אומרים פעמיים בכל יום: לדוד ה' אורי וישעי גו'.
 תמליכוני עליכם: ר"ה טז, סע"א. וכל' הרס"ג "הענין הראשון (בתק"ש בר"ה) .. אנו ממליכין עלינו את הכורא ביום זה" (אבודרהם. טעמי התקיעות).
 והי' .. הארץ: זכרי' יד, ט.
 (אז .. אשירה: שמות טו, א. פע"ח שם (ר"ת "למפרע כי אז יצאו כל ניצוצין מהגלות").

(אז ישיר: שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחה"מ מה"ת (סנה' צא, ב). הובא בפרש"י עה"ת שם – כהוספת "רמז", כיון ששיטת רש"י בכלל – רק פשוטו של מקרא).

לד

"קוה אל ה', חזק ויאמץ לבך"

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אחד העניינים העיקריים של ראש-השנה, הוא שזה היום שבו נברא
האדם.

**ראש השנה הוא יום שבו
מכתירים ישראל את הקב"ה
למלך על העולם כולו. הכתרה
חדורת רגש ומלווית בהחלטה
להתנהג בהתאם לתכלית בריאתו**

לפיכך משמש ראש-השנה
גם כיום הדין של האדם, וכן של
העולם כולו, שנברא בשביל
האדם ובאופן שהאדם "יכבוש"
אותו וינהיג אותו.

ימי הסליחות: פעולת ימים אלה לאחרי העבודה בימי אלול הקודמים — ראה תורת
הבעש"ט (בסה"מ אידיש סד"ה אני לדודי (הא)). ולהעיר שבשנה זו (שר"ה חל ביום ג'
בשבוע) — הוא מספר הכי גדול דימי הסליחות.
ראש-השנה .. נברא האדם: יל"ש פנחס רמז תשפכ (מפסיקתא דר"כ ובחדש השביעי).
ויק"ר רפכ"ט. ועוד. ד"ה זה היום, תש"ט. ועוד.
לפיכך .. העולם כולו: ראה ז"ח בראשית יד, ג.
הדין .. העולם כולו: כל באי עולם (ר"ה פ"א, מ"ב). וכירוש' שם פ"א, ה"ג: ועל
המדינות בו יאמר כו'. ז"ח ר"פ נח.
בשביל האדם: ראה סנה' לח, סע"א. פירש"י ס"פ בראשית. ובאור"ת להה"מ בראשית:
ויברא אלקים את האדם כו' קודם הוויות כל העולמות כו' ובשבילם ברא כו' וזהו שכתוב בע"ח
כשעלה כרצונו לברוא כו'. ולהעיר מלקוטי לוי"צ לזח"א לד, ב (ח, ב).
"יכבוש" אותו וינהיג אותו: בראשית א, כח.

לד: תרגום חפשי. המו"ל.

של האדם "לשמש את קונו"
 ו"לעשות לו ית' דירה
 בתחונים". כדי להצליח זקוקים
 לבטחון בקב"ה שוראי יסייע
 להתגבר על כל הקשיים. הבטחון
 בקב"ה הוא מורשת אבות אצל
 כל יהודי (ובא לידי ביטוי
 בפסוקי המזמור הנאמר פעמיים
 בכל יום מיום חודש אלול
 ותחילת השנה).

זה גם הטעם לכך שראש-
 השנה הוא יום ההכתרה, שבו
 מכתירים בני ישראל את הקב"ה
 כמלך ישראל ומלך העולם,
 ומבקשים ממנו בכל תפלות
 ראש-השנה: מלוך על העולם
 כולו, תוך בטחון מלא שייעתר
 לבקשה ויקבל את ההכתרה.

מובן מאליו שההכתרה
 צריכה להיות בלב שלם וצריכה

להיות מלאה, כלומר – יחד עם רגש של יראת הרוממות מפני מלך העולם,
 ועם חדווה עמוקה על כך שהקב"ה קיבל את ההכתרה,

ויחד עם החלטה איתנה על נאמנות ומשמעת למצוותיו, לקיימן יום-
 יום, בכל אחד מימי השנה אליה נכנסים עתה וגם לאחר מכן.

ההחלטה הכללית והעיקרית היא להתנהג – בכלל ובכל פרט מחיי
 יום יום – בהתאם לתכלית בריאתו של האדם, שהיא, כביטוי חכמינו ז"ל
 במשפט קצר: "אני נבראתי לשמש את קוני", לשמש אותו בשמחה כציווי:
 "עבדו את ה' בשמחה".

זה גם הטעם: כי אין מלך בלא עם (חניא ח"ב פ"ז. לקו"ת ר"ה נה, סע"ב).
 ההכתרה: ר"ה טז, א (תמליכוני עליכם), בתפילת העמידה דר"ה (על העולם כולו).
 – וראה ד"ה יו"ט שר"ה, תש"ג.

כמלך ישראל .. מלך העולם: עיין לקו"ת דברים נו, ג. ועוד.
 בכל תפלות: וחתימת הברכות – גם דקדוש ודהפטורה: מלך על כל הארץ (אלא שזה
 נמשך גם ביוהכ"פ).

בטחון מלא: שהרי מברכין כרוך אתה ה' מלך על כל הארץ "והרי ספק ברכות להקל
 משום חשש ברכה לבטלה אלא אין כאן שום ספק כלל" (אגה"ת פי"א).
 חדווה עמוקה: ראה ד"ה יו"ט שר"ה, תש"ג.

בכל אחד מימי השנה: ובפרט שכולם נכללים ביום דר"ה ואת"כ צ"ל מודרכים ממנו
 שלכן נקרא ראש (ולא – תחילת השנה. עטרת ראש בתחלתו).
 ובכל פרט מחיי יום יום: כמ"ש בכל דרכיך דעהו (טושו"ע או"ח סרל"א).
 "אני נבראתי .. קוני": קידושין פב, א.
 "עבדו .. בשמחה": תהלים ק, ב. וראה רמב"ם סוף הל' לולב.

התוכן, העיקר והתכלית של שימוש זה הוא: "לעשות לו, יתברך, דירה בתחתונים", כלומר, להתנהג בצורה כזו שכל פרט בעולם שמסביב, ועל-אחת-כמה-זכמה כל פרט בחיי האדם, נעשה ל"דירה" לאלקות,

— דבר המבוצע על-ידי חיי יום יום של תורה ומצוות.

כל האמור נדרש מכל בן ישראל, איש או אשה, צעיר או זקן, בלי הבדל בין כל מעמד ומצב שבו הוא שרוי, כפי שהדבר גם מודגש בפסוק הקשור עם ראש-השנה: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם .. עד שואב מימך".

מכל יהודי, ללא יוצא מן הכלל, נדרש וצפוי שיגיע לדרגת "אתם נצבים לפני ה' אלקיכם", התייצבות איתנה, מבלי להתחשב כיצד עברה השנה שחלפה.

כאן מתעוררת השאלה: איך אפשר לדרוש מכל יהודי להגיע לדרגה כזו, ועוד — באמת ובשמחה, ובמיוחד כשמביאים בחשבון, מצד אחד, שמדובר על "דירה" בעולם תחתון ברוחניות, עולם חומרי וגשמי, עולם בו בני ישראל הם — בגשמיות — "המעט מכל העמים", ומצד שני — הדבר נדרש מן היהודי כפי שהוא שרוי במצב שבו צרכים חמריים, שבלעדיהם אי אפשר לו להתקיים, כאכילה, שתיה, שינה, עיסוקי פרנסה, וכיוצא בהם, תופסים חלק גדול מאד מזמנו וכוחו, כך שרק זמן מועט נותר לעניני רוחניות וקדושה?

התוכן וכו': ראה תניא רפ"ו. לקו"ת ר"פ פקודי. תקעו, תרס"ז.
 "לעשות לו, יתברך, דירה בתחתונים": תנחומא נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדכ"ר פי"ג, ו.
 ראש-השנה .. "אתם נצבים: לקו"ת ד"ה אחם נצבים. וראה טוש"ע או"ח סתכ"ח.
 "אתם נצבים .. שואב מימך": דברים כט, ט. וראה לקו"ת שם.
 התייצבות איתנה: נצבים מל' נצב מלך (אוה"ת להצ"צ ר"פ נצבים ע' א"רא. ועוד).
 בעולם תחתון: שאין תחתון למטה ממנו (תניא פל"ו. וראה שם ספ"ו מע"ח שמ"ב פ"ד. לקו"ת פקודי שם).
 "המעט מכל העמים": דברים ז, ז.

— ההסבר לכך — הסבר המובן לכל אחד ואחת, כאמור — נמצא בענין הבטחון בקב"ה,

שהוא יסוד בתורה, תורת-חיים, הוראה בחיים,

כפי שהדבר מודגש במזמור הנאמר פעמיים ביום במשך כל חודש אלול — חודש ההכנה לשנה החדשה — וגם בתחלת השנה, בחלקו הגדול של חודש תשרי: "לדוד, ה' אורי וישעי, ממי אירא" גו'.

הבטחון בה' אותו מבטא דוד המלך בשמו של כל איש ישראל, ההסתמכות המוחלטת על עזרת הקב"ה, מקיף הן את העניינים הגשמיים שבחיים והן את הרוחניים, עד לכדי השגת הדרגה העליונה ביותר בעבודת ה', כפי שניתן לראות גם מהמשך פסוקי המזמור האמור, עד לפסוק האחרון: "קוה אל ה', חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'".

★ ★ ★

ענין הבטחון הוא — הרגשה של ודאות והשתכנעות שהקב"ה יסייע להתגבר על כל קשיי החיים, חומריים ורוחניים, משום שהוא "אורי וישעי", ובודאי יהיו כל אחד וכל אחת מסוגלים לבצע שליחותם בעולם הזה, ומתוך שמחה, שמחה גדולה ביותר,

— כשהאדם יתבונן בעובדה שהקב"ה בעצמו בחר בו להיות שליח בעולם לעשות לו דירה בתחתונים עם ההבטחה שהוא יתן "אור", "ישעי", ו"עוז" על-מנת לבצע שליחות זו.

השמחה שבכך גדלה עוד יותר, כשהאדם מתבונן שהסיוע שהקב"ה נותן לו הוא באופן של "אני לדודי ודודי לי", היינו, באהבה אלוקית, בלתי רגילה,

הבטחון .. יסוד בתורה: ראה חובת הלככות שער הבטחון.

"לדוד .. אירא": תהלים כז, א.

"קוה .. ה'": תהלים שם, יד. וראה ברכות לב, ב.

ורוחניים: וכמאמז"ל בזה הקב"ה עוזרו (סוכה נב, ב. וראה תניא פי"ג).

ובודאי .. שליחותם: ראה או"ת להה"מ תהלים ד"ה ברוך הגבר (פ, ד).

"אני .. לי": שה"ש (ו, ג).

דבר שהתחלתו בעיקר בתקופה שמראש-חדש אלול עד אחר יום הכפורים, כמוסבר ע"י חכמינו ז"ל.

לפיכך צריך הדבר – בתקופה זו וגם בכל השנה – לעורר אצלו אהבה בלתי מוגבלת אל הקב"ה, כפי שזה מודגש בפסוק: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ, כלה שארי ולבבי" וגוי' (תשוקה של כלות הנפש אל הקב"ה).

אף כאן מודגשים האהבה אל הקב"ה והבטחון בו לגבי כל הענינים ש"בשמים" (שמשמעותו גם – הענינים הרוחניים) וש"בארץ" (הענינים הגשמיים).

הבטחון בקב"ה מורשת אבות אצל כל יהודי, ככתוב: "בך בטחו אבותינו, בטחו ותפלטמו", ונדרשת רק הבאת בטחון תורשתי זה לידי פועל, במדה שיקיף את כל חיי יום ויום ויחדור בכל הפרטים.

– ובהתאם לכלל של חכמינו ז"ל ש"במדה שאדם מודד – מודדין לוי", מובן שככל שהבטחון שלו חזק יותר ומבוסס יותר – כך מתגשם בטחונו בגלוי וביתר ביסוס על-ידי ברכות הקב"ה בגשמיות וברוחניות.

חכמינו ז"ל: ב"ח לטואו"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו, כתבי האריז"ל וכו' שאני לדודי ודודי לי ר"ת אלול וס"ת ד' יודין – מ' ימים שמר"ח אלול ועד יוהכ"פ.
 "מי לי .. ולבבי": תהלים עג, כה-כו. וראה סד"ה משכני (הא' והב') תר"ל. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה ספ"מ.

"בך בטחו .. ותפלטמו": תהלים כב, ה.
 בטחו ותפלטמו": להעיר מכתר ש"ט (סר"ל וכ"כ באו"ת להה"מ תהלים (ס"ח, ג)):
 והבוטח בה' חסד יסובבנהו כו' שבכל מקום שהאדם הוא חושב הוא מתרבק כו' וכשהוא בוטח בחסד שם ידבק נשמתו והחסד יסובבנהו ותמיד יטמין א"ע כולו בשם ית' ומש"כ באו"ת תהלים ד"ה ברוך הגבר – הנ"ל, י"ל).

ש"במדה .. מודדין לו": משנה ספ"א דסוטה. ובחזו"ל סוף ש' הבטחון דיש עשר מדרגות כבטחון. וראה ביאורו פ' וארא. אוה"ת להצ"צ לישעי' (ע' ר"ז ואילך).
 שככל שהבטחון .. כך: ראה אור המאיר פ' בהעלותך.

יעזור הקב"ה שכל האמור לעיל – ביצוע השליחות האלוקית לעשות
 לו דירה בתחתונים, הבטחון בקב"ה, ברכות הקב"ה בגשמיות וברוחניות
 – יבוא לידי גילוי אצל כל יהודי במדה המלאה ביותר,

ודבר זה גם יחיש ויעורר את מילוי הברכות הכלליות לכלל ישראל –
 בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

לה

"באור ^{אוצר החכמה} פני מלך חיים"

בי"ה, ראש חודש אלול, היתשל"ה
 ברוקלין, נ.י.

תב"ש

אל בני ובנות ישראל
 אשר בכל מקום ומקום
 הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

חודש אלול, חודש הסיום של השנה, הוא, כידוע, חודש הרחמים
 והסליחות, ביחד עם זה הוא חודש של חשבון-הנפש מהשנה העוברת

ראש חודש אלול: יום עליית משה להר סיני לקבל לוחות האחרונות (פדר"א פמ"ו.
 הובא בטאו"ח סתקפ"א. וראה פרש"י עה"ת עקב, ט, יח) התחלת ארבעים יום האחרונים
 שברצון (רש"י שם. ושם יו"ד, יו"ד).

הרחמים והסליחות: ראה טור שם: ויש מי שמרכיב לומר סליחות ותחנונים מר"ח אלול
 ואילך.

חודש של חשבון: ד"ה לך אמר לבי, תרצ"ו, פ"ה. סה"מ אידיש ע' עה.

— מכל המעשים והפעולות שנעשו ומהכשלונות והאפשרויות שנחמצו וכו' — חודש התשובה, חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא, הכנה לשנה החדשה, שתהיי השנה הבאה לטובה, טובה מזו שחולפת, ובכל הענינים.

וענין ימי סגולה אלה דחודש אלול מבאר כ"ק רבנו הזקן, בעל התניא והשלחן ערוך, וז"ל:

ימי חודש אלול הם ימי סגולה שיש לנצלם להוספה בתורה ובמצוות "משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת ולהקביל את פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו".

משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו כו', כך בחודש אלול כו', יאר הוי' פניו אליך שהוא ענין הארת י"ג מדות שיהיי פנים בפנים כו',

מכל המעשים: ו"ל שלכן נרמזו בשמו כל סוגי המעשים דכל השנה (תורה, עבודה, גמ"ח, תשובה — נסמן בהקדמת קונטרס צד, ראה שם בארוכה). ואף שאמחז"ל (הבעש"ט — הובא כתניא ריש ח"ב. וזה"מ באו"ת ס"פ בראשית) דשם הדבר מהווה אותו וכו' הוא דוקא בשמו בלה"ק (עיי"ש) ושמות החדשים עלו עמהם מכבל (ירוש' ר"ה פ"א, ה"ב) ושמות פרסיים הם (רמב"ן בא יב, ב) — יתרה מזו מצינו (שבת עז, ב): דשא דרך שם כו'. ואלול הוכא בנחמי' ואו, טז.

שנחמצו: תרתי משמע: ע"פ מרז"ל אין מחמיצין את המצות (מכילתא בא פרשה ט'), ומל' החמיץ, נעשה רשע (ר"ה ג, ב ובפרש"י). — בלקו"ת צו (יג, ג) דקאי בל' חמץ שכתורה, מביא ראי' (גם) מל' חורה "יתחמץ לכבי" (אף שמשם אין הוכחה שגם בנוגע למעשה שייך ל' זה).

חודש התשובה: טור שם (ובב"ח). ל"ת להאריו"ל פ' תצא. סידור ש' האלול (ע' רכו ואילך). אוה"ת נצבים (ע' אידפ ואילך). וז"ל: לקו"ת ראה לב, ב.

למלך.. רשאין כל מי שרוצה: להעיר מרמב"ם הל' מלכים (פ"ג, ה"ו) שהמלך "לבו הוא לב כל קהל ישראל". ועיין אגה"ק סל"א. רשאין: בסוד"ה לך אמר השי"ת מוסיף (מבאר): ויכולים.

ועל פי האמור לעיל, מובן גודל האפשריות דימי חודש אלול, אשר אז מאירים י"ג מדות הרחמים, פנים בפנים, ועת רצון היא לכל אחד ואחת מבני ישראל – בלי הבט איך היו המצב קודם לכן – לדבקה בו (ית') בלב ונפש, ושזה יביא לידי מעשה – הוספה רבה (בכמות ובאיכות) בלימוד התורה ובקיום מצותי.

ויהי רצון אשר כל אחד ואחת, בתוככי כללות אחביי, שליט"א, ינצלו במילואם כל ימי סגולה אלה כולם בכל האמור לעיל,

ויתבוננו התבוננות נפשית עד אשר יחיו בה והיא תנחה הנהגתם היום יומית – בהאמור ע"י דוד נעים זמירות ישראל במזמור שמתחילים לאומרו בר"ח אלול פעמיים בכל יום:

הוי אורי וישעי ממי אירא גוי צרי ואויבי לי המה כשלו ונפלו אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי גוי ועתה ירום ראשי גוי הורני הוי דרך גוי קוה אל הוי חזק ויאמץ לבך וקוה אל הוי,

ואלקים מלכנו מקדם יפעול ישועות בקרב הארץ, כולל אשר

י"ג מדות הרחמים: שנותנים כח לבוא לבחי' תשובה, משא"כ יגמה"ר דעשי"ת ש(עיקר) ענינם סליחה ומחילה (סידור שם. סד"ה משכני, תר"ל). ובאוה"ת ראה (ע' תתו ואילך) נת' גם ענין דיגמה"ר דכל השנה.

כל .. כולם: ולא רק רובם – שהוא ככולם (ראה ט"ז או"ח סתקפ"ב סק"ג). ואף דנוסח אדה"ז (משא"כ בסי' הנדפס עם כוונות האריז"ל) הוא "מלוך על העולם כולו" (וכן – "והרשעה כולה") בהשמטת "כל" – י"ל דשאני תפלה ש"שוקלין וסופרין מספר מנין חיבות שבה" (טואו"ח סק"ג). וכזה יומתק מחז"ל בכ"מ "כל העולם כולו" וכיו"ב. ולהעיר מקידושין (מ, ב) שגידסתנו "כל העולם" וברמב"ם (הל' תשובה פ"ג, ה"ד) הוסיף (מבאר) "כולו". התבוננות .. הנהגתם היום יומית: להעיר מקונטרס העבודה פ"ו. במזמור שמתחילים: סי' כז.

הוי אורי וישעי: אורי – ע"י התורה וישעי – ע"י המצות (יהל אור להצ"צ – לתהלים שם).

הוי אורי .. אם תחנה עלי מחנה לא יירא: להעיר משיעור חומש דיום זה: וראית עם רב ממך לא תירא מהם (גם – ל' הבטחה) כי הוי אלקיך עמך. קוה .. וקוה: ראה ברכות לב, ב. ואלקים .. הארץ: ע"ד תהלים עד, יב.

באור פני מלך חיים – יתברך כל אחד ואחת בשנה טובה ומתוקה
 בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

אוצר החכמה

ל

"מפני מה נברא האדם בערב שבת?"

בי"ה, ח"י אלול, ה'תשל"ה
 ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
 אשר בכל מקום ומקום
 הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

במבט על ראשהשנה, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

טובה ומתוקה: י"ל: ענינים טובים מצ"ע ואלו שנמתקו (ע"ד – ג"ז לטובה). וראה
 תניא פכ"ז דוגמתם בעבודת האדם. וראה זח"א רמ, סע"א. זח"ג ר"פ חוקת וברמ"ז שם.
 בלקוטי לוי יצחק שם בפ"י ומתוקים מדבש. קהלת יעקב ערך מתוק (ספר שהובא בכ"מ ע"י
 כ"ק אדנ"ע).

ולהעיר אשר כליל א' דר"ה "נוהגין לאכול תפוח מתוק כדבש" "ואח"כ יאמר יה"ר
 מלפניך שתחדש עלינו שנה טובה (כן הוא בכל הסידורים שראיתי) ומתוקה".

ל

ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: כ"ק הבעש"ט (בשנת נח"ת) וכ"ק
 רבנו הזקן, בעל התניא והשו"ע (בשנת קה"ת).

לו: תרגום חפשי. המו"ל.

— והרי ראש השנה הוא
ה"ראש" של השנה הנותן כיוון
והוראות ומנחה את התנהגות
האדם בכל ימי השנה, כשם
שהראש שבגוף מנחה את כל
אברי הגוף,

והוא גם היום שבו נברא
אדם הראשון, אבי כל בני
האדם, —

יש להתבונן במדה רצינית
וחזקה בהוראות ראש-השנה, כפי
שהן ניתנות בפירוש או ברמז
בתורה, שהרי ענינה של התורה,
מלשון הוראה, תורת-חיים —
הוראת דרך בחיי יום יום של כל
יהודי, איש ואשה.

ההוראות ישנן — הן
בענינים שהם כלליים לראש-

**"משל למלך שבנה ארמון
ושיכללו והתקין סעודה ואח"כ
הכניס אורחים — הקב"ה ברא
את כל העולם בחכמה וכל צרכי
עולם, ואח"כ הכניס את אדם
וחוה". ועם זאת קבעה תורה
ש"אדם לעמל יולד": גם
כשיהודי חש כאורח בארמון-
מלכים משוכלל, עליו לעבוד את
ה' בכל רגע ובכל דבר ובשמחה.
הקב"ה העניק לאדם וחוה —
ובאמצעותם לכל ישראל — את
הכוחות להוסיף ב"ארמון",
שהוא יצירה של הקב"ה בחכמה
אלוקית — עד שנעשה "שותף
במעשה בראשית". הוראה זו
מודגשת במיוחד כאשר ר"ה חל
בשבת שבו "הכל מוכן
לסעודה".**

השנה שבכל השנים, והן בענינים שהם שונים מראש-השנה אחד למשנהו
(השוני ביום שבשבוע בו הוא חל, באופי השנה אם זו שנת עיבור או שנה
רגילה, וכיוצא בזה),

ראש השנה .. ה"ראש": שלכן נקרא ראש השנה ולא תחלת השנה (לקו"ת דברים מא,

ג.)

הנותן .. ומנחה: נתבאר בארוכה בעטרת ראש בתחלתו.

אבי כל בני האדם: ושייכותם עד כדי כך — שכא"א דומה לאדה"ר שנברא יחידי וכו'
(סנהדרין לז, א). וראה בשער הגלגולים הקדמה וא"ו ואילך (ובכ"מ בכתהאריז"ל) שכל נשמה
היתה כלולה בנשמת אדה"ר ע"ד דרז"ל כפסוק איפה היית (שמו"ר פ"מ, ג. — ומש"כ שם
שהראה לאדה"ר כל צדיק כו' יש שהוא תלוי בראשו כו' — ע"פ הנ"ל מוכן שרק דצדיקים
הראה, אבל כל הנשמות תלוים באדה"ר). ובלקו"ת (נצבים מז, ב) שבכא"א יש מנשמת אדה"ר
ולכן "אתם קרויים אדם".

התורה .. הוראה: זח"ג נג, ב.

נוסף לכך שכל ראש-השנה מביא אתו הוראות חדשות.

★ ★ ★

כאן נתעכב על אחת ההוראות של ראש-השנה, כפי שהיא מתבטאת במאמר חכמינו זכרונם לברכה:

"אדם נברא בערב שבת, ומפני מה? .. משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין (= ארמון) ושיכללו, והתקין סעודה ואחר כך הכניס אורחין .. זו מדתו של הקב"ה – שברא את כל העולם כולו בחכמה .. וכל צרכי עולם (ואח"כ הכניס אורחים) זה אדם וחיה".

אוצר החכמה

עם זאת אומרת התורה: "אדם לעמל יולד", ושעל האדם לומר: "אני נבראתי לשמש את קוני".

עלינו, איפוא, להבין כיצד יתאימו שני הרעיונות המנוגדים בדבר בריאת האדם: מצד אחד הוא "אורח" חשוב המוצא הכל מוכן ומתוקן, ומאידך הוא "עבד" החייב תמיד לשמש את הקב"ה בעמל.

במיוחד דורש הדבר הסבר כשראש-השנה חל בשבת, כמו השנה, שאז מודגש יותר מתמיד הענין של "הכל מוכן לסעודה", שכן בשבת "כאילו כל

הוראות חדשות: ראה אגה"ק סי"ד.
במאמר חכמינו: סנהדרין לח, א. תוספתא שם ספ"ח.
ומפני מה: י"ל תוקף הקושיא מפני שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר (ב"ר פ"א, ד). והל' בתוספתא שם: ולמה נברא באחרונה. ובויק"ר (ר"פ תזריע): אחר וקדם צרתני .. אחר זה יום האחרון וקדם זה יום הראשון. – וראה יהל אור להצ"צ עה"פ (תהלים קלט, ה). קונטרס קנין החיים, תרפ"ח ס"ז. וראה רש"י עה"ת (ר"פ תזריע – מויק"ר שם): כשם שיצירתו כו' כך תורתו כו' וכמפרשי רש"י שם.
"אדם לעמל יולד": איוב ה, ז. ובסנהדרין (צ"ט, ב): כל אדם לעמל נברא שנאמר כו'.
ובב"ר (פי"ג, ז): לא נברא אדם אלא לעמל.

"אני .. קוני": קידושין בסופה.
כשראש השנה .. בשבת: ראה מכתב ח"י אלול תשל"ב* עוד פרטים כזה.
כשראש השנה .. כאילו כל מלאכתו עשויה: גם בכל יו"ט צ"ע כנ"ל בפנים, כיון דאסור

* נדפס לעיל מכתב כה. המו"ל.

מלאכתו עשויה". מתחזקת אם כן הקושיא: איך מתקשר הדבר עם הענין של "אדם לעמל יולד" ו"לשמש את קוניי"?

★ ★ ★

אחד ההסברים בדבר הוא שדווקא הצירוף של שני הדברים נותן לנו הוראה עמוקה ביותר בחיים, כולל החיים היום-יומיים, כפי שהיא מתבטאת בנקודות מספר:

(א) מצפים מאדם וחוה – וזו גם הוראה לכל יהודי, איש ואשה – שאפילו כשהם נמצאים במצב הדומה לארמון מלכים, המצוייד במיטב הצרכים ואף ב"שיכלול", והם מוזמנים אליו כאורחים חשובים, צריכים הם לעשות כאן עבודת שרות לקב"ה, בורא העולם כולו,

עד לדרגה העליונה ביותר, כפי שהתורה מספרת על משה רבנו, ש"לא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים", וכשהגיע לשיא שלימותו, בלשון חכמינו זכרונם לברכה: "לשער החמישים של הבינה" – היה גם אז במצב של "משה עבד ה'".

וכן בקצה השני, הרי, כפי שהוסבר פעמים רבות, יש לעבוד את ה' לא רק בתפלה, בלימוד תורה ובעשיית מצוות, כי אם גם – כלשון הרמב"ם – "במאכלו ובמשקהו .. ובמשאו ובמתנו", בכל העיסוקים, כולל אפילו

בכל המלאכות השייכות לכל הבריאה. ולהעיר דיוקשה ביותר באם נאמר דהכתוב (כא יב, טז) "כל מלאכה לא יעשה בהם (ביו"ט)" הוא כפשוטו, אלא – כשנעשות לצורך אוכל לנפש הוציאה אותן התורה מכלל "כל מלאכה". וראה שו"ע אדה"ז סתצ"ה ס"ב: מלאכת או"נ שהתורה התירה לעשותה כו' (בארוכה – בלקו"ש ח"א ע' 34 ואילך). נוסף בר"ה על שאר יו"ט שיש אומרים שמצוה להתענות בו (טושו"ע או"ח סתקצ"ז) ובמילא אסור לו לעשות גם מלאכת או"נ אפילו לצורך אחרים (שו"ע אדה"ז שם).

כאילו כל מלאכתו עשויה: שו"ע אדה"ז סש"ו סו"ס כא (ממכילתא יתרו כ, ט. הובא ברש"י שם).

ש"לא קם .. פנים: ברכה לד, יו"ד.
 וכשהגיע .. לשער החמישים: של"ה ס"פ ואתחנן (שסט, א"ב). לקו"ת במדבר (יב, א):
 וכיאר הה"מ ג"ע כו'. וצע"ק מאו"ת להה"מ ד"ה מ"ט שערי בינה (ק, ב).
 כלשון הרמב"ם: הלי דעות רפ"ה. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו, ס"ב.

שינה. שכן יהודי צריך להכין עצמו לשינה במדה כזו שגם השינה תתרומם לדרגה של "עבודה", דבר שהוא אחד ההסברים והתוכן העמוק יותר של "קריאת שמע שעל המיטה".

(ב) נקודה שניה, שגם היא צריכה להתבטא בחיי יום יום, היא – שהקב"ה העניק לאדם וחיה, ובאמצעותם לכל בני ישראל, גברים ונשים, עד סוף כל הדורות, את הכוחות והאפשרויות "לשמש", להוסיף ב"ארמון" על כל קניניו, למרות שהם יצירה של הקב"ה בחכמה אלוקית. ככל שטוב המצב שמסביבו ובו, יכול (ולכן – חייב) כל אחד וכל אחת להביא אותו לדרגה עליונה יותר של שלימות, עד כדי כך, שהתורה אומרת, ביחס לתרומת האדם לבריאה, את הביטוי הנפלא: "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית", הוא מסוגל לעשות ועושה במדה כה רבה שתורת אמת אומרת עליו שהוא "שותף".

(ג) הנקודות האמורות מקילות על כל אחד ועל כל אחת לעשות כל אשר צריך להיעשות כדי להתעלות ולהתרומם יותר ויותר בכל העניינים הקשורים לתורה ומצוות וליהדות בכלל, בהתאמה מלאה למשימת האדם בחיים: "אני נבראתי לשמש את קוניי", תוך התבוננות בכוחות הנפלאים שהקב"ה העניק לו, עד כדי להיעשות שותף, ולא בדבר קטן ויחיד, כי אם בבריאה כולה, יצירת החכמה האלוקית.

(ד) תרומה זו והשתתפות זו של האדם אינה יכולה להיות מושגת במדה מלאה על-ידי עבודה מוגבלת מזמן לזמן, בהזדמנויות יוצאות מן הכלל ובזמנים מיוחדים, כי אם – באמצעות אורח חיים המתבטא בעבודה יום-יומית, שכל מעשה, דיבור ומחשבה יהיו לשם שמים, ו"בכל דרכיך דעהו" – שתיראה האלקות בכל העניינים, גם מצרכי העולם, וכאמור לעיל, אפילו באכילה ושתייה וכיוצא בהן ביום חול.

שינה: ראה רמב"ם שם ספ"ג. וראה ב"ר (פ"ט, וא"ו): שינה טובה מאד. וראה צוואת הריב"ש סכ"ז.

"נעשה .. בראשית": ראה שבת קיט, ב. זח"א ה, א. תקו"ז תס"ט (קד, א. קיד, סע"א).
וראה אוה"ת בראשית עה"פ ויכולו (מג, ב).
לשם .. דעהו": טוש"ע או"ח סרל"א.

(ה) ב"לשמש את קוניי", בעבודת ה', ישנה ההוראה והציווי: "עבדו את ה' בשמחה", לעבוד אותו בשמחה וגם מתוך עונג על כך שהוא יכול לעבוד את הקדוש ברוך הוא,

דבר המודגש במדה יתרה בראש־השנה הנוכחי, החל ביום השבת, שעליו נאמר: "וקראת לשבת עונג".

★ ★ ★

יברך הקב"ה ויצליח את כל אחד ואת כל אחת לעשות בכל האמור באופן של שמחה ועונג,

שהקב"ה יבטל את כל העלול, חלילה, להפריע לכך,

על ידי כך שיהא "פועל ישועות בקרב הארץ", באופן נראה ונגלה, כולל, ועיקר,

שיתן לכל יהודי ולכלל ישראל שנה טובה ומתוקה מכל הבחינות ובכל הענינים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורפאהן

עבדו .. בשמחה: תהלים ק, ב. וראה רמב"ם סוף הל' לולב.
ראש השנה .. שבת .. עונג: ראה ד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת בלקו"ת וכו' (ובהמשך זה דתרס"ו בארוכה) ענין העונג בר"ה וכשבת.
שבת .. עונג: להעיר מירוש' מגילה (פ"א, ה"ד) שבת .. שמחתו תלוי' בידי שמים.
ובספרי לכהעלותך (י, י): וביום שמחתכם אלו שבתות, אבל ראה שו"ע אדה"ז ר"ס רמ"ב.
לקו"ת צו (יא, ד). המשך וככה פ"ה ואילך ועוד. ואכ"מ.
וקראת לשבת עונג: ישעי' נח, יג.
פועל .. הארץ: תהלים עד, יב.

שנה טובה ומתוקה: י"ל ענינים טובים מצ"ע ואלו שנמתקו (ע"ד — ג"ז לטובה). וראה תניא פכ"ז דוגמתם בעבודת האדם. וראה זח"א רמ, סע"א. זח"ג ר"פ חוקת וברמ"ז שם. בליקוטי לוי יצחק שם בפ"י ומתוקים מדבש. קהלת יעקב ערך מתוק (ספר שהובא בכ"מ ע"י כ"ק אדנ"ע). ולהעיר אשר בליל א' דר"ה "נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש" "ואח"כ יאמר יה"ר מלפניך שתחדש עלינו שנה טובה (כן הוא בכל הסידורים שראיתי) ומתוקה".

"כ"ל יומא ויומא עביד עבידתו"

אוצר החכמה

ב"ה, וא"ו תשרי, ה'תשל"ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מיום ח"י אלול בקשר למשמעותו של ראש-השנה, כ"ראש" של השנה הנותן הוראות כיצד להתנהג בכל ימי השנה, כשם

תוכן הענין של שנת העיבור הוא למלא את החסר במספר הימים בשנים קודמות. חודש העיבור משווה את שנת הלבנה עם עונות השנה. הוא לא רק משלים מה שנחסר בעבר, הוא אף נותן מקדמה לשנים הבאות. ההכנות הרוחניות לשנת העיבור ובפרט שנה מירבית (385 יום) למלא את העבודה מהשנה החולפת עד כדי נתינת "מקדמה" על העתיד כשהדבר נעשה במידה המלאה והמירבית ביותר.

שהראש מנחה את כל אברי הגוף, ובקשר להערה (במכתב האמור) שנוסף על ההוראות שישנן בעניינים שהם במדה שוה לגבי כל ראשי-השנים – קיימות הוראות מיוחדות בעניינים בהם ראש-השנה של שנה מסויימת שונה מאחרים, כמו, למשל, כשראש-השנה חל בשבת, כפי שזה השנה, דבר שהוסבר במכתב האמור –

נתעכב כאן על נקודה נוספת שלגביה שונה ראש-השנה הנוכחי מראש השנה של שנים אחרות. הכוונה לעובדה שראש-

השנה הנוכחי הוא ראש-שנה של "שנת עיבור". ובענין זה עצמו – שנה זו

לז: תרגום חפשי. המשך למכתב לו. המו"ל.

מצטיינת בכך שהיא כוללת את המספר המירבי של ימים ששנת-עיבור עשויה לכלול: 385 ימים*.

כפי שהוסבר בהרחבה בהזדמנות קודמת**, תוכן הענין של שנת-עיבור, על-פי הלוח התורני, הוא – למלא את כל החסר במספר הימים בשנים קודמות, על-מנת להשוות את שנת-הלבנה (השנה המבוססת על חישובי הירח) עם עונות השנה (החלוקות על-פי השפעות החמה), שהרי גם עונות השנה קבועות, כמובן, על-ידי הקב"ה, כפי שהתורה אומרת: "זרע וקציר, וקור וחום, וקיץ וחורף, לא ישבותו" (הכוונה לעונות השונות של השנה).

חודש העיבור אינו רק משלים את כל מה שנחסר בעבר, אלא אף נותן "מקדמה" לשנים הבאות.

והשנה – העיבור הוא מירבי, כאמור.

★ ★ ★

ידוע שכל מה שאנו רואים ומוצאים בגשמיות, ובעולם הזה בכלל, הרי זה משום שכך הוא הדבר ברוחניות בעולמות העליונים, ואלה, הדברים הגשמיים, הם כפי (ומשום) ש"נשתלשלו מהן" (מן הבחינות הרוחניות). כך גם באופן מיוחד לגבי האמור לעיל:

(* להעיר שזהו מספר שלם של שבועות. ובקביעות דהשנה – גם ר"ה שלאחריו חל בש"ק.

(** ראה ג"כ מכתב ב' דר"ח אד"ר, חשל"ג (נדפס בלקו"ש חי"א ע' 310 ואילך). הענין של שנת עיבור: ראה רמב"ם הל' קדה"ח פ"א ה"ב ופ"ו הי"א ובמפרשיו שם. ובכ"מ.

עיבור: להעיר שבעיבור ישנו סוד העיבור (וראה רמב"ם שם פי"א ה"ד). ובירוש' סנהדרין (פ"א ה"ב): בסוד עמי לא יהיו זה עיבור. ונת' בלקוטי לוי"צ אגרות ע' קטו. על-מנת להשוות: ראה רש"י ראה (טז, א) שזהו פשוטו של מקרא. – וברמב"ם שם רפ"ד כדי שיהא הפסח כו' – משא"כ ע"ד הפשט "שמור את חודש האביב" הוא ענין בפ"ע, ואביב שייך לעומר (ויקרא ב, יד), ולכן כפרש"י: עומר. "זרע .. ישבותו": בראשית ח, כב. פדר"א רפ"ח.

אף נותן "מקדמה": רק בחלק משנות העיבור, אבל לא בכלם. ראה מפרשי הרמב"ם שם.

ידוע: ראה של"ה מס' שבועות שלו (קפט, א) ובכ"מ. מים רבים, תרל"ו פקנ"ה ואילך. "נשתלשלו מהו": תניא רפ"ג. וראה פרדס שער טז בתחלתו.

התהליך הזה של מילוי והשוואת מספר הימים במובן הפשוט, בגשמיות, נובע מזה שכך הוא הדבר ברוחניות, שכן "כל יומא ויומא עביד עבידתיה" (= לכל יום יש תפקידו המיוחד, אותו הוא צריך למלא), וזו גם ההוראה המיוחדת עבורנו באשר לתפקידו של כל אחד מאתנו, בביצוע בפועל של "אדם לעמל יולד", "כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו", כפי שהדבר מודגש במכתב מיום ח"י באלול.

לאור האמור מובן שההכנות לעבודה הנדרשת מיהודי לשנה החדשה – בימים שלפני ראש-השנה, ובמיוחד בימי הסליחות, בראש-השנה, בעשרת ימי תשובה ובמיוחד ביום הקדוש – צריכות להיות באופן של "שנת עיבור", למלא ולהביא לידי שלימות את העבודה שלא הושלמה בשנה החולפת, עד כדי – נתינת "מקדמה" על העתיד.

אוצר החכמה

וכל האמור צריך להיעשות במדה המלאה והמירבית ביותר.

המשנה

וכפי שהודגש תכופות – הרי מאחר שהקב"ה מבקש ומצפה מיהודי עבודה מסויימת, ברור שהוא צייד אותו בכל הכוחות והאמצעים הנחוצים כדי לבצע אותה בפועל ממש, ולבצע אותה – יתר על כן – בשמחה ובטוב לבב, שכן כך צריכים להיות כל העניינים בעבודת ה'.

★ ★ ★

חכמינו ז"ל אומרים שעשרת ימי תשובה הם ימים עליהם נאמר: "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", כשעל קירבה זו נאמר שזו "קירוב המאור אל הניצוץ", התקרבות מקור האור אל הניצוץ הבא ממנו,

---

"כל .. עבידתיה": זח"ג צד, ב. וראה זח"א רסד, ב. שכל יום ויום יש לו כחו. ובשו"ת הרשב"א ח"א סתכ"ג.

מבקש .. הנחוצים: במדב"ר פי"ב, ג.

שכן .. ה': רמב"ם סוף הל' לולב. ועיין אר"ת סד"ה תבא (נו, ג). וראה מכתב ח"י אלול תשל"ה (מכתב שלפנ"ז).

חכמינו .. קרוב: ר"ה יח, א. בארוכה ראה אוה"ת לשבח שובה (א'תסא ואילך). עשרת ימי תשובה: עפמ"כ ככתר ש"ט ששי"ב – מוכן גדול ענינם בזמן הגלות. "קירוב .. הניצוץ": קונטרס העבודה ספ"ה. ובקנין החיים (תרפ"ח) פי"ג: התגלות המאור אל הניצוץ (וצע"ק מעט"ר נג, א). וראה אוה"ת דברים ע' א'תסו. עוד פי": בהמצאו, קרוב – הנפה"א.

והם באים לאחר ימיהסגולה של חודש אלול כאשר "המלך הוא בשדה ומראה פנים שוחקות" אל כל הבאים לפגוש אותו.

הקב"ה, המאור ומקור הברכות, יעזור נא לכל אחד ואחת ויתן להם הצלחה בביצוע העבודה האמורה באופן הטוב והמירבי ביותר, ביצוע במלוא המדה, כפי שאנו אומרים בתפלות ראש-השנה ויום-הכפורים: "ותמלוך אתה הוא ה' אלוקינו לבדך על כל מעשיך",

— על ידי הכרזת "אלוקינו", "שתמליכוני עליכם", יבוא "ותמלוך על כל מעשיך", על הכל ובכל מקום,

ויהא הקב"ה פועל בגלוי ישועות בקרב הארץ,

ובקרוב ממש את הישועה והגאולה האמיתית, ובפרט, כהמשך התפלה, "בהר ציון משכן כבודך ובירושלים עיר קדשך",

— שהם תמיד "משכן כבודך" ו"עיר קדשך", גם עתה בזמן הגלות —

יזכו בקרוב לישועה וגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה לחתימה וגמר חתימה

לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

"המלך הוא בשדה: ראה לקו"ת ראה לב, ב. מכתב דר"ח אלול תשל"ה (נדפס לעיל מכתב לה).

על ידי .. יבוא .. על הכל: וכמו שהוא כזה שהם "נבראים מאין ליש וחיים וקיימים" (אגה"ק סל"א. וראה שם הטעם).

"אלקינו". "שתמליכוני: ראה טושו"ע או"ח ס"ה.

"שתמליכוני עליכם": ר"ה טז, א. וראה שו"ע אדה"ז רסתקפ"ב (מרש"י ברכות יב, ב) שבכל עשי"ת הקב"ה מראה מלכותו כו'. וכפע"ח ובסי' האריז"ל ובכ"מ — שכל עשי"ת הוא בנין המלכות.

פועל בגלוי: ולא כבהזמן דאותותינו לא ראינו (תהלים עד, ט) אף שישנם.

פועל .. הארץ: תהלים שם, יד. וקאי על "מלכי מקדם" שלפניו.

בקרב הארץ: באגה"ק סכ"ח משמע שזהו גם במקום שליטת ג' קליפות הטמאות. שהם תמיד: כי (רמב"ם הל' ביהב"ח ספ"ו) קדושתן "מפני השכינה כו' אע"פ ששוממין

(כ"ה בדפוס רומי ולא כבדפוסנו "ששמומין". וכן הוא גם בדפוסנו ברמב"ם הל' תפלה פי"א הי"א) בקדושתן הן עומדים".

לח

"וחי בהם"

ב"ה, יום שני פ' אתם נצבים היום כולכם,
ח"י אלול, ה'תשל"ו.
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

חודש אלול הוא, כידוע, חודש של חשבון-צדק על השנה החולפת, ויחד עם זה חודש הכנה לשנה החדשה — דבר שהוא (— ההכנה) מתכליתו ומטרתו של חשבון-הצדק

האמור: לא רק לתקן ולהשלים את מה שחסר, כי אם גם לדעת, ולהחליט בתוקף הראוי, לגבי ההתנהגות היום-יומית במשך כל השנה, דבר שיעשה את השנה החדשה לשנה טובה ומתוקה ברוחניות, ולכן תהיה זו שנה טובה ומתוקה בגשמיות.

בתוך חודש אלול, חודש של חשבון-צדק על השנה החולפת, בא היום ח"י אלול ומכניס "חיות" — חיוניות בעבודה הנפשית של חודש אלול. הסימן לחיוניות היא: צמיחה ולא של סוג ה"צומח" שהוא בו במקום כי אם של חי — שיחליף האדם

אתם נצבים היום כולכם: נצבים כט, ט, ראה לקו"ת עה"פ דהיום קאי על ר"ה. וראה זח"ב ר"פ בא.

ח"י אלול: יום הולדת שני המאורות הגדולים מורנו הבעש"ט (כשנת תנ"ח) ורבנו הזקן (כשנת תק"ה). וראה בארוכה ס' השיחות ה'תש"ג ע' 141.

חודש אלול... מה שחסר: ראה ליקוטי מהרי"ל במקומו. טואו"ח ר"ס תקפ"א. ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא עה"פ וראית גו' ירח ימים. לקו"ת ד"ה אני לדודי (וכן בסידור וכו' ד"ה זה). באוה"ת שם. וכפנים יפות (לבעל ההפלאה) פ' אחרי ד"ה ביד איש עתי דהם ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נו, א) נותנין לבתולה (אלול מזלו בתולה) י"ב חודש.

לח: תרגום. המו"ל.

בתוך חודש אלול עצמו –
 בא היום ח"י אלול ומביא אתו
 תזכורת מיוחדת, עידוד וגם פניה
 ושינוי בקשר לשני הענינים, של
 חשבון ושל הכנה: יום זה, ח"י
 אלול, הוא תחלתם של 12 הימים
 האחרונים של השנה, ולכן

את מקומו, את טבעו ואת כל
 מהותו – מטוב לטוב יותר.
 החיוניות נובעת מדביקות
 מתמדת עם תורת חיים –
 "ואתם הדבקים בה" – חיים
 כולכם היום".

צריך החשבון להיות פנימי יותר ולהקיף את כל חדשי השנה – יום לחודש.
 "חי אלול" הם גם לפי הסברם של רבותינו נשיאינו, היום שצריך להכניס
 חיות, חיוניות, בעבודה הנפשית של חודש אלול על כל פרטיה, ובכלל –
 בענינים של חשבון והכנה.

★ ★ ★

לכאורה: מה שייך "חיוניות" בענין כמו חשבון צדק, הקשור עם
 עובדות "יבשות"?

ברם, ידועה ההוראה שכשם שאין לאדם לשכוח את חסרונותיו, כדי
 לתקנם ובשלימות, כן אין לו לשכוח את מעלותיו, על-מנת לנצלן במלוא
 המדה,

– וכדי שהדברים ייעשו "כדבעי ליה למיעבד" – במדה/האפשרית
 המירבית – עליהם להיעשות בחיוניות אמיתית.

חשבון-צדק של חסרונות עלול, פעמים, להביא לרפיון, או, יותר מזה,
 לידי יאוש. חשבון צדק של מעלות עלול להביא לשביעת-רצון עצמית
 ולמסקנה וכאילו הגיע למצב של השלימות שלו.

יום לחודש: ס' השיחות ה'תש"ג ע' 177, 179.
 ח"י אלול .. חיות: ס' השיחות ה'תש"ה ע' 122. נתבאר בלקו"ש כרך ב' ע' 388 ואילך;
 שם כרך ד' ע' 1352.
 על כל פרטיה: שכללותם ג' העמודים דתורה עבודה וגמ"ח. וענין התשובה (ליקוט
 אלול. ובכ"מ).

ההוראה .. חסרונותיו .. מעלותיו: ראה לקו"ד כרך ד' ע' תקפא. היום יום ע' קז.
 "כדבעי ליה למיעבד": ראה כתובות סז, א.
 חסרונות .. לרפיון: ראה תניא פכ"ו ואילך.
 מעלות .. לשביעת רצון עצמית: ראה צוואת הריב"ש סי"ב. קונטרס ומעין מט"ו-ט"ז.

אך סימן לחיוניות ותוצאה שלה – היא: צמיחה,

ולא צמיחה של סוג ה"צומח", שהיא בו במקום (ובמצב), כי אם של
 "חיי" – מעבר אל מקום טוב יותר מן המקום בו הוא נמצא עד עתה,
 ולא רק שיחליף את מקומו, כי אם גם שהצמיחה תתבטא בתמורות
 בו עצמו, שיחליף את טבעו, הרגליו ואת כל מהותו, מטוב לטוב יותר וטוב
 עוד יותר,

– חיוניות אמיתית של יהודי שנצטוו "לשנות טבע מידותיו".

והכות להשיג את כל האמור ניתן לכל יהודי, ל"כולכם", למן
 "ראשיכם שבטיכם" ועד ל"חוטב עציך ושואב מימך".

שהרי החיוניות של כל אחד נובעת וקשורה עם – כאמור בתורה:
 "ואתם הדבקים בה' אלקיכם, חיים כולכם היום" להיות בדבקות מתמדת
 ושלמה לאלקות, מקור החיים והחיוניות, על-ידי "תורת חיים", ומצוותיה
 – "וחי בהם".

וכפי שאנו רואים במוחש, כל דבר הנעשה בחיוניות מגיע לתוצאות
 ביותר הצלחה וביתר שלימות. וכן – דבר שאינו חשוב פחות – פעולה
 כזאת עושה את הרושם הראוי על אחרים, כדי שיימשכו לאותה אווירה
 ורוח, שכן ההשפעה הטובה ביותר היא הדוגמא החיה.

שהצמיחה .. בתמורות בו עצמו: שאז כל העליות (הצמיחות) שלפני זה הן באופן אחר
 לגמרי. וע"ד החילוק דצומח וחי שבצומח וחי לצומח וחי שבאדם. (עיין ספר תקס"ח לאדה"ז
 ע' קכ"ג). ובהלכה (זבחים צא, א) אטו שבת למוספין אהני לחמידין לא אהני (בחמי"). וראה
 צפע"ג ר"פ קורח דמסיק שזהו עיקר באמונה מירוש' סנהדרין רפ"י.
 טבעו .. מהותו: ראה סד"ה לך לך תרס"ו, תרס"ז.
 "לשנות טבע מידותיו": ח"פ להרמב"ם פ"ו. תו"א תולדות יט, ב ואילך. לקו"ד כרך א'
 ע' נו ואילך.

"ראשיכם .. מימך": נצבים כט. ט"ו"ד. – וראה תנחומא. אוה"ת עה"פ (ע' א"ד).
 "ואתם הדבקים .. היום": דברים ד, ד. וראה אדר"נ ספ"ד. לקוטי לוי"צ לזח"ב (ע'

קלג).

"וחי בהם": אחרי יח, ה. וראה אור תורה שם (נת' באוה"ת שם).

ויהי רצון, שכל אחד ואחת ינצלו את ההזדמנות הגדולה של הימים האחרונים של השנה, ולאחר מכן בכל ימי השנה הבאה – בחיוניות אמיתית במלוא המדה, כאמור לעיל,

ודבר זה יביא לכל אחד ואחת, בתוככי כל ישראל, כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, לחיים טובים ולשלום,

עד לביאת משיח צדקנו, כשתקויים ההבטחה האלוקית: תרוממנה קרנות צדיק, בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

ל"ט

"מחיה החיים"

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ימים ספורים לפני ראש-השנה, בימי הסליחות והרחמים, כשכל עניני חודש אלול מתבטאים ביתר עומק מאשר לפני כן, ובהמשך

וחתימה .. ולשלום: להעיר מסיום וחזרת המשך מים רבים תרל"ו.
תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא. וברש"י: צדיקו של עולם ישראל שהם שבחו של הקב"ה.

ל"ט

ימי הסליחות: ה' דוד יודע שעתיד ביהמ"ק להיות חרב והקרבות יהיו בטלין והי' מצטער על ישראל במה יהי' כפרה על עונותיהן ואמר הקב"ה לדוד כו' יעמדו לפני יחד

לט: תרגום. המשך למכתב לח. המו"ל.

בהתקרב לימים בהם מבקשים
 "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים"
 יש להוסיף בכמות ובאיכות
 בענין של "חיות" רוחנית. על
 יהודי ללכת בדרכי הקב"ה שהוא
 "מחיה חיים" ולהפיח חיים
 חדשים גם במי שכבר חי חיים
 פיזיים. אין זה בתור הוספה
 בלבד אלא הענקת חיים חדשים
 וכמדת הענקת חיים ודומם.
 הפעולה המעשית בנדון היא
 נתינת צדקה והחייאת לב העני
 בגשם ועוניה בסבר פנים יפות.
 גם הצדקה ברוחניות מעניקה
 חיים חדשים אל החי וכקביעת
 חז"ל "המלמד .. כאילו ילדו".

למכתבי מיום ח"י אלול – שם
 דובר שמהותו של יהודי קשורה
 בחינוניות של "ואתם הדבקים
 בה' אלקיכם – חיים כולכם
 היום". באמצעות התנהגות יום-
 יומית על-פי התורה, תורת-חיים,
 ומצוותיה, "וחי בהם".

– הרי גם בחינוניות זו יש
 צורך שתבוא הוספה בימים אלה
 בהם אנו מתקרבים לראש השנה,
 כשאנו מתפללים, "זכרנו לחיים,
 מלך חפץ בחיים", והתוספת
 צריכה להיות הן באיכות והן
 בכמות, וכן גם בימים הבאים –
 עשרת ימי תשובה,

וכל זה, לפי תוכן הביטוי של חכמינו ז"ל: "מחיה חיים".

את התואר האמור ("מחיה חיים") מייחסים חז"ל אל הקב"ה, שהוא
 מקור החיים ומחיה את החיים. פירוש הדבר הוא גם שאף אלה החיים כבר
 (על ידי הקב"ה, בורא הכל) מקבלים ממנו תוספת "נשמה לנשמה", נשמה
 יתרה וכו'.

באגודה אחת ויתודו כו' ויאמרו לפני סדר שליחה ואני אענה אותם (אלי' זוטא פכ"ג).
 "ואתם .. היום": ואתחנן ד, ד. וראה לקוטי לוי"צ לתצוה (ע' קלג): שיכול להיות כולא
 חד ולא כדקא יאות כו' זה נעשה ע"י כו' ישראל דוקא כו' גבורי כח כו'.
 ראש השנה .. כשאנו מתפללים: וכל עשיית (טושו"ע או"ח סתקפ"ב). וראה פע"ח ש'
 תפלות ר"ה פ"ו.
 "מחיה חיים": יומא עא, א. ועיין המשך ר"ה תרס"ג. המשך ר"ה תש"ח. וראה ד"ה
 אתה הבדלת תש"י ס"ך.
 "נשמה לנשמה", נשמה יתרה: זח"א (רמה, א). ביצה (טז, א) ובכ"מ. וראה ס' שערי
 זוהר (להרב מרגליות) לכ"ר פי"ד. וש"ג.

עם זאת קיים הציווי: "והלכת בדרכיו", להדבק במדותיו, "מה הוא נקרא חנון – אף אתה היה חנון", כלומר – כשם שהוא נותן באופן של מתנת חנם ושפע רב, כך, כביכול, צריך כל יהודי להיות חנון וכו'. כך גם בענין של "מחיה חיים": כל יהודי צריך להיות "מחיה חיים", להכניס רוח חיים ביהודים חיים ובאופן שהדבר לא רק יוסיף תוספת חיים (בכמות), כי אם גם חיוניות חדשה (באיכות), ובמדה כזאת עד שהפעולה והתועלת תהיה דומה להפחת רוח חיים בגוף דומם.

ומאחר שזה ציוויו של הקב"ה – ברור בוודאי שהוא מעניק את הכוחות לקיום הדבר במלוא המדה.

כיון שהעיקר הוא הרי המעשה בפועל – צריך הענין של "מחיה חיים" להתבטא באופן מעשי, החל במצות הצדקה, שהרי הצדקה קשורה בחיים, שכן באמצעותה מחיים את נפש העני ובני ביתו.

בענין זה עצמו (של צדקה) ישנו הדבר כפי שהוא כפשוטו, להחזיק את העני בחיים, ובבחינה עמוקה יותר – כשהעני נמצא במצב של מבוכה וחוסר אונים ואינו רואה "מאין יבוא עזרי", בא אז בעל הצדקה ומסייע בידו בסבר פנים יפות ובשמחה ובטוב לבב, הרי זה ענין של "מחיה נפש" בצורה עמוקה יותר.

ומצדקה בגשמיות לצדקה ברוחניות. במיוחד לאור הידוע שיש לכל

הציווי... חנון: מ"ע מה"ח (שו"ע אדה"ז חאו"ח סקנ"ו ס"ג בארוכה. רמב"ם הל' דעות פ"א ה"ה"ו (ובסהמ"צ מ"ע ח' בשינוי הסדר). וראה גם מו"נ ח"א פנ"ד).
ושפע רב: ספורנו לתשא לג, יט.

בוודאי שהוא מעניק: כי אינו מבקש אלא לפי כוחו (כמדבר"ר פי"ב, ג).
"מחיה חיים" .. צדקה: ראה סד"ה אם כסף, תרכ"ז.
במצות הצדקה: להעיר שע"ד הרגיל (משא"כ כשאין הרגש בלב, כשאנו יודע למי נותנה וכיו"ב) מקיים כזה גם מצות ואהבת לרעך כמוך (ראה רמב"ם הל' אבל רפי"ד).
שהרי הצדקה קשורה בחיים: ראה תניא פל"ז (מח, ב): בצדקה כו' נותן חיי נפשו לה'.
ועד"ז בתורה דאימתי הוא חייכם בשעה שאתם יגעים בו (ירוש' כתובות ספ"ח).
צדקה .. ובני ביתו: תנחומא משפטים טו.

בסבר .. ובטוב לבב: טושו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ג (ואולי גם ברמב"ם הל' מ"ע פ"י ה"ד גריס "ובטוב לבב").

לצדקה ברוחניות: ראה רמב"ם הל' אבל רפי"ד.

דבר גשמי השורש והמקור הרוחני שלו, שממנו הדבר נובע ומשתלשל ומגיע לעולם הגשמי וממנו הוא שואף את קיומו וחיותו.

הענין של צדקה ברוחניות וה"מחיה חיים" שבו הוא, כפי שחכמינו ז"ל אומרים: "כל המלמד את בן חברו תורה – מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו", וכן – "התלמידים קרוים בניס".

ואין הכוונה דוקא ל"תלמיד" בשנים, כי אם גם לאדם מבוגר שהוא תלמיד לגבי אותו ענין בתורה ובמצוות שהוא לומד עתה.

מצוות הצדקה הרוחנית מטילה חוב על כל יהודי, גבר ואשה, לעשות וליצור את האפשרות, שכל בני ישראל – בנעריהם ובזקניהם – ילמדו תורה ויקיימו מצוותיה.

וע"י הצדקה בגשמיות, וכן (על אחת כמה וכמה) הצדקה ברוחניות – והרי בצדקה משתקף תוכן כל המצוות – נעשה יהודי ל"מחיה חיים" בפועל ממש.

יסוד העבודה (הנפשית) של כל יהודי, הן בנוגע לו עצמו והן בנוגע לכל

לכל דבר גשמי... והמקור הרוחני שלו: ראה לקו"ת שלח רד"ה ענין הנסכים. סדור ד"ה
אנת הוא חד.

צדקה ברוחניות... המלמד את בן חברו תורה: ויש בזה גם הציוויים: ושננתם לבניך (הל' ת"ת לאדה"ז פ"א, ס"ח מרמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ב), ואהבת לרעך כמוך (רמב"ם הל' אבל הנ"ל). ואכ"מ.

"כל... ילדו": סנה' יט, ב (הובא בפרש"י במדבר ג, א). או"ת להה"מ ד"ה זה (קיא, א).
— וי"ל הכי עפמשנ"ת בסהמ"צ להצ"צ מצות פו"ר רפ"ב וככ"מ.
"התלמידים קרוים בניס": ספרי לואתחנן ו, ז (ובפרש"י שם).
גם לאדם מבוגר: והרי בני אהרן (דסנה' שם) גדולים היו בשנים וכתורה — כשלמדם
משה תורה.

מצוות הצדקה הרוחנית... ואשה: דבזה (או — מצות ואהבת לרעך כמוך) גם נשים מחוייבות, משא"כ בהציווי ושננתם לבניך (וגם בזה חולקת כשעוורת בגופה ומאודה — אבל צ"ע שהרי כותב אדה"ז (הל' ת"ת פ"א סי"ד) "לבנה או לבעלה", ואולי נקט המפורש בש"ס (סוטה כא, א) ורגיל. וראה שם פ"ג ה"ד. וראה לקו"ש חי"ד ע' 37 ואילך).
וע"י... הצדקה בגשמיות... ברוחניות: להעיר ממש"נ ציון במשפט (תורה) חפדה ושבי' בצדקה.

אשר מסביבו, והעבודה המקיפה, באופן כללי, את שלשת הי"עמודים" של תורה ועבודה וגמילות חסדים, יחד עם ענין התשובה – במיוחד בימים הנוכחיים של השנה – הוא הי"כלל גדול בתורה": "ואהבת לרעך כמוך".

לאור האמור לעיל – פירוש הדבר שבכל פרטי העבודה, ועל אחת כמה וכמה במצוה הכללית של "ואהבת לרעך כמוך", צריך להתבטא הענין של "מחיה חיים". כל האמור צריך להתבצע בחיוניות ובלבביות ובהתלהבות כזו, שתחדור ותקיף את כל אחד מהמושפעים ותעשה גם אותם ל"מחיי חיים", שגם הם יביאו, כביטוי חז"ל, פירות ופירי-פירות, עד סוף העולם, עד שיושג המצב של "חיים כולכם היום".

★ ★ ★

ויהי רצון, שעבודה זו, באופן של חיוניות ואור ההולכים וגדלים במדה מתמדת, כאמור, תוסיף עוד ועוד בברכות השם יתברך שהוא אין-סופי וברכותיו אין-סוף.

ותהא כתיבה וחתימה טובה לכל אחד ואחת בתוככי כלל ישראל, לשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

ויהא תמיד אצל כל אחד: "הודינו לך אלקים הודינו וקרוב שמך ספרו נפלאותיך".

בכבוד ובברכת שנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

את שלושת .. התשובה: ראה ליקוט אלול. המכתב מיום בדר"ח אלול ה'תשל"ו –
בפרטיות יותר.
שבכל פרטי .. "מחיה חיים": להעיר משלילת חיות "כרפיון ידים" (סידור סוף שער
התקיעות רמו, ב).
העבודה .. "מחיה חיים": ראה כתר ש"ט ד"ה כל תפילה (סי' שנח – הוצאת קה"ת).
"כלל .. כמוך": ראה קונטרס אהבת ישראל. וש"נ.
"הודינו .. נפלאותיך": תהלים עה, ב.

מ

"קראוהו בהיותו קרוב"

ב"ה, יום ו' תשרי,
עשרת ימי תשובה,
ה'תשל"ז. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עשרת ימי התשובה – נוסף על כך שהם מיוחדים מכל ימי השנה
כימים של תשובה (ותשובה היא – "מחיה חיים") שבהם התשובה מושגת
ביתר קלות והיא גם מועילה
יותר, ורישומה מורגש בכל ימי
השנה החדשה –

**בימים אלה הענינים הקשורים
עם הקב"ה קרובים להשגה יותר
מכל השנה. השעה כשרה לעורר
בשלושת העמודים של תורה
עבודה (תפילה) וגמילות חסדים
(צדקה). מוסדות הקשורים**

הם גם מיוחדים בכך
שבימים אלה מתקרב הקב"ה אל
בני ישראל במדה יתירה, כפי

עשרת ימי תשובה: ר"ה יח, א. רמכ"ם הל' תשוכה פ"ב, ה"ו. ובשו"ע אדה"ז חאו"ח
רסתקפ"ב (מרש"י ברכות יב, ב): בימים הללו הקב"ה מראה מלכותו לשפוט את העולם.
ובכתהאריז"ל (פע"ח וכו') שאז הוא בנין המלכות ובעשר מידות שלה.
תשובה: ואין לך דבר עומד בפני בעלי תשוכה (ירוש' פאה א, א).
"מחיה חיים": ראה מכתב דימי הסליחות ה'תשל"ז* בארוכה. וראה לקו"ת ריש
פרשתנו (האזינו).

גם מיוחדים: וזה בזה תלוי, כמובן ממרו"ל הנ"ל.
במדה יתירה: כי תמיד בני"ה הם "גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו" (ואתחנן ד,
ז). וכמד"ר שם: בכל מקום שאתה (יהודי) הולך אלקיך עמך.

מ: תרגום חפשי. המו"ל.

* נדפס לעיל מכתב לט. המו"ל.

שחכמינו מסבירים לגבי הפסוק
 "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו
 בהיותו קרוב". שהוא מוסב לגבי
 עשרת ימי תשובה.

פירוש הדבר, שבימי סגולה
 אלה – כל הענינים הקשורים
 עם הקב"ה קרובים וקלים
 להשגה יותר מכל השנה: למרות
 שהיהודי נדרש ל"שויתי ה' לנגדי

**(בעיקר) לאחד משלושת
 העמודים של תורה (ישיבות,
 חדרים) תפילה (בתי־כנסת)
 ומוסדות צדקה – יונהגו בהם
 ובציבור, פעולות הקשורות עם
 ה"עמודים" האחרים ע"י אמירת
 שיעורי תורה בציבור, נתינת
 צדקה בציבור והושטת סיוע
 לעניני תורה ותפילה.**

תמיד, וככל דבר – "המעשה עיקר" – צריך הדבר להתבטא (גם)
 במעשה בפועל, וכל זה נעשה לכלי לברכתו של הקב"ה ("וברכך ה' אלקיך
 בכל אשר תעשה") – למרות זאת אפשר, משום הסגולה המיוחדת של ימים
 אלה, להשיג בעשרת ימי תשובה הרבה יותר מאשר בזמן אחר, אף באותה
 מדה של עשיה, ועל אחת כמה וכמה – כשהעשיה גדולה יותר.

אחד הפרטים שבדבר הוא – שענינים רבים המושגים בכל ימות
 השנה רק כשהם נעשים **בציבור**, ניתנים להשגה בעשרת ימי תשובה על ידי
 יחיד. ובהביאנו בחשבון את יתרונו של הציבור על היחיד בכל זמן – מובן
 שבעשרת ימי תשובה עשויים הענינים להצליח בציבור במדה יתירה לאין־
 ערוך מאשר על־ידי היחיד.

שחכמינו .. הפסוק: ישע"י נה, ו. ר"ה שם. יבמות מט, ב.
 בהמצאו: לבחי' מהותו ועצמותו דווקא (סידור ש' ר"ה רלד, ג ואילך. עט"ר דרוש
 לעשי"ת ס, א).

קראוהו בהיותו קרוב: ככו"כ כת"י הרמב"ם שם נעתק ג"ז (ועפ"ז תובן ראייתו
 במילואה: יפה ביותר – ממש"נ בהמצאו, מתקבלת מיד – ממש"נ בהיותו קרוב). וכן הוא
 בזח"א קה, ב. וראה אוה"ת לשכת שוכה (דברים א'תסא ואילך).
 ל"שויתי .. תמיד: תהלים טז, ח. וראה רמ"א ושו"ע אדה"ז חאו"ח רס"א (ממו"נ ח"ג
 פנ"ב, והכתוב – הביאו בפנ"א). ועייג"כ צוואת הריב"ש בתחלתה, ואו"ת להה"מ תהלים עה"פ
 (כאופן אחר קצת).

"וברכך .. תעשה": ראה טו, יח ובספרי שם.
 בציבור .. היחיד: ר"ה ויבמות שם.
 שבעשרת .. בציבור במדה יתרה: ראה אוה"ת לש"ש שם (ע' א'תסב).

ומעלת צבור על היחיד היא לא רק לגבי תפלה כי אם גם לגבי כל הפעולות הטובות והמצוות.

לפיכך, השעה כשרה עתה להזכיר ולעורר על ניצול ימי סגולה מיוחדים אלה לעשות יותר ויותר בכל העניינים הטובים — ובמדת האפשר לעשותם בציבור.

— החל בקיום המצוה שהיא "יסוד ושרש כל התורה", מצות "ואהבת לרעך כמוך", המאחדת את בני ישראל כולם כצבור אחד. וגם בפרטיות — בשלשת העמודים של תורה, עבודה (תפלה) וגמילות חסדים (צדקה), לעשותם בצבור: שיעורי לימוד תורה בצבור, תפלה בצבור וצדקה בצבור, והרי צדקה כוללת את כל המצוות.

אוצר החכמה

★ ★ ★

בהמשך לדברים שעליהם דובר לאחרונה ולפניה והבקשה המיוחדת אל הגבאים והמנהיגים הרוחניים של בתי הכנסת, שנוסף על כך שבית הכנסת הוא (בעיקר) מקום תפלה יעשו את בית הכנסת גם למקום תורה וצדקה, ושכל שלשת העמודים יהיו בבית הכנסת בציבור —

רצוני בזה לפנות גם אל המוסדות שיעקר ענינם הוא לימוד התורה (ישיבות, חדרים, בתי תלמוד תורה וכדומה) שבהם עצמם (נוסף על כך

גם לגבי .. והמצוות: ראה אגה"ק סכ"ג. החלצו, תרנ"ט ס"ז. וראה ע"ז ד. ב. יסוד .. כצבור אחד: תניא פ' לב. וראה קונטרס "אהבת ישראל".
 "ואהבת לרעך כמוך": קדושים יט, יח. ובפרש"י שם: א"ר עקיבא זה כלל גדול בתורה (וי"ל דמדרייק להעתיק שרע"ק אמרו — שאמר משה שתנתן התורה על ידו (מנחות כט, ב)).
 ראה שיחת ל"ג בעומר ה'תש"ח (לקו"ד כרך ג' תקיד, ב) מהכעש"ט הה"מ ואדה"ז בזה. בשלשת העמודים: אבות פ"א מ"ב.
 כוללת את כל המצוות: ראה תניא פל"ז (מח, ב). אגה"ק סל"ב.
 בית הכנסת .. תורה: ובפרט לאחר התפלה (ראה שו"ע או"ח ר"ס קנה. וכבאה"ט שם: והמנהג בכ"מ שקובעים ללמוד אחר התפלה בביהכנ"ס). וראה אגה"ק סכ"ג שם.
 וצדקה: נוסף על קופת צדקה (בכדי לקיים בקל נתינת צדקה לפני התפלה — שו"ע או"ח סוסצ"ב) — גם קרן קבוע דגמ"ח. צדקה וכו'.
 (ישיבות .. שבהם עצמם .. נוסף על כך .. תפלה: ראה שו"ע או"ח ס"צ סי"ח ובשו"ע אדה"ז סי"ז. ובנ"כ שם.

שהתלמידים עושים זאת בבית הכנסת וכו') יונהגו גם שני העמודים של תפלה וצדקה בצבור. כך גם במוסדות צדקה וגמילות חסדים ייכללו גם שני העמודים האחרים על-ידי הושטת סיוע לעניי תורה ותפלה. וכמובן – לא על חשבון שאר עניי צדקה, כי אם בתוספת אליהם.

וכאמור, שזה הזמן של "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" של הקב"ה, הרי ידועה ההוראה: "והלכת בדרכיו – מה הוא חנון" וכו', ללכת, כביכול, בדרכי הקב"ה ולעשות כמדותיו. משום כך צריך גם כל יהודי להיות "בהמצאו" ו"קרוב", להתמסר ולהיות שקוע יותר מתמיד בכל העניינים הטובים, לעשותם במדה טובה וגדולה יותר, בכמות ובאיכות, הן כיחיד, ועל אחת כמה וכמה כחלק מן הצבור.

ומובן מאליו שכל זה צריך להימשך, באותה מדה חיוניות (פעולה נמשכת), ואף יתירה מזו ("מעלין בקודש"), כל השנה כולה.

ובזכות כך שבני ישראל יחזקו את "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" שלהם, איש אל רעהו ואל כלל ישראל, וכל אחד וכולם ביחד – אל כל שלשת העמודים של תורה, תפלה וצדקה, יוסיף הקב"ה ויחזק עוד יותר את "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" שלו – אל כל אחד מבני ישראל ואל כולם יחד, ויברך את כל אחד ובני ביתו, בתוך כלל ישראל, בחתימה וגמר חתימה טובה בכל הדרוש, כולל גם הצלחה רבה בכל הפעולות הטובות כאמור, דבר שיגדיל עוד יותר את הברכות האלוקיות גם בגשמיות, בבני חיי ומזוני רויחי, – נחת אמיתי מן הצאצאים ובריאות ופרנסה בריווח.

ההוראה: מ"ע מה"ת (שו"ע אדה"ז תאו"ח סי' קנ"ו ס"ג בארוכה. רמב"ם הל' דעות פ"א ה"ה"ו (ובסהמ"צ מ"ע ח' בשינוי הסדר). וראה גם מו"נ ח"א פני"ד).
 (פעולה נמשכת): ע"פ מרז"ל כל ימיו בתשובה (שבת קנג, א). וראה אגה"ת ספי"א: תמיד כו' כל ימיו בתשובה עילאה כו'. וראה ג"כ רמב"ם הל' תשובה פ"ב סוף ה"ח. – ולהעיר דכל חטא ה"ז שופך דם האדם דקדושה (לקו"ת במדבר יג, ג) ושופ"ד נקרא בספרי ס"פ שופטים חוטא (לא שכבר חטא) ונמשך (צפע"נ למכות ח, ב).
 יוסיף .. ויחזק: ע"ד שיוהכ"פ מוסיף על ימים הקודמים, ולאח"ז "מתודה עליהן כיוהכ"פ אחר אע"פ שהוא עומד בתשובתו" (רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ח). וראה תורת שמואל. תר"ל (ע' שט).

עד להרווחה האמיתית בכל – על-ידי ההבטחה של "וירם קרן משיחו", הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, כשיקויים "תרוממנה קרנות צדיק", של כל יהודי, שהרי "ועמך כולם צדיקים", ושל כולם כציבור (בלשון יחיד) צדיק.

בכבוד ובברכת חתימה
וגמר חתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

מא

"ואהבת לרעך כמוך"

ב"ה, י"ג תשרי, אור לי"ד ערב חג הסוכות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מן היום הקדוש "אחת בשנה", סיומם וחותרם של עשרת ימי תשובה, ובעמדנו בערב חג הסוכות, זמן שמחתנו, החג שבו נפתחת המחצית

"וירם קרן משיחו": ש"א ב, י (סיום הפטורת יום ראשון דעשי"ת).
"תרוממנה קרנות צדיק": תהלים עה, יא.
"ועמך כולם צדיקים": ישעי' ס, כא. וראה לקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' מח).

מא

י"ג תשרי: יום הילולא של אדמו"ר מהר"ש (בשנת תרמ"ג). ראה ס' התולדות – אדמו"ר מהר"ש.

ערב חג הסוכות: להעיר שאז "צריך לפזר מעות לעניים" (סידור ש' הסוכות רנו, ג).
ועד"ז בשע"ת לשו"ע או"ח סתרכ"ה (ומפרע"ח ש' חה"ס בסופו).
"אחת בשנה": להעיר מתוד"ה עד (מנחות יח, א).

מא: תרגום (חפשי (!)). המו"ל.

השניה של חודש תשרי, ושהוא גם סיומם וחותמם של החגים של "החודש השביעי" –

– מושג שנוסף למשמעותו הפשוטה כחודש שביעי למנין הוא גם "חודש של שובע" ("שביעי" מלשון "שובע") החודש "המשובע בכל", בכל הדברים הטובים, הן בגשמיות והן ברוחניות, כהסבר חכמינו זכרונם לברכה –

– ראוי להתעכב על משמעותם של הימים הבאים ביחס אל החלק הראשון של החודש, ולהסיק את המסקנה המתאימה.

חודש תשרי חלוק לשני חלקים החלק הראשון חזור בענין התשובה שהיא "ממטה למעלה". והחלק השני הוא בכיוון של "ממעלה למטה", הבאת אלוקות לעולם עד כדי שמחה שירה וריקודים. שני החלקים שונים אך משלימים זה את זה. בנוסף לזה ישנה נקודה עיקרית וזהה בשני החלקים. הכוונה לענין האחדות של עם ישראל הבאה גם כפתיחה לחודש, וחודרת ומקיפה את כל עניני החודש.

כללית, חודש תשרי חלוק לשני חלקי-יסוד, השונים אחד מן השני אך יחד עם כך הם משלימים זה את זה ויוצרים חודש אחד ואחיד ככניסה והתחלה של השנה החדשה:

החלק הראשון של החודש חזור בענין התשובה, יהודים שרויים בהלך-רוח של "יציאה" ממצבם הקיים להתרומם מעלה מעלה לכיוון של רוחניות (יתר) ואלקות.

("שביעי" .. "המשובע" .. בגשמיות .. ברוחניות: ויק"ר פכ"ט, ח.

לשני חלקי יסוד: שמאלו תחת לראשי (עשי"ת) וימינו תחבקני (חה"ס) – זח"ג ריד, ב (אוה"ת ראה ע' תרצז. ובכ"מ). בנוגע הימים שבין יוהכ"פ וחה"ס – הם ימי שמחה (מהרי"ל הובא באחרונים לשו"ע או"ח סו"ס תרכ"ד). וראה פע"ח ש' חה"ס פ"א (ושה"כ וסי' האריז"ל במקומם). לקו"ת סוכות (עט, א). פתגם אדנ"ע שאז "דארפן ערשט תשובה טאן" (סה"מ תש"ט ע' 42). ימים שלאחרי החג – שאין אומרים בהם תחנון כו' (סידור אדה"ז. וראה מג"א סו"ס תרס"ט). אין מתענין כו' מפני שהחודש מרוכה במועדות (ב"י או"ח סתצ"ב). ואכ"מ. התשובה .. מעלה מעלה: כמרז"ל כל ימיו בתשובה (שבת קנג, א) וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ח בסופה. תניא פכ"ט ולר, ב). לקו"ת ר"פ האזינו.

שהרי זה תוכנם הכללי של עשרת ימי תשובה, כפי שחז"ל מסבירים לגבי הציווי (וכן – הבקשה): "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", שהוא מתייחס לעשרת ימי תשובה. כך גם ארבעת הימים שלאחריהם עומדים תחת הרושם של תשובה; עד שרק היום החמשה עשר בחודש נקרא בשם "היום הראשון", כיום ראשון לחשבון חדש.

^{אוצר החכמה} החלק השני של חודש תשרי עומד בהשפעתו של הלך-רוח המופנה לכיוון של הבאת אלקות לעולם, על-ידי עשיית הדברים הגשמיים של העולם לעניינים של קדושה ומצוות, ועד לדרגה המעוררת שמחה, שירה וריקודים. זו הרי הנקודה התמציתית של חג הסוכות, זמן שמחתנו: המצות מתבטאת בכך שאכילתו ושתייתו היום-יומית של האדם וכו' ייעשו בסוכה, האכילה הופכת למצוה, זכירת הנסים בשעת היציאה ממצרים, וכו'.

במיוחד באה השמחה הזאת לידי ביטוי בארבעת המינים, שיש ליטול אותם החל ביום הראשון (פרט ליום השבת), כפי שהתורה אומרת: "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר" (הפרי צריך להיות מהודר דווקא) יחד עם שלושה מינים נוספים, ולעשות מהם מצוה אחת, בצירוף ברכה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו" ובשמחה של "ושמחתם לפני הוי' אלוהיכם".

תוכנם הכללי .. "דרשו: וישנה תשובה מיוחדת לר"ה ותק"ש (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד), ליוהכ"פ (רמב"ם שם פ"ב ה"ז) ועוד. וראה תורת הבעש"ט עה"פ כי לולא התמהמנו (כתר ש"ט הוספות סי"ג).

שחז"ל מסבירים: ר"ה ית, א. במכתב דוא"ר תשרי בארוכה*.

"דרשו .. קרוב": ישעי' נה, ו.

עומדים תחת הרושם: טאו"ח סתקפ"א שאז "עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עונות". וראה ט"ז שם.

זכירת הנסים: ובפרט להפס"ד דבסוכות הושכתי היינו ענני הכבוד (שו"ע או"ח סתרכ"ה. וכ"פ רש"י ויקרא כג, מג). וראה שו"ע אדה"ז שם שזהו חלק בקיום המצוה (ועפ"ז יובן מה שהובא זה בשו"ע הבי"י ובסימן בפ"ע!).

"ולקחתם .. אלוהיכם": ויקרא כג, מ.

(* נדפס לעיל מכתב מ. המו"ל.

ושני הכיוונים האמורים של חודש תשרי, כפי שהם באופן של "ממטה למעלה" ו"ממעלה למטה", משלימים זה את זה ויוצרים יחידה אחת, כאמור לעיל.

★ ★ ★

נוסף לכך ישנה נקודה עיקרית זהה בשני החלקים, הבאה גם כפתיחה לחודש וחודרת ומקיפה את כל עניני החודש. הכוונה לענין של אחדות יהודית.

עוד לפני תחלת החודש, בשבת שלפני ראש-השנה, קוראים בתורה בציבור, לפני כל ישראל: "אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם". יהודים מתייצבים איתן, כולם יחד: "כולכם – לאחדים כאחד", כ"קומה אחת שלימה".

כך גם המחצית השניה של החודש נפתחת במצות סוכה, המקיפה ומאחדת את כל הנמצאים בסוכה, למגדול ועד קטן, במדה שוה עד שאומרים: "כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת".

ביתר הדגשה מתבטא ענין האחדות שבעם ישראל במצות ארבעת המינים – האתרוג, הלולב, ההדסים והערבות – המשקפים, כידוע, את ארבעת הסוגים בישראל, למן אלה שיש להם "טעם" ו"ריח" (תורה ומצוות) עד לאלה שהם (לעת-עתה) בלי "טעם" ובלי "ריח". דווקא כאשר כל ארבעת המינים מתאחדים לחטיבה אחת – אפשר לקיים בהם את המצוה.

★ ★ ★

לפני תחלת: טאו"ח סתכ"ח.

"אתם נצבים .. שלימה": ר"פ נצבים, לקו"ת שם.

סוכה .. ומאחדת: להעיר מענין האושפיזין (והזמנת עניים) דכסוכה (זח"ג קג, ב) ועיי"ש

צד, ב). ובסי' ש' הסוכות. וראה או"ת ס"פ בהר. – ל' אושפיזא ראה לקוטי לוי"צ לזוהר (ח"א ע' רסו. ח"ב ע' שו).

"כל .. אחת": סוכה כז, ב. וראה ד"ה בסוכות תשבו תרצ"ד (כסה"מ תשי"א).

ביתר הדגשה: להעיר שע"י הלולב כו' נמשך הגילוי דסוכה בפנימיות (סד"ה לולב וערכה תרס"ו. ובכ"מ).

המשקפים: ויק"ר פ"ל, יב.

מתאחדים לחטיבה: וגם שבכאו"א אחדות (סי' ש' הלולב. המשך וככה תרל"ז –

כבכל עניני התורה – כך גם בענינים האמורים ישן הוראות רבות ורמזים רבים. אחת ההוראות הפשוטות והברורות ביותר מן האמור, הוראה הקשורה במעשה בפועל שהרי המעשה הוא העיקר, היא מצות "ואהבת לרעך כמוך", וכפי שהדבר מוסבר במקומות רבים, פירוש הדבר – לאהוב יהודי, כל יהודי, כמו שהוא והיכן שהוא "כמוך", כמו אותך עצמך, כחלק ממך, כפי שהדבר מוסבר בתלמוד הירושלמי שעלי לראות את השני כעצם מעצמי ובשר מבשרי, כגוף אחד ממש.

ו"כמוך" גם במוכן זה: כשם שלגבי האדם עצמו, למרות שהוא רואה את חסרונותיו שלו, הרי (מצד אהבת עצמו) "על כל פשעים תכסה אהבה", ולמרות חסרונותיו הוא משתדל לספק לעצמו את כל צרכיו בגשמיות וברוחניות, בהתאמצות הגדולה ביותר. והוא עושה זאת בחיוניות – כך צריך להיות גם היחס שלו ליהודי אחר.

במיוחד לאחר שבאשר לחסרונותיו שלו יודע כל אחד את האמת, ואילו באשר לחסרונותיו של האחר הרי "אין אדם יודע מה בלבו של חברו", והוא עלול בקלות לטעות בחשבון ובהערכה.

ויהי רצון שיהא "זמן שמחתנו" במלוא המדה, ובהתאם לתכליתו של כל חג הדורשת שתוכן החג ישפיע ויחיה את הימים הבאים לאחר החג – יהא כך גם לגבי זמן שמחתנו, שהשמחה תרומם ותחיה את כל ימי כל השנה, ובלשון הכתוב: "ואני אגיד לעולם (= אספר תמיד את נסי הקב"ה), אזמרה לאלוקי יעקב".

בכבוד ובברכה לחג שמח

מנחם שניאורסאהן

פפ"ז, צג ואילך). ולהעיר מדעת רע"ק כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת (סוכה פ"ג מ"ד).

"ואהבת לרעך כמוך": קדושים י"ט, יח. וראה קונטרס אהבת ישראל בארוכה.

הירושלמי: נדרים פ"ט, ה"ד.

כעצם .. תכסה אהבה": סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל.

"אין .. חברו": פסחים נד, ב. ולהעיר שהשווה זה שם לידיעת מלכות ב"ד מתי תחזור

(ראה אגה"ק סכ"ב).

ויחיה: לקו"ת ברכה צח, ב.

"ואני .. יעקב": תהלים עה, יו"ד. וכתרגום.

מב

"כלל גדול בתורה"

בי"ה, ז' מרחשון, ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחר סיום חודש תשרי, המתואר בספרים כ"חודש הכללי" של השנה כולה, והגדוש בימים טובים ובחוויות המקיפים את כל שטחי החיים הרוחניים של היהודי במשך כל

השנה —

חודש תשרי הוא חודש כללי בו מצטיידים ב"סחורה" אותה "מפרקים" במשך השנה כולה. זה הזמן להתחזק במצות אהבת ישראל שגם היא מצוה כללית בבחינת "כל התורה כולה". קיומה של כל מצוה שהיא, ע"י

— החל ביראה ובקבלת עול מלכות שמים — שהיא נקודת-התיכון של ראש-השנה, תשובה — שהיא נקודת-התוכן של עשרת ימי תשובה ויום

ז' מרחשון... סיום: שאז יגיע אחרון שבישראל לנהר פרת (— גבול וסיום א"י — תענית פ"א מ"ג). ומכאן — שמניעת צער של אחרון שבישראל משפיעה וקובעת ההנהגה בארץ ישראל ודכל הדריים עלי, ועד שגם עתה מתחילין לשאול בה גשמים מליל ז' במ"ח (ע"י שו"ע אדה"ז חאו"ח רסק"ז).

ז' מרחשון... בימים טובים: דעד ז' מ"ח "הי דומה להם כאילו הם עדיין בא"י עסוקים בעניני הרגל" (ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז).

כ"חודש הכללי: ד"ה צוהר תעשה, תש"ב פ"ג. מרשית (חסר א' כתיב) השנה אותיות מתשרי (אוה"ת דברים ע' א'תשנו. עיי"ש).

והגדוש בימים טובים: מרובה במועדות (כ"י לטואו"ח סתצ"ב). ולהעיר מסי' האריז"ל (במקומו) דהימים שבין ר"ה ליוהכ"פ הם כמו חוה"מ (אף שאומרים בהם תחנון וסליחות).

מב: תרגום חפשי. המו"ל.

הכפורים, קיום המצוות בזריזות ובשמחה, עד לביטוי-שיא של שמחה בתורה – דבר שהוא נקודת-התוכן של חג הסוכות, שמיני עצרת ושמחת-תורה –

– השעה כשרה להזכיר את המנהג שהיה נפוץ בקהילות

כל אחד ואחד מישראל, נונע ל"קומה אחת שלימה" של כלל ישראל שהוא כגוף אחד. על אחת כמה וכמה קיומה של מצוה כללית, יש להתחזק ולחזק אחרים בעשרת המבצעים שהם עשר מצוות כלליות.

רבות, לפיו היו מכריזים במוצאי שמחת-תורה: "ויעקב הלך לדרכו".

ענינו של מנהג זה היה לעורר על כך שמאחר ונכנסים עתה לחיי יום-יום ("לדרכו") – על יהודי לדעת כי הוא "יעקב" וכי יש לו את "דרכו" שלו, דרך הנמשכת משמחת-תורה וקשורה בשמחה של תורה ומצוות.

פירוש הדבר, שכל הענינים שהוא עוסק בהם, אפילו "עובדין דחול" (= מלאכות החול) של כל ימות השנה, צריכים להיות באופן של "כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו".

חודש תשרי הוא "חודש כללי" גם במובן זה שבחודש זה מצטייד היהודי ב"סחורה" לכל השנה כולה, ומיד לאחריו עליו להתחיל ב"פירוק המטען" לשימוש יום-יום בכל הפרטים. אין להסתפק ולצאת ידי חובה במה שנעשה בחודש הכללי.

בזריזות וכשמחה: ראה אגה"ק סכ"א: בזריזות נפלאה להראות שמחתו כו'. וראה שו"ע או"ח סו"ס תרכ"ד וסתרכ"ה ור"ס תרנ"ב. "ויעקב הלך לדרכו": בארוכה יותר במכ' דתחלת מ"ח תשל"ד* וכו' (לקו"ש ח"י ע' 192 ואילך). ר"ד דהתועדות ד' מ"ח דשנה זו** – ועיין המשך וככה תרל"ז פצ"ו. וראה תו"ח ס"פ ויצא.

כי הוא "יעקב": ראה תנחומא שמות ד. תו"א ר"פ ויצא. ולהעיר מכתר ש"ט (בהוצאת קה"ת – סו"ס פא).

"כל מעשיך... דעהו": ראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וצע"ק שבשו"ע אדה"ז סקנ"ו ס"ב השמיט "כל מעשיך לש"ש" (אבל מציין בפנים לעיין באדר"ג פי"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הג"ל עם בכל דרכיך דעהו). ב"פירוק המטען": ראה שיחת יום שמחת תרצ"ט.

(* נדפס לעיל מכתב ל. המו"ל.

(** ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 259 ואילך. ח"כ ע' 266 ואילך. 367 ואילך. המו"ל.

כך ישן גם "מצוות כלליות". למרות שכל מצוה, וכל המצוות, יש לקיים במלוא הזריזות וההידור, הרי את המצוה הכללית יש לקיים בהידור רב יותר ובזריזות גדולה יותר. קיום מצוות אלה על-ידי כל יהודי נוגע יותר לכל יהודי ולכל עם ישראל בכלל.

... אחת המצוות הכלליות הראשיות היא מצות אהבת ישראל, שעליה נאמר כי היא "כלל גדול בתורה" ו"כל התורה כולה". ההסבר למצוה זו הוא, ^{אוצר החכמה} כי כל ישראל הם "קומה אחת שלימה", כגוף אחד, עד שכל יהודי אומר על כל יהודי אחר שהוא "עצמו ובשרו". כך מובן גם מדוע קיומה של מצוה כלשהי, על-ידי כל יהודי כפרט, נוגע לכלל ישראל כולו, ועל אחת כמה וכמה קיומן של המצוות הכלליות.

לפיכך השעה כשרה עתה, כאמור, להזכיר שוב את **מבצעי המצוות**, עליהם דובר בהרחבה בהזדמנויות שונות בחדשים האחרונים, ולקשר אותם עם הענין של "ויעקב הלך לדרכו", כלומר – **ללכת בהם**, לעסוק בהם יותר מבעבר, בהתאם לציווי "מעלין בקודש". משום חשיבותם הרי הם מנויים בזה שוב, לפחות בקצרה:

מבצע אהבת ישראל – לאהוב כל יהודי "כמוך", עם כל ההשלכות של הדבר.

מבצע חינוך – במשמעות הפשוטה, להשתדל שלא רק ילדיו שלו כי אם כל ילד יהודי יקבל חינוך תורני אמיתי.

מצות אהבת ישראל: בארוכה בקונטרס אהבת ישראל.
 "כלל כו' ו"כל כו': ספרא לקדושים יט, יח. תניא פל"ב (משכת לא, א).
 "קומה .. כגוף: טעהמ"צ להאריז"ל פי' קדושים. לקו"ת ר"פ נצבים.
 "עצמו ובשרו": סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל. וראה ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד.
 "מעלין בקודש": ברכות כח, א (וש"נ). וראה עינים למשפט לברכות שם.
 מבצע חינוך: וכל המבצעים – ה"ה מבצע חינוך להזקוקים לעידוד באהבת ישראל, חינוך וכו'.

להשתדל .. כל: להעיר ד"מ"ע של תורה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אע"פ שאינן יוצאי ירכו" (הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ח מרמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ב).

מבצע תורה – להקדיש השתדלות מיוחדת ללמוד תורה בכל זמן פנוי, נוסף על החובה, בה חייב כל יהודי, ללמוד תורה בכל יום פעמיים, ביום ובלילה.

מבצע תפילין – להשתדל שכל יהודי יניח תפילין, והרי מצות תפילין היא אחת המצוות הראשונות שקיבלו בני ישראל עוד בהיותם במצרים, ו"הוקשה כל התורה כולה לתפילין".

מבצע מזוזה – להשתדל שלכל חדר בבית יהודי תהיה מזוזה כשרה, השומרת את כל הנמצא בבית, ומגינה על היהודי בכל אשר הוא הולך ועומד, לפי ההבטחה: "ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם".

מבצע צדקה – להפיץ את המצוה גם על-ידי קופות צדקה, וכיוצא בזה, שעל-ידי מצות הצדקה מקבל יהודי את ברכות הקב"ה, המעניק אותן בתור צדקה, מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה.

ובקשר עם המבצעים האמורים גם –

מבצע בית מלא ספרים – שבכל בית יהודי יהיו ספרי קודש, ולפחות: סידור-תפלה, חומש ותהלים, שיזכירוהו ללמוד ולהתפלל מדי יום ביומו.

– שלש המצוות הכלליות המיוחדות שהופקדו בידי נשי ישראל:

בכל זמן פנוי: עיין תו"א מג"א (צח, ג).
 ביום ובלילה: טושו"ע יו"ד ר"ס רמו.
 שקיבלו .. במצרים: בא יג, ט. זמן התחלת קיומה – ראה קדושין (לז, ב): עשה מצוה זו שבשבילה חכנס לארץ. ובמפרשים שם.
 ו"הוקשה .. לתפילין": קדושין לה, א.
 השומרת את כל: ועד שצ"ל קביעתה בטפח החיצון (שו"ע יו"ד סרפ"ה ס"ב).
 בכל אשר הוא הולך: כדמוכח ממש"נ "ועד עולם" – שהובא בזח"ג (רסג, ב. רסו ב) בנוגע למזוזה. וראה שו"ע (יו"ד שם): כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' ישמר צאתי וגו'.
 ה' .. עולם": תהלים קכא, ח. זוהר שם.
 קופות-צדקה: שבהן המעלה ש"לא ידע למי יתן ולא ידע העני ממי מקבל" (שו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ז).
 ברכות הקב"ה .. צדקה: ראה ויק"ר פכ"ז, ב. דרו"ל עה"פ ולך הוי' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים סב, יג). ג"כ לברכות (יז, ב): הרחוקים מצדקה.

מבצע נר שבת קודש (נש"ק) – להשתדל שכל נשי ובנות ישראל, כולל בנות רכות בשנים, תדלקנה נרות בזמן שלפני שקיעת החמה בערב שבת ובערב יום-טוב, להביא אורה יהודית בביתה.

מבצע כשרות – להקפיד על שמירת הכשרות בכל המאכלים והמשקאות, הן בבית עצמו והן מחוץ לבית, ולעסוק בהכשרת כל בית יהודי. על-ידי הכשרות נעשה הגוף (והלב והמוח) היהודי עדין יותר ומקודש יותר.

מבצע טהרת המשפחה – יסוד הטהרה והקדושה של כל ילד יהודי, כל משפחה יהודית ושל עם ישראל כולו.

★ ★ ★

יתן הקב"ה שתתקיימנה כל הברכות שיהודים איחלו לעצמם לשנה החדשה, שתהא שנה טובה ומתוקה בכל הפירושים, ושיהיה, כאמור:

"ויעקב" – מושג הכולל את כל בני ישראל, ולא רק את אלה שהם כבר גם בדרגה הנעלית של "ישראל" ו"ישורון".

"הלך" – הליכה לפי המשמעות האמיתית שבדבר, כלומר – להתקדם מן המצב הקודם לעבר מצב נעלה יותר, שכן ככל שטוב המצב הנוכחי יש תמיד להתרומם מעלה-מעלה בכל עניי הקדושה,

"לדרכו" – שדרכו, אפילו בעניי רשות, תהיה דרך של אלקות, כפי שנאמר מיד לאחר מכן: "ויפגעו בו מלאכי אלוקים", בהתאם לכך שכל

מבצע נר .. בביתה: ובפרטיות בזח"א (מת, ב): ואתחא בעיא כחדוא דלכא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא כאורייתא וכדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אורכא דחיין בגין כך בעיא לאזדהרא בה.

"ויעקב" .. "ישראל" ו"ישורון": אוה"ת עקב ע' תקעט ואילך. ובכ"מ.
 "הלך" .. המשמעות האמיתית: ראה ג"כ ד"ה ויגש תרס"ח (המשך תרס"ו ע' תצז).
 "לדרכו" .. רשות: או י"ל עפמשנ"ת בלקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' קיב).
 "ויפגעו בו מלאכי": (ולא "ויפגע במלאכי", ללמד כי) כאו לקראתו ללותו (רש"י ויצא

לב. ב).

יהודי הוא "מלאך", שליחו של הקב"ה לעשות עבורו "דירה" בעולם הזה
התחתון,

ושיעשו כל זה בשמחה, בהמשך לשמחת-תורה, ש"יעקב" יקיים
"אזמרה לאלוקי יעקב", ונוכה בקרוב לאמור בהמשך (בתהלים):
"תרוממנה קרנות צדיק", ביאת משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות
טובות בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

מג

"מזרזין וחוזרין ומזרזין"

בי"ה, י"א אדר ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

על פי מרז"ל שמזרזין את האדם קודם מעשה וחוזרין ומזרזין אותו
בשעת מעשה,

שליחו .. "דירה" .. בעולם הזה התחתון: תניא פל"ר-לז. המשך תרס"ו בתחילתו וד"ה
תקעו תרס"ז. ועייג"כ תורת הה"מ (הוספות לאו"ת - קה"ת, תשל"ג - סל"ז).
"אזמרה .. צדיק": תהלים עה, י, יא.
משיח צדקנו: וכמש"נ וירם קרן משיחו (ש"א ב, י. וראה מדרש תהלים עה"פ שם).

מג

שמזרזין .. מעשה: רש"י יתרו יט, כד. וראה מכילתא שם.

נוסף לזירוזים הקודמים, זה הזמן
 לזרוז אודות מבצע פורים,¹²³⁴⁵⁶⁷
 להשתדל בדיבור ובמעשה שכל
 אחד ואחת יקיים כל מצוות
 הפורים. כדאי לצרף קיצור
 מהלכות פורים הצריכות
 ומפרשת ימי הפורים. וליהודים
 אשר בכל מדינות המלך —
 מלכו של עולם — הקרובים
 "והרחוקים" (— לעת עתה) —
 תהיה אורה ושמחה וששון ויקר.
 יש לפעול גם בכל שאר
 המבצעים הקדושים ומתוך
 "מרבין בשמחה".

הרי יומא קא גרים — י"א
 אדר — שכדבר משנה (רישא
 דראש מסי מגילה) ובלשונה:
 מגילה נקראת בי"א בייב בייג
 ביי"ד בט"ו לא פחות ולא יותר,
 לזרוז עוה"פ נוסף להזירוז
 דמאז ובפרט מראש החודש —
 ע"ד מבצע פורים,

להשתדל שכל אחד ואחת
 יקיים כל מצוות ימי הפורים
 ועניניהם כהלכתם, השתדלות
 ע"י דבור — הדבור עמהם
 בדברים היוצאים מן הלב בכ"ז,

וע"י מעשה — במקום ובענין שיש צורך: להמציא בעל קריאה (דהמגילה,
 וביום — גם דפי ויבוא עמלק), מנות — מוכנות לקיום מצות משלוח מנות,
 מטבעות — לקיום מצות מתנות לאביונים,

ומה טוב — לצרף גם קיצור הלכות פורים הצריכות, ועכ"פ — קיצור
 פרשת ימי הפורים האלה ותקפו של נס,

(רישא דראש: שכולל הכל וכו' — ראה עטרת ראש בתחלתו (דיוק הל' ראש ולא
 תחלה).

מגילה נקראת: ראה ד"ה זה בס' תורת שמואל שנת תרכ"ז, תרכ"ט.
 בי"א .. בי"ג: ונפק"מ גם עתה ובפל' מקום — טושו"ע או"ח סתרפ"ח ס"ז.
 בי"א .. ולא יותר: ראה של"ה ס"פ תצוה.
 מראש החודש: ראה ירושי ריש מגילה: כל החודש כו' והחודש אשר נהפך גו'. טושו"ע
 שם.

מנות .. מתנות: ראה פע"ח ש' הפורים פ"ו. בסידור האדו"ל שם ובכ"מ.
 חתנות לאביונים: ו"מוטכ לאדם להרכות במתנות אביונים מלהרכות בסעודתו וכמשלות
 מנות לרעיו" (רמב"ם הל' מגילה פ"ב הי"ז).
 ותקפו של נס: ראה מגילה (יט, א), אבל כפרש"י ע"פ פשוטו של מקרא (מג"א ט,
 כט): תוקפו של נס של אחשוורוש ושל המן ושל מרדכי ושל אסתר.

ועוד – וג"ז עיקר – שאין זו "קריאה למפרע", שאין זה רק ספור דברים ופרסומי ניסא שהי' בעבר ובעבר הרחוק, כ"א חלק דתורתנו (גם מלשון הוראה) הנצחיית בכל מקום ובכל זמן ולכל אחד ואחת,

כולל אשר כאז כן עתה ותמיד – לא ינום ולא יישן שומר ישראל – המלך מלכו של עולם – ויקוים האמור במגילה "ונוח מאויביהם" "כי נפל פחד היהודים עליהם"

וליהודים "אשר בכל מדינות המלך – מלכו של עולם – הקרובים והרחוקים" לעת עתה (כי נכנס בהם רוח שטות ועברו עבירה, ר"ל) תהי' "אורה ושמחה וששון ויקר" – כפשוטו של מקרא וגם – ככל פירושי חכמינו ז"ל בזה,

ויקיים כל אחד ואחת הציווי דמשנכנס אדר (בכל ימי החודש) מרבין בשמחה באמיתיות ובפשטות, ובפרט – בשמחה של מצוה.

★ ★ ★

ומענין לענין באותו ענין וממצוה אחת לעוד מצות – לזרז עוה"פ על כל המבצעים, מתחיל ממבצע נרות שבת קודש, כיון שפורים דשנה זו חל

"קריאה למפרע": בלשון המשנה (מגילה יז, א) ומובא בשם הכעש"ט – למפרע שסובר כי אז הי' הנס ולא עתה לא יצא.

לא ינום .. עולם: ראה אסת"ר עה"פ. אור התורה עה"פ. וש"נ.

"ונוח .. כי נפל .. אשר בכל .. אורה .. ויקר": אסת"ר: ט, טז. ח, יז. ט, כ (ועפמדרז"ל

– הובא במאורי אור א, קפב – אחשורוש זה הקב"ה שאחרית וראשית שלו. נת' באוה"ת ע' ב"רסג). ח, טז.

נכנס .. עבירה: סוטה ג, א. ועיין קונטרס ומעין.

הציווי .. בשמחה: העניית כט, סע"א. הובא במג"א לשו"ע או"ח סתרפ"ו סק"ה

(כהוספה על השו"ע שם שלא הביאו – וראה שו"ת חת"ס חאו"ח סק"ס. נימוקי או"ח סתרפ"ו). וראה לקו"ש חי"א ע' 338.

נרות שבת .. שפורים: שייכות ביניהם – בכל השנים – י"ל שנרמזה בדרז"ל (מגילה

טז, ב) עה"פ ליהודים היתה אורה זו תורה וכן הוא אומר כי נר מצוה ותו"א (שמועתק גם רישא דקרא) וע"פ פרש"י בזה (שבת כג, ב ד"ה בנים) דקאי בנר מצוה דשבת וחנוכה.

נרות שבת קודש: להעיר מזח"א (מח, ב) ד"אתחא בעיא בחדוה דלכא ורעותא לאדלקא

בוצינא דשבת".

ביום הששי ערב ש"ק, מבצע חנוך, מבצע אהבת ישראל (שהם יסוד לכל המבצעים), מבצע תורה, מבצע תפלין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה, מבצע בית מלא ספרים,

(ואלה שתוכנם אשר "כשר הדבר לפני המלך" – כל יהודי ויהודי – וטהור הוא וקדוש), מבצע כשרות האכו"ש, מבצע טהרת המשפחה – והפעילות בכל אלה – באופן דמרבין, ומתוך – מרבין בשמחה.

בכבוד ובברכה שיהי' – בלשון חז"ל – מיסמך גאולה (דימי הפורים האלה – בסוף זמן הגלות, ד"אכתי עבדי אחשורש אנן" – בקיום היעוד: תרוממנה קרנות צדיק, ועמך כולם צדיקים) לגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו – מיסמך ממש בעגלא דידן, ובברכת פורים שמח ולהמשיך השמחה בכל השנה כולה.

מנחם שניאורסאהן

אהבת ישראל: היפך ומבטל דברי המן "עם אחד מפורד ומפורד" – והוא מטעמי מצות משלוח מנות וכו' (ראה מנות הלוי – להר"ש אלקבץ על מג"א. מגלת סתרים שם. ועוד). ולהעיר מתורת הה"מ עה"פ אל תבוא במשפט עמנו פי' דכל הדנים את ישראל דנים ככיכול אותו יתברך כי הוא אחדות עמנו (או"ת לתהלים). וראה קונטרס אהבת ישראל. "כשר .. האכו"ש: כשר ר"ת כמוצא שלל רב לרמז על בירור הניצוצין כו' (לקוטי לוי"צ אגרות ע' קצח).

מיסמך .. לגאולה: מגילה ו, סע"ב.

ד"אכתי .. אנן: מגילה יד, א.

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא. וראה מדרש תהלים שם.

פורים שמח: ועד לאופן – כציווי חז"ל (מגילה ז, ב) חייב אינש לבסומי בפוריא עד

דלא ידעי (יותר מבמועדים לשמחה) – וראה ד"ה זה בתורה אור (שערי אורה צט, ב), אוה"ת,

ס' המאמרים תש"ח ועוד.

מד

"זיהי בשלם פוכו"

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בימים אלה של סיום חודש אלול, חודש של חשבון-הנפש, חשבון צדק,
על השנה החולפת ושל הכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל

לטובה, ובעמדנו בערב שבת
קודש, ערב השבת המביאה
אותנו לימי הסליחות,

**בימים אלו נעשה המאמץ להגיע
לשיא של שלימות ולדאוג
שהשנה המסתיימת תהיה שנה
של שלימות ע"י עשיית תשובה
והשלמת כל מה שלא היה
מושלם. בשלימות זו צריכה**

כשהיהודים מתאמצים
להכין עצמם בצורה הטובה
והמושלמת ביותר, עד לדרגת

ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים הכעש"ט (בשנת נח"ת) ורבנו הזקן
(בשנת קה"ת) — ראה קונטרס ח"י אלול ה'תש"ג, רשימה בסו"ס המאמרים תש"ח (ע' רצב).
אלול .. חשבון הנפש: ראה סה"מ אידיש ע' עה.

אלול .. הכנה לשנה החדשה: ועד שיש אומרים ש"משנכנס אלול כשכותב אדם אגרת
שלום לחבירו צריך לרמוז בהתחלתו שמבקש עליו כו' בשנה טובה תכתב ותחתם וכה"ג"
(ליקוטי מהרי"ל במקומו).

השבת המביאה .. הסליחות: נוסף ע"ז דמשבת מתכרכין כולהו יומי (דשבוע לאחריו.
זח"ב סג, ב), הרי פתיחת הסליחות: כמוצאי מנוחה. וכב"ר ספכ"ב: כך היא כוחה של תשובה
כו' מזמור שיר ליום השבת וגו'. (ובויק"ר פ"י, ה — אין תיבת וגו'. אבל ראה שוח"ט ס"ק).
ושבת אותיות תשב (אגה"ת ספ"י. ד"ה לך הוי' הצדקה לרבנו הזקן. וראה הוספות לכתר ש"ט
סקי"ח: תשובה איז שבת ו"ה כו'. ובלק"א להה"מ (סקכ"ו) ד"ה איתא במדרש (הג"ל) נח'
השייכות גם לתשרי).

מד: תרגום. המו"ל.

להיות עליה רצופה ומתמדת,
 עלית האדם עצמו והעלאת כל
 אשר מסביבו. בחגי חודש תשרי
 בא לידי ביטוי תפקידו של האדם
 "להעלות" את הסביבה בה הוא
 חי על-ידי הבאת הקדושה בכל
 חלקי הבריאה: מצות הסוכה —
 ב"דומם", ארבעת המינים —
 ב"צומח", תקיעת שופר — של
 בעל "חי", ובאמצעות כולם
 מתעלה האדם עצמו —
 ה"מדבר", ומגיע לשלימות
 האמיתית.

שיא של שלימות, כדי לבקש
 כתיבה וחתימה טובה בשלימות,
 והקב"ה אכן ממלא בקשתם
 בשלימות,

הרי מובן שהתאמצות זו
 צריכה להיות מכוונת לידי כך
 שהשנה המסתיימת תהיה שנה
 של שלימות, כשפירושה של
 "שלימות" הוא בשתי הבחינות
 — הן שהשנה תהיה מלאה ולא
 יחסר כל בה והן שתהיה מוצלחת
 ומושלמת,

ואפשרות להשגת שלימות זו באה על ידי תשובה שלימה, במיוחד
 בשנים עשר הימים האחרונים של השנה, יום לחודש — למלאות את החסר
 ולהשלים את מה שלא היה מושלם.

כן מובן מאליו שההחלטות אותן מקבל כל אדם על עצמו לקראת
 השנה החדשה תהיינה אף הן בשלימות, לא להסתפק רק בהכרחי ביותר
 ובמינימלי, כי אם שתהיינה במדה המלאה והמושלמת, בכל התחומים של
 הפעולות היום-יומיות של האדם: מחשבה, דיבור, ומעשה.

כן מובן שהשלימות הנדרשת מן האדם — גדלה והולכת יחד עם
 האדם עצמו כלומר, שבשעה שאדם מגיע לדרגה נעלית יותר — נדרשת

כשפירושה של "שלימות" הוא .. מלאה .. ומושלמת: כמבואר במפרשי התנ"ך. וראה
 במקומות שהובאו באוה"ת לך ד"ה ומלכי צדק. ולהעיר מפרש"י וישלח לג, יח. מו"נ בסופו.
 תשובה שלימה: ראה אגה"ת ספ"ח. ובלקו"ת ס"פ בלק שיש בה ב' דרגות. וי"ל שהן
 מתאימות לב' פירושי שלמות.

שנים-עשר .. לחודש: סה"ש ה'תש"ג ע' קעז, קעט.
 בשלימות .. מחשבה, דיבור ומעשה: ראה אגה"ת פ"ט. תניא פמ"ה-מ"ו.
 במדה המלאה והמושלמת: להעיר מכתובות (סז, א) דצ"ל כמאן דכעי ל"י למיעבד דוקא
 וגודל העונש ע"ז.

לדרגה נעלית יותר — נדרשת ממנו וכו': יתרה מזה איתא בתניא פכ"ט (לו, ב) בנוגע

ממנו שוב שלימות מסוג נעלה עוד יותר, שכן השלימות שהספיקה למצבו הקודם אינה מספיקה כבר למצבו הנעלה יותר. כך שמזמן לזמן, ככל שאדם נעשה מבוגר יותר וחכם יותר, נדרש ממנו שגם השלימות בכל פעולותיו תגדל במדה מתאימה.

★ ★ ★

כמדובר כמה פעמים כלול בשליחותו של אדם התפקיד "להעלות" את הסביבה בה הוא חי, בהתאם לכוונה האלוקית בבריאה כולה ובפרטי, על ידי הבאת קדושה ואלקות לכל ובכל חלקי הבריאה שאליהם הוא יכול להגיע, אל הדומם, הצומח, החי והמדבר,

דבר הבא גם לידי ביטוי במצוות המיוחדות הקשורות בהתחלת ופתיחת השנה — בחגי חודש תשרי:

— מצוות הסוכה, שהיא בית-הדירה שבה האדם חי בשבעת ימי הסוכות, והרי דפנות הסוכה מייצגות את עולם ה"דומם",

לתשובה.

בשליחותו .. הסביבה: ראה ע"ח שכ"ו (הובא בתניא פל"ז (מת, ב)). ולהעיר מזח"א רכא, ב. זח"ג קז, ב (וראה פדר"א פי"א) שאדה"ר אמר לכל הנבראים כואו נשתחוה ונכרעה נכרעה לפני ה' עושנו (בראש השנה. וכן עשו).

"להעלות" את הסביבה: ועד "שמגבי" גם המצוות (נוסף ע"ז שרק ע"י עשיית האדם נעשית מצוה (תפלין על ירך גו' משא"כ כשמונחים על השלחן)), ראה או"ת להה"מ פ' אתרי. לקו"ת וכו' בפ"י וזכרתם את כל מצות ה'. ועוד.

ובפרטי: כמחז"ל (אבות ספ"ו) כל מה שכרא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו. וראה מאמרי דא"ח עה"פ כל הנקרא בשמי (אוה"ח נ"ך (ע' רמ)). סה"מ תרצ"ט (ע' 47). ועוד) — דקאי על כל העולמות. וראה תניא ספמ"ט: וזהו תכלית כו'.

הדומם .. והמדבר: כנגד ד' אותיות שם הוי"ו (תניא פל"ח), שנכלל בזה גם הקוץ שעל הי"ד (אגה"ת פ"ד), ומזה מובן גם במדבר.

בהתחלת .. תשרי: אותיות רשית (השנה) — אוה"ת להצ"צ דברים (ע' א'תשנו). וראה עט"ר בתחלתו דראש כולל כל האברים כו'.

בית הדירה: פיהמ"ש סוכה ספ"ב.

הסוכה .. בית .. ה"דומם: דבית — ענינו דומם. — ואע"פ דהסכך עיקר בסוכה ועד דאין נקרא סוכה אלא הסכך בלבד (שו"ע אדה"ז רסתרל"ח) צומח — ה"ז דוקא ספול"ת (גורן ויקב — סוכה יב, א) צומח, משא"כ מצות ד' מינים — הדר דוקא. — ולהעיר דבית סוכה דומם — כולם ספ"י המל'.

בשבעת ימי: רצופים, וי"ל ע"ד מש"כ בכתבי האריז"ל (שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני דרוש הא'). סידור האריז"ל עשי"ת) בנוגע לז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, דיום ראשון שבהם

— מצוות נטילת ארבעה מינים — אתרוג, לולב, הדסים וערבות, שהם מעולם ה"צומח",

— מצוות תקיעת שופר בראש-השנה, שהרי השופר הוא קרן של בעל "חי",

וכל הדברים האלה נעשים למצוה ומתעלים על ידי ה"מדבר", הוא האדם המקיים את המצוות המוזכרות (ואחרות), ובאמצעותם מתעלה גם הוא עצמו, "מדבר",

הן בשטח של "קום ועשה", כדוגמת המצוות המוזכרות, והן בשטח של "לא תעשה", כפי שהדבר מתבטא במצוה להתענות ביום הקדוש, יום הכפורים.

ועל ידי כך שהיהודי מכניס קדושה בכל ארבעת חלקי הבריאה, ועושה את הדומם, הצומח, החי והמדבר, "כלי" לאלקות, שעל ידי זה מתבצע הציווי של הבורא — מעלה הוא אותם אל שלימותם האמיתית.

וכשם שהדבר ביחס לשלימותו העצמית, הנדרשת ממנו במדה גדלה והולכת בהתאם למצבו המתפתח של האדם — כך גם ביחס לדומם, צומח, חי ומדבר נדרש ממנו (וניתנת לו האפשרות) להגדיל מזמן לזמן את השלימות שהוא מביא בהם, כמוסבר לעיל, הן בכמות והן באיכות — באופן קיום המצוה (שיהי' טוב גם לכתחילה, לפי כל הדעות, מהודר וכו') ובכוונותי.

כולל כל יום א' בשבוע דכל השנה, יום ב' כולל כל יום ב' וכו' (כענין החשובה), כן הוא בנדו"ד (כענין הוראת מצות סוכה).

דפנות הסוכה: ראה ט"ז באו"ח רסתרל"ח. שו"ע אדה"ז שם.

ארבעה מינים .. ה"צומח": דבכולם מודגש ענין האחדות (וביטול) — סידור ד"ה להבין ענין לולב (רסה, א). המשך וככה פפ"ז.

מצות תקיעת שופר .. חי: ונעשה מצוה נעלית דגזירת הכתוב וגם הרמז שלה — תשובה (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד).

הציווי: לשון צוותא וחיבור להמצוה (לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ. וראה אוה"ת בשלח (ע' תסד) שהוא עד רום המעלות).

הנדרשת .. האפשרות: כי אין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחן (במדב"ר פי"ב, ג).

קיום המצוה .. ובכוונותי: שהן ע"ד דומם צומח חי מדבר (תניא ספל"ח). וראה המשך

תער"ב פקמ"ה-ח.

ובהתחשב בעובדה שהקב"ה אינו דורש מן האדם למעלה מכוחותיו — הרי למרות שנשארו רק ימים ספורים עד לסיום השנה, מסוגל כל אחד ואחת להשיג את השלימות המלאה ביותר בכל העניינים האמורים, בהתאם לביטוי של חז"ל: "בשעתא חדא וברגע חדא" (=ב"שעה" אחת, בפניי אחת, וברגע אחד), כיון שהוא מקבל בזה את עזרת הקב"ה, שהוא אין-סוף אמיתי, שאין לפניו כל הגבלות.

החכמה

ויהי רצון שהעשיה וההשלמה של ה"שלימות" של השנה החולפת, וההחלטות הטובות להשיג שלימות בכל העניינים האמורים בכל יום מימי השנה החדשה, יביאו לכל אחד ואחת את הברכות האלוקיות בכל הדרוש, בגשמיות וברוחניות, באופן של שלימות במדה המלאה והמושלמת ביותר מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה.

ובקרוב ממש — את הברכה השלימה לכל ישראל ולכל אחד מישראל: ויהי בשלם סוכו, שסוכתו של הקב"ה, בית המקדש, תהי' בעיר השלמה — ירושלים,

בהתאם לביטוי: זח"א קכט, א. וראה לקוטי לוי"צ לשם. "בשעתא .. בפניי: מלשון וישע גוי' לא שעה (ראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 792). המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה: ברכה שלישית דברה"ז. וי"ל שזהו כנגד ד' אותיות שם הוי'; מל' (מלאה — שלימות דמקבל). ז"א (פתוחה — משפיע). חו"כ. וראה סי' היעב"ץ. הקדושה: להעיר אשר בסידורו של הבעש"ט כחוב הגדושה (כגימ"ל) וכן הוא בכמה נוסחאות.

ויהי בשלם סוכו: תהלים עו, ג וכתרגום שם. בשלם .. בעיר השלימה — ירושלים: ראה ראב"ע שם: היא ירושלים אולי נקראה כן כי היא שלימה כו'. וראה תוספתא ברכות ספ"א. זח"א פו, ב (ובביאורה"ז לאדהאמ"צ ולהצ"צ שם). זח"א קעב, ב. תוד"ה הר (תענית טז, א). אוה"ת הנ"ל ד"ה ומלכי צדק. לקוטי לוי"צ לזח"א ע' פו.

בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

מה

"רוב שנים יודיעו חכמה"

בי"ה, וא"ו תשרי, ה'תשל"ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עם כניסתנו לשנה החדשה, ובעמדנו בעשרת ימי התשובה (שבין ראש-

בגאולה האמיתית והשלימה: להעיר משני אופני גאולה: — בעתה, אחישנה (ישעי' ס, כב), לא זכו וזכו (סנה' צח, א. וראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש פצ"ד); אמת — אמת, אמת לאמתו (ראה תוד"ה דין שבת י, א (וש"נ בגליון הש"ס). ד"ה כל השונה וד"ה אם בחוקותי חרס"ו (המשך חרס"ו ע' תלא ואילך)); שלימה — שלא חסר כלל, שלימות (כנ"ל במכתב). משיח: ראה סנה' (שם) עם ענני שמיא כו' וכתיב כו'. — וב' זמנים בביאת משיח: ימות המשיח, תחז"מ (וראה זח"א קלו, ב ואילך. קלט, א. ומש"כ בירוש' מע"ש פ"ה, ה"ב "קודם למלכות ב"ד", י"ל מלכות שלימה, על כל ישראל, שזה בא לאחר קיבוץ גלויות דוקא, כפשוט. וראה רמב"ם הל' מלכים רפ"א וסופו). וי"ל אשר ב' הדרגות בכהנ"ל — מתאימות לב' ההשפעות (ובהברכות מלמעלה): — די מחסורו (כולל — עבד לרוץ לפניו וכו'), לעשרו (כתובות סז, ב) וראה מו"נ ח"ג, רפנ"ג, המשך תער"ב פקנ"ז, שם פשע"גיה.

מה

עם כניסתנו: לאחר העבודה דחודש אלול ודר"ה — ראה תורת הבעש"ט עה"פ כי לולא התמהמהנו (כתר ש"ט — קה"ת, תשל"ד — הוספות ז, א). בעשרת ימי התשובה .. להתעמק: ראה רמב"ם הל' תשובה (פ"ב ה"ו) דג' חילוקים

מה: תרגום. המשך למכתב מד. המו"ל.

השנה ליום הכפורים), הרי זו העת להתעמק בתוכן הענין של "תשובה",

שהרי תוכנה של תשובה, לפי משמעות המושג, הוא – שיבה, שיבת יהודי למקורו ולמהותו האמיתית, שכן עצמיותו ומהותו הפנימית של יהודי^{היהודי} היא נשמתו האלוקית, שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש". דבר זה פירושו (גם) ייצוב ההתנהגות היום-יומית בהתאמה מלאה עם רצונו של הקב"ה, כפי שביטאה בתורת-הוראתו.

מובן שאם מסיבה כל שהיא לא היתה ההתנהגות כפי הדרוש – הכרחי, בראש ובראשונה, לתקן את הדבר על-ידי חרטה גמורה על העבר, וכן – קבלה טובה על להבא. אך אף אם ההתנהגות היתה בהתאמה מלאה עם התורה והמצוות –

ענינה של שנה מעוברת הוא השלמת חשבון חדשי הלבנה באופן כזה שלא יפגר לעומת חשבון השנים שנקבע לפי השמש, השנה במיוחד מגיעה ההשוואה וההתאמה בחישובים שעל פי השמש ושעל פי הלבנה לשלימות. השמש זורחת מאורה היא ואילו הירח אין לו אור משלו כי אם מקבל אור מן השמש המשתקף בו ומאיר לארץ. השמש והירח מייצגים את ה"משפיע" וה"מקבל", יהודי צריך להיות גם "משפיע" – להפיץ אור בסביבתו, וגם "מקבל" – לקלוט את אור התורה והמצוות. דרושה התבוננות ראויה לתאם, לנצל ולהשוות את כל הכוחות במדה המושלמת ביותר.

מובן גם שמאחר ועצמותו של יהודי היא הנשמה האלוקית המחיה כל יהודי, איש ואשה, צריך כל יהודי להתאמץ תמיד להתקרב יותר ויותר לבוראו, שהוא בתכלית השלימות, ולכן נדרש כל יהודי – והוענקו לו הכחות לשם כך – להתעלות מעלה מעלה בשלימות, כפי שהוסבר הדבר במכתב הכללי מיום ח"י אלול, לסיום השנה החולפת.

★ ★ ★

בשנה בנוגע לתשובה: כל השנה, עשי"ת, יוהכ"פ. ראש-השנה ליום הכפורים) .. "תשובה": ראה תורת הבעש"ט הנ"ל. תשובה .. שיבה: לקו"ת ר"פ האזינו. וגם בנוגע לתשובה על חטא כו' – ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב. "חלק .. ממש": ראה תניא רפ"ב. ליקוט פירושים לשם.

הואיל ואנו עומדים כבר אחרי ראש-השנה, ואנו נמצאים כבר בעיצומה של השנה החדשה, וכל אדם – ככל שיהי מצבו, בידע ובהתנהגות בפועל, משביע רצון – צריך לנצל את הזמן ללמוד עוד ועוד, ועל ידי כך תשתפר התנהגותו (מחשבה, דיבור, מעשה), ככתוב: "רוב שנים יודיעו חכמה",

^{אוצר החכמה} מביאה, אם כן, כל שנה חדשה – תזכורת, שצריכה להיפתח דרגה חדשה ועילאית יותר של שלימות בחיי יום יום.

אשר לשנת ה'תשל"ח מתווספת הוראה מיוחדת משום היות השנה החדשה "שנה מעוברת" וזאת באופן מיוחד, כפי שיוסבר.

ענינה של שנה מעוברת, הוא, כידוע, להשוות ולהשלים את חשבון חדשי השנה שאנו, בני ישראל, מצויים למנות, שהוא לפי הלבנה (שכל היקף של הלבנה – 29-30 יום – מהווה חודש), באופן כזה שלא יפגור לעומת חשבון השנים שנקבע לפי השמש (שהרי שנת החמה גדולה במספר ימים משנת הלבנה). השלמה זו דרושה, משום שארבע עונות השנה (אביב, קיץ, סתו וחורף) קשורות, כמובן, במהלך השמש, והתורה דורשת שהחגים השונים יחולו בעונות המתאימות להם: סוכות, חג האסיף, בסתו, שבו אוספים את התבואה מן השדה, פסח – בחודש האביב. לפיכך נקבע לוח השנה שלנו בצורה כזו שמפעם לפעם נוסף חודש (אדר שני) לשנה, כדי להקטין את ההפרש בין שנות הלבנה לבין שנות החמה, כך שהחגים יחולו בעונותיהם המתאימות.

"רוב שנים יודיעו חכמה": איוב לב, ז.

כל שנה חדשה .. חדשה ועילאית: ראה אגה"ק סי"ד.

ענינה .. מעוברת: להעיר מלקוטי לוי"צ לפסוקים כו' ע' קטו.

שנה מעוברת .. להשוות: רמב"ם הל' קדה"ח רפ"א, רפ"ד. טור או"ח סוף הל' ר"ח.

ועוד.

בני ישראל .. הלבנה: סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג. וראה אוה"ת בראשית ד, ב ואילך.

ובכ"מ – וצע"ק לשון הרמב"ם ריש הל' קדה"ח שם: והשנים שאנו מחשבים הם שני החמה.

בעונות המתאימות להם: שמות לד, כב (סנה' יג, א). דברים טז, א (ובפרש"י שם. ר"ה

כא, א).

להקטין: ראה רמב"ם שם פ"א, ה"ב. וצע"ק במש"כ שם "כמו שלוש יום".

השלימות בדבר זה, ההשוואה המוחלטת בין שני החישובים, מגיעה עם סיום מחזור של 19 שנה ("מחזור קטן"), שאז החשבון של שנות הלבנה והחשבון של שנות החמה משתווים לגמרי.

בכך יש לשנה הנוכחית, שנת ה'תשל"ח, משמעות מיוחדת, שכן שנה זו מסיימת את המחזור הנוכחי (של 19 שנה), כאשר ההשלמה וההתאמה של החישובים שעל פי הלבנה ועל פי השמש היא במדה מלאה ומושלמת.

בענין "שנה מעוברת", באופן כללי, טמונה הוראה מיוחדת, וכדלהלן:

גם השמש וגם הירח, שניהם נבראו להאיר על הארץ. ברם, יש הבדל ביניהם בכך שהשמש זורחת ונותנת מאורה היא, ואילו הירח אין לו אור משלו, כי אם מקבל אור מן השמש, המשתקף בו ומאיר לארץ.

במלים אחרות: השמש והירח מיצגים ומסמלים את הענין של "משפיע" ו"מקבל": השמש משפיעה, והירח "מקבל" ונעשה לאחר מכן "משפיע".

ההוראה מזה היא: יהודי צריך להיות גם "משפיע" וגם "מקבל". הוא נדרש להפיץ אור (אלקות) בו ובסביבתו, אך כדי להיות "משפיע" הוא צריך לפני כן להיות "מקבל", לקלוט את אור התורה והמצוות, שיאירו את שכלו ואת רגשותיו, ואת כל פעילויותיו.

פעמים צריך הוא בעיקר להיות מקבל, או אפילו רק מקבל (כגון התלמיד כשהוא שומע תורה מרבו), וכך גם באשר לתפקידו להיות משפיע

19 שנה... משתווים לגמרי: רמב"ם שם פ"ו, ה"י. (ומסיים דנשאר יתרון בכל מחזור שעה אחת ותפ"ה חלקים (וכצפ"נ להרגצו"בי מציין לתוס' שבועות י, ב). וראה שם הפירוש לפ"ט ה"ג. אבל זהו לחשבון דשמואל, משא"כ לדרכ אדא (שעפ"ז קובעים המועדים) אין יתרון כלל, וכמש"כ הרמב"ם שם רפ"י. וראה ס' עתים לכינה מי"ב).

שניהם... להאיר על הארץ: בראשית א, טו.

הירח... מקבל: זח"א עה"פ (לג, ב). שם רמט, ב. ובכ"מ.

"משפיע"... "מקבל": ראה ד"ה תקעו תרכ"ח (סו"ס תורת שמואל תרכ"ז). המשך

תער"ב פרצ"ד ובכ"מ.

(כגון כשהוא נותן צדקה). ברם, כיון שנדרשת ממנו שלימות, שכל דבר יהיה במדה הנכונה והמושלמת — צריכות, בסיכומו של דבר, להשתוות ההתנהגות שלו כמקבל וההתנהגות שלו כמשפיע, כך שיהיו בשלימות (בהתאם לכחות ולאפשרויות שניתנו לו באופן פרטי), כל אחת לעצמה ושתייהן יחד, שאז עבודתו היא בשלימות.

ודבר זה דורש התבוננות מעמיקה וחשבון צדק, כדי שינצל את כל כחותיו, הגלויים והפנימיים, במדה המלאה והמושלמת ביותר, בכל תחומי הפעילות של האדם — במחשבה, בדיבור ובמעשה.

בעשרת ימי תשובה, כשהאדם מקבל על עצמו — "קבלה טובה על להבא" — החלטות טובות בכל האמור לשנה המעוברת החדשה, המיוחדת במינה, ביחד עם עריכה (מחדש) של חשבון צדק על השנה החולפת — הרי אין לך דבר העומד בפני התשובה, שום דבר אינו יכול לעכבו ח"ו, והוא מצליח — בשלימות — בשני הדברים,

ומתקיים הכתוב: "שובה ישראל עד הוי' אלקיך", בהתאם להפירוש שיהודים עושים תשובה עד שהי, שהוא האלקים "בעל היכולת ובעל הכחות כולם", נעשה, כביכול, "אלקיך", שכל כחותיו וכל חייו של יהודי מונהגים וחדורים ומתמלאים חיוניות — באלקות.

בעשרת ימי תשובה: להעיר מסי' האריז"ל במקומו (וכו') בענין עשי"ת. אין לך .. התשובה: רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. וראה ירוש' פאה פ"א, ה"א. זח"ב קו, א. מדרש הנעלם בז"ח ס"פ בראשית. ועוד.

"שובה .. אלקיך": הושע יד, ב.

"שובה ישראל: ראה לקו"א ואו"ת להה"מ סד"ה גדולה תשובה. האלקים .. הכחות כולם": שו"ע או"ח ס"ה. ולהעיר שבשו"ע אדה"ז (שם) פס"ד כהטור "לו היכולת בעליונים וכתחתונים" (ואף שבכמה דרושים פי' גם הענין דבעל היכולת כו') — אבל מובן דאף שלכוין בכרכות (שבזה קאי בשו"ע) ובנוגע לאלקים הפי' "לו היכולת כו'" — בנוגע ל"אלקיך" ולפרטי מחדו"מ כנ"א משתלשל ב"בעל הכחות כו'".

באלקות: ועד לאופן ש"הוי" יהי' "אלקיך" והוא המחי' כו' (ראה ד"ה שובה ה'תש"ד ובכ"מ).

ואז מתקיים הכתוב: "נודע ביהודא (= בעם ישראל כולו) אלקים, בישראל גדול שמו", על ידי הגאולה מן הגלות – "שובה ישראל" מביא את ה"מיד הן נגאלין".

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

מו

"עליך יזרח ה'"

בי"ה, כ' כסלו ה'תשל"ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

"נודע .. שמו": תהלים עו, ב.
ביהודא .. כולו): שכל ישראל נקראו על שם (כן הוא בכמה דפוסים) יהודא (מדרש תהלים עה"פ).

ה"מיד הן נגאלין": רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
והשלימה .. משיח: להעיר מתו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה – תרל"ז פי"ז ואילך.

מו

כ' כסלו: להעיר אשר יציאת אדמו"ר הזקן מבית האסורים הי' בי"ט כסלו בעת תפלת מנחה, ביאתו לבית החסידים כפטרבורג היתה יותר מג' שעות לאחרי זה – היינו בכ' כסלו ואז (בבוקר) אמר: כיום הרביעי (כי אז חל י"ט כ' ביום השלישי) כו' נתלו המאורות, ושכ לפלך שלו (ויטעבסק) בחנוכה (לקו"ד ח"א שיחת י"ט וכ' כסלו תרצ"ג (יב, א. כט, א. מב, א)) וראה ברכות הנהנין לאדה"ז (פי"ג ה"ה): לא יברך החולה (ברכת הגומל) עד שיחזור לבוריו לגמרי. ובנות ישראל: שאף הן היו באותו הנס (שבת כג, א. ולהעיר מהרשב"ם פסחים קח, כ וכתוס' שם) וחייבות בנ"ח (טושו"ע או"ח סתרע"ה ס"ג).

מו: תרגום חפשי. המו"ל.

בעמדנו קרוב לימי האור של חנוכה, ראוי להתבונן במשמעותו של חג החנוכה לכלל ולפרט, ובמיוחד בימינו אלה בקשר עם אירועי התקופה האחרונה.

חג החנוכה מצטיין במצות הדלקת נר חנוכה. בתי ישראל מתמלאים אורה על ידי כך שהם מכירים כי למרות שהם "חלשים" ו"מעטים" אין הם נבהלים מה"גבורים" וה"רבים" כאשר הדבר מגיע ליהדות, תורה ומצוות. גם כשנמצאים בחושך כפול ומכופל, במצב של "משתשקע החמה" של הגלות, מאיר היהודי את ביתו בנר מצוה ותורה אור ו"על פתח ביתו מבחוץ". יהודים אינם מתמודדים עם אומות העולם בגשמיות, בהיותם "מעט מכל העמים" — אך הכוח הרוחני של "קול יעקב" מבטל את הכוח החומרי של "ידי עשו".

בכלל, כפי שהודגש כבר, ענינו של כל חג בישראל, אינו רק זכרון למאורעות שאירעו לפני שנים ודורות, אלא שעל החג והמצוות הקשורות בו לעורר את הרגש הפנימי העמוק המתאים, עד כדי לחיות מחדש את המאורעות כמו בזמן שאירעו, כך שיהא לדבר זה השפעה מיידית על ההתנהגות היום-יומית, במחשבה, בדיבור, ובעיקר במעשה בפועל ממש.

נוסף להוראה הכללית של כל החגים, הבאים להעיד שהקב"ה מנהיג את עם ישראל בהשגחה פרטית, בכל הפרטים ופרטי הפרטים, ו"לא ינום

ולא ישן שומר ישראל", ישנם לכל חג המצוות, העניינים וההוראות המיוחדים לו.

קרוב .. חנוכה: ראה במפרשי המקרא (וטעמי המצוות) הטעם שבכו"כ מאורעות שבתורה ובמצוותי' נזכר ונקבע הזמן דשבע ימים.

בימינו אלה .. התקופה האחרונה: להעיר מדברי השל"ה (חלק תושב"כ פ' וישב דרוש צאן יוסף בהג"ה) אשר ענין חנוכה קשור ופועל בכל העולם כולו. — "וכשגברו החשמונאים .. נתחנך העולם".

לחיות מחדש: להעיר מתורת הבעש"ט במרז"ל (מגילה יז, א) הקורא את המגילה למפרע לא יצא (כתר ש"ט — הוצאת קה"ת — הוספות ע' כד).

ובעיקר במעשה בפועל ממש: אכות פ"א מי"ז.

ו"לא ינום .. ישראל": תהלים קכא, ד. — הנה לשון שמחה (ספרי קורח יח, ח. הובא בפרש"י שם).

חג החנוכה מצטיין במצוה המיוחדת של הדלקת נר חנוכה. דבר זה מגלה מיד אף לעיני בשר, לכל עובר אורח, אפילו לבלתי־יהודי – שאור לבני ישראל גם כשבעולם מסביב חושך ואפלה, כפי שהדבר מתבטא בהדלקת הנרות "משתשקע החמה" דווקא, ועל פתח ביתו מבחוץ.

לכך באה נקודה נוספת, שהיא גם עיקרית, שבתי ישראל מתמלאים אורה על ידי כך שהם מכירים כי למרות שהם "חלשים" ו"מעטים" במובן הגשמי, אין הם נבהלים מפני אלה שהם "גבורים" ו"רבים" בגשמיות ובחומריות, ומתייצבים מולם בגבורה רוחנית ומסירת נפש, שהיהודים שואבים אותה מ"תורתך" ומ"חוקי רצונך", כאשר הדבר מגיע ליהדות, תורה ומצוות.

כך הדבר בימים ההם וגם בזמן הזה. יהודים הם תמיד "המעט מכל העמים", ואינם יכולים להתמודד עם אומות העולם בגשמיות. אך ברוחניות המצב הפוך, והכח הרוחני של "הקול קול יעקב" מבטל את הכח החומרי של "הידיים ידי עשו", עד ש"ורב יעבוד צעיר" – ש"עשו" נכנע ל"יעקב" ועובד אותו. הנצחון אינו רק ברוחניות, כי אם גם, פשוט,

חנוכה .. המיוחדת .. הדלקת נר: משא"כ נר שבת (ויו"ט) – דעינינו שלום בית (שבת כג, ב. ולהעיר שכרמב"ם הובא זה ב(סוף) ה'ל' חנוכה ולא בה'ל' שבת – משא"כ בטושו"ע). חנוכה .. במצוה המיוחדת של הדלקת נר חנוכה: להעיר מהצפ"ע"נ לרמב"ם (ה'ל' חנוכה פ"ג, ה"ג): דעכשיו כו' נשאר רק מן (נס) הנרות (בהדה"נ – ולא על שניצולו מן העכו"ם). אבל לע"ע לא מצאחי לו חבר. ובכלל צע"ג – שהרי גם עכשיו אומרים ועל הניסים. "משתשקע .. מבחוץ: שבת כא, ב. – משא"כ נרות המנורה בכיהמ"ק ונרות שבת – שהם מבעוד יום וכפנים דוקא. וראה אוה"ת ד"ה מצותה משתשקע החמה (בראשית כרך ה' תתקמ, ב). דשנת תר"ל. תרע"ח. ועוד. "חלשים" .. רצונך: כב"ועל הנסים". מ"תורתך" ומ"חוקי רצונך: דיוק לשונות אלו ראה ד"ה מאי חנוכה, תש"א (סה"מ תש"א ע' 59). ובכ"מ.

וגם בזמן הזה: שג"ז נרמז ב"בזמן הזה". – ובקדושת לוי (דרושים לחנוכה ד"ה בנוסח הברכה): זהו שאנו אומרים ב"ח ולעמך ישראל עשית כו' כהיום הזה כו' דגם היום התשועה ופדיון בימים ההם כמו בעת ההוא. ובלבוש (סתרפ"ב ס"ב) שלכן צ"ל "ובזמן הזה". – וראה לקר"ד שם כא, א.

"המעט מכל העמים": דברים ז, ז.

"הקול .. עשו": תולדות כז, כב. ובכ"ר שם.

ש"ורב יעבוד צעיר": שם כה, כג. וראה תיכ"ע שם.

בגשמיות, "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" במובן הפשוט, על כל התוצאות של הדבר.

★ ★ ★

וזו אחת מן ההוראות של נר חנוכה, שגם כשנמצאים במצב של "משתשקע החמה", ובפרט בחושך הכפול והמכופל של ימים אלה, האחרונים של הגלות ("עקבתא דמשיחא"), אין היהודי מתפעל מן החושך של הרחוב, והוא מאיר את ביתו בנר מצוה ותורה אור, וגם לא מסתפק בזה, כי אם עושה זאת "על פתח ביתו מבחוץ", שגם העולם כולו יראה שבישראל זורח אור תורה ומצוות, המגרש את החושך, ומתקיים הפסוק ^{אוצר החכמה} "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", שכל עמי העולם **רואים** כי בני ישראל קשורים עם הקב"ה והם מתמלאים פחד ונעשים חסרי אונים לעומתם.

הוא, אמנם, צריך לפעול גם בדרך הטבע, להדליק נר המורכב מפתילה או שמן, וכיוצא בזה, גשמיים, ויתר על כן – המצוה מתבטאת בכך דווקא. אך הדבר מביא מיד את האור האין-סופי של הקב"ה אל "ביתו" ואל "מבחוץ" (העולם החיצוני) עד ש"וראו כל עמי הארץ" – **כולם רואים** זאת

"מסרת .. מעטים": כ"ועל הנסים".

ימים אלה, האחרונים .. ("עקבתא דמשיחא"): ראה סוטה בסופה – סימני הזמן דעקבתא דמשיחא.

בנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כ"ג. וראה רש"י (שבת כג, ב) ד"ה בנים. עושה זאת: ההדלקה, כי הדלקה עושה מצוה (שבת כג, א). וראה פע"ח ש' החנוכה. המגרש את החושך, .. חסרי אונים: ראה פי' מחז"ל (שבת כא, ב) דכליא ריגלא דתרמודאי – אותיות מורדת (בד"ה מצותה משתשקע הנ"ל. ועוד).

"וראו .. ממך": דברים כח, יוד. דרז"ל (ברכות ו, א) דבפרט קאי על תפילין וראה כשייכות תפילין וחנוכה לקו"ש כרך ה' ע' 226.

לפעול גם בדרך הטבע: גם בחייו בכלל, כי אין סומכין על הנס (פסחים סד, ב) ונאמר וברוך ה"א בכל אשר תעשה (דברים טו, יח. – וראה קונטרס ומעין מאמר כג ואילך). ועיין או"ת להה"מ ד"ה גדולים צדיקים שמהפכים (ק"א, ד), והרי ועמך כולם צדיקים. נר .. פתילה .. שמן: ראה ביאורם בדרושי חנוכה (תו"א ד"ה מי כה' אלקינו. שערי אורה ואוה"ת שם. ועוד).

המצוה מתבטאת בכך דווקא: ויתרה מזה – ידועה השקו"ט – איך הדליקו נרות המנורה משמן נסי, אפילו את"ל שבנס נברא שמן זית גשמי.

במדה כזו של בהירות, של אורה ושל תוקף עד כדי "ויראו ממך", שאפילו "ידי עשו" לא רק שאינן שולטות, ח"ו, בבני ישראל, כי אם אף מסייעות ומשרתות את בני ישראל: "ורב יעבוד צעיר".

כך גם בנוגע לצד ה"גויי" ולחילוניות של העולם ושל הסביבה, בחיים הפרטיים של יום-יום, אין היהודי מתפעל מכל העניינים, כי אם אדרבא: הוא מנצחם, והופכם למסייעים, על-פי הנוסח המפורסם: "וכל מעשיך" – עניני חול ורשות – "לשם שמים", ו"בכל דרכיך דעהו" עד ש"אתהפכא חשוכא לנהורא" (החושך הופך לאור).

ומשום ההוראה המיוחדת והחביבות של מצות נר חנוכה, הרי "המנהג הפשוט" (כלשון הפוסקים) הוא שכל היהודים מדליקים נרות חנוכה באופן של "מהדרין מן המהדרין": "מוסיף והולך", להוסיף עוד נר ועוד נר בכל לילה מלילות החנוכה, למרות שמצות נר חנוכה מתקיימת בשלימות על ידי נר אחד בלילה הראשון, ובהוספה והידור של שני נרות בלילה השני, אין מסתפקים בכך כי אם מוסיפים והולכים בהידור המירבי כדי להאיר יותר ויותר.

ויהי רצון שכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל יבצע בפועל את הוראות נר חנוכה בחיי יום יום, והדבר יקרב את הגשמת היעוד של הנבואה

אוצר החכמה

שאינן שולטות: בראשית רבה שם.

ו"כל מעשיך" .. דעהו: טוש"ע או"ח סרל"א.

ש"אתהפכא חשוכא לנהורא": ע"ד לשון הזהר ח"א ד, א. וכתו"א רד"ה בכ"ה בכסלו וכש"א ואוה"ת שם – בנוגע לחנוכה בפרט. ובירוש' ברכות ספ"ט דאברהם עשאו ליצה"ר טוב.

והחביבות של מצות: כי "מצות נ"ח מצוה חביבה היא עד מאד" (רמב"ם הל' חנוכה פ"ד הי"ב).

מנהג הפשוט: רמ"א בשו"ע או"ח (סתרע"א, ס"ב) – נוסף על המנהג "פשוט בכל ערינו בספרד" שכרמב"ם שם ה"ג.

חנוכה .. "מהדרין מן המהדרין": ראה לקוטי לוי"צ לזח"א ע' ריד.

האלוקית שגם כאשר ה"חושך יכסה ארץ וערפל לאומים" – "ועליך יזרח ה" וגו', וכמו בימים ההם, שבהם "הדליקו נרות בחצרות קדשך", נזכה להדלקת הנרות בבית המקדש השלישי והנצחי, וכלשון הכתוב: "ויהי בשלם סוכו", המוסב לבית המקדש בירושלים עיר הקודש, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו ובקרוב ממש.

בכבוד ובברכה לחג חנוכה מאיר

ול"תמיד" מאיר

מנחם שניאורסאהן

ה"חושך .. יזרח ה": ישעי' ס, ב.

נרות בחצרות: ידועה הקושיא נרות בחצר מאי בעי. וי"ל פירושו דכשראו הנסים הדליקו נרות (של שמחה וכבוד שכינה – ע"ד נרות דשמחת בית השואבה בעזרת נשים) (סוכה נא, א) ונרות ביהכ"נ (ברכות נג, א) וכל אלו א"א בהיכל, כ"א) כחצרות קדשך (וגם) קבעו כו'*

הנרות .. והנצחי: להעיר שנרות חנוכה אינם בטלים לעולם (רמב"ן ר"פ בהעלותך ממדרש).

"ויהי בשלם סוכו": תהלים עו, ג. ובתרגום.

משיח צדקנו: שהוא משמונה נסיכים (סוכה נב, ב) בדוגמת שמונת ימי חנוכה (תו"א דרושי חנוכה לד, א. סהמ"צ להצ"צ מצות ג"ח. ועוד).

(* ראה בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 235 ואילך. המו"ל.

מז

"בשעתא חדא וברגעא חדא"

ב"ה, יום הרביעי, פי קומי אורי,
ח"י אלול, ה'תשל"ח.
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

כמדובר בתחלת השנה יש לשנת תשל"ח משמעות מיוחדת בהיותה שנה מעוברת וכן — יחד עם זאת — שנת סיום והשלמת "מחזור קטן" של שנים (בלוח העברי).

**חודש אלול הוא זמן של תשובה.
לכל יהודי ניתנו הכוחות להשלים
את הימים אשר לא נוצלו
בשלימות בעוניי יהדות. זו גם
ענינה של שנת העיבור שהיא**

הרי ענינה של שנת-עיבור,
בפשטות, הוא בכך שהיא
משלימה את זמנן של שנות
הירח, שהיו ב"פיגור" לעומת

יום .. ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורבנו הזקן (בשנת קה"ת) — ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך.
יום הרביעי, פי קומי אורי: ראה סה"ש תש"ה ע' 129: מורנו הבעש"ט אמר (ביום זה בשנת קה"ת, אשר אז נולד רבנו הזקן): ביום הרביעי שבו נתלו המאורות הנה ביום הרביעי של קומי אורי ירדה נשמה חדשה כו'. וראה גם סה"ש תש"ג שם.
יום הרביעי, פי קומי אורי, ח"י אלול: להעיר אשר ח"י אלול בשנה זו הוא ככל פרטים אלה — כבשנת קה"ת (יום ושנת הולדת רבנו הזקן).
פי קומי אורי: הפטרת שבת זו — ישעי' ס, א.
כמדובר בתחלת השנה: בהמכתב דוא"ר תשרי התשל"ח* (נדפס בלקו"ש חי"ד ע' 477 ואילך).
שנת עיבור .. משלימה: רמב"ם הל' קדה"ח רפ"א. רפ"ד. טואו"ח סוף הל' ר"ת. ועוד.

מז: תרגום. המו"ל.

(* נדפס לעיל מכתב מה. המו"ל.

משלימה את זמן של שנות הירח שהיו ב"פיגור". על ידי התשובה ניתן לעשות זאת ב"שעה" (תפנית) אחת וברגע אחד. כל העניינים בתורה דורשים משך זמן אבל התשובה היא ברגע אחד שכן היא למעלה מן הזמן ומן העולם ומצליחה לשנות את העבר ובאותו רגע להכין את כל העתיד.

שנות החמה, כדי שהחגים יחולו בעונתם המתאימה (חג הפסח באביב, וכיוצא בזה).

במשמעות העמוקה יותר, של "ישראל מונין ללבנה", הרי זו הוראה והדגשה שלכל יהודי ניתנו הכוחות להשלים את הימים אשר, מאיזו סיבה שהיא, לא נוצלו בשלימות בענייני יהדות, תורה ומצוות. יתר על כן: אפילו

עניינים במחשבה ודיבור ומעשה בפועל שלא היו כפי הצריך – הרי בהחלטה מתאימה ובתוקף אפשר את הכל לתקן ולהשלים "בשעתא חדא וברגעא חדא", ב"שעה" (פניה, תפנית) אחת וברגע אחד.

בכך רואים גם את הנקודה האופיינית והמעלה המיוחדת שיש בתשובה, יתר על עניינים אחרים בתורה ומצוות, שבחלקם הגדול הם דורשים ותופסים משך זמן. לדוגמא – המצוה הראשונה שיהודי מקיים כאשר הוא מתחייב במצוות היא קבלת עול מלכות שמים, שהיא ההקדמה והיסוד של קבלת עול המצוות (כולן), היא מצות קריאת שמע, יש לבטאה

שהחגים .. המתאימה: תשא לד, כב (סנהדרין יג, א). ראה טז, א (ובפרש"י שם. ר"ה

כא, א).

"ישראל מונין ללבנה": סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג. וראה אוה"ת כראשית ד, ב ואילך.

ובכ"מ. – וצע"ק לשון הרמב"ם ריש הל' קדה"ח: והשנים שאנו מחשבים הם שני החמה.

להשלים: ראה במקומות שהובאו באוה"ת לך לך ד"ה ומלכי צדק (עו, ב ואילך).

ולהעיר מפרש"י וישלח לג, יח. מו"נ בסופו.

אפילו .. ומעשה בפועל: עיין ל"ת להאריז"ל לתהלים לב. ס' הליקוטים שם.

בשעתא חדא וברגעא חדא: זח"א קכט, סע"א. – בדפוסי זהר שראיתי "ברגע" (וראה

לקוטי לוי"צ לזהר שם). אבל באוה"ח שם ובכ"מ מובא "ברגעא" – ועפ"ז מתאים ל"חדא"

שלאחריו ול"שעתא" וכו' שלפניו.

"בשעתא .. (פניה .. אחת: מלשון וישע אל הכל.

המצוה הראשונה .. מתחייב במצוות היא קבלת עול מלכות שמים .. קריאת שמע: ראה

חידושי הרי"ם ריש מס' ברכות: פתח התנא בקבלת עומ"ש תחלה ואח"כ פירש המצוות כו' עוד

י"ל דזו מצוה ראשונה שמתחייב בה האדם כשנעשה בן י"ג ויום א' שהוא תחלת הלילה משנה

י"ד. – וראה הגה"ה מרי' ישע"י אחרון בהקדמת פיה"מ להרמב"ם. הון עשיר ריש ברכות.

קבלת עול מלכות שמים .. ההקדמה והיסוד של קבלת עול .. מצוות .. קריאת שמע: ראה

בדיבור, בבהירות, בדיוק ובכוונה, דבר החייב לקחת זמן מסויים.

אבל בענין התשובה – הרי, כאמור, הנקודה שבה היא נעשית
 "בשעתא חדא וברגעא חדא", ברגע אחד,

שכן התשובה היא למעלה מן הזמן ומן העולם, ובאותו רגע אחד היא
 מצליחה לשנות את כל העבר ולהכין את כל העתיד.

★ ★ ★

חודש אלול הוא הרי זמן תשובה – שיבת היהודי למצבו האמיתי
 והעצמותי – הזמן להשלים ולמלא את כל מה שהוחסר בימים החולפים
 של השנה, ובחודש אלול עצמו, הימים האחרונים שבו, החל מח"י אלול, הם
 כנגד חדשי השנה, יום לחודש,

ואם בכל השנים יש בתקופה זו להשלים את כל מה שהוחסר – על-
 ידי תשובה, על אחת כמה וכמה בחודש אלול של שנת עיבור וסיום המתזור.

מובן גם שאם כל עניני התורה והמצוות צריכים להיעשות בשמחה

ברכות יג, א: למה קדמה פרשת שמע לזה"ש כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה
 ואח"כ מקבל עליו עול מצות.

קריאת שמע .. בדיבור בדיוק ובכוונה: טושו"ע (ושו"ע אדה"ז) או"ח סס"א. וראה תניא
 פל"ז (מז, א).

התשובה .. ברגע: וכהפס"ד (קידושין מט, ב): ע"מ שאני צדיק כו' הרהר תשובה
 כדעתו. וראה לקו"ת ר"פ דברים (א, ב). – ועיקר התשובה בלב (תניא פכ"ט).

התשובה היא למעלה מן הזמן ומן העולם: ראה פסחים נד, א. ב"ר פ"א, ד. שערי תשובה
 לאדהאמ"צ בתחלתו, ובכ"מ. ד"ה תניא ז' דברים, תרצ"ז (סה"מ קונטרסים ח"ב).

חודש אלול .. תשובה: ראה סה"מ אידיש ע' 75. – וראה לקוטי מהרי"ל במקומו.
 טווא"ח ר"ס תקפא. ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא עה"פ ובכתה גוי ירח ימים. לקו"ת ד"ה אני לדודי
 (וכן בסידור וכו' ד"ה זה). ובפנים יפות (לבעל ההפלאה) פ' אחרי ד"ה ביד איש עתי דהם ימי
 כפרה על כל השנה ונרמז כמשנה (כתובות נז, א) נותנין לכתולה (אלול שמזלו בתולה) י"ב
 חודש.

תשובה – שיבת היהודי למצבו האמיתי והעצמותי: ראה לקו"ת ר"פ האזינו. וגם בנוגע
 לתשובה על החטא כו' – ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

ובחודש אלול .. הימים האחרונים .. יום לחודש: סה"ש תש"ג ע' 177.

הזל מח"י אלול: ראה שם ע' 179.

כל עניני התורה והמצוות צריכים להיעשות בשמחה: ראה רמב"ם סוף הל' לולב:

אמיתית, בהתאם לצו: "עבדו את ה' בשמחה", ודאי שכך הדבר במצות התשובה, בהביא בחשבון את המעלה המיוחדת שבתשובה בנוסף על כל המצוות האחרות, כאמור לעיל.

ואין כל סתירה בכך, שהתשובה קשורה בחשבון-צדק רציני וברגש חרטה עמוק וכו', שכן יחד עם זה ישנה אפשרות גדולה ביותר של שמחה מן העובדה שהקב"ה נתן ליהודי את האפשרות והניח לעשות תשובה – "בשעתא חדא וברגעא חדא", כנ"ל – יחד עם ההבטחה שכשיהודי מחליט לנצל הזדמנות זו, מבטיחו הקב"ה שהוא מקבל את התשובה שלו.

ובשעה שיהודי עוסק בענין התשובה מתוך שמחה, והרי שמחה פורצת גדר, פורץ הדבר ומוציאו מכל ההגבלות, כולל ההגבלות של התנהגותו בעבר, אשר, ככל שהיתה טובה, היתה יכולה, לעתים, להיות ביתר שלימות, וגם בזה ישנה ההבטחה ש"אין לך דבר העומד בפני התשובה", והדבר מגדיל יותר את השמחה שבעבודת התשובה.

★ ★ ★

ואז, כיון שמדתו של הקב"ה (הנהגתו עם האדם) היא "מדה כנגד מדה" – אך "כמה פעמים ככה" – הרי גם הברכה האלוקית היא בלי

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה כו' עבודה גדולה היא. ולהעיר מהמשך וככה תרל"ז (פ"ה ואילך. פצ"ז ואילך) כו"כ דרגות בשמחה.

לצו "עבדו .. בשמחה": תהלים ק, ב.

ודאי שכך הדבר במצות התשובה: להעיר מאגה"ת ספי"א: שצ"ל כל ימיו בחשובה עילאה שהיא בשמחה רבה.

ואין כל סתירה בכך: ראה זח"ג עה, א. זח"כ רנה, א. תניא ספל"ד, פל"א. אגרת התשובה פ"י, יא.

שמחה מן העובדה שהקב"ה נתן .. האפשרות .. לעשות תשובה: ראה ב"ר ספכ"ב. שמחה פורצת גדר: בארוכה – ראה ד"ה שמח תשמח תרנ"ז ע' 49 ואילך.

היתה יכולה: ויתרה מזו מוכן – ע"פ משנ"ת בתניא פכ"ט.

ההבטחה .. ש"אין לך דבר .. התשובה: רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. וראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. זח"ב קו, א. מדרש הנעלם בז"ח ס"פ בראשית. ועוד.

שמדתו של הקב"ה .. מדה כנגד מדה: סוטה ח, ב. ט, ב. וש"נ. תוספתא סוטה רפ"ד.

פס"ז עה"פ שמות ג, ו.

"כמה פעמים ככה": ראה סוטה יא, א. תוספתא שם. פרש"י תשא לד, ז.

הגבלות, "עד בלי די", כולל הברכה שכל ההחלטות הטובות המתקבלות בימים אלה של חודש אלול מתבצעות בשלימות ובמלוא המדה,

ודבר זה מוסיף יותר בברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

כולל הברכה העיקרית של הא-ל עושה פלא: "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד (בשעתא חדא וברגעא חדא) הן נגאלין".

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

"עד בלי די": ל' הכתוב — מלאכי ג, י. וראה שכת לכ, סע"ב: מאי עד בלי די כו' עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. וראה המשך תער"ב פקל"ג ואילך.
הא"ל עושה פלא: תהלים עז, טו. ולהעיר מאור תורה להה"מ ס"פ בהעלותך (וראה אוה"ת להצ"צ שם) אשר א"ל הוא התחלת יגמה"ד (ראה השיטות בזה לקו"ד ח"ד ע' 1348 ואילך) ולקו"ת ראה (לב, ב) רד"ה אני לדודי אשר בחודש אלול "א-ל הוי' ויאר לנו".
"הבטיחה תורה: רמב"ם שם פ"ז ה"ה.

מח

"אתה האֵל עושה פלא"

ב"ה, ערב שבת קודש, שבת שובה,
ו' תשרי, ה'תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

אוצר החכמה

שלום וברכה!

בהמשך לאמור בדבר הנקודה האופיינית והמעלה המיוחדת שבענין
התשובה, בזה שעלידי התשובה ניתן לתקן ולהשלים את כל מה שהיה צריך

להיעשות במשך כל העבר —
"בשעתא חדא וברגעא חדא",
ב"שעה" — תפנית — אחת,
וברגע אחד,

ככל שדבר יותר גשמי וחומרי
— הוא בעל כמות רבה יותר:
ה"דומם" עולה בכמותו על
ה"צומח", ה"צומח" מה"חי"
וה"חי" מה"מדבר". הרגלים
גדולות מהגוף, והגוף —
מהראש. כיצד אסֵּכֵן אפשר

— אם כי ברור שאין הדבר
יכול לשמש, ח"ו, לאמתלא
להתנהגות לא־טובה, שהרי

ערב שבת .. שובה: להעיר מאגה"ת לאדה"ז ספ"י: עצה היעוצה להקדים בחי' תשו"ת
כו' לפני יום השבת כו' השבת היא בחי' תשו"ע ושבת אותיות תש"ב.
לאמור: בהמכתב דח"י אלול ה'תשל"ח*.

התשובה .. כל העבר: קידושין מט, ב. ובלקו"ת דברים (א, ב): יכול להשתנות מן
הקצה אל הקצה מיד כרגע עד שלדינא המקדש את האשה ע"מ שהוא צדיק גמור מקודשת אפי'
הוא רשע גמור שמא הרהר תשובה כו'. ולהעיר מיחזקאל יח, כא ואילך.
התשובה .. "בשעתא חדא וברגעא חדא": זח"א קכט, סע"א. וראה לקוטי לוי יצחק לזהר

שם.

מח: תרגום. המשך למכתב מז. המו"ל.

(* נדפס לעיל מכתב מז. המו"ל.

למלא את תפקיד החיים כשרוב
 הזמן ניתן לעונינים גשמיים
 כאכילה, שתיה, שינה, עיסוק
 בפרנסה וכו' — זאת בנוסף על
 זה שענותיו הראשונות של
 האדם הן לגמרי גשמיות? ע"י
 התשובה ניתן להפוך את העבר
 לרוחניות ברגע אחד הקב"ה
 הוציאה ממגבלות הזמן.

חכמינו ז"ל כבר הבהירו
 ש"האומר אחטא ואשוב — אין
 מספיקין בידו לעשות תשובה" —
 נתעכב בזה יותר על
 הנקודה האמורה, כדי להבהיר
 עד כמה הדבר נוגע להתנהגותו
 של היהודי, ושל האדם בכלל.
 ותחלה — הקדמה:

כשנתבונן — ניווכח לדעת שלפי החישוב יש בעולם כמות (גשמיות)
 במדה יתרה מאשר איכות (רוחניות), ובמדה גדולה מאד. יתר על כן: ככל
 שדבר מסויים הוא יותר גשמי וחומרי — בה במדה הוא בעל כמות רבה
 יותר. לדוגמא: עולם ה"דומם" הוא בעל כמות רבה יותר מעולם ה"צומח"
 (שיש בו יותר רוחניות מאשר ה"דומם"), ה"צומח" רב יותר בכמותו מעולם
 ה"חיי", והחי (באופן כללי) עולה בכמותו על עולם ה"מדבר" — האדם. כך
 גם באדם עצמו: הרגלים גדולות יותר בכמות מאשר הגוף עצמו, והגוף —
 גדול יותר מן הראש, שבו קבועים חושי הדיבור, הריח, השמיעה והראיה,
 בו נמצא השכל וכיוצא בהם, הדברים המחיים את כל הגוף ומנהיגים אותו.
 כן עלול אדם, לכאורה, ליפול לידי עצבות, חלילה, כשיחשוב: כיצד
 אפשר למלא את התפקיד האמיתי והתכלית של כל החיים, שהוא — "אני

חכמינו ז"ל .. אחטא ואשוב: יומא פה, ב.
 אחטא ואשוב .. אין מספיקין: הואיל והתשובה גורמת לו לחטוא אין מספיקין כו'
 (אגה"ת פי"א ק, ב). וראה צפנת פענח לרמב"ם הל' יבום פ"ד ה"כ בסופה.
 כשנתבונן: בהבא לקמן ראה גם מכתב דימי הסליחות ה'תשכ"ט* (לקו"ש ח"ט ע' 454
 ואילך).
 באדם עצמו: שנחלק לשלשה ראש גוף רגל (לקו"ת אמור לא, א ואילך. ובכ"מ).
 הדיבור, הריח, השמיעה והראיה: שהם כנגד שם הוי' (זח"ג רכט, ב. תקו"ז ת"ע קכב,
 סע"א. קל, סע"א. ע"ח שער אח"פ פ"א. ר"ת שה"ק רפ"ח).

* נדפס לעיל מכתב כא. המו"ל.

נבראתי לשמש את קוניי, כשרוב הזמן ניתן לענינים גשמיים כאכילה, שתיה, שינה, עיסוק בפרנסה וכו', וזאת נוסף על זה ששנותיו הראשונות של האדם, לפני היותו לגדול וברדעת, הן לגמרי – גשמיות?

ההסבר לכל זה הוא ברעיון האמור:

נוסף על הציווי: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" –

שמשמעותם של ציוויים אלה היא שגם בקשר לענינים הקשורים בצרכים גשמיים וחמריים של חיי יום-יום (התופסים, כאמור, את מרבית זמנו), על האדם לדעת כי דברים גשמיים וחמריים אלה אינם מהווים תכלית ומטרה לעצמם, אלא הם מהווים, וצריכים לשמש, אמצעי על מנת להגיע אל ה"עולם" הנעלה יותר והרוחני יותר, של אלקות,

שעל ידי כך מביא ומחדיר האדם את הרוחניות בכל הענינים הגשמיים והוא מנצל אותם למטרות רוחניות, כל הענינים הגשמיים באים לידי השלימות שלהם – ברוחניות,

נוסף על כל האמור בא הענין והפעולה של "בשעתא חדא וברגעא חדא" הוּפֵךְ את כל העבר, את הגשמיות עצמה – לרוחניות.

★ ★ ★

"אני נבראתי לשמש את קוניי": קידושין בסופה.
 כשרוב הזמן ניתן לענינים גשמיים: ראה הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש ד"ה דע כי הקדמונים חקרו.
 אכילה .. בפרנסה: ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ה.
 ששנותיו הראשונות .. הן לגמרי – גשמיות: ראה סה"מ עת"ר ע' סג. תש"ט ע' 228.
 וראה שו"ע אדה"ז או"ח מהדר"ב סוס"ד.
 "כל מעשיך .. ו"בכל דרכיך: אבות פ"ב מי"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם ספ"ג. שם רפ"ה. טושו"ע או"ח סרל"א.
 ו"בכל דרכיך דעהו": ראה ג"כ או"ת להה"מ פ' נצבים.
 הענינים הגשמיים .. השלימות שלהם – ברוחניות: ראה תורת אדה"ז בהיום יום ע' צא.
 ולהעיר מעקרים מ"ג פ"א. קונטרס ומעין מ"א פ"ג. סה"ש תו"ש ע' 243.
 הגשמיות עצמה – לרוחניות: י"ל דוגמא בהלכה: מים איזוב כו' בשר הפרה אדומה כו' – שנתעלו לקדושת חטאת שחמורה גם מקודש (חגיגה יח, ב).

מלבד העובדה שבחישובים של הזמנים השונים ישנם הבדלים גדולים בתוכן, ולכן גם בשווי ובערך ובחשיבות, של כל רגע ושל כל שעה, כך, למשל, קשה אפילו להשוות שעה של תפלה והשתפכות הנפש לפני הקב"ה עם, להבדיל, שעה של שינה,

כפי שידוע המשל שאפילו בחישובים של כספים ישנם מטבעות בעלי גודל שוה, אך אחד מהם הוא של נחושת, השני של כסף והשלישי של זהב, הרי נוסף על כך – הקב"ה, הא"ל עושה פלא, העניק לתשובה את התכונה המיוחדת, בהוציאו אותה ממיגבלות, אף ממיגבלות של זמן, כך שברגע אחד היא משנה ומחליפה את כל העבר, כך שהוא נעשה בתכלית השלימות – איכות ורוחניות מושלמת.

★ ★ ★

הקב"ה אף קבע זמני סגולה מיוחדים, בסוף השנה ובתחלת השנה החדשה, לתשובה, יחד עם ההבטחה שכל אחד ואחת, כל מי שיחליט לחזור בתשובה, יצליח להשיג את הדבר "בשעתא חדא וברגעא חדא", ברגע אחד, להפוך את הכמות ואת הגשמיות של כל העבר, לזכויות, לרוחניות

שנה של תפלה: ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סצ"ח ס"א: ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות.

מטבעות... זהב: ויתרה מזה מאחז"ל דבנתנית מחצית השקל מקיים הציווי הראהו מטבע של אש וא"ל זה יתנו (ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. במדכ"ר פי"ב, ג. הובא בפרש"י עה"פ תשא ל, יג).

הא"ל עושה פלא: תהלים עז, טו.

שהוא נעשה בתכלית השלימות: להעיר מר"א בן דורדיא (ע"ז יז, סע"א) קונה עולמו בשעה אחת. וראה ל"ת וס' הליקוטים להאריז"ל לתהלים לב. מאמרי אדה"ז – תקס"ב ע' ז. יג.

זמני סגולה מיוחדים: כי בכלל התשובה והצעקה יפה לעולם (רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו). ולהעיר מכש"ט ד"ה דרשו את ה' (סשי"ב – בהוצאת קה"ת).

בסוף השנה ובתחלת השנה החדשה: ארבעים יום מר"ח אלול עד יוהכ"פ. ובפרט עשי"ת ויוהכ"פ: יבמות מט, ב (וש"נ). של"ה סוף מס' ר"ה שלו. עט"ר ד"ה תקעו. אוה"ת ש"ש ד"ה דרשו (וש"נ). ד"ה כי ביום הזה יכפר – תרכ"ז. ועוד.

ההבטחה: שאין דבר עומד בפני התשובה (ירוש' פאה פ"א ה"א. רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. זח"ב קו, א. מדרש הנעלם בז"ח ס"פ בראשית. ועוד).

להפוך... כל העבר לזכויות: ראה בארוכה לקו"ש חי"ז ע' 183 ואילך.

ולקדושה, וכן להכין את העתיד, את השנה הבאה ולאחר מכן, באופן המתאים, על ידי תורה ומצוות בהתנהגות היום-יומית, להעלות את עצמו ואת כל העולם מסביב, לדרגת-השיא האפשרית של רוחניות קדושה ואלקות, לעשות את העולם הגשמי הזה לדירה לו, יתברך.

★ ★ ★

ויהי רצון שייעשה בכל האמור, לפי תפלת חנה הנביאה, שמזכירים אותה מיד בראשית השנה: "עלץ לבי בה', רמה קרני בה' וגו', כי שמחתי בישועתך .. וירם קרן משיחו".

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור

ולחתימה וגמר חתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

חנה הנביאה: מגילה יד, א.

מיד בראשית השנה: הפטורת יום ראשון דר"ה.

"עלץ לבי בה' .. וירם קרן משיחו": ש"א ב, א"י. — ונבואה "זו על מלכי או"ה ועל

כנס"י": עלץ לבי בהו"ה גו' וכפ"י התרגום בארוכה (הובא בקיצור — ברד"ק שם): כימי שמואל

כו' ועד "וירם קרן משיחו" — מלך המשיח.

מט

"לך כנום את כל היהודים"

ב"ה, יום שלישי, שהוכפל בו כי טוב,
 פ' ואתה תצוה גוי חוקת עולם לדורותם.
 שבעה באדר, ה'תשל"ט.
 ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
 בכל מקום ומקום
 ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מעניני ימים אלה וע"פ מאמר וע"ל חז"ל אין מזרזים אלא
 להמזורזין,

**יש לערוך כינוסים של תורה
 ותפילה ובמיוחד לתשב"ר, וכן
 קיום מצוות הפורים ששרשן
 ענין האחדות, ובפרט לאלה**

באתי בזה עוה"פ אודות
 ההכנות למבצעי פורים וביתר
 שאת וביתר עז,

יום .. טוב: פרש"י עה"פ בראשית א, ז. וכאזה"ת (בראשית לג, ב. משפטים ע' א'קנז.
 ועוד) מקשר זה עם טוב לשמים ולבריות (קידושין מ, א).

יום שלישי: להעיר שקביעות פורים בשנה זו היא ביום השלישי.
 שהוכפל .. טוב: ראה קידושין שם. פיה"מ להרמב"ם פאה בתחלתה. מכתב כ"ק אדנ"ע
 בס' המאמרים חש"ט ע' יח. מכ' ומאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שם. ועיין פרש"י שם בסופה —
 דגם העבר נעשה טוב.

פ' ואתה תצוה .. שבעה באדר: חל סדר תצוה בשבוע שחל בה ז' אדר וכו' (מאור עינים
 פרשתנו. ועוד. נתבאר בשיחה לפ' תצוה"ז אדר (לקו"ש חט"ז ע' 342 ואילך)).
 ואתה תצוה: שייכות ואתה תצוה לפורים — ראה ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז ספ"ג
 ואילך (סה"מ תשי"א ע' 182 ואילך). ד"ה זה דשנת תשל"ח.
 ואתה לדורותם: פרשתנו כז, כ"א.

תצוה .. כינוס: להעיר מאו"ת להה"מ ריש פרשתנו: מלשון צוותא וחיבור שתחברם
 אליך מכל וכל.

שבעה באדר: שבשבעה באדר מת (משה) ושבעה באדר נולד (מגילה יג, ב. וש"נ).
 טוש"ע או"ח סתק"פ סוס"ב. ושייך לפורים — ראה מגילה שם. נתבאר בשיחה שם.
 מאמר .. חז"ל: במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א.

הנמצאים בבתי מושב זקנים,
 בית רופאים, בית האסורים —
 ועל ידי זה "עוצו עצה ותופר"
 — מתבטלות התוכניות הפוגעות
 היל"ת בשלמות התורה, העם
 והארץ. וליהודים היתה אורה
 ושמחה וששון ויקר.

וכההוראה שהיתה בימים
 ההם: לך כנוס את כל היהודים
 — מנער ועד זקן טף ונשים —
 כן תהי לנו — כינוס
 ואיחוד כזה, לתפלה וללימוד
 התורה

ובמיוחד לתשב"ר ובפרסום גדול וגם ע"י "מרדכי" — כל גדולי עמנו
 — שבדורנו עצמם

ולקיום המצוות

ובקרוב ממש נזכה כי יבטלו ומלכתחילה כל התכניות הבלתי
 מתאימות, אשר ישנם כאלה שמתכננים לפגוע, היל"ת, ולגרוע בשלימות
 תורתנו הקדושה, בשלימות עמנו עם קדוש ובשלימות ארצנו הקדושה,
 אשר עליהם נאמר: עוצו עצה ותופר דברו ולא יקום כי עמנו אל
 כי כל תכניות אלו הן היפך תורתנו תורת אמת ותורת חיים, היפך
 דבר השם זו הלכה, אשר היא — חוקת עולם לדורותם.

לך .. היהודים — מנער .. ונשים: אסתר ד, טז. לשון הכתוב אסתר ג, יג.
 כנוס את כל .. יבטלו: להעיר מתורת הבעש"ט: הנני מעיד עלי כו' (ס' השיחות תש"ג
 ע' 161. נעתק בקונטרס אהב"י ע"י).

כינוס .. לתפלה וללימוד התורה .. לתשב"ר .. ע"י "מרדכי": אסתר פ"ח, ז.
 לתפלה וללימוד התורה ובמיוחד לתשב"ר: מעלת תפלתם — ראה אסתר פ"ט, ג.
 לימוד התורה שלהם — ראה שכת קיט, ב. וראה בארוכה ד"ה וקבל הנ"ל.
 לתשב"ר .. יבטלו: כמ"ש (תהלים ח, ג) מפי עוללים ויונקים יסדת עוז גוי להשכית
 אויב ומתנקם.

"מרדכי": ראה אסתר פ"ז, יג (בסופו): אדם כשר באותו הדור .. ושמו מרדכי.
 יבטלו ומלכתחילה: וכמו שהי' בימים ההם שהגזירה היתה על י"ג אדר ובכ"ג סיון
 שלפניו כבר נכתב ונשלח בשם המלך לבטלה (אסתר ח, ט"ג) ועוד לפני זה בט"ו בניסן בטל
 הקב"ה את הגזירה למעלה (אסתר ספ"ט), ובמגילה (שם, סע"ב): גלוי וידוע לפני מי שאמר
 והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו.
 עליהם נאמר: ישע"י ח, י. וראה אסתר פ"ז, יג (קרוב לסופו).
 דבר השם זו הלכה: שבת קלח, ב.

כניסת ואיחוד כל היהודים

במיוחד לפעולות בעניינים שהזמן גרמא ובהם: בהכנות ככל הדרוש, ולאחר זה בימי הפורים בקיום בפועל כדבעי, דכל מצוות פורים, כולל מקרא מגילה ברוב עם ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים,

ובפרט – לאלה הנמצאים בבתי: מושב זקנים, בית רופאים, בית האסורים, שהם זקוקים לעזר מיוחד בכל זה,

אשר משרשי מצוות אלו אחדות כל היהודים, היפך וביטול הטענה שהם עם אחד מפוזר ומפורד,

ומצוה גוררת מצוה: קיום כל התורה כולה במשך כל השנה כולה.

ויקויים בכאו"א בתוככי כל אבנ"י: ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כפשוטו של מקרא, וכן כדרשת חז"ל: אורה זו תורה כו' ויקר אלו תפלין,

ולקיים ולקבל כל זה עליהם ועל זרעם.

בימי הפורים .. כל התורה כולה: שכת פח, א.
 בימי הפורים .. התורה .. כל השנה כולה: ראה תו"א ד"ה וקבל. שערי אורה שם.
 דכל מצוות פורים: ראה לקו"ש ח"ד ע' 1283. חי"א ע' 321.
 פורים .. אחדות: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רסז ואילך.
 מקרא מגילה ברוב עם: ראה מג"א או"ח סתר"צ סקכ"ג: אע"ג שיש לו ק' אנשים מצוה לקרותה בצבור משום ברוב עם וכו'.
 ברוב עם: אולי י"ל גם לריבוי סוגי עם: מוקפי חומה, עיירות, כפרים. וראה ד"ה מגילה נקראת, תרכ"ט.
 ומשלוח .. לאביונים: אסתר ט, כב.
 מנות .. מתנות: ראה פע"ח שער הפורים פ"ו. סידור האריז"ל שם. ובכ"מ. של"ה מס' מגילה שלו בסופה.
 משרשי מצוות אלו אחדות .. ביטול הטענה .. מפוזר ומפורד: ראה מנות הלוי לר"ש אלקבץ על מג"א. של"ה תושב"כ פ' תצוה (שכט, ב), ועוד.
 עם .. ומפורד: אסתר ג, ח.
 מצוה גוררת מצוה: אבות פ"ד מ"ב.
 ליהודים .. ויקר: אסתר ח, טז.
 כדרשת חז"ל: מגילה טז, ב. וראה שערי אורה קרוב לסופו.
 ולקיים .. זרעם: ע"פ אסתר ט, כז-לא.

ומסמך גאולה בהמצב דאכתי עבדי און בגלות ובעקבתא דמשיחא
 לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,
 אשר אז אזכרה מקדם פלאך – כימי צאתך מארץ מצרים – ויקויים
 אראנו נפלאות,

מסמך ממש ובלשון הידוע ומפורסם: מיד הן נגאלין.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

יום ה' ר"ח ניסן.

תק"ח 123667

מובן שכהנ"ל – הנה עתה בתוקפו עומד בנוגע למבצעי פסח,
 וה"ז מעניני ימים אלה – שתי שבתות לפני החג וביום זה נאמר:
 החודש הזה לכם גוי' (פסחים ו, א), דה"י צריך להתחיל התורה בזה,
 ובפרט יום חמישי ויום ר"ח – שהם ימי כניסה,
 ו"לך כנוס את כל היהודים" – לימים שלפני חה"פ ויום א' דחה"פ
 נאמר.

ומסמך .. לגאולה: מגילה ו, סע"ב.
 אכתי עבדי און: שם יד, א.
 אזכרה מקדם פלאך: תהלים עז, יב.
 כימי .. נפלאות: מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ.
 ובלשון הידוע: רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

ג

"לעשות את השבת"

ב"ה, יום ב' פי' נצבים וילך,
ח"י אלול, ה'תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאורה של השנה החדשה הבאה עלינו לטובה, ובקשר עם ההכנות אליה, יש להביא בחשבון כי לכל שנה חדשה יש תוכן כפול: המשמעות הכללית – השווה בכל שנה חדשה – כשנה חדשה, והמשמעות המיוחדת הקשורה לקווים המיוחדים המאפיינים את השנה החדשה המסויימת, שבהם שנה חדשה זו שונה מן השנים החדשות האחרות.

המיוחד בשנה הבעל"ט שהיא שנת השבע, שנת השמיטה שהיא שבת לה'. נוסף לזה גם היום הראשון של ראש השנה חל בשבת שמשמעות הדבר כי "הראש" של השנה הוא

יום ב' פי' נצבים וילך: להעיר מהשיעור-חומש דיום זה: (ומל' ה' אלקיך) את לבבך ואת לבב (זרעך) – ר"ת אלול (כעה"ט עה"פ נצבים ל, ו. ב"ח או"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו) – חשובה (ומרומז בזה גם ענין התפלה (אגה"ק ס"ד)).
ח"י אלול: יום הולדת שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורבינו הזקן (בשנת קה"ת) – ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך. ולהעיר שיום הולדת הבעש"ט הי' ביום ב', כבכיעות שנה זו.
ח"י אלול: התחלת י"ב ימים האחרונים דחודש (אלול –) החשבון דשנה העוברת, מתאימים לי"ב חדשי השנה, וח"י אלול – לחשבון חודש תשרי העבר (ספר השיחות שם ע' 177).
לאורה של השנה החדשה: להעיר מלקו"ת ר"פ נצבים "אתם נצבים היום כו' קאי על ר"ה".

שנה חדשה זו שונה מן השנים החדשות האחרות: להעיר ג"כ מאגה"ק סי"ד.

ג: תרגום. המו"ל.

"שבת" ענינה של השבת היא קדושה, שבת־קודש. "וקראת לשבת עונג" — יש למלא את השבת עונג אמיתי ע"י תורה ומצוות, כך גם בשנה השבתית, ובוודאי בשנה זו שה"ראש" שלה הוא שבת. כבר בחודש אלול נכנסים לתוקף איסורי עבודת האדמה ויש להתחיל בהתנהגות המיוחדת.

על המשמעות המיוחדת של השנה החדשה הנוכחית, היתש"מ, נעמוד בזה:

המיוחד בשנה הבאה עלינו לטובה הוא שהיא **שנת השבע, שנת השמיטה**, שנה שהתורה **תורת אמת** (המאירה כל דבר באור האמת האלוקית) מציינת אותה כ"שבת לה" (— שנה שבתית קודש לה).

נקודה נוספת, המייחדת יותר את השנה הבאה, היא העובדה שהיום הראשון של השנה, של ראש־השנה, חל ביום השבת. כבר הודגש פעמים רבות שראש־השנה אינו רק ראשית השנה, כי אם גם ה"ראש" של השנה, וכשם שהראש מנהל ומנהיג את כל הגוף, כך חייבות ההחלטות הטובות המתקבלות בנפש בראש־השנה "להנהיג" את כל ימי השנה. משמעות מיוחדת, איפוא, לעובדה שגם ה"ראש" של השנה הבאה הוא "שבת".

כאן יש לציין שלמרות שהשוני של השנה החדשה, מבחינת השמיטה, קשור במיוחד בארץ־ישראל ובקדושתה של ארצנו הקדושה, שבה בתקפן כל ההלכות של "שמיטת קרקעות" — שלא לעבד את השדות והכרמים — וכו',

שנת השמיטה .. כ"שבת לה" .. שהיום הראשון .. שבת: להעיר מהשוואה דשנת השבע ויום השבת וכמחז"ל שכת לה, כשם שנאמר בשבת בראשית (תו"כ (הובא בפרש"י) בהר כה, ב. וראה ראב"ע ורמב"ן שם).

שהתורה .. מציינת: בהר שם, ב"ד.

שהתורה .. (המאירה כל דבר: כמ"ש (משלי ו, כג) ותורה אור.

קודש לה": פרש"י עה"פ שם, ב.

שראש־השנה .. ה"ראש" של השנה: לקו"ת תבוא מא, ג.

מנהל ומנהיג: עט"ר בתחלתו.

ה"ראש" של השנה הבאה הוא "שבת": ראה דרושי יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת (לקו"ת ר"ה נו, א. המשך תרס"ו בתחלתו. ועוד).

השמיטה. קשור במיוחד בארץ־ישראל: ירושלמי שביעית רפ"ו. רמב"ם הל' שמיטה ויובל

פ"ד הכ"ה. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רמז.

— הרי כבר הוסבר פעמים רבות שבחיי יום-יום של יהודי, ובמיוחד בחיי הנשמה שלו, הרי בכל מקום שהוא נמצא הוא עושה את כל ביתו וסביבתו ל"ארץ ישראל" (רוחנית). כשם שארץ-ישראל היא "ארץ אשר... תמיד עיני ה' אלוקיך בה, מרשית השנה ועד אחרית שנה" — ההשגחה הפרטית האלוקית נראית בה תמיד, מראשית השנה עד סופה) — כך צריכה להיראות האלקות בכל בית יהודי וסביבה יהודית, עד כדי האפשרות "לנשום את אויר ארץ ישראל" בכל מקום בו נמצא יהודי.

מלבד זאת הרי גם בחוץ לארץ תקף הענין של "שמיטת כספים" (ביטול החובות הכספיים) המבטא את רוח שנת השמיטה גם בעניינים גשמיים, במיוחד בעניינים שבין אדם לחבירו.

★ ★ ★

ענינה של השבת הוא — קדושה, "שבת-קודש", שבת החדורה בקדושה. בראש ובראשונה מתבטא הדבר באי-עשיית מלאכה של חול: בשנה השבתית, שנת השמיטה — באי עשיית מלאכה בשדה ובכרם וכיוצא בהן, וביום השבת — באי עשיית כל מלאכה, הן בבית והן בשדה ("לא תעשה כל מלאכה").

מובן מאליו, שאין להסתפק באי-עשייה (של אסור להיעשות). יחד עם

כבר הוסבר פעמים רבות: לקו"ש ח"ב ע' 621. וראה לקו"ש ח"ח ע' 404 בשוה"ג להערה 48.

תמיד... שנה: עקב יא, יב.

"לנשום את אויר האויר נחוץ מאד שהרי גם זמן מועט לא יתי' האדם בלי אויר (המשך מים רבים תרל"ו בתחלתו). וראה ב"ר ספי"ד: הנשמה כו' הנשימה.

אויר ארץ ישראל": דאורייה טהור (שבת טו, ב) ומחכים (ב"ב קנח, ב). וראה תקו"ז חכ"ב בתחלתו) ומרמז נבואה (ז"ח ס"פ ויצא). ובצפע"ג (עה"ת ברכה לד, א) מחדש דמשה קידש בראי' שלו האויר דא"י ולעולם.

בחוץ לארץ תקף... "שמיטת כספים": רמב"ם שם פ"ט ה"ג. טושו"ע חו"מ ר"ס סז. שו"ע אדה"ז הל' הלואה סל"ד.

השבת הוא — קדושה: כידוע בכתבי האריז"ל ע"פ ושמרתם את השבת כי קודש הוא כו' שהוא בחי' מוחין דאבא (סידור עם דא"ח (ריד, א)). וראה לקו"ת ברכה צד, ד. המשך וככה תרל"ז פ"ה. פכ"ה ואילך.

("לא תעשה כל מלאכה"): יתרו כ, י.

זה יש למלא את יום השבת בשבתיות אקטיבית – "לעשות את השבת", ובאופן של "וקראת לשבת עונג", להכניס אל השבת עונג אמיתי על-ידי עניינים הקשורים בתורה ומצוות. על-ידי כך מביאים את ברכות הקב"ה, הן ברוחניות והן בגשמיות, ולא רק ביום השבת כי אם גם בימי החול, שכן קדושת השבת צועדת יחד עם ברכת השבת, כפי שהתורה אומרת: "ויברך אלוקים את יום השביעי, ויקדש אותו".

במלים אחרות: התכלית הכללית של האדם היא – "אדם לעמל יולד" – לעמול, לעשות ולפעול. השבת אינה מהווה, חלילה, סתירה לכך. אדרבה: היעמל" של השבת הוא העמל האמיתי והתכליתי, שהוא, כפי שזה נקרא בפי חכמינו ז"ל, "עמל תורה" ("תורה" במונח של – הוראה, כלומר: קיום מצוות התורה, כולל מצות לימוד התורה באופן של "מביא לידי מעשה") ו"עמל תפלה". לפיכך, יום השבת, שבו האדם חפשי ממלאכות החול, יש למלא אותו בתוספות של מצוות (כשאפילו המעשים הרגילים,

---

"לעשות את השבת": תשא לא, טז. אע"ג דשבת מקדשא וקיימא (ביצה יז, א) – ראה לקו"ת שה"ש כד, א"ב. ובארוכה – ד"ה את שבתותי היש"ת (סה"מ היש"ת ס"ע 79 ואילך). לקו"ש ח"ג ע' 975 ובהע' 8.

"וקראת לשבת עונג": ישעי" נח, יג. טוש"ע (ואדה"ז) או"ח ר"ס רמב. "ויברך... אותו": בראשית ב, ג.

במלים אחרות: בהבא לקמן – ראה גם מכתב כללי דח"י אלול תשל"כ* (לקו"ש ח"ט ע' 473 ואילך).

"אדם לעמל יולד": איוב ה, ז. וראה ד"ה אר"א כל אדם לעמל נברא תרפ"ט. לקו"ש חט"ו ע' 93 ס"ג ואילך.

השבת... תורה: ראה זח"ג צה, רע"א. תורת לוי"צ למס' תענית ע' ג. חכמינו ז"ל: סנהדרין צט, ב. ("תורה"... הוראה: זח"ג נג, ב.

התורה... "מביא לידי מעשה": ראה קידושין מ, ב. ו"עמל תפלה": בסנהדרין שם "עמל שיחה" והוא ההתעסקות בתפלה (וכמארז"ל בברכות כו, ב. ע"ז ז, ב) אין שיחה אלא תפלה) – ראה אוה"ת חיי שרה קכט, א ואילך. וישב (כרך ה) תתקיא, ב. סה"מ עת"ר ע' קצה. ד"ה אר"א הנ"ל פ"ו. יערות דבש הונא בעץ יוסף לע"י סנהדרין שם.

(* נדפס לעיל מכתב כה. המו"ל.

כאכילה, שתיה ושינה, הופכים למצוה, מצות עונג שבת, עד לתוספת בשיעורי תורה, תוספת בתפלה בכוונה ובהכנה לתפלה, וזה, כאמור לעיל, עונג-שבת האמיתי (נוסף לעונג הנובע מן השכר והברכות הכרוכים בשמירת שבת).

כך גם בשנה השבתית, שנת השמיטה: הן באשר להתנהגותו של היהודי בשנת השמיטה, הדומה להתנהגותו ביום השבת, להוסיף בזמן הפנוי – במצוות, תורה ותפלה, והן באשר להשפעת שנת-השמיטה על כל ובכל שנות החול.

אם הדברים כך בכל שנת-שמיטה, הרי זה במדה יתירה וחזקה יותר בשנה הבאה עלינו לטובה, שגם ה"ראש" שלה הוא של – שבת, כאמור לעיל. ודאי שיש למלא כל יום מימי השנה הבאה ביתר תורה, יתר כוונה בתפלה, יתר הידור במצוות, תוספת בכל הענינים של טוב וקדושה, עוד יותר מן הציווי הכללי של "מעלין בקודש".

ומאחר ששניהם – יום השבת והשנה של שבת – מזכירים לנו כי הקב"ה הוא בורא ואדון העולם וכל אשר בעולם כולל האדם – ודאי

כאכילה, שתיה ושינה .. מצות עונג שבת): ראה שו"ע אדה"ז אר"ח ר"ס רמב. וש"נ. ושינה .. מצות עונג שבת): ראה לקו"ש חיי"ב ע' 254 הערה 50. וש"נ. שבת .. לתוספת בשיעורי תורה: ראה ירושלמי שבת פט"ו ה"ג. יל"ש ר"פ יתרו. טושו"ע (ואדה"ז) אר"ח סר"צ ס"ב (ס"ג).

שבת .. תורה .. תפלה: ראה תניא (קו"א) בסופו. תוספת בתפלה: ראה לקו"ת ד"ה והי' מדי חודש. ובכ"מ. כך גם: להעיר מתורת הבעש"ט (כש"ט – הוצאת קה"ת – הוספות סי' כא): ושבתה הארץ – שבתה וביטול אין ארץ: מען טראַגט אַרײַן שבתה אין די ענינים ארציים גופא. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 275. חיי"ב ע' 113 ואילך.

השמיטה .. להוסיף .. ותפלה: ראה ספורנו עה"פ בהר שם ב"ד: שתהי' כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו .. שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה'. ובס' המאמרים תר"ל סד"ה כי תבואו (ע' קלח) דכל השנים כללות נש"י א"א להם להיות בעבודתם כהסנהדרין כיון שהם טרודים לחרוש ולזרוע כו' אבל בשביעית היתה עבודתם כמו הסנהדרין כו'.

"מעלין בקודש": ברכות כח, א. וש"נ.

ששניהם .. מזכירים לנו: ראה חינוך מצוה לא-לב. מצוה פד. וראה גם רמב"ן עה"פ

שם, ב.

ודאי: שהרי אינו מכקש אלא לפי כחן (כמדב"ר פי"ב, ג).

שהוא מעניק לכל יהודי ולכל היהודים את הכוחות המלאים לשמור את השבת ולשמור את שנת השמיטה במלוא המדה.

★ ★ ★

להבאת הנקודות האמורות לידי מעשה בפועל:

מאחר ואנו עומדים על סף השנה החדשה, שנה שהיא שבת לה', ושראש־השנה שלה הוא שבת, דבר הקשור בקדושה וברכה ועונג, צריכה גם ההכנה לכך להיות באופן מתאים, והחלטה איתנה למלא כל יום מימי השנה הבאה בענינים הקשורים בזה, בכל שלושת ה"קווים": תורה, עבודה (תפלה) וגמילות־חסדים, ובאופן של עונג.

יחד עם כך יש להדגיש, כי כשם ששנת השמיטה מתחילה כבר עתה, מבחינה זו שאיסורי עבודת־אדמה וכו' נכנסים לתוקף כבר בחודש שלפניה, חודש אלול – יש לכן גם להתחיל את ההתנהגות המיוחדת של שנת השמיטה עוד בחודש אלול, והמעשה הוא העיקר: יש להתחיל מיד בהוספה בלימוד התורה, הידור במצוות ותפלה, ודבר זה יביא יתר ברכה והצלחה בכל האמור, וגם במשך כל השנה הבאה.

★ ★ ★

ויהי רצון שכל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, יחליט ויבצע בהתאם לאמור, ובאופן האמור בראש פרשתנו: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם גו', לעברך בברית ה' אלוקיך" ("נצבים" "איתן").

מעשה בפועל: דהמעשה הוא העיקר (ראה אבות פ"א מ"ז).
שלושת ה"קווים" .. תורה, עבודה .. וגמילות־חסדים: שעליהם העולם עומד (אבות שם מ"ב).

עבודה (תפלה): ראה מפרשי המשניות שם.
ששנת השמיטה מתחילה כבר .. בחודש שלפניה: שביעית פ"ב מ"ו. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ג הי"א.

בראש פרשתנו: נצבים כט, ט"א.
"אתם נצבים היום: ראה כש"ט הוספות סי' לא. וש"נ.
"אתם נצבים .. כולכם: ראה לקו"ת ריש פרשתנו.
("נצבים" "איתן"): אזה"ת פרשתנו ע' א"רב.

ודבר זה יהווה גם הכנה קרובה ממש למילוי ההבטחה בשיעור החומש של היום: "ושב ה' אלוקיך את שבותך גוי והביאך ה' אלוקיך אל הארץ", וכפי שקראנו עתה בשבת (שעברה): "והיה כי תבוא אל הארץ גוי וישבת בה" (— ישיבה איתנה), "והיה" — כפירוש חז"ל: בשמחה, ואין "והיה" אלא מיד, בקרוב ממש — בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, שאז יהיה "כימי צאתך מארץ מצרים" — "ויביאם אל גבול קדשו, הר זה קנתה ימינו" (שהקב"ה יביא את כל עם ישראל כולו לארצו הקדושה, לבית־המקדש שברא ביד ימינו), ונקיים את כל המצוות — כולל מצוות השמיטה — בכל פרטיהן, בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

הכנה .. והביאך: ראה מדרש תהלים עה"פ רצית (פה, ב), ובכמה כת"י שם הוספה: .. להקב"ה ומפני כן ישראל נגאלך מיד שכה"א .. (הובא בהוצאת באבער). אבות פ"ה מ"ט (ממקרא מלא כפי בחוקותי).
"ושב .. הארץ": שם ל, ג"ה.
"והיה .. בה": תבוא כו, א.
כפירוש חז"ל: בשמחה: ראה ב"ד פמ"ב, ג (כסופו). ובכ"מ [ונתבאר בלקו"ת ראה ל, ד].
וראה או"ת להה"מ ר"פ תבוא.
ואין "והיה" אלא מיד: ספרי עה"פ. — ראיתי בכ"מ (צפע"נ עה"ת ועוד) מקשין שהרי צ"ל אחרי דוירשתה וישבת בה, ועד שכמה רצו להשמיט זה מהספרי! — וצע"ג מה מכריח לפרש ד"מיד" דהספרי מדבר בהבאת כיכורים — היפך פשטות לשונו דמיד תבוא אל הארץ וכא המשכו בהדרשה שלאח"ז שתבוא מיד — בשכר מצות כיכורים (אף שהיא לאחרי וירשתה גו'). — ועפ"ז גם פשוט מקור הדרשה והי' — מיד (ושלא יוקשה ממש"נ (לפנ"ז) והי' בהניח גו', והי' באחרית הימים ועוד ועוד) — כי כיון דוהי' ל' שמחה — בנדו"ד שייך שמחה על ביאת מיד, כי ביאת הארץ בכלל הובטחה מאז.
"כימי צאתך מארץ מצרים": מיכה ז, טו.
"ויביאם .. ימינו": תהלים עח, נד. וראה אבות ספ"ו.

נא

"זכר למעשה בראשית"

בי"ה, ו' תשרי, ה'תשי"מ
שנה השביעית, שבת להוי'
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עם כניסתנו לשנה החדשה, מעודדים וחזקים בבטחוננו שהקב"ה, שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים, קיבל את התפילות ואת האיחולים הטובים שיהודים איחלו איש

לרעהו לשנה החדשה,

**נוסף על המשותף בין "שבת
בימים" ל"שבת בשונים", יש
להתעכב על השוני: יום השבת
מסיים את תקופת ימי בראשית
שבהם נקבע הסדר לבריאה
אותה ברא הקב"ה באופן שיש**

— ובמיוחד כשהשנה
החדשה היא השנה השביעית,
שבת לה', והחלה ביום טוב של
ראש השנה שחל להיות ב(שבת,

שנה השביעית, שבת להוי': כהר כה, ד.
בבטחוננו: ראה טור או"ח סתקפ"א (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג). וראה אגה"ת רפי"א (ק,
רע"א): האמונה והבטחון להיות נכון לבו בטוח בה' כו'.
שומע... ברחמים: סיום וחיתום ברכת שופרות. וראה אגה"ת שם: וכמו שאנו מברכין
כו'.

האיחולים הטובים: ראה הוספות לכש"ט (הוצאת קה"ת) סי' קמח. וש"נ.
ביום טוב של ראש השנה: לשון המשנה ר"ה רפ"ד. ולכאורה "יו"ט" מיותר. וי"ל
דנפק"מ כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה דיו"ט הוא למחר — גם חק"ש למחר (ולא כתב כן
כצפע"נ לרמב"ם הל' יו"ט פ"א הכ"ב. מהד"ת עא, ג"ד). ויש לעיין בשו"ע אדה"ז סח"ר ס"ד.
ואכ"מ.

נא: תרגום. המשך למכתב נ. המו"ל.

* בקשר לענין הבטחון ראה הוספות, הוספה ג. המו"ל.

להשלימה; לאחר מכן מתחילה תקופה של שנים שבהן מתבצעת התכנית בשלימות. גם בחיי האדם קיימת תקופת "ימי בראשית", תקופת הכנה והנחת יסוד לכל החיים, תקופת החינוך — ולאחר מכן תקופת שנות הבגרות לביצוע התכנית בהתאם לתכנית של הקב"ה. בתקופה הראשונה, תקופת התכנון נדרשת זהירות רבה יותר (דוגמת איסור מלאכה ביום השבת) ואחר כך באה תקופת הביצוע על בסיס איתן של מפה מתוכננת (ואסורות דק מלאכות קשות במיוחד). תקופות אלה נמצאות גם בחיי היום-יום.

והרי על השבת אומרת התורה "וקראת לשבת עונג", כך שודאי השנה כולה, וכל אחד מימי השנה, יהיו מלאים בדברים של עונג,

— ובעמדנו בימים שבין שבת ראש-השנה לבין שבת שבתון של יום הכפורים,

הרי עתה הזמן המתאים לחזק, ואף להוסיף, בהחלטות טובות וביצוען המעשי — בכך הוחל בימי חודש אלול, כהכנה ומבוא לשנה החדשה, ובימים הראשונים של השנה החדשה.

בקשר עם האמור, וכהמשך למכתב מיום חיי אלול, בו-דובר על התוכן המשותף בין "שבת לה" (בימים) לבין "שבת לה" (בשנים), נתעכב כאן על נקודה נוספת באותו ענין: על השונה והאופייני ביום השבת ובשנת השבת, ומה שניתן וצריך להסיק וללמוד מכך.

"וקראת לשבת עונג": ישעי' נח, יג. וראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב. וש"נ. ובעמדנו .. שבין שבת .. לבין שבת .. הזמן המתאים: כי מדובר בהחלטות בקשר לתוכנו דשבת (ראה המכתב דחיי אלול)*.

שבין .. ראש השנה לבין .. יום הכפורים .. הזמן המתאים: וכדרשת חז"ל (ר"ה יח, א. וש"ג): דרשו הוי' בהמצאו (ישעי' נח, ו) — אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ. וראה רמב"ם הלי' תשובה פ"ב ה"ו.

שבת שבתון: אחרי טז, לא. אמור כג, לב. וראה לקו"ת ר"פ האזינו וככ"מ. ומצינו (תשא לא, טו) גם בשבת — שבת שבתון. וראה תו"א ויקהל פז, ד. לקו"ת שלח מג, א. וגם בנוגע לשנה השביעית נאמר כן (בהר כה, ד).

השונה: עוד הפרש ביניהם — ראה מכתב כללי דוא"ו תשרי תשל"ג** (לקו"ש ח"ט ע' 476 ואילך).

* נדפס לעיל מכתב נ. המו"ל.

** נדפס לעיל מכתב כו. המו"ל.

היום השביעי, יום השבת, והשנה השביעית, שנת השמיטה, מבטאים חלק וסיום של שתי תקופות כלליות:

יום השבת – "זכר למעשה בראשית" – מהווה חלק וסיכום של תקופת שבעת ימי בראשית, התקופה של הכנת וקביעת סדר קבוע של כל הבריאה, אותה ברא הקב"ה בימי בראשית והכוללים את היום המבורך והמקודש – השבת – כנשמה המחיה את כל ימי השבוע ועד כדי כך שפעמים נקרא השבוע כולו בשם "שבת",

– הוא ברא אותה באופן שעליו נאמר "אשר ברא אלקים – לעשות" – "לתקן" – כלומר, הקב"ה בראה באופן להשלימה יותר, שזו המשימה שהקב"ה מסר אותה והטילה על האדם, בחיר הבריאה, שנברא על ידו "בצלם אלקים", בנשמה אלוקית, בהעניקו לו את כל הכוחות הדרושים לכך ובהכינו עבורו את האמצעים כדי לבצע בפועל את התכנית האלוקית של הבריאה.

לאחר מכן מתחילה תקופה של שנים, של "זרע וקציר, וקור וחום, וקיץ וחורף", של ביצוע בפועל של התכנית בשלימות המלאה המתוכננת, במשך תקופה שלימה של "שמיטה" (שבע שנים), כולל שנת השמיטה, שבת

יום השבת – "זכר למעשה בראשית": נוסח תפלת שבת. ראה מו"נ ח"ב פל"א. רמב"ן עה"פ ואתחנן ה, יב.

תקופת שבעת ימי בראשית .. סדר קבוע של כל הבריאה: בכ"ז – ראה חינוך מצוה של התקופה של הכנת: סנהדרין (לח, א): משל למלך כו' שבעת ימי בראשית כו'. השבת .. המחזיר את כל ימי השבוע: דשכת מיני' מתכרכין כולהו יומין – ראה זח"ב סג, ב. פח, א. לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' רנה. אוה"ת בשלח ע' תרלו ואילך. נקרא השבוע כולו בשם "שבת": כמ"ש (אמור כג, טו): שבע שבתות תמימות. "אשר .. לעשות": בראשית ב, ג.

לעשות" – "לתקן": ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם.

"בצלם אלקים": בראשית א, כז.

"בצלם אלקים", בנשמה: ראה ל"ת להאריז"ל עה"פ וישלחו ה' אלקים: כי בצלמנו הוא כחי' נשמה.

בהעניקו לו את כל הכוחות הדרושים: כי איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן (במדב"ר פי"ב, ג).

ובהכינו עבורו: להעיר גם מסנהדרין לח, א: כדי שיכנס לסעודה מיד כו'.

"זרע .. וחורף": נח ח, כב. וראה פרש"י שם (מכ"מ קו, ב).

תקופה שלימה של "שמיטה": ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט.

לה, אשר כשם שהשבת מחיה את כל ימי השבוע כך מחיה שנת השמיטה את כל שנות ה"שמיטה", עד שפעמים נקראת כל תקופת שבע שנות השמיטה בשם "שבת השנים".

★ ★ ★

גם בחיי האדם בכלל קיימות שתי התקופות האמורות:

תקופת "ימי בראשית", תקופת הכנה והנחת יסוד לכל החיים, היא תקופת החינוך. לאחר מכן באה התקופה של "זרע וקציר", שנות הבגרות, בהן האדם "זורע" את גרעיני הידיעות שרכש, כדי שיצמיחו "קציר" של פירות, כלומר, חיים יום-יומיים טובים ומתאימים, בהם הוא מבצע את תכניתו, בהתאם לתכנית הקב"ה, "לעשות לו, יתברך, דירה בתחתונים", על ידי לימוד תורה, קיום מצוותי, וניהול חיי יום-יום יהודיים אמיתיים.

ביתר פירוט: כל פעולה טובה, כל פעילות אנושית נבונה, נעשית לאחר עיון ותיכנון תכנית-ביצוע ולאחר הכנת האמצעים הדרושים לשם כך. רק לאחר מכן מתחיל הביצוע על-ידי "זריעה", כלומר – ניצול האמצעים במקום המתאים ובאופן המתאים עד שבאה הצמיחה וה"קציר" של הפירות – המעשה בפועל.

כך גם בחיי כל יום ויום ישנן שתי התקופות המוזכרות:

תחילת היום, מיד בבוקר, בהכנה של תפילה, שיעור תורה, ונתינה לצדקה, ורק לאחר מכן, לאחר ההצטיידות ב"תורה אור" כדי לדעת את הצריך להיעשות והאסור להיעשות – רק אז "יצא אדם לפעלו ולעבודתו

מחיה .. השמיטה את כל שנות ה"שמיטה": ראה אזה"ת בהר ע' תקצד. תרד. ועוד.
לקו"ש ח"ט ע' 442 ואילך. ח"י"ב ע' 247 ואילך. וש"נ.
"שבת השנים": ע"פ בהר כה, ח: שבתות השנים.
בחיי האדם: שהוא עולם קטן (תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט קרוב לתחלתו (קא, א)).
בחיי האדם וכו': ראה גם סה"מ תר"ל ע' קלב ואילך. תרע"ח ע' שג ואילך.
התקופה של "זרע וקציר", שנות הבגרות: כמ"ש (שופטים כ, יט. וראה תענית ז, א): כי האדם עץ השדה.

פירות .. מצוותי: ראה סוטה מו, סע"א: מאי פירות כו' מצוות.
תפילה .. תורה .. "יצא אדם: שהרי אסור לו להתעסק בצרכיו עד שיתפלל (שו"ע

עדי ערב", הן במובן הפשוט, והן במובן העמוק יותר: ביצוע פעלו ועבודתו עד "ערב" (במובן של "עריבות", מתיקות), כשכל עבודתו וכל אשר מסביב לה ערב ומתוק, משום שהוא מקיים "כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך — דעהו", בכל דרכיו נודעת וניכרת האלקות.

באמור לעיל אנו מוצאים גם את אחד ההסברים בקשר להבדל שבין איסור-מלאכה ביום השבת לה', שעליו נאמר "לא תעשה כל מלאכה", לבין איסור המלאכה בשנת השבת לה', שבה אסורות רק המלאכות הקשות במיוחד כחרישה וזריעה וכו'.

ההסבר לכך הוא: מאחר שתקופת הימים, והיום המקודש שבה, יום שבת קודש, מבטאת (ומסמלת) את התקופה של עיון ותיכנון מעמיק, וקביעת סדר-חיים קבועה כאמור, הרי כשמכינים תכנית ומפה שלפיה "בונים" לאחר מכן את "בנין" כל התקופה, נדרשת זהירות גדולה ביותר,

---

חאו"ח ספ"ט ס"ג), ומביהכ"נ הולך לביהמ"ד (ברכות בסופה. וראה שו"ע האו"ח (ואדה"ז) סקנ"ה. וש"נ), ומביהמ"ד ל"הנהג בהן מנהג דרך ארץ" (ברכות לה, ב).
 נתינה לצדקה: לפני התפלה (שו"ע חאו"ח סו"ס צב. הקדמת אדה"ז לסידורו. ובכ"מ).
 "תורה אור": משלי ו, כג.
 "יצא .. ערב": תהלים קד, כג.
 במובן הפשוט, והן במובן העמוק: ראה לקו"ש חי"ד ע' 176-177 כמה פי' ב"יצא אדם לפעלו גו".

במובן העמוק: פי' אדה"ז — הובא בסד"ה יצא אדם (סה"מ אידיש ע' 203). נח' בלקו"ש שם.

"כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך — דעהו": אבות פ"ב מי"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.
 להבדל שבין איסור-מלאכה ביום השבת לה' .. איסור המלאכה בשנת השבת לה': ראה (ע"פ קבלה וחסידות): ל"ת (טעמי המצוות) להאריז"ל פ' בהר. שער המצוות שם. לקו"ת בהר מד, סע"א ואילך. סה"מ להצ"צ מצות קדושת שנת השביעית (לה, א ואילך). ועוד. — לקוטי לוי יצחק אגרות ע' רפ.

שבין איסור-מלאכה: ובמילא גם בהעונש ע"ז.
 ההסבר: מיוסד על המכואר בהנ"ל (בהמצוין בהערה שלפני הקודמת), שהרי ספירת המלכות — כנסת ישראל — כונסת כל ההשפעות מז"א ואח"כ היא העושה ובכל הפרטים ומגלה וכו'.

תכנית ומפה: להעיר מב"ר בתחלתו. זח"ב קסא, א. וראה גם שער היחוד פי"ב ואילך. אוה"ת כראשית (כרך ג) תקסד, א. סה"מ עת"ר ס"ע לה ואילך. ועוד.

שכל פרט יהא בשלימות, בלי עירבוב כל ענין צדדי, שכן טעות קטנה במפה, שינוי קל של קו וכיוצא בו מביא לטעות גדולה בבנין.

אך בביצוע התכנית בפועל, על הבסיס האיתן של המפה המתוכננת, יש רק לדאוג ולהבטיח לגבי הפעולות הקשורות במאמצים פיסיים מיוחדים, העלולים להביא לידי אשליי כאילו "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", כאילו פרנסתו וכו' באה הודות לכוחו ומאמציו. דבר זה מבטיחה שנת השבת, המזכירה לאדם כי "לי כל הארץ", שהקב"ה מפרנס לכל, והוא הבטיח: "וצויתי את ברכתי לכם".

נקודת הסיכום והמסקנה של האמור היא:

מאחר ונכנסנו לשנה החדשה, לשנת שבת לה', שהחלה ביום שבת קודש, וכל יהודי משתייך הרי ל"עם חכם ונבון", ודאי יבינו כל אחד ואחת, ויביאו בחשבון שיש לקבוע סדר חיים, לכל יום בשבוע ולכל השנה, שיהיי בהתאמה מלאה עם רוח "שבת קודש", הן בקשר לכל הנהגת הבית, ובפרט בקשר לחינוך הילדים, שהכל יהא על טהרת הקודש במלוא המדה, כרצון וציווי הקב"ה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ש"בתוכם", בתוך הבית, יקום "מקדש" לשכינה האלוקית, והן בקשר לסביבה — לעשות ככל האפשרי להפיץ ולחזק יהדות של תורה. אף, כאמור, להוסיף בכל הענינים של תורה ומצוות, יותר מן המתחייב מן הציווי הכללי של "מעלין בקודש",

---

טעות קטנה במפה .. מביא לטעות גדולה בבנין: ראה אמ"ב שער הק"ש פל"ט. שער היחוד פל"ג. אוה"ת משפטים ע' א'שט.

"כוחי .. הוזה": עקב ח, יז. וראה סמ"ג מל"ת סד.

"לי כל הארץ": ס' החינוך של (בנוגע ליוכל. בהר כה, כג) בהוספת "כל". ע"ד לשון הכתוב אדון כל הארץ (זכרי' ד, יד ועוד). ובחינוך מצוה שכ"ח: שיראה ממעשה האדם בכל ענין שנה זו (דשמיטה) כאילו אין דבר מיוחד ברשותו רק שהכל ברשות אדון הכל, משא"כ יוכל ובר"ה — מלך .. על כל הארץ (תהלים מז, ג).

"וצויתי .. לכם": בהר כה, כא.

ל"עם חכם ונבון": ואתחנן ד, ו.

"ועשו .. בתוכם": תרומה כה, ח.

ש"בתוכם" בתוך הבית: ראה של"ה סט, א. ועוד: בתוכם — בתוך כל אחד ואחד. כאמור: בהמכתב דח"י אלול.

ולבצע את כל האמור בפועל ובשלימות, שכן "המעשה הוא העיקר".

★ ★ ★

ויהי רצון, שעל-ידי התיכנון והביצוע האמורים של סדר חיים התואם את התוכן של יום השבת ושנת השבת, השנה השביעית, דבר המוכיח ומגלה את הנכונות וההחלטה לקיים את "השמיטים והיובלים וכל מצוות שנצטוו בה" (בארץ הקודש, שבה השמיטים וכו' תקפים כפשוטם), תקויים ההבטחה – שעל ידי "תרצה הארץ את שבתותי", שמירת שבת הארץ, יהי "רצית ה' ארצך, שבת שבות יעקב", "מפני כן ישראל נגאלין מיד", וכמו בהגאולה ממצרים: "ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו", "ויבן כמו רמים (= כמו השמים הרמים) מקדשו, כארץ יסדה לעולם" – בקרוב ממש.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

"השמיטים .. בה": מדרש תהלים עה"פ פה, ב.
ההבטחה: במדרש שם. ומספיקה ההחלטה אף שאפשר לקיימה רק לאח"ז (ראה שו"ע חאר"ח סו"ס תקע"א). וראה פנים יפות ר"פ בהר. אוה"ת שם. ועוד.
"תרצה .. שבתותי": בחוקותי כו, לד.
"רצית .. יעקב": תהלים שם.
"מפני .. מיד": כן הוא בכמה כת"י (הובא במדרש תהלים הוצאת באב"ע שם בהערות).
"ויביאם .. ימינו": תהלים עת, נד.
"ויבן .. לעולם": שם, סט.
מקדשו .. לעולם": ביהמ"ק השלישי שהוא לעולם.

נב

"ובניהם אשר לא ידעו .. ילמדו ליראה את ה'"

בי"ה, ערב ש"ק ח"י אלול,
 אֲוֹצֵר הַחֲכָמִים פֶּרֶשֶׁת תְּבוּא אֶל הָאָרֶץ,
 קומי אורי כי בא אורך,
 שנה השביעית, שבת להשם,
 היתש"מ.
 ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
 בכל מקום שהם
 ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בעמדנו בסיום שנת תש"מ, בימים האחרונים של ההכנה לשנה
 החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, כדאי להתעכב על

ש"ק ח"י אלול: יום הולדת שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורכינו הזקן
 (בשנת קה"ת) — ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך. ולהעיר אשר רשב"י ות"ח בכלל איקרי
 שבת (זח"ג קמד, ב. כט, א. וראה שבת קיט, א).
 ח"י אלול: ראה שיחת ומאמר אדנ"ע לח"י אלול (בקונטרס ח"י אלול ה'תש"ג).
 ח"י אלול: התחלת י"ב ימים האחרונים דחודש (אלול —) החשבון דשנה העוברת,
 מתאימים ל"ב חדשי השנה, וח"י אלול — לחשבון חודש תשרי העבר (ספר השיחות שם ע'
 177. שם ע' 179).

פרשת תבוא: כך נקראת בכל החומשים שראיתי (ולא כי תבוא), ועד לדרושי רבותינו
 נשיאינו דפרשה זו בהתחלתם.

תבוא אל הארץ. קומי אורי: ראה תורת הבעש"ט בפסוקים אלה — כש"ט (הוצאת
 קה"ת) הוספות אות ג. וש"ג. תורת הה"מ ר"פ תבוא בארוכה. אוה"ת דברים כרך ה' ע' ב'נט.
 קומי .. אורך: הפטרת שבת זו — ישעי' ס, א. וראה ספר השיחות תש"ה ע' 129:
 מורנו הבעש"ט האט געזאגט (ביום הרביעי ח"י אלול שנת קה"ת, אשר אז נולד רכינו הזקן):
 ביום הרביעי וואָס בו נתלו המאורות איז אין דעם יום הרביעי פון קומי אורי אַראָפגעקומען אַ
 נשמה חדשה כו'.

שנה השביעית, שבת להשם: בהר כה, ד.

נב: תרגום. המו"ל.

שנת השמיטה שבה היו חפשיים מעבודת השדה ונוצל בה הזמן להוסיף בלימוד התורה — היא ההכנה המתאימה למצות "הקהל" את כל בני ישראל כקהל אחד להאזין לקריאת התורה מפי המלך כאילו נשמעת מפי הגבורה. מעמד שנחקק עמוק בלב ובמוח והשתקף לאחר מכן בחיי היום יום. מצות הקהל מדגישה את ענין חינוך הילדים. המשמעות הרוחנית אקטואלית גם כיום. מכך מובן לא רק ביחס לקטנים ("טף") במובן הפשוט, אלא גם ביחס למבוגרים בשנים שהם עדיין "טף" ביהדות, גם אותם יש להקהיל "למען ישמעו ולמען ילמדו".

נקודה מסויימת הקשורה בכך, אשר למרות שכבר נידונה פעמים רבות — הרי הענין עתה עונתי במיוחד ואקטואלי, אקטואלי גם ביחס למעשה, שהוא העיקר.

הכוונה בקשר לכך שהשנה המסתיימת עתה היא שנת שמיטה, "שבת לה'", והשנה המגיעה היא שנת "הקהל".

מצוות "הקהל", כפי שהתורה מצווה, היא, שמקץ כל שבע שנים, מיד לאחר שנת השמיטה, בעלות בני ישראל לרגל לבית המקדש בחג הסוכות, יש להקהיל את כל העם, אנשים ונשים וטף, בכלל זה קטני קטנים, והמלך קורא לפניהם פרשיות מן התורה שתוכנן לזרז

פעמים רבות: ראה מכתבי ח"י אלול ה'תשי"ב, ימי הסליחות ה'תשכ"ו, ימי הסליחות ה'תשכ"ז, ו' תשרי ה'תשל"ד* (נדפסו בלקו"ש ח"ט בסופו).

למעשה, שהוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

שהתורה מצווה: וילך לא, י"ג.

קטני קטנים: ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ שם, יג. גו"א (לפרש"י עה"ת) עה"פ שם, יב. חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תריב "נראה דחיכף שיצאו מכלל נפל" — וצע"ג שעפ"ז גם קודם שיצאו מספק צריך להביאם שה"ז ספק בקיום מ"ע מה"ת — ועד"ז הוא ככלי יקר עה"פ שם, יב. ומירושלמי ריש חגיגה: ואין קטן גדול מטף (בתמי) — משמע דעכ"פ בלא הגיעו לחינוך קאי.

והמלך קורא: סוטה מא, א. הובא בפרש"י עה"פ שם, יא. בפרטיות ברמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ג. — הקריאה ע"י המלך דוקא או ע"י הגדול — ראה בהנסמן בלקו"ש ח"ט ס"ע 445 ואילך. לקו"ש ח"ט ע' 300-1 ס"ד.

שתוכנן: רמב"ם שם ה"א (וראה גם שם ה"ו).

* נדפסו לעיל מכתבים ג. יח. יט. כט. המו"ל.

בני ישראל במצוות ולחזקם באמונתם, ביהדות. דבר זה השאיר עליהם רושם רב, כאילו שמעו מפי האל עצמו.

אחד ההסברים לכך שמצוות "הקהל" נקבעה בזמן האמור הוא: מאחר ושנת השמיטה היא "שבת לה", שבה נוצל הזמן שבו היו חפשיים מעבודת שדה וכרם (שהיתה העיסוק העיקרי של האנשים באותן תקופות) להוסיף בלימוד התורה, בתפלה ובקיום המצוות במדה מוגברת – היתה זו ההכנה המתאימה וההכרחית לעליה לבית-המקדש כל בני ישראל כקהל אחד, ולהאזין לקריאת התורה כאילו היא נשמעת מפי הגבורה, תוך חווייה נשמתית עמוקה כבמתן תורה בהר סיני, דבר שנחקק עמוק בלב ובמוח והשתקף לאחר מכן בחיי יום יום במשך כל השנים הבאות.

★ ★ ★

כאילו שמעו מפי האל עצמו: כלשון הרמב"ם שם ה"ו (הוכח להלן בפנים): כאילו .. מפי הגבורה שומעה.

"הקהל" .. השמיטה: צד השווה ביניהם נתבאר גם בכלי יקר שם. ולהעיר גם מס' החינוך מצוה שכח (שמיטה).

ושנת השמיטה .. נוצל הזמן .. להוסיף בלימוד התורה. בתפלה: ראה ספורנו עה"פ בהר שם, ב"ד: שתהיי כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו .. שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה'. ובסד"ה כי תכואו תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלח) דכל השנים כללות נש"י א"א להם להיות בעבודתם כהסנהדרין כיון שהם טרודים לחרוש ולזרוע כו' אבל בשביעית היתה עבודתם כמו הסנהדרין כו'. וראה בארוכה מכתבי ח"י אלול ה'תשל"ט * וי"א ניסן ה'תש"מ** , ובהערות שם.

שמיטה .. להוסיף .. בתפלה: ראה שיחות ח"י אלול ה'תשל"ט ס"ד. מעבודת שדה וכרם (שהיתה העיסוק העיקרי .. באותן תקופות): ומדברי רשב"י (כדכות לה, כ) אפשר אדם חורש כו' וזרע כו' וקוצר – מובן שזהו דוגמא לכל הזמנים. וראה מכתב י"א ניסן הנ"ל. וש"נ.

כל בני ישראל כקהל אחד: ובפרט שלא נאמר אסוף כנוס וכיו"ב. וראה מכתב שלאח"ז. ולהעיר דהקהל הוא כזה"ס ד"כ"ל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת" (סוכה כו, ב). וראה לקו"ש ח"ט ע' 300 שם ובהערה 29.

בהר סיני: רמב"ם שם. וצ"ע כוונת דיוקו זה. וכן ב"דת האמת".

כל השנים הבאות: כלשון הכתוב (וילך שם): כל הימים גו'.

(* נדפס לעיל מכתב נ. המו"ל.

(** נדפס לקמן ח"ב מכתב קלה. המו"ל.

למרות שמצוות "הקהל", במשמעותה המעשית והפשוטה, קשורה בזמן שבית-המקדש היי קיים – הרי ידוע עם זאת שכל העניינים הקשורים בבית-המקדש, כמו הקרבת קרבנות ודומיהן, הרי במשמעותם הרוחנית הם אקטואליים בכל הזמנים. לדוגמה – ענין התפלות, אשר "במקום קרבנות תקנום", הם תופסים את מקום הקרבנות. יהודי המתפלל בכל לבו ומוכן להקריב "חלבו ודמו", כלומר להקריב לה' את כל המובחר והחשוב אצלו ("חלבו") ואת כל אשר הוא להוט אליו ("ידם") – הדבר מרוצה לפני הקב"ה כעולה וכקרבן בבית-המקדש. אף בזמן שהיה ליהודים משכן ומקדש שבו הקריבו קרבנות היה העיקר – לבו של כל יהודי, בהתאם לציוויו, בקשתו והבטחתו של הקב"ה: "ושכנתי בתוכם", בתוכם – בהם עצמם, בפנימיותם, בפנימיות לבבם היהודי.

כך גם ביחס לענין השמיטה: למרות שהציווי לעבוד עבודת אדמה שש שנים ולשבות ממנה בשנה השביעית תקיף רק בארץ ישראל (שבה גם האדמה קדושה) ולא בחוץ-לארץ, הרי תוכנה הרוחני של שנת השמיטה, שהיא שבת לה' אשר קודש היא, תוכן זה הוא אקטואלי ומעשי בכל מקום ובכל זמן, וקשור בקדושתו של "גוי קדוש", קדושה העומדת מעל ומעבר להגבלות הזמן והמקום.

הרי ידוע: ראה לקו"ת סוכות עח, ג. לקו"ש ח"ב ע' 411 ואילך. חי"ד ע' 133 כמו הקרבת קרבנות: שזהו ענין ביהמ"ק להיות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות (רמב"ם ריש הל' ביהב"ח).

ענין התפלות .. תקנום: "זח"ג כח, ב. וראה ברכות כו, ב. ב"ר פס"ח, ט. ועוד. הקרבנות .. להקריב "חלבו ודמו": ראה יחזקאל מד, טו. וראה מבוא שערים שער ה' ח"ב ספ"ג. סה"מ קונטרסים ח"ב שעג, ב ואילך. להקריב לה' את כל המובחר והחשוב אצלו: ראה רמב"ם סוף הל' איסורי המזבח. שו"ע יו"ד סו"ס רמח.

"ושכנתי בתוכם": תרומה כה, ח. "ושכנתי בתוכם" .. בהם עצמם .. בפנימיות לבבם היהודי: ראה של"ה סט, א. ועוד. שהציווי .. ולשבות ממנה .. תקיף רק בארץ ישראל: ירושלמי שביעית רפ"ו. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ד הכ"ה.

רק בארץ-ישראל (שבה גם האדמה קדושה): ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רמז. שבת .. קודש היא: תשא לא, יד. וראה לקו"ת צו יב, א. סדור עם דא"ח רצו, ד ואילך. המשך וככה תרל"ז פ"ה. פכ"ה ואילך. "גוי קדוש": יתרו יט, ו.

לפיכך, כאשר אנו עומדים בכניסה לשנת "הקהל", לאחר ההכנה של שנת השמיטה, כאמור, יש להתבונן ברצינות בתוכנה ומטרתה של מצוה זו, כפי שאומרת התורה: "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת; ובניהם אשר לא ידעו – ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלקיכם".

אפשר לראות בבירור עד כמה מצוות "הקהל" מדגישה את ענין חינוך הילדים. מכך גם מובן לא רק ביחס לקטנים ("טף") במובן הפשוט, אלא גם ביחס למבוגרים בשנים אשר הם עדיין "טף" וקטנים ביהדות, כל אלה "אשר לא ידעו", אשר, מאיזו סיבה שהיא, לא קיבלו את החינוך היהודי הנכון. ואפילו אלה שהם בסוג "שאינו יודע לשאול", שאינם יודעים ואף אינם חשים שחסר להם ושהם צריכים לכן לשאול ולבקש – גם אותם יש להקהיל ולהשמיע באזניהם "למען ישמעו ולמען ילמדו" מה היא תורה ומה היא מצוה, והלימוד צריך להיות באופן כזה שיהיו חדורים ביראת ה', והעיקר – "ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת", שכן לא תהי' מוחלפת, אלא כפי שניתנה מסיני, וכל זה "כאילו מפי הגבורה שומעה".

ויהי רצון שכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, יעשה בכל הענינים האמורים, לחזק ולהעמיק ולהפיץ יהדות בחיי יום-יום, הן בו עצמו והן בכל סביבתו, במלוא המדה, ודבר זה יוסיף עוד יותר בהכתיבה וחתימה טובה בכל הבחינות הן בגשמיות והן ברוחניות,

וכל בני ישראל – האנשים והנשים והטף – יזכו בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, על-ידי ביצוע, כבר עתה

כפי שאומרת התורה: וילך שם, יב"ג.

לא תהי' מוחלפת: עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. הל' מלכים פי"א סוף ה"ג. פיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי.

בזמן הגלות, הפסוק: "ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור נספר תהלתך".

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
 לשנה טובה ומתוקה
 ולהצלחה בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

נג

"בבוא כל ישראל .. תקרא את התורה"

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תש"מ
 שנה השביעית, שבת להשם
 ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
 בכל מקום שהם
 ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בימים אלה, ימי ההכנה המוגברת והמלאה לראש־השנה —

"ואנחנו .. תהלתך": תהלים עט, יג.

נג

ימי הסליחות: ה' דוד יודע שעחיד ביהמ"ק להיות חרב והקרכנות יהיו בטלים כו' והי' דוד מצטער על ישראל כמה יהי' כפרה לעונותיהם ואמר הקב"ה לדוד כו' יעמדו לפני יחד באגודה אחת ויתודו כו' ויאמרו לפני סדר סליחה ואני אענה אותם (תדא"ז ספכ"ג).
 ימי הסליחות .. ימי ההכנה .. לראש־השנה: פעולת ימים אלה לאחרי העבודה בימי אלול הקודמים — ראה תורת הכעש"ט (כש"ט — הוצאת קה"ת — הוספות אות יג. וש"נ).
 שנה השביעית, שבת להשם: בהר כה, ד.

נג: תרגום. המשך למכתב נב. המו"ל.

ענינו של "קהל אחד" שבמצות הקהל, שנוצרת מציאות חדשה של "קהל" המסוגל להשיג דברים שהיחידים אינם מסוגלים להשיג. כאשר היה צורך להקים את המשכן היו זקוקים להשתתפותם הפעילה של כולם יחד כולל קטנים כדי להקימו, וזה הביא ל"ושכנתי בתוכם". מעשרה יהודים נוצרת מציאות של "ציבור" שאז אומרים קדיש, קדושה, ברכו וכו'. אחדות זו באה לאחר הכנה של "שנת השמיטה" שבו כל בעל עדה ויתר על נחלתו והפקירו לפני כל ישראל במדה שוה. יהודים ספורים החיים במקום מסויים — עליהם להיות מיד ל"קהל" עם מוסדות חינוך, רב ומנהיג וכדומה.

והרי ראש־השנה הוא לא רק יום התחלת השנה כי אם גם יום "ראש" השנה, המשפיע על כל השנה, מרשית השנה ועד אחרית שנה, ואשר, בהתאם לכלל ש"המעשה הוא העיקר", ממנו לומדים ביחס למעשה בפועל בחיי יום יום —

כדאי ורצוי להתעכב, קצת בהרחבת יתר, על אחת הנקודות שכבר הוזכרו בקצרה במכתב הקודם, בהקשר לכך שהשנה החדשה היא שנת "הקהל", בהתאם למצוה הכללית, בזמן שבית־המקדש היו קיים, שהקהילו את כל בני ישראל, האנשים והנשים והטף, כקהל אחד, כדי לזרז את בני ישראל במצוות ולחזקם באמונה וביהדות וכו', כמוסבר במכתב האמור.

★ ★ ★

ראש־השנה .. לא רק .. התחלת .. כי אם גם .. "ראש" השנה: ראה לקר"ת תכוא מא, ג. נצבים מז, א. ר"ה נח, א. עט"ר בתחלתו. ובכ"מ. מרשית .. שנה: עקב יא, יב. מרשית (חסר א' כתיב) אותיות מתשרי (בעה"ט עה"פ. וראה אוה"ת סוכות ע' א'תשנו). ש"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מי"ז. במכתב הקודם: דערב ש"ק ח"י אלול. ראה שם בארוכה*. האנשים והנשים והטף: וילך לא, יב. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רמה ואילך.

(* נדפס לעיל מכתב נב. המו"ל.

ענינו של "קהל אחד" הוא, שנוסף לכך שיש כאן אסיפה וכינוס של מספר יחידים שונים ונפרדים, המתאספים לשם מטרה מסויימת, על-מנת להגיע בכחות משותפים ליעד מסויים, שכן כך אפשר להשיג הרבה יותר מן הסיכום הכללי של ההישגים שישנם כשכל אחד מהם מנצל את אפשרויותיו באופן נפרד –

וכפי שרואים במוחש שאדם מסוגל להרים ולשאת משא גדול בהרבה כשאחר מסייע לו בהרמה –

הרי נוסף לכך נוצר כאן עתה דבר עיקרי: מציאות חדשה, "קהל", המסוגל לעשות ולהשיג דברים שהיחידים – כיחידים – אין להם כל שייכות אליהם.

ידועה הדוגמא לכך, שכאשר היה צורך לעשות משכן לשכינה האלקית, "ושכנתי בתוכם", הי' צורך בשלשה-עשר (חמשה-עשר) חומרים שונים, זהב וכסף וגו', ובהשתתפותם הפעילה של אנשים ונשים, וכדברי חז"ל – גם קטנים, ולאחר מכן "חכמי-לב", ובצלאל ואהליאב, ומשה רבנו על גביהם, ורק על-ידי כולם יחד היה אפשר לעשות, להרכיב ולהקים את המשכן, "ועשו לי מקדש", וזה הביא לידי "ושכנתי בתוכם", ולידי "ושכנתי בתוך כל אחד ואחד".

אברהם

שאדם מסוגל להרים ולשאת משא גדול בהרבה כשאחר מסייע לו: ראה סוטה לד, א ובפרש"י (הובא גם בפרש"י עה"פ שלח יג, כג).

הדוגמא לכך: ראה ג"כ לקו"ש ח"ו ע' 217 ואילך.

"ושכנתי בתוכם": תרומה כה, ת.

בשלשה-עשר: שהש"ר פ"ד, יג. זח"ב קמח, א. תנחומא תרומה ה. פרש"י ר"פ תרומה.

(חמשה-עשר): בחיי וכלי יקר עה"פ שם, ג. וראה זח"ב קלה, א.

וכדברי חז"ל: אדר"נ פי"א. אוה"ח ר"פ תרומה ור"פ ויקהל. וראה צפע"נ עה"ת ר"פ

ויקהל.

ורק על-ידי כולם יחד היה אפשר לעשות .. המשכן: ולהעיר שע"י שכנ"י במצב ד"כולנו

כאחד" עי"ז בא ברכנו אבינו (ראה תניא פ' לכ) והרי ברכה עיקרית ה"ה ושכנתי בתוכם. וראה

ד"ה החלצו תרנ"ט.

"ועשו לי מקדש": תרומה שם, ח.

בתוך כל אחד ואחד: ראה של"ה סט, א. ועוד. וראה סה"מ ה'תש"ח ע' 132 ואילך.

כך גם ב"מקדש מעט", בבית-כנסת: כאשר מתאספים עשרה יהודים לתפלה, נוצרת מציאות חדשה, "ציבור", שאז הקב"ה אומר: "ונקדשתי בתוך בני ישראל" — אומרים אז קדיש, ברכו, קדושה וכו' — וחל שינוי בכל אחד מן הציבור, שכן הוא הופך אז להיות חלק מעדה קדושה.

וכך גם ביחס ל"הקהל": היה צריך להיות "בבוא כל ישראל גוי", ואז "תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל", באופן של "הקהל את העם, האנשים והנשים והטף". מעמד ה"הקהל" עשה את כולם לקהל אחד ששמע את התורה "כאילו מפי הגבורה שומעה" — "כיום שניתנה בו בסיני", שאז היי "ויחן שם ישראל נגד ההר", "כאיש אחד בלב אחד".

כאמור במכתב הקודם, הרי למרות שמצוות "הקהל", במשמעותה המעשית והפשוטה, קשורה בבית-המקדש, הרי היא בכל זאת אקטואלית מבחינה רוחנית בכל מקום ובכל זמן. במיוחד הדבר מודגש מדי שנה בתקופה הנוכחית, כאשר בשבת שלפני ראש-השנה קוראים תמיד את פרשת "אתם נצבים היום כולכם גוי ראשיכם שבטיכם גוי עד שואב מימך".

כאשר בנוסף על כך שבני ישראל נצבים יחד — מן הגדולים שבהם ("ראשיכם") עד לפשוט שבפשוטים ("שואב מימך") — ומתקשרים עם הקב"ה בברית נצחית ("לעברך בברית ה' אלקיך") — הרי אין זה רק

"מקדש מעט" .. בבית-כנסת: מגילה כט, א.
עשרה יהודים .. מציאות חדשה, "ציבור": ראה צפע"נ כללים ע' צבור. וש"נ. וראה לקו"ש ח"יח ע' 112-13 ס"י.

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" .. קדיש, ברכו, קדושה וכו': אמור כב, לב. ברכות כא, ב. ירושלמי שם פ"ז ה"ג (ועיין בהשינוי מהבבלי). ובזח"ג (צג, א) מונה זה (אמירת קדושה) כמנין מ"ע. וכן הוא בשער הקדושה להרח"ו ח"א שער ד. וראה סהמ"צ להצ"צ מצות אמירת קדושה. וראה לקו"ש ח"יב ס"ע 212 ואילך. וש"נ.

"בבוא .. תקרא .. כל ישראל": וילך שם, יא.
"כאילו .. שומעה" — "כיום .. בסיני": רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ו.
"ויחן .. אחד": יתרו יט, ב ובפרש"י (ממכילתא. ת"י).
בשבת שלפני ראש-השנה קוראים .. נצבים: לקו"ת ר"פ נצבים. וראה תוספות — מגילה לא, סע"ב. טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד. וראה כש"ט תוספות אות לא. וש"נ.
"אתם נצבים .. מימך" .. ("לעברך .. אלקיך"): נצבים כט, ט"א.

כיחידים בודדים, כי אם באופן של "כולכם" – "לאחדים כאחד", ומ"אחדים" נעשה "אחד". נוצרת כאן על-ידי כך מציאות חדשה בכל אחד מעשרת הסוגים המרכיבים את כל העם (כפי שהם מנויים בכתוב): כל אחד מהם נעשה חלק מ"קומה שלימה", מכל עם ישראל כולו, חדור ומאוחד ברעיון אחד ואחיד – להכתיר את הקב"ה, ובשאיפה פנימית אחידה וזהה שהקב"ה יקבל את ההכתרה ויתגלה כ"מלך ישראל" ועל-ידי כך כ"מלך על כל הארץ".

כל האמור שייך לראש-השנה של כל שנה. השנה מיתווספת הדגשת יתר בדבר, משום שזה ראש-השנה של שנת "הקהל", כשהתאחדות כל בני ישראל כ"קהל אחד" מודגשת באופן מיוחד, כמוסבר לעיל; והדבר בא לאחר ההכנה של שנת השמיטה, "שבת לה'", כאשר במשך כל השנה עמדו כולם בהלך-רוח של אחדות, דבר שהתבטא באופן מעשי ומרשים: כל בעל שדה וכרם (שאז, בזמן בית-המקדש, היתה זו הפרנסה העיקרית של העם – "איש תחת גפנו ותחת תאנתו") ויתר על נחלתו הפרטית ומסרה ברשותו

"לאחדים כאחד": לקר"ת שם. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1141 ואילך.
מעשרת הסוגים: לקר"ת כאן (מזוהר ח"ב פב, א. – וראה פרש"י).
מ"קומה שלימה": לקר"ת שם.

להכתיר את הקב"ה: ר"ה טז, א. לד, ב. וזהו תוכן ענין ר"ה, כדמוכח מהבקשה בכל הפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ. ובפרש"י (במחזור וויטרי) דאומרים המלך הקדוש (גם בערבית) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב אני ה"א וסמיך לי' בחודש הז'. ולכן גם תק"ש, שהיא מצות היום (ר"ה כו, ב), "הענין הראשון" שבזה הוא ש"אנו ממליכין עלינו את הבורא" (רס"ג – הובא באבודרהם בטעמי התקיעות). ובפע"ח וסידור האריז"ל ובכ"מ, שכל עשי"ת הוא בנין המלכות. וראה המשך תרס"ו בתחלתו. סה"מ תש"ג בתחלתו.
"מלך ישראל" ועי"כ .. "מלך על כל הארץ": ראה ד"ה חייב אדם לברך תרל"ח ספ"ט, פי"ג. ובכ"מ.

"הקהל" .. לאחר ההכנה של שנת השמיטה .. עמדו כולם בהלך-רוח של אחדות: ראה כלי יקר עה"פ וילך שם, יב.

"איש .. תאנתו": מ"א ה, ה. וכן לעת"ל – מיכה ד, ד.

ויתר על נחלתו הפרטית ומסרה ברשותו של בעל הבית האמיתי: ראה חינוך מצוה שכח: שיראה ממעשה האדם בכל ענין שנה זו (דשמיטה) כאילו אין דבר מיוחד ברשותו רק שהכל ברשות אדון הכל. וראה שם מצוה פד.
ומסרה ברשותו של בעל-הבית האמיתי: ראה תורת הה"מ עה"פ (בהר כה, כ) וכי תאמרו

של בעל-הבית האמיתי, שכל הארץ שלו, "כי לי הארץ", ומפקיר את שדותיו וכרמיו לפני כל ישראל במדה שוה. לפיכך מהווה שנת השמיטה הכנה מתאימה ל"הקהל", ושתייהן יחד מניחות את היסוד לכל הענינים שיש לעשות בחיי יום-יום במשך כל השנים הבאות.

כדוגמא מעשית, אחת לפחות, של מעשה בפועל: כשיהודים ספורים חיים במקום מסויים הרי נוסף על כך שצריך להיות, כפשוט, אצל כל אחד מהם, לימוד תורה וקיום מצוות בהידור – עליהם להיות מיד ל"קהל", וליצור "יהדות של קהל": חייבים לקום מוסדות חינוך של תורה, חייב להיות להם מנהיג של תורה (רב), מזון של תורה (שוחט), ומובן מאליו – חיי משפחה של תורה (מקוה טהרה) וכו'.

ויהי רצון, שבבואנו מקריאת התורה של שבת-סליחות – "אתם נצבים היום כולכם" – "הקהל את העם, האנשים והנשים והטף", כל אחד ואחת יקח אתו את הנקודות האמורות, באופן שתבואנה לידי מעשה בפועל בכל יום ובכל ימי השנה,

והקב"ה, שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים, יברך את כל עמנו ישראל, ואת כל אחד ואחת בפרט, באפשרות לקיים את מצות שמיטה והקהל, לא רק ברוחניות כי אם גם כפשוטם ממש, בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, כאשר "קהל גדול ישובו הנה" אל בית-המקדש שיבנה במקומו, וכל זה במהרה בימינו ממש,

---

מה נאכל (אר"ת להה"מ – הוצאת קה"ת – מב, ג ואילך).
 "כי לי הארץ": ל' הכתוב (בהר שם, כג) בנוגע ליובל.
 שומע .. ברחמים: סיום וחיתום ברכת שופרות. וראה טור אר"ח סתקפ"א (מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג). וראה אגה"ת רפי"א (ק, רע"א).
 "קהל גדול ישובו הנה": ירמי' לא, ז.
 בית-המקדש שיבנה במקומו: רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

ושיקויים כבר עתה, עוד בזמן הגלות: "ואנחנו עמך וצאן מרעיתך,
נודה לך לעולם, לדור ודור נספר תהלתך".

בכבוד ובברכה כפולה
לכתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
ולהצלחה בכל האמור
ברוחניות ובגשמיות
גם יחד

מנחם שניאורסאהן

נד

הבטחון והאמונה הפשוטה מאחדת את כולם

ב"ה, בין יום הכפורים לחג הסוכות
פ' ברכה, שנת הקהל, ה'תשמ"א
ברוקלין, נ.י.

לכל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

אגרות מלך

"ואנחנו .. תהלתך": תהלים עט, יג.

נד

בין יום הכפורים לחג הסוכות: הן ימי שמחה שבהן היו מחנכין את המזבח בימי שלמה
(ש"ע אדה"ז חאו"ח סו"ס תרכ"ד — ממג"א, מהרי"ל). וראה פע"ח וסי' האריז"ל במקומו.
לקוטי לוי"צ לזח"א ע' יא. — להעיר משיחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (מבוא לפוקח
עורים ע' 8): די תשובה פון די ד' ימים שבין יום כפור לסוכות .. איז אין די ד' אותיות שם
הוי' וואָס אין אדם. וראה גם סה"מ ה'תשי"א ע' 42.
פ' ברכה: להעיר אשר בקביעות שנה זו היא במשך ג' שבועות.

נד: תרגום. המו"ל.

שלום וברכה!

בעמדנו בימי ההכנה לחג הסוכות, זמן שמחתנו, ובבואנו מן היום הקדוש, "אחת בשנה", כאשר כל בני ישראל זכו לחתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, "הטוב לנו" – בטוב הנראה והנגלה,

---

עלינו לעורר אצלנו את השמחה, המבוססת על הבטחון בה' שהיא עיקר גדול באמונתנו ובפרט הבטחון שוודאי נתן חתימה וגמר חתימה לכל. הבטחון נובע מן האמונה הפשוטה של כל יהודי – ודבר זה מאחד את כל בני ישראל ויוצר את "הקהל את העם". אמונה ואחדות זו מתבטאת גם בתוכן בחגי חודש תשרי.

מן הראוי להתעכב, על-כל-פנים בקצרה, על הנקודה דלהלן: למרות שאנו שרויים עדיין בגלות, כאשר "החושך יכסה ארץ", אורה של תורה אור, האור האמיתי המצוי אך ורק בתורה – "אין אור אלא תורה" – עדיין אינו מאיר במלוא המדה ועדיין לא החדיר את

העולם ואת הנהגתו היום-יומית, דבר המתבטא לפעמים אף בפועל – באשר ליחס אל היהודים, ואצל יהודים מסויימים – באשר ליחס ליהדות,

– והרי שני הדברים האמורים קשורים זה בזה, כפי שהוסבר פעמים רבות שכאשר יהודי, כיחיד או כקבוצה, מחזיק בגאון ביהדותו ומגלה את

בימי ההכנה לחג הסוכות: ויק"ר פ"ל, ז. זמן שמחתנו: לשון רבים – ראה לקו"ת שמע"צ פח, ד ואילך. היום הקדוש: להעיר משבת קיט, א. זח"ב מז, א. ונת' באוה"ת להצ"צ עה"פ (ישעי' נת, יג) לקדוש ה' מכובד (נ"ך ע' רעח). סהמ"צ להצ"צ קעט, א. "אחת בשנה": תצוה ל, ט. אחרי טז, לד. "הטוב לנו": כהמדייקים בפיוט סוף נעילה ודהושענות לחבר "לנו" ל"הטוב", משא"כ בקרא (תבוא כח, יב) דמפרט שהטוב נגלה. "החושך יכסה ארץ": ישעי' ס, ב. תורה אור: משלי ו, כג. "אין אור אלא תורה": תענית ז, ב. בגאון ביהדותו: להעיר מטוש"ע או"ח בתחלתו: לא יתכייש מפני בני אדם המלעיגים.

הדבר כלפי חוץ – רק אז מעוררים יחס של כבוד מצד אומות העולם ביחס
וסיוע משמעותיים –

נוסף על העיקר שעל ידי קיום היהדות בפועל, לימוד תורה וקיום
מצוות, על ידי הפחתת וביטול הסיבה היחידה לגלות – כפי שאנו אומרים
באופן ברור וחד-משמעי: "מפני חטאינו גלינו מארצנו" – מפחיתים את
הגלות עד לביטולה הסופי על ידי הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח
צדקנו –

אסור לעובדה זו של הימצאנו בגלות להפריע להכנות בשמחה לקראת
זמן שמחתנו, ולא לשמחת יום-טוב של החגים, שכולם הם "מועדים
לשמחה", ובמיוחד חג הסוכות (כולל – חול המועד, שמיני עצרת ושמחת
תורה) המצויין באופן מיוחד כ"זמן שמחתנו".

שכן עוד בהיותנו בגלות, "בארץ מצרים", הרי – "ולכל בני ישראל
היי אור במושבותם", אצל כל יהודי, בכל מקום בו קובע מושבו, שורר אור,
מכל הבחינות, והדבר נותן לו אפשרות לזרז עוד יותר את הגאולה, על ידי
שיוסיף ב"נר מצוה ותורה אור", בלימוד התורה וקיום המצוות, ולזרז את
קבלת פני משיח צדקנו.

וכאן מיתווספת עוד נקודה, שהיא גם עיקר גדול באמונתנו ותורתנו:
בטחון בהשם, בטחון מלא ואמיתי בקב"ה, המנהיג את כל העולם כולו

"חפני .. מארצנו": נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

חג הסוכות .. המצויין באופן מיוחד כ"זמן שמחתנו": ראה יל"ש אמור רמז תרנד
כתחלתו: אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג. וראה לקו"ש חי"ד ע' 418 ואילך.
(כולל – חול המועד, שמיני עצרת ושמחת תורה): ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתקכ"ט
ס"ר.

בגלות. "בארץ מצרים": שכל המלכיות נקראו ע"ש מצרים ע"ש שהם מצירות לישראל
(ב"ר פט"ז, ה).

"ולכל .. במושבותם": בא י, כג.

עיקר גדול .. בטחון בהשם: ראה חובת הלככות שער הבטחון. עיקרים מאמר רביעי
פמ"ו ואילך.

בטחון בהשם: ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' מא. ביאור"ז לאדהאמ"צ (וארא

ומשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית,

ובפרט – בטחון שודאי נתן חתימה וגמר חתימה טובה בכל, ובכל הפרטים, כולל גם – ואדרבה: כולל בעיקר – את המילוי, במהרה בימינו ממש, של התקוה, הגעגועים הלבביים והצפיי היום-יומית בכליון עינים, ל"ביאת המשיח" – "אחכה לו בכל יום שיבוא".

★ ★ ★

הבטחון האמור, שיסודו הוא האמונה הפשוטה של כל יהודי, מאמינים בני מאמינים עד לאברהם אבינו ראש המאמינים, מאחד את כל בני ישראל, ויתר על כן – בבטחון זה שווים כולם למן (כפי החלוקה של התורה לעשרה סוגים) "ראשיכם" ועד ל"שואב מימך", למרות שבבחינות מסויימות הם שונים זה מזה, ומהם – מן הקצה אל הקצה,

הוא יוצר את "הקהל את העם" לאמיתו, כשהעם כולו נעשה קהל אחד ומציאות אחת, כי האמונה הפשוטה חודרת ומקיפה ומנחה את כל העיניים בהם הם שונים זה מזה (כפי שהם מנויים בכתוב): ישמעו, ילמדו, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.

לז, ד ואילך) ולהצ"צ (שם ע' קצ ואילך). אוה"ת נ"ך ע' רז ואילך. בהשגחה פרטית: ראה כש"ט הוספות סי' קיט ואילך. וש"נ. בטחון שודאי נתן חתימה וגמר חתימה טובה: ראה אגה"ת רפי"א. ל"ביאת המשיח" .. שיבוא": עיקר הי"ב מהי"ג עיקרים. האמונה הפשוטה: ראה כש"ט הוספות סי' קנה. וש"נ. לקו"א להה"מ סקפ"ט (הוצאת קה"ת – מח, סע"ד ואילך). וראה תורת אדה"ז ממוצאי יוהכ"פ תקנ"ו (היום יום י"א תשרי). ובכ"מ.

מאמינים בני מאמינים: שכת צז, א. לאברהם אבינו ראש המאמינים: ראה שהש"ר פ"ד, ח [ג]. – ועפ"י יומתק פרש"י לך טו, ו דרך לאברהם נחשבה האמונה לזכות, דלהשאר בא בירושה. וראה סד"ה תשורי מראש אמנה תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א נד, ב). החלוקה של התורה לעשרה סוגים: ר"פ נצבים. לקו"ת כאן (מזח"כ פב, א). "הקהל את העם": וילך לא, יב. ואפילו קטני קטנים (ראה ירוש' חגיגה בתחלתה). "הקהל .. קהל אחד: ראה בארוכה מכתבי עש"ק ח"י אלול וימי הסליחות ה'תשמ"א*.

(* נדפסו לעיל מכתבים נב. נג. המו"ל.

דבר זה מתבטא גם ב"עיצומו של יום", בעצם יום הכפורים, שהוא "אחת בשנה", לפי הפירוש המפורסם: "יחיד בשנה", ושהוא היחיד מכל המועדים שבתורה שהוא יום אחד, הן בחוץ לארץ והן בארץ ישראל,

ואשר כל בני ישראל מסיימים אותו ב"סיכום" אחד ומכריזים בהתעוררות עמוקה ובקול רם: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ה' הוא האלקים,

והדבר מרומז גם בחג הסוכות — כאשר מאחדים מינים רבים ושונים, המסמלים כל הסוגים השונים בישראל — אתרוג, לולב, הדסים וערבות — במצוה אחת, המתקיימת דווקא באיחודם על ידי בני ישראל, וגם בסוכה עצמה, שעליי אומרת התורה: "כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת".

ויהי רצון, שכשם שביום הכפורים, לאחר ריבוי התפלות וסיומן ב"סיכום" האמור (ואמירת: "יתגדל ויתקדש שמי רבא כו"י) — תוקעים תקיעה אחת, ומנהג ישראל — תקיעה גדולה, ומכריזים בקול רם: לשנה הבאה בירושלים,

כך כל אחד ואחת בתוך כלל ישראל, לאחר ריבוי התפלות בזמן הגלות — כולל (חמש פעמים ביום הכפורים) תפלת "ותחזינה עינינו בשובך לציון

ב"עיצומו של יום": ראה רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג. לקו"ש ח"ד ס"ע 1149 ואילך. הפירוש המפורסם: ראה תוד"ה עד אחת — מנחות יח, א. מסיימים אותו ב .. שמע ישראל .. ברוך שם .. ה' הוא האלקים: שו"ע אדה"ז אר"ח סתרכ"ג ס"י. וש"נ.

ובקול רם: מהרי"ל בסדר נעילה. מינים .. שונים, המסמלים כל הסוגים השונים בישראל: ויק"ר פ"ל, יב. אתרוג, לולב, הדסים וערבות — במצוה אחת: נוסף על שכל אחד מד' מינים אלה מורה על ענין האחדות — סידור רסד, ד ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ז. אומרת התורה: סוכה כז, א. וראה ד"ה בסוכות תשבו (סה"מ תשי"א). שביום .. הכפורים, לאחר .. (ואמירת: "יתגדל .. תוקעים תקיעה אחת: שו"ע שם ס"א. תקיעה אחת: והוא מבחי' שופר גדול (לקו"ת ר"ה ס, ג). (חמש .. הכפורים): ראה לקו"ת ס"פ פינחס.

ברחמים", כאשר במשך כל השנה בני ישראל הם "עמך וצאן מרעי נדך נודה
 לך לעולם" —

אוצר החכמה

ישמעו בקרוב ממש מן הקב"ה את ה"תקע בשופר גדול לחרונונו",
 ומיד לאחר מכן — "והביאנו כו' לירושלים בית מקדשך בשמחת עולם".

בכבוד ובברכת חג שמח —
 זמן שמחתנו

מנחם שניאורסאהן

נה

"פקודי ה' ישרים משמחי לב"

בי"ה, עש"ק פי לך לך,
 ז' מ"ח ה'תשמ"א, שנת הקהל.
 ברוקלין, נ.י.

לכל בני ובנות ישראל
 בכל מקום שהם
 ה' עליהם יחיו

"עמך .. לעולם": תהלים עט, יג.
 בשופר גדול: דוקא — לקבץ גם גופו ולהעלות לדבקה בו בגוף ונפש (ד"ה שובה
 תרמ"א. וראה לקו"ת ר"ה נט, ג ואילך).
 לירושלים: ראה לקו"ת שם ס, ב.

נה

עש"ק פי לך לך: להעיר דאזותיות כפולות הם בסוד הגאולה כ"ך בו נגאל א"א מאור
 כשדים שנאמר לך לך כו' (פדר"א פמ"ח. במדכ"ר פי"ח, כא. יל"ש לך לך רמו סד. של"ה קעד,
 ב). ע"ד עסקא דשבתא כפול (אוה"ת לך לך (כרך ד) תרעד, א ואילך. ד"ה ויאמר גו' לך לך.
 תרכ"ז).

ז' מ"ח: בוח"ב הוספות (ערה, א): ומאלול כו' עד שיחא יומין בחשון עד דיהדרון בי"ג
 מחובייהו ויתכפר להון. ואולי יש לבאר זה עפמשנ"ת בנוגע לאלול דאז אומרים "בקשו פני את
 פניך ה' אבקש" וכן העלי' לרגל היא לראות את פני ה' וכן תשו"ע (עיין לקו"ת ד"ה כי תצא
 — השני — וביאורו).

ז' מ"ח .. הסתיימה השיבה הביתה מן העליה לרגל: שאז "יגיע אחרון שבישראל לנהר

נה: תרגום חפשי. המו"ל.

שלום וברכה!

עם בואנו מחודש תשרי, וביום שבו — בזמן שבית המקדש היה קיים — הסתיימה השיבה הביתה מן העליה לרגל לבית המקדש שבחג הסוכות זמן שמחתנו,

אחת המטרות העיקריות של העליה לרגל היא, שכאשר היחיד חוזר ויורד מהעליה לבית המקדש לביתו ולחיו הרגילים, "עלה" את הירידה הזו ויהפוך את הימים השגרתיים לימים של "רגל", ימים טובים, המלאים במעשים טובים. דבר זה מתחוק בשנת "הקהל", וכדי להדגיש זאת מן הראוי מאוד שיקבל כל אחד על עצמו להוסיף בקיום דבר מצוה אחד ואחד בכל יום, ללמוד ענין בפרשת השבוע

ובמיוחד בשנה (כמו השנה) של "הקהל", כאשר עלו לרגל "כל ישראל גוי האנשים והנשים והטף",

ודאי הדבר שכל יהודי, "האנשים והנשים והטף", צריך מיד, בזריזות המתאימה, "לפרוק את המטען" ולהתחיל להשתמש בחיי יום יום, במלוא המדה, ברכוש הרוחני הגדול שבו הצטייד במשך חודש תשרי בכלל,

פרת (שהוא מקום ישוב היותר רחוק מירושלים) — תענית י, א. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס קיז. וראה ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז, שעד שבעה בחשון "הי' דומה להם כאילו הם עדיין בא"י עסוקים בעניני הרגל". ומש"כ שם: ואע"ג דהשתא כו' לשון כו' — עפמש"כ אדה"ז בשו"ע שם: ואף כו' גם היום כו', י"ל דמתורצת כזה קושית הש"ך, דאין זה רק לשון כו', אלא הענין דעסוקים בעניני הרגל*.

שנת הקהל: דאז ה"לך לך" דהליכה (וחזרה) דרגל היא דכל ישראל אנשים נשים וטף. זמן שמחתנו: לשון רבים — ראה לקו"ת שמע"צ פח, ד ואילך.

"כל ישראל .. והטף": וילך לא, יא"ב. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רמה ואילך. בזריזות המתאימה: ראה אגה"ק סכ"א.

"לפרוק את המטען": ראה שיחת שמע"צ ה'תש"ז — נעתקה בהקדמה לקונטרס שמע"צ-שמח"ת ה'תשי"א (קונטרס פה).

ברכוש הרוחני .. הצטייד במשך חודש תשרי: חודש השביעי, שהוא משובע בכל (ויק"ר פכ"ט, ה (וגם בגשמיות — גתות). וראה ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תשי" בתחלתו, ומשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה (כש"ט — הוצאת קה"ת — הוספות סי' לא. וש"נ). וראה אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. ברכה ס"ע א'תחסו ואילך. ד"ה צהר תעשה תש"ב פ"ג. ועוד.

(* וראה לקו"ש ח"כ ע' 54 ואילך. ע' 367 ואילך. המו"ל.

החל מראש-השנה, דרך עשרת ימי תשובה, יום הכפורים, חג הסוכות, ובפרט בסיומו וחזרתו — שמיני עצרת ושמחת תורה.

מתוך שמחה של תורה, ולאחד בשמחה זו את כל בני ישראל האנשים הנשים והטף.

שהרי זו אחת המטרות העיקריות של העליה לרגל (כפשוטה, וכן במשמעותה הרוחנית, אף בחוץ לארץ ובזמן הגלות, בזמן המתאים) — שכאשר היהודי חוזר ויורד מן העליה לבית המקדש, איש איש לביתו ולחיו היום-יומיים הרגילים, "יעלה" את הירידה הזו עד לעליה גדולה ביותר, על ידי כך שיהפוך את ביתו ואת כל סביבתו למקום שעליו אומר הקב"ה, כשם שאמר על המשכן ובית-המקדש, "ושכנתי בתוכם",

אתר החכמה

ועל ידי כך שיהפוך את ימיו ה"שיגרתיים", "כל הימים אשר אתם חיים", לימים של "רגל", ימים טובים, עם מילויים במעשים טובים (מצוות), החל בתורה — "אין טוב אלא תורה",

ומובן שכל זה נעשה מתוך שמחה, שמחה אמיתית, בהתאם לציווי "עבדו את השם בשמחה", בשמחה ובטוב לבב,

בסיומו וחזרתו: שהכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א). אחת המטרות העיקריות של העליה לרגל: ראה גם תוד"ה כי מציון — ב"ב כא, א. "יעלה" את הירידה וכו': ע"ד המבואר בכ"מ בענין ירידה צורך עלי'. "ושכנתי בתוכם": תרומה כה, ח. וראה של"ה (סט, א. ובכ"מ). ר"ח שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו.

"כל .. חיים": ל' הכתוב בפרשת הקהל (וילך שם, יג). במעשים טובים (מצוות): ראה תו"א צ, ג. שערי אורה שם. "אין טוב אלא תורה": אבות פ"ו, ג.

מתוך שמחה: ראה רמב"ם סוף הל' לולב. ס' העיקרים מ"ג פל"ג. שער המצות (להאריז"ל) בהקדמתו. תניא פכ"ו. סידור רפא, ד. המשך תער"ב ח"ג ע' ארסא ואילך. ובתו"א (תולדות כ, ב): פכ"ו. סידור רפא, ד. המשך תער"ב ח"ג ע' ארסא ואילך. ובתו"א (תולדות כ, ב): האריז"ל ה' שמח מאד בעשיית המצוות ולזה זכה לרוה"ק. השייכות לרוה"ק — ראה ירושלמי סוכה דפ"ה, ונת' בלקו"א להה"מ ד"ה וסוכה תהי' (בהוצאת קה"ח — סרנ"ט סו), סע"ג ואילך)).

בהתאם לציווי: תהלים ק, ב. וראה זח"ג נו, א, הובא ונת' ברשימות הצ"צ לתהלים עה"פ. וראה ד"ה עבדו את ה' בשמחה, תרצ"ט (בסה"מ תרצ"ט ע' 94). בשמחה ובטוב לבב: שייכותם — ראה אוה"ת תבוא (ע' תחשו ואילך). ד"ה אלקים א-לי, תש"ג.

דבר שהוא מתאים ל"חותם" וסיום מועדי תשרי – זמן שמחתנו
 ושמחת-תורה, ימים שהם מקור בלתי נדלה לשמחה של תורה ומצוה, לכל
 ימי השנה כולה, ובמיוחד בשנת "הקהל", בשביל כל אחד מ"כל ישראל,
 האנשים הנשים והטף", אצל כל אחד לפי אפשרויותיו, ובמלוא המדה,
 "כדבעי למיעבד", "בכל מעשיך ובכל דרכיך".

★ ★ ★

כדי לחזק ולהדגיש יותר את העובדה שכל בני ישראל מהווים "הקהל"
 (בה' הידיעה), קהל אחד,

היה מן הראוי ומן הרצוי מאד, שנוסף על עבודת השם המלאה של כל
 אחד בהתאם לכשרונותיו ואפשרויותיו המיוחדים, יקבלו כל אחד ואחת על
 עצמו, בלי נדר, להוסיף בקיום דבר-מצוה אחד ואחיד – בכל יום מימי
 השנה ובשמחה – דבר שהוא שוה לכל נפש: ללמוד ענין מפרשת השבוע
 ולתת לצדקה (בימי ערב שבת וחג – גם עבור השבת והחג), ומה טוב –
 במספר של עשרה, בהתאם לעשרה הסוגים המרכיבים יחד את ה"הקהל"
 של בני ישראל,

"כדבעי למיעבד": ראה כתובות סז, רע"א.
 "בכל מעשיך ובכל דרכיך": ראה רמב"ם הל' דעות ס"ג. טוש"ע או"ח סרל"א. שו"ע
 אדה"ז סקניו ס"ב. וצע"ק שבשו"ע אדה"ז שם השמיט "כל מעשיך יהיו לש"ש" (אבל מציין
 בפנים לעיין באדר"נ פי"ז וכח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם "בכל דרכיך
 דעהו").
 (בה' הידיעה): ע"ד ראב"ע לשלח טו, טו. ומעיקרא ל"ק מהא דלויים וכו' לא איקרי
 קהל (הוריות ו, ב).
 קהל אחד: ראה בארוכה מכתבי: עש"ק ח"י אלול, ימי הסליחות ה'תשמ"מ, בין יום
 הכפורים לחג הסוכות תשמ"א*.
 כל אחד .. ואפשרויותיו: כנ"ל בכתובות.
 ללמוד .. לצדקה: שייכותם זל"ז – ראה תו"א בתחלתו (נעשה מוחו כו'). ובארוכה
 במכ" כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (נדפס בסה"מ תש"ט ס"ע 18 (השני) ואילך).
 במספר של עשרה: ראה גם שיחת יום ד', כ"ח תשרי תשמ"א** סי"ג.
 לעשרה הסוגים .. בני ישראל: ר"פ נצבים. לקו"ת ר"פ נצבים (מזח"ב פב, א).

(* נדפסו לעיל מכתבים נב. נג. נד. המו"ל.

(** נדפס בלקו"ש חכ"ד ע' 323. המו"ל.

והרי על התורה נאמר: "פקודי השם ישרים, משמחי לב", וכך גם לגבי צדקה.

★ ★ ★

הנקודה המרכזית והתמציתית של כל האמור: ליישם ולהדגיש בחיי יום של שנת "הקהל" את השמחה, שמחה של תורה ומצוה ועבודת השם, ולאחד בזה את כל בני ישראל, ^{אוצר החכמה} "האנשים והנשים והטף", לאחדם ב"קהל גדול", והשמחה פורצת גדר — כולל את הגדרים של הגלות.

★ ★ ★

הרי רואים בגלוי שהעולם נע ונד ומזדעזע, מפעם לפעם יותר ויותר, מאידך, בני ישראל, "עם לבדד ישכון", הם, יחד עם זה, כפי שקראנו בפרשת וזאת הברכה בשמחת-תורה — ברבים ובפרהסיה ובשמחה רבה: "וישכון ישראל בטח בדד גו', אשריך ישראל מי כמוכה, עם נושע בהשם, מגן עזרך".

ויהי רצון שביצוע כל האמור, נר מצוה ותורה אור, ובשמחה, יאיר את חושך הגלות, ושיהיה "כימי צאתך מארץ מצרים" — שבימים אלה,

---

על התורה נאמר — "פקודי .. לב": תהלים יט, ט. טושו"ע אר"ח ר"ס תקנ"ד. וכך גם לגבי צדקה: ראה ס' העיקרים שם. סידור שם: ובצדקה ובג"ח כתיב ג"כ (ראה טו, י) לא ירע לבכך בתתך כו' כי צ"ל השפע והחסד בשמחה וטוב לבב. שמחה .. ולאחד: להעיר מתענית כב, א. כש"ט סנ"ח, ערב. והשמחה פורצת גדר: המשך שמת תשמ"ת תרנ"ז ע' 49 ואילך. שהעולם נע ונד: שזה מכריח הוספה בתומ"צ שעליהם העולם עומד ומגדיל שמחת התומ"צ כיתרון האור כו'. וראה תניא פל"ג. "עם לבדד ישכון": בלק כג, ט. וראה אר"ת להה"מ עה"פ (בהוצאת קה"ת — מח, א ואילך).

בפרשת וזאת הברכה: לג, כח-כט.
בטח בדד: ראה סנהדרין קד, א. פרש"י עה"פ.
נר .. אור: משלי ו, כג.
"כימי .. מצרים": מיכה ז, טו.

האחרונים של הגלות, כבר "לכל בני ישראל היה אור במושבותם", בכל מקום בו נמצא יהודי, שהרי כל יהודי הוא "עמך וצאן מרעיתך" – "עם נושע בהשם",

ובמהרה בימינו ממש תקויים ההבטחה: ציון במשפט (תורה) תפדה ושביה בצדקה – בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת הצלחה בכל הנ"ל

מנחם שניאורסאהן

נו

"בעשתי עשר חודש באחד לחודש"

ב"ה, יום ג' פ' בא,

ר"ח שבט, ה'תשמ"א

ברוקלין, נ.י.

לכל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

"לכל ... במושבותם": בא י, כג.

"עמך וצאן מרעיתך": תהלים עט, יג.

ההבטחה: ישעי' א, כז.

במשפט (תורה): לקו"ת ר"פ דברים. ע"פ ת"א לוישב מ, יג.

נו

פ' בא, ר"ח: להעיר דכפ' בא נאמר התודש הזה גוי מצוה לקדש חדשים.

ר"ח: מעלתו ואפילו לגבי שבת ראה פע"ח ש' ר"ח. נתכאר באוה"ת בראשית כה, ב

ואילך.

ר"ח שבט: ראש השנה לאילנות לדעת בית שמאי (ר"ה בתחלתה). וראה לקו"ש ח"ו (ע')

70 ואילך) ביאור שיטות ב"ש וב"ה.

שלום וברכה!

בעמדנו ביום שלישי שהוכפל בו כי טוב, פי' דולכל בניי היי אור במושבותם, בעשתי עשר חודש באחד לחודש, שנת הקהל את העם האנשים

והנשים והטף (אפילו קטני קטנים) גוי' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת,

---

בר"ח שבט "הואיל משה באר את התורה הזאת". הדבר צריך לפעול שבחינת משה רבנו ע"ה שישנה בכל נפש תתחיל בחיות ואור חדש לבאר את התורה הזאת באופן של שלימות התורה, עד שמקהיל ועושה את כולם קהל אחד — שלמות העם — לעשות את דברי התורה הזאת.

ומיוסד על תורת הבעש"ט הידועה, אשר כל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע הוא הוראת הנהגה בעבודת השם,

הרי בכל אחד מהפרטים האמורים — הוראה ברורה לכל אחד ואחת בעבודת הבורא ית', שהיא תוכן כל ימי חייו עלי

אדמות, שהרי הלכה ברורה וערוכה היא בשולחן ערוך: כל מעשיך יהיו לשם שמים ובכל דרכיך דעהו:

בעשתי עשר חודש באחד לחודש — מזכיר המקרא מלא שדיבר הכתוב

ביום שלישי .. טוב: ראה קדושין מ, א. פיה"מ להרמב"ם פאה בתחלתה. אוה"ת בראשית (לג, א ואילך). שם משפטים (א'קנז. א'קסא ואילך). מכ' כ"ק אדנ"ע בסה"מ תש"ט ע' 18. מכ' ומאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהקונטרס שם. ועיין פרש"י לבראשית (א, ז) בסופו — דגם העבר נעשה טוב.

דולכל .. במושבותם: בא י, כג.

בעשתי .. לחדש: דברים א, ג. וראה ג"כ מכ' ר"ח שבט תשכ"ה (לקו"ש ח"ו ע' 266).

הקהל .. הזאת: וילך לא, יב. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רמה ואילך.

(אפילו קטני קטנים): ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ שם, יג. גו"א (לפרש"י עה"ת) עה"פ

שם, יב. חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תריב "נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל אז

בנולד שרוב כלו חדשיו" — וצע"ג שעפ"ז גם קודם שיצאו מכלל נפל ודאי שצריך להביאם

שה"ז ספק בקיום מ"ע מה"ת — ועד"ז הוא בכלי יקר עה"פ שם, יב. ומירושלמי ריש חגיגה:

ואין קטן גדול מטף (בתמי") — משמע דעכ"פ בלא הגיעו לחינוך קאי.

תורת הבעש"ט: כתר ש"ט (הוצאת קה"ת — בהוספות) סי' קכח, וש"נ.

בשולחן ערוך: אורח חיים סרל"א. וראה שו"ע אדה"ז חאו"ח סקנ"ו, ס"ב.

בתורת חיים (הוראה בחיים), אשר אז הואיל (התחיל) משה באר את התורה הזאת,

זכרון אמתי – ועד שיפעול בהנוגע למעשה שהוא העיקר, היינו שבחיי משה רבינו ע"ה שישנה בכל נפש מבית ישראל תתחיל בחיות ואור חדש לבאר את התורה הזאת – כמו שקבלה משה מסיני, כי לא תהי מוחלפת ונצחית היא בכל פרטי – שלימות התורה,

ולבארה באופן שהוכפל בו כי טוב – טוב לשמים וטוב לבריות – שמבארה לכאוי"א שיכול להגיע אליהם, אפילו אלו הנקראים בשם בריות בעלמא, כי אין נראית בהם כל מעלה, מבארה מתאים להציווי ואהבת לרעך כמוך – עד שיפעול בהם במעשה בפועל,

עד שמקהיל ועושה את כולם קהל אחד לעשות את כל דברי התורה הזאת – האנשים והנשים והטף – שלימות העם,

ואף שהחושך יכסה ארץ, חושך ליל הגלות – הרי כימי היות בניי בגלות הראשון, שעוד קודם בוא הגאולה הרי לכל בניי היי אור במושבותם, הנה כן תהיי לנו גם עתה עיי לימוד תורתנו, תורה אור וקיום מצותי – נר מצוה

הואיל .. הזאת: דברים א, ה. וראה אוה"ת ויצא רו, ב ואילך. תתסא, ב ואילך. הואיל (התחיל): פרש"י שם.

שבחיי משה .. ישראל: תניא רפמ"ב. וראה זח"ג רטז, ב. שם רעג, א. תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).

כי לא תהי מוחלפת: עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. הל' מלכים פי"א סוף הי"ג. פיה"מ סנה' פ' חלק יסוד התשיעי.

ונצחית היא: תניא רפי"ז. וראה לק"א להה"מ סי' ד (הוצאת קה"ת). בריות בעלמא: תניא פ' לב.

ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. וראה תניא שם. קונטרס אהבת ישראל. וש"ג.

שמקהיל .. קהל אחד: ראה בארוכה מכתבי עש"ק ח"י אלול, ימי הסליחות ה'תש"מ.

בין יום הכפורים לחג הסוכות, ז' מ"ח ה'תשמ"א* וש"ג.

שהחושך יכסה ארץ: ישעי' ס, ב.

תורה אור .. נר מצוה: משלי ו, כג.

(* נדפסו לעיל מכתבים נב. נג. נד. נה. המו"ל.

ובמיוחד בארצנו הקדושה – בתוספת מצות התלויות בארץ, ארץ

אשר

"תמיד עיני ה"א בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"^{אוצר החכמה}

תמיד עיני ה"א בה – בכל ארצנו לגבולותיי שקבע ה' אלקינו בנחלת
עולם לעם עולם, שלימות הארץ.

וכאמור – המעשה הוא העיקר – בהוספה בלימוד התורה (הנגלה
והחסידות) והידור בקיום מצותי – ע"י כאו"א מעמנו האנשים והנשים
והטף, שיקויים בכל אחד מהם ושכנתי בתוכם – בתוך כל אחד.

והקב"ה עוזר את כאו"א, אנחנו עמך וצאן מרעיתך, עזר נפלא גדול
ורב – כמבואר בהמשך "באתי לגני, השיי"ת" שניתן ללמדו ברבים בעשירי
בשבט, ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר.

בכבוד ובברכה להצלחה בכ"ז
וחודש טוב ומבורך בכל

מנחם שניאורסאהן

"תמיד .. שנה": עקב יא, יב.
ושכנתי .. אחד: תרומה כה, ח. וראה של"ה סט, א. ועוד. וראה סה"מ תש"ח ע' 132
ואילך.

והקב"ה עוזר: ראה קידושין ל, ב. תניא פי"ג. סידור עם דא"ח רלו, ב.
אנחנו .. מרעיתך: תהלים עט, יג.
בעשירי בשבט: יום ההסתלקות שלו (ימים אחדים לאחר פרסום המאמר). ועיין שם
בסיום וחותם המאמר (ספ"ה): הגה האדם אשר נותן איזה חשבון לנפשו כו'.
טוב ומבורך: ראה ד"ה החודש הזה תרכ"ו (סעיף יב).

נז

"טוב לב משתה תמיד"

בי"ה, יום ג' פרשת צו,
י"א אדר שני, ה'תשמ"א.
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ימים ספורים לפני חג הפורים — עתה הזמן המתאים ביותר
לזרוז שוב, את עצמנו ואת כל היהודים שמסביבנו, באשר לכל הקשור עם

**חג הפורים הנוכחי חל ביום
הששי בשבוע — יום בו נברא
האדם הראשון; השבוע היא
פרשת צו — ציווי וזירוז "מיד
ולדורות"; השנה — שנת**

חג הפורים, ובמיוחד עם הקווים
האופייניים המיוחדים של פורים
בשנה הנוכחית.

**חג הפורים הנוכחי חל ביום
הששי בשבוע, היום בו נברא**

יום ג': שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב לבריות — ראה פרש"י עה"פ בראשית
א, ז. קידושין מ, א. פיה"מ להרמב"ם פאה בתחלתה. אוה"ת בראשית לג, א ואילך. ועוד.
י"א אדר: שאז מתחילים בקריאת המגילה (מגילה בתחלתה). ונפק"מ גם עתה ובכ"ל
מקום ראה טושו"ע או"ח סתרפ"ח ס"ז. וראה אוה"ת מג"א (הוספות) ע' מג ואילך. ד"ה מגילה
נקראת, תרכ"ז, תרכ"ט. לקוטי לוי"צ על מחז"ל ע' קסה ואילך.
אדר שני: להעיר מירושלמי מגילה פ"א ה"ה: אותה השנה (שנעשה בה הנס) היתה
מעוברת, אלא שדעת הבבלי משמע לא כן (מדלא הכיאו בסוגיא זו להכריע הדין). ולהעיר
משער הפסוקים להאריז"ל ר"פ ואתחנן.
ימים ספורים: בזמן שהן עוברין בשמחה נקראין אחדים (פס"ז עה"פ שמות ב, כג).
ביום הששי בשבוע .. נברא אדם הראשון: בראשית א, כז.

נז: תרגום. המו"ל.

אדם הראשון שקרא .. כל הבריאה .. להכתרת הקב"ה כמלך העולם: זה"ג ס"פ אמור.
את כל הבריאה כולה להכתרת
הקב"ה כמלך העולם, ומשום כך
נאמר אף אנחנו בפורים זה: "ה'
מלך גאות לבש".

השבוע היא פרשת צו,
שמשמעותה היא — ציווי וזירוז
"מיד ולדורות", כך שיום
הפורים והשפעתו יתקיימו הן
מיד והן לדורות, "בכל דור ודור
— וזכרם לא יסוף מזרעם".

והשנה היא שנת ה'תשמ"א,
שנת הקהל, שבה (כשבית המקדש
היה קיים), בראשיתה, מיד בחג
הסוכות, הקהילו את כל בני

ישראל, "האנשים והנשים והטף", עד לקטני קטנים, בבית המקדש כדי

"הקהל". ההכנות לפורים צריכות
לשאת את האופי של שלושה
דברים גדולים אלו. יש להכליל
רבים ביותר, ומכל הסוגים,
ובמיוחד ילדים, במצוות הפורים
ובהכנות. ענין נוסף בקביעות
"פורים" בשנה זו, שבירושלים
נמשך חג הפורים ביום הראשון
של אחריו. בני ישראל קיבלו על
עצמם לזכור את ירושלים.
לפיכך, מן הראוי שיהודים בכל
מקום יסיפו ביום ראשון עונינים
של שמחה: לשמח יהודים מתוך
אהבת ישראל, ואם מתאים —
ל"הקהל" ילדי ישראל.

אדם הראשון .. שקרא .. כל הבריאה .. להכתרת הקב"ה כמלך העולם: זה"ג ס"פ אמור.
פר"א פי"א.

ומשום כך נאמר אף אנחנו בפורים זה: "ה' מלך גאות לבש": כ"שיר של יום" — ר"ה
(לא, א) מס' תמיד בסופה ובמפרשים שם.

"ה' מלך גאות לבש": תהלים מזמור צג, א. ולהעיר מתור"א מג"א ושערי אורה ד"ה
יביאו לכוש מלכות.

צו .. ציווי וזירוז "מיד ולדורות": תו"כ כאן (הובא בפרש"י ריש פרשתנו). וראה אוה"ח
הקדוש פרשתנו (ו, ב): ובדרך רמז תרמוז כל הפרשה על גלות האחרון כו' והודיע למשה לזרז
לישראל כו', עיי"ש. וראה או"ת להה"מ ריש פרשתנו.

"בכל דור ודור — וזכרם לא יסוף מזרעם": אסתר ט, כח. וראה רמב"ם סוף הל' מגילה.

הקהל .. בחג הסוכות, הקהילו את כל בני ישראל, "האנשים והנשים והטף": וילך לא, יב

יב. ובארוכה — רמב"ם הל' חגיגה פ"ג.

לקטני קטנים: ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ שם, יג. גו"א (לפרש"י עה"ת) עה"פ שם, יב.

חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תריב "נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל או כנולד
שכלו רוב חדשיו" — וצע"ג שעפ"ז גם קודם שיצאו מכלל נפל ודאי שצריך להביאם שה"ז
ספק מ"ע מה"ת — ועד"ז הוא בכלי יקר עה"פ שם, יב. ומירושלמי ריש חגיגה: ואין קטן גדול
מטף (בתמי") — משמע דעכ"פ בלא הגיעו לחינוך קאי. ובפרש"י עה"פ שם: והטף למה באו

להשמיע באזניהם פרשיות מן התורה ובאופן שהדבר ישפיע על כל הימים להיות "ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

יהיו נא, איפוא, באופן כזה גם ההכנות לפורים, וחג הפורים בכלל ועל כל פרטיו, כך שכל אחד ואחת יקבלו על עצמם את כל זה מיד ולדורות, החל מן הענין היסודי שכל דבר שקשור עם מלך העולם (ותורתו ומצוותיו) הרי, בלשון מגילת אסתר, למרות שעדיין אנו עם "מפוזר ומפורד בין העמים" בכל זאת – "מנער ועד זקן טף ונשים" – "לא יכרע ולא ישתחוה", תוך עמידה גאה באמת בכל עניני יהדות,

ולהשפיע בכיוון האמור על כל יהודי שאפשר להגיע אליו, "הקהל את העם, האנשים והנשים והטף", לעשות מכולם קהל אחד כדי לשמור "את כל דברי התורה הזאת", החל במצוות הפורים: קריאת המגילה, אמירת "ועל הנסים", משלוח מנות ומתנות לאביונים, סעודת פורים ושמחת הפורים.

★ ★ ★

לתת שכר למביאיהם, היינו שע"פ פשט (ובש"ס – חגיגה ג, א) תיכף שנולד מחוייבים להביאו. ואולי י"ל – לא כהקס"ד משום דספק (נפל) לחומרא, כ"א בתורת ודאי, ואפילו נולד לח' ולא גמרו שעריהם וצפרניו (ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ל ס"ח) – כי חד טעמא בכל הטף – לתת שכר למביאיהם.

ישפיע על כל הימים: כלשון הכתוב (וילך שם) כל הימים גו'.

"ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת": וילך שם.

"מפוזר... מנער... לא יכרע: אסתר: ג, ח. ג, יג. ג, כ.

על כל יהודי: גם על אלה ה"נקראים בשם בריות בעלמא" – כמוך (תניא פל"ב) –

טוב לבריות.

"הקהל... קהל אחד: ראה בארוכה מכתבי עש"ק ח"י אלול, ימי הסליחות ה'תש"מ; בין

יום הכפורים לחג הסוכות שנה זו*.

במצוות הפורים: ראה לקו"ש ח"ד ע' 1283. קריאת התורה – אינה ביחיד.

ושמחת הפורים: כולל איסור הספר ותענית.

הוספה לאחר זמן:

(העירני ח"א מתויו"ט למגילה פ"א מ"ג: וטף לא באו אלא כדי ליתן שכר למביאיהן

.. וא"כ אפי' הוא קטן כמות שהוא יש שכר למביאיהם ומביאין אותו.

(* נדפסו לעיל מכתבים נב. נג. נד. המו"ל.

במלים ברורות ומעשיות: לחזק ולהרחיב את ההכנות לפורים באופן שכל יהודי, מנער ועד זקן וטף ונשים, יקיים את עניני הפורים במלוא המדה,

ולהכליל בתוך האמור – קיום מצוות הפורים וכן עשיית ההכנות האמורות – גם ילדים, ילדים רבים, כל הילדים, ילדים וגם ילדות. ומובן מאליו – לאפשר ולספק לכל יהודי הנמצא בתנאים מיוחדים (בצבא, בתי זקנים, בתי יתומים, בתי מרפא ובתי סוהר) שיוכל לקיים את הפורים כאמור לעיל.

עוד ענין קשור במיוחד עם חג הפורים הנוכחי: כשחג הפורים חל ביום ששי הרי בירושלים עיר הקודש נמשך חג הפורים, לגבי כמה וכמה ענינים, ביום הראשון שלאחריו: סעודת פורים, שמחת פורים, משלוח מנות וכו'.

מיד בראשית תקופת הגלות, עם חורבן בית המקדש הראשון, קיבלו בני ישראל על עצמם שלא לשכוח את ירושלים, לזכור אותה, ולהעלותה על ראש כל שמחה, כפי שאומר דוד נעים זמירות ישראל, בספר התהלים.

לפיכך היה מן הראוי והנכון וטוב מאד שיהודים בכל מקום יוסיפו

ולהכליל בתוך האמור .. גם ילדים: בנוגע לקריאת המגילה ראה שו"ע או"ח סתרפ"ט ס"י: מנהג טוב להביא קטנים וקטנות לשמוע מקרא מגילה. כל הילדים: וכשאשה המעוברת עושה בהכנות לפורים ובמצוות פורים כדבעי, הרי גם העובר עושה, כי ירך אמו הוא (גיטין כג, ב. וש"נ).

כשחג הפורים חל ביום ששי הרי בירושלים עיר הקודש נמשך חג הפורים .. ביום הראשון שלאחריו: שו"ע או"ח סתרפ"ח ס"ו (וראה נ"כ השו"ע שם. וש"נ). – ואף שמתנות לאביונים הן ביום קריאת המגילה (כועש"ק) – כתבו כמה אחרונים שבאם מאיזה סיבה לא קיימה אז – יקיימנה ביום א'. ולכאורה בכל אופן צ"ל כן, כיון שסועד באותו היום סעודת שמחת מצוה, עפמש"כ ברמב"ם ובשו"ע אדה"ז סוף הל' יו"ט – אע"פ דלא נהגו להזמין לסעודה (ראה משנה ברורה שם).

בירושלים: ובכל כרך המוקף חומה (שו"ע שם). כפי שאומר דוד .. בספר התהלים: קלז, ה"ו. וראה כש"ט (הוצאת קה"ת) סת"כ. נעים זמירות ישראל: ש"ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ב, ד (בתחלתו), שאמר ה"זמירות (בשם כל) ישראל".

ביום ראשון פרשת שמיני ענינים רבים של שמחה: בדברי תורה (שהם הרי משמחי לב), לשמח יהודים מתוך אהבת ישראל, ואם מתאים ונחוץ – על ידי משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, ובמיוחד על ידי כנסים לחיזוק היהדות מתוך "ירושלים", יראה שלימה (את ה').

במיוחד – כנסים ו"הקהל" של ילדי ישראל, שכל אחד מהם אף העוללים והיונקים, נמנה על "צבאות ה'".

וכל זה מתוך שמחה אמיתית – וכאמור בסיומו של שולחן-ערוך, אורח חיים, הלכות פורים: "טוב לב משתה תמיד",

ועל ידי כל האמור להתאחד עוד יותר עם ירושלים, שאליה אנו מפנים את פנינו מדי יום בכל תפלה: "והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת", אותה בחר הקב"ה והנחילה לכל אחד מישראל ולכל ישראל – לנצח, נחלת עולם.

ויהי רצון שכשם שבימי מרדכי ואסתר הרי "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", כפשוטם של דברים וככל פירושי חכמינו ז"ל בזה – כן תהיי לנו,

---

בדברי תורה (שהם הרי משמחי לב): תהלים יט, ט. טושו"ע או"ח ר"ס תקנד. משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים: ככירושלים – ראה לעיל. כנסים .. ו"הקהל": ולהעיר מ"כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד", "לך כנוס את כל היהודים" (היפך קיטרוג "מפורז ומפורד"), "להקהל ולעמוד על נפשם", "גקהלו היהודים" ועוד – אשר כמגלה. – והתורה (גם מלשון הוראה) היא נצחיית והנ"ל כהדגשה "ביום אחד" זה – פורים דבר בעתו. "ירושלים", יראה שלימה: כ"ר פנ"ו, י. תוד"ה הר – העניית טז, א. וראה לקו"ת ר"ה ס, ב. ועוד.

(את ה'): יר"ע (לקו"ת במדבר יג, ב. ועוד).
 "טוב .. תמיד": משלי טו, טו. וראה פי' לס"ח סי' תסב.
 "והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת": מ"א ח, מד. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח רסצ"ד.
 "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר": אסתר ח, טז.
 פירושי חכמינו ז"ל: מגילה (טז, ב) ועוד. דרושי דא"ח עה"פ.

ויהא "מסמך גאולה לגאולה", שמיד לאחר גאולת פורים תבוא
הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, שתהיי "כימי צאתך
מארץ מצרים",

ולפני כן, כבר עתה: "ואנחנו עמך וצאן מרעיתך – נודה לך לעולם,
לדור ודור נספר תהלתך".

בכבוד ובברכת הצלחה בכל הנ"ל
ובברכת פורים שמח

מ. שניאורסאהן

5882227

אוצר החכמה

"מסמך גאולה לגאולה": מגילה ו, סע"ב, ובפרש"י. ולהעיר שענין זה נוגע במיוחד
בשנה מעוברת (כבשנה זו) — כי בכדי ל"מסמך גאולה לגאולה" קורין את המגילה באדר שני
דוקא, הסמוך לניסן.

"כימי צאתך מארץ מצרים": מיכה ז, טו.

"ואנחנו עמך .. נספר תהלתך": תהלים עט, יג.

וצאן מרעיתך: ראה אסת"ר ספ"ט ש"קול גדול כגדיים וטלאים" ביטל הגזירה. נת'
בתו"א סד"ה ותוסף אסתר. וראה סליחה דתענית אסתר סד"ה אדם בקום "קטני קודש זרע".
פורים שמח: ועד לאופן — כציווי חז"ל (מגילה ז, ב) חייב אינו לבסומי בפוריא עד
דלא ידע (יותר מכמועדים לשמחה). וראה ד"ה זה בתו"א (ובשערי אורה צט, א), אוה"ת, סה"מ
עטר"ת ("חייב אינו לבסומי בפוריא הוא תענוג הנפש בפנימיות התורה ובבחי' אה"ר
בתענוגים"), סה"מ תש"ח. ועוד.

נח

בעת עריכת "חשבון צדק"

ב"ה, ערב חיי אלול, ה'תשמ"א
שנת הקהל,
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

חודש אלול הוא, כידוע, חודש של חשבון הנפש על כל השנה החולפת,
כדי לתקן ולהשלים את הדרוש, וכדי להבטיח שהשנה החדשה, הבאה עלינו

ועל כל ישראל לטובה, תהיה
טובה (עוד) יותר, ובהרבה, בכל
עניני חיי התורה היום-יומיים,
הן בקשר לאדם עצמו והקרובים
אליו, והן בקשר לכל הסביבה.

**מדוע אסור "לגרוע" מערך
פעליו הטובים בעת עריכת
"חשבון צדק"? מדוע אסור
"להוסיף" על מצוות התורה?
לכאורה הדבר סותר את דרישת
התורה "בכל מאודך" שפירושו;**

מובן שהחשבון האמור

ערב חיי אלול: זמן הכנה לחיי אלול, ע"ד מרז"ל מי שטרח בע"ש יאכל כשבת (ע"ז ג,

(א)

חיי אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורכנו הזקן
(בשנת קה"ת) — ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך.
חודש אלול .. חודש של חשבון הנפש: ראה סה"מ אידיש ע' 75. שם ע' 129. וראה
לקוטי מהרי"ל הלי' ימים נוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (תצא כא, יג) ובכתה גוי' ירח ימים
(וראה גם אוה"ת נ"ך כרך ב ס"ע אינ' וכשנה"ג שם). טור או"ח ר"ס תקפא.
לכל הסביבה: שהרי כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כו' (שבת נד, ב. ע"ז יח, א.
שבועות לט, סע"א ודיש ע"ב). ומזה מובן למי שיש בידו לזכות את הרכיבם.

נח: תרגום. המו"ל.

ללא הגבלה? אלא שאדם אינו מסוגל להיות אובייקטיבי ביחס לעצמו וגם ביחס לזולת. גם בענין של "ואהבת לרעך כמוך" צריך להיות חשבון צדק, שתהיה "אהבה שאינה תלויה בדבר". יחד עם זאת אסור להוסיף כי עלול להיות שבגלל אהבה ימנע מלהוכיח את חברו, וכיוצא בזה.

חייב להיות "חשבון צדק": לא פחות ולא יותר (לא להגזים ולא להפחית), כדי שהתיקון יהיה בשלימות, וכן שהתוספת הצריכה לבוא בשנה החדשה, בהתאם לציווי: "מעלין בקודש", תהיה אף היא בשלימות. כך גם באשר למצוות וקיומן, שהחשבון נערך הרי בקשר אליהן, נצטוונו: "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו".

אך לכאורה לא מובן כ"כ הדבר: נכון, אמנם, שאם האדם יגזים בהערכת הישיגיו במשך השנה החולפת וטעותו תהיה בכיוון ההפריזה היתירה, עלול הוא להגיע לידי כך שלא ישלים את אשר לא עשה ולא יחזור בתשובה על מה שפגם (נוסף לכך שיגיע לידי תחושת גאווה ויהירות בגלל הערכתו העצמית המוגזמת), אך מה רע יהי בכך אם יפחית בחשבוננו מערך פעליו הטובים, והרי התוצאה תהיה – "תוסף עליו", תוספת של מעשים טובים, וממילא תהיי גם התוספת של "מעלין בקודש" גדולה יותר?!

פחות מובן הדבר באשר לקיום המצוות: מדוע חל האיסור של "לא תוסף עליו", כאמור. ובמיוחד הרי סותר הדבר, לכאורה, לדרישת התורה:

"חשבון צדק": להעיר מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר (בשם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ג"ע): אזוי ווי מען דארף וויסן די חסרונות, אזוי דארף מען וויסן די אייגענע מעלות – לקו"ד כך ד תקפא, א. וראה גם סה"מ תרפ"ח ע' קצט. "היום יום" ס"ע קו. לא .. יותר: להעיר מפרש"י עה"ת (נשא ז, פה. מספרי שם): למדך שהיו כלי המקדש כו'.

לציווי: ברכות כח, א. וש"נ.

"לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו": ראה יג, א. וראה ואתחנן ד, ב. – וראה לקו"ש ח"ד

ע' 179 הע' 6.

תחושת גאווה: ולהעיר מצוואת הריב"ש (הוצאת קה"ת) סי"ב. קונטרס ומעין מט"ר-טז. לדרישת התורה: ואתחנן ו, ה.

"בכל מאודך", על כל הפירושים של מושג זה, כולל הפירוש שזה צריך להיות באופן של "מאד", בלי כל "מדידה" והגבלה!

★ ★ ★

אחד ההסברים לדבר: אם האדם יסמוך על תחושותיו ורצונותיו – עלול הוא לטעות בקלות ועד כדי לעשות את ההיפך ממה שהוא צריך לעשות. ולא רק ביחס אליו עצמו, שכן "אדם קרוב אצל עצמו" ואינו מסוגל להיות אובייקטיבי לגמרי, כי אם גם ביחס לזולת. הרי החשבון צדק, אותו הוא חייב לערוך, וכן קיום המצוות שלו, כוללים – וחייבים לכלול – את ה"כלל גדול בתורה": "ואהבת לרעך כמוך". גם בענין זה צריך החשבון להיות חשבון צדק, "לא תוסף ולא תגרע", וכן בקשר לקיום ה"כלל גדול בתורה".

^{אוצר החכמה} צריך להיות – "ואהבת לרעך כמוך", והרי אהבת עצמו "אינה תלויה בדבר" (כלומר, אינה נובעת מכך שהוא מוצא בעצמו מעלות מיוחדות וכו'), כי אם נובעת מן העובדה שמדובר בו עצמו. וכך גם צריך להיות בקשר ל"רעך", כפי שהדבר מוסבר במקומות רבים בהרחבה.

^{ההפך} יחד עם זה באה ההוראה של "לא תוסף" בענין זה של "ואהבת לרעך כמוך": עלול להיות שבגלל האהבה – והרי "אהבה מקלקלת את השורה" – יסייע לזולת לעבור עבירה, חס וחלילה, ובפרט עבירה קלה וכו'. או – כשיגיע הדבר לידי קיום מצות "הוכח תוכיח את עמיתך",

---

הפירוש: הראב"ע שם. ובארוכה – תו"א מקץ לט, סע"ג. לקו"ח שלח מב, ג. דרמ"צ קכג, ב. קס, ב. וראה ספר הערכים-חב"ד ערך אהבת ה' – ככל לכבך, נפשך ומאדך ס"ד סק"א. וש"נ.

"אדם קרוב אצל עצמו": סנהדרין ט, סע"ב. וש"נ.

ה"כלל גדול... כמוך": תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ קדושים יט, יח.

מוסבר... בהרחבה: ראה קונטרס אהבת ישראל. וש"נ. וראה סה"מ תר"ל ע' ח: והאדם נכרא כצלם אלקים וע"כ צריך לאהוב את רעך כמוך ממש, כי אם הוא מבזה את חבירו הוא מבזה הצלם אלקים ע"כ ואהבת כו'.

"אהבה מקלקלת את השורה": כ"ר פנ"ה, ת. פס"ז ופרש"י עה"פ וירא כב, ג.

"הוכח תוכיח את עמיתך": קדושים שם, יז. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ז ואילך. וש"נ.

וראה או"ת להה"מ עה"פ (הוצאת קה"ת – מא, ב).

במיוחד בקשר ל"קטנים" בידיעה של יהדות אמיתית, או קטנים בשנים, הרי משום שירצה להוסיף במצות "ואהבת לרעך", אהבה שלא במקומה, הוא עלול להימנע מלהוכיחו, ואפילו לא בצינעא (בין ארבע עינים).

על כך אומרים לו: "לא תוסף עליו", וחייב להיות "הוכח תוכיח".

כך גם בקצה השני: הוא עלול הרי לפתוח את תוכחתו ברעש, ברבים ובבזיונות וכו' – על כך אומרים לו: "לא תגרע ממנו", מ"ואהבת לרעך".

תחלה צריכה להיות הוכחה "בינו לבין עצמו, בנחת ובלשון רכה", ורק

לאחר מכן – "אם לא חזר בו צריך להוכיחו ברבים" וכו'.

בכל ענין צריך להסיק את המעשה, שכן "המעשה הוא העיקר", ובחיי יום-יום. עתה, איפוא, הזמן המתאים ביותר, ובמיוחד בימים שבין ח"י אלול לבין ראש-השנה הבאים עלינו לטובה, יום לחודש, לערוך חשבון צדק בכל הענינים של ההתנהגות יום-יומית, שהרי מיהודי נדרש: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו", והקב"ה עוזרו.

במיוחד צריך להיות הדבר, ביתר שאת וביתר עז, בענין אהבת ישראל, עד שזו תהי' באופן של "ואהבת לרעך כמוך" – כפשוטו: אהבה לכל יהודי ויהודי, ולא רק לכלל ישראל. "להכנס" לתוך מצבו של כל יהודי וצרכיו, הגשמיים וכל-שכן הרוחניים, ולסייע להם ובמעשה בפועל.

"בינו לבין עצמו .. ברבים": שו"ע אדה"ז שם ס"ח (הל' אונאה ס"ל). וש"נ. – וראה שם: וכ"ז בעבירה כו'. ולהעיר משו"ע שם הל' נזקי גו"ג סט"ז.
 "המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מ"ז.
 יום לחודש: סה"ש תש"ג ע' 177. שם ע' 179.
 "כל מעשיך .. דעהו": אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.
 והקב"ה עוזרו: ראה קידושין ל, ב. סוכה נב, ריש ע"ב.
 ביתר שאת וביתר עז: עיין לקוטי לוי"צ לתניא רפנ"ג.
 לכל יהודי ויהודי .. הרוחניים: להעיר מכש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' קל. וש"נ.
 "להכנס" .. וצרכיו: ראה סה"ש קיץ הי"ש"ת ע' 157. ובכ"מ.

ותוך כדי כך להיות זהיר בנקודות העיקריות האמורות, הן בכיוון של "ימין מקרבת" והן בכיוון של "שמאל דוחה", שהדבר יהא בהתאמה מלאה עם "תורת חיים", ההוראה בחיים, ו"תורת אמת" (ובמיוחד בשולחן-ערוך, חלק "אורח חיים", ושולחן-ערוך, חלק "חושן משפט").

וגם להשפיע ולשכנע את כל מי שאפשר לו להגיע אליו ולהשפיע עליו (ואפילו במקום ספק – יש לעשות כן, משום שהספק הוא בדבר שהוא "כלל גדול בתורה" ומצות עשה מן התורה) שגם הוא ינהג כך, ושהכל יעשו כך באופן של "מעלין בקודש".

אוצר החכמה

★ ★ ★

ויהי רצון, שבהתאם לפירוש רבותינו זכרונם לברכה ש"ואהבת לרעך כמוך" כולל ורומז על אהבת ישראל אל הקב"ה, הנקרא "רעך ורע אביך", ועל ידי כך מעוררים ומחזקים יותר את אהבת השם לבני ישראל, הנקראים, כביכול "אחים ורעים" לקב"ה,

– שהאמור לעיל – אהבת השם לישראל – תבוא לידי פועל בכל הדרוש לכל אחד ואחת, בבני, חיי ומזוני רוויחי.

ושבקרוב ממש תתקיים התפלה: "ה' אלוקים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה",

---

"ימין מקרבת" .. "שמאל דוחה": סוטה מז, א. סנהדרין קז, ב. חלק "אורח חיים" .. "חושן משפט": ראה שו"ע אדה"ז שם, ובמ"מ וציונים לשם (מג"א ס"ס קנו. רמ"א ומג"א סתר"ח. רמ"א וסמ"ע לשו"ע חו"מ רסרכ"ח). (ואפילו במקום ספק: ולהעיר מתניא פרק לב (מא, ב): לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים.

לפירוש רבותינו זכרונם לברכה: פרש"י ד"ה דעלך – שבת לא, א. "רעך ורע אביך": משלי כז, י. שמו"ר רפכ"ז, זח"ב נה, ב. פרש"י עה"פ. לבני ישראל, הנקראים .. "אחים ורעים" לקב"ה: כמ"ש (תהלים קכב, ח) "למען אחי ורעי גוי". זח"ב שם. זח"ג ז, ב. ועוד. וראה סידור שער הק"ש (עו, ד ואילך), תו"ח שמות תנג, א ואילך. סה"מ תר"ל ע' ז' בסופו ואילך. התפלה: תהלים פ. כ.

וכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל יתברך בכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל זה
ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

נט

"רצה הקב"ה לזכות את ישראל"

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשמ"א
שנת הקהל,
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ימים ספורים לפני ראש-השנה, ובהמשך למכתב מערב ח"י אלול, מן הראוי לעמוד ביתר פירוט על נקודה שהוזכרה בקצרה במכתב

ימי הסליחות: ה' דוד יודע שעתיד ביהמ"ק להיות חרב והקרבנות יהיו בטלים כו' והיה דוד מצטער על ישראל כמה יהי' כפרה לעונותיהם ואמר הקב"ה לדוד כו' יעמדו לפני יחד באגודה אחת ויתודו כו' ויאמרו לפני סדר סליחה ואני אענה אותם (תדא"ז ספכ"ג). ולהעיר שבשנה זו (שר"ה חל ביום ג' בשבוע) הוא מספר הכי גדול דימי הסליחות (שלפני ר"ה), שמונה ימי סליחות.

ימי הסליחות: פעולת ימים אלה לאחרי העבודה בימי אלול הקודמים — ראה כש"ט — הוצאת קה"ת — הוספות סי' יג. וש"נ.

נט: תרגום חפשי. המשך ממכתב נח. המו"ל.

האמור. הכוונה לכך שההתנהגות היום-יומית של יהודי על-פי התורה, תורת חיים (— הוראה בחיים), מכילה בקרבה שני צדדים, מנוגדים לכאורה: מצד אחד נדרש יהודי לעבוד את ה' (ללמוד תורתו, לקיים מצוותיו — החל במצוה שהיא כלל גדול בתורה: "ואהבת לרעך כמוך") באופן של "בכל מאודך", ללא הגבלות, ומאידך גיסא נצטוו שעניני תורה ומצוות ייעשו על ידו במדה מסויימת ובאופן מדויק, "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו".

והרי מאחר שהתורה, תורת אמת, דרושת את שני הדברים כאחד, גם "בכל מאודך" וגם "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו", ודאי שהדבר ניתן לביצוע בפועל באופן אמיתי ומושלם.

★ ★ ★

כשנתבונן בענין ביתר העמקה נראה כי בעצם זו גם הנקודה של כל הבריאה כולה, הן של ה"עולם הגדול" והן של ה"עולם קטן", זה האדם.

כשנתבונן יותר נראה כי זו הנקודה של הבריאה כולה: בשעת הבריאה "אמר לעולמו: דיו" ומאידך "לא חסר בעולמו דבר". גם ה"עולם-קטן", האדם, נברא במספר מוגבל של אברים, ומאידך קיבל כוחות בלתי מוגבלים לכבוש ולשלוט על העולם כולו. המושג "מצוה" מבטא את המובן "צוותא" ^{אוצר החכמה} וחיבור, כי המצוה מקשרת את המצוה למקיים המצוה למרות האין-ערוך שביניהם. הקב"ה מעניק לאדם "מצוה" ונותן לו את הכוח ליצור נחת רוח ובכך להתאחד עם הקב"ה שהוא אין-סוף. דבר זה נותן לאדם כוח מצד אחד לרומם את עצמו ואת העולם, ומאידך חייבת המצוה להיות באופן של "לא תוסף ולא תגרע". הדבר חייב למלא את האדם בשמחה של מצוה, דבר המסייע להתגבר על הקשיים.

תורת חיים (— הוראה בחיים): כי תורה הוא מלשון הוראה — זח"ג נג, ב. החל... כמוך): שהרי "נכון לומר קודם התפלה (הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך)" (סידור אדה"ז לפני תפלת שחרית) — והתפלה ה"ה בתחלת היום קודם שהולך לביהמ"ד ללמוד תורה, קודם האכילה ועסקיו וכו'.
ה"עולם קטן": עולם קטן זה האדם — תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א).
וראה אדר"נ פל"א.

והרי ראש-השנה הוא היום שבו נברא האדם, ולפיכך צריך האדם להתבונן במיוחד בכל האמור – ביום ראש-השנה, וכן בימי ההכנה לראש-השנה.

חכמינו ז"ל אומרים כי בשעת הבריאה "אמר לעולמו: די", הקב"ה הגביל וצימצם את עולמו, אך מאידך "לא חסר בעולמו דבר".

אף את האדם, ה"עולם קטן", ברא הקב"ה באופן דומה: במספר מסויים של אברים וגידים, וכל אחד מהם במדה ובגבול,

אבל ביחד עם זה העניק הקב"ה לאדם כוחות בלתי מוגבלים – לכבוש ולשלוט על כל העולם, כולל ועיקר לבטל את כל ההגבלות, הן שבתוכו והן שבעולם, ולרומם את עצמו ואת כל סביבתו לדרגה ולעולם שאין שם כל מדה וכל גבול, שכן שליחותו ומשימתו הן – לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, דירה של האין-סוף.

וחכמינו ז"ל מספרים שדבר זה השיג ופעל אדם הראשון כבר ביום בו נברא, תוך תחושה שזו שליחותו ושוה הוא התכלית. הוא עורר את כל העולם: "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו", והוא השיג את הדבר – כך בוצע הדבר בפועל.

תופעה זו חוזרת על עצמה בכל ראש-השנה כאשר נוסף על כך שאנו

חכמינו ז"ל אומרים: חגיגה יב, א. זח"ג רנא, ב.
 "לא חסר בעולמו דבר": כי עולם על מילואו נברא (ראה ב"ר פי"ד ז. פי"ג, ג).
 האדם .. במספר מסויים של אברים וגידים: כי יתר כנטול דמי (חולין נח, ב. בכורות מ, א. טושו"ע יו"ד סו"ס מא ועוד). ולהעיר מרמב"ם (הל' ביאת מקדש פ"ח הי"א, יג) דאצבע יתרה ביד או ברגל גם פוסל מעבודה. – ולהעיר ממחז"ל דאברים וגידים הם כנגד מ"ע ומל"ת (זח"א קע, ב) עליהם נאמר לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו.
 לכבוש ולשלוט על כל העולם: כמ"ש (בראשית א, כח) פרו ורכו ומלאו את הארץ וכבשוה. וראה רמב"ן עה"פ.
 לעשות לו יתברך דירה בתחתונים: ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדכ"ר פי"ג, ו. תניא רפלי"ר.

דירה של האין-סוף: ראה המשך תרס"ו בתחלתו. סה"מ תש"ב ע' 27 ואילך.
 וחכמינו ז"ל מספרים: פדר"א פי"א. זח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז תנ"ו (צ, ב).

"בואו .. עושנו": תהלים צה, ו.
 ראש השנה .. הכתרתנו: ר"ה טז, א. לד, ב. וראה לקו"ת נצבים נא, ב. וזהו תוכן ענין

מבקשים ומתפללים שהקב"ה יקבל את הכרתנו ויהיה "מלך ישראל" בפועל ובגלוי – אנו מתפללים גם: "מלוך על העולם כולו בכבודך", עד ש"ידע כל פעול כי אתה פעלתו", כל דבר הקיים בעולם כל יצור נוצר, וכל אשר נשמה באפו – ידעו, יכירו, יבינו ויאמרו כי ה' אלוקי ישראל ברא אותם ויצרם, ונותן להם קיום וחיים, וכי "מלכותו בכל משלה", האלוקות מושלת בכל דבר ובכל מקום.

והרי הכרת מלך, והידיעה והתחושה כי "מלכותו בכל משלה" – דורשות, ראשית כל, התבטלות ומשמעת ללא הגבלה.

★ ★ ★

מנין נובע כוח בלתי מוגבל זה אצל האדם, שנברא, כאמור, במדה ובהגבלות, והוא חלק מן העולם המוגבל?

– ההסבר לכך מופיע בתורה, "תורה אור", המאירה את הכל באור אמיתי. ההסבר קשור ומבוסס על המשמעות של השם התורני לציוויו של הקב"ה: "מצוה". מושג זה מבטא, מלבד המובן הרגיל של "ציווי", גם את

ר"ה, כדמוכח מהבקשה בכ"ז תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש, בכרכות ההפטורה) מלך על כל הארץ. ובפרש"י (במחזור ויטרי) דאומרים המלך הקדוש (גם בערבית) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב (אמור כג, כב) אני ה' אלקיכם וסמך לי' (שם, כד) כחודש הז'. ולכן גם תק"ש, שהיא מצות היום (ר"ה כו, ב), "הענין הראשון" שבזה הוא ש"אנו ממליכין עלינו את הבורא" (רס"ג – הוכא באבודרהם בטעמי התקיעות). ובפע"ח וסידור האריז"ל ובכ"מ, שכל עשי"ת הוא בנין המלכות. וראה המשך תרס"ו בתחלתו. סה"מ תש"ג בתחלתו. ועוד.

"מלוך על .. משלה": בתפלת העמידה דר"ה.

כל דבר .. כל יצור: כולל (עם ההמשך – ה' אלקי ישראל) כל העולמות – עשי' יצירה בריאה אצילות, וגם בקליפות להכניעם (משנת חסידים מס' ליל ר"ה פ"ח מ"ב). וראה סידור רלח, ג: אפילו בהמות וחיות.

הכרת מלך .. דורשות .. התבטלות .. ללא הגבלה: ראה המשך תער"ב ח"א פנ"ו (ע' קב"ג). סה"מ תש"ב ס"ע 12. ובכ"מ.

מנין נובע כו': וראה מו"נ הקדמת ח"ב הקדמה הא', הי"ב.

"תורה אור", המאירה את הכל: משלי ו, כג. וראה דרשות רז"ל עה"פ. ובזח"ג נג, ב: איקרי תורה בגין דאורי וגלי במאי דהוי סתים. ומשנה ברורה: הפך כה והפך כה דכולא בה זבא תחזי (אבות ספ"ה ובפה"מ שם).

"מצוה" .. "ציווי" .. "צוותא" וחיבור: לקר"ת בחוקותי מה, ג. אוה"ת בשלח ע' תסב.

המובן: "צוותא" וחיבור. פירוש הדבר: המצוה מקשרת ומאחדת את מצוה (צ' פתוחה, ו' סגולה) המצוה עם מקיים המצוה, למרות האינ-ערוך המוחלטי בין הנברא לבורא.

הבורא, למרות שהוא אינ-סוף ונעלה מכל השגה, מעניק לאדם "מצוה" ואומר לו, כי אם יקיים את המצוה יגרום, כביכול, נחת-רוח לבורא על ש"אמר ונעשה רצונו", כך הוא נותן לאדם את הכוח ליצור את הנחת-רוח ועל ידי כך להתאחד עם הקב"ה, שהוא אינ-סוף, בלי כל הגבלות.

על ידי כך מתגלה האור האלוקי של אינ-סוף ומקיף וחודר את האדם המקיים את המצוה ואף את חלקו שבעולם שמסביבו. דבר זה נותן לאדם את הכוחות הבלתי מוגבלים –

מצד אחד לרומם את עצמו ואת העולם מעל לכל ההגבלות ובד בבד עם זה צריכה וחיבת המצוה להיעשות באופן של "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו" (כפי המוסבר במכתב הקודם).

המצוה עצמה, והאופן של קיום המצוה כפי שהיא צריכה להיעשות, שניהם הם דבר אחד, הציווי והרצון של הבורא, שהוא נעלה מכל הגדרה, "נמנע הנמנעות" מאחד גם דברים מנוגדים.

★ ★ ★

סה"מ תרכ"ז ע' קמז. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ז ע' 30 ואילך. וש"נ.

"מצוה" .. נחת-רוח: ראה כש"ט סי"ט.

"מצוה" .. ועל ידי כך להתאחד עם הקב"ה, שהוא אינ-סוף: ולהעיר שגם המצוות הם אינ-

סוף – ראה תהלים קיט, צו: רחבה מצותך מאד (ובמפרשים שם). וראה יהל אור להצ"צ עה"פ. לקר"א להה"מ סקע"ט (בהוצאת קה"ת – מו, סע"ג ואילך).

יגרום .. נחת-רוח לבורא .. ונעשה רצונו: כמאמר: ריח ניחות, נחת רוח לפני שאמרתי

ונעשה רצוני (תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ ויקרא א, ט. ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ פינחס כח, ח).

ליצור את הנחת-רוח ועל ידי כך להתאחד עם הקב"ה: היינו, שנוסף על הערך והצוותא

שנעשה ע"י עצם הציווי (אפילו כשעבר על הציווי (אלא שאז הצוותא והשייכות הוא באופן שלילי)); והצוותא וחיבור שנעשה ע"י קיום הציווי (לקו"ש שם ע' 32 ואילך) – נעשה הצוותא וחיבור ע"י הנחת-רוח שעושה למעלה, כביכול, ככפנים.

מאחד גם דברים מנוגדים: מכיון שהוא "נמנע הנמנעות" (שו"ת הרשב"א סתי"ח.

ובארוכה – בס' החקירה להצ"צ לד, ב ואילך).

הבאת הרעיון האמור לידי מעשה בפועל, שהרי המעשה הוא העיקר:

"רצה הקב"ה לזכות את ישראל". הקב"ה רוצה לזכות כל יהודי ואת כל עם ישראל בתורה ובמצוות. במלוא המדה, והוא "מקרב" אותן (את התורה והמצוות) ועד שתהיינה מובנות גם בשכל האנושי, לכל אחד ואחת לפי הבנתם.

למרות שהשכל האנושי הוא מוגבל, אך כשאדם יודע שבשעה שהוא לומד את תורת ה' ומקיים את מצוות ה' הריהו מתקשר עם האין-סוף – חייב הדבר למלא אותו בשמחה בלתי מוגבלת, שמחה של מצוה. דבר זה גם מסייע, בפשטות, להתגבר על כל הקשיים לסוגיהם, הן כאלה שהם רק נראים כך, והן כאלה שהם אכן במציאות (לרוב – במדה קטנה בהרבה מכפי שהם נראים),

שכן "שמחה פורצת גדר", בשמחה נפרצות כל ההפרעות וההגבלות, ואז אפשר לקיים, ומקיימים, את מצוות הקב"ה ואת שליחותו האלוקית – "בכל מאודך", בלי כל מדידה והגבלה.

וקיום "בכל מאודך" בלימוד התורה וקיום המצוות מביא (מדה כנגד מדה) את תוספת הקב"ה בכל ברכותיו, יותר ויותר, ובלי מדידות והגבלות

המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.

"רצה הקב"ה לזכות את ישראל" .. בתורה ובמצוות: סוף מס' מכות. וראה לקו"ש חיי"ע 409 ואילך.

"מקרב" אותן .. גם בשכל האנושי: ראה לקו"ש חט"ו ע' 312 ואילך. שמחה של מצוה: ראה רמב"ם סוף הל' לולב: השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה .. עבודה גדולה היא כו'. ונודע לכל פירוש האריז"ל עה"פ (תבוא כת, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב (של"ה ס"פ תבוא שפור, א. ועוד). וראה תניא פכ"ו: מקרא מלא דיבר הכתוב תחת כו'. וראה לקו"ת תזריע ד"ה שוש תשיש. וככה תרל"ז פ"ט-טז. לקוטי לוי"צ לתניא ס"ע יג.

"שמחה פורצת גדר": ראה בארוכה ד"ה שמח תשמח תרנ"ז ס"ע 49 ואילך. ד"ה זה דש"פ תצא שנה זו.

(מדה כנגד מדה): דכך היא מדתו של הקב"ה – פס"ז עה"פ שמות ג, ו. וראה סוטה ט, ב. – וראה תורת הבעש"ט עה"פ ה' צלך, דכמו שהצל עושה מה שהאדם עושה כך הכורא ב"ה ככיכול עושה מה שהאדם עושה (כש"ט הוספות סי' ס. וראה ג"כ או"ת להה"מ – הוצאת קה"ת – פ, ג. הוספות סי' יט).

תוספת הקב"ה בכל ברכותיו: שתוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר (ב"ר פס"א, ד).

מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, לכל אחד ואחת בכל הדרוש, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ובמיוחד בברכה הכללית של מילוי התפילה והבקשה: "ה' אלקים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה", הישועה השלימה בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה להצלחה בכל האמור
ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

ם

"ברכנו אבינו .. כולנו כאחד"

ב"ה, בשם השם, ה'תשמ"ב
ברוקלין, נ.י.

113457.html

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה: ובסידור הבעש"ט: הגדושה (כגימ"ל). בגשמיות וברוחניות גם יחד: ולהעיר שעיקר הדין ומשפט שבר"ה הוא על ענינים גשמיים — לקר"ת ר"ה נט, ב (מהגמ"י לרמב"ם הל' תשובה פ"ג). "ה' .. ונושעה": תהלים פ, כ.

ם

בשם השם: מהבעש"ט: מה שקורין למחרת יוהכ"פ גאטש נאמען. הנה שם הוי' ושם קודכ"ה אינו אלא מה ששייך לעולם אפי' לעולם הנאצלים, אך לעצמותו אינו שייך לקרותו בשום שם בעולם, והנה אם פוגם הוא בשם הוי' דוקא וכידוע, וכימי סליחת העון יש עליות לפני הוי', וזה למחרת יוהכ"פ אין לו שום שם פרטי לא הוי' ולא אדני רק גאטש נאמען, וד"ל. — כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ס"י קי. וראה בהערות שם.

בבואנו מיום הקדוש, אחת בשנה, בו נחתם כאו"א מבניי שליטי"א לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה,

וכן כללות עמנו עם ישראל,
גוי אחד בארץ,

ביום הקדוש שהוא "אחת בשנה" נחתם "גוי אחד" — עם ישראל — לכל הברכות, ממקור הברכות "ה' אחד". זה הזמן להתחזק באהבת ישראל. ראוי לרכוש אות בספר-תורה שיכתב לזכות כולם ובכך להדגיש אהבה ואחדות זו באופן אמיתי ונצחי. אשר התורה תורת אמת ונצחית.

נחתמו לכל הברכות בגו"ר — ממקור הברכות הוי"א אחד, ודאי אשר, מתאים לחזקת כל ישראל דכשרים הם וממלאים רצון אבינו שבשמים, הרי כאו"א, האנשים והנשים והטף, מוסיפין ומעלין בקיום התוהמ"צ, כולל ובפרט — הכלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך,

מיום הקדוש: להעיר משבת קיט, א: ולקדוש ה' מכובד (ישעי' נח, יג) זה יוהכ"פ. וכ"ה כזח"ב מז, סע"א. נת' באוה"ת להצ"צ עה"פ (נ"ך ע' רעח). סהמ"צ להצ"צ קעט, א. ועוד. אחת בשנה: תצוה ל, ט. אחרי טז, לד. ולהעיר מתוד"ה עד אחת — מנחות יח, א. בטוב הנראה והנגלה: כהמדייקים בהפיוט "שערי שמים פתח ואוצרך הטוב לנו תפתח" שאומרים בסוף נעילה ובהושע"ר — לחבר "לנו" ל"הטוב" — ראה ד"ה אנכי אנכי, תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' כא ואילך): ואוצרך הטוב לנו, תפתח... שיבואו בחסד פרטי, שהוא הטוב לנו בטוב הנראה והנגלה גם למטה ממש.

גוי אחד בארץ: ש"ב ז, כג. וראה אגה"ק ס"ט. תו"א וישב כז, סע"ד. ועוד. לחזקת כל ישראל דכשרים הם: ראה רמב"ם הל' קדה"ח פ"ב ה"ב. האנשים והנשים והטף: ל' הכתוב (וילך לא, יב) בקשר להקהל. ולהעיר אשר הענין דהקהל כחה"ס — י"ל דנמשך הוא עכ"פ עד חג הסוכות דשנה שלאחרי, ככל עניני תה"ס (ראה לקו"ת ברכה צח, ב).

והטף: להעיר מב"ק (פז, ב) קטן יעשה לו סגולה... ס"ת. — ומדאייתנין להאי: צ"ע דהובא הנ"ל (כ"א) בפס"ד בשו"ע חו"מ סתכ"ד ס"ז, אף דהאידינא נשתנה ולא לומדים בס"ת כו' (שו"ע יו"ד סו"ס ער), ומארי דשני הפס"ד חד הוא — טור בשם הרא"ש! וי"ל שהוא ע"ד המפורש בפרישה יו"ד שם לענין זה, שבחו"מ סי' צו בדין סידור כתב הטור רק ס"ת ולא ספרים "ואפשר משום דאין זה עיקר מקומו לא הזכירוהו". אבל צע"ק למה אין זה מקומו בנדו"ד.

מוסיפין ומעלין בקיום התוהמ"צ: כהציווי מעלין בקודש — ברכות כח, א. וש"ג. כשייכות למחרת יוהכ"פ — ראה סה"מ ה'תשי"ט ע' 42*.

הכלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך: תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ קדושים יט, יח.

* נדפס גם בלקו"ש ח"י"ד ע' 400. המו"ל.

והרי היותנו כולנו כאחד מביא וממשיך ברכנו אבינו באור פניך,
ועד אשר יאר הוי' אלקים צבאות פניו אלינו ונושעה בגאולה
האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

שמירת השבת

ולגודל חשיבות הדבר נתעוררה הצעה, אשר לא נפלת היא גוי כ"א
קרובה היא מאד לעשותה – להדגיש אהבה ואחדות זו באופן נצחי ודאמת
לאמיתו –

ע"י קניית אות בס"ת שנכתב לזכות כולם וכל בניי שליט"א, אשר
התורה תורת אמת היא ונצחיית היא,

בס"ת הכתובה כאו"א לפי דרכו – בכתב האשכנזים, או דהספרדים,
או דהאריז"ל וכו',

ואלו ואלו דברי אלקים חיים הם, וחבה וריעות נוהגים זה בזה.
ומזכים לאדם שלא בפניו – לזכות בזה (בקניית אות בס"ת) לרעך
כמוך, באם מאיזו סיבה לא עשה זאת בעצמו,
וכבכל עניני תומ"צ, טוב וברכה – יפה שעה אחת קודם, וזריזין
מקדימין.

היותנו כולנו כאחד מביא וממשיך ברכנו אבינו באור פניך: תניא פל"ב. וראה קונטרס
אהבת ישראל.

יאר הוי' אלקים צבאות פניו אלינו ונושעה: ע"פ תהלים פ, כ.
נתעוררה הצעה: ראה שיחות אור לערב ר"ה, יום ב' דר"ה, צום גדלי', אור לערב
יוהכ"פ, ערב יוהכ"פ – שנה זו.

לא נפלת היא גוי כ"א קרובה היא מאד לעשותה: ע"פ נצבים ל, יכ"ד. וראה לקו"ת
שם.

ונצחיית היא: תניא רפי"ז ובכ"מ.

בס"ת הכתובה כאו"א לפי דרכו .. דהאריז"ל וכו': ראה (בנוגע לתפילין) שער הכוונות
שער התפילין ד"ב בסופו. משנת חסידים מס' תיקון תפילין פ"א מ"ז. שערי תשובה לאו"ח
סל"ו סק"א. אות חיים ושלום (להרה"צ וכו' ממונקאטש) שם סק"ב. מאסף לכל המחנות שם.

לפי דרכו .. דהאריז"ל: וכן ער"ז בחילופי דמערבאי ומדינחאי וכיו"ב.

ואלו .. חיים: עירובין יג, ב. וראה אר"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) צט, א.

וחבה .. בזה: יבמות יד, ב.

ומזכים לאדם שלא בפניו: עירובין פא, ב. וש"נ.

וזריזין מקדימין: ראה פסחים ד, א. וש"נ, וראה אגה"ק סכ"א.

ובהמעות שנותן לקניית האות בס"ת, תורת השם – י"ל שזהו ע"ד הנאמר במעות צדקה (מאותו הטעם), אשר "הואיל ובמעות אלו היי יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי נותן חיי נפשו להי", ו"מקרבת את הגאולה" – והרי נותנם לכתובת תורת ה', ואמחז"ל אשר קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא.

ויה"ר אשר תתקבל ההצעה אצל כאו"א בסבר פנים יפות ומאירות ותבוא בפועל – וכגודל ענין אחדות כל בניי, וכמודגש ג"כ במצות סוכה וד' מינים^{הודפס}.

בכבוד ובברכת חג שמח

מנחם שניאורסאהן

ע"ד הנאמר במעות צדקה: תניא פל"ז (מח, סע"ב).

ו"מקרבת את הגאולה": כ"ב י, א.

קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא: ראה זח"ג עג, א. ולהעיר מג"פ אחד בלקוטי לוי"צ

לזח"א ס"פ נח.

בסבר פנים יפות ומאירות: להעיר מלקו"ת ראה לב, ב.

וכמודגש ג"כ במצות סוכה וד' מינים: כמחז"ל "כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת"

(סוכה כז, ב. וראה ריש וסוף ד"ה בסוכות תשבו תרצ"ד (תשי"א)), ומצות ד' מינים מאחדת כל

הד' מינים, שמורים על הסוגים שבבניי (ויק"ר פ"ל, יב). – נוסף על זה שכל אחד מד' מינים

אלה מורה על ענין האחדות – סידור רסד, ד ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ז. המשך תער"ב

ח"ב ע' תרעט.

פא

"נר מצוה ותורה אור"

בי"ה, יום א' דחנוכה,
ה'תשמ"ב. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בהתחלת ימי חנוכה ובפרט ביום ראשון שלהם, שבו נמצא פך
השמן חתום בחותמו של כהן גדול, אשר בשמן זה הדליקו המנורה בבית
המקדש כל שמונת ימי חנוכה
אלה,

**המנהג פשוט לקיים מצות
הדלקת נרות חנוכה באופן של
"מהדרין מן המהדרין", הדבר
צריך להשפיע על הנהגה דומה**

וע"פ מאמר חז"ל דאין
מזרזין אלא למזורזין, דמזה

יום א' דחנוכה: שהוא כ"ה בכסלו, שאחד מטעמי שם חנוכה (דכל הימים) — חנו כה
(ר"ן לשכת כא, ב). — ומפורש בתקו"ז תי"ג ד"ה תמינאה בהודאה (ועפ"ז צע"ק בחדא"ג
שם).

ובנות ישראל: שחייבות בני"ח (טושו"ע או"ח סתרע"ה, ס"ג), שאף הן היו באותו הנס
(שכת כג, א. וברש"י שם "וע"י אשה נעשה הנס". ולהעיר מהרשב"ם פסחים קח, ב. ובתוס'
שם). ובפע"ח סוף ש' החנוכה: גאולת יון ע"י בת מתתיהו.

ביום ראשון: שכולל כל ימים הנכנסין (שכת כא, ב), "והוא כולל ז' ימים שכללותם
יחד היו ח' ימים בלי הבדל כלל... כי הח' ימים יום א' הן" (שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו
פמ"ב). וראה ג"כ תו"א לד, ב. סהמ"צ להצ"צ מצות נר חנוכה (עד, ב). ועוד. — וראה לקמן
מצפע"נ ע"פ נגלה.

ביום ראשון שלהם, שבו נמצא פך השמן: שזהו הנס ביום ראשון (מאירי שכת שם. —
אבל ראה ב"י סתרע"ע. ט"ז שם). ועפ"ז יומתק הלשון (שכת שם): נעשה בו נס והדליקו ממנו.
וראה שערי אורה שם ר"פ נג (וד"ה כתיב כי אתה רפי"ז).

ראשון... כל שמונת: וי"א דכל ח' הימים הם מציאות אחת לא נפרדים (צפע"נ מהר"ת
נט, ג. הועתק בס' צפע"נ כללי התומ"צ מע' חנוכה).

שבו נמצא... אלה: שכת כא, ב. וראה תו"א לד, א. שערי אורה שם פמ"ב. אוה"ת ד"ה
בכ"ה בכסלו. סה"מ תרנ"ט ע' קסג ואילך. סה"מ תש"א ע' 58 ואילך. ובכ"מ.

דאין מזרזין: מכות כג, א.

בכל המצוות ובכל השנה, לקיים
אותן בהידור, שהרי כל המצוות
נרות הן.
מובן ג"כ — דמזרזין על ההידור
במצות — בעיקר למהדרין מן
המהדרין,

אשר בדורות אלה — בנרות חנוכה המנהג פשוט דכאוי"א בישראל
הוא — לעשות ולקיים מצוה זו באופן דמהדרין מן המהדרין — להוסיף
בנרות (נר מצוה דחנוכה) מיום ליום.

יה"ר שתשפיע הנהגה זו בפשטות בקיום מצות השם דנרות חנוכה —
לשמור ולעשות בהידור מן ההידור כל מצוות השם ובמשך כל ימי השנה,
וכמו שמוסיפים הבנה וחיות ואור בקיום כל מצוות השם ובמשך כל
ימי השנה ממצות חג המצות ראש לרגלים, שכולם (וכל המצוות) הם (גם)
זכר ליציאת מצרים.

והרי כל המצוות נרות הן — וכמו שנאמר כי נר מצוה ותורה אור —

וה"ז גם משלימות מצות נר חנוכה כשפועלת פעולתה באופן דמהדרין
מן המהדרין — פעולה נמשכת בכל המצוות ובכל ימות השנה ובאיכות
ובכמות גם יחד.

בדורות אלה .. המנהג פשוט .. באופן דמהדרין מן המהדרין: אולי י"ל הטעם ע"פ מש"כ
הבעש"ט דבזמן הגלות הוא בקלות נענה כתפלה ולהשיג רוה"ק יותר מבזמן הבית כו' (כתר
ש"ט סי' שיב. וראה ג"כ לקו"א להה"מ סע"ז).
המנהג פשוט: רמ"א (שו"ע או"ח סתרע"א, ס"ב). וכרמב"ם הל' חנוכה פ"ד, ה"ג:
מנהג פשוט בכל ערינו בספרד כו'.

דמהדרין מן המהדרין: ראה לקוטי לוי"צ לזח"א ע' ריד.
ראש לרגלים: ר"ה ד, א. ובפיה"מ ובר"ת שם. — ולהעיר אשר ככ"מ גם פורים
וחנוכה נקראים יו"ט (מג"א ט, יט. שם, כב. מגלת תענית פ"ט. וראה כל כו' — הוכא בכאה"ט
או"ח סתרפ"ג) וג' רגלים ופורים וחנוכה ור"ה ויוהכ"פ הם ציור אדם (לקו"ת דברים נח, א).
שכולם .. מצרים: ראה ס' החינוך מצוה כא (שזכר ליצי"מ) "הוא יסוד גדול ועמוד חוק
בתורתנו ובאמונתנו וע"כ אנו אומרים לעולם בכרכותינו וכתפילתנו זכר ליצי"מ". וראה זח"ב
רי"ז, א. שם לת, א.

כו' .. אור: משלי ו, כג. שבמיוחד שייך לנ"ח ונר שבת (רש"י ד"ה בניס — שבת כג,
ב). וראה או"ת להה"מ ר"פ בהעלותך. דרושי חנוכה בתו"א, שערי אורה, אוה"ת ועוד.
פעולה נמשכת בכל המצוות: ראה שערי אורה ד"ה הנ"ל פנ"ג, נט.

ויה"ר אשר במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה, אל"ה שכמה פעמים ככה – יהדר, כביכול, השם בחנוכה בית המקדש השלישי והנצחי בהידור מן ההידור, ובזה – אחישנה בזמן במובן הפשוט (בכמות הזמי – תיכף ומיד) ואחישנה גם באיכות (ברוחניות) במצב הרוחני כמו שהוא בהווה, מבלי לחכות כלל להעלאה בקודש, בנר מצוה ותורה אור, עוד יותר, ובאתערותא דלעילא יאר הויי אלקי צבאות פניו אלינו ישיבנו ונושעה, ישועה וגאולה נצחיית וקיימת שאינה בטלה עולמית, שאין אחריי גלות, גאולה האמתית והשלימה ע"י אחד ויחיד דשמונה נסיכי אדם – משיח צדקנו.

בברכה לחנוכה מאיר בבית ובחוץ
וגם בכל ימות השנה

מ. שניאורסאהן

הוצאת

מדה כנגד מדה: סנה' צ, סע"א. וראה סוטה ח, כ ואילך.
אחישנה: סנה' צח, א. ירוש' תענית פ"א, ה"א. זח"א קטז, ב ואילך. שערי אורה ד"ה יכאו לבוש מלכות פצ"ו.
יאר .. ונושעה: ע"ד תהלים פ, כ.
ישועה .. עולמית: ע"ד גרות חנוכה שאינן בטילות לעולם (רמב"ן ר"פ בהעלותך).
וגאולה נצחיית וקיימת: לשון הפע"ח סוף שער החנוכה.
אחד ויחיד: שהרי נאמר בו: הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד (ישעי' נב, יג).
וראה תנחומא ס"פ תולדות: ירום מאברהם ונשא מיצחק וגבה מיעקב כו' ונשא משה וגבה כמלאכי השרת. וראה זח"א קפא, ב. רמב"ם הל' תשוכה ספ"ט. שער האמונה פנ"ו. ביאור"ז וישב. אוה"ת נ"ך עה"פ שם. ועוד. ולהעיר דמשיח דרגתו יחידה (רמ"ז הובא בד"ה וידבר אלקים (הב') תרצ"ט בסופו. ועוד). – בענפים לתנחומא (שם) "ממלאכי השרת". וכ"ה בתנחומא (כאבער) תולדות כ.
דשמונה .. משיח: סוכה נב, ב. שייכות שמונת ימי חנוכה לשמונת נסיכי אדם, ראה: תו"א לג, ג ואילך. אוה"ת נ"ך למיכה ה, ז (ע' תעו ואילך). ועוד.
נסיכי אדם: להעיר דבמשיח יש ב' המעלות: רועה (פנימי) ונסיך (מקיף) – תו"א לד, ריש ע"ב.
ובחוץ: דמצות נר חנוכה הוא על פתח ביתו מכחוק כו' ועד דכליא ריגלא דתרמודאי (שבת כא, ב) "שגם המורדים יבואו לכלות הנפש" (סד"ה מצוה משתשקע, תר"ל).

סב

הכתרה — שתתבטא בחיי יום יום

ב"ה, יום שני פ' נצבים-וילך,
חיי אלול, היתשמי"ב.
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ביום הסגולה שבחודש הסגולה, חיי אלול,

יום שני פ' נצבים-וילך: להעיר מהשיעור-חומש דיום זה (נצבים ל, ו): (ומל ה' אלקיך) את לכבך ואת לבבך (זרעך) — ר"ת אלול (כעה"ט עה"פ. אכודרהם סדר תפלת ר"ה. ב"ח או"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו) — תשובה (ומרומז בזה גם ענין התפלה — אגה"ק ס"ד). פ' נצבים-וילך: להעיר, אשר שכת פ' נצבים (וילך) היא "שבת מברכים חודש תשרי" — ראה תורת הכעש"ט בזה — "היום יום" כה אלול (ע' צ). כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' לא.

ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הכעש"ט (בשנת נח"ת) ורבינו הזקן (בשנת קה"ת) — ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך. ולהעיר, שיום הולדת הכעש"ט הי' ביום ב' (ספר השיחות שם), כבקביעות שנה זו.

שבחודש הסגולה: כמובן מהר"ת שלו (ראה מ"מ דלקמן). וראה ל"ת להאריז"ל פ' תצא סד"ה והי' אם. והוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים (ד"ה אני לדודי בלקו"ת פ' ראה, סידור, אוה"ת וסה"מ ה"ש"ת). וראה טור או"ח ר"ס תקפא. ובפנים יפות (לבעל ההפלאה) פ' אחרי ד"ה ביד איש עתי ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נז, א) נותנין לבתולה (אלול שמזלו בתולה) י"ב חודש.

שבחודש הסגולה... כתיבה וחתומה טובה: ראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת כו' מן ר"ח אלול כו' רומז לו כו' שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. אלול: הראשי תיבות בתיבה זו — ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שיחת חיי אלול תשל"ט בתחלתה. (נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 313). וש"נ.

סב: תרגום. המו"ל.

והרי החודש כולו, ובמיוחד שנים-עשר הימים האחרונים של החודש החל מח"י אלול, מהווים ימי השיא של ההכנה לראש-השנה ולשנה החדשה כולה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

ודאי עתה הזמן המתאים להתבונן בנקודות היסודיות הקשורות להכנה האמורה, ומובן מאליו, שההתבוננות צריכה להשפיע בכל התחומים של חיי האדם, במחשבה ובדיבור ובמעשה, בהתאם לתכלית בריאתו (שנקבעה כבר בראש-השנה הראשון) ויעוד חייו: עבודת ה' בכל שלושת הקווים, תורה, עבודה וגמילות חסדים.

בראש-השנה הושלם תהליך הבריאה בבריאת האדם שבאמצעותו באה הבריאה לשלימותה בהתאם לכוונת הבורא. האדם נברא יחיד. חז"ל אומרים שני טעמים לכך, הנראים מנוגדים, אך לאמתו של דבר משלימים זה את זה: א. "ללמדך שכל אדם הוא עולם מלא"; על האדם להכיר בזולת ולהתייחס אליו כאל "עולם מלא", וכך גם אל דעות הזולת גם אם הן מנוגדות לדעותיו שלו. ב. "מפני שלום הבריות, שלא יאמר אדם לחבירו: אבא גדול מאביך"; מכאן ההתחזקות ב"ואהבת לרעך כמוך" שכן הוא עולם מלא ועל-פי תורה.

ובמיוחד שנים-עשר הימים האחרונים של החודש: כידוע, שיי"ב ימים האחרונים דחודש אלול, חודש החשבון דשנה העוברת (ראה בהנסמן לעיל בהערה ד"ה שבחודש הסגולה), מתאימים ליי"ב חדשי השנה, וח"י אלול — לחשבון חודש תשרי העבר (ספר השיחות שם ע' 177. שם ע' 179).

החל מח"י אלול: ראה לקו"ד כרך ג' ע' 946. ספר השיחות תש"ה ע' 122: א) ח"י אלול איז דער טאָג וואָס האָט געבראַכט און ברענגט אַ לעבן אין אלול. ב) ח"י אלול גיט אַ חיות אין דער עבודה פון אני לדודי ודודי לי (שה"ש ו, ג. — ר"ת אלול (אכודרהם סדר תפלת ר"ה. פע"ח שער ר"ה פ"א. שעה"פ עה"פ. ועוד)). — נתכאר בלקו"ש חיי"ט ע' 250. חיי האדם... ובמעשה: ראה תניא פ"ד ועוד. ולהעיר מלקו"ת ר"פ פנחס: כל המצוות צריך האדם לקיים במחשבה דיבור ומעשה.

עבודת ה': כמארו"ל "אני נבראתי לשמש את קוני" — קידושין בסופה. בכל שלושת הקווים, תורה, עבודה וגמילות חסדים: שעליהם העולם עומד — אבות פ"א מ"ב. ולהעיר, אשר ג' קוין אלו מרומזים בהר"ת ד"אלול" — ראה בהנסמן לעיל בהע' ד"ה אלול.

כבר הוסבר פעמים מספר שלמרות שראש־השנה הוא החג שבו חוגגים את "יום ההולדת" של העולם ("זה היום תחלת מעשיך"), הרי למעשה יום זה הוא היום שבו הושלם תהליך הבריאה בבריאת האדם ביום הששי למעשה בראשית, שבכך הגיעה הבריאה לשלימותה ("טוב מאד"). באמצעות האדם באה הבריאה כולה לשלימותה בהתאם לכוונת הבורא. כך היה, אכן, בפועל מיד עם בריאת אדם הראשון, כפי שמספרים חכמינו זכרונם לברכה, שפנה אז אל כל הנבראים בקריאה: "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו", וכך אמנם היה, ו"ה' מלך גאות לבש".

אחד הפרטים שבהם שונה בריאת האדם באופן בולט מבריאת שאר הנבראים הוא — העובדה שהאדם נברא יחידי: א) "יחידי" — בכך שלא נברא כשאר הנבראים, הן בעולם בעלי־החיים והן בעולם הצמחים, באופן של זוג־זוג. ב) "יחידי" — בכך שהוא יחיד בסוגו, סוג ה"מדבר", שלא כסוג החי והצומח שנבראו מלכתחילה באלפי־אלפי מינים.

כבר הוסבר פעמים מספר: ראה לקו"ש ח"ט ס"ע 410 ואילך. שם ע' 438 ואילך. ("זה היום תחלת מעשיך"): תפלת מוסף דר"ה — ר"ה כז, א. וראה ר"ן לר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם. בחיי עה"פ בראשית א, ג. פסיקתא דר"כ פסקא כג (בחו"ש השביעי). לקו"ת נצבים מז, ג. המשך תרס"ו ע' כ. המשך ר"ה תרצ"ה בתחלתו (סה"מ קונטרסים ח"ב שית, ב) ד"ה זה היום תש"ד. תש"ט. ועוד. היום שבו הושלם תהליך הבריאה: כי בכ"ה כאלול נברא העולם — ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ שם. יל"ש עה"פ פינחס כט, א (רמו תשפב). וראה פדר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם.

שבכך הגיעה הבריאה לשלימותה: ראה חדא"ג מהרש"א לר"ה כז, א: האדם הי' תכלית של כל הבריאה וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם. ב"ר רפ"ד: שהי' גמר חלתו של עולם. ירושלמי שבת פ"ב ה"ו: דמו של עולם, נרו של עולם. ("טוב מאד"): בראשית א, לא. וראה רמב"ן עה"פ: ויש מפרשים כי מפני מעלת האדם הוסיף בשבח היצירה בו כי הוא טוב מאד. לשלימותה: ולהעיר מאוה"ת לך לך ד"ה ומלכי צדק וש"ג. מו"נ בסופו. שמספרים חכמינו זכרונם לברכה: פדר"א פי"א. זח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז תנ"ו (צ, ב).

"בואו .. עושנו": תהלים צה, ו. ה' מלך גאות לבש": שם צג, א. אמרו אדם ביום שנברא כשהמליך אותו וכל הבריות אתו (פדר"א שם). ועד שהוא שירו של כל יום ו' בשבוע (ר"ה לא, א. תמיד בסופה). שהאדם נברא יחידי: משנה סנהדרין לו, סע"א. גמרא שם לח, א. יחידי — בכך שלא נברא כשאר הנבראים .. באופן של זוג זוג: חדא"ג מהרש"א למשנה שם. — ואף שנברא באופן שלא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב, יח). יחיד בסוגו: אף שדוקא הוא נברא להיות מדיני בטבע (מו"נ ח"ב פ"מ. ח"ג פכ"ז).

מובן שהתורה, "תורה אור" המאירה את הכל, מתעכבת על הבדל בולט כזה. חכמינו אומרים במשנה: "לפיכך נברא האדם יחידי – ללמדך כו". (ללמדך: א) כל אדם הוא "עולם מלא". (ב) "מפני שלום הבריות, שלא יאמר אדם לחבירו: אבא גדול מאביך".

נשאלת מיד השאלה: שני הטעמים האמורים הם מנוגדים, לכאורה, לפי הטעם הראשון מודגשת רוממות גדלותו וחוזקו של האדם כ"יחידי", עד שהוא עולם מלא. ברור שאם תורת אמת אומרת ש"אין דיעותיהן שוות" הרי בהכרח שהדבר יביא לריבוי בחילוקי הדעות, ובמלוא התוקף, דווקא משום שכל אחד הוא "עולם מלא", והרי זה, אם כן, היפוכו הגמור והמלא של שלום הבריות.

ולמרות שדבר שתורת השם מכנה אותו בשם "דיעה" מבוסס בכל הפרטים ומתאים לתורה שהיא חכמתו של השם, שכן אם לאו הרי זה היפך החכמה והדיעה, כפשוט – הרי, עם זאת, אין הדיעות שוות, שכן שונות (ואף מנוגדות לפעמים) הגישות וההשקפות בעניני הרשות, כולל באשר לשאלה כיצד לקיים בהם את הציווי "כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעה",

ברם, כיוון ששני הטעמים באים זה אחר זה ובהמשך אחד, וכל אחד מהם הוא חשוב במדה כזו שהוא השפיע על אופן בריאת האדם מלכתחילה, הכרחי לומר שלא זו בלבד שאינם מנוגדים זה לזה, כי אם, אדרבה, הם באים יחד ומחזקים זה את זה.

"תורה אור" .. הכל: משלי ו, כג. וראה זח"ג נג, ב: אקרי תורה בגין דאורי וגלי במאי דהוה סתים. ומשנה ברורה: הפך כה דכלא בה וכה תחזי (אבות ספ"ה ובפיה"מ שם. וראה לקו"ש ח"ט ע' 462 בשוה"ג).
במשנה: סנהדרין שם.

כל אדם הוא "עולם מלא": להעיר מפירוש רבינו הזקן במאמר חז"ל (סנהדרין שם): כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא – "היום יום" ע' פח.
ש"אין דיעותיהן שוות": ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין בגמרא שם. אדר"נ פ"ד, ו. מסכת דרך ארץ רבה פ"ט. תנחומא פינחס י.
"כל מעשיך .. דעה": אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סר"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

הסבר הדבר:

נכון, אמנם שהאדם "עולם מלא" ו"אין דיעותיהן שוות", אך אין הדבר מצריך ומתיר לו לשלול, אפילו ברעיונו בלבד, אפשרות של דעה שניה, ויותר מזה – דעה מנוגדת. יתר על כן: עליו להתייחס לדיעות אלה, כולל המנוגדת, בכבוד, משום שהשני הוא עולם מלא, ולפיכך הוא חייב להתעמק בדעתו של הזולת ברצינות הראוי. או אז, נוסף על כך שגישה כזו מביאה ל"שלום הבריות" אמיתי ושלום של קיימא, הרי כיוון שהדבר מבוסס על כלל המופיע בתורה הנצחית שהיחיד הוא עולם מלא – מביא הדבר גם לידי כך שיתעמק עוד יותר בדעתו שלו, להבין יותר את מעלותיו וחסרונותיו, ועל ידי כך לבוא ולהגיע אל האמת לאמיתה, להשלים את ה"עולם מלא" שלו.

וכך גם – השני, השלישי וכו', עד שיווצר שלום אמת בין הבריות.

מבחינת המעשה, שהרי "המעשה הוא העיקר", באשר להתנהגות הכללית בחיי יום-יום, מהווים הדברים האמורים אחד היסודות של ההתנהגות הדרושה – קיום ה"כלל גדול בתורה": ואהבת לרעך כמוך, ובהדגשת "כמוך". הרעיון שבדבר הוא: כל אחד נברא על-ידי בורא עולם

אין הדבר מצריך... לשלול... עליו להתייחס: ראה ד"ה החלצו, רנ"ט. ד"ה איתא בזח"ג (סה"מ תרנ"ט ע' נג ואילך. שם ע' רט ואילך). ולהעיר מאבות רפ"ד: איזהו חכם הלומד מכל אדם. וראה תורת הבעש"ט והה"מ על משנה זו (כש"ט – הוצאת קה"ת – סי' צ. אור"ת להה"מ – הוצאת קה"ת תש"מ – סתצ"ג).

להתעמק בדעתו של הזולת: להעיר ממדרש שמואל לאבות פ"ה מי"ז: ע"י שב"ש חולקים גורמים להוסיף חכמה בכ"ה. וראה בסה"מ תרכ"ו ע' קעא. – להעיר מרשימות הצ"צ לתהלים קד, כד (תג, סע"א): ועד"ז יובן ג"כ בכל הנבראים שזה צריך לזה ואין שלימות לכל א' בלתי חבירו.

האמת לאמיתה: ראה אור"ת יתרו ע' תתצד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רצא ואילך. המשך תרס"ו ס"ע תלא ואילך.

"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מי"ז.

ה"כלל גדול... כמוך: תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ קדושים יט, יח. ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד. ב"ר פכ"ד, ז. וראה קונטרס אהבת ישראל.

ובהדגשת "כמוך": ראה בארוכה לקו"ש ח"י"ז ע' 216 ואילך ובהערות שם.

אוצר החכמה

אחד, וכל אחד – גם אם הוא "רעך" ולא אתה עצמך – הוא עולם מלא, כמוך עצמך. לפיכך אתה צריך לאהוב את כל אחד כמו את עצמך. ומאחר וציווי זה מופנה מבורא העולם אל כל אדם – ברור שהדבר ניתן להשגה ולביצוע על-ידי כל אדם ובכל אדם.

נוסף לכך הרי הבורא הוא "מלך שהשלום שלו", והוא מעניק את הכוח, ודורש, שישרור "שלום הבריות", כאמור, והדבר אף מובן בשכל האנושי. דבר זה, איפוא, מקיל את קיום הציווי "ואהבת לרעך כמוך", עד לידי מעשה בפועל ומכל הבחינות.

★ ★ ★

לכל האמור יש קשר מיוחד אל ההכנה לראש-השנה – הכרת המלך שהשלום שלו – כולל, ועיקר, שלום ואהבת ישראל באופן מושלם, שנוצרת אחדות ישראל "לאחדים כאחד ממש", וכולם "כאיש אחד בלב אחד" מכתירים את הקב"ה בראש-השנה כ"מלך ישראל", וברצון, ויתירה מזו – בשמחה, והדבר מתבצע באופן כזה שהוא משפיע על הסביבה כולה, והקב"ה מוכר כ"מלך העולם", כפי שזה הי' בראש-השנה הראשון על-ידי אדם הראשון, כאמור לעיל.

ויהי רצון שיהי', כפי נוסח הסיום של כל תפילת-עמידה בכל יום:

ברור שהדבר ניתן להשגה: כי אינו מכקש לפי כחו אלא לפי כוחו – במדב"ר פי"ב, ג. "מלך שהשלום שלו": שהש"ר פ"א, א (בסופו). וראה מסכת דרך ארץ זוטא פ' השלום: שמו של הקב"ה נקרא שלום. שבת י, ריש ע"ב. הכרת המלך: ר"ה טז, א. לד, ב. וראה לקו"ת נצבים נא, ב. ד"ה תקעו, תש"א. ובכ"מ.

ואהבת ישראל כו' אחדות ישראל: ראה תניא (פל"ב) שכולן מתאימות ואב א' לכולנה. "לאחדים כאחד ממש": ראה לקו"ת ר"פ נצבים. לקו"ש ח"ד ע' 1141 ואילך. "כאיש אחד בלב אחד": מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ יתרו יט, ב. מכתירים .. וברצון: ראה ד"ה מן המיצר, תר"ס. ויתירה מזו – בשמחה: ראה ד"ה יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב: וההכרת באה בשמחה גדולה כו'.

משפיע על הסביבה כולה: שהרי כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כו' (שבת נד, ב. ע"ז יח, א. שבועות לט, סע"א וריש ע"ב). ומזה מובן גדול הענין דמי שיש בידו לזכות את הרבים.

משפיע .. מוכר כ"מלך העולם": ד"ה חייב אדם לברך, תרל"ח פ"ט. פי"ג. ובכ"מ.

לוצר הוצאה

"ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך", וכפי שמפרש אדמו"ר הזקן (בעל התניא והשולחן-ערוך) שכאשר יש "כולנו כאחד" מביא הדבר מיד ל"ברכנו אבינו באור פניך",

ויהי כן בפועל ממש ומיד,

כולל הברכה – בלשון דוד מלכא משיחא – "ויאכילהו מחלב חטה, ומצור דבש אשביעך",

דברי יצחק

ותהא לכל אחד ואחת ולכולם יחד – כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

וכפי שמפרש אדמו"ר הזקן: תניא שם.
ומיד: ע"ד מש"כ הרמב"ם בנוגע לתשובה "בסוף גלותן ומיד הן נגאלין" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה).

דוד מלכא משיחא: סי' האריז"ל כוונת הבדלה בסופן. ובכ"מ.
"ויאכילהו... אשביעך": סיום וחתימה מזמור פא בתהלים, שירו של יום ר"ה (ר"ה ל, ב. תמיד בסופה). והכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א).
כתיבה וחתימה טובה: כי נחתמין מיד (עם הכתיבה) בספרן של צדיקים (ר"ה טו, ב) ועמך כולם צדיקים (ישעי' ס, כא). וראה טור או"ח סוסתקפ"א (מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג).
לקוטי מהרי"ל הובא לעיל במ"מ שבחודש... טובה.
לשנה טובה ומתוקה: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שיא.

סג

"עבד מלך — מלך"

ב"ה, מוצאי שבת קודש,
ימי הסליחות, ה'תשמ"ב.
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

בעמדנו ימים ספורים לפני ראש-השנה — הזמן מתאים יותר להתבונן
בעניני ראש-השנה. נתעכב, איפוא, על נקודה הקשורה במיוחד, בראש-

אוצר החכמה

מוצאי שבת קודש, ימי הסליחות: להעיר, אשר (מוצאי) שבת שייך במיוחד ל(ימי
(ה)סליחות — ע"פ ב"ר ספכ"ב: כך היא כוחה של תשובה כו' מזמור שיר ליום השבת. ושבת
אותיות תשב (אגה"ת ספ"י. ד"ה לך הוי' הצדקה לרבנו הזקן. וראה כש"ט (הוצאת קה"ת)
הוספות סי' קיח: תשובה איז שבת ו"ה כו'. ובלק"א להה"מ (סקכ"ו) ד"ה איתא במדרש (הנ"ל)
נתי' השייכות גם לתשרי).

— ולהעיר, מספר לקט יושר — ספר הנהגות דהמחבר תרומת הדשן — חאו"ח ע'
קיו: וי"ל לעולם עומדין [התחלת אמירת סליחות] ביום ראשון משום שהוא סמוך לשבת... כי
העם שמחים מחמת מצוות התורה וגם מחמת עונג שבת... ולכן טוב להתחיל להתפלל מתוך
שמחה של מצוה. וגם הפייט התחיל במוצאי מנוחה.

ימי הסליחות: הי' דוד יודע שעתידי ביהמ"ק להיות חרב והקרבנות יהיו בטלים כו' והי'
דוד מצטער על ישראל במה יהי' כפרה לעונותיהם ואמר הקב"ה לדוד כו' יעמדו לפני יחד
באגודה אחת ויתודו כו' ויאמרו לפני סדר סליחה ואני אענה אותם (תדא"ז ספכ"ג).
ימי הסליחות: פעולת ימים אלה לאחרי העבודה בימי אלול הקודמים — ראה כש"ט
הוספות סי' יג. וש"נ.

הזמן מתאים יותר: דבהתחלתם אומרים: במוצאי מנוחה... זוחלים ורועדים מיום בואך
(ר"ה). וביותר עפמ"ש"כ בעטז"ק (לשו"ע או"ח רסתקפ"א) שהם ימי ביקור עצמי (דוגמת קרבן)
דר"ה. (וכדי שיהי' לעולם יום קבוע — מקדימים ליום א'. לבוש שם).

סג: תרגום. המו"ל.

השנה, והיא – תקיעת שופר, שהרי "מצות היום בשופר".

אחד הטעמים העיקריים לתקיעת שופר הוא, כידוע, להזכיר את מתן תורה, במעמד הר סיני, כאשר ההתגלות האלקית היתה, כלשון תפלת ראש־השנה, "בקול שופר עליהם הופעת". היא החלה ב"קול שופר חזק מאד" ולאחר מכן "הולך וחזק מאד",

האמור מודגש הרי מיד עם תחלת ברכת "שופרות" שבתפלת מוסף של ראש־השנה: "אתה נגלית .. ללמד לעמך תורה ומצות .. ובקול שופר עליהם הופעת ..".

טעם זה לתקיעת שופר בא בהמשך לטעם עיקרי

קול השופר קשור בהכרת המלך וגם בא להזכיר את מתן תורה שהיתה מלווית בקול שופר. הקשר הוא משום שלאחר שמכתירים את המלך ובטלים אליו ב"קבלת־עול" ניתן לקבל את גזירותיו. קשר נוסף הוא בהכנה שהיתה דרושה למתן תורה "כאיש אחד בלב אחד" – כך ההכנה להכרת מלך ישראל היא ע"י "נצבים היום .. ראשיכם שבטיכם עד שואב מימך". בשנה שבה חל ראש־השנה בשבת הקשר בולט עוד יותר, שהרי "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה". התוכן של השבת, מתן תורה, וראש השנה – זהים, שכן שני עניינים אלה מבטאים את העובדה שהיהודי הוא "מלך", כיון שהוא "עבד מלך".

ובסיסי ביותר: השופר קשור בהכרת בורא העולם כמלך העולם, שהרי

"מצות היום בשופר": (כמשנה) ר"ה כו, ב.

אחד הטעמים העיקריים לתקיעת שופר: רס"ג – הובא כאבודרהם בטעמי התקיעות (הענין השלישי). ולהעיר גם מהמשל בזה, "מהרה"ג החסיד מהלי"צ ז"ל מבארדיטשוב" (הובא ונתבאר בהמשך וככה, תרל"ז ע' קיא ואילך. וראה שם ע' קי משל הבעש"ט).

ב"קול שופר .. מאד": יתרו יט, טז. שם, יט.

לטעם עיקרי וביסי ביותר: רס"ג – הובא כאבודרהם שם (הענין הראשון).

בהכרת .. כמלך העולם: כדמוכח מהבקשה בכל תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש, ובברכת ההפטורה) מלך על כל הארץ. ובפרש"י (במחזור וויטרי) דאומרים המלך הקדוש (וגם בערבית הראשונה) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב אני ה"א וסמך ל"י בחודש הז'.

הכתרת מלך מלווה בתרועות וחצוצרות, ככתוב: "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך הי".

או אז — לאחר הכתרת המלך, כביטוי "קבלו מלכותי" — באה קבלת התורה והמצוות מן הקב"ה, וקיומן ובתור גזירות תוך קבלת עול ובשמחה.

נקודה משותפת נוספת ישנה להכתרת המלך בראש-השנה ולמתן-תורה: כשם שמתן-תורה היה כרוך בהקדמה של "כאיש אחד בלב אחד", כשבני-ישראל חנו מאוחדים כאחד "נגד ההר" כדי לקבל את התורה — כך כאשר בני ישראל מתכוננים ל"תמליכוני עליכם", להכתרה של מלך ישראל (ועלידי כך גם חידוש ההכתרה כמלך העולם) בראש-השנה, באה תחלה ההקדמה של "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם גו", כשכל הסוגים האפשריים בבני ישראל (עשרה סוגים) המנויים בכתוב, החל מ"ראשיכם" ועד ל"שואב מימך", עומדים כאחד (במצב רוחני זהה) "לפני ה' אלקיכם", שהוא המאחד ומייחד את כולם כאחד, "למען הקים אותך היום לו לעם". וכפי שמדגיש אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשולחן-ערוך,

"בחצוצרות... המלך הי": תהלים צח, ו. וראה לק"א להה"מ קרוב לסופו: וזה בחצוצרות וכו'.

לאחר הכתרת המלך... "קבלו מלכותי" — באה כו': ראה מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"ת אחרי יח, ב. וראה ד"ה יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב.

התורה והמצוות... ובשמחה: ראה רמב"ם סוף הל' לולב: השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה... עבודה גדולה היא כו'. ונודע לכל פירוש האריז"ל עה"פ (תבוא כת, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב (של"ה ס"פ תבוא שפן, א. ועוד). וראה תניא פכ"ו: מקרא מלא דיבר הכתוב תחת כו'. וראה לקו"ת תזריע ד"ה שוש תשיש. וככה תרל"ז פ"ט-טז. לקוטי לוי"צ לתניא ס"ע יג.

שמתן-תורה... כרוך בהקדמה: ראה ויק"ר פ"ט, ט. תנחומא באבער יתרו ט. וראה דרך ארץ זוטא פרק השלום.

"כאיש אחד בלב אחד": פרש"י עה"פ יתרו יט, ב. וראה מכילתא שם.

"נגד ההר": יתרו שם. וראה כלי יקר עה"פ.

"תמליכוני עליכם": ר"ה טז, א. לד, ב.

"אתם נצבים... גו": נצבים כט, ט ואילך.

(עשרה סוגים): לקו"ת ריש פרשת נצבים, מזח"ב פכ, א.

"למען... לעם": נצבים שם, יב.

לו לעם": ואין מלך בלא עם (בחיי וישב לת, ל. ס' החיים פ' הגאולה פ"ב. עה"מ שער

המלך רפ"א. ראה פדר"א פ"ג). — תניא ח"ב רפ"ז. ועוד.

וכפי שמדגיש אדמו"ר הזקן: לקו"ת שם.

פסוק זה ופרשה זו, "אתם נצבים היום כולכם", נקראים תמיד בתורה בשבת שלפני ראש-השנה, ומעניקים כוח ואור מיוחדים לימים שלפני ראש-השנה ולראש-השנה עצמו (כפי שהדבר רמוז במלה "היום"), ומראש-השנה — נמשך הדבר לכל ימי השנה.

★ ★ ★

הקשר שבין ראש-השנה למתן-תורה מודגש עוד יותר כאשר "יום-טוב של ראש-השנה חל להיות בשבת", כקביעות השנה הזאת: "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה" (= לדברי הכל ניתנה התורה בשבת), שכן שני הדברים זהים (במטרתם). התורה נוטלת יהודי יחד עם כל השייך לו, ומרוממת אותו, ומעמידה אותו בעולם שונה לחלוטין, עולם של תורה. אף שבת-קודש — מוציאה את היהודי וכל אשר לו מן החול ומן החולין ומרוממת אותו ומעמידה אותו בעולם שכולו שבת קודש.

דבר זה עצמו, אך בבחינה נעלית מזה בהרבה, "יוצר" ראש-השנה: על-ידי הכתרת המלך, ו"תמליכוני עליכם", נעשה היהודי ל"עבד מלך — מלך".

ופרשה זו .. נקראים תמיד בתורה בשבת שלפני ראש-השנה: תוס' — מגילה לא, סע"ב. טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד. וראה תורת הבעש"ט בזה — כש"ט הוספות סי' לא. וש"נ. (כפי שהדבר רמוז במלה "היום"): דקאי על ר"ה — לקו"ת שם, מזח"ב לב, ב. ח"ג רלא, א.

ומראש-השנה — נמשך הדבר לכל ימי השנה: כשמו "ראש השנה" — ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, א. ר"ה נח, א. עט"ר בתחלתו. ובכ"מ. ראש-השנה .. בשבת: להעיר מאוה"ת תשא (ע' א'תתקנה): בשבת מאירים מוחין דאו"א בז"א .. ע"כ נק' אז ג"כ מלך שהשלום שלו. — להעיר ע"ד יותר משייכות סתם בין שבת לתק"ש — בלקו"ת (ר"ה נו, א ואל"ך) ובכ"מ, דשבת פועלת פעולת תק"ש, המשכת התענוג, שלכן ביו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת אין תוקעין. "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה": שבת פו, ב (וידועה השקו"ט (תו"ש בשלח טז, אות ד"ה וש"נ. ועוד) דלכו"כ ניתנה בע"ש). וראה תו"א יתרו ע, ג. ויקהל פח, א ואל"ך. עולם של תורה: להעיר ממארו"ל (כ"ר פ"א, א. זח"ב קסא, א) אסתכל באורייתא וברא עלמא כו'.

בעולם שכולו שבת קודש: להעיר שע"ה אינו משקר בשבת (ירושלמי דמאי פ"ד, ה"א). ובשבת חיות כל העולמות מאותיות המחשבה (לקו"ת ש"ש סו, ג. ובכ"מ. ד"ה טוב טעם תש"ג פט"ו). וראה אוה"ת בראשית (תקי, סע"ב): כך גילוי העונג שבשבת עושה הנכראים כרי' חדשה וכו'.

ל"עבד מלך — מלך": פרש"י עה"פ דברים א, ז. תנחומא צו יג. וראה כ"ר פט"ז, ג.

הוא וכל השייך לו מופרש מכל הנבראים ומתרומם לדרגת "מלך" (דבר זה בא בד בבד עם שלילה מוחלטת של גאווה, שכן הוא יודע וחדור הכרה כי זה כך רק בגלל היותו עבד אמיתי של המלך, השרוי בתכלית ההתבטלות, ולא מציאות לעצמו).

הבאת הדברים לידי התנהגות בפועל ולידי מעשה, שהוא העיקר: כאשר אדם יודע שהוא "עבד מלך – מלך" מובן אצלו מאליו כי צ"ל "כל מעשיך לשם שמים", וקיום המצוות והידור נעשה אצלו דבר פשוט. ואף אם הוא נתקל בקשיים – ודאי יתגבר עליהם, שכן הוא יודע שהוא "עבד מלך – מלך", ולפיכך יפעל בהתאם לכך.

וכלשון דוד מלכא משיחא: "אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים" (ובכלל זה – מכל הדברים המצירים ומעיקים), ואדרבה: "הרחב פיך ואמלאהו".

והדבר הופך לנקודת מוקד בהנהגתו: הוא נעשה לדוגמא חיה לכל הסביבה – כיצד עליהם להתנהג שכן המלך "שלו" הוא מלך העולם וכל

ובשבועות מז, ב: עבד מלך כמלך.

הוא וכל השייך לו .. ומתרומם לדרגת "מלך": כי "מה שקנה עבד קנה רבו" (פסחים פח, ב. קידושין כג, ב).

שלילה מוחלטת של גאווה: ראה לק"א להה"מ סי' קצ.

עבד אמיתי .. ולא מציאות לעצמו: ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' שכורשכו.

מעשה, שהוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.

"כל מעשיך לשם שמים": אבות פ"ב מי"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח

סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

ודאי יתגבר: דאמר מלכא עקר טורא (ב"ב ג, ב). וראה לקו"ש ח"ט ע' 349 בשוה"ג.

דוד מלכא משיחא: סי' האריז"ל כוונת הבדלה בסופן.

"אנכי .. ואמלאהו": תהלים פא, יא. וראה רשימות הצ"צ עה"פ (יהל אור ע' רצד

ואילך). ולהעיר, אשר מזמור זה הוא שירו של יום ר"ה (ר"ה ל, ב).

(ובכלל זה – מכל הדברים המצירים: ש"כל המלכיות נקראו על שם מצרים ע"ש שהם

מצירות לישראל" – ב"ר פט"ז, ה.

"הרחב פיך ואמלאהו": ראה ברכות ג, א (בד"ת). ירושלמי תענית פ"ג ה"ו (בכל צרכי

האדם). וראה לקו"ש חכ"ב ע' 265, 241 הערה 4.

אשר בו, והוא פועל בתחום זה כשהוא חדור "ואהבת לרעך כמוך" ואחדות ישראל.

החל מחיוניות מחודשת בלימוד התורה, בהקדמת נעשה לנשמע, וקיום כל מצוותי בהידור, שכן הן גזירות המלך.

★ ★ ★

ויהי רצון, שבהימצאנו בימים האחרונים של חודש אלול, החודש שבו מאירות י"ג מדות הרחמים, ובמיוחד בימי הסליחות, יוסיף הדבר יותר אור ויותר חיוניות בכל עניני התורה והמצוות, מבוססים על קבלת עול מלכות שמים ברצון ובשמחה,

וזה יוסיף עוד יותר בברכות ה',

החל מכך שהקב"ה מקבל בקשתנו: "מלוך על העולם כולו בכבודך", בהכתרתו כמלך ישראל וכמלך העולם, ודבר זה מביא ל"זכרנו בזכרון טוב לפניך" ול"שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים",

וכל האמור מביא כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה מיד בראש-השנה, ולאחר מכן נמשך הדבר מן ה"ראש" אל כל "אבריי" השנה, לכל יום ולכל ימי כל השנה, שכל יום יהי יום טוב בטוב הנראה והנגלה,

---

"ואהבת לרעך כמוך": קדושים יט, יח. ובתור"כ (הובא בפרש"י) עה"פ: זה כלל גדול בתורה. ויתירה מזו — "זו היא כל התורה כולה" — שבת לא, א. וראה תניא פל"ב. קונטרס אהבת ישראל. — וראה מכתב דח"י אלול דשנה זו*.

בהקדמת נעשה לנשמע: ראה הרס"ג (באבודרהם שם).

י"ג מדות הרחמים: לקו"ת ראה לב, א ואילך.

קבלת עול מלכות שמים ברצון ובשמחה: ראה אוה"ת לר"ה ארצה"ו. שם א'שמא. ד"ה

מן המיצר תר"ס. ד"ה יו"ט של ר"ה תשי"ג פ"ב. ובכ"מ.

שהקב"ה מקבל בקשתנו: ראה אגה"ת רפי"א (ק. רע"א).

"מלוך .. ל"זכרנו .. ול"שומע .. ברחמים": תפילת מוסף דר"ה.

מיד בראש-השנה: שהרי צדיקים גמורין ("ועמך כולם צדיקים" — ישעי' ס, כא)

נכתבין ונחתמין לאלתר לחיי עולם — ר"ה טז, ב. וראה טור או"ח סו"ס תקפא (מירושלמי ר"ה

פ"א ה"ג). לקוטי לוי יצחק לתנ"ך ע' ר"י. ש"י.

מן ה"ראש" אל כל "אבריי" השנה: ראה בהנסמן לעיל בהערה ד"ה "זמרא-השנה".

(*) נדפס לעיל מכתב סב. המו"ל.

ויביא במהרה בימינו את הברכה העיקרית – הגאולה האמיתית
והשלימה עלידי משיח צדקנו, ונזכה ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי
העולמים".

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות
גם יחד

אוצר החכמה

מנחם שניאורסאהן

סד

"בהתאסף יחד שבטי ישראל"

ב"ה, ראש חודש מרחשון, ה'תשמ"ג
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מחודש תשרי, שהוא החודש השביעי לפי סדר החדשים
המתחיל בחודש ניסן, אך הראשון וה"ראש" לשנה החדשה, כפי שהדבר

ל"יום .. העולמים": תמיד בסופה.

בגשמיות וברוחניות גם יחד: ולהעיר, שעיקר הדין ומשפט שכר"ה הוא על ענינים
גשמיים – לקר"ת ר"ה נט, ב (מהגמ"י לרמב"ם הל' תשובה פ"ג).

סד

ראש חודש מרחשון: כדאי לברר מנהג ש"ץ כעלי מסורה בנוסח הכרזת ימי החודש
בשק"מ: מחר חודש, ב' ימי ר"ח וכו'. ולהעיר משו"ע תאה"ע סקכ"ו ס"ו ובנ"כ. וצ"ע.
חודש מרחשון: ראה יל"ש מלכים רקפ"ד בסופו. להעיר מפרש"י פרשתנו (ז, יא-יב).
ומסיים: יהיו גשמי ברכה. ובפרט לאתרי השבועה לא אוסיף.

מחודש תשרי, שהוא החודש .. ניסן: ויקרא כג, כד. בא יב, ב.

מחודש תשרי .. הראשון וה"ראש" לשנה החדשה: ראה אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. ברכה

סד: תרגום חפשי. המו"ל.

רמוז בשמו של החודש: "תשרי"
— אותיות "רשית" (ראשית חסר
א', כפי הכתיב שבפסוק).

והרי חודש זה, החודש
ה"שביעי", הוא "המשובע
והמשביע ברוב טוב לכל ישראל
על כל השנה" ("שביעי" מלשון
שובע), הוא "מרובה במועדות"
וגדוש (בשובע) ביראת ה', אהבת
ה', שמחה של מצוות ועל כולם

**בבואנו מחודש תשרי הנוני
מבקש שנכל המוקדם יתכנסו
ראשי עם יחד שבטי ישראל בכל
מקום שהם — אנשים לחוד, וכן
נשים וטף לחוד, כדי להתחזק
ולקבל החלטות מתאימות כיצד
לבצע בפועל את ההחלטות
הטובות שכל אחד קיבל על
עצמו בחודש תשרי ולהשלימם
במידת הצורך. כדאי לקשר את**

ס"ע איתתסו ואילך. ד"ה צהר תעשה תש"ב פ"ג (סה"מ תש"ב). וראה גם לקו"ת נצבים מז, א-
ב. ר"ה נח, אי"ב. עט"ר בתחלתו.

החודש השביעי .. הראשון: ראה אוה"ת בא ע' רסח ואילך. ד"ה החודש ה'ש"ת פ"ח
(סה"מ ה'ש"ת): בתשרי יש בו ב' מעלות א' דבחדשים דברה"ע הוא הראש, והב' דבחדשים
דגאולה שניסן הוא הראש הרי תשרי הוא השביעי דכל השביעין חביבין.
"תשרי" — אותיות "רשית": בעה"ט עה"פ עקב יא, יב. אוה"ת סוכות שם. סה"מ תר"ל ע'
רפז.

רשית (.. חסר א': ראה ר"ה טז, ב: כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה שנא'
מראשית השנה, מרשית כתיב ועד אחרית סופה שיש לה אחרית. וראה ד"ה תקעו תרכ"ח
(סה"מ תרכ"ז בסופו).

שבפסוק): עקב שם.

החודש ה"שביעי": וכל השביעין חביבין — ויק"ר פכ"ט, יא.
"המשובע: ויק"ר פכ"ט, ח. ולפענ"ד גם ב"היום יום" וכש"ט (דהערה הכאה) כצ"ל.
"המשובע והמשביע .. על כל השנה": תורת הכעש"ט — "היום יום" ע' צ. כש"ט
(הוצאת קה"ת) הוספות אות לא. וש"נ.

("שביעי" מלשון שובע): ראה רד"ה יו"ט של ר"ה תש"י.

"מרובה במועדות": ב"י לטור או"ח סתצ"ב (ד"ה ומ"ש). שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ב
ס"ב. וראה גם השלמה לשו"ע אדה"ז או"ח סקל"א ס"ח. — ולהעיר מסי' האריז"ל דהימים
שכין ר"ה ליוהכ"פ הם כמו תוה"מ (אף שאומרים בהם תחנון וסליחות).

וגדוש כו': ראה אוה"ת סוכות וברכה שם. ד"ה צהר תעשה וד"ה יו"ט של ר"ה הנ"ל.

אהבת ה': שאומרים (ומתחיל מר"ח אלול) אני לדודי גוי. וראה ב"ח לטאו"ח

סתקפ"א סד"ה והעבירו ("תשוכה מאהבה").

שמחה של מצוות: ראה זח"ג דנו, ב. ת"ז תכ"א נו, סע"א. רמב"ם סוף הל' לולב:

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה .. עבודה גדולה היא כו' (ולהעיר, אשר דין זה הובא

שמחת-תורה, ובברכות בכלל, והוא מחיה ומשפיע לשובע בכל החדשים והימים הבאים, של כל השנה כולה, עד למעשה בפועל: לימוד התורה וקיום מצוותי, שהמעשה הוא העיקר.

ההתכנסויות כהמשך לאחד מתפילות היום יחד עם דברי תורה ונותנת צדקה — החלטות בנוגע לדיבור, מחשבה וכלי-שכן מעשה שהוא העיקר.

ובשים לב לפתגם הידוע ש"כפי שמתייצבים — כך זה נמשך", שבזה קשור המנהג הידוע שבמוצאי שמחת-תורה היו מכריזים: "ויעקב הלך לדרכו",

— משמעות הדברים: כיון שכל יהודי, שהוא שייך ל"קהילת יעקב", הולך עתה "לדרכו", ונכנס לחדשי כל השנה, הנקראים של "חול" ואינם

ברמב"ם שם בהמשך לדיני שמחה (בית השואבה) שבחג הסוכות). ונדוע לכל פירוש האריז"ל עה"פ (תבוא כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב (של"ה ס"פ תבוא שפו, א. ועוד). וראה תניא פכ"ו: מקרא מלא דיבר הכתוב תחת כו'. וראה לקו"ת תזריע ד"ה שוש תשיש. וככה תרל"ז פ"ט-טז. לקוטי לוי"צ לתניא ס"ע יג. ובברכות בכלל: ויק"ר שם: בחודש השביעי שהוא משובע בכל כו' ברכות בתוכו כו'. שהמעשה הוא העיקר: אכות פ"א מי"ז.

לפתגם הידוע: להעיר מלקו"ש ח"ב ע' 449 (פתגם כ"ק אדמו"ר הצ"צ): אָזוי ווי מ'שטעלט זיך שבת בראשית, אָזוי גייט אַ גאַנץ יאָר. ח"י ע' 190: פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר .. בהנוגע לשבת בראשית ועניניו — "ווי מ'שטעלט זיך אָוועק — אָזוי גייט דאָס". ח"א בתחלתו. להעיר גם מפתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: אַז מען שפּאַנט איין גוט פּאַרט מען גלייך (סה"ש תש"ד ריש ע' 81). — ולהעיר מרש"י עה"ת יתרו יט, ה. — אין לדייק בשינוי הלי' בלקו"ש הנ"ל, כי בהם הובא תוכן הפתגם (כי אין ידוע הלי' בדיוק).

המנהג הידוע: ראה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ כרך א ע' קצד: וכן הי' נוהג הוד כ"ק אדמו"ר .. אחרי הסעודה הגדולה (דשמח"ת) .. הי' מתחיל לומר, הנה עתה הגיע עת ויעקב הלך לדרכו כו'. וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 259 ואילך ובהנסמן שם. קונטרס ויעקב הלך לדרכו ה'תשמ"א*. ושם, אשר שלימות הענין ד'ויעקב הלך לדרכו" הוא אחרי סיום חודש תשרי — בהתחלת חודש חשון (וכזה גופא — אחרי ר"ח מרחשון).

"ויעקב הלך לדרכו": לי' הכתוב — ויצא לב, ב. וראה שיחת מוצאי ש"פ בראשית ה'תשל"ח ס"ה**.* מכ' אור לט"ו כסלו ה'תשל"ד*** — נדפסו גם בקונטרס הנ"ל. — ועיין המשך וככה, תרל"ז רפצ"ו ("העבודה שאחר התשובה דיוהכ"פ עז"ג ויעקב הלך לדרכו"). תר"א ותו"ח ס"פ ויצא.

(*) נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 367 ואילך. המו"ל.
(**) נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 269 ואילך. המו"ל.
(***) נדפס לעיל מכתב לא. המו"ל.

מרובים במועדות, כי אם מרובים וקשורים יותר בעניני פרנסה ועניני רשות וכו' — מזכירים לו כי "דרכו" שלו, היא דרכו של יעקב כפי שהותוותה על-ידי הקב"ה, "דרך ה'", הדרך של "כל מעשיך לשם שמים", כפי שמתאים לצאצא של "יעקב סבא",

ובשים לב גם לכך שלמרות שביחס לכל בני ישראל ולכל אחד מישראל — תכלית ומטרת החיים בכלל היא — "אני נבראתי לשמש את קוני", הרי באשר להנהגה בפועל הם חלוקים לשלשה סוגים: אנשים, נשים וטף (— ילדים לפני גיל המצוות), וממילא כך גם בנוגע להחלטות הטובות שנתקבלו במשך חודש תשרי לגבי כל השנה הבאה עלינו לטובה —

— לאור כל האמור לעיל וגם לאור העובדה — הנראית באופן מוחשי — שהחלטה המתקבלת על-ידי מספר אנשים יחד, וכל-שכן על-ידי אנשים רבים, בציבור, בטוחים יותר בכך שהיא תבוצע ביתר הצלחה ובמלוא המדה על-ידי כל אחד ואחת —

מרשה הנני, איפוא, לעצמי להציע, והנני מבקש ומקווה שיתקבלו הדברים דלהלן:

נכון וישר וטוב ויפה שככל המוקדם יתכנסו ראשי עם יחד שבטי

שהותוותה על-ידי הקב"ה: כפשטות הכתובים ויצא לא, ג. לא, יג. "כל מעשיך לשם שמים": אבות פ"ב מ"ב ("יהיו"). וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וצע"ק שבשו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו השמיטו (אבל מציין בפנים לעיין באדר"נ פ"ז וכח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם "בכל דרכיך דעהו" — שהובא בשו"ע אדה"ז שם). — וראה או"ח להה"מ סי' רנב ד"ה עוד נראה. "אני נבראתי לשמש את קוני": קידושין בסופה. אנשים, נשים וטף: נצבים לא, יב (בנוגע להקהל). שהחלטה... על-ידי מספר אנשים יחד... בטוחים יותר: להעיר מד"ה התלצו תרנ"ט פ"י. וראה גם שם פ"ז.

שככל המוקדם יתכנסו: ומה טוב — לפני ז' בחשוון, שעד אז "הי' דומה להם כאילו הם עדיין בא"י עסוקים בעניני הרגל" — (ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז (בש"ך שם: ואע"ג דהשתא כו' לשון כו', אבל עפמ"ש בשו"ע אדה"ז (או"ח ר"ס ק"ז) שגם "לאחר החורבן היו מתאספים ג"כ מכל הסביכות בירושלים לרגל, כמו שעושים גם היום" — יש לומר, דאין זה רק לשון כו', אלא הענין דעסוקים בעניני הרגל). ועכ"פ לפני ט"ו בחודש שעד אז הלבנה הולכת וגדלה.

ראשי עם יחד שבטי ישראל: ל' הכתוב — ברכה לג, ה.

ישראל בכל מקום שהם – אנשים לחוד, וכן נשים וטף לחוד (הילדים בהנהגת מדריכיהם ומדריכותיהם, כמובן) כדי להתחזק, והעיקר – לקבל החלטות מתאימות כיצד לבצע בפועל, ובמלוא המדה, את החלטות הטובות שכל אחד קיבל על עצמו בחודש תשרי, החל מראש-השנה וימי הסגולה שלאחרי כן, וגם להשלימם – גם מלשון "שלימות" – במדת הצורך,

החלטות טובות בנוגע לדיבור, למחשבה (שהרי הקב"ה יודע מחשבות), וכל-שכן בנוגע למעשה, שהרי המעשה הוא העיקר, החלטות טובות שנתקבלו לכל השנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

ובודאי מיותר להדגיש שביחס להחלטות טובות וכוונות טובות קיימת תמיד ההבטחה שהקב"ה מסייע לבצע אותן, אף טוב יותר ומוקדם יותר מן המשוער,

ובמיוחד אם יקשרו את ההתכנסויות, כהמשך, לאחד מתפלות היום, יחד עם דברי תורה בפתיחת ההתכנסות, ובנתינה לצדקה במשך ההתכנסות או בסיומה,

שאז ישנם כל שלשה הדברים שעליהם העולם עומד: תורה, עבודה וגמילות חסדים, החל מן האדם עצמו, הנקרא "עולם קטן", ועד לעולם במשמעותו הפשוטה, העולם שמסביב, הזקוק לברכה חזקה מאד מאד מבורא העולם ומנהיגו – שיהיה "עולם עומד", עולם יציב ואיתן, ולא עולם המתנדנד ומזדעזע וכו', רחמנא ליצלן, בפרט בזמן האחרון.

ומסיימים וחותמים בדבר טוב וברכה: יצליח השי"ת שהכתיבה וחתימה טובה, והגמר חתימה טובה, שכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל,

---

שהקב"ה מסייע לבצע אותן: להעיר מהפירוש במחז"ל (קידושין מ, א) "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", "דכאשר איש ישראל חושב לעשות איזה דבר בלימוד התורה, בקיום המצוות... הקב"ה מצרף כמה ענינים בהשגחה פרטית שיבוא לידי מעשה" – ד"ה בטח בה' תש"ב (סה"מ תש"ב). ולהעיר ממחז"ל (קידושין ל, ב) "הקב"ה עוזרו".

שלשה הדברים שעליהם העולם עומד: אבות פ"א מ"ב.

"עולם קטן": ראה תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). וראה אדר"ג ספ"א.

"עולם עומד": להעיר מלקוטי לוי"צ אגרות (ע' רה): תשרי שהוא או"ח... ולדבר זה

יש היום לעולם בניז עדי עד.

קיבל בחודש תשרי, יבוא לידי פועל ממש ובמלוא המדה, בטוב הנראה והנגלה, בכל החדשים והימים הבאים עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, עד לאופן של "הרחב פיך ואמלאהו".

ובמהרה בימינו ממש — קיום הברכה העיקרית בפועל ממש —
הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה
ולבשורות טובות בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

סה

להקשיב לסיפורי הנרות

בי"ה, ערב שבת קודש,
ערב ימי חנוכה, ה'תשמ"ג
ברוקלין, נ.י.

"הרחב פיך ואמלאהו": תהלים פא, יא. וראה ברכות נ, א (כד"ח). ירושלמי תענית פ"ג ה"ו (בכל צרכי האדם). וראה ברכת י"א ניסן תשמ"ב* בסופו בהערה 4. וראה רשימות הצ"צ עה"פ (יהל אור ע' רצד ואילך). ולהעיר, אשר מזמור זה הוא שירו של יום ראש השנה (ר"ה ל, ב).

סה

שבת .. חנוכה: שייכותם — בשניהם עיקר נר מצוה. וראה שבת (כג, ב ובפרש"י).
ובמגילת אנטיוכוס בתחלתה שאנטיוכוס גזר בפרט על שבת מילה וחודש. וראה לקו"ש חט"ו ע' שעב ואילך.

ערב ימי חנוכה: להעיר, אשר לדעת המאירי (שבת כא, ב) נצחון המלחמה הי' בכ"ד בכסלו. וכ"כ בשערי אורה לאדהאמ"צ ד"ה בכ"ה בכסלו רפנ"ג (כב, א) ובסהמ"צ להצ"צ ריש מצות נ"ח (דרמ"צ עא, א). וראה תו"א ס"פ וישב. לקו"ת צו טז, א. וגם להרמב"ם (הל' חנוכה פ"ג ה"ב) שבכ"ה בכסלו הי' — הוקבע (ראה רמב"ם שם ה"ג) להתחיל הדלקת נ"ח באור לכ"ה (ולא באור לכ"ו) — ראה פר"ח לשו"ע או"ח סתר"ע. בנין שלמה על הרמב"ם שם. ולהעיר, אשר הודעת "ועל הנסים" דחנוכה הוא (בעיקר) על הנס דנצחון המלחמה. ולהעיר מחגי ב, יח. שם כא ואילך.

* נדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 241. המו"ל.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת ימי חנוכה, הבאים עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה
— נוסף על ההוראות הכלליות אותן לומדים מענייני דיומא,

ובמיוחד מנרות חנוכה, ובלשון
כ"ק מו"ח אדמו"ר: מען דארף
זיך צוהערן וואָס די ליכטלאַך
דערציילן = "יש להאזין לסיפורי
הנרות" —

מהנכון להתבונן בהוראות
הנרמזות בנוסח מצות נר חנוכה:
"נר חנוכה מניחו סמוך כו'
מבחוץ. אם היה דר בעליה —
חלון הסמוך לרשות הרבים —
והלכה כבית הלל". נוסח זה
מבטא את העבודה הגדולה של
כל יהודי בעבודת השם.
ובהוספה בדורות האחרונים אשר
"המנהג פשוט" שכל אחד ואחד
הוא מ"המהדרין מן המהדרין".

מהנכון להתבונן בהוראות
הנרמזות בנוסח מצות נר חנוכה,
נוסח המועט בכמות ומרובה
באיכות — נר חנוכה מניחו על
פתח הסמוך כו' מבחוץ; ומהן:

נר — שענינו שלוקחים

שמן ופתילה או כיו"ב דברים גשמיים, ואיש (או אשה, שגם הנשים היו

ההוראות .. מענייני דיומא: להעיר משל"ה (חלק תושב"כ פ' וישב דרוש צאן יוסף
בהגה"ה), אשר חנוכה קשור ופועל בכל העולם כולו, עיי"ש בארוכה.

ובמיוחד מנרות חנוכה: שעיקר נס חנוכה קבעו בנרות. וראה רמב"ם שם פ"ד הי"ב:
מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד כו'. וראה תו"א מקץ (לב, ב). וראה לקו"ש ח"ה ע'
תמה הערה ד"ה "קבעו הנס בנרות". ח"י ע' קמב ואילך. בצפע"ג לרמב"ם שם ה"ג: דעכשיו כו'
נשאר רק מן (נס) הנרות (כהדה"ג — ולא על שניצולו מן העכו"ם). אבל לע"ע לא מצאתי לו
חבר. וצע"ג — שהרי אומרים ועל הנסים.

ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר: שיחת ליל ש"ק וישב, כ"ו כסלו, שבת חנוכה תש"ו (נדפסה
בהוספה לקונטרס ד"ה ברוך שעשה נסים — ברוקלין, תשי"א).

נר .. מבחוץ: שו"ע אור"ח סתרע"א ס"ה. ובשינוי לשון — בש"ס (שבת כא, ב)
וברמב"ם (שם פ"ד ה"ז).

נר: בארוכה — ראה לקו"ש ח"ה ע' תמה ואילך.

שמן ופתילה: כך סדרם ברמב"ם (שם ה"ד (וכן הוא בש"ס שם כג, ב) וה"ו), שו"ע
(שם סד. סתרע"ג ס"א) וכו'. וצע"ע, שהוא היפך הסדר בש"ס (שבת שם, א): פתילות ושמינים.

באותו הנס) מדליק דברים גשמיים אלו עד שמאירים באור הנראה לעיני בשר, וביחד עם זה הרי זה נר מצוה ותורה אור – תכלית הרוחניות;

חנוכה – מרמז על ענין חינוך והתחלה של דבר חדש בחגיגות והדרת קודש, כמו שהי' בחנוכת המזבח וחנוכת בית המקדש בימים ההם בזמן הזה, וביחד עם זה גם מלשון חינוך ולימוד, שמצות נר חנוכה מחנכת ומלמדת את מקיים המצוה וכל אשר בסביבתו לימוד חדש וסדר עבודה חדש, באופן דמוסיף והולך ואור;

איור החכמה

ועד"ז ברמב"ם הל' תו"מ פ"ג, הי"ב (משא"כ בש"ס מנחות (פח, ב) ברש"י ד"ה כיצד), ומפורש כהרמב"ם ביומא כד, ב: נתן פתילה ליחייב איכא נתינת שמן. אשה: שגם הן חייבות בנ"ח (טושו"ע שם סתרע"ה ס"ג. ולהעיר שלא הובא זה בר"ס תרע"א).

שגם הנשים היו באותו הנס): שבת כג, א. ובפרש"י שם: וע"י אשה נעשה הנס. ולהעיר מהרשב"ם פסחים קח, ב ובתוס' שם (ומדייק בלשונו "קשה" ולא "תימה" וכיו"ב). ובפע"ח סוף שער החנוכה: גאולת יון ע"י בת מתתיהו.

באור הנראה לעיני בשר: ראה שו"ע שם סתרע"א ס"ו ובנ"כ שם. לקו"ש ח"ה ע' תנו. נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. וראה פרש"י ד"ה בנים – שבת כג, ב. תו"א שם לח, ב ואילך. מב, א ואילך. שערי אורה שם כב, סע"א ואילך. אוה"ת נ"ך עה"פ. ובכ"מ. נר .. הרוחניות: ראה זח"ב קסו, רע"א.

חנוכה .. חינוך: ראה של"ה הנ"ל. תו"א וישב סד"ה בכ"ה בכסלו (וראה לקו"ת נשא כט, סע"א. ברכה צח, סע"ב ואילך). שערי אורה ואוה"ת שם בארוכה.

חינוך והתחלה: ראה פרש"י עה"פ לך לך יד, יד. שופטים כ, ה. בחנוכת המזבח וחנוכת בית המקדש: שעש"ז נקראו ימים אלו בשם "חנוכה" – שכלי הלקט סקע"ד. וראה פרש"י ד"ה בחנוכה – מגילה ל, סע"ב. מרדכי ואו"ז (ח"ב סשכ"א) הובאו בדרכי משה לטור או"ח (ורמ"א) ר"ס עתר. חדא"ג מהרש"א לשבת כא, ב (ע"פ יל"ש מלכים רמז קפד. מגילת תענית פ"ט). וראה ג"כ תו"א ושערי אורה סד"ה הנ"ל. רד"ה ת"ר נ"ח תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קנב). רד"ה הנ"ל תש"ד (סה"מ תש"ד ע' פכ). ועוד. ויש לומר הטעם לזה שקבעו חנוכה לזכר חנוכת המזבח לבד (כמ"ש ברש"י, מרדכי וכו' שכריש ההערה) – נוסף על (שכפשוטת) אותו טמאו היוונים במיוחד – ע"פ מ"ש הרמב"ם (ריש הל' ביהב"ח) דעיקר מצות בנין בית המקדש הוא "לעשות כית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות כו", שהוא במזבח. ומש"כ במור וקציעה סתר"ע שזהו זכרון לחנוכת הבית בימי חגי לא זכיתי להבין, שהרי כל השנים שעד החשמונאים לא הזכירו זה! ומה שהקשו דקדושה הקודמת לא בטלה וא"צ חינוך (ועד"ז הקשה ג"כ ברד"ה זאת חנוכה, תר"ם. וראה שם ספ"ט) – יש לומר, דהכוונה כאן אינו לחינוך בגדר דעבודתן מחנכתן (שבועות טו, א), כ"א כפשוטו – התחלה לאחרי הפסק ארוך ולאחרי שפינו וטיהרו וכו'. ועפ"ז יומתק ג"כ הלשון "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו (רק וע"י) להודות ולהלל". ואכ"מ.

חינוך ולימוד: ראה פיה"מ להרמב"ם מנחות פ"ד ה"ד.

באופן דמוסיף והולך ואור: דהלכה כב"ה דכלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך

מניחו – שמדליקו במקום הנחתו, מניחו שם בלי טלטולים ושינויים;
כל עבודתו האמורה היא קבועה בסדר חייו, קביעות בנפש.

על פתח – מתאים לכלל גדול שבתורה ואהבת לרעך כמוך, מקום
ואופן עבודתו הם – שתהא נראית ומאירה, שמשפיעה למחוץ ממנו, ולא
עוד אלא –

סמוך כו' מבחוץ – מניחו בסמיכות לכל אלה הנמצאים (עדיין מפני
איזו סיבה שתהי') מבחוץ לעניני חנוכה, כולל גם כן הנמצאים עדיין מבחוץ
לעניני יהדות בכלל, ולא עוד, אלא שאפילו

אם הי' דר בעלי' – שהוא מבני עלי', יש לו חלון הסמוך (ושייך)
לרשות הרבים, שגם ברשות הרבים יהי' מאיר ומשפיע נר של בן עלי' זה.

והלכה כבית הלל, אשר הולך ומוסיף מיום ליום בעניני נר מצוה
ותורה אור כי טוב, בכל פרטיהם ודקדוקיהם.

ואף על פי שלכאורה האמור לעיל עבודה גדולה היא, הרי הבטיחונו
חכמינו ז"ל שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחם של כל אחד ואחת, ולכל

מוסיף והולך (שבת כא, ב. שו"ע שם סתרע"א ס"ב).
מניחו: להעיר ממתו"ל: העולם חסר מנוחה באת שכת באת מנוחה (פרש"י בראשית ב,
ב. פרש"י מגילה ט, א. וראה ב"ר פ"י, ט).
שמדליקו במקום הנחתו: שו"ע שם סתרע"ה ס"א.
קביעות בנפש: ראה לקו"ד כרך א ז, א.
לכלל גדול .. כמוך: קדושים יט, יח. תו"כ ופרש"י עה"פ. ובשכת לא, א: זו היא כל
התורה כולה. וראה תניא פל"ב. קונטרס אהבת ישראל.
שמשפיעה למחוץ ממנו: להעיר מע"ה שכ"ו פ"א (הובא כתניא פל"ז (מת, ב))
דהתלכשות הנשמה בעוה"ז היא רק לתקן הגוף כו' – שהם ה"חוח" דהנשמה.
הנמצאים .. יהדות: ראה סד"ה מצותה תר"ל ותרע"ח, סד"ה ת"ר נ"ח תרמ"ג (ועוד)
בפירוש מאמר רז"ל (שבת כא, ב) "עד דכליא ריגלא דתרמודאי".
אם הי' דר בעלי' .. מאיר ומשפיע: שו"ע שם סתרע"א ס"ה.
מבני עלי' .. מאיר ומשפיע: להעיר מתורת הה"מ ד"ה צדיק כתמר יפרח (או"ת עו, ג).
תניא ספ"י.

והלכה כבית הלל: שו"ע שם ס"ב.

אור כי טוב: בראשית א, ד.

הבטיחונו חכמינו ז"ל: במדב"ר פ"ב, ג.

אחד ואחת ניתנו כל הכחות הדרושים למלא את כל האמור ובשלימות, וכמובן, כבכל סוגי ואופני עבודת "השם אלקיך, בשמחה ובטוב לבב".

ותוספת כח ניתנה דוקא בדורות האחרונים – עד אשר המנהג פשוט שכל אחד ואחד מדליק כמהדרין מן המהדרין בזמן הש"ס.

ויהי רצון אשר השם מקור חיים, אשר באורו (תורתו) נראה אור, הוראות בחיי יום יום – יתן ברכתו ויצליח את כל אחד ואחת, הן בעניינים הפנימיים והן בענייני חוץ ורשות הרבים, ובהידור מן ההידור,

ובקרוב ממש – יתן בעין יפה ברכתו הכללית והעיקרית, ברכה לאנשים ולנשים לגדולים ולקטנים גם יחד, קהל גדול – הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו ויקויים הציווי וההבטחה – שאו זמרה ותנו

ובשלימות: להעיר אשר בשבת כל מלאכתך עשוי (מכילתא יתרו כ, ט. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סש"ו ס"ח (סכ"א)), ובשבת ויכולו השמים גו' – באופן דשלימות ותענוג (ראה אוה"ת בראשית ד"ה ויכולו (מב, ב ואילך)).

"השם .. לבב": תבוא כח, מז. וראה רמב"ם סוף הל' לולב. וראה של"ה ס"פ תבוא (שפו, א). ועוד. תניא פכ"ו.

בדורות האחרונים .. המנהג פשוט .. כמהדרין מן המהדרין: אולי יש לקשר זה עם מש"כ הבעש"ט דבזמן הגלות הוא בקלות נענה בתפלה ולהשיג רוה"ק יותר מבזמן הבית כו' (כש"ט – הוצאת קה"ת – סי' שיב. וראה גם לקו"א להה"מ סע"ז).

המנהג פשוט: רמ"א או"ח שם. וברמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ג: מנהג פשוט ככל ערינו בספרד. – ושני המנהגים כמהדרין מן המהדרין, ובפרט מנהג הרמ"א – דור אחרון לגבי דור הרמב"ם, שהוא בהוספה (הידור) על המנהג בספרד, אבל לא הונהג, אע"פ שהרמב"ם מביאו בהלכה שלפניו.

שכל .. הש"ס: שכת שם.

כמהדרין מן המהדרין: ראה לקוטי לוי"צ לזח"א ע' ריד.

מקור .. אור: תהלים לו, י. וראה דרושי חנוכה בתו"א שערי אורה ואוה"ת עה"פ.

ובהידור מן ההידור: שהרי מדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה (סוטה ט, ב). וראה

תורת הבעש"ט עה"פ ה' צלך (כש"ט הוספות סי' ס. וראה גם או"ת להה"מ פ, ג. הוספות סי' יט).

יתן בעין יפה: דכל הנותן בעין יפה נותן (ראה כ"ב נג, א).

קהל גדול: וכמ"ש (ירמי' לא, ז) "קהל גדול ישובו הנה". ויש לומר החידוש, שעוד

קודם השיבה יעשו מציאות של: א) קהל, ב) גדול.

הציווי וההבטחה: ראה תו"א תשא פו, ג. לקו"ת ואתחנן יא, ב בנוגע ל"ואהבת" (שהוא

שורש כל הרמ"ח מ"ע כולל מצות היראה, שורש כל שס"ה מל"ת) שהוא לשון ציווי וגם לשון

עמיד והבטחה. וראה לקו"ת במדבר יג, ג.

שאו .. נבל: תהלים פא, ג.

תף כנור נעים עם נבל, כנור של מקדש בימות המשיח – כנור של שמונה נימים.

בכבוד ובברכה לימי חנוכה מאירים,
מאירים בזמנם ואינן בטלין לעולם,
ממשיכים אורם והארתם בכל ימות
השנה

מ. שניאורסאהן

פו

"פועל ישועות בקרב הארץ"

ב"ה, מוצאי שבת קודש מברכים חודש שבט,
כ"ד טבת, ה'תשמ"ג.
ברוקלין, נ.י.

איורי החסידים

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
הי עליהם יחיו

כנור של שמונה נימים: משא"כ בביהמ"ק (הא' והב') של ז' נימים (ערכין יג, ב. לקו"ת ויקרא כא, ד ואילך). ע"ד דמנורת ביהמ"ק של ז' ובחנוכה – ח. ומוכן ע"פ שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. תו"א מקץ לג, סע"ג. סהמ"צ להצ"צ מצות נ"ח, עפמש"נ (מיכה ה, ד) ז' רועים ושמונה נסיכי אדם.

ואינן בטלין לעולם: כמדכ"ר ותנחומא ר"פ כהעלותך, ע"פ פירוש הרמב"ן שם. וראה ירושלמי תענית פ"ב הי"ב.

חמשיכים אורם והארתם בכל ימות השנה: כמו בכל המועדים (ובמכש"כ מהם) שנמשך מהם הארה על וכלל השנה – ראה לקו"ת ברכה צח, ב.

פו

מוצאי שבת קודש .. כ"ד טבת .. ההילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן: להעיר אשר קביעות שנה זו היא כמו בשנת ההסתלקות, כלשון "הרכנים בני הגאון המחבר ז"ל" בהקדמתם לשו"ע אדמו"ר הזקן "במוצאי ש"ק כ"ד טבת". ועד"ז כותב הצ"צ (נדפס במענה לשון – ווילנא,

סז: תרגום. המו"ל.

שלום וברכה!

בעמדנו במוצאי-שבת קודש מברכים חודש שבט, שהיום העשירי
שבחודש — "העשירי יהיה קודש" — הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח
אדמו"ר,

**כשיהודי מחליט לעסוק בהפצת
היהדות, למרות כל הקשיים,
הוא ודאי מצליח — זו הדוגמא
החיה שבאה לידי ביטוי בחיי
יום-יום של בעל ההילולא (דיו"ד
שבט, יום העשירי בחודש
המתברך בשבת זו). יש לזכור כי
לאחר שהוא פרץ את כל
המכשולים וסלל את הדרך —
לא נותרה שום סיבה להחליש
ח"ו את ההתמסרות לעסוק**

ובפרט בשנה זו, שקביעות
המועד הנוכחי הוא ביום כ"ד
טבת, שהוא יום ההילולא של
כ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא
(מורה הדרך בפנימיות התורה
ועל ידה) והשולחן-ערוך (מורה
הדרך בנגלה שבתורה ועל-ידה),
שכ"ק מו"ח אדמו"ר היה
יורשו וממלא מקומו בדורנו,

תער"ב. הוצאת קה"ת, תש"י (ושלאח"ז). פסקי דינים להצ"צ בסופו (קה"ת, תשל"ב)) "במוש"ק
כ"ג אור לכ"ד טבת".

מוצאי שבת .. כ"ד טבת .. ההילולא .. הזקן: ראה ביאור השייכות דכ"ז בארוכה (ע"פ
קבלה) — ליקוטי לוי"צ אגרות ע' רמט ואילך.

שבט .. יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר: להעיר מל"ת להאריז"ל פ' ויצא. וכתו"א
(מט, ד): י"ב שבטים הם כנגד י"ב צירופי הוי' שבכל חודש מאיר צירוף אחד. וכאזה"ת בא (ע'
רנד) שי"ב ר"ח הם כנגד י"ב שבטים. ובכמה ספרים דחודש שבט (חודש הי"א) שבטו יוסף
(שנולד שבט הי"א), ושם הראשון של בעל ההילולא דחודש זה הוא יוסף (נתבאר בארוכה
בהתוועדות ש"ק מבה"ח שבט תשמ"ג). — אבל ראה ספר קה"י ערך י"ב חדשים וי"ב שבטים,
דשבטו דשבט — לא יוסף.

"העשירי יהי קודש": (בחוקותי כז, לב) מכל מקום (בכורות נח, כ). וראה זח"ב רעא,
א. בחיי ר"פ תרומה.

יום ההילולא: יום זכאי וסגולה, כמובן מהדגשת רבנו הזקן: "צריך לאודועי שביום
פטירת רבנו הגדול המגיד, הילולא רבא, בו ביום יצאתי לחפשי" (אגרות קודש אדה"ו קה"ת
תש"מ) סי' לט (ע' צט)). וראה (תניא) אגה"ק סי' ז"ך וכיאוורו וסי' כח. סידור שער הל"ג
בעומר (דש, ב"ג). ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תיג ואילך). ד"ה
ואתם הדבקים, תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו ע' רכב ואילך).

בעל התניא .. והשולחן ערוך: ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו מיו"ד כסלו תש"ט (נדפס
בסה"מ תש"ט (קונט' י"ט כסלו) ע' 3 השני). ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ו ע' לו ואילך (ובהערה
14 שם).

שכ"ק מו"ח אדמו"ר .. יורשו: ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז: שהמלכות ירושה כו'

ובהתחשב בכך שלכל עניני הזכרון בחיים היהודיים ישנה המטרה להזכיר ולעורר ולעודד ולזרז כל יהודי, להוסיף עוד יותר במילוי היעוד שבשבילו

בהפצת היהדות. נדרשת הערכה נכונה של השליחות האלוקית ויחד עם זה — של הכוחות שניתנו לכל אחד.

נברא, בהתאם להוראה הברורה של תורתנו, תורת חיים: "אני נבראתי לשמש את קוניי", עלידי חיזוק והפצת יהדות, תורה ומצוות, אצלו ובסביבתו, במלוא המדה,

— ודאי יתבוננו באחת מנקודות היסוד של תוכן יום ההסתלקות-הילולא, יום הסיכום של "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו", והיא: כשיהודי מחליט לעסוק בהפצת היהדות, למרות כל הקשיים, הוא ודאי מצליח למצוא כוחות ואפשרויות להתגבר על כל הקשיים, ומתקיימת הבטחת הקב"ה, בורא האדם ומנהיגו "יגעת ומצאת".

הרי זו הדוגמא החיה שבאה לידי ביטוי בחיי יום-יום של בעל ההילולא, כולל עשר השנים האחרונות לחייו בעלמא דין במדינה זו, שגם אז לא חסרו נסיונות קשים מאוד — מבחינות מסויימות אף קשים יותר

ולא המלכות בלבד אלא כל השררות .. ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם. — ובספרי (שופטים יז, כ): כל פרנסי ישראל. ולהעיר, שכ"ק מו"ח אדמו"ר הי' בן יחיד (ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א הי"א (והל' מלכים בסוף הפרק)).

וממלא מקומו: ראה המשך ל' הרמב"ם הנ"ל (הל' מלכים פ"א ה"ז). הזכרון .. המטרה: וכלשון הכתוב במצות תפילין (שהוקשה כל התורה כולה לתפילין — קידושין לה, א): לזכרון גוי' למען תהיי תורת ה' גוי' (בא יג, ט). ולהעיר משיחת חגה"ש תרצ"ד (לקוטי דיבורים ח"א קנז, א ואילך).

"אני נבראתי לשמש את קוניי": קידושין בסופה. וראה או"ת להה"מ ס"פ שמות איך שע"י כל מצוה פועל ככל העולמות ומקשרם להקב"ה.

ובסביבתו: שהרי כל מי שיש כירו למחות ואינו מוחה כו' (שבת נד, ב. וז"נ). ומרובה מדה טובה — מי שיש בידו לזכות את הרבים.

במלוא המדה: ראה כתובות סז, רע"א.

כל .. חייו: ל' אדה"ז שם באגה"ק ביאור לסי' ז"ך. וראה סידור שם. "יגעת ומצאת": מגילה ו, ב.

עשר השנים האחרונות: ראה ע"ד ג' התקופות (של עשר שנה) דנשיאות כ"ק מו"ח אדמו"ר — לקו"ש חלק ח"י ע' שג ואילך.

מאשר במדינה ההיא ש"מאחורי מסך הברזל" – כידוע ומפורסם.

מובן מאליו שאת זה שבעל ההילולא השיג, ובפרט באמצעות ה"יגעת" שלו, קשה, ואולי אף יותר מקשה, להשיג לאדם בערכנו, שאין לו את הכוחות הבלתי רגילים ומסירות הנפש שלו וכו'. ברם, יש לזכור כי לאחר שהוא פרץ את כל המכשולים וסלל את הדרך, ייסד מוסדות חינוך, תורה וחסד, חרש, זרע והפריה במסירות־נפש ובאהבת ישראל בכל תחום של יהדות, ויצר את האפשרויות לכל יהודי, ולכל היהודים, אנשים ונשים וטף ללכת בעקבותיו – לא נותרה שום סיבה להחליש ח"ו את ההתמסרות לעסוק בכל שטחי הפצת היהדות, כל אחד וכל אחת כיד ה' הטובה עליו, כפי אופן ה"יגעת" שלו,

ובמיוחד לאור העובדה שהקשיים בהם נתקלים עתה, כאן ובמדינות רבות אחרות, הם קטנים וקלים, ללא כל יחס, מאלה שבעל ההילולא נתקל בהם. ^{לדבר החכמה} **אדרבה**: ניתן לקבל סיוע ועידוד, וכבר נתקבלו ומתקבלים, מממשלות, מוסדות שונים, קבוצות וכו'.

הדבר היחיד הנדרש הוא – הערכה ראויה ונכונה של השליחות האלקית – ויחד עם זה של הכוחות האלקיים – שניתנו לכל יהודי, גבר או אשה, כדי להאיר את העולם – העולם העצמי והעולם שמסביב –

ש"מאחורי מסך הברזל": כדאמרי אינשי – להעיר ממחול"ל (פסחים פה, ב) אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאכיהם שבשמים. וראה ברכות לב, ב. ובארוכה ס' הליקוטים (ממאמרי וכו' דהצ"צ) מע' ברזל. וש"נ*.

הברזל": ראה פרש"י יתרו כ, כב (ממדות פ"ג, מ"ד).

פרץ... וסלל את הדרך: כידוע בענין "פתח" (ראה כש"ט – הוצאת קה"ת – סי' רנו. דרך חיים לאדמו"ר האמצעי לג, רע"א. סה"מ תרע"ח ע' רפג. ועוד).

ללכת בעקבותיו: להעיר מלשון אדה"ז באגה"ק סי' ז"ך: כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו.

כיד... עליו: ע"פ עזרא ז, יט. ח, יח. נחמי' ב, ח.

השליחות האלקית... להאיר את העולם: ראה ב"ר פ"ב, ג. ולהעיר מפירוש הצ"צ: אנן פעלי דיממא אנן (עירובין סה, א) – אונזער אַרבעט איז אויף מאַכן ליכטיק (לקו"ד ח"ב רי, ב. סה"מ תש"ח ע' 292 ואילך).

הכוחות האלקיים: כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (עקב ח, יח) ובפרט מילוי התפקיד אשר בשבילו נברא.

(*) וראה שיחת פורים תשמ"ג. המו"ל.

ב"נר מצוה ותורה אור", תוך שימת דגש על "המעשה – הוא העיקר", החל מקיום המצוות המעשיות בחיי יום-יום כדבעי ובהידור, ואת כל זאת לעשות בשמחה ובטוב לבב –

וגם באופן של "ואהבת לרעך כמוך", ש"רעך" יהי "כמוך", עושה ומשפיע – פנסאי – "כמוך" כפי שהנך אתה, במסירות גדולה ביותר ובשמחה של מצוה.

ויהי רצון, בהתבסס על דברי העידוד והברכות של בעל ההילולא, שהרי "דברי צדיקים קיימים לעד ופועלים לעד", עד כדי "פועל ישועות בקרב הארץ" – שכל אחד ואחת יפעלו בכל הענינים האמורים ביתר התמסרות ושמחה מאשר עד עתה,

שהרי לכל עניני טוב וקדושה, הקשורים הרי עם הקב"ה שהוא אין סוף, אין להם סוף והגבלה, וככל שהם טובים בהווה, אפשר – וממילא חייבים – ללכת בהם מחיל אל חיל,

ונוסף על העיקר – עצם הדבר של מילוי שליחותו של הקב"ה,

ב"נר מצוה ותורה אור": משלי ו, כג. ראה אוה"ת נ"ך עה"פ. המשך יונתי, תר"ם ע' א' ואילך.

"המעשה – הוא העיקר": אבות פ"א מ"ז.
בשמחה ובטוב לבב: כמ"ש (תהלים ק, ב) "עבדו את ה' בשמחה". וראה רמב"ם סוף הל' לולב. של"ה ס"פ תכוא (שפו, א). ועוד. תניא פכ"ו.

"ואהבת לרעך כמוך": קדושים יט, יח. ובתו"כ (הובא בפרש"י עה"פ): זה כלל גדול בתורה. ובשבת לא, א: זו היא כל התורה כולה. וראה תניא פל"ב. קונטרס אהבת ישראל. פנסאי: בלשון כ"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע – ראה הכיאר ס' השיחות תש"א ע' 136. ובארוכה בשיחת י"ג תמוז תשכ"ב.

"דברי צדיקים קיימים .. לעד": מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (סה"מ קונטרסים ח"א פח, א. אגרות קודש ח"ב סי' תע. ח"ה סי' א"שצ) עיי"ש.

"פועל .. הארץ": תהלים עד, יב. וראה אגה"ק סכ"ח.
הקשורים הרי עם הקב"ה .. אין סוף .. מחיל אל חיל: ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל סוף ברכות.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. שו"ע אדה"ז תאו"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.

הרי כל תוספת השתדלות בכך מהווה תוספת בצנורות ובכלים
 והרחבה בהם, כדי לקבל וליהנות בפועל מן הברכות האלקיות בכל הדרוש,
 ובלשון דוד המלך, נעים זמירות ישראל, שנאמר כבקשה וציווי אך
 מכיל גם משמעות ותוכן של הבטחה: "הרחב פיך" – ויהיה –
 "ואמלאהו",

ועל כולם, ולראשונה, הברכה העיקרית שבמהרה בימינו נראה בקיום
 היעוד שבהפטרת שבת-קודש הנוכחית: "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני
 ישראל", שהקב"ה בכבודו ובעצמו יהי "אוחז בידיו ממש איש איש
 ממקומו" – ומוליכו – יחד עם כל בני ישראל שהקב"ה מוליכם ב"קהל
 גדול" (בל' יחיד) – ומוציאו מן הגלות "מיד הן נגאלין", בגאולה
 האמיתית והשלימה.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה
 ולבשורות טובות בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

דוד המלך, נעים זמירות ישראל: ש"ב כג, א.
 וציווי... הבטחה: ראה תו"א (תשא פו, ג), לקו"ת (ואתחנן יא, ב) בנוגע ל"ואהבת" –
 שהוא לשון ציווי וגם לשון עתיד והבטחה. וראה לקו"ת במדבר יג, ג.
 "הרחב... "ואמלאהו": תהלים פא, יא. וראה ברכות נ, א (דמפרש כד"ת) ובירושלמי
 תענית פ"ג ה"ו (– בכל צרכי האדם). וראה לקו"ש חכ"ב בהוספות – ברכת י"א ניס
 חשמ"ב הערה 4.
 "ואתם... בני ישראל": ישעי' כז, יב.
 שהקב"ה בכבודו ובעצמו... אוחז בידו: פרש"י נצבים ל, ג. נתבאר בלקו"ש ח"ט ע' קעו
 ואילך.
 ב"קהל גדול": ירמי' לא, ז.
 (בל' יחיד): כי "קהל" אינו רק צירוף של כמה יחידים, כי אם מציאות אחת דציכור.
 וראה לקו"ש חלק ת"י ע' קיג ואילך.
 "מיד הן נגאלין": רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

סז

לקדש ולהעלות גם את עניני החול

בי"ה, ערב שבת-קודש פי' כי תבוא אל הארץ,
ערב חיי אלול, ה'תשמ"ג,
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם,
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

שנים-עשר הימים האחרונים של השנה, מחיי אלול ועד ראש השנה,
מיועדים, כידוע, באופן מיוחד לעריכת חשבון הנפש על כל שנים-עשר חדשי
השנה החולפת, יום לחודש,
ולהכנה מוגברת לקראת השנה
השנה חלים ימי ראש השנה

ערב שבת קודש: שהוכפל בו כי טוב (חזקוני עה"פ בראשית א, לא. וראה רמב"ן שם).
וכפעם הב' — "טוב מאד". וראה שיחת ש"פ עקב שנה זו.
שבת קודש .. חיי אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (כשנת נח"ת)
ורכנו הזקן (כשנת קה"ת) — ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 177
ואילך, ובהנסמן שם. ולהעיר, אשר רשב"י (ות"ח בכלל) איקרי שבת (זח"ג קמד, ב. שם כט, א.
וראה שבת קיט, א).

כי תבוא .. חיי אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו
כש"פ תבוא חיי אלול (כהקביעות דשנה זו) תרנ"ב ("היום יום" חיי אלול. כתר שם טוב
(הוצאת קה"ת) הוספות ס"ג). ביאור תורה הראשונה — ראה גם לקו"ש הנ"ל ס"ה ואילך. וראה
אור"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) ר"פ תבוא (נו, א ואילך).
ערב חיי אלול: זמן ההכנה לחיי אלול, ע"ד מרז"ל מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת
(ע"ז ג, א).

שנים-עשר הימים האחרונים של השנה .. יום לחודש: ספר השיחות תש"ג ע' 177. שם ע'
179.

אלול .. חשבון-הנפש: סה"מ אידיש ע' 75. שם ע' 129 וראה לקוטי מהרי"ל הל' ימים
הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (תצא כא, יג) ובכתה גוי' ירח ימים (וראה גם אוה"ת נ"ך כרך ב
ס"ע א"נ ובשוה"ג שם). טור אור"ח ר"ס תקפא.

סז: תרגום חפשי. המו"ל.

החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

משמעות הדבר, בראש ובראשונה, התבוננות מעמיקה יותר בתוכנו ומשמעותו של ראש-השנה, ובלקחים והוראות שיש להסיק מכך,

— כאשר הנקודה הראשונה והכללית שבדבר היא, שראש-השנה הוא יום ההכתרה של בורא-העולם ("שתמליכוני עליכם"), יחד עם קבלת עול מלכותו, ומיד לאחר מכן —

קבלת עול מצוות, מצוותיו של מלך ישראל מלך העולם ("קבלו גזירותיי").

בימים (חמישי וששי) המוליכים מיד אל יום שבת-קודש כשם שבשבת קודש הופכים ומתעלים האכילה, שתיה, שינה לדרגה של מצוה ועונג שבת — כך כל הפעילויות של חיי היום-יום צריכות להתעלות אצל יהודי לקדושה ומצוה, בכך שהם נעשים לשם שמים "בכל דרכיך דעהו". ההכתרה וקבלת עול מצוות של ימי ראש-השנה כוללות את הכל, גם עניני הרשות, בהחלטה איתנה להעלותם למצוה ולקדושה.

★ ★ ★

בתוספת להוראות הכלליות של ראש השנה, ועד למעשה בפועל, שהרי המעשה הוא העיקר, מתווספות מדי שנה הוראות מיוחדות הקשורות

הנקודה הראשונה והכללית .. שראש-השנה .. ההכתרה: כדמוכח מהבקשה **בכ"ה** תפלות ר"ה (משא"כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ. ובפרש"י (כמחזור וויטרי) דאומרים המלך הקדוש (ולהעיר שזהו גם בערבית ראשונה) לפי שאמר הקב"ה תמליכוני עליכם בר"ה כדכתיב (אמור כג, כב) אני ה' אלקיכם וסמיך לי' (שם, כד) בחודש הז'.

(שתמליכוני עליכם): ר"ה טז, א. לד, ב.

קבלת עול מלכותו — לאחר מכן .. עול מצוות: ראה גם ברכות יג, א (במשנה): למה קדמה פרשת שמע לוהי' אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצוות כו'. וראה סה"מ תרכ"ו ע' קמח.

קבלת עול מלכותו — לאחר מכן .. ("קבלו גזירותיי"): מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי ית, ב. ד"ה יו"ט של ר"ה תרס"ה בתחלתו. תש"ג פ"ב.

המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

הוראות מיוחדות הקשורות בקביעות: וכמכ"ש מהוראת הבעש"ט שב"ל דבר ששומע או

בקביעות הימים שבשבוע שבהם חל ראש-השנה, פרשת השבוע, וכי צא בזה.

השנה חלים ימי ראש-השנה – ביום חמישי בשבוע וביום ששי בשבוע (ערב שבת), ימים המוליכים מיד הישר אל יום שבת-קודש.
אוצר החכמה

דבר זה מדגיש כי ההכתרה וקבלת עול מצוות, שבני ישראל "עושים" ומכריזים עליהם בקול רם ובתקיעת שופר וכו', והם מקבלים עליהם לקיים וליישם אותן בפועל בכל יום ובכל הימים של השנה החדשה, צריכות להיות באופן שיקיף את כל העניינים לפרטיהם של ההתנהגות היום-יומית, ולהפוך אותם כולם, כולל גם עניני הרשות, לקדושה ומצוה.

במלים פשוטות: כל הפעילויות (מעשה, דיבור, מחשבה) של חיי היום-יום, כולל גם אכילה, שתיה, שינה, וכיוצא באלה, דברים הנראים במבט ראשון כאילו אין בהם הבדל בין יהודים ללא-יהודים, גם עניינים אלה צריכים אצל יהודים להתעלות לקדושה ומצוה, כשם שבשבת קודש הופכים ומתעלים דברים אלה לדרגה של מצוה, מצות עונג שבת וקדושת שבת.

רואה הוא הוראת הנהגה בעבודת השם – כש"ט הוספות אות קכו-קכט. וש"ג.
 פרשת השבוע: ההוראה מפרשת השבוע – בהמכתב דמוצ"ש ק"ה אלול (נדפס להלן מכתב סח).

בקול רם: ראה קונטרס ומעין מאמר י"א פ"א-ב.
 ובתקיעת שופר: להעיר מב' המשלים שבענין תק"ש – הובאו בהמשך וככה תרל"ז פ"ע. וראה ד"ה אדון עולם דיום ב' דר"ה תשמ"ג.
 ההכתרה .. ובתקיעת שופר: להעיר אשר חק"ש, שהיא "מצות היום" (ר"ה כו, ב), "הענין הראשון" שכזה הוא שאז "אנו ממליכין עלינו את הכורא" – רס"ג, הובא באבודרהם בטעמי התקיעות. וראה סידור האריז"ל, פ"ח וכו' בענין ר"ה.
 במלים פשוטות: בהבא להלן ראה גם מכתב ו' תשרי תשל"ט* (לקו"ש חי"ט ע' 594).
 אכילה, שתיה, שינה וכיוצא באלה .. להתעלות לקדושה ומצוה: ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ה. שם ספ"ג. וראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"ץ ח"ב מב' תצב (ע' רסה). ד"ה ותקרא את שמו שת, ה'ש"ת (קונט' מאמרים – אידיש – ה'ש"ת ע' ו). "היום יום" כ"ז אלול. ולהעיר מעיקרים מ"ג פ"א. קונטרס ומעין מ"א פ"ג. ספר השיחות תר"ש ע' 243.
 שינה .. מצות עונג שבת: ראה לקו"ש חי"ב ע' 254 ובהערות שם.
 במבט ראשון .. ללא יהודים: להעיר מתניא פמ"ט (ע, רע"א): הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם.
 מצות עונג שבת: כמ"ש (ישעי' נח, יג) "וקראת לשבת עונג". וראה רמב"ם הל' שבת

---

* נדפס לעיל מכתב מח. המו"ל.

– התעלות עניני הרשות והפיכתם לעניני קדושה נעשית על-ידי זה שהם "נעשים לשם שמים", כדי לקיים את "אני נבראתי לשמש את קוניי", יתר על כן ולמעלה מזה – ע"י אשר מקיים "בכל דרכיך דעהו", להפיץ אלקות בעולם ולעשות את העולם הגשמי, ואפילו – החומרי, למהות מתאימה (מזוככת ומקודשת) להיות "דירה לו יתברך".

בפירוט יתר: התנהגותו של האדם לפי רצון בורא העולם מתבטאת בשני קוים (כיוונים): "קום ועשה" (דברים שמותר וצריך לעשותם) ו"שב ואל תעשה" (דברים שאסור לעשותם).

לדוגמא: סתם אכילה ושתייה בימי החול הן כדי להשביע את רעבונו של האדם ולרוות את צמאונו, ואילו בשבת הן נעשות "כדי לשמש את קוניי" עם ובאמצעות קיום מצות עונג שבת.

– עיסוקו של האדם לפרנסתו בימי החול (חרישה וזריעה, מסחר,

אוצר החכמה

פ"ל ה"א. שו"ע אדה"ז ריש הלכות שבת. וש"נ. לקו"ת צו יא, ד. המשך וככה תרל"ז פ"ה ואילך. ועוד.

לשם שמים... "בכל דרכיך דעהו": אבות פ"ב מי"ב. משלי ג, ו (ברכות סג, א). רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א (בהיפך הסדר שברמב"ם) ומסיים "ומי שנוהג כן עוכד את בוראו תמיד". – וצע"ק שבשו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו השמיט כל מעשיך יהיו לשם שמים (אבל מציין בפנים לעיין: באדה"ז פי"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם "בכל דרכיך דעהו" – שהובא בשו"ע אדה"ז שם). – וראה או"ת להה"מ עה, ב (סי' רנ"ב) ד"ה עוד נראה.

"אני נבראתי לשמש את קוניי": משנה וגמרא סוף מסכת קידושין.

יתר על כן ולמעלה מזה – ע"י אשר מקיים בכל דרכיך דעהו: לקו"ש ח"ג ע' 907. שם ע' 932. ח"י ע' 104 ואילך. ובכ"מ, – ואף שבכ"ל בכל דרכיך כולל גם מעשיך לש"ש (ראה רמב"ם ושו"ע שם).

"דירה לו יתברך": ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקתי ג. במדכ"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו. התנהגותו... מתבטאת בשני קוים... "קום ועשה"... ו"שב ואל תעשה": להעיר גם מתניא רפ"כ: שני דברות הראשונים אנכי ולא יהי' לך הם כללות כל התורה כולה. כי דבור אנכי כולל כל רמ"ח מצות עשה. ולא יהי' לך כולל כל שס"ה מצות ל"ת ולכן שמענו אנכי ולא יהי' לבד מפי הגבורה כמארז"ל מפני שהם כללות התורה כולה.

"קום ועשה"... ו"שב ואל תעשה": להעיר גם מעירובין ק, א.

(חרישה וזריעה: שבת עג, א.)

מסחר... עניני "חול", במעשה: ראה רמב"ז עה"ת (יתרו כ, ט. אמור כג, ז). ובשו"ת

וכיוצא באלה) מספק לו את צרכיו וצרכי בני ביתו, ואילו שייכותו לעיסוק זה בשבת קודש, המתבטאת באופן השלילי של "אל תעשה" (אי חרישה וכו'), באה "לשמש את קוניי" עם ובאמצעות מצות לא-תעשה: "לא תעשה כל מלאכה". הדבר בולט ומודגש יותר בכך שלא רק ל"ט המלאכות ותולדותיהן אסורות באופן מוחלט, אלא גם עניני "חול" במעשה ואפילו בדיבור, אסורים אף הם בשבת קודש.

לפיכך, מאחר שלפי הקביעות של השנה "מוליך" ראש-השנה ישר אל השבת קודש, מודגש בכך עוד יותר כי ההכתרה וקבלת עול מצוות שיהודים מקבלים עליהם בימי ראש-השנה, ואשר הן קבועות כיצד צריכה להיות ההנהגה בכל השנה – כוללות הן את הכל, כל הענינים, גם עניני רשות, בקווים של "עשה" או של "לא תעשה", בהחלטה איתנה להעלותם כולם למצוה ולקדושה.

וההתבוננות בזכות הגדולה של "לשמש את קוניי", ובמיוחד באופן האמור, מביאה לרגש עמוק של שמחה ותענוג פנימי, ודוגמת "עונג שבת".

ויהי רצון, שההתבוננויות האמורות, וההחלטות הבאות בעקבותיהן ועד לעיקר – המעשה בפועל, יבוצעו בכל הימים ובכל יום של השנה הבאה, וככל הדרוש, כדבעי ובשלימות, ובמיוחד כיון שהשנה היא שלימה גם מבחינה זו שיש בה "חודש העיבור".

חת"ס (חור"מ סי' קצה) וצפע"נ לרמב"ם הל' שבת רפ"א שבת רפכ"א, מנחמי' (יג, ט"כ) שהוא מ"ע מה"ת ביום השביעי תשבות.

"לא תעשה כל מלאכה": יתרו כ, י.

גם עניני "חול" במעשה ואפילו בדיבור, אסורים: שבת ק"ג, סע"א ואילך. טוש"ע (ושו"ע אדה"ז) או"ח סי' ש"ו, ש"ז. וראה תניא קונטרס אחרון בסופו. לקו"ש ח"א ע' 80 ואילך ובהנסמן שם. שיחות ש"פ תז"מ וש"פ אמור תשמ"ב. וראה לקו"ש שם גם בנוגע למחשבה.

כדבעי: ראה כתובות סז, רע"א.

ובשלימות: ראה במקומות שהוכאו באוה"ת לך ד"ה ומלכי צדק (עו, ב ואילך). שהשנה היא שלימה .. חודש העיבור: ערכין לא, א"ב. אוה"ת לתהלים יט, ח (ס"ד). וראה לקוטי לוי"צ לפסוקים כו' ע' קטו. וראה מכתב ר' תשרי תשל"ח* (לקו"ש ח"יד ע' 478 ואילך).

י' נדפס לעיל מכתב מה. המו"ל.

וכיון שהשבת – "מיני" מתברכין כולי יומי" (– ממנו מתברכים כל הימים), הוא מקור הברכות לכל ימי השבוע – יוסיף הדבר בברכות וכחות אלקיים לקיים בפועל את כל האמור במלוא המדה.

שהשפעת ראש השנה (ה"ראש" של השנה) תורגש במדה המלאה בכל שאר ה"אברים", הימים והשבועות והחדשים, של השנה, כשם שהראש מכיל בקרבו את כל החושים החשובים ביותר, ואת העצבים, "המשגיחים" ומנהיגים את כל חלקי הגוף שיתנהגו כפי הצורך

– עד להנהגה של "לשמש את קוניי" בשלימות המלאה, שאז גם מתקיים רצון קונו, דרישתו ואיחולו של הקב"ה: "אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם" (הקב"ה אומר ומקווה שנהיי כמלאכים).

וכל ההחלטות הטובות יוסיפו עוד יותר בברכותיו של הקב"ה בכלל וברכת ראש השנה בפרט: שיקבל השם בחסד וברחמים, את ההכתרה, התפלות ותקיעות השופר של כל ישראל, ויתן לכל אחד ואחת כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד, ובמיוחד הברכה שאליה "קוינו כל היום" (כל יום וכל היום כולו) – הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
ולהצלחה

מנחם שניאורסאהן

"מיני" מתברכין כולי יומי": זח"ב סג, ב. פח, א.
ראש השנה (ה"ראש" של השנה) וכז: ראה לקו"ת תבוא מא, ג. ר"ה נח, איב. עט"ר
בתחלתו.
"אני אמרתי .. כולכם": תהלים פב, ו.
אלקים .. כמלאכים): פרש"י ותרגום עה"פ. ועוד.

פח

"האזינו השמים .. ותשמע הארץ"

ב"ה, מוצאי שבת-קודש כ"ה אלול,
יום ראשון לפרשת האזינו,
ה'תשמ"ג. ברוקלין, נ.י.

אוצר החכמה

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עם כניסתנו לשבוע של ראש השנה, אשר לפי הקביעות של השנה הרי
הוא השבוע של פרשת האזינו,

**ההוראה שבקביעות ר"ה שחל
בפרשת האזינו: שמים וארץ
נבראו ביום הראשון למעשה
בראשית (כ"ה באלול), אך ראש**

ובהמשך למכתב מיום ערב
שי"ק ח"י אלול שבו דובר על
קביעות ראש-השנה באשר לימים

מוצאי שבת-קודש: התחלת ימי הסליחות. ולהעיר, אשר שכת שייך במיוחד לתשובה
(שלימות הסליחה) — ע"פ ב"ר ספכ"ב: כך היא כוחה של תשובה כו' מזמור שיר ליום השבת.
ושבת אותיות תשב (אגה"ת ספ"י. ד"ה לך הוי' הצדקה לרכנו הזקן. וראה כש"ט (הוצאת קה"ת)
הוספות סי' קיח: תשובה איז שבת ו"ה כו'. ובלק"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סקכו' ד"ה איתא
במדרש (הנ"ל) נת' השייכות גם לתשרי). ולהעיר מד"ה מזמור שיר ליוה"ש — לאדהאמ"צ
(ברוקלין, ה'תשט"ז).

— ולהעיר, מספר לקט יושר — והוא ספר הנהגות דהמחבר תרומת הדשן — חא"ח
ע' קיז: וי"ל לעולם עומדין [התחלת אמירת סליחות] ביום ראשון משום שהוא סמוך לשבת ..
כי העם שמחים מחמת מצוות התורה וגם מחמת עונג שבת .. ולכן טוב להתחיל להתפלל מתוך
שמחה של מצוה. וגם הפייט התחיל במוצאי מנוחה.

לשבוע של ראש-השנה: דבהתחלתה אומרים: במוצאי מנוחה .. זוחלים ורועדים מיום
בואך (ר"ה). וביותר עפמש"כ בעטז"ק (לשו"ע או"ח רסתקפ"א) שהם ימי ביקור עצמי (דוגמת
קרבן) דר"ה (וכדי שיהי' לעולם יום קבוע — מקדימים ליום א' לבוש שם).
פרשת האזינו: ולהעיר מהידוע בענין לימוד האזינו ע"י כאו"א כו' (ראה סה"ש תש"א
ס"ע 56. ס' התולדות מהר"ש ע' 74. ס' הזכרונות פכ"ט מהמהר"ל מפראג בזה).

סח: תרגום. המשך למכתב סז. המו"ל.

בשבוע (השנה: יום חמישי ויום ששי),

נתעכב כאן על הפרשה השבועית בתורה, שיש לה השנה שייכות מיוחדת לראש-השנה, ועל מספר הוראות מכך באשר למעשה בפועל, שהרי "המעשה הוא העיקר".

★ ★ ★

פרשת האזינו פותחת במלים: "האזינו השמים גוי' ותשמע הארץ גוי'".

שמים וארץ נבראו ביום הראשון למעשה בראשית (כ"ה אלול), וידועה השאלה מדוע ראש-השנה, שמציינים אותו כי

השנה נקבע ליום בריאת האדם, שהוא בחיר הנבראים, המביא שלימות בכל חלקי הבריאה, ב"שמים וכל צבאם" ו"הארץ וכל צבאיה"; כאשר יהודי "מדבר" אזי — "האזינו השמים ותשמע הארץ" על כל צבאיהם אם בדיבור כך — במעשה לא כן שכן. כל העולם "מאזין" ו"נשמע" לפעולתו של יהודי שעושה רושם עז בכל הבריאה. מכאן שאין להתפעל מנסיונות. נקודה נוספת: בסדר עבודת ה' על האדם לקיים את המצוות בראש וראשונה, לא מפני שהשכל ה"ארצי" מחייב אותן, אלא משום משום ש"האזינו השמים" — מתוך קבלת-עול-מלכות-שמים ואז נעשית המצוה כדרוש. ועוד: "האזינו" — ביטוי

הפרשה השבועית .. שייכות .. לראש-השנה: ראה של"ה תושב"כ ר"פ וישב. ולהעיר מתורת אדה"ז: מען בעדארף לעבן מיט דער צייט .. מיט פרשת השבוע כו' ("היום יום" ב' חשון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך).

"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מי"ז.

שמים וארץ נבראו .. (כ"ה אלול): ויק"ר רפכ"ט. יל"ש עה"פ פינחס כט, א (רמז תשפב). וראה פדר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם. — ולא רק שמים וארץ נבראו ביום ראשון אלא כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון (פרש"י עה"פ בראשית א, יד). ראש-השנה .. ביום הששי למעשה בראשית .. ההסבר לכך: ראה ר"ן לר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם. בחזי עה"פ בראשית א, ג. פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בתודש השביעי). לקר"ת נצבים מז, ג. המשך תרס"ו ע' כ. המשך ר"ה תרצ"ה בתחלתו (סה"מ קונטרסים ח"כ שיח, ב). ד"ה זה היום תש"ד. תש"ט. ועוד. וראה לקו"ש ח"ט ס"ע 410 ואילך. שם ע' 438 ואילך.* וראה סי' הארז"ל תפלת מוסף לר"ה ד"ה היום הרת עולם.

(* נדפסו לעיל מכתבים ד. טז. המו"ל.

"זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון", נקבע ביום הששי למעשה בראשית (אחד בתשרי), וידוע ההסבר לכך, כי ביום הששי נברא אדם הראשון, ורק אז הושלמה והסתיימה כל הבריאה, וכל הברואים למן היום הראשון, ו"הכל הולך אחר החיתום", אחר הסיום.

המתייחס לדבר קרוב, ו"תשמע" — ביטוי המתייחס לדבר רחוק. ה"שמים" — הענינים הרוחניים — קרובים יותר ליהודי מאשר ה"ארץ" — הענינים הארציים והחומריים.

בפירוט יתר: האדם, שנברא אחרון לכל הנבראים, הוא המטרה הסופית של כל הבריאה והוא "בחיר הנבראים", וכן — דוקא על ידי התנהגותו (לפי רצון הבורא) הוא מביא שלימות בכל חלקי הבריאה,

כפי שהתורה מספרת שמיד לאחר שאדם הראשון נברא, הוא דרש והשפיע שכל הבריאה תכיר ותקבל על עצמה את עול מלכותו של בורא העולם, על ידי דרישתו (בליווי היותו דוגמא חיה): "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו" — הביא שלימות הן באשר ל"השמים וכל צבאם" והן באשר ל"הארץ וכל צבאיה".

מכאן נובעות שורה של הוראות אשר כל ראשהשנה, יום הזכרון, מזכיר אותן, ואשר השנה הן מודגשות יותר.

"זה היום... ליום ראשון": תפלת מוסף דר"ה — ר"ה כז, א. וראה ד"ה זה באוה"ת דרושים לר"ה.

ו"הכל הולך אחר החיתום": ראה גם ברכות יב, א.

האדם... המטרה הסופית של כל הבריאה: ראה חדא"ג מהרש"א לר"ה כז, א: האדם הי' תכלית של כל הבריאה וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם. ב"ר רפ"ד: שהי' גמר חלתו של עולם. ירושלמי שבת פ"ב ה"ו: דמו של עולם, חלה טהורה לעולם הי', נרו של עולם. ולהעיר ממארז"ל: כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה (ברכות ו, סע"ב. שכת ל, ב. וראה פיה"מ להרמב"ם בהקדמתו ד"ה אח"כ ראה). וראה סה"מ תרכ"ז ע' שט ואילך. — ולהעיר מחזקוני ורמב"ן בראשית (א, לא) שדוקא בקשר לבריאת האדם נאמר טוב מאד.

"בחיר הנבראים": ראה זח"ג (מח, א). וכזח"א (לד, ב): דכד בעא קוב"ה למברי אדם אזדעזעו כל עילאין ותתאין. וראה לקוטי לוי"צ לזח"א ע' ח. עבודת הקודש ח"ג פ"ג"ד.

כפי שהתורה מספרת: פדר"א פי"א. זח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז תנ"ו (צ, ב).

"בואו... עושנו": תהלים צה, ו.

אחת ההוראות היא:

כאשר אדם מתבונן בבריאה של "שמים וארץ וכל צבאם" הוא מגיע למסקנה: "מה גדלו מעשיך ה'" ו"מה רבו מעשיך ה'", ועלול הוא לחשוב: מה חשוב כל-כך אופן התנהגותו בכלל, ופרטי ההתנהגות בפרט, כך שהתורה – תורת חיים ותורת אמת – הזהירה כל-כך על כל פרט ואפילו פרט שבפרט?

– בא, איפוא, הפסוק הראשון בפי האזינו ומדגיש כי כאשר יהודי "מדבר", הרי "האזינו השמים ותשמע הארץ" – הדברים נשמעים ועושים רושם ומשפיעים הן בשמים והן בארץ.

אוצר החכמה

ולמרות שבפרשתנו מדובר על משה רבנו, רועה ישראל, הרי הוא אבל "רועה ישראל", וידוע כי "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא לששים ריבוא נשמות" (התפשטותו של משה רבנו היא בכל דור ודור – מחדש – לשש מאות אלף נשמות), שכל אחת מהן כוללת נשמות פרטיות רבות. לכל יהודי, בכל דור, יש ניצוץ של משה רבנו בנשמתו, ובמיוחד כשיהודי מדבר, וכל-שכן כשהוא מתנהג, לפי תורת משה, "תורה צוה לנו משה".

כך גם בטילה הטענה, אם יש מי שטוען אותה, כי התנהגות לפי התורה ומצוותיה קשורה בקשיים, ולא פעם גם בנסיונות. שכן, מאחר שדיבור, ועל אחת כמה וכמה – מעשה, משפיע בשמים ובארץ – מה ערך לכל הקשיים והנסיונות בהשוואה לעומת זאת!

★ ★ ★

"מה גדלו .. "מה רבו: תהלים צב, ו. שם קד, כד.
 הזהירה כל-כך על כל פרט: ראה קו"א לתניא רד"ה דוד זמירות קרית להו.
 ולמרות שבפרשתנו מדובר על משה רבנו: וראה תניא פמ"ד (סג, א): ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לכו לגשת להשיג אפי' חלק אחד מני אלף ממדרגת אהבת רעיא מהימנא.
 משה רבנו. רועה ישראל: ראה שמו"ר פ"ב, ב.
 "אתפשטותא .. לששים ריבוא נשמות": ת"ז ת"י סט (קיב, א. קיד, א). אגה"ק בסוף הביאור לסי' ז"ך.

שכל אחת מהן כוללת נשמות פרטיות: תניא פל"ז (מת, א).
 לכל יהודי .. ניצוץ של משה רבנו: תניא רפמ"ב.
 "תורה צוה לנו משה": ברכה לג, ד.

כפי שדובר פעמים רבות בקשר ליהדות, הרי הסדר הוא שעל האדם תחלה לפעול עם עצמו, ולא פחות מאשר עם סביבתו, ורק לאחר מכן עם סביבתו. ואכן אנו רואים כי גם באשר לאדם עצמו הוא מתחיל את יומו בהצהרה: "מודה אני לפניך מלך" כו', בהכרה ובתודה להקב"ה כ"מלך", והחלטה לשרת את המלך, בקבלת עול מלכותו, כל היום.

ודבר זה מודגש במיוחד בימי ראש-השנה, ימי ה"הכתרה" השנתית של הבורא יחד עם חידוש קבלת עול מצוותיו, כמוזכר במכתב הקודם, וביתר הרחבה בהזדמנויות אחרות.

כאשר קביעות ראש-השנה היא, כמו השנה, בשבוע של פ' האזינו מודגשת בכך נקודה נוספת: שבכל עניני ההתנהגות של האדם צריך להיות הסדר: "האזינו השמים" – תחלה, ולאחר מכן – "ותשמע הארץ", שכן הסדר של התורה אף הוא תורה (הוראה).

פירוש הדבר – נוסף על המשמעות הפשוטה המובנת מאליה כנ"ל – שכל המצוות, גם אלה שהשכל האנושי ה"ארצי" מחייב, על האדם לעשותן לא משום שהוא מבין, או חש, שהוא צריך לעשותן, אלא במצוות מלך, משום שהקב"ה ציווה עליהן. מובן גם כי כאשר הוא עושה על פי שכל או רגש אנושי הרי הוא מוציא את המצוה ממסגרותיה האלקיות, האין-סופיות, והוא מכניסה למסגרות מוגבלות של שכל או רגש אנושי, ולפיכך אין המצוה יכולה להיעשות בשלימות.

תחלה לפעול עם עצמו .. לאחר מכן עם סביבתו: להעיר, מב"מ קז, סע"ב (וש"נ): קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים.

מתחיל את יומו: ובלשון אדה"ז: מיד כשניעור משנתו (שו"ע אדה"ז או"ח ס"א ס"ה. מהדו"כ שם ס"ו. סידור אדה"ז במקומה).

הסדר של התורה .. תורה: ראה פסחים ו, ב. של"ה חלק תושבע"פ, כלל לשונות בתחלתו. לקו"ד כרך א ח, א. כרך ד תשמו, א. ועד להלכה בפועל שכ"כ הלכות נלמדות מהסדר שבמשנה "מחלוקת ואח"כ סתם" או להיפך (יבמות מב, ב. כ"ק קב, א וראה תוד"ה אין סדר למשנה (ב"ק שם)). וראה אנציקלופדיא תלמודית ערך הלכה כסתם משנה (כרך ט' ע' שנו ואילך).

תורה (הוראה): זח"ג נג, ב.

שכל המצוות .. צריך לעשותן .. במצוות מלך: ראה גם סה"מ הי"ש"ת ע' 91. ובכ"מ. – ולהעיר מהל' יסוה"ת להרמב"ם פ"ח ה"ג: אלא מפני המצוה שצוה משה בתורה. ואפילו בנוגע לכני נח בז' מצוות שלהם (הל' מלכים פ"ח הי"א).

לדוגמא: כשיהודי נותן צדקה הוא צריך לעשות זאת לא משום שיש לו לב אנושי רך, שאז הוא נותן צדקה רק לפי מדת רוח לבו, למרות שהנוזקק זקוק ליותר. אך כאשר הוא עושה זאת כדי לקיים מצות המלך, הוא עושה המצוה כדרוש, ואפילו אם יש לו לב האבן, רחמנא ליצלן, והדבר הוא היפוכו של טבעו.

★ ★ ★

עוד הוראה ולקח נובעים מן ההבדל שבמשמעויות המלים "האזינו" ו"תשמע": לשתייהן המשמעות של ציות, הקשבה ושמיעה, אך "האזינו" הוא ביטוי המתייחס לדברים הנשמעים מקרוב (כביטוי "דבר באזני", במובן של לחישה באוזן, "האזינו" מלשון "אזנים"), ו"תשמע" מתייחס לדברים הנשמעים מרחוק.

לפי משמעות זו של שתי מלים אלה היה מתאים יותר להשתמש בסדר הפוך: ביחס לשמים הרחוקים – "שמעו", וביחס לארץ שהיא קרובה – "האזינו", כפי שאנו מוצאים זאת במקום אחר.

– יש כאן, איפוא, ההוראה וההדגשה שכאשר אצל יהודי מאירים דבריו של משה והוא אומר וחוזר עליהם – הסדר הוא הפוך: למרות שבענינים גשמיים, אברים וחושים גופניים וכיוצא באלה, אין היהודים – ממבט ראשון – שונים מן הלא-יהודים, הרי משום העובדה שיש ליהודי

שהנוזקק זקוק ליותר: ואם נפשי מרתי (רגילות שלו) צריך להוסיף שיהי' לו בשר ויין (ירושלמי סוף פאה). וראה כתובות סז, ב: אפילו סוס כו'. טוש"ע י"ד ר"ס רנ. "האזינו" .. מקרוב .. ו"תשמע" .. מרחוק: ספרי עה"פ.

"האזינו" מלשון "אזנים": ראב"ע עה"פ. ועוד.

במקום אחר: ישעי' א, ב. וראה ספרי ר"פ האזינו. ולהעיר אשר משה הוא נשמה דאצילות ולא פסיק טעמא (זח"א קכ, ב. ח"ג קלח, ב. קפז, ב. תו"א ד"ה ואלה המשפטים וביאורו. תו"ח ד"ה זה הא' ובכ"מ) וישעי' (והמרכבה שראה) דבריאה, ראשית התהוות היש (סידור עט, א. ביאורה"ז לאדהאמ"צ בשלח לט, סע"ד. ד"ה מגילה נקראת – אוה"ת מג"א (הוספות) ע' מג ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' עה ואילך. וראה לקו"ש ח"ט ע' 204 הע' 4-1). – וכאו"א מבניי יש לו נשמה שנתת בי (אצילות – אלא שאח"כ) אתה בראת (תו"א משפטים עז, א. לקו"ת דברים א, א. המשך תרס"ו ע' קכ. תע"ב-ג. תפט ואילך. ובכ"מ). וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 415 סעי' ב ואילך.

נשמה, שהיא חלק אלקה ממעל ממש, הרי הענינים השמימיים – קרובים, והענינים הארציים – רחוקים: האזינו – השמים, ותשמע – הארץ.

ורק לאחר מכן ומאוחר יותר הוא יורד אל ה"ארץ", לעסוק בענינים הארציים מקרוב, כדי לפעול בהם, שהכסף יהיה לכסף צדקה, עור הבהמה יהיה לקלף שעליו נכתבות פרשיות התפילין, וכך הלאה.

וגם זה קשור ובא לידי ביטוי בהכתרת – "שתמליכוני עליכם" – מלך ישראל, והוא נהיה ל"מלך על כל הארץ". שכל העולם מסביב, שעדיין אינו קרוב כל-כך לאלקות, נעשה ל"דירה לו יתברך", כדוגמת הכתרת הבורא שנעשתה על-ידי אדם הראשון בראש השנה הראשון של בריאת העולם.

★ ★ ★

ויהי רצון שכל הכתוב לעיל יתקבל למעלה וגם למטה, החל בכך שכל הברכות מטל השמים ומשמני הארץ, הן ברוחניות והן בגשמיות, יבואו למטה באופן של קירוב, והם באים עוד לפני המצופה, ובאופן של "מלכתחלה אריבער" (– מלכתחילה – מעל ומעבר).

ושכל זה יקרב עוד יותר את הגשמת היעוד "כי אתה תנחל בכל הגויים", שנראה עין בעין כי הקב"ה הוא שופט כל הארץ ושולט על כל העמים,

וכל זה יכלל ויהווה חלק של הכתיבה וחתימה טובה, בטוב הנראה והנגלה, לכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

חלק אלקה ממעל ממש: תניא רפ"ב.
שהכסף .. צדקה .. עור .. התפילין: ראה תניא פל"ז.
"מלכתחילה אריבער": פתגם כ"ק אדמו"ר מהר"ש – אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"י
ח"א ע' תריז.
"כי אתה תנחל בכל הגויים": פב. ח.

פמ

יש צורך הן ביציבות והן בהשתנות

ב"ה, יום שלישי שהוכפל בו כי טוב,
פרשת וזאת הברכה אשר ברך משה,
ששי לחודש השביעי, ה'תשד"מ.
ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

פותחין בברכה, ברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

**ההוראה בקביעות ראש השנה
של שנה מעוברת: מטרתה של
שנת העיבור להשוות בין מהלך
השמש למהלך הלבנה. שניהם
נבראו "להאיר על הארץ" אלא
שהשמש מאירה בכל יום ללא**

בבואנו מראש-השנה
ומשבת-שובה, אשר לפי קביעות
שנה זו מוליך ראש-השנה הישר
אל שבת-קודש, שבת-שובה.

ובהמשך לנקודה השניה
שבקביעות שנה זו — שראש-

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז. ובאזה"ת (כראשית לג, ב. משפטים ע' א'קנז. ועוד) מקשר זה עם טוב לשמים וטוב לכריות — קידושין מ, א. וראה פיה"מ להרמב"ם פאה בתחלתה. מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע בסה"מ תש"ט ע' יח (השני). מכ' ומאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שם. ובפרש"י שם בסופו — דגם העבר נעשה טוב. פרשת וזאת הברכה: להעיר, אשר בקביעות שנה זו פרשה זו היא כמשך ג' שבועות, רובו של חודש תשרי. ולהעיר מתורת אדה"ז: מען בעדארף לעבן מיט דער צייט .. מיט פרשת השבוע כו' ("היום יום" ב' חשוון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך).

ששי: ושיעור חומש דיום זה: וליוסף אמר, הוא ספירת היסוד, ספירה הששית דז"א. לחודש השביעי: הוא "המשובע (ויק"ר פכ"ט, ח) והמשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה" — תורת הכעש"ט ("היום יום" כ"ה אלול. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' לא. וש"ג). וראה גם ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תש"י בתחלתו.

סט: תרגום. המשך למכתבים סז. סח. המו"ל.

השנה חל בשבוע פרשת האזינו –

כפי ששתי נקודות אלה
הוסברו במכתבים הקודמים,
מערב שבת קודש ח"י אלול
וממוצאי שבת קודש כ"ה אלול
(תשמ"ג).

ואפשר להוסיף – על-כל-
פנים בקיצור נמרץ – על
השייכות המיוחדת של ראש-
השנה –

א) אל יום החמישי בשבוע,
אשר ה"שיר של יום" שלו הוא
מזמור התהלים שבו נאמר
"תקעו בחודש שופר", ואל יום
הששי בשבוע, שה"שיר של יום"
שלו הוא "ה' מלך גאות לבש"
אשר אדם הראשון עשה את
הדבר על ידי כך שהביא את
הבריאה כולה ל"נשתחווה
ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו",
ב"ראש השנה" הראשון שהיה
בעולם.

שינוי ולעומתה בירח נראה שינוי
בלתי פוסק. שתי התופעות של
"השתנות" ו"יציבות" משתקפות
בחיי האדם, "עולם קטן":
עקרונות יסוד ומטרות קבועות,
ומאיך – נטיה לשנות לחדש
וליצור. על שתי תכונות אלה
להשתנות ולהשלים זו את זו.
בכל יום מתחיל היהודי את יומו
ב"מודה אני לפניך" ושאר
תפילות השחר, קריאת שמע
וכו', ללא כל שינוי מיום לזולתו
– יחד עם זאת, ע"פ ציווי
תורת אמת, משתנות מידי פעם
ה"ברכות האמצעיות", ו"שירו
של יום" מדי יום; התורה
בכללותה "לא תהיה מוחלפת"
ויחד עם זאת "להגדיל תורה
ולהאדירה"; המצוות הן באופן
של "לא תוסיפו ולא תגרעו"
ויחד עם זה – "מעלין בקודש".
יש "להשוות", להשיג את
השלימות המלאה לביצוע
שליחות הנשמה.

כ"ה אלול: שבו נכרא העולם. ראה מכתב דמוצש"ק כ"ה אלול*. וש"נ.
יום החמישי .. ה"שיר .. שלו הוא .. "תקעו בחודש שופר": תהלים מזמור פא. ר"ה לא,
א. מסכת תמיד בסופה. ולהעיר, אשר מזמור זה הוא גם שירו של יום ראש השנה – ר"ה ל,
ב.
יום הששי .. שה"שיר של יום" שלו הוא "ה' מלך גאות לבש": תהלים מזמור צג. ר"ה לא,
א. מסכת תמיד שם.
ל"נשתחווה .. עושנו": תהלים צה, ו.

* נדפס לעיל מכתב סח. המו"ל.

אוצר החכמה (ב) אל פרשת האזינו, שנאמרה "לעד בבני ישראל" במשפט ה', ו"משפט איהו רחמי", ובפרט – ביום המשפט בראש-השנה, שאז ה' "עומד מכסא דין" (לגמרי) "ויושב על כסא רחמים", ומזכה את בני ישראל, כל בני ישראל, להכתב ולהחתם לאלתר בספרן של צדיקים, כיוון שהתורה אומרת ומעידה ש"ועמך כולם צדיקים".

והיא (פ' האזינו) נאמרה בהבטחה ש"לא תשכח" – זכרון נצחי, שאותה זוכרים מעצמם ובתוספת של "שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך", ובמיוחד ב"יום הזכרון", ראש-השנה,

נתעכב בזה על נקודה שלישית בקביעות של ראש-השנה בשנה הנוכחית: העובדה שראש-השנה (ה"ראש" של השנה) הוא של "שנה מעוברת", שנה בת שלושה-עשר חדשים, שהיא מבורכת בימים נוספים, יתירה לא רק על שנה פשוטה, כי אם אפילו על שנת-חמה שיש בה 365 ימים.

הענין של "שנת עיבור" קשור כידוע, בכך ש"ישראל מונין ללבנה":

"לעד בבני ישראל": וילך לא, יט ובפרש"י שם.
 "לעד בבני ישראל" במשפט ה': ראה פרש"י ריש פ' האזינו.
 ו"משפט איהו רחמי": תקו"ז בהקדמה ("פתח אליהו"). ובגולה דתורה: "ושפטו העדה והצי"ו העדה" – ר"ה כו, א.
 "עומד מכסא דין" .. "ויושב על כסא רחמים": ויק"ר פכ"ט ג: בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, (הוא) עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים כו'. פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בחדש השביעי). וראה גם ויק"ר שם, ד, ו. כתבי האריז"ל במקומם (תק"ש). וראה ד"ה תקעו תרפ"ח בתחלתו. ד"ה עלה אלקים תש"ח בתחלתו.
 להכתב ולהחתם לאלתר בספרן של צדיקים: ר"ה טז, ב.
 ש"ועמך כולם צדיקים": ישעי' ס, כא.
 בהבטחה ש"לא תשכח": וילך לא, כא (וקאי על השירה הזאת) ובפרש"י שם.
 "שאל .. ויאמרו לך": האזינו לב, ז.
 בימים נוספים: מספר ימים הכי גדול שאפשר להיות בשנה, שפ"ה – לא שפ"ג או שפ"ד כבשאר שנות עיבור, היא גם "שלימה" – לא חסרה או כסדרה.
 הענין של "שנת-עיבור": כהנא להלן ראה רמב"ם הל' קידה"ח רפ"א ורפ"ד. ולהעיר שבעיבור נאמר "סוד" העיבור. וראה רמב"ם שם פ"א ה"ד. ובירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב: בסוד עמי לא יהיו זה עיבור. – נתבאר בלקוטי לוי"צ לפסוקים כו' ע' קטו. בנוגע להשלימות דשנת העיבור – להעיר ומלכי צדק מלך שלם – אוה"ת לך עו, ב ואילך. ולהעיר מפרש"י ישלח לג, יח. מו"נ בסופו.
 ש"ישראל מונין ללבנה": סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג. וראה אוה"ת בראשית ד, ב ואילך.

הלוח היהודי-תורני מבוסס על מהלך הלבנה ומורכב משנים-עשר חדשי לבנה,

אבל מאחר שהתורה דורשת שהחגים יחולו בתקופתם המתאימה: חג הפסח – ב"חודש האביב" (ניסן), חג הסוכות – ב"זמן האסיף" (תשרי), וכך הלאה, והרי תקופות השנה נקבעות לפי מהלך השמש – נדרש לפיכך שכל שנתיים-שלוש, כאשר ההפרש בין שנת-חמה לשנת-לבנה מצטבר כדי חודש ימים, יתווסף אז לשנת הלבנה עוד חודש – ויש אז אדר-ראשון ואדר-שני – כדי להשוות את ההפרש ולהבטיח שהחגים יחולו בזמנם המתאים.

כפי שהוזכר פעמים רבות צריך אדם ללמוד מכל דבר בקשר להתנהגותו, וחיינו בכלל, וביחוד – כיצד לעבוד את הקב"ה ("אני נבראתי לשמש את קוניי"), ובאופן מיוחד – מענין כה חשוב כ"שנת עיבור", שבה תלויה הקביעות של החדשים והחגים של השנה.

אחת הנקודות בדבר היא, שלמרות שניהם – הן השמש והן הירח – נבראו כדי "להאיר על הארץ", הרי ב"להאיר" של השמש אין כל שינוי מיום ליום ולעומתו בירח נראה שינוי בלתי פוסק, כשכל יום שונה מן היום

ובכ"מ. – וצע"ק לשון הרמב"ם ריש הל' קידה"ח: והשנים שאנו מחשבין הם שני החמה. שהחגים יחולו בתקופתם המתאימה: תשא לד, כב (ובסנהדרין יג, א). ראה טו, א (ובפרש"י שם. ר"ה כא, א. סנהדרין שם, ב).

צריך אדם ללמוד: תורת הבעש"ט כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' קכז. "היום יום" ט' אייר. תורת הה"מ לקר"א (הוצאת קה"ת) סי' ריג.

("אני נבראתי לשמש את קוניי"): משנה וגמרא סוף מסכת קידושין.

ששניהם .. נבראו כדי "להאיר על הארץ": בראשית א, טו.

השמש .. הירח .. "להאיר על הארץ": ועד שהשמש "ממתקת" הפירות והלבנה

"מבשלת" הפירות (פרש"י פרשתנו – דשיעור יום זה – לג, יד).

השמש אין כל שינוי .. בירח .. שינוי: ראה תו"א ד"ה בחודש השלישי (סז, ג). תו"ח

שמות שעא, ב ואילך. אוה"ת יתרו ע' תשפו ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' קלב. וראה ס' הליקוטים

– דרושי דא"ח צמח צדק – ערך לבנה ע' ת ואילך. וראה או"ת להה"מ עה"פ ועינינו

מאירות כשמש, סי' רצז (הוצאת קה"ת).

אין כל שינוי .. מיום ליום: היינו בה"להאיר".

שלפניו, החל מיום מולד הירח – לאחר שה"להאיר" שלו לא היה כלל: במחצית הראשונה של החודש הוא הולך וגדל עד ל"קיימא סיהרא באשלמותא" (= הירח קיים במלואו), ובמחצית השניה של החודש הוא הולך וקטן עד שהוא מתכסה לגמרי כהכנה לראש-חודש חדש שבו הוא מתחדש. עוד נקודה חשובה ביותר: כל השינויים בירח נעשים בו רק על-ידי השמש המאיר עליו.

כיוון שהתורה, תורת אמת, אומרת שכל אדם הוא "עולם", ויותר מזה "עולם מלא" בכל הפרטים, מובן ששתי תופעות הטבע, ה"השתנות" שבירח ו"אי-ההשתנות" ("היציבות") של השמש, משתקפות, בחיי האדם, לכל אדם יש בטבעו שתי נטיות: מחד – לבחור לעצמו מהשקפות העולם השונות ולקבוע לעצמו עקרונות יסוד ומטרות קבועות ובלתי מעורערות: חכמה ושליו, בה, מדות טובות ושליו, בהן, צדק ויושר וכו' ויחד עם זאת יש לו נטיה לשנות ולחדש, ליצור מחדש (אפילו ביחס ליום הקודם שלו עצמו), וכו'.

לכאורה, במבט ראשון, שתי תכונות אלו – ההתחדשות והיציבות – סותרות זו לזו, אך מאחר שהאדם הוא "עולם מלא", הרי שתי התכונות לא רק שאינן סותרות, אלא, אדרבה, הן משלימות זו את זו, ושתיהן יחד מאפשרות לו למלא את מטרותו ומשימתו בחיים במלוא המדה – כדרך ששנת-העיבור מביאה השוואה ושליו, בסדר הזמנים.

ההסבר לכך בקצרה – החל בדוגמא פשוטה ביותר:

בכל יום – מתחיל היהודי את יומו ב"מודה אני לפניך", וממשיך – כדאי דוקא שהדבר ייעשה בהתאסף רבים יחדיו, שאז יש לזה גם התוקף

ל"קיימא סיהרא באשלמותא": זח"א קנ, רע"א. ח"ב פ"ה, א. עד"ז שמור"ר פט"ו, כו. בירח .. רק על ידי השמש: זח"א רלו, סע"ב. שם רמט, ב. ובכ"מ. שכל אדם הוא "עולם": עולם קטן זה האדם – תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). וראה תנחומא פקודי ג. אדר"נ ספל"א. "עולם מלא": סנהדרין לז, סע"א במשנה.

ששי לחודש השביעי, ה'תשד"מ שיא

בברכות השחר, פסוקי דזמרה, קריאת שמע וברכותיה, הברכות הראשונות והאחרונות של תפלת העמידה וכו' – מבלי ישונה.

יחד עם זאת אומרת התורה הנצחית כי "הברכות האמצעיות" של התפילה חייבות להשתנות בראש-השנה ביחס לכל ימי השנה, בשבת – לגבי ^{אוצר החכמה} ימי החול וכו', ושירו של יום משתנה מיום ליום.

כך גם בשיעורי-תורה: בכל יום אותם דברים מן התורה שבכתב (פרשת ברכות כהנים) ומן התורה שבעל-פה ("אלו דברים", "איזהו מקומן"), ויחד עם זה – הלכות החג בחג, הלכות שהזמן גרמן (ביחס לפעילויות היום-יומיות – מה היא ההוראה של התורה בהן) וכיוצא באלה.

כללית יותר בענין זה: תורה – "לא תהיה מוחלפת" יחד עם "להגדיל תורה ולהאדירה", מצוות – באופן של "לא תוסיפו ולא תגרעו" יחד עם הידור מצוה ו"להעלות בקודש", ושני הסוגים משלימים אחד את השני.

ובכל הענינים הללו נדרש אותו תוקף, עד כדי מסירות נפש, הן בענינים השווים תמיד (כפי שמסמל השמש), והן בענינים המשתנים (כפי שמסמל-הירח), וכל זה נוצר על-ידי תורה-אור, שלא תהיה מוחלפת, לפי רצון הקב"ה, שכל יהודי יהיה עולם מלא,

ודבר וודאי הוא שהשם נותן לכל אחד ואחת את הכחות הדרושים, עד

"הברכות האמצעיות" .. חייבות להשתנות בראש-השנה .. בשבת: להעיר משו"ע אדה"ז הל' שבת סי' רס"ח ס"ב. ו"ל. ואכ"מ.

הלכות החג בחג: סוף מגילה. שו"ע אדה"ז ריש הל' פסח.
"לא תהיה מוחלפת": עיקר הט' מ"ג העיקרים. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. הל' מלכים פי"א סוף ה"ג. פיה"מ סנהדרין פי' חלק יסוד התשיעי.

"להגדיל תורה ולהאדירה": ראה חולין סו, כ. רמב"ם הל' ת"ת ספ"ב (גרסתו ככ"ב כא, א.?). וראה לקו"ש ח"ו ע' 299 ואילך ובהערות.

"לא תוסיפו ולא תגרעו": ואתחנן ד, ב.
הידור מצוה: וכזה עצמו מעט או יותר ועד שלישי (כ"ק ט, ריש ע"ב) כן מהדרין מן המהדרין (שבת כא, ב).

"להעלות בקודש": ברכות כח, א. וש"נ.

נותן לכל אחד ואחת את הכחות הדרושים: כי אינו מבקש כו' אלא לפי כחן של כאו"א

– במדכ"ר פי"ב, ג.

כדי מסירות נפש, בשתי התכונות, והיהודי צריך להוציא אותם אל הפועל בהרמוניה מלאה ובשלימות.

^{אוצר החכמה}

וזה אחד הלקחים משנת העיבור – שיש להתבונן, ובמיוחד בימים אלה של חשבון-הנפש ותשובה, בשתי התכונות האמורות, לערוך סיכום של כל אחת מהן, ול"השוותן" כדי להשיג את השלימות המלאה ולנצל את הכחות שהקב"ה העניק לכל אחד ואחת לביצוע שליחות הנשמה של "לשמש את קוני", ולעשות זאת – כמו את כל הענינים של התורה והמצוות – בשמחה ובטוב לבב.

★ ★ ★

ויהי רצון שההתבוננות בנקודות האמורות תנוצל הן באשר לתורה בשלימותה יחד עם "להגדיל תורה ולהאדירה", והן באשר למצוות – ב"לא תוסיפו ולא תגרעו" יחד עם תוספת בהידור מצוה וב"להעלות בקודש", הלוך ומוסיף, ושכל זה יוסיף עוד יותר בהצלחה בכלל, ובכל האמור במיוחד, ושהדברים יבואו אצל כל יהודי ואצל כל היהודים, בחתימה וגמר חתימה טובה בטוב הנראה והנגלה, בכל ימי השנה, ובמיוחד – שהשנה עשירה ב"ימים", שנת העיבור,

כולל הברכה העיקרית, שבקרוב ממש לראש-השנה (יום המשפט) הנוכחי – יקויים היעוד "קומה אלקים שפטה הארץ כי אתה תנחל בכל הגויים",

ברכת הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, לאלתר במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

"קומה .. הגויים": תהלים פכ. ח.

ע

חגי חודש תשרי = (א)שית ומקור לכל השנה

מחיר תחומה

ב"ה, ערב ש"ק נח,
יום שלשים לחודש תשרי,
שהוא ר"ח מרחשון,
ה'תשד"מ. ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בחותם וסיום חודש תשרי, אשר, כפי המוסבר בספרים, המלה
(שמו של החודש), הכוללת את אותיות המלה "רשית", רומזת כי החודש

זה הזמן לערוך סיכום של מועדי
חודש תשרי וליישם כל אחד
מהם כ"ראש" בפני עצמו

מהווה (לא רק תחלת השנה, כי
אם בעיקר) את הראש של השנה,
אשר, כמו ראש הגוף ביחס לגוף,
מחליט כיצד תהיה התנהגות בכל

ערב ש"ק: ששירו של יום זה (ה' מלך גאות לבש וגו') שייך לר"ה — ע"פ דרשת
חז"ל בפדר"א פי"א, שביום שנכרא אדם הראשון, בראש-השנה, המליך עליו (ועל כל הכריות)
את הקב"ה ואמר ה' מלך גאות לבש וגו'.
ערב ש"ק נח: ובשיעור חומש שלו: וישכון באהלי שם, ישרה שכינתו בישראל (ט, כז
וכפרש"י).

יום .. מרחשון: ראה שו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ו.
בחותם וסיום: שהכל הולך אחר החיתום — ברכות יב, א.
כפי המוסבר בספרים: בעה"ט עה"פ עקב יא, יב. אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. סה"מ תר"ל
ע' רפז.

אותיות המלה "רשית": השנה — חסר כתיב (עקב שם). וראה או"ת להה"מ (הוצאת
קה"ת) נג, ג (סוף ד"ה או יאמר).
חודש .. הראש של השנה: ראה אוה"ת סוכות שם. ברכה ס"ע א'תתסו ואילך. ד"ה צהר
תעשה תש"ב פ"ג. וראה גם לקו"ת נצבים מז, א"ב. עט"ר בתחלתו.

ע: תרגום חפשי. המו"ל.

בעבודת השם במשך השנה
 כולה. החל באמירת "מודה אני"
 מתוך קבלת עול מלכות (ר"ה)
 עד להשתקפות של "זמן
 שמחתינו" — קיום המצוות
 מתוך שמחה. למרות שבדרך
 כלל יש לערוך חשבון-נפש בינו
 לבין עצמו — ראוי שדבר זה
 ייעשה בהתאסף רבים יחדיו, כדי
 שיהיה לו תוקף של רבים.

ימי כל השנה, וזכרון ההחלטות
 בחיי היום-יום "מחיה" את היום
 ואת כל מעשיו, כולל דיבוריו
 ומחשבותיו, ומכניס בהם יותר
 חיוניות, אור וקדושה,
 ה"לקוחים" מן הראש — חודש
 תשרי.

— מתאים איפוא, ושעת
 הכושר היא, להזכיר בהדגשה,

לפחות את הסיכום ("סך הכל") של החודש ומועדיו,

שכל אחד בענינו הוא "ראש" ומקור-הוראה ונתינת-כח לימי כל
 השנה,

החל בקבלת עול מלכות שמים ויראה — הנקודה של ראש-השנה,
 תשובה — הנקודה של עשרת ימי תשובה ויום הכפורים, קיום המצוות
 בשמחה ובזריזות עד לביטוי הנעלה ביותר של שמחה בתורה — הנקודות
 של חג הסוכות, שמיני עצרת ושמחת תורה,

ה"לקוחים" .. חודש תשרי: שהוא גם חודש השביעי, המשוכע בכל (ויק"ר פכ"ט, ח),
 והמשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה — "היום יום" כ"ה אלול. כש"ט (הוצאת קה"ת)
 הוספות סי' לא. וש"נ. וראה גם ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תש"י בתחלתו.
 ומועדיו: שהוא מרובה במועדות — ב"י לטור או"ח סתצ"ב (ד"ה ומ"ש). שו"ע
 אדה"ז או"ח סתצ"ב ס"ב. וראה גם השלמה לשו"ע אדה"ז או"ח סקל"א ס"ח.
 תשובה ויום הכפורים: להעיר מרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו: התשובה .. בעשרה
 ימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד.
 קיום המצוות בשמחה: כמ"ש (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה. וראה זח"ג נו, א.
 ספר העיקרים מ"ג פל"ג (הובאו ונתבארו באוה"ת לתהלים (יהל אור) עה"פ). רמב"ם סוף הל'
 לולב. שער המצוות להאריז"ל בהקדמתו. של"ה ס"פ תבוא (שפו, א). תניא פכ"ו. לקו"ת תזריע
 כ, ג. סידור רפא, ד. המשך תער"ב ח"ג ע' אירסא ואילך. ד"ה עבדו את ה' בשמחה תרצ"ט
 (ס"ע 94 ואילך). ובתו"א (תולדות כ, ב): האריז"ל ה' שמח מאד בעשיית המצוות ולזה זכה
 לרוה"ק, השייכות דשמחה לרוה"ק — ראה ירושלמי סוכה רפ"ה, ונתבאר בלקו"א להה"מ
 (הוצאת קה"ת) סי' רנט (סו, ג ואילך).

בשמחה ובזריזות: ראה אגה"ק סכ"א: בזריזות נפלאה להראות שמחתו וכו'.
 ובזריזות: טושו"ע או"ח בתחלתו (ממשנה ספ"ה דאבות). בקשר לתשרי — ראה שו"ע
 או"ח סו"ס תרכד, סי' תרכה. ר"ס תרנב.

בהדגשה חזקה ואמיתית שתבטיח כי כל ההוראות וההחלטות תבוצענה בשלימות, במלוא המדה, הן בכמות והן באיכות, במעשה בפועל, והמעשה הוא העיקר.

להתחיל כל יום "מיד שניעור" (בהקיצו משנתו) באמירת: מודה אני לפניך מלך וכו' – השתקפות של הכרת המלך, "שתמליכוני עליכם" (קבלת עול מלכותו), בראש-השנה.

אמירה המביאה ליראת השם בכל היממה – השתקפות הימים הנוראים בכלל ויום הכפורים במיוחד, יחד עם תשובה שלימה, אשר הן (קבלת המלך ויראתו) מביאות לקיום כל מצוותיו (ה"גזירות"), ובפרט לימוד התורה, ובשמחה – השתקפות של זמן שמחתנו, של חג הסוכות (וארבעת המינים), שמיני עצרת ושמחת תורה.

והשלימות בכל האמור תחזק עוד יותר את כל יהודי ותאחד אותם, עלידי "תורה אחת לכולנה", כ"עדת אל" (ועמו), ותגלה כי יום-יום "אלקים ניצב (– מלך) בעדת אל" ו"קדים ואתי" (מקדים לבוא) ונותן את הכחות והברכה לבצע את כל האמור ובשמחה ובשלימות,

ובפרט בשנה הנוכחית, שהיא שנה מעוברת ושנה שלימה, בת מספר

והמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.
 "מיד שניעור": סידור אדה"ז (קודם מודה אני). וכ"ה בשו"ע אדה"ז או"ח ס"א ס"ה.
 מהדר"ב שם ס"ו.
 "שתמליכוני עליכם": ר"ה טז, א. לד, ב.
 (קבלת המלך .. לקיום כל מצוותיו: ראה מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי ית, ב. ד"ה יו"ט של ר"ה תרס"ה כתחלתו. תש"ג פ"ב.
 זמן שמחתנו: ראה לקר"ת שמע"צ פת, ד ואילך.
 זמן שמחתנו .. (וארבעת המינים): ראה לקוטי לוי"צ לזח"א (ע' רא ואילך).
 "אלקים .. אל": תהלים פב, א.
 ניצב (– מלך): ראה מלכים א כב, מח. אוה"ת נצבים ע' א'רא.
 ו"קדים ואתי": ראה ברכות ו, א.
 שנה מעוברת ושנה שלימה: ראה מכתב יום שלישי פרשת וזאת הברכה שנה זו*.

(*) נדפס לעיל מכתב סט. המו"ל.

הימים הגדול ביותר שאפשר להיות בשנה, שפ"ה – שלוש מאות ושמונים וחמשה.

וכל זה ודאי יזרז ויקרב עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, שתהיה בשובה ונחת, שלום בשלימות ו"נח" – מנוחה בשלימות.

במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה

אשר תחכה

מנחם שניאורסאהן

נ.ב.

אם משום סיבה כלשהי לא נעשה האמור לעיל – הרי לפי המוסבר במקומות רבים, וגם בנוגע למעשה ולהלכה, נמשכת שעת הכושר מ"לאחרי הרגל", בעניננו – משמיני עצרת (ושמחת תורה), עד ז' במרחשון.

ולהעיר שלמרות שבדרך כלל עשיית חשבון צדק בנפשו של אדם ו"סך הכל" וכו' מתאימה להיות בהתבודדות בינו לבין עצמו – הרי במקרה זה

שפ"ה: ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ וארא. קה"י בערכו. וש"נ.

בשובה ונחת: ישעי' ל, טו. המשך וככה תרל"ז בסופו.

שלום .. ו"נח" – מנוחה: שערי תשובה לאדהאמ"צ ח"א סד"ה פדה בשלום (פי"א).

ד"ה כי פדה לאדה"ז (סה"מ אחהלך לאזניא ע' נז. ועם הגהות – באוה"ת נח (כרך ג) תרסט, א ואילך).

ו"נח" .. בשלימות: נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים (כ"ר פ"ל, ה. וראה זח"א נט, ב.

ביאוה"ז נח לאדהאמ"צ (ד, א ואילך) ולהצ"צ (ע' יב ואילך). אוה"ת נח ס"ע נד ואילך).

במקומות רבים .. עד ז' במרחשון: שאז "יגיע אחרון שבישראל לנהר פרת (שהוא מקום

ישוב היותר רחוק מירושלים)" – תענית י, א. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס קיו. וראה ש"ך חו"מ

סמ"ג סקמ"ז, שעד שבעה בחשון "הי' דומה להם כאילו הם עדיין בא"י עסוקים בעניני

הרגל". ומש"כ שם: ואע"ג דהשתא כו' לשון כו' – עפמש"כ אדה"ז בשו"ע שם: ואף כו' גם

היום כו', י"ל דמתורצת בזה קושית הש"ך, דאין זה רק לשון כו', אלא הענין דעסוקים בעניני

הרגל. וראה לקו"ש ח"כ ע' 54 ואילך. ע' 377 ואילך.

למעשה ולהלכה: בשטרות, נדרים וכו' (ראה מקומות שנשמנו בהערה הקודמת).

המיוחד של החלטות הצבור וזכות הצבור, כמוסבר בהרחבה בקונטרס "החלצו מכם אנשים", ולעשותו אכן באופן שכל אחד יהא יהודי של "החלצו מאתכם", איש או אשה, ומתוך התוועדות – ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

אוצר החכמה

עא

שלמות ה"דומם" ה"צומח" וה"חי" – ע"י ה"מדבר"

ב"ה, ערב שבת-קודש פי תבוא אל הארץ,
ח"י אלול, ה'תשד"מ,
ברוקלין, נ.י.

בקונטרס "החלצו: (נדפס גם בסה"מ תרנ"ט) פ"י. וראה גם שם פ"ז.
ומתוך התוועדות: ראה דברי אדמו"ר הזקן – נדפס בקובץ מכתבים לתהלים אהל
יוסף יצחק ע' 199. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ ח"ג מכ' תשפד.
ויעשו .. שלם: תפלת ר"ה ויוה"כ. וראה אוה"ת להצ"צ בא ע' שי ואילך.

עא

ערב שבת קודש: שהוכפל בו טוב (כראשית א, כה: שם, לא. חזקוני עה"פ שם, לא.
וראה רמב"ן שם). ולהעיר, אשר "טוב" השני: א) קאי על (מעשה) כל הששת ימים. ב) נאמר
בו "טוב מאד". ג) נאמר בו "והנה טוב מאד", לשון שמחה (ספרי – הובא בפרש"י – עה"פ
קרח יח, ח. ספרי תבוא כו, ח). ד) לא נאמר בו "כי". – וראה שיחת ש"פ עקב ה'תשמ"ג; י"א
ניסן שנה זו.

ערב שבת קודש .. ח"י אלול: זמן ההכנה לח"י אלול, ע"ד מארז"ל מי שטרח בערב
שבת יאכל בשבת (ע"ז ג, א).

ערב שבת קודש .. ה'תשד"מ: ראה רמב"ן עה"פ בראשית ב, ג: "ששת ימי בראשית הם
כל ימות עולם", ויום הששי הוא כנגד אלף הששי. ובסידור עם דא"ח (ש' התקיעות רמה, ד):
ששת ימ"ב .. היינו בכלל ו' אלפים שנה.

שבת קודש .. ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש"ט (כשנת נח"ת)
ורבנו הזקן (כשנת קה"ת) – ספר השיחות תש"ג ע' 141 ואילך. וראה לקו"ש ח"י אלול
ה'תשמ"ג*, ובהנסמן שם. ולהעיר, אשר רשב"י (ות"ח בכלל) איקרי שבת (זח"ג קמד, כ. כט,
א. וראה ברכות מז, סע"ב. שבת קיט, א).

עא: תרגום. המו"ל.

(* נדפס בלקו"ש חכ"ד ע' 178. המו"ל.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

"פותחין בברכה" — בעמדנו בימי חודש אלול בכלל, ובערב שבת

קודש ח"י אלול בפרט —

**מלכתחילה כוונת הבריאה היא
ב"גמר מלאכתו" של הבורא —
בריאת האדם הראשון. הסדר
בבריאה הוא שה"דומם" מזין
את ה"צומח", ה"צומח" את
ה"חיי" ושלשתם יחד — את
ה"מדבר". כשהאדם משמש את**

אשר, כפי הידוע, שנים-עשר
הימים האחרונים של חודש
אלול, החל בח"י אלול, מהווים
ימי חשבון-הנפש על חדשי השנה
החולפת, יום לחודש, והיום
הראשון שבהם, יום ח"י אלול,

פ' תבוא: כך נקראת בכל החומשים שראיתי (ולא כי תבוא), ועד לדרושי רכותינו
נשיאינו דפרשה זו בהתחלתם. ובטור או"ח סו"ס תכ"ח: כי תבא. וברמב"ם "סדר תפלות כל
השנה" בסופן: והי' כי תבוא. ואכ"מ.

פ' תבוא .. ח"י אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו
בש"פ תבוא ח"י אלול (כהקביעות דשנה זו) תרנ"ב ("היום יום" ח"י אלול. כתר שם טוב
(הוצאת קה"ת) הוספות ס"ג). ביאור תורה הראשונה — ראה גם לקו"ש הנ"ל ס"ה ואילך. וראה
או"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) ר"פ תבוא (נו, א ואילך). ד"ה והי' כי תבוא, ח"י אלול ה'תשל"ז.
"פותחין בברכה": פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק (שכתניא). — ולהעיר, אשר זהו
אחד הטעמים שהתורה מתחילה בכי"ת — "בראשית", כי"ת לשון (ר"ת) ברכה — ירושלמי
חגיגה פ"ב ה"א (קרוב לסופה). ועד"ז הוא כהנחומא בראשית ה. ב"ר פ"א, י. תדבאר פל"א
(קרוב לסופה). זהר ר"פ ויגש. ועוד. ונת' בלקו"ת ראה יט, ב. אוה"ת בראשית מד, ב. (כרך ג')
תקסה, ב. אמור (כרך ג') ס"ע תתנו ואילך. ובכ"מ. וראה שיחת פורים שנה זו.
כפי הידוע: ספר השיחות תש"ג ע' 177. שם ע' 179.

חודש אלול .. חשבון-הנפש: סה"מ אידיש ע' 75, 78, 129. וראה לקוטי מהרי"ל הל' ימים
הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (תצא כא, יג) ובכתה גו' ירח ימים (וראה אוה"ת נ"ך כרך
ב' ס"ע א'נ וכשוה"ג שם). טור או"ח ר"ס תקפא.

החל בח"י אלול: ראה שיחת ח"י אלול תש"ה (לקו"ד כרך ג' ע' 946. ספר השיחות
תש"ה ע' 122): א) ח"י אלול איז דער טאָג וואָס האָס געבראַכט און ברענגט אַ לעבן אין אלול.
ב) ח"י אלול גיט אַ חיות אין דער עבודה פון אני לרודי ורודי לי. — נת' בלקו"ש ח"י ט ע'
250 ואילך. לקו"ש ח"י אלול שנה זו.

יום לחודש: ובשנה מעוברת (כשנה זו) צ"ל דחשבון הנפש דשני חדשי אדר ביום אחד,
שהרי שמם אחד (וכמה מעניניהם).

קונו באים כל חלקי הבריאה אל
שלימותם המלאה. הדבר
משתקף בפרשת ביכורים (שבה
פותחת פרשתנו — פרשת
"תבוא"): עם תום ההכנה של
"תעבוד, תורע ותזמר"
("דומס"), באים התבואה
והפירות ("צומח") אשר נבחרים
ומובאים יחד עם קרבנות ("חיי")
אל המקדש, שם קורא האדם
("מדבר") בשמחה את פרשת
ביכורים. סדר עבודה זו משתקף
גם בחיי יום יום.

קשור בחודש הראשון של השנה
החולפת, חודש תשרי, עם ראש-
השנה וכו' —

הרי ודאי עתה הזמן
המתאים לאחל לכל אחד ואחת
בתוך כלל ישראל שנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם
יחד, על-פי הנוסח שהוא מנהג
ישראל במקומות רבים והוא
כולל את כל הברכות.

ובמיוחד כיוון שהחשבון

האמור, נוסף על היותו חשבון היחיד, של כל יהודי לעצמו, הרי הוא גם
חשבון שכל אחד ואחת עורך כחלק מכלל ישראל,

ונוסף לכך קשור הדבר בראש-השנה, כאשר כל בני ישראל "נצבים
ומתעלים לפני השם לאחדים כאחד" כפי שמפרש אדמו"ר הזקן, בעל התניא
והשולחן-ערוך, את הפסוק "אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלוקיכם"
— ש"היום" מוסב על ראש-השנה,

הזמן המתאים לאחל: ראה מטה אפרים סתקפ"א (מלקוטי מהרי"ל שם): נוהגין
כשכותב אדם לחבירו אגרת כו' מן ר"ח אלול כו' רומז לו כו' שיזכה בימי הדין הבאים לטובה
להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים.

שנה טובה ומתוקה: להעיר מטור או"ח סתקפ"ג (ורמ"א שם ס"א), שכליל ר"ה "רגילין
לאכול... תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו שנה מתוקה". וכ"ה בשו"ע אדה"ז שם. אבל
בסידור האריז"ל ובסידור אדה"ז: שנה טובה ומתוקה (ראה לבוש או"ח סתקפ"ג). וראה לקוטי
לוי"צ — אגרות ע' שיא ואילך.

בגשמיות וברוחניות: ולהעיר שעיקר הדין ומשפט שכר"ה הוא על ענינים גשמיים —
לקו"ת ר"ה נט, ב (מהגמ"י לרמב"ם הל' תשובה פ"ג, בשם הרמב"ן).

כחלק מכלל ישראל: להעיר מתניא פמ"א (נו, ב): אך אמנם אמרו רז"ל (ברכות מט,
סע"ב) לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל, לכן יתכוין (בכל עסקיו בחומ"צ) לייחד ולדבקה
בו יתברך מקור נפשו האלקית ומקור נפשות כל ישראל.

כפי שמפרש אדמו"ר הזקן: לקו"ת ר"פ נצבים. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1141 ואילך.
את הפסוק: ר"פ נצבים. אשר "פרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה" — לקו"ת שם
(ממגילה לא, ב בתוספות. רמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב. טור ושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד).
ש"היום" מוסב על ראש-השנה: לקו"ת שם, וראה גם לקו"ת ר"פ תבוא (מא, ג). מרמ"ז

לפיכך מקבל החשבון תוקף מיוחד ומחזק עוד יותר את הקשר של חיי אלול עם הכתיבה והחתימה הטובה.

★ ★ ★

מטרת החשבון, חשבון-צדק, היא שהוא יקבע (יבסס) את ההתנהגות הראויה של האדם בחיי היוס-יוס במשך השנה החדשה. דבר זה גם רמוז ומודגש בשמו של החג "ראש השנה", שמשמעותו היא כי נוסף על היותו "תחלת" השנה – הרי הוא גם, ובעיקר, ה"ראש" של השנה: כשם שהראש מנהיג את כל איברי הגוף – ודווקא באופן כזה ממלא כל איבר את יעודו בשלימות, יעודו גם כאיבר לכשעצמו – כך צריך ראש-השנה להנהיג ולהזרים חיוניות בכל הימים ובכל יום מימי השנה, ובכל פרטי חיי היוס-יום, כדי שהאדם ישיג את שלימותו לפי כוונת הבורא,

ועל-ידי שלימותו של האדם – משיגה גם הבריאה, כולה וגם כל אחד מחלקיה בנפרד – ה"דומם", ה"צומח", ה"חיי" וה"מדבר" – את שלימותם,

כפי שהדבר מתבטא גם בכך שראש-השנה נקבע, כידוע, לא ביום הראשון למעשה בראשית, כי אם ביום הששי – הוא היום שבו נברא אדם הראשון, ובבריאתו הסתיימה ונשלמה הבריאה כולה –

לזהר ח"ב לב, ב. וראה גם זח"ג רלא, א. פענח רזא ס"פ נצבים. ד"ה את ה' האמרת היום, תר"ל (סה"מ תר"ל ע' רצ. ושם ע' חצר).

לפיכך מקבל: וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך (תניא פ' לכ. וראה קונטרס אהבת ישראל).

"ראש-השנה" .. ה"ראש" של השנה: לקר"ת תבוא שם. נצבים מזו, איב. ר"ה נח, איב. עט"ר בתחלתו.

שראש-השנה נקבע, כידוע .. ביום הששי: בהבא להלן ראה מכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשמ"ג*, ובהנסמן בהערות שם.

אדם הראשון: שמבין גדולת הבורא יתעלה (פירוש למס' תמיד בסופו). וברמב"ן בראשית א, לא: ויש מפרשים כי מפני מעלת האדם הוסיף בשבת היצירה בו כי הוא טוב מאד.

(*) נדפס לעיל מכתב סח. המו"ל.

שהרי הסדר והכוונה בבריאה הם שה"דומם" – נוסף על מילוי "משימתו" לכשעצמו – יזון את ה"צומח" ועל-ידי כך להתרומם לדרגת ה"צומח", וה"צומח" יזון את ה"חי" ויתרומם (יחד עם חלק ה"דומם" שבו) לדרגת ה"חי", ושלתם יחד – ה"דומם", ה"צומח" וה"חי" – יזונו וישרתו את ה"מדבר" ויתרוממו אל דרגת ה"מדבר", בחיר הנבראים,

ועל-ידי כך שהאדם משמש את קונו (הבורא) – מגיע האדם, וכן (באמצעותו) כל החלקים האמורים של הבריאה – אל שלימותם המלאה.

וחכמינו זכרונם לברכה מספרים שהדבר היה באותו היום, לאחר שאדם הראשון נברא ודרש מיד מכל הנבראים – וממנו עצמו: "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני הוי' עושנו".

אוצר החכמה

★ ★ ★

הענין האמור – שהנקודה המרכזית, והכוונה מלכתחילה של

הסדר והכוונה בבריאה הם: ראה עיקרים מ"ג פ"א. קונטרס ומעין מ"א פ"ג. ספר השיחות תורת שלום ע' 243.

וה"צומח" יזון: בנוסף למילוי תפקידו בפ"ע – כנ"ל בדומם. – וכן הוא כחי ומדבר דלקמן, כמובן.

בחיר הנבראים: ראה מכתב מוצש"ק כ"ה אלול הנ"ל הערות ד"ה בחיר הנבראים וד"ה האדם וכו'.

שהאדם משמש את קונו: ד"אני נבראתי לשמש את קוני" – משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

וחכמינו זכרונם לברכה מספרים: פדר"א פי"א. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז תני"ו (צ, ב). – וראה סנה' לח, ב (ועד"ו באדר"ג וכו'): חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות.

"בואו... עושנו": תהלים צה, ו.

"בואו נשתחוה... ביכורים: להעיר מתנחומא תבוא א (כתחלתו): היום הזה... זש"ה בואו נשתחוה... אלא צפה משה ברוח הקודש וראה שכית המקדש עתיד ליחרכ והביכורים עתידין ליפסק עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום. – הוכא ונתבאר באוה"ת ר"פ תבוא. סה"מ תרכ"ו ע' רנט ואילך. תרכ"ז ע' תעה ואילך. ד"ה והי' כי תבוא דח"י אלול ה'תשמ"ג ושנה זו.

שהנקודה המרכזית, והכוונה... שלימותה: עד"ז הוא בחודש תשרי: ר"ה – ענינו קבלת עומ"ש בפ"ג, אבל בתור מלך (תמליכוני עליכם – ר"ה טז, א. לד, ב) – היינו בשלימות, והשגת השלימות – בשמע"צ. ועד"ז בעבודה יומית: התחלת היום מודה אני כו' מ"ך, הודו כו' והי' העולם, ושלימותו – בתפלת העמידה (ביטול לגמרי, כעבדא קמי מרי' – שבת י, א).

והכוונה מלכתחילה: כי "לא בראו אלא לכבודו" (אבות ספ"ו). תניא פל"ו. והכוונה מלכתחילה של הבריאה כולה... כהכנה... לאותו "גמר מלאכה" – אדם הראשון:

הבריאה כולה, היא – שלימותה, "גמר מלאכתו" (של הבורא), המלאכה שהיתה במשך כל ששת ימי הבריאה, גם כהכנה הכרחית לאותו "גמר מלאכה" – אדם הראשון,

ובכל שנה, ובכל יום, מושג הדבר על-ידי התנהגותו היוס-יומית של האדם בהתאם לתורות התורה ("תורה" מלשון "הוראה") –

משתקף גם במצות ביכורים, שבה פותחת פרשתנו הפרשה "תבוא אל הארץ" (שבה מצות ביכורים והבאתם מפורטת בכל ההרחבה).

– ותחלה הקדמה: מצות הבאת ביכורים החלה רק לאחר כיבוש ארץ ישראל, חלוקתה לשבטים, הקמת "בית הוי' אלוקיך" וכו'. לפי זה היתה צריכה, לכאורה, התורה לומר, **כבסוף הפרשה שלפניה**: "והיה כאשר יבחר הוי' אלוקיך את המקום לשכן שמו שם בארץ אשר גוי".

ברם, ^{אוצר החכמה} התורה מדגישה כי **מיד** "כי תבוא את הארץ" מגלים את התכלית והמטרה של "תבוא", שהיא ולקחת מראשית גוי", הבאת ביכורים,

---

ראה סנהדרין לח, א, תוספתא שם ספ"ח. וראה לקו"ש ח"ד ע' 450 ואילך ובהערה שם ד"ה ומפני מה.

"גמר מלאכתו": ר"ה לא, א.

("תורה" מלשון "הוראה"): זח"ג נג, ב.

הפרשה "תבוא" מצות ביכורים .. בכל ההרחבה): בקיצור נאמר בפ' משפטים כג, יט.

תשא לד, כו.

הבאת ביכורים: שיעור היומי ברמב"ם (דעש"ק ו) דש"ק ח"י אלול (דג' פרקים ליום).

והשיעור היומי בס' המצות שלו.

מצות הבאת ביכורים החלה רק לאחר כיבוש ארץ ישראל, חלוקתה: פרש"י ר"פ תבוא

(מקידושין לו, ב).

הקמת "בית הוי' אלוקיך": ביכורים פ"ב מ"ג. שקלים ספ"ח. תוספתא שם פ"ג הט"ו.

רמב"ם הל' ביכורים פ"ב ה"א. ואף בשילה – ספרי עה"פ תבוא כו, ב. רמב"ן שם. פרש"י

עה"פ ראה יב, ה. בנוגע לנוכח וגבעון – דיעות חלוקות בזה, ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך

ביכורים (ע' ש). וש"נ. והאריך בזה בביאור הר"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג מ"ע פד"פה.

"בית הוי' אלוקיך": לשון הכתוב (בנוגע לביכורים): משפטים כג, יט. תשא לד, כו.

תוספתא שם. רמב"ם שם.

צריכה, לכאורה, התורה לומר: הביאור בזה ע"פ פש"מ נחבאר בהתוועדות ש"פ תבוא,

ח"י אלול שנה זו.

כבסוף הפרשה שלפניה: תצא כה, יט. (וראה גם ראה יב, יא). וראה סנהדרין כ, ב.

מיד "כי תבוא" .. התכלית .. של "תבוא": ע"ד, וביתר שאת. ר"פ בהר ומבואר בלקו"ת

ועל-ידי כך וכתוצאה מזה חדור האדם ברגש המטרה – בכל מעשיו ב"הכנה" (הנמשכת שנים רבות) להבאה, כאשר, מצד שני, זקוקה ההבאה בהכרח אליה (אל ההכנה).

ההסבר בקצרה: מצות ביכורים מתחילה ב"כי תבוא אל הארץ", מיד כאשר האדם מתחיל להתעסק ב"ששת ימים תעבוד", ב"תזרע שדך" ו"תזמור כרמך" – הוא תורש וזורע את האדמה (ה"דומם"), לאחר מכן – עם תום ההכנה של "תעבוד, תזרע, תזמור" – באים התבואה והפירות ("צומח"), אשר "הראשית" והטובים שבהם נבחרים ונקבעים לביכורים לקב"ה, ומובאים, יחד עם קרבנות ("חיי") אל בית המקדש, ששם האדם ("מדברי"), מביא הביכורים, קורא בקול רם וברור ובשמחה את פרשת הביכורים,

ובלשון הרמב"ם: כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד כו' ברוב עם הדרת מלך כו', הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל ה' אלקינו. והשור הולך לפניו כו', והחליל מכה לפניו עד שהם מגיעין קרוב לירושלים, והם הולכין בכל הדרך וקורין שמחתי באומרים לי בית ה' נלך כו', ומשיכנסו כולן בשערי ירושלים יתחילו לקרות עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים כו', הגיעו להר הבית, נוטל כל אחד ואחד

שם. סה"מ תר"ל ע' קלב. ובכ"מ.

ב"ששת ימים תעבוד": יתרו כ, ט. וראה לקו"ש ח"יז ס"ע 245 ובהע' 20 שם. ב"תזרע שדך" ו"תזמור כרמך": בהר כה, ג. "הראשית": תבוא שם. ביכורים פ"ג מ"א. פרש"י משפטים ותבוא שם. רמב"ם שם

הי"ט.

והטובים שבהם: ביכורים פ"א מ"ג. רמב"ם שם ה"ג. יחד עם קרבנות: ביכורים פ"ג מ"ה. רמב"ם שם פ"ג הי"ט. וראה שם הי"ב. קורא בקול רם: פרש"י עה"פ תבוא שם, ה (מסוטה לכ, ב). ובשמחה: ראה פרש"י תבוא שם, יא (מפסחים לו, ב). ובלשון הרמב"ם: שם פ"ד ה"ט"ז (מביכורים פ"ג מ"ב"ד. ירושלמי ביכורים פ"ג

ה"ב).

ברוב עם הדרת מלך: משלי יד, כח.

קומו ונעלה: ירמ' לא, ה.

והשור: ומקריבין אותו שלמים (ר"ש ורע"ב לביכורים פ"ג מ"ג, מירושלמי שם ה"ג). שמחתי באומרים .. עומדות היו: תהלים קכב, א"ב.

סלו על כתיפו, ואומרין הללוי' הללו א-ל בקדשו וכו' עד כל
הנשמה תהלל י-ה הללוי' כו', הגיעו לעזרה דברו הלויס בשיר
ארוממך ה' כי דליתני וגו'.

★ ★ ★

אוצר החכמה

זה גם הסדר היום-יומי בעבודת האדם לבוראו:

לאחר השינה, כאשר האדם, עם שכלו וכישוריו וידיעותיו וכו', הוא
כ"דומס", אלא שהשינה הכרחית להיות זמן שכוחות הנפש והגוף יחליפו
כוח ויתרעננו בשביל עבודת השם. לאחר מכן, כשיתעורר משנתו, צריך
להיות "לקום משנתו" – "יקום מיד בזריזות לעבודת בוראו" – כלומר:
עם יקיצתו הוא מתחיל לצמוח ("צומח") ולעלות מדרגא לדרגא, על-ידי
קיום מצוות הבורא: נטילת ידים, ברכות השחר וכו', עד שהוא מגיע
לכללות ענין התפילה, ובתפילה עצמה בארבעה השלבים שבה: "הודו",
"פסוקי דזמרה", "קריאת שמע", "תפילת העמידה". לאחר מכן הוא מבצע
את הציווי "וכבשוה" – עוסק בכיבוש וישוב העולם על-ידי ובאופן של "כל
מעשיך לשם שמים", ו"מעשיו" ועיסוקו הם ב"דומס", ב"צומח", ב"חי"

הללוי' הללו .. הללוי': תהלים מזמור קנ. וראה ביאורו: פרדס שער ב' רפ"ג ורפ"ה.
ועוד. אוה"ת להצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' תקפת ואילך. וש"נ.
ארוממך ה': תהלים ל, ב.

בעבודת האדם לבוראו .. כ"דומס" .. ("צומח") .. ("חי") .. ("מדבר"): ראה גם המשך
תער"ב ח"א ע' רפה קרוב לסופו ואילך. מכתב מראשון דסליחות ה'תשי"ג* (לקו"ש ח"ט ע'
411).

שכוחות הנפש .. ויתרעננו: ראה ב"י לטור או"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז או"ח ס"ד ס"א
(בשם הרשב"א).

כשיתעורר משנתו .. "לקום משנתו": רמ"א או"ח בתחלתו. שו"ע אדה"ז שם ס"א ס"א.
מהדו"ב שם.

"יקום מיד בזריזות לעבודת בוראו": אדה"ז בשו"ע מהדו"ב שם. וראה רמ"א שם.
ארבעה השלבים: סידור האריז"ל בתחלתו. כהאריז"ל במקומות המקבילים. לקו"ת
בשלח ב, ב. סה"מ תרס"ח ע' ה ואילך. ד"ה זה היום תרצ"ד ס"ג (סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, ב
ואילך). ד"ה ויחלום חש"ח (סה"מ תש"ח ע' 80 ואילך). ועוד. וראה לקו"ד (כרך ג') תצו, א
ואילך. ובכ"מ.

"וכבשוה": בראשית א, כז. וראה שו"ע או"ח רסקנ"ו.

"כל מעשיך לשם שמים": אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח

(* נדפס לעיל מכתב ד. המו"ל.

וב"מדבר" של העולם – והוא עושה זאת באמצעות ועם נפשו הבהמית ("חיי"), וכך הוא משיג את מלוא השלימות של האדם ("מדבר") על-ידי עשית "דירה לו, יתברך, בתחתונים", שזו הכוונה והשלימות של כל הבריאה.

וכל זה גם מקרב את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו,

שאז יהא הקיום של "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה" לעולם, הכתרתו של ה"מלך על כל הארץ" בשלימות בתכלית, "והיתה לה' המלוכה", ויקוים: "וידעו (כל העמים, כל הבריאה) כי אתה שמך ה' לבדך עליון על כל הארץ".

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ולכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

סרל"א. וצע"ק שבשו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ו ס"ב השמיטו (אכל מציון בפנים לעיין באדר"נ פי"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שכשניהם מקושר הנ"ל עם "בכל דרכיך דעהו" – שהובא בשו"ע אדה"ז שם).

הכתרתו .. בשלימות: כמצות רצונך (ראה תר"ח ס"פ ויחי צה, א. צו ג"ד). אוה"ת ויחי (כרך ו) תתשכת, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך).

"והיתה לה' המלוכה": עובדי' א, כא. וראה רמב"ם ה' מלכים ספי"א וספי"ב (סיום וחותם ספרו).

"וידעו .. הארץ": תהלים סיום וחותם מזמור פג.

(כל .. הבריאה): כי מלאה הארץ דעה גוי' (ישעי' יא, ט. רמב"ם בסיום וחותם ספרו).

עב

"כי תבוא — נצבים — וילך"^{אוצר החכמה}

ב"ה, מוצאי שבת-קודש פי' נצבים-וילך,

כ"ה אלול,

שבת סליחות, ה'תשד"מ,

ברוקלין, נ.י.

מוצאי שבת קודש: שאז מסדרים כדי ללוות את השבת (טושו"ע או"ח ר"ס ש. וש"נ. שו"ע אדה"ז שם). וללוות — היינו שגם (הארת) השבת עם המלווים. — וכפע"ח שער השבת פכ"ד: שהוא סעודה דדוד מלכא. ובסי' האריז"ל כוונת הכדלה ומו"ש: ויאמר דא היא סעודתא דדוד מלכא משיחא. ובזמירות למוצ"ש כו"כ בקשות לביאת אלי' ומשיח.

מוצאי שבת קודש.. שבת סליחות: להעיר אשר שבת שייך במיוחד לתשובה (שלימות הסליחה) — ע"פ כ"ר ספכ"ב: כוחה של תשובה כו' מזמור שיר ליום השבת. ושבת אותיות תשב (אגה"ת ספ"י. ד"ה לך ה' הצדקה לאדה"ז. תורת נתן (להרנ"ש) בסופו. יפ"ת לכ"ר שם. וראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' קית: תשובה איז שבת ו"ה כו'. ובלקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' קכו ד"ה איתא במדרש (הנ"ל) נת' השייכות גם לתשרי). ולהעיר מד"ה מזמור שיר ליום השבת לאדהאמ"צ (ברוקלין, ה'תשט"ז).

— ולהעיר מספר לקט יושר — והוא ספר הנהגות דמחבר תרומת הדשן — חאו"ח ע' קיז: וי"ל לעולם עומדין [התחלת אמירת סליחות] ביום ראשון משום שהוא סמוך לשבת.. כי העם שמחים מחמת מצוות התורה וגם מחמת עונג שבת.. ולכן טוב להתחיל להתפלל מתוך שמחה של מצוה. וגם הפייט התחיל כמוצאי מנוחה.

שבת קודש פי' נצבים: אשר היא "שבת מברכים" חודש תשרי, שהקב"ה בעצמו מברכו וכו' — ראה תורת הבעש"ט בזה, קובץ מכתבים לתהלים אהל י"י ע' 193. "היום יום" כ"ה אלול. אגרות-קודש מוהרי"צ ח"ג ס"ע תל ואילך. כש"ט הוספות סי' לא. — נת' בלקו"ש ח"ד ע' 1139 ואילך. ח"ט ע' 184 ואילך. לקו"ש נצו"י שנה זו.

פי' נצבים-וילך: להעיר מהרמו בפ' שבוע זה (נצבים ל, ו): (ומל ה' אלקיך) את ל'כבך ואת ל'בב (זרעך) — ר"ת אלול (כעה"ט עה"פ. אבודרהם סדר תפלת ר"ה. כ"ח או"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו) — תשובה (ומרומו בזה גם ענין התפלה — אגה"ק ס"ד).

כ"ה אלול: יום ראשון לבריאת העולם — ויק"ר רפכ"ט. יל"ש עה"פ פינחס כט, א (רמו תשפב). וראה פדר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם. — ושמים וארץ וכל תולדותיהם נבראו ביום ראשון (פרש"י לבראשית א, יד).

סליחות: ראה מכתב מוצש"ק, ימי הסליחות ה'תשמ"ב* בהערות ד"ה "ימי הסליחות"

עב: תרגום. המשך למכתב עא. המו"ל.

* נדפס לעיל מכתב סג. המו"ל.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מערב שבת ח"י אלול – לאחר הפתיחה בברכה,
ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה – ובעמדנו קרוב יותר

לראש-השנה, בשבוע של
הסליחות ואשר סיומו והשלמתו
בראש-השנה,

הרי עתה הזמן המתאים
להתבונן ביתר התעמקות במספר
נקודות שצויינו במכתב הקודם,
ובמיוחד משום שבכל דבר
ביהדות נדרש כל אחד להתעמק
יותר ויותר, איש איש לפי מלוא
אפשרויותיו.

★ ★ ★

הוזכר במכתב הקודם
שראש-השנה קשור ביום שבו
נברא האדם, וכי מיד לאחר

**הענין שהוסבר במכתב הקודם
מודגש ביתר עומק בפרשת
"נצבים" והמשכו – פרשת
"וילך". ההכנה לקראת כניסה
לארץ היא "נצבים" (= יציבות)
ו"כולכם" (= "כאחד"), בהחלטה
תקיפה "לעבור בברית ה'",
"לעשות את כל דברי התורה
הזאת". ובהמשך הפרשה אף
מבואר אשר כדי שלא להגיע
למצב של "איש או אשה גו'
אשר לבבו פונה", יש להתבונן
ב"את אשר עברנו בקרב
הגויים", חושך הגלות מעורר
ומדרבן לעשות את החיים
ל"ארץ הקודש", לקדושה.**

הא' והב'. ובאוה"ת נצבים ע' א'קצו: והם (יגמה"ר) מאירים בימי הסליחות שאז הוא זמן ועת
רצון למעלה.

בשבוע של הסליחות: ראה מכתב מוצש"ק, ימי הסליחות הנ"ל הערה ד"ה "הזמן
מתאים יותר".

ואשר סיומו: בשנה זו וכיו"ב.

סיומו והשלמתו: והכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א).

יותר ויותר: כי מעלין בקודש – ברכות כח, א. ובכלל – הליכה מחיל אל חיל
(ברכות בסופה). וש"נ.

לפי מלוא אפשרויותיו: ראה כתובות סז, רע"א.

בריאת האדם באה לידי ביטוי שלימותו שלו ושלימות הבריאה כולה, על-ידי כך שאדם הראשון דרש מכל הבריאה יחד אתו עצמו: "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו", במגמה שתחושה זו של קבלת עול מלכות שמים תקיף לאחר מכן את כל חייו והתנהגותו בפועל,

וזאת כאשר ה"נשתחוה ונכרעה", קבלת מלכות השם – אשר ביום בריאת האדם היתה באופן כללי – מתבצעת בפרטיות ובפועל ובתכלית השלימות.

ענין זה הופך לדוגמא ומורה-דרך לכל יהודי, שנברא הרי על-ידי הקב"ה כדי "לשמש את קונו", בעבודת השם שלו, המתחילה מדי יום ב"מודה אני לפניך מלך", באופן כללי, ובמשך היום הוא חדור "בכל מעשיך" בקבלת עול מלכות שמים בכל פרט מחייו היום-יומיים, עד שהדבר מתבטא בפרטיות ובפועל ובתכלית השלימות,

והדבר משפיע וקשור אל כל חלקי הבריאה ("דומם", "צומח", "חי", "מדבר") הזנים אותו ומשרתים אותו, וע"י כן הם נעשים "שותפים" בעבודתו – הם מתרוממים אל שלימותם, יחד עם האדם, ומתבצעת הכוונה של הבריאה כולה, "לעשות לו, יתברך, דירה בתחתונים".

ענין יסודי זה בבריאת העולם ובבריאת האדם, המשתקף גם במצות ביכורים שבראש פרשת "כי תבוא אל הארץ", כמוסבר במכתב הקודם, מודגש ביתר עומק בראש פרשת השבת הנוכחית – פ' נצבים, והמשכו בחלקה השני – פ' וילך.

"בואו .. עושנו": תהלים צה, ו.
 במגמה .. תקיף .. והתנהגותו בפועל .. באופן כללי: נת' בהמשך ר"ה תש"ד (בסה"מ תש"ד).

שנברא .. "לשמש את קונו": משנה וברייתא סוף מס' קידושין.
 "בכל מעשיך": כמרז"ל "כל מעשיך יהיו לשם שמים" – אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א.
 הכוונה של הבריאה כולה .. דירה בתחתונים: תניא רפל"ו.

בפשטות קשור תוכן הפרשה בכך שבני ישראל עומדים הכן להכנס לארץ הקודש: התורה מדגישה כי ההכנה לכך היא שיעמדו "נצבים" (ביציבות ובאיתנות) ו"כולכם" (כולם כאחד), מאוחדים בהחלטה תקיפה של כל אחד ואחת – "לעברך" (בלשון יחיד), לחדש את הברית ואת השבועה שהקב"ה כרת עם עס־ישראל, שהיהודים הם "לו לעם", העם שלו, והקב"ה הוא "לך לאלוקים" – לעברך בברית בכל האמור, באופן כללי – אבל "נצבים", בתכלית השלימות,

וכאשר נכנסו לארץ החלו לבצע את הדברים בפועל, כל אחד מאלה שהיו "נצבים כולכם", אנשים ונשים וטף, במלוא המדה, בכל הפרטים של חיי היום־יום, ו"המעשה הוא העיקר", לקיים במעשה את כל מצוות התורה – "לעשות את כל דברי התורה הזאת", שבזה מסתיימת התחלת פרשתנו – ועד לתכלית השלימות.

★ ★ ★

אוצר החכמה

אריז"ח 1234567

ובקשר לראש־השנה – כפי שכבר הוזכר במכתב הקודם – "אתם נצבים היום". המלה "היום" מוסבת על "היום הידוע" – "היום הרת עולם" – היום בו הושלמה בריאת העולם עם בריאת האדם, יום ראש־השנה. הנקודה המרכזית והתוכן של ראש־השנה היא "שתמליכוני עליכם",

להכנס לארץ הקודש: .. ההכנה לכך .. (כולם כאחד): להעיר מתנחומא נצבים א (בסופו): בזמן שתהיו כולכם אגודה אחת כר וכן אין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת. "נצבים" .. ו"כולכם": נצבים כט, ט. וראה לקו"ת ר"פ נצבים. "נצבים" (ביציבות ובאיתנות): נצבים הוא בכחי' תוקף יותר מענין עומדים – אוה"ת נצבים ע' א"רב.

"לעברך": נצבים שם, יא.

(בלשון יחיד): ראה בארוכה כלי יקר עה"פ. וראה גם דעת זקנים מכעה"ת עה"פ.

"לו לעם" .. "לך לאלוקים": נצבים שם, יב.

ו"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מי"ז.

שבזה מסתיימת התחלת פרשתנו: נצבים שם, כח.

"היום" .. ראש־השנה: לקו"ת ר"פ נצבים. וראה גם לקו"ת ר"פ תבוא (מא, ג), מרמ"ז

לזח"ב לב, ב. וראה גם זח"ג רלא, א. פענח רזא ס"פ נצבים.

"היום הרת עולם": תפלת מוסף דר"ה. וראה סידור האריז"ל במקומו. ד"ה זה היום

תרצ"ד בתחלתו (סה"מ קונטרסים ח"ב שיח, ב).

הנקודה המרכזית .. של ראש־השנה היא "שתמליכוני עליכם": ר"ה טז, א. לד, ב. וראה

כאשר האדם מקבל על עצמו בכללות את מלכותו של הקב"ה, ויחד עם כך את הציווי לקיים "את כל דברי התורה הזאת" בכל יום מימי השנה, בהחלטה איתנה של "נצבים כולכם", שמחליטים במיוחד בראש-השנה, ובקבלת-עול יחד עם השמחה וההתלהבות של ראש-השנה, יום ההכתרה של מלך ישראל, מלך על כל הארץ, מלך העולם, שאז מתבצע הציווי, במשך השנה ובכל יום, בפועל ("לעשות") בפרטיות ובתכלית השלימות.

★ ★ ★

ולהוסיף: ראש-השנה הוא הזמן שבו כל יהודי מכתיר, כביכול, את הקב"ה ומתקשר אתו כ"מלך ישראל וגואלו", וכאשר אדם יודע שהוא הולך בכוחו של המלך, והוא בדרגה של "עבד מלך – מלך", מסולקים כל הקשיים וההפרעות לקיום רצונו של המלך – כולל הנסיונות והבלבולים שבזמן הגלות, כאשר "החושך יכסה ארץ",

כפי שהדברים מובהרים בפסוקים הבאים של הפרשה, שמאחר ש"אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגויים", כנען, אשור ועמים אחרים, העובדים ל"גילוליהם – עץ ואבן כסף וזהב", הרי עלול להימצא ח"ו "איש או אשה גוי אשר לבבו פונה" מיהדות ותורה ומצוות – אומרת פרשתנו כי ההיפך הוא הנכון: כאשר רואים מה

לקו"ת נצבים נא, ב. ד"ה תקעו, תש"א. ובכ"מ. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"ג* הערה ד"ה הנקודה הראשונה וכו'.

ויחד עם כך את הציווי לקיים וכו': ראה מכתב עש"ק ח"י אלול הנ"ל בתחלתו, ובהערות שם ד"ה קבלת עול מלכותו הא' והב'.

כ"מלך ישראל וגואלו": תפלת מוסף דר"ה, מישע"י מד, ו.

והוא בדרגה של "עבד מלך – מלך": להעיר מאוה"ת נצבים ס"ע א'רא ואילך בפירוש "נצבים", שהוא מלשון "נצב מלך" (מ"א כב, מח).

"עבד מלך – מלך": ב"ר פט"ז, ג. תנחומא צו יג. ספרי דברים א, ז. הובא בפרש"י עה"ת: לך טו, יח. בהעלותך יב, ח. דברים א, ז. ובשבועות מז, ב: עבד מלך כמלך. וראה מכתב מוצש"ק, ימי הסליחות ה'תשמ"ב**.

"החושך יכסה ארץ": ישע"י ס, ב.

בפסוקים הבאים: נצבים כט, טו. שם, יז.

(* נדפס לעיל מכתב סז. המו"ל.

(** נדפס לעיל מכתב סג. המו"ל.

שנעשה עם האומות, וש"מפני חטאינו — גלינו מארצנו", "וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה", "ואמר ביום ההוא על כי אין אלקי בקרבי" — על שתחושת האלקות לא היתה בשלימות בלבי, לכן — "מצאוני הרעות האלה", וחושך הגלות מעיר את התשובה האמיתית, כאמור בתורתנו בפירוט לפני כן: "ובקשתם משם את השם אלוקיך גוי ושבת עד השם אלוקיך ושמעת בקולו" — מן (וע"י) המקומות והמצבים שאליהם הוגליתם תחפש את השם אלוקיך ותשוב אליו ותשמע בקולו,

גם כפי התוכן הפשוט של פרשת "אתם נצבים", שעומדים לפני הכניסה לארץ הקודש, כאמור לעיל, והמשמעות הרוחנית של הדברים היא שעל האדם לעשות את חייו שלו "ארץ הקודש", וחי משפחתו וביתו וסביבתו, כך שיהא ניכר שכאן חי יהודי וכאן הולך יהודי, וכאן משחק ילד יהודי, חיים שהם חדורים בקדושה ומוארים באלקות, בהתאם לבקשה והבטחה האלוהית: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם — בתוך כל אחד ואחת מהם".

ויהי רצון שכל ההתבוננויות האמורות יחזקו עוד יותר את ההתלהבות ומסירות-הנפש של ראש-השנה הבא עלינו ועל כל ישראל

וש"מפני חטאינו — גלינו מארצנו": תפלת מוסף דר"ה ושאר ימים-טובים.

"וישליכם .. הזה": נצבים שם, כז.

"ואמר .. האלה": וילך לא, יז.

התשובה האמיתית .. "ובקשתם משם: ראה לקר"ת פ' ראה לב, ב"ג.

לפני כן: ואתחנן ד, כט"ל. וראה פרשתנו ל, א.

לעשות את חייו שלו "ארץ הקודש": להעיר ממאמר רבותינו נשיאינו: "מאך דאך ארץ-

ישראל" — אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפה. לקר"ש ח"ב ע' 621. וראה לקר"ש

ח"ח ע' 404 בשוה"ג להערה 48.

שיהא ניכר .. ילד יהודי: להעיר מאסתר ג, ח: ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים

.. ודחיהם שונות. ובאסת"ר שם.

משחק ילד יהודי: להעיר דכל עניני קטן הם הכנה וחינוך לעניניו כשיגדל.

"ועשו לי מקדש: תרומה כה, ח. — הובא ברמב"ם הל' ביהב"ח בתחלתו. — השיעור

(דג"פ) רמב"ם דש"ק זה.

ושכנתי בתוכם — בתוך כל אחד ואחת מהם: של"ה סט, א. ועוד. ר"ח שער האהבה פ"ו

קרוב לתחלתו. וראה ד"ה היושבת בגנים ה'תש"ח פ"א ואילך (סה"מ תש"ח ע' 132 ואילך).

לטובה, ובפרט בקשר לתקיעת-שופר, שהיא "מצות היום", עם כל כוונותיה ולקחיה, ובמיוחד הענין של "הכתרת המלך", ו"מלכותו ברצון קבלו עליהם", קבלת עול מלכות שמים בשביעת רצון ובשמחה, וגם ענין מתן-תורה, לקיים לעשות בפועל "את כל דברי התורה הזאת", ושכל זה יומשך בכל יום ובכל הימים של השנה הבאה,

וכל זה יוסיף עוד יותר בהכתיבה וחתימה טובה שהשם – "אורי וישעיי" – נותן לכל יהודי, בתוך כלל ישראל, "באור פני מלך חיים", שתהא שנת חיים ושלוש וכל טוב בגשמיות וברוחניות,

ושתקויים ההבטחה של מלך ישראל וגואלו באופן של "מיד הן נגאלין", הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו,

ועל-ידי גאולת בני ישראל מגיעים גם לגאולת העולם כולו, כלשון הכתוב: "והיתה לה' המלוכה", "והיה ה' למלך על כל הארץ",

ויקויים בפרטיות ובפועל ובתכלית השלימות: "אלוקים, אל דמי לך, אל תחרש ואל תשקוט" – עד שיהיה "ויבקשו שמך השם, וידעו (– כל

לתקיעת שופר .. "מצות היום": ר"ה כו, ב (במשנה).

לתקיעת שופר .. "הכתרת המלך" .. מתן תורה: רס"ג הובא באבודרהם בטעמי התקיעות (הענין הראשון והענין השלישי). ולהעיר מב' המשלים בזה מהבעש"ט ומהרה"ג החסיד מהר"י צ"ל מבארדיטשוב – הובא ונתבאר בהמשך וככה תרל"ז פרק ע' (ע' קי ואילך). ד"ה יו"ט של ר"ה דליל ערב ר"ה ה'תשמ"ג. ד"ה ארון עולם דיום ב' דר"ה ה'תשמ"ג. ו"מלכותו ברצון קבלו עליהם" .. בשביעת רצון ובשמחה: ראה אוה"ת ר"ה ע' ארצה-זו. שם ע' אישמא"ב. ד"ה מן המיצר תר"ס. יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב. ובכ"מ. מקומות שנשמנו בלקו"ש חט"ו ע' 237 הע' 60.

"אורי וישעיי": תהלים כז, א. וראה אוה"ת להצ"צ לתהלים (יהל אור) עה"פ. "באור פני מלך חיים": משלי טז, טו. וראה לקו"ת פ' ראה לב, א"ב. בלק עב, ב. מסעי צג, ב בארוכה.

"מיד הן נגאלין": רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

"והיתה לה' המלוכה": עובדי' א, כא. וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א וספ"ב (סיום וחותם ספרו).

"והיה ה' למלך על כל הארץ": זכרי' יב, ט.

"אלוקים, אל דמי לך": תהלים פג, ב. וראה מדרש תהלים עה"פ, הובא ונתבאר באוה"ת לתהלים להצ"צ (יהל אור) עה"פ (ע' רחצ). ד"ה ויקם עדות דש"פ אחרי, שבת הגדול שנה זו. אל דמי .. ואל תשקוט: ובהפטורת ש"ק זו (ישעי' סב, א. שם, ר"ז) ההבטחה: לא אחשה גוי לא אשקוט גוי אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו.

"ויבקשו שמך השם": תהלים שם, יז.

וידעו .. הארץ": תהלים שם, יט.

העמים וכל העולם) כי אתה שמך הי לבדך עליון על כל הארץ,

בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, ש"יבנה מקדש
במקומו ויקבץ נדחי ישראל", יבנה "בית להשם כו' שנאמר: ועשו לי מקדש
— (ציווי עשיית ה)משכן שעשה משה רבנו כו', בנין שבנה שלמה (ו"בית שני
— כבנין שלמה") כו', וכן בנין העתיד להבנות" על-ידי המשיח —

בית המקדש עליו נאמר: בייתי בית תפלה יקרא לכל העמים.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד
בטוב הנראה והנגלה

0234567

מנחם שניאורסאהן

אוצר החכמה

ש"יבנה .. ישראל": רמב"ם הל' מלכים ספ"א. וראה שם בתחלתו.
ש"יבנה מקדש: ואח"כ "יקבץ נדחי ישראל" — בסדר זה דוקא, שכתבו ב' פעמים
(דלא כירוש' מע"ש פ"ה ה"ב. ועוד. ואכ"מ). וראה גם לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה ד"ה "ויקבץ
נדחי ישראל".

במקומו: ראה זכחים סב, א. וברמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ב (התחלת השיעור ברמב"ם —
דג' פרקים ליום — דמוצש"ק זה): המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו
לעולם. ומדייק ביותר — כי כללות המקדש ג"כ צ"ל במקומו דוקא (כנ"ל, מהל' מלכים).
וכהמשך הרמב"ם שם "לבנות את בית הוי' בירושלים בהר המורי", אבל אינו מכוון ביותר
שהרי הר הבית הוא ת"ק אמה על ת"ק אמה משא"כ ביהמ"ק (מדות פ"ב מ"א. רמב"ם שם פ"ה
ה"א).

בית להשם .. להבנות: רמב"ם הל' ביהב"ח בתחלתו (שיעור היומי ברמב"ם דש"ק זה).
נאמר: ישע"י נו, ז. וראה מ"א (ח, מא"מג): הנכרי אשר גוי' בא והתפלל אל הבית הזה
אתה חשמע גוי' ועשית גוי' למען ידעון כל עמי הארץ את שמך ליראה אותך.
כתיבה וחתימה טובה: ראה לקוטי לוי"צ — אגרות ע' רי. שח.

עג

178567

להוסיף שיעורי תורה ולהשפיע בכך גם על הזולת

ב"ה, מוצאי שבת-קודש אסרו-חג שמיני-עצרת — שמחת-תורה
שבת בראשית, מברכים חודש מר-חשון, ה'תשמ"ה.
ברוקלין, נ"י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לפי הטבע האנושי מתקבל כל דבר חדש — אם זה כניסה לפרק-זמן
חדש, או התחלת ביצוע משימה חדשה וכיוצא באלה — בתוספת התעניינות

מוצאי שבת-קודש: שאז מסדרים סעודה כדי ללוות את השבת (טושו"ע אר"ח ר"ס ש.
וש"נ. שו"ע אדה"ז שם). וללוות — היינו שגם (הארתי) השבת היא עם המלווים. — ובפע"ח
שער השבת ספכ"ד: שהוא סעודה דדוד מלכא. ובסי' האריז"ל כוונת הבדלה ומו"ש: ויאמר דא
היא סעודתא דדוד מלכא משיחא. ובזמירות למוצ"ש כו"כ בקשות לביאת אלי' ומשיח.
אסרו-חג: סוכה מה, ב ובפרש"י שם. רמ"א אר"ח סתכ"ט ס"ב. שו"ע אדה"ז שם סי"ז.
שמיני-עצרת — שמחת-תורה שבת בראשית: להעיר ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר דמחרת
יוהכ"פ תרפ"ט (אגרות-קודש ח"ב ע' קיט. סה"מ תשי"א ע' 48), אשר בשבת בראשית הוא
"כעין השלמה ותוספת אור כי טוב" לשמע"צ ושמח"ת.

שבת בראשית: להעיר מהפתגם הידוע: אָזוי ווי מ'שטעלט זיך שבת בראשית, אָזוי גייט
אַ גאַנץ יאָר (= "כמו שמתייצבים בשבת בראשית — כך זה נמשך כל השנה") — לקו"ש ח"א
בתחלתו. ח"ב ע' 449. ח"י ע' 190. ולהעיר מפתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: אז מען
שפּאַנט איין גוט פּאַרט מען גלייך (= כאשר רותמים היטב — נוסעים ישר) — סה"ש תש"ד
ריש ע' 81. — ולהעיר מרש"י עה"ת יתרו יט, ה.

חודש מר-חשון: ראה יל"ש מלכים רמו קפד (בסופו). ולהעיר מפרש"י נח ז, יא"ב.
ומסיים: יהיו גשמי ברכה. — ומאז בפרט — לאחר השבועה "לא אוסיף" (ובעיקר לאחר
עבודת בניי בחודש תשרי).

דבר חדש: ראה ביאור דחנוכת בית (לאדה"ז במאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' עט
ואילך. סידור עם דא"ח יט, ד ואילך. וראה סה"מ תש"ט ע' 91). — ולהעיר בלקו"ת ברכה צח,
ד ואילך בא ביאור הג"ל בהוספות וכו' — (בהדגשת) חנוכת ביהמ"ק, משא"כ ב"הנחות
הר"פ".

עג: תרגום. המו"ל.

ובמקרים רבים בתוספת תקוות טובות, שמחה וכו'.

במיוחד כאשר מדובר בפרק זמן עיקרי, כמו הכניסה לחיי היום יום של השנה החדשה, לאחר כל חגי ומועדי חודש תשרי, כאשר מתחילים מחדש את קריאת התורה בצבור באופן סדיר מדי שבוע בקריאת פרשת בראשית בשבת הראשונה שלאחר שמחת-תורה, וכך הלאה.

וכל זה לפי קביעת התורה, שהיא תורת-חיים, הוראת דרך בחיי יום יום, כפי שדובר בהרחבה בהזדמנויות רבות.

כיוון שמקורו של טבע אנושי זה הוא, ככל הדברים הטובים בעולם, ברצון הבורא,

בשנה זו "שבת בראשית" היא גם "אסרו חג" של שמחת תורה, שמשמעותו "לקשור" את החג וההוראות שבו ליום נוסף, ולהמשיכם במשך השנה. מכאן הפניה לכל יהודי, איש ואשה, שיקבלו על עצמם שיעורים חדשים (נוספים) בלימוד התורה, ולהתמסר לכך בחיוניות ובשמחה. בהתאם לכך ש"התורה — תחילתה גמ"ח וסופה גמ"ח", באה הבקשה הפנימית שכל אחד ואחת יעשו ככל יכלתם להשפיע על יהודים לקבוע שיעורים בתורה. הענין של קביעת-עתים בתורה הוא "קובע ברכה לעצמו", ורצוי שלא לערבב פעילות זו עם פעילות אחרת.

הקב"ה, מובן שיחד עם זה נתן הבורא לאדם כוחות מיוחדים להגשים את

הכניסה לחיי היום יום של השנה החדשה: להעיר מהמנהג הידוע, אשר במוצאי שמח"ת מכריזים ויעקב הלך לדרכו — ראה לקו"ש ח"כ ע' 556, ובהערות שם. וש"נ. כל חגי ומועדי חודש תשרי: שהוא מרובה במועדות — כ"י לטור או"ח סתצ"ב (ד"ה ומ"ש). שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ב ס"ב. וראה גם השלמה לשו"ע אדה"ז או"ח סקל"א ס"ח. — ולהעיר מסי' האריז"ל דהימים שבין ר"ה ליוהכ"פ הם כמו חוה"מ (אף שאומרים בהם תחנון וסליחות).

מתחילים מחדש... פרשת בראשית: לפי "המנהג הפשוט ככל ישראל שמשלמין את התורה בשנה אחת" — רמב"ם הל' תפלה רפ"ג. ממגילה כט, ב. תורת חיים, הוראת דרך: זח"ג נג, ב. שמקורו... הקב"ה: ראה תניא רפ"ג. מובן: כי אינו מבקש אלא לפי כוחו — במדב"ר פי"ב, ג.

התקוות ואת ההחלטות הטובות בכלל, ובמיוחד בקשר לקריאת-התורה ולימוד-התורה בשנה החדשה, ובאופן של "המעשה הוא העיקר" – להביא את כל זה לידי מעשה בפועל בחיי יום יום.

ולפי הכלל ש"מאן דיהיב מתנה – בעין יפה יהיב" (= הנותן מתנה – נותן בעין יפה, במלוא המדה) ברור שהקב"ה נותן את כל הכוחות הדרושים ביד רחבה, כפי הביטוי הידוע: "מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה".

השנה באה נקודה נוספת ששבת-בראשית היא גם "אסרו-חג", דבר שמשמעותו היא "שקושרים" את החג עם יום נוסף, ובאמצעותו עם הימים הבאים של השנה, על-ידי כך שמכניסים בהם את התוכן ואת ההתלהבות של החג ומחיים ברוח זו את ההתנהגות היום-יומית, יום אחר יום, עד שהחג יחזור שוב בשנה הבאה, ומרעננים ומחזקים את כל הכוחות וכל העניינים של החג,

ובפרט ב"אסרו-חג" של שמיני-עצרת ושמחת תורה הקשור בסיום התורה והתחלת התורה וקריאה בצבור, עם כל ההוראות הקשורות בזה, כולל ההוראה על לימוד התורה – של כל אחד כיחיד, וכן – לימוד בצבור, ובכל אופן לימוד ברבים, ועם רבים.

לקריאת-התורה .. להביא .. בחיי יום יום: כתורת רבינו הזקן: מען בעדאָרף לעבן מיט דער צייט .. מיט דער פרשת השבוע און פרשת היום פון דער סדרה פון דער וואָך (= "יש לחיות עם הזמן .. עם פרשת השבוע ועם פרשת היום שב'סדרה' השבועית") – ספר השיחות תש"ב ס"ע 29 ואילך. "היום יום" ב' חשון.

"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מ"ז.

ש"מאן דיהיב מתנה – בעין יפה יהיב": ב"ב נג, א. וש"נ.

הביטוי הידוע: נוסח ברכת המזון (כרכה ג'). ובסידור הבעש"ט: הגדושה, כגימ"ל.

דבר שמשמעותו: ראה בהנסמן לעיל בהערה ד"ה "אסרו-חג".

ומחיים ברוח זו .. עד שהחג יחזור שוב: ראה לקר"ת ברכה צח, ב: מכל רגל ויו"ט הי'

נמשך הביטול עד הרגל הבא אחריו וכר'.

עד שהחג יחזור שוב: ראה שיחת ליל שמח"ת שנה זו.

ושמחת-תורה .. בסיום התורה: ראה טור או"ח סתרס"ט וכרמ"א שם. וראה בהנסמן

בלקו"ש חיד"ע 157 הערה 14.

לימוד התורה – של כל אחד: רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ח. טושו"ע או"ח ר"ס קנה. יו"ד

ר"ס רמו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ד"ה. ובכ"מ.

לימוד בציבור: ראה אבות פ"ג מ"ו: עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרוי'

מוצש"ק מברכים מר־חשון, ה'תשמ"ה ש"ז

האמור בא כהקדמה לכוונת פניה זו בקשר למעשה בפועל, והיא –
ההצעה והבקשה הלבבית שכל יהודי, איש אשה וכו'

צרכי התורה

– שהרי נשים חייבות ללמוד (הלכות ה)תורה: הענינים השייכים לכל
המצוות שבהן נשים חייבות כמו הגברים, כולל המצוות העיקריות של
אמונת־השם, אהבת־השם, יראת־השם, וכיוצא באלה, שכל היהודים, ללא
הבדל, חייבים בהם **תמיד**, בכל רגע, וכן כל מצוות "לא תעשה" וכו' –

יקבלו על עצמם – בהקשר עם השנה החדשה – שיעורים חדשים
(נוספים) בלימוד התורה, כל אחד ואחת לפי הבנתו־הבנתה, ועל אחת כמה
וכמה אלה שאין להם עדיין "קביעת־עתיים" בתורה.

ולהתמסר לכך בחיוניות מחודשת, מלווה בתוספת שמחה אמיתית
ש"בחר בנו מכל העמים ונתן לנו (– **נתינה בעין יפה**, כאמור לעיל) את
תורתו" (תורה שלו).

וגם אלה שיש להם שיעורים בתורה במדה מלאה, לכאורה, ירצו ודאי
לקיים את הציווי "מעלין בקודש" שיש לו (גם) את המובן שיש **להתרומם**
גבוה יותר, להוסיף באיכות של לימוד התורה – ביתר העמקה וביתר
התלהבות, חיוניות ושמחה.

בהתחשב ב"כלל גדול בתורה" – "ואהבת לרעך כמוך", שנוסף

ביניהם. וראה תניא אגה"ק סכ"ג. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"י. ד"ה החלצו, תרנ"ט לכ"ק אדמו"ר
(מהורש"ב) נ"ע (ברוקלין, תש"ט) פ"י. וראה גם שם פ"ז (סה"מ תרנ"ט ע' סא. שם ע' נט).
ד"ה עשרה שיושכין, תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ס"ע קנח ואילך. תש"ח ע' 265 ואילך).
בציבור: לפחות עשרה (ראה הערה הקודמת), משא"כ רבים.

נשים חייבות ללמוד (הלכות ה)תורה: ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סו"ס מז. הל' ת"ת
לאדה"ז ספ"א. וש"נ. ולהעיר מרמב"ם הל' תשובה פ"י ה"ה: לפיכך כשמלמדין... ואת הנשים
וכו'. וראה קונטרס שיחות בדבר לימוד ספר הרמב"ם (קה"ת, תשד"מ) ובהנסמן שם.
חייבים בהם תמיד: אגרת המחבר בריש ספר החינוך (כסופה).

בחיוניות מחודשת: ראה לקו"ש חיי"ט ע' 378.

ש"בחר בנו... ונתן לנו את תורתו": נוסח ברכת התורה.

"מעלין בקודש": ברכות כח, א. וש"נ.

ב"כלל גדול בתורה" – "ואהבת לרעך כמוך": קדושים יט, יח. תו"כ ופרש"י עה"פ.

להיותו "כלל גדול" הוא גם עיקר התורה,

ובמהתאם לציווי דומה שני כי "התורה – תחילתה גמילות-חסדים וסופה גמילות-חסדים", דבר המדגיש את החשיבות העליונה בסיוע לזולת אפילו בצרכיו הרגילים, ועל אחת כמה וכמה בסיוע לזולת בצרכי הנשמה, שהיא "חלק אלוהי ממעל ממש" ומחיה את כל הגוף, בסיוע בעניינים הנצחיים של תורה ומצוות שהם "חיינו ואורך ימינו" –

באה ההצעה השניה והבקשה הפנימית שכל אחד ואחת יעשו ככל יכלתם להשפיע על יהודים, יהודים רבים ככל היותר, לקבוע (במובן של קביעה יציבה והחלטית, ובמובן של קביעות שיטתית ועקבית) שיעורים בתורה אם אין להם עדיין, ותוספת בהם – אם יש להם כבר שיעורים.

ומובן מאליו כי בכל עניני לימוד התורה "יפה שעה אחת קודם", מוקדם ככל האפשר, מבלי לדחות, שכן כל רגע שניתן למלאותו בתורה ומצוות והוא הולך לאיבוד – הוא "אבידה שאינה חוזרת", שכן כל רגע חפשי נוסף חייב להתמלא בתורה מצד עצמו ובמלוא המדה, כך ש"לא נותר" זמן כדי להשלים את מה שהוחסר קודם.

כדי שההשתדלות האמורה (להשפיע על יהודים להנהיג בעצמם ובסביבתם שיעורים בתורה) תהיה בעלת-השפעה במלוא המדה, רצוי שלא לערובה בפעילות אחרת, תהא חשובה ככל שתהא.

הענין של קביעת-עתים בתורה וחיזוק לימוד התורה הוא "קובע ברכה

עיקר התורה: וכל' הגמרא (שבת לא, א) "זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא". וראה תניא פ"ב.

"התורה .. גמילות-חסדים": סוטה יד, א.

"חלק אלוהי ממעל ממש": תניא רפ"ב (ע"פ איוב לא, ב).

כל רגע שניתן למלאותו בתורה: ראה סנהדרין צט, סע"א. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג הי"ג.

הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ו. תניא פ"א.

כל רגע .. הולך לאיבוד – הוא "אבידה שאינה חוזרת": ראה ספר החיים (לאחי

המהר"ל) י, א: אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו, דמיו אינם עוזרים, ימיו אינם חוזרים. ובכ"מ.

לימוד התורה הוא "קובע ברכה לעצמו": להעיר מרד"ה במד"ר כו' תורה צוה תרכ"ז

מוצש"ק מברכים מר־חשון, ה'תשמ"ה שלט

לעצמו", עיקר לעצמו, ולא נספח לענין אחר או חלק מענין אחר.

★ ★ ★

ויהי רצון, שבהתאם להוראה של רש"י בראשית פירושו לפרשת בראשית, שכל הבריאה שברא הקב"ה (השמים והארץ וכל אשר בהם) הרי זה בשביל "בי ראשית", שני דברים הנקראים "ראשית": התורה וישראל (שקיבלו את התורה, לומדים את התורה ומקיימים את התורה ואת מצוותי), שמזה מובנת עוד יותר החשיבות החיונית של לימוד התורה, ומובן גם כי כל הוספה בכך, ובחיוניות ובשמחה, מביאה תוספת ברכה מן הקב"ה בכל העניינים האישיים, הן בגשמיות ("ארץ") והן ברוחניות ("שמים") —

יברך ה' ויצליח, שהדבר יקויים בכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, ושנת תשמ"ה תהיה שנת תורה שנת שמחה, שנת אורה, שנת ברכה בכל המובנים, עם מנוחת הנפש ומנוחת הגוף אמיתית, דבר המביא גם יתר הצלחה בלימוד התורה, ובלימוד התורה המביא לידי מעשה.

ושכבר ממוצאי־שבת־קודש־מברכים־חודש־מרחשון זה יומשכו בטוב הנראה והנגלה כל הברכות האלוקיות, מן השבת הזו אל כל ימי השבוע,

---

(סה"מ תרכ"ו ע' שלב): ומחמת שכעת ש"ת נבין דעת הירושלמי (פאה פ"א ה"א — ג, ב) שכל חפצים, הם המצוות, לא ישורו בה.

"ראשית" .. וישראל: ראה אור"ת להה"מ רד"ה במדרש בראשית (בהוצאת קה"ת — א, א). אורה"ת בראשית כח, ב ואילך. ושם כט, רע"א: בשביל התורה שנק' ראשית, שישראל ימשיכו אותה למטה כחכמה תתאה ואז יהי קיום לעולם .. שאם יקיימו ישראל את התורה .. מוטב.

החשיבות החיונית של לימוד התורה: להעיר אשר דוקא לאחר קריאתו בתורה (אף ש"אינה עבודה") וברכות התורה — מברך כה"ג ביוהכ"פ שבע ברכות וכו' (רמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ ספ"ג — השיעור רמב"ם דיום זה (דג"פ)). — רצ"ע שלא הביא הרמב"ם ההמשך בגמרא שם (יומא ע, א): ואח"כ כאור"א מביא ס"ת כו' (דמדעשו כן משמע ששיך זל"ו) — אף שהביא (כספ"ד שם): וכל העם מלווין אותו. ואכ"מ.

החשיבות החיונית של לימוד התורה: ראה לקוטי לוי"צ לזח"א ע' סד ואילך. מנוחת הנפש ומנוחת הגוף .. דבר המביא גם יתר הצלחה בלימוד התורה: ראה עירובין (סה, א). רמב"ם הל' דעות ספ"ג ורפ"ד.

המביא לידי מעשה: דלאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא צ"ל צילותא והשתדלות יתירה (עירובין שם). המשך חרס"ו ע' שצ ואילך. שם ע' תכ ואילך). מן השבת הזו אל כל ימי השבוע: דמיני' מתברכין כולהו יומין — זח"ב סג, ב, פח, א.

ומראש־חודש אל כל ימי החודש, ומחודש מרחשון, שהוא חודש ה"חולין" הראשון לאחר "החודש השביעי", החודש המשובע (מלשון שובע) בכל טוב – אל כל חדשי כל השנה.

ובפרט הברכה העיקרית שאליה מקווים כל יום ו"כל היום" – גאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו, וידעו כי אתה שמך ה' לבדך עליון על כל הארץ.

אוצר החכמה

בכבוד ובברכה להצלחה
ולבשורות טובות
בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

ומראש־חודש אל כל ימי החודש: ראה לקו"ת ר"ה נת, א"ב. עט"ר בתחילתו. אוה"ת ר"ה (כרך ה) ע' כ"עז ואילך. ועוד.

חודש השביעי .. המשובע (מלשון שובע) בכל טוב: כתורת הבעש"ט הידועה – "היום יום" כ"ה אלול. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' לא. וראה לקו"ש ח"כ ע' 555, ובהערות שם. וש"נ.

וידעו כי אתה שמך ה': (כל התורה שמותיו של הקב"ה – רמב"ן בהקדמתו עה"ת. יונת אלם פכ"ט. ועד"ו זח"ב פז, א) לבדך (– שלא בערך, וגם נמשך להיות) עליון על כל הארץ (תהלים סיום מזמור פג).

עד

שילוב המוגבל והבלתי מוגבל

ב"ה, יום ד' פ' תבוא אל הארץ,
 ח"י אלול, ה'תשמ"ה
 ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
 בכל מקום שהם
 ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

"פותחין בברכה". — בעמדנו בימי חודש אלול, וביחוד ביום הסגולה

יום ד' פ' תבוא .. ח"י אלול: להעיר אשר ח"י אלול בשנה זו הוא בכל פרטים אלה —
 כבשנת קה"ת (יום ושנת הולדת רכנו הזקן).
 פ' תבוא: כך נקראת בכל החומשים שראיתי (ולא כי תבוא), ועד לדרושי רבותינו
 נשיאינו דפרשה זו בהתחלתם. ובטור או"ח סו"ס תכ"ח: כי תבא. וברמב"ם "סדר תפלות כל
 השנה" בסופן: והי' כי תבוא. ואכ"מ.
 פ' תבוא .. ח"י אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו
 בש"פ תבוא ח"י אלול תרנ"ב ("היום יום" ח"י אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות
 ס"ג). ביאור תורה הראשונה — ראה גם לקו"ש חכ"ד שיחה לח"י אלול ס"ה ואילך (ע' 183
 ואילך). ביאור ב' תורות הראשונות — שיחת ח"י אלול ה'תשי"ז. וראה או"ת להה"מ (הוצאת
 קה"ת) ר"פ תבוא (נו, א ואילך). ד"ה והי' כי תבוא באוה"ת תבוא (כרך ה) ע' ב'נט ואילך. ד"ה
 זה דח"י אלול ה'תשל"ז.

ה' עליהם יחיו: ל' הכתוב — ישעי' לח, טז.

"פותחין בברכה": ע"פ פתיחת אגרת הראשונה כאגה"ק (שבתניא). וראה מכתב עש"ק
 ח"י אלול ה'תשד"מ* הערה ד"ה פותחין בברכה (לקו"ש שם ע' 641).
 ביום הסגולה: להעיר, אשר ח"י אלול נקרא "יום טוב", "מועד", "יום הבהיר" ו"יום
 הקדוש" — שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 140 ואילך). תש"ה (לקו"ד
 כרך ג' ע' 946 ואילך. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122 ואילך). ועוד. ספר השיחות ה'תש"ג ע'
 90.

עד: תרגום חפשי. המו"ל.

* נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

חיי אלול, יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: הבעל־שם־טוב (בשנת נח"ת) ואדמו"ר הזקן, בעל התניא והשולחן־ערוך (בשנת קה"ת),

יום ח"י אלול, יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: הבעש"ט ואדמו"ר הזקן — חל השנה ביום הרביעי בו החלו שני המאורות, השמש והירח, להאיר על הארץ. ח"י אלול הוא גם כנגד חודש תשרי (י"ב הימים האחרונים של אלול הם "יום לחודש"). מצד אחד ראש השנה הוא יום הכתרתו של המלך, דבר המעורר רגש של התבטלות עמוק ביותר, המסיר את כל המדידות וההגבלות; — יחד עם זה הוא גם יום שבו הגיעה

ובמיוחד השנה, כאשר יום חיי אלול חל ברביעי לשבוע, היום הרביעי של מעשה־בראשית, שבו החלו שני המאורות הגדולים (השמש והירח) לזרוח ולהאיר לארץ,

ודאי שהיום הוא המועד המתאים לברך את כל אחד ואחת בתוך כלל ישראל, בהתאם למנהג ישראל, בשנה טובה

יום ההולדת: בענין יום הולדת של צדיקים — ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 86 שוה"ג להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בענינו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186.

יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: שיחת ח"י אלול ה'תש"ג הנ"ל (ע' 141 ואילך). וראה לקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם.

הבעל־שם־טוב: ראה לקו"ש ח"ח ע' 27 הע' 42 ובשוה"ג שם.

(בשנת נח"ת): ראה לקו"ד כרך א לא, א ואילך.

בעל התניא והשולחן־ערוך: ראה לקו"ש ח"ו ע' 36 ואילך ובהערה 14 שם.

ח"י אלול .. ברביעי לשבוע .. שני המאורות הגדולים: ראה ספר השיחות ה'תש"ה ע' 129: מורנו הבעש"ט האָט געזאָגט (ביום הרביעי ח"י אלול שנת קה"ת, אשר אז נולד רבנו הזקן): ביום הרביעי וואָס בו נתלו המאורות איז אין דעם יום הרביעי פון קומי אורי (הפטרות שבת זו, תבוא — ישעי' ס, א) אַראָפגעקומען אַ נשמה חדשה כו'.

היום הרביעי .. שבו החלו שני המאורות הגדולים (השמש והירח) לזרוח ולהאיר: בראשית

א, טז.

המועד המתאים לברך .. למנהג ישראל: ראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הלי' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת כו' מן ר"ח אלול כו' רומז לו כו' שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונתתם בספר חיים טובים.

בשנה טובה ומתוקה: להעיר מטור או"ח סתקפ"ג (ורמ"א שם ס"א), שכליל ר"ה "רגלין לאכול .. תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו שנה מתוקה". וכ"ה בשו"ע אדה"ז שם. אבל בסידור האריז"ל ובסידור אדה"ז: שנה טובה ומתוקה (ראה לכוש או"ח סתקפ"ג).

הבריאה אל שלימותה, כשכל
דבר נברא דווקא במדידה
והגבלה, בצורה ומדה מסויימת.
ניגוד זה קיים גם באדם אשר
נוצר "עפר מן האדמה",
ובהתנהגות על-פי התורה הריהו
מתעלה — ומעלה את הבריאה
כולה — אל בחינת "אדם —
אדמה לעליון". יסוד זה הוא
עיקרי אצל הבעש"ט — אשר
התהלך בעיירות להפיץ אלקות
בין היהודים הפשוטים, ואצל
אדמו"ר הזקן — שקירב את
התורה ופנימיותה אל גרול
בתורה ועד ליהודי פשוט. יחד
יצרו קשר בין פנימיות התורה
לבין פנימיותו של כל יהודי.

ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם
יחד.

במיוחד כאשר קיים קשר
מיוחד בין ח"י אלול לבין ראש-
השנה, לאור הידוע שנוסף לכך
שכל חודש אלול הוא זמן של
הכנה וחשבון-הנפש, הרי שנים-
עשר הימים האחרונים של חודש
אלול, החל מיום ח"י אלול,
שונים בכך שכל אחד מהם מסמל
חודש שלם, "יום לחודש", יוצא,
איפוא, שיום ח"י אלול, הראשון
שבשנים-עשר ימים אלה, הוא
כנגד חודש תשרי, כך שהוא
קושר את ראש-השנה של השנה

החולפת עם ראש-השנה של השנה החדשה.

וכפי שמודגש תכופות בתורתנו, תורת-חיים, הוראה בחיים, כי

וראה לקוטי לוי"צ — אגרות ע' שיא ואילך.

בגשמיות וברוחניות: ולהעיר שעיקר הדין ומשפט שבר"ה הוא על ענינים גשמיים —
לקרית ר"ה נט, ב (מהגמ"י לרמב"ם הל' תשובה פ"ג, בשם הרמב"ן).
לאור הידוע... "יום לחודש": שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 177.
שם ע' 179).

חודש אלול... וחשבון-הנפש: ספר המאמרים אידיש ע' 75. 78. 129. וראה מכתב עש"ק
ח"י אלול ה'תשד"מ* הערה ד"ה חודש אלול (לקו"ש חכ"ד ע' 641). — הראשי-תיבות כתיבת
אלול — ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם ע' 313. וש"נ.
החל מיום ח"י אלול: ראה שיחת ח"י אלול חש"ה שבהערה דלעיל ד"ה ביום הסגולה:
(א) ח"י אלול איז דער טאָג וואָס האָט געבראַכט און ברענגט אַ לעבן אין אלול. (ב) ח"י אלול
גיט אַ חיות אין דער עבודה פון אני לדודי ודודי לי. — נת' בלקו"ש ח"ט שיחה לח"י אלול
(ע' 250 ואילך). לקו"ש חכ"ד ע' 161 ואילך.

חודש תשרי: אשר התחלתו וראשו הוא יום ראש השנה.
בתורתנו... הוראה: ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית. זח"ג נג, ב.

(*) נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

"המעשה הוא העיקר", הרי ככל שחשובים ויקרים ההתבוננות וחשבון- הנפש – העיקר הוא שכל זה יבוא לידי מעשה בפועל, קיום המצוות בהידור מוסיף והולך ובשמחה מוסיפה והולכת, החל מן היום הזה ובכל יום ובכל הימים של השנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

★ ★ ★

אגרות 2234567

בראש-השנה אנו מוצאים שתי נקודות עיקריות, אשר על-פי גישה שטחית הן מנוגדות זו לזו:

בראש ובראשונה, כפי המוסבר בתורתנו, תורת-חיים (הוראה בחיים), ראש-השנה הוא יום הכתרת המלך, מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, בהתאם להוראתו ובקשתו של הקב"ה – "שתמליכוני עליכם", פירוש הדבר שלא די להכיר בהקב"ה כ"בורא עולם", כי אם נדרש שכל אחד ואחת יכיר בד בבד בכך שבורא העולם הוא גם "מלך על כל הארץ", המלך והאדון של כל העולם, ושל כל אחד ואחת בפרט.

הפסוק

דבר זה מהווה הרי אחת מן המשמעויות העיקריות של תקיעת-שופר,

"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מי"ז.

קיום המצוות .. ובשמחה: כמ"ש (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה. וראה רמב"ם סוף הל' לולב. וראה הנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 639 הערה ד"ה קיום המצוות מיט שמחה. בראש-השנה .. שתי נקודות עיקריות .. מנוגדות: ראה גם מכתב ימי הסליחות ה"תשמ"א* (לקו"ש שם ע' 605 ואילך).

ראש-השנה הוא יום הכתרת המלך: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"ג** הערה ד"ה אלגעמיינע נקודה וכו' [הנקודה הראשונה והכללית וכו'] (לקו"ש שם ע' 621). "שתמליכוני עליכם": ר"ה טז, א. שם לד, ב. וראה לקו"ת נצבים נא, ב. ד"ה תקעו, ה'תש"א. ובכ"מ.

"מלך על כל הארץ": נוסח תפלת העמידה דר"ה (חתימת ברכת "אלקינו כו' מלוך כו'"), וכן בקידוש ובברכת ההפטורה.

אחת מן המשמעויות העיקריות של תקיעת-שופר: ראה רס"ג, הוכא באבודרהם טעמי החקיעות, אשר "הענין הראשון" בתק"ש הוא, שאז "אנו ממליכין עלינו את הבורא". ולהעיר מב' המשלים על זה "מהבעש"ט" ומ"הרה"ג החסיד מהרלי"צ ז"ל מבארדיטשוב – הוכאו ונתבארו בהמשך וככה תרל"ז פרק ע' (ע' קי ואילך). ד"ה יו"ט של ר"ה דליל ערב ר"ה ה'תשמ"ג. ד"ה אדון עולם דיום ב' דר"ה ה'תשמ"ג (נדפסו בסה"מ מלוקט ח"א ע' תכא. תכט).

(* נדפס לעיל מכתב נט. המו"ל.

(** נדפס לעיל מכתב סז. המו"ל.

שהיא המצוה המיוחדת של ראש-השנה, "מצות היום בשופר".

מובן שאדם העומד בנוכחותו של מלך (אפילו מלך בשר-ודם), על אחת כמה בשעת הכרתו, על אחת כמה וכמה כאשר הוא אחד מן המכתירים הנוטלים חלק בהכתרה, ועל אחת כמה וכמה לאין ערוך בהכרת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא – חייב הדבר לעורר אצלו את רגש ההתבטלות העמוק ביותר, וכל המדידות וההגבלות נופלות, שכן הקב"ה הוא נעלה מכל מושג, שזהו תוכנו של "קדוש", ושל קדושה בכלל. אך יחד עם זה הרי ראש-השנה הוא היום שבו כל הבריאה הגיעה לידי שלימותה עם בריאת אדם הראשון ביום הששי למעשה-בראשית, כפי שהתורה מציינת: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" – ובכך – "ויכולו (= הושלמו במלואם) השמים והארץ וגו'". שלימות הבריאה מתבטאת בכך שכל דבר נברא דווקא במדידה והגבלה, לא יותר ולא פחות, בצורה מסויימת ומדה מסויימת וכו'.

יתר על כן: השלימות הרוחנית של הבריאה מושגת על-ידי התנהגות האדם בחיי היום-יום שלו לפי רצון הבורא, מלך העולם, כפי שגילה

"מצות היום בשופר": ר"ה כו, ב (במשנה). שם כו, א. רמב"ם הל' שופר פ"א ה"ב. בנוכחותו של מלך .. רגש ההתבטלות העמוק ביותר: ראה חגיגה ה, ב. ובנוגע לתפלת העמידה – טוש"ע ושו"ע אדה"ז אר"ח סו"ס צה. ובשו"ע אדה"ז שם סק"ד ס"ב: הואיל ועומד לפני המלך אין לזוז ממקומו.

בשעת הכרתו .. רגש ההתבטלות העמוק ביותר: ראה המשך תער"ב ח"א פנ"ו (ע' קב-קג). ד"ה שופר של ר"ה, ה'תש"ב פ"ו.

שזהו תוכנו של "קדוש", ושל קדושה בכלל: אגה"ת פ"י. לקו"ת תזריע כב, ג. ועוד. כל הבריאה הגיעה לידי שלימותה עם בריאת אדם הראשון: ראה חדא"ג מהרש"א לר"ה כו, א: האדם הי' תכלית של כל הבריאה וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם. וראה פיה"מ להרמב"ם בהקדמתו ד"ה אח"כ ראה, הובא בלקו"ת ראה כת, ד. וראה מכתב ח"י אלול ה'תשמ"ב (לקו"ש חכ"ד ע' 611). מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשמ"ג* (שם ע' 627).

"וירא .. והאדן: בראשית א, לא, ב, א. והנה טוב מאד": ראה רמב"ן עה"פ: ויש מפרשים כי מפני מעלת האדם הוסיף בשבח היצירה בו כי הוא טוב מאד.

שכל דבר .. בצורה מסויימת ומדה מסויימת: כל מעשה בראשית כו' לצכיונן נבראו (ר"ה יא, א). וראה מפרשי התהלים מזמור קד (וש"נ). ועוד.

(* נדפסו לעיל מכתבים סב. סח. המו"ל).

ו"הלביש" אותו בתורה ומצוות, בהתאם להלכות ודינים קבועים, כאשר לכל מצוה הזמן שלה, המקום שלה, המדה שלה וכו'.

כאשר האדם מתנהג בהתאם לרצון הבורא והמלך, הרי אז לא זו בלבד שהאדם עצמו מתעלה אל המושג הנעלה ביותר של "אדם" – "אדמה לעליון" (להיות דומה, כביכול, אל הקב"ה במדותיו האלוניות, חסד וכו'), אלא שעל-ידי כך הוא מרומם ומעלה את כל הנבראים ה"נמוכים" ממנו שבשאר שלושת חלקי הבריאה: חי, צומח ודומם, הזנים ומשרתים אותו ונעשים בכך שותפים לכל הצלחותיו עד להשגת שלימות הכוונה,

כמו ששלימות הבריאה הושגה בראש-השנה הראשון, שהיה ביום הששי למעשה-בראשית, על ידי אדם הראשון, כפי שמספרים חכמינו ז"ל שקרא לכל הנבראים "בואו, נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו".

הניגוד נעשה חזק יותר כאשר מתבוננים שהאדם, בחיר הנבראים, נוצר "עפר מן האדמה", החומר הנחות ביותר אפילו בעולם ה"דומם", ורק לאחר מכן נפח בו הקב"ה נשמת-חיים.

כאשר האדם מתנהג וכו': כהכא להלן ראה גם מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ* (לקו"ש חכ"ד ע' 643).

"אדם" – "אדמה לעליון": (ל' הכתוב – ישעי' יד, יד). ראה יבמות סא, רע"א. עשרה מאמרות מאמר אם כל חי פל"ג. שלי"ג, ג. א. כ. ב. רסח, ב. שח, ב. ועוד. (להיות דומה, כביכול, אל הקב"ה במדותיו האלוניות, חסד וכו'): ראה ספרי ופרש"י עה"פ עקב יא, כב. רמב"ם בטה"מ"צ (ובמנין המצוות שבירש ספר ה"יד") מ"ע ח. הל' דעות פ"א ה"ו. שו"ע אדה"ז אר"ח סקניו ס"ג וש"נ. שעל-ידי כך הוא מרומם ומעלה .. חי, צומח ודומם: ראה עיקרים מ"ג פ"א. קונטרס ומעין מ"א פ"ג. ספר השיחות תורת שלום ע' 243. כפי שמספרים חכמינו ז"ל: פדר"א פ"א. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז חנ"ו (צ, ב).

"בואו .. עושנו": תהלים צה, ו. שהאדם, בחיר הנבראים: ראה מכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשמ"ג** הערה ד"ה בחיר הנבראים (לקו"ש חכ"ד ע' 627). לעיל הערה ד"ה כל הבריאה. "עפר מן האדמה" .. נשמת-חיים: בראשית ב, ז. ורק לאחר מכן נפח .. נשמת-חיים: ראה סנהדרין לת, ב: שעה ראשונה הוצבר עפרו כו'

(*) נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

(**) נדפס לעיל מכתב סח. המו"ל.

אלא שבזה עצמו טמון ההסבר לנקודות המנוגדות, לכאורה, האמורות לעיל:

דווקא האדם, המהווה יצירה המורכבת מחלקים מנוגדים – עפר מן האדמה ונשמת־חיים – יש לו הכוח לקשר את העולם המוגבל של גשמיות עם העולם הבלתי־מוגבל של רוחניות, ארץ ושמים, חומריות וקדושה, ולא רק ליצור קשר ביניהם, אלא גם בד בבד לרומם ולהפוך את הארציות לקדושה, חולין לשבתיות, עד לכדי הכנת העולם הזה התחתון שיהיה "עולם שכולו שבת" וקדושה.

זו, איפוא, לימוד והוראה עיקרית מראש־השנה אל האדם: לאחד את העולם כפי שהוא מוגבל, על־ידי התבטלות מוחלטת, עם עצמותו האין־סופית של מלך העולם.

דבר זה הוא ענין עיקרי של הבעל־שם־טוב ואדמו"ר הזקן, שאת יום הולדתם אנו מציינים היום באופן של "נזכרים ונעשים" – הזכרה המביאה למעשים.

הם – שניהם יחד – הפיצו וגילו את הדרך בעבודת ה' המוליכה אל השלימות האמורה, באופן הטוב והנוח ביותר, (גם) בדרכי חייהם, כדוגמא חיה, הבעל־שם־טוב בהתהלכו בעיירות וישובים להפיץ אלקות ואהבת

רביעית נזרקה בו נשמה. וראה תו"א בראשית ד"ה להבין הטעם שנשתנתה יצירת גוף האדם (ג, ד ואילך). – ועם הגהות וכו' – באוה"ת בראשית (כרך ו) תתרנא, סע"א ואילך). תו"ח ד"ה זה (ית, ד ואילך).

ולהפוך את הארציות לקדושה, חולין לשבתיות: ראה גם מכתב ערכ ח"י אלול ה'תשמ"ג* (לקו"ש שם ע' 622-623 וכהערות שם).
 "עולם שכולו שבת": ראה מסכת חמיד בסופה.

"נזכרים ונעשים": לשון הכתוב – אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בספר תיקון שובכים, הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

הטוב והנוח: בלשון ה"פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד כו' לבאר היטב" – וראה שער התניא (שהוא לשונו דאדה"ז) ובהסכמת מהרי"ל הכהן "וכעת ישמח ישראל".

(*) נדפס לעיל מכתב סז. המו"ל.

ישראל בין היהודים הפשוטים ביותר, "הארציים", ולכל ישראל; והאדמו"ר הזקן כפוסק ומורה דרך בנגלה שבתורה ובפנימיות התורה, תורת החסידות, שקירב אותה אל כל ישראל, למגדול בתורה ועד ליהודי פשוט – הם, וממשיכיהם ותלמידיהם עד לדורנו, הורו ואיפשרו לכל יהודי, איש ואשה, לגלות בקרבו את הקשר בין פנימיות הנשמה של כל יהודי לבין פנימיות התורה, ואת הקשר בין גופי תורה לבין גופו של יהודי, ואת הקשר של כל יהודי וכל היהודים עם אבינו שבשמים.

★ ★ ★

התורה

ויהי רצון שההתעוררות של ח"י אלול והימים הבאים, האחרונים, של חודש אלול, תביא את כל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, להחלטות נכונות בכיוון האמור, החלטות במלוא התוקף, דבר שיבטיח שאכן תבואנה לידי מעשה בפועל,

וכל זה באופן של "ילכו מחיל אל חיל" (ביתר תוקף ולמעלה יותר),

וכל זה יוסיף ודאי עוד יותר בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

"ילכו מחיל אל חיל": תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. וראה בארוכה מכתב י"א ניסן ה'תשמ"ה* (הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת תשמ"ו ושלאח"ו) ע' תשסז ואילך).

* נדפס לקמו ח"ב מכתב קמט. המו"ל.

עה

"והייתם קדושים"

ב"ה, ערב שבת-קודש,

פ' אתם נצבים היום כולכם,

שבת סליחות, ה'תשמ"ה.

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ערב שבת-קודש: ששירו של יום זה (ה' מלך גאות לבש גו') שייך לר"ה — ע"פ דרשת חז"ל ר"ה לא, א. ובפדר"א פי"א, שכיום שנברא אדם הראשון (כראש-השנה) המליך עליו (ועל כל הבריות) את הקב"ה ואמר ה' מלך גאות לבש וגו'.

ערב שבת-קודש .. ה'תשמ"ה: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ* הערה ד"ה ערב שבת-קודש וד"ה עש"ק .. ה'תשד"מ (לקו"ש חכ"ד ע' 641).

שבת-קודש, פ' אתם נצבים .. שבת סליחות: ראה הערות למכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשד"מ בתחלתו** (לקו"ש שם ע' 647).

פ' אתם נצבים היום כולכם: פרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה (תוס' מגילה לא, סע"ב. רמב"ם הל' תפלה פי"ג ה"ב. טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד), ומרומז במלת היום דקאי על ר"ה כו' (רמ"ז לזח"ב לב, ב (הובא בלקו"ת תבוא מא, ג). וראה גם זח"ג רלא, א. פענח רזא ס"פ נצבים) — לקו"ת ר"פ נצבים. וראה תורת הבעש"ט בזה (קובץ מכתבים לתהלים אהל י"י ע' 193. "היום יום" כ"ה אלול. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ס"ע תל ואילך. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' לא) — נת' בלקו"ש ח"ד ע' 1139 ואילך. ח"ט ע' 184 ואילך. לקו"ש חכ"ט ע' 173 ואילך.

כולכם: להיות לאחדים כאחד — לקו"ת ר"פ נצבים. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1141 ואילך. מכתב ימי הסליחות ה'תש"מ*** (לקו"ש ח"ט ע' 616).

שבת סליחות: ובפרט בקביעות שנה זו — שישנן שתי שכתות דסליחות.

עה: תרגום חפשי. המשך למכתב עד. המו"ל.

(*) נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

(**) נדפס לעיל מכתב עב. המו"ל.

(***) נדפס לעיל מכתב גג. המו"ל.

בעמדנו בימים האחרונים שלפני ראש-השנה, על סף השנה החדשה
הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

הניגוד המתואר במכתב הקודם
מצינו גם ב"יום הקדוש" — יום
הכפורים: יום זה הוא הקדוש
ביותר, בו מתרוממים בני ישראל
לדרגה נעלית עד שהם דומים
למלאכים, יחד עם זה — לאחר
שהיהודי משיג את הדרגה
העליונה הזאת, אומרים לו, מיד
במוצאי יום הכיפורים שעליו
"להרבות בסעודה", ובת קול
מכרות: "לך אכול בשמחה".
קדושתו האמיתית של יהודי
פירושה להתנהג בחיי יום יום
לפי מצוותיו הקדושות של
הקב"ה, ובכך מתקדש גופו של

ובהתאם להוראה הנדרשת
מכל יהודי של "ילכו מחיל אל
חילי" ו"עליה בקודש",

— במיוחד בקשר לענין כה
עיקרי כמו ראש-השנה,
שמשמעותו הוא, כידוע, לא רק
"תחלת השנה", אלא גם
ה"ראש" של השנה, מן הבחינה
הזו שראש-השנה עומד ביחס לכל
הימים הבאים של השנה כמו
הראש של האדם אל כל שאר
חלקי הגוף, ואל הגוף כולו,
שהראש מחיה אותו; שרוחניות
הדבר מתבטא בפועל, במחשבה

בימים האחרונים שלפני ראש-השנה: להעיר ממ"ש בעט"ז לשו"ע או"ח ר"ס תקפא:
והטעם שעומדים בכל פעם (בסליחות) ד' ימים לפני ר"ה משום דאיתא (ירושלמי ר"ה פ"ד
ה"ח) בכל הקרבנות נאמר והקרבנתם ובר"ה נאמר (פינחס כט, ב) ועשיתם שיעשה אדם עצמו
קרבן בר"ה ולהכי צריך ד' ימים לביקור כו' (דוגמת קרבן — פסחים צו, א. וש"ג. רמב"ם הל'
תמידין ומוספין פ"א ה"ט — שיעור היומי דש"ק זה, לפי החלוקה דג"פ ליום). — (אלא
שכדי שיהי' לעולם יום קבוע — מקדימים (כבשנה זו) ליום א' (לבוש או"ח שם)).
"ילכו מחיל אל חילי": תהלים פד, ח. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. וש"ג.
ו"עליה בקודש": ראה ברכות כח, א. וש"ג. ירוש' בכורים פ"ג ה"ג.
"תחלת השנה": ד"זה היום תחלת מעשיך" — תפלת מוסף דר"ה, מר"ה כז, א. וראה
המשך תרס"ו ע' טז. שם ע' כ.
ה"ראש" של השנה: לקו"ת תכוא שם. נצבים מז, א"ב. ר"ה נח, א"ב. עט"ר בתחלתו.
אוה"ת דרושים לר"ה (כרך ה) ע' בעזו ואילך.
במחשבה דיבור ומעשה: בלי הפסוק (נצבים ל, יד): כפיך ובלבבך לעשותו. וראה מכתב
ח"י אלול* הערה ד"ה הטוב והגון.
במחשבה דיבור ומעשה: ראה לקו"ת ר"פ פינחס.

* נדפס לעיל מכתב עד. המו"ל.

דיבור ומעשה, ו"המעשה הוא
העיקר",

בתוספת חשיבות בשל
העובדה שראש-השנה של השנה
הבאה הוא "ראש" של שנה
מעוברת, שהתורה, תורת-חיים,
קוראת לה "שנה תמימה", שנה
שלימה ומושלמת —

הרי עתה הזמן המתאים

היהודי יחד עם כל הענינים
הגשמיים הקשורים בגוף. ביום
הכפורים, "אחת בשנה",
העבודה היא של ה"יחידה
שבנפש", הדרגה הקדושה ביותר
של נשמת כל יהודי. אי-האכילה
ואי-השתיה מהווים ביטוי
להגברת הנשמה על הגוף,
שבאופן כזה הוא מסוגל
להתרומם ולהיכלל ברוחניות.

ביותר להתבונן ולהתעמק יותר ויותר בעניני ראש-השנה, כאשר ראש-השנה
מכיל בתוכו ומביא אל יום-הכפורים, ובפרט שיום-הכפורים מתואר
כ"פנימיות" של ראש-השנה, ונקרא (בתורה-שבכתב) בשם "ראש השנה".

★ ★ ★

אוצר החכמה

1987

במכתב מיום חיי אלול

— ומן הראוי לציין שיום-הכפורים חל תמיד באותו יום בשבוע שחל
בו חיי אלול (השנה: יום רביעי) —

ו"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מי"ז.
שנה מעוברת: ראה מכתב ו' תשרי ה'תשל"ח* (לקו"ש ח"ד ע' 478 ואילך). ועוד.
שהתורה... קוראת לה "שנה תמימה": בהר כה, ל. ערכין לא, א (כמשנה). רמב"ם הל'
שמיטה ויובל פ"ב ה"ה. וראה אוה"ת להצ"צ (יהל אור) לתהלים יט, ח. (ס"ד, ח).
ראש-השנה... יום-הכפורים: להעיר מסה"מ תר"ל ע' חצר: אף שעיקר הסליחה נא'
ביוהכ"פ, אך מ"מ הסליחה מתחלת בר"ה, וכמ"ש רז"ל במד"ר ע"פ כי עמך הסליחה למען
תורא (תהלים קל, ד. יל"ש עה"פ — רמז תתפא קרוב לסופו. פסיקתא פייסקא ולקחתם לכם —
בהוצאת באכער קפג, ב. וראה גם ויק"ר פ"ל, ז. קה"ר פ"ט, ז. ועוד) הסליחה מופקדת עמך
מר"ה עד יוהכ"פ, והיינו שהסליחה מתחלת מר"ה, ומה שהיא מופקדת עד יוכ"פ זהו למען
תורא, כדי שיהי' בחי' יראה ויגיע לבחי' תשובה כו'. וראה גם אוה"ת להצ"צ (יהל אור) לתהלים
עה"פ (ע' תקב). או"ת להה"מ קב, ג"ד (בהוצאת קה"ת ה'תשמ" — סימן תיח).
יום-הכפורים... כ"פנימיות" של ראש-השנה: לקו"ת ר"ה נח, א. וראה גם שם סד, א.
ונקרא: יחזקאל מ, א. תוד"ה ואת — נדרים כג, ב (הובאו בלקו"ת שם סד, א). רא"ש
סוף יומא.

(*) נדפס לעיל מכתב מה. המו"ל.

צויין הקשר בין שתי נקודות שהן מנוגדות לכאורה: מצד אחד קשור ראש־השנה עם הדרגה העליונה ביותר של רוחניות, המתבטאת בהכתרה של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. מצד שני, הדבר מתבצע על־ידי האדם שנברא – ביום ראש־השנה הראשון בעולם – מ"עפר מן האדמה", החומר הנמוך ביותר בעולם הגשמי, ב"דומם", ורק לאחר מכן נפתח בו הבורא נשמת־חיים.

מאחר ויום־הכפורים הוא "ראש־השנה" בפנימיות, והוא נקרא בשם "ראש־השנה", כאמור, צריכות שתי הנקודות ההפכיות האמורות להשתקף – באופן פנימי – גם ביום־הכפורים, וכן באופן של "מעשה עיקר".
אנו מוצאים אותם אכן, בתוכן עמוק יותר, ביום הקדוש:

הנקודה הפנימית של יום־הכפורים היא שיום זה נקרא "יום הקדוש" ו"אחת בשנה". פירוש הדבר הוא שיום זה הוא הקדוש ביותר מכל ימי השנה, כולל את החגים והשבתות. לפיכך נקרא יום־הכפורים בתורה, תורת־חיים, בשם "שבת שבתון", לאמור – שבת של כל השבתות. ביום זה מתרוממים בני ישראל לדרגה הנעלית של רוחניות, עד שהם דומים למלאכים.

יחד עם זה, לאחר שהיהודי משיג כבר את הדרגה העליונה הזאת שברוחניות, אומרים לו, מיד במוצאי יום־הכפורים, שהוא צריך "להרבות בסעודה", לערוך סעודה גדולה ככל האפשר, וכו', ובת־קול יוצאת במוצאי

מ"עפר מן האדמה" .. נשמת־חיים: בראשית ב, ז.
יום־הכפורים .. נקרא "יום הקדוש": ראה שבת קיט, א: ולקדוש ה' מכובד (ישעי' נח, יג) זה יהי"פ. טור וש"ע אדה"ז הל' יהי"פ סתר"י (ס"ח). וכ"ה בוח"ב מז, סע"א. נח' באוה"ת להצ"צ עה"פ (נ"ך ע' רעח). דרמ"צ קעט, א. ועוד.
ו"אחת בשנה": תצוה ל, י. אחרי טז, לד.
נקרא יום־הכפורים .. "שבת שבתון": אחרי שם, לא. אמור כג, לב. וראה לקו"ת דרושים ליהי"פ ד"ה שבת שבתון (ע, ב ואילך). לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' רב (גא, א).
דומים למלאכים: שו"ע אדה"ז שם ס"ט (מרמ"א שם ס"ד). סתר"י ס"ז (ממג"א שם ס"ק י').

במוצאי יום־הכפורים .. "להרבות בסעודה": שו"ע אדה"ז שם ס"ט ס"ט תרכג.
ובת־קול יוצאת: שו"ע אדה"ז שם ס"ט ס"ט (מתוד"ה ואמר רב – יומא פז, ב בשם המדרש (קה"ר פ"ט, ז)).

יוס־הכפורים ומכרזת "לך אכול בשמחה".

דומה לזה ביוס־הכפורים עצמו, כאשר העבודה קשורה בעצם הנשמה, "יחידה שבנפש", וכפי הביטוי הידוע "זמן תשובה לכל כו", ו"קץ (=שיא) מחילה וסליחה לישראל" – היתה לכאורה, ההתאמצות להתפלל בהתלהבות המלאה ביותר של כל כוחות הנפש, צריכה להיות מעל כל הציוויים האחרים של יוס־הכפורים. אנו רואים, אבל, שאם התאמצות זו מעמידה ח"ו בספק את האפשרות לצום, הרי חובת התענית דוחה את ההתאמצות בעבודת התפלה ביוס־הכפורים. במלים ברורות יותר: למרות התוכן הרוחני הנשגב ביותר של יוס־הכפורים – ההדגשה היא, למעשה, על ענין שהוא, לכאורה, גשמי (אי־אכילה ואי־שתיה), אפילו כאשר הדבר עלול להפחית ממלוא ההתאמצות להגיע לדרגת השיא של התבוננות, דביקות, התלהבות ו"יקוד אש" בתפלות יוס־הכפורים.

דבר זה דומה לנקודות ההפכיות האמורות של ראש־השנה, כפי שהללו משתקפות ביוס־הכפורים.

ההסבר לכך דומה להסבר הענין ביחס לראש־השנה, כפי שהובא במכתב הקודם, מיום ח"י אלול:

קדושתו האמיתית של יהודי, של כל אחד ואחת המשתייכים ל"גוי קדוש", היא בכך שכל יהודי קשור בקדושתו של הקב"ה, כפי הציווי האלוקי "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני".

"להתקדש ולהיות קדוש" פירושו – להתנהג בחיי יוס־יום לפי

"לך אכול בשמחה": קהלת ט, ז.

ביוס־הכפורים .. העבודה .. בעצם הנשמה, "יחידה שבנפש": ראה דרך חיים שער התשובה פ"י (יג, ריש ע"ד). שם פט"ז (כ, סע"ב ואילך). קונטרס העבודה ספ"ה. וככ"מ. וכפי הביטוי הידוע: רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז.

ל"גוי קדוש": יתרו יט, ו.

"והתקדשתם .. כי קדוש אני": שמיני יא, מד. וראה גם קדושים כ, כו. וראה פרש"י

עה"פ שמיני שם. ולהעיר מרמב"ם סוף הל' טומאת אוכלין.

מצוותיו הקדושות של הקב"ה ("אשר קדשנו במצוותיו וציוונו"), שעל-ידי כך מתעלה ומתקדש גופו של היהודי, יחד עם כל העניינים הגשמיים הקשורים בגוף (אכילה ושתייה וכו' במובן הפשוט). בד בבד מתעלים גם כל שאר חלקי העולם הגשמי ("דומם", "צומח", "חי") המספקים את כל צרכיו של היהודי.

"התעלות" זו מגיעה לדרגתה הגבוהה ביותר והמלאה ביותר ביום הקדוש, יום-הכפורים, "אחת בשנה", על-ידי העבודה של ה"יחידה שבנפש", הדרגה הקדושה ביותר של נשמת כל יהודי וכל היהודים, אותם בחר הקב"ה והועיד להיות גוי קדוש המקבל מקדושתו האלוקית.

לפיכך מודגש ביום-הכפורים באופן מיוחד הענין של אי-אכילה ואי-שתייה, שכן "אכילה ושתייה" – הם קו האופי הבסיסי של כל נברא חי, ואילו אי-האכילה ואי-השתייה ביום-הכפורים מהווים ביטוי להגברת הרוחניות על הגשמיות, הנשמה על הגוף, שבאופן כזה מסוגלת הגשמיות להתרומם לרוחניות, עד שהיא נכללת ברוחניות.

אוצר החכמה

("אשר קדשנו במצוותיו וציוונו"): נוסח ברכת המצות. וראה תניא פמ"ו (סה, סע"ב ואילך). ובכ"מ.

"אחת בשנה" .. ה"יחידה שבנפש": ראה תוד"ה עד אחת – מנחות יח, א. ה"יחידה שבנפש", הדרגה הקדושה ביותר: עיין לקו"ת ראה כה, א. ובכ"מ. מודגש ביום-הכפורים באופן מיוחד הענין של אי-אכילה ואי-שתייה: ראה רמב"ם הל' שביחת עשור פ"א ה"ד: מצות עשה אחת יש ביום הכפורים והיא לשובת בו מאכילה ושתייה (וראה שם ה"ה). – ענין העינוי ורעבון דיוהכ"פ ראה לקו"ת שה"ש יד, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קלח. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא (ח"א) דרושים לפסח ע' ר. וראה פע"ח שער יוהכ"פ פ"א דכיוהכ"פ הוא אכילה ושתייה פנימית. לקוטי לוי"צ – אגרות ע' שכא. ועוד. להגברת הרוחניות על הגשמיות, הנשמה על הגוף: ראה קונטרס תורת החסידות פי"א-יב. לקו"ש חי"ז ע' 48. מכתב ר"ח וי"א ניסן ה'תשמ"א* (לקו"ש חכ"ב ע' 245 ואילך. שם ע' 249). וש"נ.

הנשמה על הגוף: ראה תניא פל"ב: יסוד ושורש כל החורה הוא להגבי' ולהעלו' הנפש על הגוף מעלה מעלה וכו'.

* נדפס לקמו ח"ב מכתבים קלו. קלח. המו"ל.

מובן שהאמור כולל גם את ה"כלל גדול בתורה" — "ואהבת לרעך כמוך" — לעורר ולסייע ל"יחידה שבנפש" של כל יהודי, איש ואשה וילד, כדי שכל-נשמה יהודית תוכל לבצע במלוא המדה את שליחותה האלוקית בבריאה — "לעשות לו, יתברך, דירה בתחתונים", להכין בשביל הקב"ה, כביכול "דירה" בתוך העולם הגשמי התחתון.

ויהי רצון שכל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, ישלים את ההכנות הדרושות לראש-השנה וליום-הכפורים, בשלימות ובתמימות, עם כל הפירושים, בלשונו של הבעל-שם-טוב, "להיות תמים בעבודתו יתברך".

ולהביא לידי פועל את ההתקשרות בין שני הקצוות: פנימיות היחידה שבנפש עם הגשמיות שבגשמיות של הגוף, לעשות מגשמיות — רוחניות,

כפי פתגמו הידוע של אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשולחן-ערוך: "הקב"ה נותן ליהודים גשמיות, ויהודים עושים מן הגשמיות — רוחניות".

וכל זה יוסיף עוד יותר בתוכן הכתיבה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות, בטוב הנראה והנגלה, כאשר הכוונה היא — נראה ונגלה (גם) לעיני בשר,

ה"כלל גדול בתורה" — "ואהבת לרעך כמוך": קדושים יט, יח. תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ. ויתירה מזו: זו היא כל התורה כולה — שבת לא, א. וראה תניא פל"ב. לעשות לו, יתברך, דירה בתחתונים: ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדכ"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.

"דירה": ראה אוה"ת בלק ע' תתקצו. המשך תרס"ו ע' ג. ובכ"מ. בשלימות ובתמימות: להעיר מענין "עבודה תמה" — "עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר" (יומא כד, א ובפרש"י שם ד"ה עבודה תמה. רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ט ה"ב ואילך) — הובא בצוואת הריב"ש דלהלן.

בלשונו של הבעל-שם-טוב: צוואת הריב"ש (הוצאת קה"ת) בתחלתה. פתגמו הידוע של אדמו"ר הזקן: ראה "היום יום" כז טבת (וראה גם שם כז אלול). ד"ה וחקרא את שמו שת, ה"ש"ת (סה"מ ה"ש"ת (הוצאת תשמ"ו) ע' עז). ד"ה כה אמר ה' אלקים בסה"מ אידיש ע' 52-53.

בטוב הנראה והנגלה .. (גם) לעיני בשר: ולכן מדייקים בהפיוט "שערי שמים פתח ואוצרך הטוב לנו תפתח" שאומרים בסוף נעילה ובהושע"ר — לחבר "לנו" ל"הטוב" — ראה ד"ה אנכי אנכי, תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' כא ואילך): ואוצרך הטוב לנו, תפתח .. שיבואו כחסד פרטי, שהוא הטוב לנו בטוב הנראה והנגלה גם למטה ממש.

ובאופן של "ילכו מחיל אל חיל (ועד אשר) יראה אל אלוקים בציון" — בגאולה האמיתית והשלימה — "חן וכבוד יתן ה' גו' טוב להולכים בתמים".

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות
גם יחד בטוב הנראה והנגלה

מנחם שניאורסאהן

עו

"שהחיינו והגיענו לזמן הזה"

ב"ה. יום שלישי פי' וישב,
כ"ף כסלו, היתשמ"ו
ברוקלין, נ.י.

"ילכו מחיל אל חיל .. חן וכבוד יתן ה': תהלים פד, ח. שם, יב.
כתיבה וחתימה טובה: ראה לקוטי לוי"צ — אגרות ע' רי: שאם שבפרט הכתיבה היא
בר"ה והחתימה ביוהכ"פ כו' אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית בר"ה כו'.

עו

יום שלישי: בלשון אדה"ז בנוגע ליום גאולתו בשנת תקנ"ט "יום שנכפל בו כי טוב
י"ט בכסליו" (אגרות קודש אדה"ז (קה"ת תש"מ) סי' לח. וש"נ).
כ"ף כסלו: להעיר אשר יציאת אדמו"ר הזקן מבית האסורים הי' בי"ט כסלו בעת תפלת
מנחה, ביאתו לבית החסידים בפטרבורג היתה יותר מג' שעות לאחרי זה — היינו בכ' כסלו ואז
(בבוקר) אמר: ביום הרביעי (כי אז חל י"ט כסלו, כנ"ל, ביום השלישי) כו' נתלו המאורות
(שיחת ליל א' י"ט כסלו (ס"כ) וליל ב' כ' כסלו (סי"ג) תרצ"ג — לקו"ד כרך א כט, א. מב,
(א).

כ"ף כסלו .. החנוכה: להעיר מהשייכות דימי הגאולה י"ט-כ כסלו לחנוכה — דקבעוה
על נס השמן (שבת כא, ב ובפרש"י שם ד"ה מאי), ד"שמך מורה על רזין דרזין דאורייתא —
לקו"ת שה"ש ב, ד ואילך. וכארוכה — אמרי בינה שער הק"ש פנ"ד ואילך. ולהעיר, אשר
שלימות הגאולה דאדה"ז, כשחזר מפטרבורג (עיר מאסרו) לוויטעבסק, הי' "ביום ג' ב'
דחנוכה" ו"התעכב שם כל ימי החנוכה" (שיחת ליל א' י"ט כסלו הנ"ל ס"א — לקו"ד שם יב,

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

לקראת ימי החנוכה הבאים עלינו ועל כל ישראל לטובה, באתי כמזכיר אודות הוראות עקריות המודגשות במצות נר חנוכה, מצוה ראשונה

בהמצוות המיוחדות הקשורות
לימי החנוכה. ומהן – באופנה
ובמקומה:

**נר חנוכה מראה לנו: שקיום
מצוות "ממשיך" אור אלוקי; יש
להעלות בכל יום בקודש
ולהוסיף על יום שלפניו; יש
להאיר ולהפיץ האור גם מחוץ**

(א) עצם הדלקת נרות
חנוכה מראה – אפילו לעיני

(א). וראה ברכות הנהנין לאדה"ז (פי"ג ה"ה): לא יברך החולה (כרכת הגומל) עד שיחזור לבוריו לגמרי.

כסלו: ולפעמים מלא יר"ד (מנחת שי לזכרי' ו, א. וראה תרומת הרשן סי' רל"ג. שדי חמד אסיפת דינים מערכת גט סי"ז סוס"ו (תתנה, סע"ג ואילך). וש"ג. שו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ז (ברמ"א). שם סכ"ד).

כסלו: ראה לקוטי לוי יצחק – אגרות ע' רכג.
כמזכיר: ע"ד דאין מזרזין אלא למזרזין (ספרי נשא ה, ב. במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א).

הוראות .. במצות נר חנוכה: להעיר משל"ה (חלק תושב"כ פ' וישב דרוש צאן יוסף בהגה"ה), אשר חנוכה שייכת ופועלת בכל העולם כולו, עיי"ש בארוכה. ולהעיר מהוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר (שיחת ליל ש"ק וישב, כ"ו כסלו, שכת חנוכה תש"ו – נדפסה בהוספה לקונטרס ברוך שעשה נסים, ברוקלין, תשי"א): מען דארף זיך צוהערן וואס די ליכטלאך – נרות חנוכה – דערציילן. – ולהעיר מתורת הבעש"ט הידועה (כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' קכז-קכט), שבכל דבר שיהודי רואה או שומע ישנה הוראה בעבודת ה'.

נר חנוכה, מצוה ראשונה: כי זמנה (מלבד הדלקת נ"ח דמוצאי ש"ק ובעש"ק) חיכף משתשקע החמה של היום שלפני היום דחנוכה (שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ה. טוש"ע או"ח הלכות חנוכה ר"ס תערב), משא"כ אמירת "ועל הנסים" באה לאחרי זה, בתפלת ערבית, ואמירת הלל – למחרתו. וראה לקו"ש ח"כ ע' 632 הערה ד"ה ובמיוחד מנרות חנוכה. וש"נ*.

נרות .. אור אלוקי: ראה זח"ב קסו, רע"א.

אפילו לעיני בשר: ראה שו"ע שם סתרע"א ס"ו ובנ"כ שם. לקו"ש ח"ה ע' 456.

(*) נדפס לעיל מכתב סה. המו"ל.

בשר – אשר קיום מצות הבורא
ית' ממשיך אור אלקי בעולם
הזה התחתון. וממנה למדים לכל
המצוות, (בלשון הכתוב) כי נר
מצוה ותורה אור.

לביח; לא להתחשב בכך שבחון
שוקעת השמש והחושך יכסה
ארץ; גם הנשים חדרות במצוה
זו והוראותיה ומבטלות מלאכה.

(ב) מצות נר חנוכה היא באופן דמוסיף והולך, בהוספת נר ואור בכל
לילה ולילה. והלימוד מזה הוא שאף על פי שבהדלקת נר אחד בליל ראשון
דחנוכה הרי קיים המצוה בשלימותה, אבל לאחר שעבר יום וקנה עוד
חכמה ועוד שלימות, שוב לא מספיק להדליק נר אחד בלילה השני, והוא
מוסיף ומדליק – שני נרות, וכן מוסיף עוד נר מידי יום ביומו בימי חנוכה,
מליל שני והלאה, שבעת ימים רצופים. וללמדך ג"כ, כנ"ל, שכן צריך להיות
בכל עניני נר מצוה ותורה אור בכל שבעת ימי השבוע דכל השנה קיום
הציווי דמעלין בקודש – בגלוי, כולל גם העלאה בהשפעת המצוה, תוספת
אור בכל סביבתה.

(ג) הדלקת נר חנוכה היא "על פתח ביתו מבחוץ". והרמז בזה, כמדובר
כמה פעמים, שאין להסתפק בהארת והחדרת ביתו בנר מצוה ותורה אור,

(בלשון הכתוב): משלי ו, כג. ושייך במיוחד לנרות חנוכה – דאה פרש"י ד"ה בניס,
שבת כג, ב (וראה לקר"ש ח"י ע' 143). וראה אר"ת להה"מ ר"פ בהעלותך. חו"א מקץ לב, ב:
לפיכך קבעו (נס חנוכה) כנרות על שם הפסוק כי נר מצוה כו'. וראה שם לח, ב ואילך. מב, א
ואילך. שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ג (כב, סע"א ואילך). שם פנ"ט (כד, סע"א ואילך).
ארה"ת חנוכה (כרך ז) תחתם, ב ואילך. נ"ך עה"פ (ע' תקעו ואילך). ובכ"מ.
באופן דמוסיף והולך: שבת כא, ב. שו"ע שם סתרע"א ס"ב.
לאחר שעבר יום וקנה עוד חכמה: ד"מים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה" – איוב לב,

ז.

שבעת ימים רצופים: שבעת ימי ההיקף (שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט), ובכל שבוע ושבוע
הם אותם "ימי ההיקף שחזרין חלילה" (סה"מ תרע"ח ע' רסט. תש"ד ע' 192. וראה לקר"ת
שה"ש כה, א).

שכן צריך להיות .. בכל שבעת ימי השבוע דכל השנה: להעיר ממשנ"ת כמ"פ, דמש"כ
בכתבי האריז"ל (שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני דרוש א). סידור האריז"ל (עשי"ת). מ"ח מס'
ימי תשובה פ"א מ"ג) בנוגע לז' הימים (רצופים) שבין ר"ה ליוהכ"פ, שכיום הראשון בשבוע
שכימים אלו מתקנים ומעלים את ימי ראשון בשבוע דכל השנה שעברה, ועד"ז ביום ב' וכו' –
עד"ז הוא גם בנוגע לימי השבוע הבאים – דמזה מוכן גם בנדוד, בחנוכה.
הציווי דמעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג.
"על פתח ביתו מבחוץ": שבת כא, ב. רמב"ם שם ה"ז. וראה טושו"ע שם סתרע"א ס"ה.

אלא מחובתו ומזכותו להפיץ אור היהדות, התורה ומצוותי, גם מחוץ לביתו, להאיר בחוץ וברשות הרבים, בכל הסביבה, ובמיוחד לאלה אשר מאיזו סיבה שתהיי עדיין נמצאים – מבחינת חיים יהודיים בשלימותם – בחוץ,

(ד) מאיר חייהם תיכף, עוד בהיותם בחוץ, וכנ"ל, עד שנראה לעיני בשר, ואח"כ משתדל כדבעי לקרבם ולהביאם פנימה.

(ה) ועוד זאת, שגרות חנוכה מרמזים בכללות, שאף על פי שבחוץ שקעה החמה והחושך יכסה ארץ –

ביום זכאי דערב ימי חנוכה – שקיעת החמה מזכירה אותו אשר בא הזמן והרגע אשר בורא עולם ומנהיגו מקדשו במצוה חדשה – ולכן מודה להשם ומברך עליי (גם) ברכת "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" – מצווה אותו להדליק נר חנוכה.

כמדובר כמה פעמים: ראה גם מכ' נר ה' דחנוכה ה'תשל"ד (לקו"ש ח"י ע' 84-283).
ערב חנוכה ה'תשל"ד (שם ע' 287). כ' כסלו ה'תשל"ח (לקו"ש חט"ו ע' 531 ואילך). עש"ק
ערב ימי חנוכה ה'תשמ"ג (לקו"ש ח"כ ע' 632 ואילך)*. ועוד.
וברשות הרבים: ראה מקומות שבהערה ד"ה על פתח ביתו מבחוץ. וראה לקו"ש ח"כ
ריש ע' 634**.

לאלה אשר .. נמצאים – מבחינת חיים יהודיים בשלימותם – בחוץ: ראה ד"ה מצותה
כו' באוה"ת חנוכה (כרך ה) תתקמ, ב ואילך, סד"ה זה תר"ל, תרע"ח, ד"ה זה תשל"ח***,
סד"ה ת"ר נ"ח תרמ"ג (ועוד) בפירוש מאמר רז"ל (שכת שם) "עד דכליא ריגלא דתרמודאי".
כדבעי: ראה כתובות סז, רע"א.
שבחוץ שקעה החמה: דגר חנוכה מצותה משתשקע החמה. וראה מאמרים שבהערה ד"ה
לאלה אשר.

והחושך יכסה ארץ: ישעי' ס, ב.
ביום זכאי דערב ימי חנוכה: ראה לקו"ש ח"כ ע' 632 הערה ד"ה ערב ימי חנוכה***.
מקדשו במצוה .. מצווה: כלשון ברכת המצות: אשר קדשנו במצוותיו וציוונו. וראה
תניא פמ"ו (סה, סע"ב ואילך). ובכ"מ.

(* נדפסו לעיל מכתבים לב. מו. סה. ולקמן ח"ב במילואים – לילדי ישראל מכתב ה.
המו"ל.

(** נדפס ג"כ לעיל מכתב סה. המו"ל.

(*** נדפס בסה"מ – מלוקט ח"ב ע' כה ואילך. המו"ל.

(וא"ו) מצות נר חנוכה היא לאנשים ולנשים. אבל נהגו הנשים להוסיף בזה "שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות" – חדורות הן בענין ותוכן דנרות חנוכה הדולקות עד שאין להן שייכות לשום מלאכה. ויהי רצון שהעשיי בכל האמור, והרי המעשה הוא העיקר, ובאופן – כלשון הכתוב "ילכו מחיל אל חיל" – דמוסיף והולך ואור, כל אחד ואחת בתוך כללות אחינו בני ישראל, תקרב ותמהר קץ חושך גלותנו, וקץ חושך כל העולם,

וכמו "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", כן במהרה בימינו ממש יעשה לנו נסים נפלאות וישועות בביאת משיח צדקנו, אשר לבואו מקווים – "קווינו כל היום" – בכל יום.

בכבוד ובברכה לימי חנוכה מאירים,
מאירים גם בימים שלאחריהם,
בכל ימות השנה

מ. שניאורסאהן

מצות נר חנוכה היא לאנשים ולנשים: ד"אשה מדלקת נר חנוכה שאף היא חייבת בה" (שבת כג, א. טרש"ע שם סתרע"ה ס"ג), ד"אף הן היו באותו הנס" (שבת שם. וראה טור שם). ויתירה מזו, ע"י אשה נעשה הנס – פרש"י שבת שם ד"ה היו. וראה רשב"ם פסחים קח, ב ד"ה שאף הן. תוס' שם ד"ה היו. תוד"ה שאף הן – מגילה ד, א. ובפע"ח סוף שער החנוכה: גאולת יון ע"י בת מתתיהו.

נהגו הנשים .. "שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות": טרש"ע שם ר"ס עתר. ומהטעמים לזה – לפי שנעשה הנס על ידיהם (מג"א סק"א בשם מט"מ; ט"ז סק"ב). המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

כלשון הכתוב: תהלים פד, ה. וראה ברכות בסופה, שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א. כל העולם: ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

"שעשה נסים כו': ברכת "שעשה נסים". ולהעיר משייכות ברכה זו ל"ט כסלו – ע"פ מה שאמר אדה"ז "ברוך שעשה נסים לאבותינו הבעש"ט ורבינו הרב המגיד, בימים ההם פורים וחנוכה, בזמן הזה י"ט כסלו" – שיחת י"ט כסלו תרצ"ג הנ"ל בריש המכתב (לקו"ד שם ס"א – כא, א), נדפסה גם בתור הקדמה לקונטרס ברוך שעשה נסים הנ"ל.

נסים נפלאות וישועות: ע"פ נוסח "הנרות הללו" בסיומו: להודות ולהלל לשמך הגדול על נסידך ועל נפלאותיך ועל ישועותיך. [ובתחילתו כשינוי הסדר: על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות. – נתבאר בארוכה בלקו"ש חט"ו שיחה א' לחנוכה (ע' 366 ואילך)]. לימי חנוכה מאירים .. בכל ימות השנה: כמו בכל המועדים (ובמכש"כ מהם) שנמשכת מהם הארה על וככל השנה – ראה לקו"ת ברכה צח, ב.

עז

"ישנו עם אחד"

ב"ה, יום ג' שהוכפל בו כי טוב,
 ל' אדר א' — א' דר"ח אדר ב',
 ה'תשמ"ו. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
 בכל מקום שהם
 ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ביום המקשר את שני חדשי "אדר" — אדר ראשון ואדר שני,
 יום שהוא בתווך בין פורים קטן ובין פורים-גדול, המחזק עוד יותר את

	התוכן המשותף של שני החדשים,
זה הזמן להתבונן במשמעות חג	הנמצאים תחת רישומו של נס
הפורים. מבחינה גשמית היתה	פורים ונעשים כחודש ארוך אחד,
גלות פרס ומדי לא קשה: יהודים	"החודש אשר נהפך להם

יום ג' שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז. ובאוה"ח (בראשית לג, א ואילך. ועוד)
 ובמכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (כסה"מ תש"ט ע' 19 (השני). ובאגרות קודש שלו ע'
 קלה ואילך) מקשר זה עם מחז"ל (קידושין מ, א) טוב לשמים וטוב לבריות. ולהעיר, שגם
 קביעות פורים בשנה זו היא ביום השלישי.

ל' אדר א' — א' דר"ח אדר ב': ראה שו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ו.
 שני חדשי "אדר" .. נס פורים: דאין בין אדר הראשון לאדר השני אלא וכו' (מגילה ו,

(ב).

פורים-קטן: כן נקרא כמהרי"ל הל' פורים. דרכי משה או"ח סו"ס תרצז (סק"ג). וכן
 הובא בסידור אדה"ז (לפני למנצח יענך). השלמה לשו"ע אדה"ז או"ח סקל"א ס"ח. ובדרכי
 משה שם (סק"ב): פורים ראשון.

פורים-גדול: כן נקרא בסידור אדה"ז שם ובהשלמה לשו"ע אדה"ז שם.
 כחודש ארוך אחד: ר"ן, רא"ש (ועוד) לנדרים סג, ריש ע"ב. וראה לקו"ש חט"ז ע' 344
 ואילך בענין "משנכנס אדר מרבין בשמחה" — אם קאי גם על אדר ראשון.
 "החודש .. ליום טוב": אסתר ט, כב. ובירושלמי (מגילה פ"א ה"א): כל החודש כשר

עז: תרגום. המו"ל.

הוזמנו לסעודה הממלכתית,
 אסתר היתה מלכה, מרדכי מן
 האישים הבולטים. המן הבין
 שכוחו של העם הוא מכך שהוא
 מאוחד ב"דתיהם השונות". אבל,
 כאשר המן מגיע אל סעודת
 המלך ורואה שגם במצב של
 "כרצון איש ואיש", ללא כפיה,
 ישנם כאלה שמתביישים
 ביהדותם — מרגיש הוא עוז
 בנפשו לצאת בגזירת השמדה.
 (דומה לו צורר היהודים לפני
 יובל שנים, בדורנו). תגובת
 מרדכי היתה: "לא יכרע ולא
 ישתחוה", שום פשרה ביהדות;
 אסתר המלכה מעמידה בסכנה
 את חייה; היהודים שרויים
 במסירות־נפש; ילדי ישראל
 מתכנסים בהנהגת מרדכי ברוח
 מסירות הנפש. כולם יחד.

(ליהודים) מיגון לשמחה ומאבל
 ליום טוב",

והרי השנה — שנת העיבור
 — השמחה היא בכפליים.

— זו הזדמנות מתאימה
 ביותר להתבונן בשאלה: "מאי
 פורים"?; מה היא משמעותו של
 נס הפורים — מאורע שהתרחש
 לפני כ־2300 שנה בפרס ובמדי
 — שבילנו עתה וכאן?

לאמתו של דבר הרי
 מבחינות מסויימות יש לפורים
 — יותר מאשר לימים מיוחדים
 ומועדים אחרים — משמעות
 מיוחדת לכל איש יהודי ואשה
 יהודיה, בתוך כלל ישראל, בזמן
 הנוכחי ובכל מקום.

לקריאת המגילה כו' והחודש אשר נהפך להם כו'. שו"ע או"ח סתרפ"ח ס"ז. וברמ"א שם: והכי
 נהוג (אלא שכנוגע למקרא מגילה צלכד ולא יעבור ט"ו בו. וראה לקו"ש ח"א ע' 342 בהערה
 ד"ה מחרת יום הפורים).

השנה — שנת העיבור: להעיר מירושלמי שם ה"ה: אותה השנה (שנעשה בה הנס)
 היתה מעוברת (אלא שדעת הכבלי לא משמע כן — מדלא הביאו הסוגיא זו (מגילה ו, ב)
 להכריע הדין). ולהעיר משער הפסוקים להאריז"ל ר"פ ואתחנן. לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת)
 סי' קה. וראה לקוטי לוי יצחק למגילת אסתר ס"ע צו. שם ע' צט.
 "מאי פורים": ע"ד לשון חז"ל בנוגע לחנוכה (שבת כא, ב).

לפורים .. משמעות מיוחדת .. בזמן הנוכחי: להעיר מפירוש הכעש"ט במחז"ל (מגילה יז,
 א) הקורא את המגילה למפרע לא יצא — כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' עח. וש"נ.
 ואשה יהודיה: ד"נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס" (מגילה ד, א).
 ויתירה מזו, ע"י אשה, אסתר, נעשה הנס (רשב"ם, הובא בתוד"ה שאף הן — מגילה שם.
 רשב"ם פסחים קח, ריש ע"ב ד"ה שאף הן). ולהעיר, שאסתר דוקא בקשה (ופעלה): 1) כתבוני,
 2) לדורות (מגילה ז, א. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז שיחה א' לפורים (ע' 352 ואילך) ובהערות
 שם).

אנשים נשים וטף מתאחדים
להיות "עם אחד" ע"י "תורה
אחת" של "ה' אחד". כך הופכת
הגזירה להיות בטלה ומבוטלת.

פורים היה בתקופה שבה
היו היהודים בגלות, וגם לאחר
שהתרחש הנס נשארו בגלות (עד
שהסתיימה בניית בית המקדש
השני).

מספרת לנו מגילת אסתר – וחכמינו ז"ל מסבירים זאת ביתר הרחבה
– שמבחינה גשמית היתה גלות פרס ומדי (התקופה האחרונה של גלות
בבל) לא קשה. אדרבה: יהודים הוזמנו לסעודה הממלכתית, אשה יהודיה,
אסתר, היתה המלכה, ומרדכי היהודי היה מן האישים הבולטים בחצר
המלך. והנה, דוקא באותו זמן קם המן הרשע להתמודד עם העם היהודי,
עד כדי "להשמיד ולהרוג גו'", מהיכן לקח את התעוזה למזימה כזו?

את ההסבר ניתן למצוא בדבריו אל המלך אחשורוש: "ישנו עם אחד,
מפוזר ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך, ודתיים שונות מכל עם".

– המן הבין שהיהודים הם עם אחד אפילו כאשר הם מפוזרים על פני
כל העולם, ושהדבר המאחד את כל היהודים הוא העובדה שהם מתנהגים
לפי "דתיים השונות", לפי התורה והמצוות, שאז אין לאף אומה ולשון כל
שליטה עליהם.

נשארו בגלות: ד"אכתי עבדי אחשורוש אנן" – מגילה יד, א.
עד שהסתיימה בניית בית המקדש השני: כי "במלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו
שטנה על יושבי יהודה וירושלים" שלא לבנות ביהמ"ק – עזרא ד, ו וכפרש"י. תיב"ע ופרש"י
עה"פ אסתר ה, ג.

שמבחינה גשמית היתה גלות .. לא קשה: ראה בארוכה שיחת פורים ה'תש"א (ספר
השיחות ה'תש"א ס"ע 68 ואילך).
יהודים הוזמנו לסעודה הממלכתית: אסתר פ"ז, יח. יל"ש אסתר רמז תתננז. וראה
שיחת הנ"ל.

אסתר .. המלכה: וכפרט אשר "ותשא חן וחסד לפניו" – אסתר ב, ז.
ומרדכי היהודי .. בחצר המלך: "יושב בשער המלך" – אסתר שם, יט. ועוד. וראה
מגילה יג, סע"א שאחשורוש שקל עצה ממרדכי. ודרז"ל עה"פ כרצון איש ואיש (מגילה יב,
סע"א).

"להשמיד ולהרוג: אסתר ג, יג.

"ישנו .. מכל עם": אסתר ג, ח.

שהיהודים הם עם אחד כו': ראה גם לקו"ש חכ"ב ע' 257. שם ע' 4-263.

אבל, כאשר המן מגיע אל סעודת המלך ונתקל שם במסובים יהודים, והוא גם רואה שאיש אינו כופה עליהם דבר – אדרבה: קיים מצב של "כרצון איש ואיש" – ישנם בכל זאת ביניהם כאלה שאינם מקפידים על כשרות והם מתביישים ביהדות וכו', מגיע הוא למסקנה כי היהודים הם לא רק עם "מפוזר" אלא גם "מפורד", ואז הוא מרגיש עוז בנפשו לצאת בגזירה להשמיד עם שלם ביום אחד, דבר שלא זמם לפניו שום שונא ישראל.

דומה לו היה – צורר היהודים של לפני יובל שנים, בדורנו.

בא הפורים ומזכיר לנו כיצד הגיבו מרדכי היהודי, ואסתר המלכה, וכל כלל ישראל, עם מרדכי, על גזירת המן:

מרדכי היהודי – "לא יכרע ולא ישתחוה" לשום אדם ולשום דבר שבא להביאו לעשות פשרות ביהדות.

אסתר המלכה מעמידה בסכנה את חייה כדי לסייע להביא ישועה לעמה – "נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי".

כל היהודים שרויים בהלך רוח של תשובה ומסירות-נפש במשך כשנה תמימה, למרות שיכלו להינצל בקלות על-ידי שיצהירו על עצמם שהם חדלים להיות יהודים.

"כרצון איש ואיש": אסתר א, ז. וראה אסתר ויל"ש הנ"ל. מגילת סתרים עה"פ.

לא רק עם "מפוזר" .. אלא גם "מפורד": ראה גם מגילת סתרים עה"פ.

עם שלם ביום אחד: אסתר ג, יג.

עם מרדכי: אסתר שם, ו.

"לא יכרע ולא ישתחוה": שם, ב.

"נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי": שם ז, ג.

כל היהודים .. ומסירות-נפש: ראה תו"א מג"א צז, א. שם (בהוספות) קכ, ד. שערי

אורה שערי הפורים ד"ה וקבל היהודים פ"ח (צ, ב). ד"ה חייב אינש עטר"ת פ"ד (סה"מ עטר"ת

ע' שו). תרפ"א (תש"ח) פ"ה (סה"מ תרפ"א ע' קצא). ד"ה כלילה ההוא ה'ש"ת פ"ה (סה"מ

ה'ש"ת ע' 9).

במשך כשנה תמימה: כ"ה בתו"א שם קכ, ד: כמעט משך שנה. אבל בתו"א שם צז, א

(ועד"ז בשאר המקומות שבהערה הקודמת): כל השנה כולה. וראה ד"ה וקבל היהודים תשל"ח

פ"ג (סה"מ – מלוקט (קה"ת, תשמ"ז) ע' שיט ואילך).

שיכלו להינצל בקלות על-ידי שיצהירו על עצמם שהם חדלים להיות יהודים: כ"ה במגילת

סתרים עה"פ אסתר ג, יג. תו"א שם צז, א. ובד"ה חייב אינש רד"ה כלילה ההוא שבהערה הנ"ל.

אכל ראה לבוש, הובא בט"ז או"ח סתר"ע סק"ג. ובד"ה חייב אינש תרפ"א הנ"ל: ידוע ההפרש

ואחרון אחרון חביב – ילדי ישראל, תינוקות של בית רבן, מתכנסים בהנהגת מרדכי והם נעשים חדורים ברוח מסירות נפש למען התורה והיהדות. בזכותם בפרט, יחד עם זכות כל היהודים, אנשים ונשים וטף המתאחדים להיות עם אחד, על ידי תורה אחת, של ה' אחד –

– הופכת גזירת המן להיות בטלה ומבוטלת ומגיעה הישועה האלוקית, לא רק ביציאה מן המיצר אל המרחב, אלא באופן של "ונהפוך הוא", במקום שהיהודים יפחדו משונאיהם – נופל פחד היהודים על השונאים, במקום שהיהודים יכרעו ברך לגויישקייט – מפגינים יהודים שהם יהודים – "מודה בכל התורה כולה", וכו' וכו', ואז "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" מכל הבחינות, לא רק ברוחניות, אלא גם, פשוט, בגשמיות.

גם בפרשיות השבוע – "ויקהל" בתחלתו "ופקודי" בסיומו – מרומזות הנקודות האמורות:

שבין חנוכה לפורים, דמלי' יון .. גופן של ישראל לא רצו להשמיד ח"ו .. אבל המן ביקש להשמיד .. בגופן של ישראל. ומסיים: וע"כ עיקר הגזירה היתה להיותם יהודים ואם היו ח"ו כופרים באמונתו היתה מתבטלת הגזירה לגמרי.

ואחרון אחרון חביב: ע"ד ב"ר פע"ח, ח. פרש"י עה"פ וישלח לג, ב. ילדי ישראל .. מתכנסים: ראה אסת"ר פ"ח, ז. פ"ט, ד. יל"ש אסת"ר רמז תחרנז"ח. וראה גם אסת"ר פ"י, ד. ויק"ר פכ"ח, ו. יל"ש אמור רמז תתרמג (עה"פ כג, יא). פס"ר פי"ח (פ' העומר). וראה ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז (תשי"א) פ"ג ופ"טו (סה"מ תרפ"ז ע' קיב. שם ע' קכד"ה).

תינוקות של בית רבן: הכל שאין בו חטא – שבת קיט, סע"ב. וראה זהר בתחלתו (א, רע"ב) והשייכות ליום שלישי.

בזכותם בפרט: ראה אסת"ר פ"ט, ד. יל"ש אסת"ר רמז תתרנז. וראה גם אסת"ר פ"ז, יז (קרוב לסופה) – נתבאר בלקו"ש חכ"א שיחה לפורים (ע' 206 ואילך).

תורה אחת .. ה' אחד: ראה חגיגה ג, סע"א ואילך. "ונהפוך הוא": אסת"ר ט, א.

נופל פחד היהודים על השונאים: שם ח, יז. ט, ב. יהודים .. "מודה בכל התורה כולה": כדרשת חז"ל (מגילה יג, רע"א) עה"פ (אסת"ר כ, ה) איש יהודי: שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי אשר "הכופר בה (בע"ז) כמודה בכל התורה כולה" (קידושין מ, א).

"ליהודים .. ויקר": אסת"ר ח, טז. ברוחניות: ראה ג"כ דרז"ל אורה זו תורה כו', וראה לקמן. בפרשיות השבוע: כתורת אדה"ז ("היום יום" ע' קא. ספר השיחות ה'תש"ב ע' 29

"ויקהל משה" – משה רבנו מקהיל את כל היהודים ומאחדם ל"קהל" אחד, ומתחילים מיד במעשה בפועל, חיזוק שמירת שבת קודש, ופותרים בהכנות מזורזות להקמת המשכן וכל כלי הקודש שלו. בפרשת פקודי מודגש פעמים רבות, כיצד נעשה כל דבר בדיוק "ככל אשר ציוה ה' את משה", המשכן מוקם בראש-חודש ניסן, ומיד רואים הכל את השראת השכינה, את קיום ציוויו והבטחתו של הקב"ה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כל יהודי וכל היהודים מכינים "משכן" ו"מקדש", גם ובעיקר, בלבם שלהם, ובביתם ובכל הסביבה – על ידי מעשה בפועל בהנהגה יום יומית לפי רצון הבורא באופן של "אורה זו תורה .. ויקר אלו תפילין" (כולל כל המצוות).

ויהי רצון שבקרוב ממש תקויים תפלתנו ובקשתנו אותה אנו אומרים בהבדלה, מיד בראשית כל שבוע כאשר מתחילים ימי החול והחולין: "כִּן תהיה לנו", "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" כפי שהיה אז. ומן הגאולה, עוד בתקופת הגלות, ללכת מחיל אל חיל ולהסמיך את

ואילך): מען בעדארף לעבען מיט דער צייט .. מיט דער פרשת השבוע און פרשת היום פון דער סדרה פון דער וואך [צריכים לחיות עם הזמן .. עם פרשת השבוע ופרשת היום של פרשת השבוע].

בהכנות מזורזות: תנחומא ס"פ פקודי.

פעמים רבות: תנחומא שם.

המשכן מוקם בראש-חודש ניסן: פקודי מ, יז.

את השראת השכינה: שם, לד.

ציוויו .. הקב"ה: תרומה כה, ח. וראה לקו"ת ריש פרשתנו.

בלבם שלהם: דכתוכו לא נאמר אלא בתוכם – בתוך כאו"א (ראה ר"ח שער האהבה

פ"ו בתחלתו (ד"ה ושני הפסוקים). אלשיך תרומה עה"פ. של"ה חלק תושב"כ תרומה שכה, ב.

שכו, ב. וכן בשער האותיות אות ל. ועוד. וראה תו"א ר"פ ויקהל. ד"ה באתי לגני ה'תש"י

בתחלתו).

"אורה זו תורה .. ויקר אלו תפילין": מגילה טז, ב. וראה גם תיב"ע עה"פ. ע"פ חסידות

– שערי אורה ד"ה הנ"ל פכ"ט. ועוד.

(כולל כל המצוות): דהוקשה כל התורה כולה (– המצוות) לתפילין – קידושין לה.

א. נתבאר בלקו"ת שלח מ, ד. ואתחנן יב, סע"ג. אוה"ת ואתחנן ע' רס ואילך. סה"מ תרכ"ז ע'

ק. תרל"ו (ח"ב) ע' רפד (ושם: הוקשו כל המצוות שבתורה לתפילין). שם ע' רצ"רצא. שם ע'

ססז (ושם: כל מצותי של תורה). ועוד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 79 הערה 3.

ללכת מחיל אל חיל: בלי הכתוב תהלים פד, ח.

הגאולה הזאת שנגיע מיד ונזכה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כאשר יהיה גם קיום "כל המצוות, כל מצוה ומצוה, וכל הדינים הנכללים עמה" בשלימות.

בכבוד ובברכה לשמחת פורים,
פורים גדול בכלל
ובמיוחד בעניני יהודים ויהדות

מנחם שניאורסאהן

יציר החכמה

עח

"מלוך על כל העולם כולו"

ב"ה, יום ב' פ' נצבים-וילך
ח"י אלול, ה'תשמ"ו
ברוקלין, נ.י.

ולתסמיך את הגאולה: ראה מגילה ו, סע"ב ובפרש"י: מסמך גאולה לגאולה. ולהעיר, שענין זה קובע בשנה מעוברת (כשנה זו) — בכדי ל"מסמך גאולה לגאולה" קורין את המגילה באדר שני דוקא.

גאולה האמיתית והשלימה: שאין אחרי' גלות (תוד"ה ה"ג — פסחים קטז, ב). כל המצוות: כיון שיבנה ביהמ"ק וכל יושבי' עלי' (ראה ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח).

כל מצוה... הנכללים עמה: ל' הרמב"ם בסוף מנין המצות על סדר ההלכות — סיום שיעור רמב"ם דיום זה (לפי החלוקה דג"פ ליום).

עח

יום ב' פ' נצבים-וילך: להעיר מהשיעור-חומש דיום זה (נצבים ל, ו) "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך" — ר"ת אלול (בעה"ט עה"פ. אבודרהם סדר תפלת ר"ה (כשם הדרשנים). ב"ח לטור או"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו). ר"ח שער התשובה פ"ד (ד"ה עוד — קטו, ב). של"ה ריש מס' ר"ה (ריג, א). לקו"ת ראה יט, א. לג, ד) — ענין התשובה (ראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 273). ומרומז בזה גם ענין התפילה — אגה"ק ס"ד.

פ' נצבים-וילך: להעיר אשר השבת (השלימות) של שבוע זה הוא "שבת מכרכים חודש תשרי" — ראה תורת הבעש"ט בזה ("היום יום" כ"ה אלול. כתר שם טוב — הוצאת קה"ת — הוספות סי' לא. וש"נ).

ח"י אלול: התחלת י"ב ימים האחרונים דחודש (אלול —) החשבון דשנה העוברת.

עח: תרגום. המו"ל.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בימים האחרונים של השנה, ובפרט ביום הסגולה ח"י אלול,
יום ההולדת של הבעל-שם-טוב ושל אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשולחן
ערוך,

**הימים טובים מוכתרים בתואר
"מקראי קודש". זהו הענין
הכללי המשותף לכל המועדים.
קו משותף נוסף הוא בזה שהם
קשורים עם אירועים מרכזיים
בדברי הימים של העם היהודי.
ראש-השנה יוצא מכלל זה בכך**

אוצר החכמה

ודאי זה הזמן המתאים
להתבונן במשמעותו של ראש-
השנה, הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה ולברכה, ובמיוחד בנקודה
המרכזית של ראש-השנה, ביום
הכתרת המלך – הכתרת בורא

מתאימים לחדשי השנה, וח"י אלול – לחשבון חודש תשרי העבר (ספר השיחות ה'תש"ג ע'
177. שם ע' 179).

אלול: הראשי-תיבות כתיבה זו – ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם
ע' 14-313. לקו"ש חכ"ט ע' 75-272. ד. וש"נ.
ביום הסגולה: להעיר, אשר ח"י אלול נקרא "יום טוב", "מועד" "יום הבהיר", "יום
הזך והבהיר" ו"יום הקדוש" – ספר השיחות ה'תש"א ע' 105. ה'תש"ב ע' 133. ה'תש"ג ע'
90. שם ע' 140 ואילך. שם ע' 188. לקו"ד כרך ג' ע' 946 ואילך. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122
ואילך. ועוד.

ח"י אלול, יום ההולדת של הבעל-שם-טוב ושל אדמו"ר הזקן: שני המאורות הגדולים,
הבעש"ט בשנת נח"ת (ראה לקו"ד כרך א לא, א ואילך. ספר השיחות ה'תש"ג ע' 164. שם ע'
188) ורבינו הזקן בשנת קה"ת (ראה ספר השיחות שם ע' 188) – ספר השיחות שם ע' 141
ואילך. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם. ולהעיר, שיום הולדת הבעש"ט הי'
ביום ב' (ספר השיחות שם), כבקביעות שנה זו.

יום ההולדת: בענין יום הולדת של צדיקים – ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 86 שוה"ג
להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בעניננו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע'
186. נתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ד שם.

בעל התניא והשולחן-ערוך: ראה לקו"ש ח"ו ע' 36 ואילך ובהערה 14 שם.
בנקודה המרכזית של ראש-השנה .. הכתרת המלך: ראה לקו"ש חכ"ד ע' 621* הערה
ד"ה אלגעמיינע נקודה וד"ה הכתרה .. מיט תקיעת שופר =] נקודה הראשונה; הכתרה ..

(* נדפס ג"כ לעיל מכתב סז. המו"ל.

העולם כ"מלך ישראל" וכ"מלך
על כל הארץ", מלך ושליט
מוחלט של עם ישראל, של כל
העולם כולו ושל כל אחד ואחד
בפרט.

והרי ענין ההכתרה הוא –
לקבל מלכותו ברצון, שכל אחד
יקבל על עצמו בכל לבו את עול
מלכותו, יחד עם עול המצוות של
המלך.

שאינו קשור עם אירוע המיוחד
לעם ישראל. הוא היום שבו
נברא אדם הראשון. ביום זה
באה כל הבריאה לשלימותה,
והאדם בא לידי שלימות כאשר
משמש את קונו ומקבל את
מלכותו של הקב"ה, וממליך
אותו על הבריאה כולה. זהו
תוכנו של ראש־השנה, על האדם
לפעול להכתרת הקב"ה כמלך
על כל הבריאה כולה.

כיון שכל עניני התורה והמצוות, ובכללם הימים טובים, הם אין־
סופיים, בהיותם קשורים עם האין־סוף האמיתי, ברוך הוא, ובמיוחד יש
לכל יום־טוב ענינים בלי גבול, הן בדברים כלליים שיש לכל הימים טובים,
כמו איסור מלאכה, קדושה, שמחה וכו', והן בדברים שבהם כל יום טוב
שונה מן האחרים, כמו "מצות היום" של חג המצות – מצה וכו'. קביעות
הימים הטובים בימי השבוע או ביום השבת וכו'.

הכרחי, כמובן להצטמצם בנקודה אחת או שתיים, עם ההוראות
שנובעות מהן באשר למעשה בפועל, שכן "המעשה הוא העיקר". נתעכב,

ובחקיעת שופר]. (שם ע' 622).

כ"מלך ישראל": תפלת מוסף דר"ה (ברכת מלכיות) מישעי' מד, ו.
וכ"מלך על כל הארץ": נוסח תפלת העמידה דר"ה (חתימת ברכת "אלוקינו כו' מלך
כו'"), וכן בקידוש ובברכת ההפטורה.

לקבל מלכותו ברצון: ראה אוה"ת ר"ה ע' אירצה-ו. שם ע' א'שמא-ב. ד"ה מן המיצר
תר"ס. יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב. ובכ"מ. מקומות שנסמנו בלקו"ש חט"ו ע' 237 הע' 60.
עול מלכותו. יחד עם עול המצוות: דקבלו מלכותי תחילה ואח"כ אגזור עליכם גזירות
(ראה מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי ית, ב. וראה המשך יו"ט של ר"ה
תש"ג (סה"מ תש"ג) פכ"ו). וראה ברכות יג, א (במשנה): שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה
ואח"כ מקבל עליו עול מצוות.

שכל עניני התורה והמצוות.. הם אין־סופיים: ראה תהלים קיט, צו: רחבה מצותך מאד
(ובמפרשים). וראה יהל אור להצ"צ עה"פ (ע' תעא). אוה"ת בראשית (כרך ג) תקה, ב ואילך.
לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סקע"ט (מו, סע"ג ואילך).
"המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מ"ו. תקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע

איפוא, כאן על נקודה מסויימת שבה שונה ראש השנה מכל שאר הימים טובים ובאופן בולט, כפי שיוסבר להלן, לאחר ההקדמה הבאה.

★ ★ ★

כידוע, מוכתרים הימים טובים (והימים הנוראים), וכן השבת, בתורה בתואר "מקראי קודש", ובגדר זה יש להם כל העניינים המשותפים, כאמור.

נוסף על כך יש לכל אלה עוד קו משותף נוסף: הם קשורים כולם עם אירועים מרכזיים בדברי הימים של העם היהודי, הן אירועים שהם למעלה מדרך הטבע והן אירועים בטבע. אבל ענין זה עצמו מעניק לכל אחד משלש הרגלים את אופיו המיוחד: חג הפסח הוא החג של יציאת מצרים ויחד עם זה "חג האביב", חג השבועות הוא חג מתן-תורה ויחד עם זה "חג הקציר", חג הסוכות — "כי בסוכות (ענני הכבוד) הושבתי את בני ישראל" — הוא תזכורת של היחס ההשגחתי המיוחד של הקב"ה לעם ישראל ויחד עם זה "חג האסיף", יום הכפורים קשור במתן הלוחות השניות והוא היום של עשיית תשובה על-ידי בני ישראל על חיי היום-יום של כל השנה, יום שהקב"ה קבע ליום של "סלחתי" ו"כדבריד". ואפילו יום השבת, שראשיתו

(קלג, ב. קלד, א).

הימים טובים .. "מקראי קודש": אמור כג, ב. ד. לז. ולהלן שם כו"כ פעמים "מקרא קודש".

וכן השבת: רמב"ן עה"פ שם, ב.

"חג האביב": ראה בא יג, ד. משפטים כג, טו. תשא לד, יח. ראה טז, א.

"חג הקציר": משפטים שם, טז.

"כי בסוכות .. בני ישראל": אמור שם, מג.

בסוכות (ענני הכבוד): סוכה יא, סע"ב. מכילתא עה"פ בא יב, לז. תנחומא עה"פ שם

(סי' ט). מכילתא עה"פ בשלח יג, כ. תו"כ עה"פ אמור שם. תיב"ע, ת"א ופרש"י עה"פ אמור

שם. טושו"ע (וראדה"ז) אר"ח ה' סוכה סתרכ"ה.

"חג האסיף": משפטים שם. תשא שם, כב.

יום הכפורים .. הלוחות השניות: ראה תענית כו, ב (במשנה ובפרש"י). שם ל, ב.

יום הכיפורים .. עשיית תשובה: והוא "קץ מחילה וסליחה לישראל" — רמב"ם ה' תשובה פ"ב ה"ז.

ליום של "סלחתי" ו"כדבריד": פרש"י תשא, לג, יא. עקב ט, יח. וראה הנסמן בלקו"ש

חכ"ד ע' 570 הערה 10.

השבת .. "זכר למעשה בראשית" וגם — "זכר ליציאת מצרים": ראה מו"נ ח"ב פל"א

שבת־בראשית, הוא יום של "זכר למעשה בראשית" וגם – "זכר ליציאת מצרים".

ראש השנה הוא אחד היוצא מן הכלל. יום טוב ראש־השנה הוא יום טוב של יהודים ויום טוב יהודי ("שתמליכוני עליכם"), אבל יחד עם זה אין הוא קשור, לכאורה, עם אירוע בחיים המיוחד לעם ישראל, וגם לא בנס שלמעלה מדרך הטבע, אלא, אדרבה, בבריאה של הטבע.

ראש־השנה מצויין כ"יום הזכרון" הוא, כפי שאומרים בתפלת מוסף של ראש־השנה "זה היום תחלת מעשיך, זכרון ליום ראשון, כי חוק לישראל הוא כו' ועל המדינות בו יאמר כו' ובריות בו יפקדו", ביום הזה נקבע על כל המדינות של כל העולם מה יהיה בהן, וכך גם על כל הנבראים הפרטיים.

ראש השנה הוא היום שבו נברא אדם הראשון, ולמרות שאדם הראשון היה האחרון בנבראים ונברא ביום הששי של מעשה בראשית,

(הובא ברמב"ן עה"פ ואתחנן ה, יב). חינוך מצוה לכ. וראה שער הכולל (להרא"ד לאוואוט) פי"ז סכ"ט.

זכר למעשה בראשית: ראה יתרו כ, יא (ובתפלות שבת פיסקא "ישמחו במלכותך". בקידוש דשבת: זכרון למעשה בראשית).

"זכר ליציאת מצרים": ראה ואתחנן ה, טו (ובקידוש דשבת).
 "זכר ליציאת מצרים": ב' אופנים בזה: באופן כללי – והוא בכל המצוות (גם בר"ה – כמפורש בהקידוש ובכללות התפלות ובשבת כמפורש בקידוש) ובאופן מיוחד ואינו בשבת דדברות הא' ולא בתפילות דשבת. וי"ל דגם לא בהיחוד דר"ה ככפנים המכתב.
 וי"ל דוגמא לדבר: בראשית כרא (כל העולם, כולל כל אוה"ע) בשביל ישראל שנקרא ראשית ואח"כ נחלקים – העולם וכו' וישראל.

יום טוב ראש־השנה הוא .. יום־טוב יהודי: להעיר מתו"כ עה"פ אמור כג, כד: בני ישראל מקרא קודש ואין הגויים מקרא קודש. ובפירוש הראב"ד שם: .. והכי פירוש' אע"ג דבראש השנה גוים וישראל נידונין בו, סד"א ליהו נמי גוים בכלל מקרא קודש ותקיעת שופר, להכי כתב רחמנא בני ישראל.

("שתמליכוני עליכם"): ר"ה ט"ז, א. לד, ב.

כ"יום הזכרון": כן נקרא בתפלות ובקידוש דר"ה (ולפי נוסח חב"ד – גם בברכת הדלקת נר יו"ט דר"ה). וראה אמור כג, כד: בחודש השביעי באחד לחודש יהי לכם שבתון זכרון תרועה. – ולהעיר לקביעות שנה זו מירוש' (ר"ה פ"ד ה"א) דזכרון תרועה הוא כשחל בשבת – דאז אין תוקעין מן התורה (משא"כ לכבלי ר"ה (כט, ב) שהוא רק אסמכתא). ראש השנה הוא היום וכו': בהבא להלן ראה לקו"ש חכ"ד ע' 627; שם ע' 643; מכתב ח"י אלול ה'תשמ"ה*, ובהערות שם (לקו"ש חכ"ט ע' 515 ואילך).

(י) נדפסו לעיל מכתבים סח. עא. עד. המו"ל.

מוגדר היום כ"תחלת מעשיך", משום ש"סוף מעשה במחשבה תחלה":
 האדם הוא המטרה הסופית, והכוונה והתכלית של הבריאה כולה, וכל
 הברואים הקודמים נבראו כדי לשרת את "בחיר הנבראים". שכן רק האדם
 יכול להשלים את הבריאה, ועל-ידי האדם – כאשר הוא השיג את
 שלימותו – מגיעים כל הנבראים הקודמים – הדומם, הצומח והחי –
 ומתרוממים אל שלימותם הם (על ידי כך שהם משרתים את האדם
 ומסייעים לו בהישגיו).

ברם, שלימותו של נברא, גם כשהנברא הוא אדם הראשון שהוא יציר
 כפיו של הקב"ה, אינה יכולה להיות מושלמת. עד אשר – באותו יום שבו
 נברא – קרא אדם הראשון ל"כל הבריות", כל הבריאה כולה: "בואו
 נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו". הם עשו כן ואז (בו ביום) נעשה "ה'
 מלך גוי, תיכון תבל בל תמוט" – שאז נעשתה השלימות של אדם הראשון
 ושל כל הבריאה.

ושוב אל תחלת המכתב:

כבר הוזכר תחילה, והוסבר ביתר הרחבה בהזדמנויות רבות, שענין

ש"סוף מעשה במחשבה תחלה": פיוט "לכה דודי" ("לקראת שבת").
 האדם הוא המטרה הסופית, הכוונה והתכלית של הבריאה כולה: ראה סה"מ תרכ"ז ע'
 שט ואילך. לקו"ש חכ"ד ע' 627* הערה ד"ה דער מענטש [=האדם].
 "בחיר הנבראים": ראה בהנסמן בלקו"ש שם.
 ועל-ידי האדם .. מגיעים כל הנבראים הקודמים .. ומתרוממים: ראה עיקרים מ"ג פ"א.
 קונטרס ומעין מ"א פ"ג. ספר השיחות תורת שלום ע' 243. לקו"ש חכ"ד ע' 643. מכתב ח"י
 אלול ה'תשמ"ה** (לקו"ש חכ"ט ע' 515 ואילך).
 יציר כפיו של הקב"ה: ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).
 קרא אדם הראשון: פדר"א פי"א. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז
 תנ"ו (צ, ב).
 "בואו .. עושנו": תהלים צה, ו.
 "ה' מלך .. בל תמוט": תהלים צג, א. וראה פדר"א שם.

(* נדפס ג"כ לעיל מכתב סח. המו"ל.

(** נדפסו לעיל מכתבים עא. עד. המו"ל.

"הכתרת המלך" הוא – לחדש ולחזק מדי שנה בראשית ("ראש") השנה את התקשרותו אל הקב"ה על-ידי מילוי ציוויו ומשאלתו: "שתמליכוני עליכם". בכך גם קשור, ומכך שואבים יהודים כח מחודש, שכל יהודי מכריז מדי יום מיד עם היקיצה בבוקר: "מודה אני לפניך מלך", וכך גם עשרות פעמים בכל יום, בברכות שאנו אומרים בחיינו היום-יומיים, הברכות שלפני שאנו מכניסים משהו לפה וכן לאחר מכן, ולפני שאנו עומדים לעשות ענינים אחרים, אנו אומרים: "אלקינו, מלך העולם".

כל הבריאה – "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו", וכל יהודי בפרט מצווה "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים" (לעשות להקב"ה דירה בעולם הגשמי הנחות), וכפי שאנו אומרים בתחילת התפלה: "הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו".

כך מלמדנו גם ראש-השנה. צריך להיות "תמליכוני עליכם", "מלך ישראל", אבל לאחר מכן באה התפילה (וההשתדלות): "מלוך על העולם כולו בכבודך".

תכלית הבריאה היא אשר (לא רק אנו בני ישראל, אלא גם) כל העולם, כל האנושות, כל בני האדם, ויתירה מזו – כל הבריאה, הטבע, יכירו שבורא העולם הוא מלך על כל הארץ.

ולמרות שהשלימות המוחלטת תתגשם רק באחרית הימים, כאשר יקויים: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר" (= כל האנשים ואפילו בעיני בשר),

---

(ראש"): כידוע הטעם דנקרא "ראש השנה" (ולא תחילת השנה) – לקראת תבוא מא, ג. נצבים מזו, א. ר"ה נח, א. עט"ר שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ.
מיד עם היקיצה בבוקר: סידור אדה"ז (קודם מודה אני). וכ"ה בשו"ע אדה"ז או"ח ס"א ס"ה. מהדר"ב שם ס"ו.
"כל מה שברא הקב"ה: אבות ספ"ו. – סיום הפרק שאומרים תמיד בשבת שלפני ר"ה – לפי הנוהגין לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ.
"לעשות לו יתברך דירה בתחתונים": ראה תנחומא נשא טז. במדכ"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.

בתחילת התפילה .. הודו: דה"א טז, ח. תהלים קה, א.
התפילה .. "מלוך .. בכבודך": תפילת העמידה דר"ה.
"ונגלה .. בשר": ישעי' מ, ה. וראה תניא שם. שער האמונה פכ"ד ואילך.

חייב אבל להיות הקיום של "אני נבראתי לשמש את קוניי" על ידי מעשינו ועבודתינו עתה וגם בעולם וככל השלימות שהדבר ניתן להיות, ומעשינו ועבודתינו בזמן הגלות מהווים גם הכנה לאחרית הימים, לגאולה השלימה.

כל אחד וכל אחת צריכים וחייבים לעורר ולהכין את העולם מסביב למלכות שִׁדְדֵי, על ידי שיהיו דוגמא חיה, וכן על-ידי כך שידברו ויפעלו עם הסביבה הכללית.

במלים פשוטות: להפיץ את הכרת וידיעת "יסוד היסודות ועמוד החכמות", שיש בורא עולם, ושהוא "בעל הבית לבירה זו", ושכל שנה היום שאנו היהודים חוגגים את ראש השנה – הוא יום הדין בשבילנו, ובשביל כל העמים והמדינות ובשביל כל אדם במיוחד, כפי שצויין לעיל "יום הזכרון" במלוא היקפו.

ויהי רצון שכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל יפעל בכל האמור, ושתקויים בקרוב ממש התפילה בספר תהלים של דוד מלך ישראל: "הראנו ה' חסדך, וישעך תתן לנו" (עד שבמהרה בימינו ממש) "לשכון כבוד בארצנו", ונזכה כולנו להכתרה המלאה של "והי' ה' למלך על כל הארץ" – "והיתה לה' המלוכה" (שהכל יכירו במלכותו של הקב"ה),

---

"אני נבראתי לשמש את קוניי": משנה וברייתא סוף מס' קידושין. מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות .. הכנה .. לגאולה: תניא רפל"ז. העולם .. שִׁדְדֵי: בתפלת וע"כ נקוה (נתקנה ע"י יהושע ב"נ בכיבוש א"י – ראה כלבו סי' טז. תשובת הגאונים שערי תשובה סי' מג. שער הכולל פי"א. אוצר התפילות במקומו). "יסוד היסודות ועמוד החכמות": הרמב"ם ריש ספרו (והל' יסודי התורה). וראה בארוכה "הדרן" על הרמב"ם (קה"ת, י"א ניסן תשמ"ה). לקו"ש חכ"ו ע' 114 ואילך. ושהוא "בעל-הבית לבירה זו": ראה ב"ר רפל"ט. "הראנו .. בארצנו": תהלים פה, ח"י"ד. וראה הערות למכתב י"א ניסן שנה זו בסופו*. (הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת, תנש"א) ע' תשפו). שיחת כ"ו ניסן (בהיחידות) ושבעה עשר בתמוז שנה זו. "והי' ה' למלך על כל הארץ": זכרי' יד, ט. "והיתה לה' המלוכה": עובדי' א, כא. וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(* נדפס לקמן ח"ב מכתב קנא. המו"ל.)

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

אוצר החכמה

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ולכתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

ולכתיבה וחתימה טובה: ראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת כו' מן ר"ח אלול כו' רומז לו כו' שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. וראה לקוטי לוי"צ — אגרות ע' רי: שאם שבפרט הכתיבה היא בר"ה והחתימה ביוהכ"פ כו' אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית בר"ה כו'. ולהעיר מר"ה טז, ב .. בר"ה .. צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים".

ולהעיר מענין הסליחה — דלכאורה פשוט שיום סליחה הוא יוהכ"פ — ובכ"ז בכמרו"ל שמתחילה (מופקדת) וכו' בר"ה (יל"ש תהלים קל, ד (רמז תפא קרוב לסופו). פסיקתא פיסקא ולקחתם לכם (בהוצאת באבער — קפג, ב). וראה גם ויק"ר פ"ל, ז. קה"ר פ"ט, ז. (ועוד). וראה או"ת להה"מ קב, ג"ד (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך — סתי"ח). יהל אור להצ"צ תהלים שם (ע' תקב). ובסה"מ תר"ל ד"ה את ה' האמרת היום (ע' חצר): אף שעיקר הסליחה נא' ביוהכ"פ, אך מ"מ הסליחה מתחלת בר"ה, וכמ"ש רז"ל במד"ר ע"פ כי עמך הסליחה למען תורא הסליחה מופקדת עמך מר"ה עד יוהכ"פ, והיינו שהסליחה מתחלת מר"ה, ומה שהיא מופקדת עד יוכ"פ זהו למען תורא, כדי שיהי' בחי' יראה ויגיע לבחי' תשובה כו'. לשנה טובה ומתוקה: להעיר: בטור או"ח סתקפ"ג (ורמ"א שם ס"א), שבליל ר"ה "רגילין לאכול .. תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו שנה מתוקה". וכ"ה בשו"ע אדה"ז שם. אבל בסידור הארז"ל ובסידור אדה"ז: שנה טובה ומתוקה (ראה לבוש או"ח סתקפ"ג). וראה לקוטי לוי"צ — אגרות ע' שיא ואילך.

עמ

"תמים תהיה עם ה' אלוקיך"

ב"ה, ג' סליחות

יום שהוכפל בו כי טוב,

ה'תשמ"ו. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מיום ח"י אלול, ובעמדנו עתה קרובים יותר לראש-
 השנה, בעיצומם של ימי הסליחות, וביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, אשר
 כל זה מדגיש עוד יותר את
 הציווי "להעלות בקודש", –
 ראוי להתעמק יותר בנקודות
 שנידונו במכתב הקודם, וכן

**שליחות זו של הכרת המלך
 מוטלת על כל היהודים כולל
 ילדים שלפני גיל מצוות. אנו**

ג' סליחות: ראה רשימה למאמר ג' סליחות ה'תרג"ה'ה'תש"ה (נדפסה בסה"מ ה'תש"ה
 ע' 26-225). וראה לקו"ש חי"ד ע' 348.
 יום שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 632 הערה ד"ה
 יום שלישי שהוכפל בו כי טוב*.
 ימי הסליחות: ראה לקו"ש שם ע' 616 הערת ד"ה "ימי הסליחות" הא' והב'**.
 ובארה"ת נצבים ע' א'קצו: והם (י"ג מדה"ר) מאירים בימי הסליחות שאז הוא זמן ועת רצון
 למעלה. וראה מכתב עש"ק שבת סליחות ה'תשמ"ה*** הערה ד"ה אין די לעצטע טעג פאר
 ר"ה [= בימים האחרונים שלפני ראש-השנה] (לקו"ש חכ"ט ע' 521).
 הציווי "להעלות בקודש": ברכות כח, א. וש"נ. ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג.

עט: תרגום. המשך למכתב עה. המו"ל.

* נדפס לעיל מכתב סט. המו"ל.

** נדפס לעיל מכתב סג. המו"ל.

*** נדפס לעיל מכתב עה. המו"ל.

בנקודות שיידונו כאן להלן
ובהקשר אליהן, זאת לאחר
ההקדמה הבאה:

במכתב הקודם התעכבנו על
כך שראש־השנה הוא "זה היום
תחילת מעשיך זכרון ליום
ראשון" (ראש השנה הוא היום
שבו החל העולם להתקיים,
והיום שבו מזכירים את היום
הראשון למעשה בראשית),
ולפיכך ראש־השנה הוא היום של
"הכתרת המלך" – בורא
העולם, בהתאם לציווי ובקשת
הקב"ה אל בני ישראל:
"שתמליכוני עליכם", כ"מלך
ישראל וגואלו" וכ"מלך על כל
הארץ".

רואים כי מעשה, דיבור, או
הנהגה של ילד עושים רושם רב
ומשפיעים על מבוגרים. תוקף
זה הוא גם בהלכה, וממילא גם
בהליכות עולם. זהו הקשר
למנהג ישראל לעשות מאמצים
גדולים ביותר, שכל ילד יהיה
בימי ראש־השנה משך זמן
מסויים בבית־הכנסת וישתתף
בתפילות וברכות, תקיעת שופר,
יענה "אמן". הילדים עושים זאת
כשמחה, כתמימות ובהתלהבות
עד שהדבר משפיע גם על
מבוגרים. יש לקב"ה חיבה
מיוחדת לבני ישראל בגלל
התמימות הפנימית של כל יהודי,
המגלה אהבה עמוקה יותר.
אהבה זו מתבטאת גם בחיי
החולין של כל יהודי.

ודבר זה בא לידי ביטוי מיד בראש־השנה הראשון, היום שבו נברא
אדם הראשון, שעמד מיד והכניס את כל הבריאה יחד אתו אל תחת מרות
ושלטון הקב"ה, באמצעות הקריאה "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה'
עושהנו", בכך הוכר בורא העולם בפועל על־ידי כל הבריאה כמלך שלה.

"זה היום תחלת מעשיך": תפלת מוסף דר"ה, מר"ה כז, א.
"שתמליכוני עליכם": ר"ה טז, א. לד, ב.

כ"מלך ישראל וגואלו": תפלת מוסף דר"ה (ברכת מלכיות), מישעי' מד, ו.
וכ"מלך על כל הארץ": נוסח תפלת העמידה דר"ה (חתימת ברכת "אלקינו כו' מלך
כו"), וכן בקידוש ובברכת ההפטורה.
באמצעות הקריאה: פדר"א פי"א. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. וראה גם תקו"ז
תנ"ו (צ, ב).

"בואו .. עושהנו": תהלים צה, ו.

— מזכיר לנו, איפוא, ראש־השנה, מדי שנה, שזו היא השליחות, והמצוה, של כל היהודים בכל הזמנים והמקומות בהם הם נמצאים: לחדש ולחזק את ה"נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עוֹשֵׁנו", וכן להשפיע — על ידי כך שמהווים דוגמא חיה וכן על ידי דיבור לבבי ורציני — על כל הסביבה בכיוון האמור, עד אשר — כפי שאנו אומרים בראש־השנה בבקשותינו אל הקב"ה "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" כו', שכל נברא, כל חי וכל אדם ידעו ויבינו ויאמרו־יסבירו: "ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

זו שליחות ומצוה על כל היהודים, אנשים נשים וטף, כולל ילדים שלפני גיל המצוות.

יתר על כן: תכופות אנו רואים אפילו בחיים היוֹם־יומיים, כי מעשה, דיבור, או הנהגה של ילד, הנעשים כרגיל בתמימות טבעית של ילד, עושים רושם רב ומשפיעים על מבוגרים, ואף — על הנהגתם.

יתר על כן, כפי שהתורה, תורת חיים, מסבירה, יש למעשי הקטנים והקטנות תוקף בהלכה, וממילא גם בהליכות עולם, במציאות המוחשית של עניני העולם.

והרי ידוע מאמר חכמינו ז"ל "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל (— לימוד התורה) תינוקות של בית רבן".

דיבור לבבי: כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב — ס' הישר לר"ת ש"י"ג, הובא בשל"ה סט, א.

בתמימות: ראה רמב"ן עה"פ (שופטים יח, יג) תמים תהי'. לקר"ת נצבים מה, ג. למעשי הקטנים .. תוקף בהלכה: חולין יב, ב ואילך. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פי"ד ה"ב. הל' כלים רפ"ב.

בהלכה .. בהליכות עולם: חבקות ג, ו. וראה מגילה כח, סע"ב. מסכת נדה בסופה. וראה לקו"ש ח"כ ע' 375.

מאמר חכמינו ז"ל: שבת קיט, ב.

תינוקות .. רבן: בס' מאמרי רשב"י לזח"א הקדמה בתחלתה: הנצנים נראו בארץ (שה"ש ב, יב) כו' אימתי כיום השלישי כו' קל יוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון כו' עלמא אשתזיב כו', קיום העולם הוא התורה ומה גם לימוד התינוקות הבל שאין בו חטא כו' עיי"ש. ועד"ז במאור"א אות ת סעי' לז.

העולם מתקיים: ובהקדמת הזהר בתחלתה (הועתק בהערה הקודמת): עלמא אשתזיב.

האמור קשור גם עם ראש-השנה. יוס-הדין (גם) של מדינות ושל אנשים בפרט. כמוזכר במכתב הקודם, שכן בהתאם להדגשה (של הרמב"ם) שהאדם צריך תמיד לראות את עצמו, ואת העולם כולו, כשקול (מחצה על מחצה), ותוספת של דבר טוב אחד מכריעה לכף זכות – מתייחס הדבר גם לילד.

ענין זה יש לו קשר גם עם מנהג ישראל תורה לעשות מאמצים גדולים ביותר, שכל ילד יהיה בימי ראש-השנה משך זמן מסוים בבית-הכנסת וישתתף, בהתאם לגילו, בתפלות וברכות, ישמע תקיעת שופר, יענה "אמן" ו"אמן, יהא שמייה רבא", והילדים עושים זאת בשמחה, בתמימות ובהתלהבות, עד שהדבר משפיע גם על מבוגרים בתוספת בדרגתם בעבודת ה' בקבלת-עול, באהבה וביראה, עד שזה יבוא לידי פועל באופן מושלם יותר של "תמליכוני עליכם" ו"מלך על כל הארץ" –

ופעמים באה ההכרעה הסופית הנ"ל על-ידי מעשה זה.

צויין פעמים רבות שכל המתרחש ב"עולם גדול" – משתקף ב"עולם קטן – זה האדם".

– וכן גם בענין של "שתמליכוני עליכם", שיש בו שתי נקודות –

ולהעיר ממחז"ל עה"פ (תולדות כז, כב) הקול קול יעקב כו' בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו (ב"ר פס"ה, כ. וראה זח"א קעא, א).
ראש השנה, יום הדין... של מדינות ושל אנשים: וכמו שאומרים בתפלת מוסף דר"ה (מירושלמי ר"ה פ"ג ה"ג בתחילתה. ויק"ר פכ"ט, א. ועוד): ועל המדינות כו' יאמר כו', ובריות בו יפקדו כו'.

להדגשה (של הרמב"ם): הל' תשובה פ"ג ה"ד, מקידושין מ, סע"א ואילך.
מנהג ישראל תורה היא: ראה תוד"ה נפסל (מנחות כ, ב). ושם: מנהג אבותינו תורה היא. ועד"ז כמהרי"ל הובא ברמ"א שו"ע יו"ד סע"ו ס"ד. וכמנהגים ישנים מדורא ע' 153: והמנהג תורה היא. וראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א.

יענה "אמן" ו"אמן יהא שמייה רבא": להעיר, אשר הבעש"ט קודם שנחגלה ה' עוזר – באהעלפער – למלמד תשב"ר ואומר עמהם אמן, אמן יהש"ר וכו' (ספר השיחות ה'תשא ע' 156. ובכ"מ).

ב"עולם קטן – זה האדם": תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט קרוב לתחלתו (ק, ב. קא, א). וראה אדר"נ ספלא. זח"א קלד, ב. סה"מ תרכ"ו ע' קכו.

"מלך ישראל" ו"מלך על כל הארץ" – הרי הן מצויות גם בעבודתו הרוחנית של כל יהודי בפרט:

– בחלק העבודה היום-יומית של "ישראל שבישראל" ובחלק העבודה היום-יומית של "ישראל – בכל הארץ".

במלים פשוטות: בחלק החיים שהוא כולו קודש – לימוד התורה, עבודת התפלה וקיום המצוות של מלך ישראל – וגם בחלק החיים הנקרא "חול", באכילה, שתיה, שינה וכו', אשר לפי ההוראות ונתינת-הכח של התורה הרי גם אלא המכונים "עניני חול" הם בכלל הציווי: "בכל דרכיך דעהו", ציווי ונתינת כח לקיים זאת על כל יהודי, כולל גם ילדים, תחלה כחובת חינוך ומאוחר יותר במלוא המדה, ועוד יותר באשר למבוגרים שהם לעת עתה בגדר "מתחילים" ("ילדים") – בגלל סיבות משונות – בלימוד התורה וקיום מצוותיה בשלימות.

★ ★ ★

ידוע הכלל של "כל הגבוה ביותר – יורד למטה (וחש את הנמצא למטה) ביותר". וכפי הדוגמא המובאת: דוקא החכם המושלם היודע את השלימות האמיתית של החכמה – יש לו תחושת הרגש עמוקה ביותר עם זה שאין לו כל מושג בחכמה, והוא "יורד" כדי לעשות את הכל כדי לסייע לו להיות חכם.

דומה לזה, כפי שהוזכר לעיל: שלימותו של האדם הראשון בחיר כל

באכילה, שתיה, שינה וכו': ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ה. וראה לקו"ש ח"ט ע' 594. חכ"ד ע' 23-622*. ועוד.

ההוראות ונתינת-הכח: דאינו מבקש לפי כחו אלא לפי כוחו – במדב"ר פי"ב, ג. "בכל דרכיך דעהו": משלי ג, ו (וראה ברכות סג, א). רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקניו ס"ב. וראה או"ח להה"מ (הוצאת קה"ת) עה, ב ד"ה עוד נראה (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך – סרנ"ב). ידוע הכלל של "כל הגבוה: לקו"ת אמור לד, ג. לט, ג. ועוד. שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פי"ב. שם פל"ב ואילך.

(*) נדפסו לעיל מכתבים מח. סז. המו"ל.

הבריאה — קשורה ותלויה בכך שהוא משפיע גם על הדומם הנחות ביותר שיהיה במצב של "נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו".

ובנקודה של מכתבנו: כאשר תינוק של בית רבן מגיע לבית הכנסת בערב ראש השנה, לפנות ערב, ושר יחד עם הציבור "מזמור לדוד" ו"לכה דודי" וכו', מגיע הבל פיו אל הקב"ה ומביא לידי כך שהקב"ה מקבל את ההכתרה ונעשה — בפועל ובגלוי: מלך ישראל ומלך על כל הארץ.

הקב"ה אומר "כי נער ישראל ואוהבהו", יש להקב"ה חיבה מיוחדת לבני ישראל בגלל התמימות הפנימית של כל יהודי וכל היהודים, הנובעת מן הציווי האלוקי וההבטחה: "תמים תהיה עם ה' אלקיך". תמימות זו מעוררת ומגלה אהבה עמוקה יותר ואהבה גלויה של היהודים אל הקב"ה (אשר "תמים פעלו") ושל הקב"ה ליהודים ושל יהודים ליהודים, ושל יהודים ל"תורת ה' תמימה", וכאשר הענין של "שתמליכוני עליכם" (כפי שהוסבר לעיל ובמכתב הקודם) מתבצע בפועל ובאופן גלוי במחשבה ובדיבור ובמעשה, מחיש הדבר את הגשמת הבקשה הפנימית ביום הסגולה של הכתרת המלך "מלוך על העולם כולו בכבודך", עד לאופן של "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" כו' —

תינוק של בית רבן .. מביא לידי כך: מעלת תפלתם — ראה אסת"ר פ"ט, ד. בערב ראש השנה, לפנות ערב .. "מזמור לדוד" ו"לכה דודי": כי בשנה זו חל יום א' דר"ה בשבת. ועד"ז כשחל ר"ה בימי השבוע בראשית התפלות אז. הקב"ה אומר: הושע יא, א. וראה ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (נדפס בהמשך תרס"ו ע' תקנ ואילך). וראה גם אוה"ת בשלח ע' שפכ"שפג.

הציווי האלוקי .. "תמים תהי עם ה' אלקיך": שופטים יח, יג. וראה פרש"י עה"פ: התהלך עמו בתמימות כו' ואז תהי עמו ולחלקו. וכרמכ"ן עה"פ: וזו מצות עשה (וראה גם פירושו עה"פ לך לך יז, א). וראה אוה"ת עה"פ (שופטים ע' תתמא ואילך).

הציווי .. וההבטחה: דציוויים שבתורה הם (גם) לשון עתיד והבטחה (ראה תו"א ס"פ תשא; או"ת להה"מ הוספות ס"ב (וש"נ) — בנוגע ל"ואהבת").

"תמים פעלו": פרשתנו לב, ד. וכאוה"ת שם (ע' תתמב) מקשר כתוב זה עם הכתוב תמים תהי, עיי"ש.

ל"תורת ה' תמימה": תהלים יט, ח.
הבקשה הפנימית .. מלוך: תפלת העמידה דר"ה (ברכת "אלקינו כו' מלוך כו").

— בגאולה האמיתית והשלימה ממש, כשיקויים היעוד "לשכון כבוד בארצנו",

גאולה (גם) בשביל ושל כל העולם, כאשר העולם כולו יכיר כי הבורא ¹²³⁴⁵⁶⁷ הוא מלך על כל הארץ.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ולכתיבה ולחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

פ

"שמיטה" ו"הקהל"

ב"ה, יום שלשים לחודש תשרי,
שהוא ר"ח מרחשון,
ה'תשמ"ז. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

"לשכון כבוד בארצנו": תהלים פה, יו"ד.
לשנה טובה ומתוקה: ראה סידור הארז"ל וסידור אדה"ז במקומו. וראה לקוטי לוי"צ
— אגרות ע' שיא ואילך.

פ

יום .. מרחשון: ראה שו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ו וסוס"ז.

בעמדנו בסיומו וחותרו של חודש תשרי והתחלתו של חודש מרחשון,

הרי זה הזמן המתאים לעשיית סך-הכל וסיכום של חודש תשרי דאזלינן

מיניי, שהוא חודש הראשון

וחודש ה"פתיחה" של השנה

החדשה – מתוך בטחון גמור

אמיתי שבחודש זה זכינו, בתוככי

כלל ישראל, לכתובה וחתימה

שנה זו היא שנת השמיטה,

"שנת שבתון". מיד לאחריה

נוהגת מצות הקהל, הקשורה עם

שנת השמיטה, ובלשון הכתוב:

בעמדנו בסיומו וחותרו של חודש תשרי: ראה אגרות-קודש לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א

ע' קצד: וכן ה' נהג הוד כ"ק אדמו"ר . . אחרי הסעודה הגדולה (דשמח"ת) . . ה' מתחיל

לומר, הנה עתה הגיע עת ויעקב הלך לדרכו כו'. וראה לקו"ש ח"כ ע' 368, אשר שלימות הענין

ד"ויעקב הלך לדרכו" היא אחרי סיום חודש תשרי – בהתחלת חודש מרחשון (ובזה גופא

אחרי ר"ח מרחשון). וראה מכ' ר"ח מרחשון ה'תשמ"ג* (לקו"ש ח"כ ע' 555 ואילך) ובהערות

שם. וראה גם מכתבי ז' מ"ח ה'תשמ"א; ר"ח מרחשון ה'תשד"מ** (לקו"ש שם ע' 551 ואילך.

חכ"ד ע' 638 ואילך).

בסיומו וחותרו: דהכל הולך אחר החיתום – ברכות יב, א.

תשרי: אותיות "רשית" ("מרשית השנה" חסר-א' כתיב (עקב יא, יב). וראה אור"ת

להה"מ (הוצאת קה"ת) נג, סע"ג (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך – סו"ס קס"ה)) – בעה"ט

עה"פ. אוה"ת סוכות ע' א'תשנ"ו. סה"מ תר"ל ע' רפז. תרנ"ו ע' רעז. ועוד.

והימים שבו הם ימים כלליים שנמשך מהם בכל השנה כולה – מאמרי אדה"ז תקס"ו

ע' שעט. אוה"ת סוכות שם. ברכה ע' א'תתסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ו ע' רעח. תש"ב ע' 49.

ועוד.

חודש מרחשון: ראה יל"ש מלכים רמז קפד בסופו. ולהעיר מפרש"י פרשתנו (ז, יא-יב).

ומסיים: יהיו גשמי ברכה. נוי"ל דכפרט לאחר השבועה לא אוסיף (נח, ח, כא).

דאזלינן מיני: (עירובין נד, א) שנעשים בכחי מהלך – ראה בארוכה ד"ה לה"ע

הילולא דרשב"י בס' מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"כ ע' תרסז ואילך (וראה שם ע' תרפב).

אוה"ת בראשית כד, ב. ועוד.

חודש הראשון: שהוא גם חודש השביעי (אמור כג, כד), המשובע בכל (ויק"ר פכ"ט.

ח), והמשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה – "היום יום" כה אלול. כש"ט (הוצאת

קה"ת) הוספות סי' לא. וש"נ. וראה גם ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תש"י בתחלתו. וראה מכ' ר"ח

מרחשון ה'תשמ"ג*** (לקו"ש ח"כ ע' 555) ובהערות שם.

מתוך בטחון כו': ראה אגה"ת רפי"א (ק, רע"א): האמונה והבטחון להיות נכון לבו

בטוח בה' כו'. וראה מכ' בין יום הכפורים לחג הסוכות ה'תשמ"א**** ובהערות שם (לקו"ש

חי"ט ע' 565).

(* נדפס לעיל מכתב סד. המו"ל.

(** נדפסו לעיל מכתבים נה. ע. המו"ל.

(*** נדפס לעיל מכתב סד. המו"ל.

(**** נדפס לעיל מכתב נד. המו"ל.

טובה לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות.

חשבון זה צריך להיות,
כמובן, בשלימותו, חשבון המביא
להחלטות תקיפות ויסודיות
בנוגע לכל הימים והחדשים של
השנה הבאה עלינו.

בהתאם להאמור, כדאי
לעמוד על הענינים המיוחדים של
שנה זו, וכן – של השנה
שלאחריי (ששנה זו צ"ל "מכינה"
אותה שתהיי בכל השלימות
האפשרית). ואתעכב בזה בקיצור
על שני ענינים מיוחדים
והשייכים זה לזה:

**"מקץ שנת השבע, במועד שנת
השמיטה .. הקהל את העם ..
למען ישמעו .. ליראה את ה'".**
שביתת יהודי מפעולות גשמיות
של חיי יוסי'ום – יש בה
משום עדות ברורה על בורא
העולם, המנהיג את עולמו ואשר
לפניו צריכים ליתן דין וחשבון.
ובנוגע למצות הקהל: אפשר
לומר, שבמובנה הרחב היא ענין
הכרחי לא רק פעם בשבע שנים,
אלא בכל שנה, בכל חודש, ובכל
יום ויום – שאנשים נשים וטף
ישמעו, ילמדו וישמרו את
התורה ומצוותיה, מתוך קבלת
עול, ביחד עם שמחה.

(א) שנה זו – תשמ"ז – היא שנת השמיטה, "שנת שבתון". וענינה
– כמו שכתוב בתורה (שנקראת "תורת חיים", הוראה בחיים, מפני שהיא
ה"מורה דרך" בחיי היהודי): **כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם .. שש**

בגשמיות וברוחניות: ועיקר הדין בר"ה הוא על דברים גשמיים – הגהות מיימוניות
הל' תשובה פ"ג אות א בשם הרמב"ן (בשער הגמול), הובא בלקו"ת ר"ה נט, ב.
חשבון .. בשלימותו: ראה מכי ערב חיי אלול ה'תשמ"א* (לקו"ש חכ"ד ע' 601
ואילך).

שנת השמיטה .. מצות הקהל: ראה גם מכתבי חיי אלול ה'תשי"ב, ימי הסליחות
ה'תשכ"ו וה'תשכ"ז, ו' תשרי ה'תשל"ג וה'תשל"ד (נדפסו בלקו"ש ח"ט בסופו), חיי אלול, ו'
תשרי – ה'תשל"ט, עש"ק חיי אלול, ימי הסליחות – ה'תשמ"מ (נדפסו בלקו"ש חיי"ט
בסופו), י"א ניסן ה'תשמ"מ** (לקו"ש חיי"ז ע' 444 ואילך).

שנת השמיטה .. שבת לה' .. יום הראשון של ראש השנה .. ביום שבת: להעיר אשר שנת
השמיטה, שבת לה', ויום השבת שייכים זל"ז, וכמחז"ל שבת לה', כשם שנאמר בשבת בראשית
– תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ בהר כה, ב. וראה ראב"ע ורמב"ן ועוד שם.
"תורת חיים", הוראה בחיים, מפני שהיא ה"מורה דרך": ראה זח"ג נג, ב: תורה, אמאי

(* נדפס לעיל מכתב נח. המו"ל.

(** נדפסו לעיל מכתבים ג. יח. יט. כו. כט. נ. נא. נב. נג. ולקמן ח"ב מכתב קלה. המו"ל.

שנים תזרע שדך .. ובשנה השביעית שבת שבתון יהי' לארץ שבת לה'.

(ב) מצות הקהל, הקשורה בשנת השמיטה — שהרי קיומה היא (בבית המקדש) בסיום שנת השמיטה, מיד לאחרי, כמו שכתוב בתורה: מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות (של השנה שלאחרי שנת השמיטה) .. הקהל את העם האנשים והנשים והטף .. למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.

★ ★ ★

תוכנה של שנת השמיטה דומה לתוכן יום השבת. כשם ש"ויברך אלקים את יום השביעי (של היקף השבועי) ויקדש אותו", כך הוא בהיקף של שבעת השנים, שבירך וקידש את השנה השביעית.

אקרי תורה בגין דאורי וגלי במאי דהוה סתים דלא אתידע. חיים, דכל חיים דלעילא כה אתכלילו וממנה נפקין. וראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית. כי תבואו .. שבת לה': בהר כה, ב"ד. מקץ שבע שנים .. התורה הזאת: וילך לא, יו"ד ואילך. (של השנה שלאחרי שנת השמיטה): ראה פרש"י עה"פ. לקו"ש חכ"ד שיחה א' לפ' וילך (ע' 197 ואילך).

והטף: אפילו קטני קטנים — ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ וילך שם, יג. גו"א (לפרש"י עה"ת) עה"פ שם, יב. חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תרי"ב "נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל או בנולד שכלו רוב חדשיו" — וצע"ג שעפ"ז גם קודם שיצאו מכלל נפל ודאי צריך להביאם שה"ז ספק מ"ע מה"ת — ועד"ז הוא בכלי יקר עה"פ שם, יב. ומירושלמי ריש חגיגה: ואין קטן גדול מטף (בתמי") — משמע דעכ"פ בלא הגיעו לחינוך קאי. וכפרש"י עה"פ שם: והטף למה באו לתת שכר למביאייהם, היינו שע"פ פשט (ובש"ס — חגיגה ג, א) תיכף שנולד מחוייבים להביאו. ואולי י"ל — לא כהקס"ד משום דספק (נפל) לחומר, כ"א בתורת ודאי, ואפילו נולד לח' ולא גמרו שערי וצפרניו (ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ל ס"ח) — כי חד טעמא בכל הטף — לתת שכר למביאייהם — העירני ח"א מתויר"ט למגילה פ"א מ"ג: וטף לא באו אלא כדי ליתן שכר למביאייהן .. וא"כ אפי' הוא קטן כמות שהוא יש שכר למביאייהם ומביאין אותו.

ש"ויברך אלקים את יום השביעי: בראשית ב, ג. יום השביעי .. השנה השביעית: ראה תו"כ וכו' דלעיל הערה ד"ה שנת השמיטה .. שבת לה'. וראה ויק"ר פכ"ט, יא: כל השביעין חביבין לעולם .. בשנים שביעי חביב שנאמר (משפטים כג, יא) והשביעית תשמטנה ונטשתה .. כימים שביעי חביב שנאמר ויברך אלקים את יום השביעי.

היקף השבועי) .. בהיקף של שבעת השנים: ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. חינוך מצוה של. סהמ"צ להצ"צ שבהערה הבאה.

על אף שקיים הבדל עיקרי בין יום השבת לשנת השמיטה באופן השביתה, שביום השבת צריכה להיות שביתה מוחלטת, בכל מקום ומכל מלאכה, ואילו השביתה של שנת השמיטה מוגבלת לעבודת האדמה בארץ הקודש – יש יסוד עיקרי משותף לשניהם.

שביתת יהודי מפעולות גשמיות הרגילות בחיי יום-יום, הן ביום השביעי והן בשנה השביעית – יש בה משום עדות ברורה על בורא העולם ואדונו, המנהיג את עולמו ומשגיח עליו בכל עניינו, ואשר לפניו יתברך צריכים כל אחד ואחת ליתן דין וחשבון על כל מעשיהם.

אמנם, "עדות" זו, המיוסדת על השביתה ממלאכה (שהוא "העדר" המעשה), אינה מספיקה. זה שהתורה שחררה את האיש ואשה היהודיים מהשקעת זמן ומרץ במלאכה גשמית בזמן הקדוש הזה, מחייב (ומזכה) אותם להקדיש את זמנם שנתפנה עי"ז לעניינים שהם הכרחיים באמת בחיי האדם, דהיינו הישגים רוחניים, כמו: תפלה, לימוד התורה, שלימות במדות

הבדל עיקרי בין יום השבת לשנת השמיטה באופן השביתה: ראה (ע"פ קבלה וחסידות): ל"ת (טעמי המצוות) להאריז"ל פ' בהר. שער המצוות שם. לקו"ת בהר מד, סע"א ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות קדושת שנת השביעית (לה, א ואילך). ועוד. – וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רפ. וראה גם מכ' ו' תשרי ה'תשמ"מ* ובהערות שם (לקו"ש חי"ט ע' 608). שביתה מוחלטת .. ומכל מלאכה: ועד באופן ד"כל מלאכתך עשוי" – מכילתא ופרש"י עה"פ יתרו כ, ט. טוש"ע (ודאדה"ז) או"ת סש"ו ס"ח (סכ"א).

שביתת יהודי .. הן ביום השביעי והן בשנה השביעית .. עדות ברורה על בורא העולם: ראה חינוך מצוה לא"לב. מצוה פד. וראה גם רמב"ן עה"פ בהר כה, ב. אמנם כו': בהבא בפיסקא דלהלן ראה מכתבי ח"י אלול ה'תשל"ט (לקו"ש חי"ט ס"ע 600 ואילך). י"א ניסן ה'תשמ"מ** (לקו"ש חי"ז ע' 446), ובהערות שם. וש"ג. להקדיש את זמנם שנתפנה .. תפלה, לימוד התורה: בנוגע לשבת ראה: ירושלמי שבת פט"ו ה"ג. יל"ש ר"פ ויקהל. טוש"ע (ודאדה"ז) או"ח סר"צ ס"ב (ס"ג). תניא (קו"א): בסופו: פנימיות השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת לדבקה בה' אחד כו'. ובנוגע לשנת השמיטה ראה ספורנו עה"פ בהר כה, כ"ד: שתהי' כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו .. שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה' (תפלה, וגם תורה). ובסד"ה כי תבואו גו' ושבתה תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלח), דכל השנים כללות נש"י א"א להם להיות בעבודתם כהסנהדרין כיון שהם טרודים לחרוש ולזרוע כו' אבל בשביעית היתה עבודתם כמו הפנהדרין כו'.

(* נדפס לעיל מכתב נא. המו"ל.

(** נדפסו לעיל מכתב נ. ולקמן ח"ב מכתב קלה. המו"ל.

טובות ורגש שבלב, ושאר פעולות הנשמה – יותר ויותר ממה שהם עושים בכל אלה בימי עבודה רגילים.

מובן, שזה שהלכות שמיטה כפשוטן, הן רק בשייכות לעבודת האדמה, ורק בארץ הקודש ולא בחוץ לארץ, אינו גורע מתוכנה הרוחני של שנת השמיטה, בהוראותי המעשיות, לכל אחד ואחת מישראל בכל מקום שהוא.

כך הדבר גם בנוגע למצות הקהל: קיומה של מצוה זו בגשמיות מוגבל לזמן מסויים ולמקום המקדש, אך ההוראה המעשית של מצוה זו – שכל בני עמנו, אנשים נשים וטף, ישמעו וילמדו ליראה את ה' וישמרו את התורה ומצוותי – בכל עת זמנה. ואמנם אפשר לומר, שמצות הקהל במובנה הרחב היא ענין הכרחי לא רק פעם אחת בשבע שנים, אלא בכל שנה, ובכל חודש, ובכל יום ויום; יראת השם ואהבת השם הן מצוות תמידיות, בכל שעות היממה, וצריכות להתבטא במעשה, בקיום ציווי השם מתוך קבלת עול, ביחד עם שמחה וטוב לבב.

בעצם, כל האמור לעיל הוא חובת יהודי וזכותו גם בשנים "פשוטות", זאת ועוד – כבכל ענין שבקדושה צריך להעלות בקודש.

אבל בשנת השמיטה, כבשנה זו, צריך להיות מאמץ מיוחד, ככל היכולת, להוספה ממשית בכל הפעולות השייכות ליהדות, תורה ומצוות, הן בחיים הפרטיים והן בחיי המשפחה, והן בחיי הקהל.

מובן כו': בהבא כב' הפיסקאות דלהלן ראה מכתבי ח"י אלול ה'תשל"ט, עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"א* (לקו"ש חי"ט ע' 600. שם ע' 613).

שהלכות שמיטה... ורק בארץ הקודש: ירושלמי שביעית רפ"ו. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ד הכ"ה. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רמז. – ושמיטת כספים נוהגת גם בחו"ל (רמב"ם שם פ"ט ה"ג. טוש"ע חו"מ ר"ס סז. שו"ע אדה"ז הל' הלואה סל"ד).

יראת השם ואהבת השם הן מצוות תמידיות: ס' החינוך סוף אגרת המחבר בריש הספר.

להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

ככל היכולת: ראה כתובות סז, רע"א.

(*) נדפסו לעיל מכתב נ. נב. המו"ל.

הדגשה נוספת בכל האמור לעיל – כי יום הראשון של שנה זו, יום הראשון של ראש השנה (ה"ראש" של כל השנה), חל ביום שבת קודש, דבר הממשיך מדה יתירה של קדושה בתוך כל ימי "שנת שבתון" זו.

★ ★ ★

ויהי רצון מהשי"ת, שהחלטות הטובות והתקיפות בכל האמור, והבאתן לידי מעשה בפועל, שהרי המעשה הוא העיקר,

אוצר החכמה

תמהר עוד יותר קיום היעוד והתפלה: הראנו ה' חסדך וישעך תתן לנו גוי לשכון כבוד בארצנו,

ובלשון תפלת וברכת חז"ל המפורסמת: בימיכם ובימינו תושע יהודה וירושלים תשכון לבטח, במהרה בימינו ממש. אמן כן יהי רצון.

בכבוד ובברכה

להצלחה בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

ראש השנה (ה"ראש" של כל השנה): ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, א. דרושים לר"ה נח, א. עטרת ראש שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ. המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז. חקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב. קלד, א).

הראנו .. בארצנו: תהלים פה, ח"ו"ד. וראה הערות למכ"י י"א ניסן ה'תשמ"ו בסופו*. שיחת כ"ו ניסן (בהיחידות) ושבעה עשר בתמוז ה'תשמ"ו. ולהעיר ממדרש תהלים עה"פ (תהלים שם, ב) "רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב" – "רצית ה' ארצך, זש"ה (עקב יא, יב) ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, הקב"ה הופך ומהפך ומסתכל ונותן עיניו בה עד שתרצה מעשי' להקב"ה .. עשו את השמיטין .. אותה שעה היא מרצה מעשי' להקב"ה .. לכך רצית ה' ארצך".

ובלשון תפלת וברכת חז"ל: מהם: כ"ק אדמו"ר הזקן באגרת הקודש שלו סוף סכ"ג (תניא קלז, סע"א): ובימיו ובימינו תושע יהודה וירושלים תשכון לבטח. והוא ע"פ ירמ"י כג, ו ("בימיו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח"): שם לג, טז ("בימים ההם תושע יהודה וירושלים תשכון לבטח").

(* נדפס לקמו ח"ב מכתב קנא. המו"ל.

פא

"מקדש מעט"

בי"ה, בימים שבין יו"ד וט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות,
ה'תשמ"ז. ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מיום יו"ד שבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, עדיין
"חיי" בזכרון הענין של נצחיות הנפש בכלל, ובפרט נצחיות נפשו של נשיא

וט"ו בשבט: אין אומרים בו תחנון (שו"ע או"ח סקל"א ס"ו), ומנהג ישראל לאכול פירות האילן ביום זה — מג"א שם ס"ק טז. השלמה לשו"ע אדה"ז (לבעהמ"ס דברי נחמ"י) שם ס"ח. [ויש נוהגים לומר ליקוטים מתנ"ך וזהר כו' (נדפסו בס' פרי עץ הדר — ויניציאה, תפ"ח. וכמ"פ לאח"ז). — ולא ראיתי במדינותינו נוהגים כן]. — וראה אנציקלופדי' תלמודית ערך חמשה עשר בשבט ס"ד. וש"נ.

ראש השנה לאילנות: משנה ריש מסכת ר"ה (כדעת ב"ה, שהלכה כמותן. ראה — בנדו"ד — רמב"ם הל' תרומות פ"ה הי"א. הל' מעשר שני פ"א ה"ב). וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' תיג"ד.

לאילנות: כן הוא בכ"מ. במשנה שם: לאילן (וראה לקוטי לוי"צ שם אודות הגימטריא ד"אילן" — "אילן", ולא "אילנות") — נת' בהתוועדות ש"פ יתרו ה'תשמ"ה בסופה. שבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר: השייכות דחודש שבט לבעל ההילולא — ראה לקו"ש חכ"ו ס"ע 93 ואילך (ושם ע' 90 ואילך). ובארוכה ראה שיחות: ש"פ שמות מבה"ח שבט ה'תשמ"ו ס"א-ב (שם ע' 299 ואילך); ש"פ וארא ר"ח שבט ה'תשמ"ו (שם ע' 316 ואילך); ש"פ וארא ר"ח שבט שנה זו. וש"נ.

ההילולא: ראה אגה"ק סי' ז"ך וביאורו וסי' כח. סידור שער הל"ג בעומר (דש, ביג). אוה"ת נ"ך כרך ב (ע' תתקנד ואילך). ד"ה להבין ענין ל"ג בעומר בתר"ח שמות (רחץ, ב ואילך). ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י בסה"מ תקס"ד (ע' קד). מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב (ע' תרסו ואילך). תרנ"ד (ע' רסא ואילך). תרע"ח (ע' רצא ואילך). עטר"ת (ע' תיג ואילך). ד"ה ואתם הדבקים תרפ"ו (ע' רכב ואילך). ועוד.

פא: תרגום. המו"ל.

בישראל ואשר כל חייו בעולם הזה היו קשורים וחדורים בנצחיות התורה והמצוות, וביחוד, כיוון שבעל ההילולא הקיס דור, ודורי דורות, של תלמידים וממשיכים ההולכים בדרכיו,

ובמיוחד כאשר המטרה העיקרית של עבודתו ופעילותו היתה הפצת התורה (הנגלית והפנימית) והמצוות בחוגים הרחבים ביותר של יהודים בכל מקום, עד שהדבר יקיף את כל יהודי ואת כלל היהודים, בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו, בלי יוצא מן הכלל, ואדרבה: "כולנו כאחד", ובאופן של "עמדו הכן כולכם" ולומר לה: "נעשה

ביום ההילולא מתחדשים כל עניני בעל ההילולא ביתר שאת וביתר עוז. המטרה העיקרית של פעילותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר היתה, הפצת התורה עד שהדבר יקיף את כלל היהודים ללא יוצא מן הכלל. יש לעשות את הענין של "ושכנתי בתוכם" לדבר עיקרי מתוך התמסרות במחשבה דיבור ומעשה, באופן ש"המקדש מעט" שבכל בית יהודי יהווה השתקפות של המקדש הכללי, ששימש מקור לכל העולם בכל שלושת הקוים: תורה — "ועשו ארון", עבודה — "ביתי בית תפילה", גמ"ח — "ונתת על העלחן לתם". — שהבית היהודי יהיה "בית שמגדלין בו תורה ותפילה" וקיום מצות

נשיא .. כל חייו .. וחדורים .. התורה והמצוות: כנודע שחיי הצדיק אינם חיים בשריים כ"א חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה — אגה"ק כיאור לסי' ז"ך (קמו, ב). תלמידים .. ההולכים בדרכיו: ובלשון אדה"ז באגה"ק סי' ז"ך (קמו, א): כראותו ילדיו מעשה ידיו בקרכו יקדישו שמו יתברך אשר יתגדל ויתקדש כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו.

עבודתו .. היתה הפצת התורה: להעיר מאר"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) קז, סע"ג ואילך (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך — סתמ"א): ויש צדיקים העומדים בפרץ .. נקראים שומרי תורה.

בנערינו .. ובבנותינו: ע"פ לשון הכתוב — בא יו"ד, ט. "כולנו כאחד": אשר עי"ז נעשה "כרכנו אבינו" — ברכת "שים שלום" בסוף תפלת העמידה. וראה תניא פרק לב.

"עמדו הכן כולכם": לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו בקשר ליום הסתלקות-ההילולא של אביו (כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) — נדפס בקונטרס ל"ו בתחילתו (סה"מ קונטרסים ח"ב שצז, ב). אגרות-קודש שלו ח"ד ע' רעח"ט. וראה לקו"ש ח"ו ע' 283-4. "נעשה ונשמע": משפטים כד, ז. וראה שבת פח, א.

ונשמע" — את כל המצות ואת כל התורה כולה, לנצח.

לפיכך, מופנית ההצעה והבקשה הכפולה דלהלן לכל אחד ואחת, יהודים בכל מקום שהם, ובהקדמה:

הכנסת אורחים, תמיכה במוסדות תורה, תפילה וחסד. זהו הקשר לר"ה לאילנות: נדרש מיהודי שיפעל באופן של צמיחה מתמדת, להוסיף בעניינים הקשורים עם ג' הקוים.

כל שנה, ומשנה לשנה, ביום הילולא, צריכים להיות, ונהיים, כל ענייני בעל ההילולא, לא רק נמשכים, כי אם, ובעיקר, מתחדשים ביתר שאת וביתר עוז, כפי שצריכים להיות כל ענייני הטוב והקדושה, כפי ההוראה "מעלין בקודש", ובפרט בעניינים כלליים ועיקריים.

ההתחדשות היא גם בעניינים שכבר היו מקודם, אלא שלפני כן לא היה הענין דבר עיקרי, או לא באותה הדגשה כפי שהיא מתבטאת באופן המחודש. וממילא מעוררת ההתחדשות, אצל אנשים בכלל, ואצל יהודים בפרט, כוחות רעננים, המתבטאים גם במעשה בפועל, והרי "המעשה היא העיקר". כך נעשים העניינים המחודשים (גם אם אינם חדשים) "כחדשים", ועד לכדי התחדשות העושה אותם "חדשים" ממש.

כל שנה .. הילולא .. מתחדשים: שהרי נוסף לזה שבכל השנה כולה "תלמידי חכמים אין להם מגוחה כו' בעוה"ב" (ברכות בסופה. וש"נ) — י"ל שביום ההילולא ניתוסף עילוי שבאין ערוך. וכמובן מאמירת קדיש אז: דאיתא בכתבי האריז"ל (שער הכוונות ענין הקדיש. פע"ח שער ו ספ"א בהגה"ה. סידור האריז"ל קודם עלינו. ועוד. הובא בשירי ברכה (להחיד"א) לשו"ע יו"ד סו"ס שעו) שאמירת הקדיש שייך ג"כ לעליית הנשמה ממדריגה למדריגה בג"ע זה עצמו. ועפ"ז י"ל, אשר בסיום אמירת הקדיש די"א חודש מסתיים סדר עליות זה ומתחיל סדר חדש בעליות הנשמה בג"ע זה גופא, ואמירת קדיש ביום היארצייט בכל שנה — ה"ז מפני עליית הנשמה אז לדרגא נעלית שבאין ערוך. ואכ"מ.

"מעלין בקודש": ברכות כח, א. וש"נ. ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג.
 "המעשה הוא העיקר": אבות פ"א מ"ז. תקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב. קלד, א).

"כחדשים" .. "חדשים" ממש: ראה ספרי ופרש"י עה"פ ואתחנן ו, ז. שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב. פרש"י עה"פ תבוא כו, טז. יתרו יט, א. עקב יא, יג.
 התחדשות העושה אותם "חדשים" ממש: להעיר מהשינוי דבנין הורדוס בביהמ"ק השני — שמי שלא ראהו לא ראה בניו נאה מימיו (כ"ב ד, א. וראה ג"כ סוכה נא, ב).

טבע האדם, כפי שברא אותו הקב"ה, הוא שתופעה יום-יומית, או אפילו תופעה שאינה תכופה אלא שהיא באה יחד עם, או בתוך, עניינים אחרים, ולא כדבר עיקרי – הרי אין היא מעוררת תשומת לב מיוחדת, גם אם הענין כשלעצמו יהיה חשוב ככל שיהיה.

שונה הדבר כאשר הדבר מופיע כדבר עיקרי, ובתוספת הדגשה מתאימה, שאז ההתייחסות אליו וההיענות הם באופן אחר לגמרי.

ובנוגע אלינו – ענין שכבר דובר עליו בעבר, אבל לא במלוא ההדגשה הנדרשת כשמדובר בדבר עיקרי בחיי יום יום:

לעשות כל בית יהודי ל"מקדש מעט", כפי שהדבר רמוז בציוויו והבטחתו של הקב"ה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כהדגשת חכמינו ז"ל שלא נאמר "ושכנתי בתוכי" (לשון יחיד: במקדש), אלא "בתוכם" (לשון רבים) – בכל אחד ואחת, ב"לבבך", "נפשך", "מאודך-ממונדך", בכל בית יהודי.¹

במלים פשוטות: באים לבטא במלוא ההדגשה כי יש לעשות את הענין של "ושכנתי בתוכם" – לדבר עיקרי, ולהתמסר לכך בפועל בהשתדלות הגדולה ביותר, במחשבה דיבור ומעשה, לשם הבאת הדבר להגשמה מעשית במדה המלאה ביותר.

ל"מקדש מעט": ראה יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.
 בציוויו והבטחתו: דציוויים שבתורה הם (גם) לשון עתיד והבטחה (תו"א ס"פ תשא; או"ת להה"מ הוספות סי"ב (וש"נ); סה"מ תרכ"ו ע' קיב ואילך; תר"ל ע' קמ ואילך; שם ס"ע קמח ואילך – בנוגע ל"ואהבת"). ובלקו"ת במדבר יג, ג: כי העתיד והציווי שניהם משמשין בלשון אחד.

"ועשו לי מקדש: תרומה כה, ח.
 "ועשו לי מקדש .. בכל בית יהודי: ראה פרש"י עה"פ: ועשו לשמי בית קדושה. ראה ד"ה ועשו לי מקדש תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' קעט).

כהדגשת חכמינו ז"ל: בלקו"ת ר"פ נשא (כ, סע"ב) הביאו בשם "ארז"ל. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים – סט, ב). אלשיך עה"פ תרומה כה, ח קרוב לסופו (ד"ה עוד יתכן – פט, א בדפוס ווארשא תרל"ה). של"ה סט, א. שכה, ב. שכו, ב. וראה גם ד"ה היושבת כגנים תש"ח (ע' 132 ואילך). ד"ה כאתי לגני דההילולא בתחילתו. ועוד.

ביתר בהירות ויתר פירוט: ה"מקדש מעט" – "ושכנתי בתוכם" –
בלבו של כל יהודי ובכל בית יהודי, יהיו השתקפות ובבואה, כביכול, של
המקדש הכללי, שכלל בתוכו, ושימש בזה מקור לכל העולם, את כל שלושת
העמודים שעליהם העולם עומד: תורה, עבודה וגמילות חסדים.

תורה – מודגשת בפרט הראשון של "ועשו לי מקדש" – בהציווי:
"ועשו ארון וגו' ונתת אל הארון את העדות" (התורה) – בקודש הקדשים
של המשכן והמקדש,

ותיכף לאחר שהושלמה התורה (שבכתב) – בא הציווי והקיום של:
"ושמתם אותו (את ספר התורה) מצד ארון ברית ה'" – בקודש הקדשים.
עבודה – "ביתי בית תפלה יקרא" ו"זה שער השמים", כל התפילות
מכוונות ועולות דרך בית המקדש (וקודש הקדשים).

המקדש הכללי, שכלל בתוכו .. כל שלושת העמודים: ראה (ע"ד החסידות) אוה"ת
דרושים לפי זכור (ס"ע א'תשפ ואילך).

שלושת העמודים .. תורה, עבודה וגמילות חסדים: אבות פ"א מ"ב. וראה לקר"ת שלח
מט, ב. ד"ה על שלשה דברים היש"ת (ע' 160 ואילך).

עבודה: תפלה, שבמקום קרבנות תיקנוה (ברכות כו, א"ב. זח"ב כ, ב), ונקראת עבודה
(תענית ב, א. רמב"ם הל' תפלה כתחלתו. סהמ"צ מ"ע ה (וראה שיחת ש"פ בחוקותי ה'תשד"מ).
רבינו יונה באבות שם).

בפרט הראשון של "ועשו לי מקדש": כי "זה הכלל ("ועשו לי מקדש") כולל מינים רבים
שהם המנוחה והשולחן והמזבח וזולתם כולם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש וכו'" –
סהמ"צ להרמב"ם מ"ע כ (וראה שם שרש יב – מהשיעורים בלימוד הרמב"ם דימים אלו) –
אלא שהרמב"ם לא מנה הארון בין "חלקי המקדש". וכמשנ"ת במק"א. וראה לקו"ש חי"א ע'
116 ואילך. חכ"א ע' 252 ואילך.

בפרט הראשון .. "ועשו ארון: ראה רמב"ן עה"פ תרומה כה, כב: עיקר החפץ במשכן
הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון .. על כן הקדים הארון והכפורת בכאן. וראה לקו"ש
ח"ד ע' 1346 ובהערות שם. חי"א שם.

"ועשו ארון גו' .. את העדות": תרומה כה, יו"ד. שם, טז.

(התורה): פרש"י עה"פ.

ותיכף .. ברית ה": וילך לא, כד"כו. ולהעיר אשר מקום הסנהדרין גדולה הי' בלשכת
הגזית ורק שם היתה בתקפה (רמב"ם הל' סנהדרין פי"ד הי"א-יב).

ותיכף: כי באותו היום שיצא (משה) מן העולם כתב (וסיים) הס"ת (ב"ב טו, א. דב"ר
פ"ט, ט. מדרש תהלים צ, א. פסיקתא דר"כ פסקא וזאת הברכה. הובא בהקדמת הרמב"ם
לפיה"מ (ולס' היד)).

"ביתי בית תפלה יקרא": ישע"י נו, ז.

ו"זה שער השמים", כל התפילות .. ועולות: ויצא כח, יז ובפרש"י.

כל התפילות מכוונות .. בית המקדש (וקודש הקדשים): להעיר מברכות ל. א: הי' עומד

והרי "ועשו לי מקדש" בכלל הוא שיהא "בית לה" מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, כפי שמסביר הרמב"ם, והכוונה והתוכן הפנימי של הקרבן הוא — "אדם כי יקריב מנחם קרבן לה'", להתקרב אל ה', עד לידי הקרבת חלבו ודמו, תפלה במסירת הרצון והנפש.

גמילות חסדים — כפי הציווי הפרטי שמיד לאחר "ועשו ארון" ^{אוצר החכמה} (ופרטיו): "ועשית שולחן גוי ונתת על השולחן לחם", שבית המקדש היה המקום שממנו השפיע הקב"ה את כל חסדיו מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, בשביל העולם בכלל ובשביל בני ישראל במיוחד.

★ ★ ★

בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש כו' הי' עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים כו'. רמב"ם הל' תפלה פ"ה ה"ג. טוש"ע (ודאדה"ז) או"ח סצ"ד ס"א-ב. ובירושלמי ברכות פ"ד ה"ה — בסוף הענין — מוסיף ומסיים: הה"ד כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים.

הרמב"ם: ריש הל' בית הבחירה.

והתוכן הפנימי של הקרבן: ראה לקו"ת ויקרא ד"ה אדם כי יקריב. ד"ה באתי לגני דההילולא פ"ב. ועוד.

"אדם כי יקריב: ויקרא א, ב. וידועה תורת אדה"ז עה"פ (בקונט') לימוד החסידות ע'

(20).

קרבן .. להתקרב: ראה ספר הבהיר סי' מו (קט). הובא ברקאנטי עה"פ בראשית ד, ג (טז, א): של"ה ריא, ב. זח"ג ה, רע"א (הובא בשל"ה שם). וראה פע"ח שער התפלה פ"ה. בחיי ורמב"ן עה"פ ויקרא א, ט.

הקרבת חלבו ודמו: ראה לקו"ת פינחס עז, ג ואילך. ד"ה כי חסד חפצתי תרצ"ט (ע'

238 ואילך). ועוד.

"ועשית שולחן גוי .. לחם": תרומה כה, כג. שם, ל.

שולחן .. חסדיו: ראה ב"ב כה, ב: הרוצה .. שיעשיר יצפק, וסימנך שלחן בצפון (היינו עושר, שיעריך שולחנו מחמת עושרו — רבינו גרשום שם). תקו"ז תכ"ד (סט, ב). שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ד ס"ג. וש"נ. וראה תיב"ע לפקודי מ, ד (הובא כחדא"ג מהרש"א לב"ב שם). שבית המקדש .. השפיע הקב"ה .. חסדיו: ראה אדר"נ פ"ד, ד: על העבודה כיצד, כל זמן שעבודת ביהמ"ק קיימת העולם מתברך על יושביו וגשמיין יורדין בזמן כו'.

בשביל העולם בכלל: כמארוז"ל (במדב"ר פ"א, ג. וראה גם ויק"ר פ"א, יא. שהש"ר

פ"ב, ג (ה)) אילו היו אומות העולם יודעים מה הי' המקדש יפה להם קסטריות (גזוזטראות —

פי' וגירסת הערוך, הובא במת"כ לויק"ר ובמדב"ר שם; או מצור למחנה של אנשי מלחמה —

פי' מהרוז"ו לויק"ר שם) היו מקיפים אותו כדי לשומרו כו'.

בין יו"ד וז"ו בשבט, ה'תשמ"ז שצה

בכל האמור קיים ציוויו של ה': "והלכת בדרכיו", כשם שה' גומל חסדים, כך, כביכול, תהיה אתה גומל חסדים וכו'. ה"מקדש מעט" שבכל בית יהודי צריך לגלם בתוכו את כל שלושת העמודים האמורים:

תורה: – "בית שמגדלין בו תורה", בית שבו לומדים תורה בקביעות, ובאופן של "מגדלין", גדלות בכמות ובאיכות, כולל גם שהבית יהיה "בית מלא ספרים", שהספרים לא ישארו על המדף או בארון, אלא שכל הבית יהיה ממולא ב(תוכנם של) הספרים.

תפלה: – "בית שמגדלין בו תפלה", החל מפתחת היום ב"מודה אני לפניך מלך" ועד ל"השכיבנו אבינו לשלום" בקריאת שמע שעל המטה.

התפלה היא בצבור בבית הכנסת, אבל מיד שיתעורר משנתו על **מטתו** – יקום ויאמר: מודה אני וכו', והיום מסתיים בקריאת-שמע שעל המטה, וביניהם כמה תפלות וברכות, ברכות לפני המזון ולאחרי המזון וכו'.

גמילות חסדים: – נוסף לקופת הצדקה שבבית, הרי זה בית שמקיימים בו הכנסת אורחים, גמילות חסדים בנפשו בגופו ובממונו

"והלכת בדרכיו": תבוא כח, ט. רמב"ם הל' דיעות פ"א ה"ה"ו. סהמ"צ מ"ע ח (ועד"ז במנין המצות שכריש ספרו). – מהשיעורים בלימוד הרמב"ם דימים אלו. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ו ס"ג. ובסהמ"צ שם: וכבר נכפל זה הציווי ואמר ללכת בכל דרכיו (עקב יא, כב. ספרי (הובא בפרש"י) שם) .. וכבר נכפל זה הענין בלשון אחר אחרי ה' אלקיכם תלכו" (ראה יג, ה. סוטה יד, א). ולהעיר מפרש"י ראה שם. וע"ע מכילתא עה"פ בשלח טו, ב. שבת קלג, ב. "בית שמגדלין בו תורה" .. תפלה: ראה מגילה כז, רע"א.

בית .. בקביעות: דבית ענינו התיישבות וקביעות – ראה שמואל ב ז, ה"ז (בית לגבי אהל). מפרשים (חדא"ג מהרש"א, עיין יעקב לע"י, ועוד) לפסחים פח, א (בית לגבי הר ושדה). תורה בקביעות: ראה לקו"ש ח"י"ב ע' 229 ובהערה שם ד"ה קבוע. – ולא רק קביעות בזמן, כ"א גם קביעות בנפש – לקו"ד כרך א ז, א.

"בית מלא ספרים": ע"ד מארז"ל – ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א. תנחומא קרח ב. במדב"ר פי"ח, ג.

שכל הבית יהי ממולא: ואף שבבית צ"ל כלים ויש כותלי הבית וכו' – הוא ע"ד ההלכה (שבת צג, סע"ב. רמב"ם הל' שבת ספ"ח) דפטור (אף) על הכלי. וראה לקו"ש ח"י"ג ע' 275 ובהערות 10-11 שם.

מיד שיתעורר משנתו .. יקום ויאמר: מודה אני: רמ"א אר"ח ס"א סוף ס"א (ובבאר היטב שם). שו"ע אדה"ז שם מהדר"ק ס"א ס"א. שם ס"ה. מהדו"ב ס"א ס"ד. שם ס"ו. סידור אדה"ז לפני "מודה אני". ולהעיר מכש"ט (הוצאת קה"ת) סרי"ב (כו, ג"ד) ע"ד גודל ענין דיבור הראשון בקומו משנתו ואיך שהוא משפיע על כל היום.

גמילות חסדים בנפשו בגופו ובממונו: ראה סוכה מט, ב. פרש"י ורכינו יונה לאכות פ"א

ליחידים ולכלל, תמיכת והחזקת מוסדות תורה, בתי כנסיות לתפלה, ומוסדות צדקה וחסד וכו'.

בית כזה – "מקדש מעט" – נמשל, כביכול, ל"מקדש אד' כוננו ידיך" (בפרשת השבוע), הקשור בפסוק הבא מיד לאחריו: "הי ימלוך לעולם ועד",

זהו בית ש"מודה אני לפניך מלך" חודר בכל עניני הבית ומהווה נקודת מוקד יסודית להנהגת הבית ובני הבית של כל היום, "לעולם ועד".

ודאי ישנם כל שלושת הענינים האמורים – תורה, תפלה וצדקה – בבתי היהודיים, אך אין הדבר דומה למצב שבו עושים אותם לעיקר ויסוד של כל עניני הבית.

ומאחר שהקב"ה דורש מן האדם לעשות לפי כוחו – מובן שמה שהקב"ה דורש מכל יהודי, איש או אשה, הרי זה לגמרי במסגרת כוחותיו ואפשרויותיו לבצע. אבל בד בבד דורש הקב"ה שכל אחד ואחת ינצל את כוחותיהם בכל מלוא המדה. בפרט ע"פ המאמר הידוע שלא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה (כלומר, מיותר ובלתי ניתן לניצול), והוא מצפה לפיכך שהכוחות אשר הוא מעניק ינוצלו במלוא המדה.

בכך נכללים גם הכוחות שהקב"ה מעניק ליהודי לקיים את הציווי "להעלות בקודש" – לא להסתפק במצב שבהווה, יהיה טוב ככל שיהיה, כי

מ"ב. ד"ה אשר ברא והמשכו ד"ה כל הנהגה תרפ"ט פ"ד ואילך ופ"ח ואילך (סה"מ קונטרסים ח"א כג, א ואילך).

(בפרשת השבוע): בשלח טו, יז.

בפסוק הבא מיד לאחריו: שם, יח. וראה להלן הערה ד"ה מקדש אד'.

ש"מודה אני... חודר: ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ט.

"לעולם ועד": להעיר מתניא פכ"ה: ויחוד זה (שע"י עבודת האדם) למעלה הוא נצחי לעולם ועד.

שהקב"ה דורש... לפי כוחו: במדב"ר פי"ב, ג.

בכל מלוא המדה: ראה כתובות סז, רע"א.

המאמר הידוע: שבת עז, ב.

שהכוחות אשר הוא מעניק: כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (עקב ח, יח). ובפרט

מילוי התפקיד אשר בשבילו נברא.

אם ללכת "מחיל אל חיל", לעלות ולהתעלות יותר ויותר, מזמן לזמן ומיום ליום, בכל הענינים של טוב וקדושה.

★ ★ ★

וכאן גם הקשר לראש השנה לאילנות, הלקח ממנו:

התורה אומרת "כי האדם עץ השדה", האדם נמשל לאילן. סימן לעץ חי הוא, שהוא צומח כל העת, ותכליתו של כל עץ היא להוציא פירות טובים ופירי פירות, רבים יותר ככל האפשר וטובים יותר ככל האפשר.

נדרש מיהודי שיפעל באופן של צמיחה מתמדת, מוסיף והולך בכל עניני טוב, המתבטאים וקשורים בשלושת העמודים, תורה, תפלה וגמילות חסדים (מצוות),

וכיוון שכל הענינים האלה קשורים עם הקב"ה, אין סוף ברוך הוא, הרי ממילא גם הם אין-סופיים, ותמיד יש מקום להוסיף בהם,

"מחיל אל חיל": לשון הכתוב — תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ה ס"א. וש"נ.

"כי האדם עץ השדה": שופטים כ, יט. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1114 ואילך. ח"ו ע' 9-308. חט"ז ע' 529 ואילך. חכ"ד ע' 115 ואילך.

האדם נמשל לאילן: כתענית (ז, א) איתא שקאי על תלמיד חכם; ועפמשנ"ת במש"נ (ישעי' נד, יג) "ובל בניך לימודי ה'" (ראה ד"ה וכל בניך תרפ"ט, נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א טז, ב ואילך) — הרי כל בניך כפשוטו, כאו"א מישראל בכלל זה. והרי כאו"א מחוייב לנהוג במנהגי ר"ה לאילנות.

לעץ חי .. צומח כל העת: להעיר מירושלמי סוכה פ"ג ה"א.

ותכליתו של כל עץ .. להוציא פירות טובים: כמש"נ (בראשית א, יא) "עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו". אלא שעברה האדמה (וי"א שהוסיפה) ועשתה אילני סרק (ירושלמי כלאים פ"א ה"ז ובפ"מ שם. וראה לקו"ש חט"ז ע' 530 בשוה"ג). וראה להלן הערה ד"ה ארצנו תתן יכולה.

ופירי פירות: כי הם פירות כאלה שנמצא בהם הזרע והגרעין שמהם יצמחו אילנות ופירות כמותם. ראה פרש"י עה"פ בראשית שם.

וגמילות חסדים (מצוות): דכל המצוות נקראות בשם צדקה — ראה תניא פל"ז (מח, ב). תו"א מקץ לח, ג. מב, ג. לקו"ת בשלח ב, א. שה"ש מד, ג. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ס"ע עדרת. וש"נ.

שכל הענינים האלה .. אין-סופיים: ראה תהלים קיט, צו: רחבה מצותך מאד (ובמפרשים). וראה יהל אור להצ"צ עה"פ (ע' תעא). אוה"ת בראשית (כרך ג) תקה, ב ואילך. לקו"א להה"מ סקע"ט (מו, סע"ג ואילך).

וגם להוספה ולעליה העניק הקב"ה את כל הכוחות הנחוצים, כאמור, ויותר מכך: לעשות ולפעול בכל האמור בשמחה ובטוב לבב.

★ ★ ★

ויהי רצון, שכל אחד ואחת יצליחו בכל האמור, שעל ידי כך יחישו עוד יותר את בנין בית המקדש, הרמוז בפסוק "מקדש אד' כוננו ידיך", בביאת משיח צדקנו, כאשר יקויים "ה' ימלוך לעולם ועד",

ויקויימו במלואם היעודים: רצית השם ארצך, ארצנו תתן יכולה, לשכון כבוד בארצנו, משום שיקויים: הראנו ה' חסדך, וישעך תתן לנו (חסדך שלך וישעך שלך), ובאופן של "הראנו", "וראו כל בשר" — לעיני אוצר החכמה בשר ממש.

בכבוד ובברכה

ובברכת הצלחה בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

"מקדש אד' .. כאשר יקויים "ה' ימלוך: ראה פרש"י עה"פ: המקדש אשר כוננו ידיך .. בשתי ידיים, ואימתי יבנה בשתי ידיים — בזמן שה' ימלוך לעולם ועד, לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו.

רצית השם ארצך: תהלים פה, ב. ולהעיר מהשייכות המיוחדת דפסוק זה (שנה זו) שנת השמיטה — ע"פ מדרש תהלים עה"פ: זש"ה (עקב יא, יב) ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, הקב"ה הופך ומהפך ומסתכל ונותן עיניו בה עד שתרצה מעשי' להקב"ה .. עשו את השמיטין .. אותה שעה היא מרצה מעשי' להקב"ה .. לכך רצית ה' ארצך.

ארצנו תתן יכולה: תהלים שם, יג. — ולע"ל אף אילני סרק עתידין לעשות פירות (תו"כ עה"פ בחוקותי כו, ד). ובזה יתתקן מה שעברה האדמה ועשתה אילני סרק (הערה דלעיל ד"ה ותכליתו). וראה לקו"ש חט"ז ע' 531 הערה ד"ה אילני סרק.

לשכון כבוד בארצנו: תהלים שם, יו"ד. וראה מכתב י"א ניסן ה'תשמ"ו בסופו* בהערה (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וכיארורים (קה"ת תשמ"ז) ע' תתצד).

הראנו ה' חסדך: תהלים שם, ת. וראה הערות למכתב הנ"ל שם (ע' תתצג). שיחת כ"ו ניסן (בהיחידות), ושבעה עשר בתמוז ה'תשמ"ו. ועוד.

וראו כל בשר; ישעי' מ, ה.

(*) נדפס לקמו ח"ב מכתב קנא. המו"ל.

פב

אוצר החכמה

"חשבון צדק"

ב"ה, ערב שבת-קודש פ' תבוא
ח"י אלול, ה'תשמ"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ערב שבת-קודש: שהוכפל בו טוב — בראשית א, כה. שם לא. חזקוני עה"פ שם, לא.
וראה רמב"ן שם. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641* הערה ד"ה עש"ק.
ערב שבת-קודש .. ח"י אלול: זמן ההכנה לח"י אלול, ע"ד מארז"ל (ע"ז ג, א) מי
שטרה בערב שבת יאכל בשבת.

ערב שבת-קודש .. ה'תשמ"ז: ראה לקו"ש שם הערה ד"ה עש"ק .. ה'תשמ"מ.
שבת-קודש .. ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים, הבעש"ט בשנת נח"ת
(ראה לקו"ד כרך א לא, א ואילך. ספר השיחות ה'תש"ג ע' 146. שם ע' 188) ורבינו הזקן
בשנת קה"ת (ראה ספר השיחות שם ע' 188) — ספר השיחות שם ע' 141 ואילך. וראה לקו"ש
חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם. שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול שנה זו (תשמ"ז). ולהעיר,
אשר רשב"י (ות"ח בכלל) איקרי שבת (זח"ג קמד, ב. כט, א. וראה ברכות מז, סע"ב. שבת
קיט, א).

פ' תבוא: ראה לקו"ש שם ע' 641 הערה ד"ה פ' תבוא. לקו"ש תבוא שנה זו הערה 1.
פ' תבוא .. ח"י אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו
בש"פ תבוא ח"י אלול (כהקביעות דשנה זו) תרנ"ב ("היום יום" ח"י אלול. כתר שם טוב
(הוצאת קה"ת) הוספות סי' ג). וראה שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול שנה זו.
ביאור תורה הראשונה — ראה גם לקו"ש חכ"ד שיחה לח"י אלול ס"ה ואילך (ע'
183 ואילך). ביאור ב' תורות הראשונות — שיחת ח"י אלול ה'תשי"ז. וראה או"ת להה"מ
(הוצאת קה"ת) ר"פ תבוא (נו, א ואילך). ד"ה והי' כי תבוא באוה"ת תבוא (כרך ה) ע' ב'נט
ואילך. ד"ה זה דח"י אלול ה'תשל"ז.
אלול: הראשי-תיבות בתיבה זו — ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177.
שם ע' 14-313. קונטרס שיחת ש"פ ראה ה'תשמ"ז ס"א-ד (לקו"ש חכ"ט עמ' 272 ואילך).
וש"נ.

פב: תרגום. המו"ל.

* נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

כידוע מהווה כל חודש אלול תקופה של הכנה לקראת ראש־השנה ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, בכלל, לכן הרי

זה זמן של חשבון־נפש רציני, ובמיוחד בשנים־עשר הימים האחרונים של החודש, החל מיום ח"י אלול, שהחשבון בימים אלה בפרט הוא יום לחודש; כל יום הוא יום חשבון לחודש מסויים של השנה החולפת ועוברת — ח"י אלול קשור לחודש תשרי שעבר, י"ט אלול לחשון, וכך הלאה.

במיוחד בשנה הנוכחית שהיא שנת שמיטה, שבת להוי'. נדרש חשבון מעמיק יותר מבשנה רגילה, וביחוד כאשר תחלתה (ה"ראש"י) של השנה, יום ראש־

השנה, שנת שמיטה, ואשר "ראשה" חל בשבת, נדרש חשבון נפש מעמיק יותר שיקיף את כל שלושת העמודים. כדי שיהיה כל עמוד כפי שצריך להיות, נדרשת קביעות: תורה — קביעות עתים לתורה, וקביעות בנפש; עבודה — תפילה בזמנה ובצבור ושתקיף ותמצה את הלב והנפש; גמילות חסדים — צדקה בפשטות, וחסד בגופו ונפשו בין לעשירים בין לעניים, גם עשירים ועניים ברוחניות. כל האופנים צריכים להיות חדורים באהבת ישראל אמיתית הקשורה באהבת התורה

חודש אלול .. הכנה לקראת ראש־השנה: ראה לקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (תצא כא, יג) וככתה גוי' ירח ימים (וראה אוה"ת נ"ך כרך ב ס"ע א"נ ובשוה"ג שם). טור או"ח ר"ס תקפ"א.

חודש אלול .. חשבון־נפש: סה"מ אידיש ע' 75, 78, 129. ובכ"מ. בשנים עשר הימים האחרונים של החודש .. יום לחודש: ספר השיחות ה'תש"ג ע' 177. שם ע' 179.

בשנה הנוכחית .. שמיטה: ראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי שנה זו (תשמ"ז)*, ובהנסמן בהערות שם.

שנת שמיטה, שבת להוי' .. ראש־השנה .. שבת־קודש: להעיר, אשר שנת השמיטה, שבת להוי' ויום השבת שייכים זל"ז, וכמחז"ל שבת לה', כשם שנאמר בשבת בראשית — ת"כ (הובא בפרש"י) עה"פ בהר כה, ב. וראה ראב"ע ורמב"ן ועוד שם. שבת להוי': בהר שם, ד.

תחלתה (ה"ראש"י) של השנה, יום ראש־השנה: ראה לקו"ת תכוא מא, ג. נצכים מז, א"ב. דרושים לר"ה נח, א"ב. עטרת ראש שער ר"ה בתחילתו. אוה"ת דרושים לר"ה (כרך ה' ע' ביעז ואילך. ובכ"מ.

ולהעיר, שגם יום ח"י אלול (יום החשבון דתשרי ור"ה העבר) חל בשנה זו בש"ק.

* נדפס לעיל מכתב פ. המו"ל.

השנה, חלה ביום שבת-קודש,
דבר ש"רומם" וקידש עוד יותר
את כל העניינים, כולל של חיי

ובאהבה לקב"ה. חיזוק מיוחד
לכך ניתן בחודש אלול.

יוס-יום, בשנה החולפת – לדרגה נעלית יותר של קדושה.

נדרש, איפוא, חשבון-צדק אמיתי ביותר, עד כמה היתה ההתנהגות,
בימי וחדשי השנה החולפת, תואמת את דרישת התורה בזמן זה, ומה ניתן
לתקן, להשלים ולשפר בכל האמור – במיוחד בימים האחרונים של השנה,
כדי שיהי אפשר להתחיל את השנה החדשה ברמה המתאימה.

★ ★ ★

כבר דובר בהזדמנויות קודמות – אך הדגשה נוספת בזמן המתאים
מועילה תמיד – שחשבון-הצדק, וההחלטות הנובעות ממנו, צריכים
להקיף את כל שלושת העמודים: תורה, עבודה וגמילות חסדים, אשר על
שלושתם יחד עומד וקיים העולם הגדול, וכן "העולם הקטן" של כל יחיד.
וכדגש שכל אחד משלושת העמודים יהיה כפי שצריך להיות – נדרשת בכל
אחד מהם **קביעות**, קביעות בזמן ובמקום, וכן – ואדרבה: בעיקר –
קביעות בנפש.

תורה: נוסף על קביעות-עתים לתורה כפשוטה (שיעורים סדירים

חשבון-צדק אמיתי ביותר: ראה מכתב ערב ח"י אלול ה'תשמ"א** (לקו"ש חכ"ד ע'
601 ואילך).

הדגשה נוספת בזמן המתאים: להעיר ממחז"ל (מכילתא הובא כפרש"י עה"פ יתרו יט,
כד): שמזרזין את האדם קודם מעשה וחוזרין ומזרזין אותו בשעת מעשה.
שלושת העמודים .. עומד וקיים העולם הגדול: אבות פ"א מ"ב. שם מי"ח. וראה לקו"ת
שלח מט, ב. ד"ה על שלשה דברים ה'ש"ת (ע' 160 ואילך). ולהעיר, אשר ג' העמודים נרמזים
הם (גם) בהר"ת דאלול – ראה בהנסמן לעיל הערה ד"ה אלול.
"העולם הקטן" של כל יחיד: עולם קטן זה האדם – תנחומא פקודי ג. זח"ג לג, ב.
תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). וראה אדר"נ ספ"א. לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך. זח"א קלד, ב.
סה"מ תרכ"ו ע' קכו.
תורה .. קביעות-עתים: ראה גם תניא פל"ד.

** נדפס לעיל מכתב נח. המו"ל.

וקבועים בתורה, ביום ובלילה) צריכה להיות קביעות בנפש, שכל מה שנלמד בתורת ה', תורת חיים (הוראה בחיים), יחדור ויקיף את כל המציאות (וההכרה) של האדם, עד כדי – "גדול לימוד שמביא לידי מעשה", מעשה המצוות, ושהדבר ישתקף בפועל בכל ההתנהגות בחיי יום-יום, גם אחרי הלימוד.

עבודה: נוסף על כך שתהיה תפלה בזמנה ותפלה בצבור, צריכה ה"עבודה שבלב זו תפלה" להקיף ולמצות את הלב והנפש, שה"דע לפני מי אתה עומד" יתבטא בפועל, עד שיהיה "כל מעשיך לשם שמים" גם לאחר התפלה. וידועה תורת הבעש"ט (שיום ח"י אלול הוא יום הולדתו) ש"כל האדם צריך לעבוד השי"ת בכל בחינותיו .. מפני שהשי"ת רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים".

אוצר החכמה

וזה בעצם גם תוכן המילים הראשונות של התפלה וההודאה מיד עם היקיצה מן השינה: "מודה אני לפניך מלך" – שהאדם יזכור תמיד כי הוא עומד לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא.

קביעות בנפש: ראה לקו"ד כרך א ז, א (כשם אדה"ז): עפ"י דרך החסידות צריך להיות הקביעות לא רק בזמן לכר כ"א שיהי' הקביעות בנפש. וראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' לו. המשך תער"ב ח"א פ"ד (ע' ז).

תורת חיים (הוראה בחיים): ראה זח"ג נג, ב: תורה, אמאי אקרי תורה כגין דאורי וגלי במאי דהוה סתים דלא אתידע. חיים, דכל חיים דלעילא בה אתכלילו וממנה נפקין. וראה רד"ק לתהלים יט, ת. גו"א ר"פ בראשית.

"גדול לימוד שמביא לידי מעשה": קידושין מ, ב. וש"נ. רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ג. פ"ג ה"ג. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

ה"עבודה שבלב זו תפלה": תענית ב, א. רמב"ם הל' תפלה בתחלתן. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ה.

שה"דע לפני מי אתה עומד": ראה ברכות כח, ב. "כל מעשיך לשם שמים": אבות פ"ב מי"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וצע"ק שבשו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ז ס"ב השמיטו (אבל מציינ' בפנים לעיין באדר"נ פי"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם "בכל דרכיך דעהו" – שהובא בשו"ע אדה"ז שם).

וידועה .. הבעש"ט: צוואת הריב"ש (הוצאת קה"ת) בתחילתה (ס"ג). (שיום ח"י אלול הוא יום הולדתו): בענין יום הולדת של צדיקים – ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 86 שוה"ג להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בענינו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186. נתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך. המילים הראשונות .. מיד עם היקיצה מן השינה: להעיר מכתר שם טוב סרי"ב (כו, ג"ד) ע"ד גודל ענין דיבור הראשון בקומו משנתו ואיך שהוא משפיע על כל היום. סה"מ –

גמילות חסדים: נוסף על החסד והצדקה בפשטות, כולל הדבר הן חסד בגופו ובנשמתו, הן חסד בממונו, בין לעשירים ובין לעניים, גם עשירים ועניים ברוחניות;

וכל האופנים צריכים להיות חזורים באהבת ישראל אמיתית, על בסיס ה"כלל גדול בתורה": ואהבת לרעך כמוך.

וידועה תורת אדמו"ר הזקן (שיום ח"י אלול הוא יום הולדתו) ש"ואהבת לרעך כמוך" הוא כלי ל"ואהבת את ה' אלקיך", הקשורים באהבת התורה, תורת ה' אלקיך.

לכל האמור — החשבון־צדק, ההחלטה, המעשה בפועל בהשלמת כל זה עד כדי הרמה והגבהה לדרגה של "שבת" — ישנה ההקדמה וההבטחה

מלוקט ח"א ע' מה"מו. ולהעיר מפתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אשר ה"נקודה" (שאחרי תיבת "כחמלה") שב"מודה אני" צריך לפושטה (פאנאנדערשפרייטן) על כל היום כולו — שיחת יום אחש"פ תרצ"ז בסעודה ס"א (נדפסה בספר השיחות תרצ"ז — חורף ה'ש"ת ע' 239). קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ט.

מיד עם היקיצה מן השינה: "מודה אני: סדר היום בתחילתו — הובא בכאר היטב או"ח ס"א סק"ה. שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ק ס"א ס"ה. מהדו"ב ס"א ס"ז. סידור אדה"ז לפני "מודה אני".

גמילות־חסדים .. בגופו ובנשמתו .. בממונו: ראה סוכה מט, כ. פרש"י ורבינו יונה לאבות פ"א מ"ב. וראה ד"ה אשר ברא והמשכו וד"ה כל הנהגה תרפ"ט פ"ד ואילך ופ"ח ואילך (סה"מ קונטרסים ח"א כג, א ואילך).

גמילות־חסדים .. בין לעשירים ובין לעניים: סוכה שם. ועניים ברוחניות: ראה נדרים מא, א: אין עני אלא בדעה. כתובות סח, א: עני — עני בדעת, עשיר — עשיר בדעת. זח"ג רעג, ב.

ה"כלל גדול בתורה": ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ. ויתירה מזו: זו היא כל התורה כולה — שבת לא, א. וראה תניא פל"ב.

תורת אדמו"ר הזקן: הובאה בהוספות לסה"מ תרנ"ט ע' רט. "התמים" חוברת ד ע' מה [קפח, ב]. אגרות־קודש אדמו"ר מהור"צ נ"ע ח"ג ע' תכו. קונטרס תורת החסידות ע' 24. "היום יום" ו' תשרי. ספר השיחות ה'ש"ת ע' 3. וראה ספר הערכים־חב"ד כרך א ערך אהבת ישראל ס"ז. וש"נ.

ש"ואהבת לרעך כמוך" .. ל"ואהבת את ה' אלקיך", הקשורים באהבת התורה: ראה ספר השיחות ה'ש"ת ע' 2 ואילך. לקו"ש ח"ב ע' 499. ספר הערכים שם. ל"ואהבת את ה' אלקיך": ואתחנן ו, ה.

של תורתנו, תורת חיים: "איני מבקש אלא לפי כוחו", הקב"ה דורש מן האדם לפי כוחותיו, וכל אחד ואחת, מקטן ועד גדול, מקבלים מן הקב"ה את מלוא הכוחות כדי למלא את רצון הקב"ה בשלימות ובשמחה.

וחיזוק מיוחד בא לכל זה בחודש אלול, הזמן שבו י"ג מדות הרחמים מתגלות ומאירות את כל אחד ואחת – ואף אם אין האדם חש בכך בגלוי ממש (בגלל גשמיות העולם ובגלל חושך הגלות) הרי הנשמה חשה בכך – באור פני מלך חיים, הארת הפנים של הקב"ה, כפי שאדמו"ר הזקן מסביר בהרחבה את טיבו היחודי של חודש אלול במשל של תקופת הימצאות ה"מלך בשדה", ובלשונו:

"משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו".

ומיום ח"י אלול מוכנסים יותר חיים וחיוניות פנימיים בכל עניני אלול, כידוע.

"איני מבקש אלא לפי כוחו": במדב"ר פי"ב, ג. תנחומא נשא יא. בשלימות: ראה במקומות שהובאו באוה"ת לך ד"ה ומלכי צדק (עו, ב ואילך). לקו"ת ראה ל, ג. וש"נ. ובשמחה: ראה ד"ה שמת תשמח ה'תשמ"א (סה"מ – מלוקט ח"ב ע' עז ואילך) ס"ד. וש"נ. בחודש אלול... י"ג מדות הרחמים מתגלות: לקו"ת ראה ד"ה אני לרודי הא' ס"א (לב, א"ב). ד"ה זה הבי' ס"א (לג, א). שם ד"ה ושמתי כדכד הא' ס"א (כד, ד). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ס"ע תכב ואילך, ובהנסמן שם בהערה ד"ה הנזכר בספרי הקבלה. באור פני מלך חיים: משלי טז, טו. וראה לקו"ת בלק עב, ב. מסעי צג, ב. כפי שאדמו"ר הזקן מסביר בהרחבה: בלקו"ת ד"ה אני לרודי הא' שם. רשאין: ומוסיף ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בסד"ה לך אמר לבי (כסה"מ ה'ש"ת ע' 167. ה'שי"ת ע' 285): רשאים ויכזרים. ובלכתו העירה: בר"ה עשי"ת כו' שמח"ת (ראה לקו"ת שם רד"ה אני לרודי הא' וסד"ה הנ"ל השני).

הרי הם הולכים אחריו: שגם ע"ז ניתנו הכחות באלול. ומיום ח"י אלול ואילך מוכנסים... וחיוניות: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ה (לקו"ד כרך ג' ע' 946 ואילך. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122 ואילך): א' ח"י אלול אין דער טאָג וואָס האָט

ויהי רצון, שכל אחד ואחת יתבוננו יותר ויתעמקו במשמעות הדברים
ובאפשריות הבלתי רגילות שימים אלה מביאים אתם, וינצלו אותן במלוא
המדה,

במיוחד כיוון שהרי מתקיים בכל אחד ואחת: "פנה אלי וחנני תנה
עוזך לעבדך", ובוודאי יוסיף כל האמור עוד יותר בהכתיבה והחתימה
טובה לשנה החדשה, בכל הדרוש לכל אחד, לעצמו ולבני ביתו, בתוך כלל
אחינו בני ישראל – שליט"א.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ולשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

געבראַכט און כרענגט אַ לעבן אין אלול. (ב) ח"י אלול גיט א חיות אין דער עבודה פון אני
לדודי ודודי לי. — נת' בלקו"ש חי"ט שיחה לח"י אלול (ע' 250 ואילך). לקו"ש חכ"ט ע'
161 ואילך.

במלוא המדה: ראה כתובות סז, רע"א.

"פנה אלי .. לעבדך": תהלים פו, טז.

בהכתיבה והחתימה טובה .. ולשנה טובה ומתוקה: ראה בהערות למכתב ח"י אלול

ה'תשמ"ז בסופו*. וש"נ.

בגשמיות וברוחניות: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רצג.

(*) נדפס לעיל מכתב עת. המו"ל.

פג

דברי החכמה

מריבוי לאחדות

ב"ה, מוצאי שבת-קודש פי נצביס-זילך,
 כ"ה אלול,
 שבת סליחות, ה'תשמ"ז
 שנת השביעית, שבת להוי',
 ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
 בכל מקום שהם
 ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

כהמשך למכתב מיום ערב שבת-קודש ח"י אלול, שבו דובר על חשבון-
 צדק של חודש אלול – ועם כניסתנו לשבוע של ראש-השנה – הרי עתה
 הזמן המתאים להתבונן בעניני
 ראש השנה, כפי שהם קשורים
 עם החשבון ועם מסקנותיו,
 ובמיוחד כיוון שהחשבון-
 צדק של חודש אלול, הרי נוסף

**ביום הראשון נברא הכל ובא
 לידי ביטוי כוחו הבלעדי של
 הקב"ה – "מה רבו מעשיך";
 בימים שלאחר מכן העניק
 הקב"ה לנבראים את צורתם**

מוצאי שבת-קודש פי נצביס-זילך, כ"ה אלול, שבת סליחות: ראה הערות למכתב מוצש"ק
 כ"ה אלול ה'תשמ"מ* בתחלתו (לקו"ש חכ"ד ע' 147). וש"נ.
 סליחות: פעולת ימי הסליחות לאחרי העבודה בימי אלול הקודמים – ראה כתר שם
 טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' יג. וש"נ.
 שנה השביעית, שבת להוי': בהר כה, ב"ד.
 לשבוע של ראש-השנה – הרי עתה הזמן המתאים: ראה מכתב עש"ק שבת סליחות
 ה'תשמ"ה** הערה ד"ה בימים האחרונים שלפני ר"ה.

פג: תרגום. המשך למכתב פב. המו"ל.

* נדפס לעיל מכתב עב. המו"ל.

** נדפס לעיל מכתב עה. המו"ל.

"תיקון"). החידוש של יום הששי הוא בבריאת האדם, שנשמחו ונקראת "יחידה", אשר העניק לכל פרט בבריאה את שלימותו והחדיר בו את הנקודה של "מלכות ה'" כנקודה אחת ואחידה, ומבחינה זו הרי זה "תחילת מעשיך". שתי הנקודות של ריבוי ואחדות, נמצאים גם בחיי יום יום: אדם מתעורר ורואה עולם גדול, עם פרטים שונים ומתעסק בעניינים מסוגים שונים — ובסיום היום, הוא לוקח את הפנימיות כנקודה אחת ומוסרו: "בידך אפקיד רוחי". שתי נקודות אלו מודגשות בשנה זו: שנת השמיטה — הפונה אל כל יחיד ובנוגע לשרה הפרטי שלו, ושנת הקהל —

על כך שהוא לשם השלמת העבר, הרי הוא גם, ובמיוחד, לשם העתיד, כדי שעבודת ה' של ראש-השנה, ושל השנה הבאה בכלל, תהיה בשלימות המלאה.

★ ★ ★

בקשר לראש-השנה — החג של "יום הולדת" העולם ("זה היום תחלת מעשיך") — ידועה השאלה: היום הראשון של מעשה בראשית היה הרי יום כ"ה באלול — ומדוע נקבע ראש השנה ליום א' תשרי, יום הששי של מעשה בראשית?

הסבר לכך ניתן בתורה, שהיא "תורה אור"; כיוון שעם

"זה היום תחלת מעשיך": תפלת מוסף דר"ה, מר"ה כז, א. וראה גם ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג כתחילתה. המצויין להלן כהערה ד"ה היום הראשון. השאלה: לקו"ת נצבים מז, ג. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתמ. אוה"ת נצבים ע' א'רמכ. א'רמט. א'רנד. ועוד. ד"ה והענין כו' זה היום תרנ"ד (ע' יג). ועוד. רד"ה זה היום תרפ"ד, תש"ד, תש"ט. ועוד. היום הראשון של מעשה בראשית.. כ"ה באלול: ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בחודש השביעי). יל"ש עה"פ (פינחס כט, א) ובחודש השביעי (רמז תשפכ). תוד"ה לתקופות — ר"ה ח, א. וראה פרקי דר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם. וראה גם ר"ן (הובא כחדא"ג מהרש"א) לר"ה טז, א. הסבר לכך: ראה גם רבינו בחיי עה"פ בראשית א, יג (ד"ה ויש לך לדעת). חדא"ג מהרש"א לר"ה כז, א. לקו"ת שם מז, א. מז, ג. אוה"ת שם ע' א'רמט. א'רנד. ובכ"מ. מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ט (לקו"ש ח"ט ע' 454). מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשמ"ג* (לקו"ש חכ"ד ע' 627). וש"נ. "תורה אור": משלי ו, כג.

(* נדפסו לעיל מכתבים כא. סח. המו"ל.

שמשמעות אחדות, ונקראת ע"י
המלך שהוא מאחד את כלל
ישראל.

בריאת האדם הושלמה לגמרי כל
הבריאה – הרי יום בריאתו של
האדם הוא יום בריאת המציאות
כולה כיחידה אחת בשלימותה,
במיוחד כיוון שהאדם הוא הנברא השלם ביחס לכל הנבראים.

ליתר פירוט בכל האמור:

ביום ראשון לבריאה, הראשון בשבעת ימי בראשית, אז – "בראשית
ברא אלוקים את השמים ואת הארץ", כפי שחז"ל מפרשים פסוק זה שביום
הראשון נברא הכל ("את השמים – לרבות תולדותיהם, ואת הארץ –
לרבות תולדותיה"), דבר המבטא את גדלות הקב"ה, כאמור: "מה רבו
מעשיך, ה'", "מה גדלו מעשיך, ה'".

יתר על כן: דווקא ביום הראשון של מעשה בראשית היה הענין של
"ברא", בריאה יש מאין, לעומת זה בימים שלאחר מכן העניק הקב"ה
לנבראים את צורתם (במובן הרחב של "צורה" – יצירה), ועיצוב מוגמר

שעם בריאת האדם הושלמה לגמרי כל הבריאה: ראה חדא"ג מהרש"א שם (כו, א):
האדם הי' תכלית של כל הבריאה וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם ונקרא ר"ה
תחלת מעשיך שהאדם הוא עיקר המעשים. וכחיי שם: אדם שהוא תשלום הבריאה וגמר הכל.
ובזח"ג מח, סע"א: ותאנא כיון דנברא אדם אתתקן כולא וכל מה דלעילא ותתא וכולא אתכליל
באדם. וראה לקו"ש חכ"ד שם הערה ד"ה דער מענטש [=האדם] כו'.

הנברא השלם: ראה הערה הקודמת. ועוד. ובזח"א לד, ב: דכד בעא קוב"ה למברי אדם
אודעזעו כל עילאין ותתאין (נתבאר בלקוטי לוי"צ לזח"א שם – ע' ת). וראה עבודת הקודש
ח"ג (חלק התכלית) פ"ג"ד. וראה (אודות חכמת אדה"ר) לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סרמ"ד
(נח, ג ואילך). או"ת ד, סע"ב ואילך (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך – סי' יד).

"בראשית .. הארץ": בראשית א, א.

כפי שחז"ל מפרשים: פרש"י עה"פ שם, יד. שם, כד.

("את השמים .. תולדותיה"): לשון רש"י עה"פ שם, יד.

"מה רבו .. מה גדלו: תהלים קד, כד. שם צב, ו.

"ברא", בריאה יש מאין: ראה רמב"ן עה"פ בראשית א, א: ואין אצלנו בלשון הקודש

בהוצאת היש מאין אלא לשון ברא.

הענין .. לנבראים את צורתם .. יצירה. ועיצוב מוגמר (עשיה, מלשון: "תיקון"): ראה

סה"מ תרצ"ט ע' 223 (ובכ"מ): דכל דבר כשבא לידי גמר מלאכתו, הנה זהו תיקונו, והן ג'
מדריגות בריאה יצ"י עשי', דבריאה הוא ראשית התחדשות היש, והוא התומר, ויצירה הוא
הצורה, ותיקון הוא עשי'.

בימים שלאחר מכן .. ועיצוב מוגמר (עשי, מלשון: "תיקון"): ראה פרש"י עה"פ (שם, ו)

(עשיה, מלשון: "תיקוני") לכל נברא ביומו הקבוע, כמוסבר על-ידי מפרשי התורה.

והרי בענין זה של בריאה יש מאין בא לידי ביטוי כוחו הבלעדי של הקב"ה. אשר רק הוא, יתברך, יכול לברוא יש מאין, אבל לאחר כל זה – תכלית השלמות של הבריאה הושגה על-ידי האדם "ויברא אלוקים את האדם גו".

★ ★ ★

הסבר הדבר:

החידוש של היום הששי למעשה בראשית הוא שביום זה הכתיר אדם הראשון את הקב"ה למלך, ודרש והשפיע שכל הבריאה תכיר ותקבל על עצמה את מלכותו של בורא העולם, על ידי קריאתו: "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו", ואז – "ה' מלך גאות לבש".

בכך מתבטא הבדל יסודי בין היום הראשון למעשה בראשית (כ"ה אלול) לבין ראש-השנה (היום הששי למעשה בראשית):

בראשית הבריאה באה לידי ביטוי גדלותו של הקב"ה בענין של ריבוי. הכמות המרובה של הנבראים שנבראו אז, "מה רבו מעשיך" ו"מה גדלו מעשיך", כאמור; ואילו אדם הראשון, בהכתירו את הקב"ה למלך על כל

רועש אלקים את הרקיע: תקנו על עמדו, והיא עשייתו, כמו ועשתה את צפרני (תצא כא, יב). לנבראים: לבד הנבראים השייכים במיוחד ליום ראשון, וכמרוז"ל בזה (חגיגה יב, א). רק הוא, יתברך, יכול לברוא יש מאין: אנה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב). לברוא יש מאין: ככל רגע ממש, תמיד כל הימים, כפי"י הכעש"ט (תניא שער היוה"א בתחלתו. וראה רמב"ם בתחלתו עיי"ש).

"ויברא... האדם: בראשית א, כז. לשון בריאה בלה"ק שייך גם כיש מיש ככריבוי מקומות בתנ"ך.

קריאתו: "בואו... עושנו": זהר ח"א רכא, ב: ח"ג קז, ב. תקו"ז חנ"ו (צ, ב). וראה אוה"ת וארא ס"ע רלו ואילך.

"בואו... עושנו": תהלים צה, ו. "ה' מלך גאות לבש": תהלים צג, א. אמרו אדם ביום שנברא כשהמליך אותו וכל הכריות אתו (פרקי דר"א פי"א). ועד שהוא שירו של כל יום ו' בשבוע (ר"ה לא, א. תמיד בסופה).

פרטי הבריאה, חידש את הנקודה של מלכות ה', ושל אחדות, משמעות המושג "הכתרת המלך" היא – השלטה מוחלטת של המלך, כפי הביטוי הידוע: "הוא הכל", עד שלא נראים הבדלים שבהם שונה איש מרעהו, משום שקיים רק דבר אחד: המלך,

ומשום כך אומרים על ראשיהשנה, יום בריאת האדם: "זה היום תחלת מעשיך", שכן בכך מתבטאת שלימות הבריאה, שבכל ריבוי פרטי הבריאה תוחדר הנקודה של מלכות ה' כנקודה אחת ואחידה, קבלת ה' כמלך,

דבר זה קשור עם יחודו של האדם, כפי שהכתוב אומר: "הן האדם היה כאחד ממנו" – "אדם" על שם "אדמה לעליון", עד שנשמתו (בשלימותה) נקראת בשם "יחידה", משום שהיא מאוחדת עם "יחידו של עולם" (וכן – "יחידה לייחדך"), ולפיכך מתגלית האחדות דווקא על-ידי האדם, המכתיר את הקב"ה כמלך ישראל ("תמליכוני עליכם") וכמלך העולם ("מלוך על העולם כולו").

הביטוי הידוע: "הוא הכל": פרש"י עה"פ חוקת כא, כא. וראה תנחומא חוקת כג. במדב"ר פי"ט, כח.
 ראשיהשנה .. הנקודה של מלכות .. העולם כולו": ראה כהאריוז"ל (דלר"ה) בארוכה דבר"ה הוא בנין המל'. ובסידור עם דא"ח שזהו מנקודתה הראשונה (ע"ד יש מאין) ועד לסוף כל דרגין וכל הפרטים.
 "הן האדם היה כאחד ממנו": בראשית ג, כב. וראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ.
 "אדם" על שם "אדמה לעליון": עש"מ (לרמ"ע מפאנו) מאמר אם כל חי ח"ב סל"ג (קצג, ב). של"ה ג, א. כ, ב. שא, ב. ובכ"מ. עבודת הקודש ח"א (חלק הייחוד) פי"ז ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קכב. וש"נ.
 "יחידה": ראה כ"ר פי"ד, ט: דב"ר פ"ב, לז: חמשה שמות נקראו לה, נפש רוח נשמה חי' יחידה. וראה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ה ובהערה 37 שם. תוד"ה עד אחת – מנחות יח, א. וראה ע"ח שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א (הובא בלקו"ת ראה כז, א. ובכ"מ): יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחינת אלקות כו' וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ אחד נכרא כו' הנק' יחידה.
 יחידה .. שהיא מאוחדת עם "יחידו של עולם": ראה לקו"ת פ' ראה כה, א.
 "יחידה לייחדך": פיוט הושענות ("אום אני חומה"). – יחידה עושה ומגלה היחיד דלמעלה.
 כמלך ישראל: ישעי' מד, ו, מפסוקי מלכיות בתפלת מוסף דר"ה.
 ("תמליכוני עליכם"): ר"ה טז, א. לד, ב.

שתי הנקודות הנזכרות, נקודת הריבוי של תחילת הבריאה ונקודת האחדות של גמר הבריאה (יום בריאת האדם), נמצאות גם ב"עולם קטן – זה האדם", ויתר על כן – הדבר מצוי גם בחיי יום יום:

כאשר אדם מתעורר משנתו רואה הוא עולם גדול, עם פרטים רבים. לאחר מכן, במשך כל היום, הוא עוסק בעניינים מסוגים שונים, שבכולם הוא עובד את ה', "כל מעשיך לשם שמים", ו"בכל דרכיך דעהו", איש איש לפי סדר חייו.

בשעה שהוא מגיע לסיום היום, לפני שהוא נרדם, הוא עושה סיכום ו"סך הכל" של כל היום ככל שהדבר קשור אליו, והוא לוקח את הפנימיות והחיוניות של הכל ("רוחני") ומוסרן לה' בפקדון, כנקודה אחת. דבר זה בא לידי ביטוי בנקודה אחת ויחידה: "בידך אפקיד רוחי", כאשר הוא עושה את כל יומו על כל אשר עשה במהלכו, לפקדון ומפקידו בידי הקב"ה.

שתי הנקודות האמורות מודגשות יותר בשנה זו, שנת השמיטה, ובמיוחד בסיומה, המוליך ומכין לקראת השנה הבאה, שנת הקהל, כאשר "מקץ שבע שנים גוי הקהל את העם גוי".

היעד של שתי המצוות, הן של שמיטה והן של הקהל, הוא לגלות ולהביע את מלכות הקב"ה:

(מלך על העולם כולו): תפלת העמידה דר"ה (ברכת "אלקינו כו' מלך כו").
 ב"עולם קטן – זה האדם": תנחומא פקודי ג. זה"ג לג, ב. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א).
 וראה אדר"ג ספ"א. לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך. זח"א קלד, ב. סה"מ תרכ"ו ע' קכו.
 "כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו": אבות פ"ב מי"ב. משלי ג, ו. וראה בהנסמן במכתב הקודם* הערה ד"ה כל מעשיך לשם שמים.
 "בידך אפקיד רוחי": סיום קריאת שמע שעהמ"ט, מתהלים לא, ו.
 שנת הקהל: ראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי שנה זו (תשמ"ז)***, וכהנסמן בהערות שם.

"מקץ שבע שנים גוי וילך לא, יו"ד ואילך. וראה פרש"י עה"פ שם, יו"ד. לקו"ש חכ"ד שיחה א' לפ' וילך (ע' 197 ואילך).

---

* נדפס לעיל מכתב פב. המו"ל.

** נדפס לעיל מכתב פ. המו"ל.

פרטי המצוות של שמיטה – הן האיסור לעסוק בעבודת האדמה ("שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור") והן העובדה שהפירות הגדלים בשנת השמיטה הן הפקר לכל – מוכיחים כי "הכל ברשות אדון הכל", שהקב"ה הוא האדון של השדה וכו' שלו (של האדם) והאדון של כל אשר בעולם. כך גם מצות הקהל באה – "למען (להביא) ישמעו .. ויראו את ה' אלקיכם".

ברם, קיים שוני עיקרי ביניהן:

הציווי של מצוות שמיטה מופנה לכל יחיד בנפרד: "שש שנים תזרע שדך גוי ובשנה השביעית שבת שבתון .. שדך לא תזרע גוי". כל יחיד חייב להיות חדור הכרה שהשדה הפרטי שלו, ורכושו בכללותו, הם "ברשות אדון הכל".

כיון שההכרה היא של כל יחיד לעצמו, והרי "אין דיעותיהן שוות", ובמיוחד כשהדבר אמור ביחס לשדה וכו' הפרטי של האדם, יש בה פרטים רבים והבדלים. אין ההכרה זהה ואחידה בכל.

לעומתה מצות הקהל היא להיפך: תוכנה של "הקהל" הוא – אחדות: מקהילים את כל העם, האנשים והנשים והטף, בקהל אחד. גם

פרטי המצוות של שמיטה: בהבא להלן ראה גם שיחה הנ"ל ס"ח ואילך (לקו"ש שם ע' 202 ואילך), ובהנסמן שם.

שמיטה .. האיסור .. בעבודת האדמה: ראה ל"ת (טעמי המצוות) להאריז"ל פ' בהר. שער המצוות שם. סהמ"צ להצ"צ מצות קדושת שנת השביעית (דרמ"צ לה, א ואילך). ("שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור"): בהר כה, ד.

הפקר לכל: אפקעתא דמלכא (לשון הגמרא ב"מ לט, רע"א (ובפרש"י שם: מצות המלך). קו, א (ובפרש"י שם: המלך ביטלו מלזרעה כו'). קט, א (לגבי יובל)). וראה לקו"ש חי"ז שיחה ב' לפ' בהר (ע' 286 ואילך).

"הכל ברשות אדון הכל": חינוך מצוה שכת. וראה חינוך מצוה פד.

מצות הקהל: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רלט ואילך.

"למען .. ישמעו .. אלקיכם": וילך לא, יב.

"שש שנים תזרע .. לא תזרע": בהר שם, גיד.

"אין דיעותיהן שוות": ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין לח, א. אדר"ג פ"ד, ו. מסכת

דרך ארץ רבה פ"ט. תנחומא פינחס י.

האנשים והנשים והטף: וילך שם, יב. וראה לקוטי לוי"צ שם (ע' רמה).

והטף: ראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי הנ"ל הערה ד"ה והטף. וש"נ.

בקהל אחד: ראה לקו"ש חי"ט ע' 300, ובהנסמן שם בהע' 29. מכתב ימי הסליחות

פרשיות התורה נקראות לפני כל ישראל במגמה להשפיע על כל השומעים את אותה הנקודה: "ליראה את ה'", וכפי שהרמב"ם מסביר שאפילו אלה שאינם מבינים את הקריאה של "הקהל" – "חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה כו' כיום שניתנה בו מסיני כו' בכוונה גדולה יתירה כו' ויראה עצמו כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה". כלומר, העיקר אינו ההבנה בשכל של הפרטים וכו', כי אם **כוונת הלב ואימה ויראה ע"י שמיעת הקריאה**, "כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה", כאשר כל ישראל, למן ה"חכמים גדולים" ועד ל"אינן מכירין", הם **כאיש אחד בלב אחד**, כפי שה"י במתן תורה.

לפי זה גם יובן מדוע קריאת התורה במעמד "הקהל" היתה דוקא על-ידי המלך. לכאורה, לימוד תורה הוא דבר השייך לסנהדרין, אבל מאחר שמטרת קריאת התורה ב"הקהל" היא "ליראה את ה'", דבר המאחד את כל בני ישראל, נעשה הדבר דוקא על-ידי המלך ש"אימתו עליך", הוא זה

ה'תשמ"ז* (לקו"ש שם ע' 615 ואילך).

פרשיות התורה נקראות לפני כל ישראל: כמ"ש (וילך שם, יא) "תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל", "מתחלת אלה הדברים" (פרש"י עה"פ, מסוטה מא, א). וכפי שהרמב"ם מסביר: ה"ל' חגיגה פ"ג ה"ו. וראה לקו"ש נצו"י שנה זו (תשמ"ז) הערות 22-23.

כלומר: ראה לקו"ש הנ"ל ס"ד.

ה"חכמים גדולים": לשון הרמב"ם שם.

ל"אינן מכירין": לשון הרמב"ם שם סוף ה"ה (ראה לקו"ש הנ"ל הערה 22).

כאיש אחד בלב אחד .. במתן תורה: פרש"י עה"פ יתרו יט, ב. וראה מכילתא שם.

לפי זה גם יובן: בהכא להלן ראה גם לקו"ש חי"ט ע' 300 ואילך.

קריאת התורה במעמד "הקהל" .. דוקא על-ידי המלך: משנה סוטה מא, א (וראה רש"י

שם ד"ה שנאמר). פרש"י עה"פ וילך לא, יא. ובפרטיות – ברמב"ם שם ה"ג. וראה לקו"ש

נצו"י הנ"ל הערה 20, 34. וש"נ. וגם להדיעות דמלך לאו דוקא (ראה בהנסמן בלקו"ש הנ"ל

הערה 20) צ"ל ע"י גדול דוגמת מלך שבמשנה ולא סנהדרין וכיו"ב.

לימוד תורה .. דבר השייך לסנהדרין: ראה רמב"ם ריש ה"ל ממרים. תדכא"ר פי"א.

ועוד.

נעשה הדבר דוקא על-ידי המלך: ראה גם מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ו** (לקו"ש ח"ט

ע' 445-6).

ש"אימתו עליך": קידושין לב, ב. וראה אור תורה להה"מ קטו, סע"ד (בהוצאת קה"ת

* נדפס לעיל מכתב נג. המו"ל.

** נדפס לעיל מכתב יח. המו"ל.

שמעורר את הרגש של "אימה ויראה" המבטל את ה"אני" ואת המציאות הנפרדת של השומעים, והמלך הרי הוא "לב כל קהל ישראל".

122562

★ ★ ★

ויהי רצון שכל האפשרויות והכוחות הבלתי רגילים שהזמן והימים האלה מביאים אתם ינוצלו במדה המלאה ביותר,

ובמיוחד כיון שמתקיים בכל אחד ואחת: "פנה אלי וחנני, תנה עוזך לעבדך".

וכל זה יוסיף ודאי בכתיבה וחתימה טובה לשנה החדשה ככל הדרוש ויותר, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה – חלק בדרך הטבע אבל באופן של גדלות – "כי גדול אתה" (משום שהרי הקב"ה גדול), וכן ו"עושה" – את החלק שלמעלה מן הטבע, בדרך נס – "נפלאות אתה", הדרוש לעצמו ובשביל בני ביתו, בתוך כלל אחינו בני ישראל – שליטי"א.

ויהי רצון, שכל אחד ואחת יעשו את ההכנות המתאימות לשנה החדשה, כולל גם – ההכנות לשנת הקהל,

– שכן למרות שמצות "הקהל" כפשוטה קשורה בזמן שבית המקדש קיים, הרי ידוע שהענינים שתלויים בבית המקדש, בקרבנות ודומיהם, הרי

תש"מ ואילך – סי' תקג).

המבטל את ה"אני": ראה חגיגה ה, ב: יחוי קמי מלכא. וראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך בתחילתה (דרמ"צ קח, א) שהמלך ממשיך ביטול כבני". והמלך הרי הוא: והביטול שלו למלך מלכי המלכים הוא בתכלית השלימות, כיון שכרע שוב אינו זוקף (כרכות לד, ב. נחכאר באוה"ת פ' זכור ע' א'תשפג ואילך). "לב כל קהל ישראל": רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו. וראה שו"ת הרשב"א ח"א סקמ"ח. ולהעיר מאגה"ק ר"ס כט. וראה לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך. "פנה אלי .. לעבדך": תהלים פו, טז.

מידו המלאה .. והרחבה: נוסח ברכת המזון.

"כי גדול אתה" .. ו"עושה" .. "נפלאות אתה": תהלים שם, י.

הרי ידוע: ראה לקו"ת סוכות עח, ג. מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"א* (לקו"ש ח"ט

ע' 613). וש"נ.

(* נדפס לעיל מכתב נב. המו"ל.

במובנם הרוחני הם אקטואליים בכל עת –

עלידי כך שכל אחד ואחת יקהיל אנשים ונשים וטף שהוא יכול להגיע אליהם, שיש להם קשר אליו, לעורר אותם "ליראה את ה'", עד שהדבר ישפיע עליהם "כל הימים" באופן "כאילו עתה נצטוה בה מפי הגבורה", ודבר זה יחיש עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, שאז יקיימו את מצות הקהל (ברוחניות ובעיקר) כפשוטו ממש, ויקויים היעוד "קהל גדול ישובו הנה" אל בית המקדש השלישי, "מקדש אדני כוננו ידיך", וישמעו את קריאת הפרשיות בתורה מפי המלך המשיח, בגאולה האמיתית והשלימה, ובמהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור
ולשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה
בגשמיות וברוחניות וברוחניות ובגשמיות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

פד

"אנשים נשים וטף" — זה"מלך"

בי"ה, וא"ו תשרי, יום שלישי שהוכפל בו כי טוב,

"כל הימים": וילך שם, יב.

"קהל גדול ישובו הנה": ירמי' לא, ז.

"מקדש אדני כוננו ידיך": בשלח טו, יז. וראה פרש"י עה"פ. זח"ג רכא, א. ועוד.

בגשמיות .. ובגשמיות: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רצג.

פד

וא"ו תשרי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרכנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, נסתלקה

שבת תשוכה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה.

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו). ובאוה"ת (בראשית

לג, א ואילך. משפטים ע' א'קנו. ועוד) ובמכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"כ) ג"ע (נדפס בסה"מ

פד: תרגום. המשך למכתבים פב. פג. המו"ל.

פ' וזאת הברכה, שנת ה'תשמ"ח,
שנת הקהל,
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בראשית השנה החדשה, המיוחדת בכך שהיא "שנת הקהל",

**הדרך ליישום מצות הקהל בחיי
היום יום, הן ביחס ל"עם" ככלל,
והן לגבי היחיד, היא בראש
ובראשונה ע"י כינוס יהודים,
אנשים נשים וטף על תכונותיהם
השונות, ב"מקום" קדוש, באוירה
של קדושה, להביאם למטרה של**

ובהתאם למצוה הכללית
בזמן בית המקדש, כאשר
הקהילו את כל היהודים, "העם
האנשים והנשים והטף", בבית
המקדש, והמלך ה' קורא
באזניהם פרשיות מן התורה, כדי
לזרזם במצוות ולחזק ידיהם

ה'תש"ט ע' 19 (השני) ואילך. אגרות-קודש שלו ע' קלה ואילך) מקשר זה עם טוב לשמים
וטוב לבריות (קידושין מ, א).

פ' וזאת הברכה: להעיר, אשר בקביעות שנה זו היא במשך ג' שבועות, רובו של חודש
תשרי. ולהעיר מתורת אדה"ז: מען כעדארף לעבן מיט דער צייט .. מיט פרשת השבוע כו'
("היום יום" כ' חשוון. ספר השיחות ה'תש"ב ע' 29 ואילך).

שנת הקהל: כן י"ל, דכל השנה כולה נקראת ע"ש קיום מצות הקהל כחג הסוכות, ע"ד
הלשון "שנת היובל" (בהר כה, יג. ובכ"מ), שב"ל השנה נק' "על שם תקיעת שופר" (רש"י בהר
שם, י) דיוהכ"פ (בהר שם, ט) — ואף שבשנת היובל יש דיני יובל כל השנה וכלי שינוי —
אף ששם השנה ("שנת היובל") אינו ע"ש דינים אלה אלא ע"ש התקיעה ("יובל"), שהיא
פעולה חד-פעמית. ואולי י"ל שגם בהקהל כל תכליתו אינו פעולת ההקהל עצמה, אלא
התוצאה בימים שלאח"ז, "ליראה גו' כל הימים גו'" (וילך לא, יג). — ואולי עפ"ז יומתק
לשון הכתוב בנוגע לקביעת זמן הקהל "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה" (וילך שם, י).
וכפרש"י שם "כשנה ראשונה .. שנה שמינית .. קורא אותה שנת השמטה כו'" — להדגיש
שזהו"ע השייך להשנה. ולהעיר ש(כל) שנה זו נקראת כחז"ל (מגילה יז, ב. סנהדרין צו, א.
ועוד) "מוצאי שביעית".

הקהילו את כל היהודים וכו': בפרטיות ראה רמב"ם הל' חגיגה פ"ג.

"העם האנשים והנשים והטף": וילך לא, יב.

קורא באזניהם פרשיות מן התורה .. ביהדות וכו': רמב"ם שם ה"א (וראה לקו"ש חה"ס

תשמ"ח).

"למען ילמדו .. ויראו .. דברי התורה הזאת". במיוחד מוטלת החובה על כל מי שהוא "מלך" בסביבה, בקהילה, במשפחתו וכדומה, להשמיע את דברי התורה בתוקף ובאופן שהדבר יגרום לרושם עמוק על השומעים. גם אצל האדם עצמו קיימים תכונות של עוצמה, בחינת "אנשים", תכונות של הנהגת הבית — "נשים", ותכונות התלמיד ומקבל השפעה "טף" — את כל הכוחות יש "להקהיל" ולאחד בשלימות ב"בית המקדש" הפנימי שבו שכולם ישולבו בעבודת ה' ויחדרו ב"ליראה את השם".

יותר ב"ליראה את השם", ביהדות, תורה ומצוות, ובהמשך למכתב הקודם שבו הוזכר בקצרה שלמרות שמצות "הקהל" במובנה הפשוט קשורה בזמן שבית המקדש קיים, הרי היא עם זאת נוגעת בפועל, במובנה הרוחני, בכל מקום ובכל זמן, נתעכב כאן על נקודת הדבר ופרטים מסויימים בה, כיצד להביא את הדבר לידי מעשה בפועל, הן ביחס ל"העם" בכלל, יהדות של קהל וציבור ופעולותיהם, והן בחייו של כל יהודי כיחיד.

בראש ובראשונה יש לנצל את ההתעוררות של ימי חודש תשרי,

ב"ליראה את השם": וילך שם, יג. "הקהל" .. נוגעת .. ובכל זמן: להעיר מאברכנאל עה"ת וילך: מכאן נשאר המנהג בימינו שכיום השמיני חג העצרת האחרון נקראים יום שמחת תורה שבו כיום אנו משלימים את התורה עומד הגדול שבקהל ומסיים אותה והוא בעצמו קורא מבלי תורגמן פרשת וזאת הכרכה לדמיון מעשה המלך בזמן האלקי ההוא. נוגעת בפועל, במובנה הרוחני: ראה לקו"ש שם (סעיף ו), שכמצות הקהל ה"ז יותר משאר מצוות (וראה שם הערה 38, שתוכנה הרוחני אולי אפ"ל שהיא ביתר שאת מכזמן שביהמ"ק קיים), ע"ש. מעשה בפועל: כי המעשה הוא העיקר — אבות פ"א מי"ז. תקו"ז תנ"ב (פו, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב. קלד, א). בראש ובראשונה וכו': ראה גם מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ז* (לקו"ש ח"ט ע' 446).

* נדפס לעיל מכתב יח. המו"ל.

ובמיוחד: של ראש השנה, שבת תשובה וכו', כדי לכנס ולהקהיל יהודים – אנשים, נשים וטף, עד ל"קטני קטנים", לכנס אותם ב"מקום" קדוש, כלומר באוירה קדושה, ולנצל את הדבר לשם המטרה והיסוד של מצות "הקהל": "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

במיוחד זו חובתו של כל מי שהוא "מלך", מנהיג בסביבה, רב בקהילתו, מחנך בכיתתו, אב במשפחתו, "לקרוא באזניהם", להשמיע את דברי התורה ומצוותי בחוג שלו, בכל מקום שהוא יכול להגיע אליו, בתוקף וברצינות, ועד שהדבר ייצור רושם עמוק והשפעה ממושכת על השומעים,

שירגישו וישפיעו במשך חודש תשרי, ובמשך כל השנה, ובמשך כל שבע השנים, מ"הקהל" זה ועד ל"הקהל" הבא, השפעה שתתבטא בחיי היום-יום, בהתנהגות המבוססת על "ליראה את השם": לימוד התורה וקיום המצוות, וביחד עם כך – בשמחה ובטוב לבב, כפי שהדבר מודגש בעובדה שמצות "הקהל" היא ב"זמן שמחתנו", בחג הסוכות.

כבר דובר פעמים רבות במשך השנה שחלפה, על הציווי "ועשו לי

ל"קטני קטנים": ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ וילך שם, יג. גו"א (לפרש"י עה"ת) עה"פ שם, יב. חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תריב "נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל אז בנולד שכלו רוב חדשיו". וראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי ה'תשמ"ז* הערה ד"ה והטף. וש"נ.

"למען ישמעו .. התורה הזאת": וילך לא, יב.
 כל מי שהוא "מלך", מנהיג .. רב וכו': ראה לקו"ש נצו"י תשמ"ז הערות 20, 34. וש"נ.
 "ליראה את השם" .. וביחד עם כך – בשמחה: להעיר מספרי עה"פ ואתחנן ו, ה: ואין אהבה במקום יראה כו' אלא כו'.
 לימוד התורה וקיום המצוות .. בשמחה ובטוב לבב: ראה רמב"ם סוף הל' לולב. ד"ה שמח תשמח ה'תשמ"א (סה"מ – מלוקט ח"ב עמ' עז ואילך) ס"ד. וש"נ.
 ב"זמן שמחתנו", בחג הסוכות: ראה יל"ש אמור רמז תרנד בתחלתו: אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג. וראה לקו"ש ח"ד ע' 418 ואילך.
 דובר .. במשך השנה שחלפה: מכתב שבין יו"ד וט"ו בשבט ה'תשמ"ז**. קונטרס

(* נדפס לעיל מכתב פ. המו"ל.

(** נדפס לעיל מכתב פא. המו"ל.

מקדש ושכנתי בתוכם", כפי שחז"ל מפרשים: "בתוך כל אחד ואחת מישראל", אשר מתאים לזה כדאי אשר כל אחד ואחת, כולל ילדים קטנים, יעשה את ביתו, חדרו, כליו וכו', "למקדש מעט", והתורה מבטיחה: "הבא לטהר – מסייעין אותו", עד להבטחת הקב"ה: "ושכנתי בתוכם".

כך הדבר בתקפו, ואדרבה ביתר שאת ויתר עז, בענין ומעשה כללי כזה, ביחס ל"הקהל" המוזכר: מוטלת חובה על כל אחד ואחת לבצע את תוכן מצוות "הקהל בבית המקדש" בסביבתו ובו עצמו.

במצות "הקהל" מדגישה התורה כי ההקלה של "העם", מורכבת מאנשים, נשים וטף: לכל אחד מן הסוגים האמורים ישנה – נוסף על קוי האופי הכלליים של "העם" – גם תכונה מיוחדת. אנשים – ניחנים במעלה של עוצמה וכוח הנהגה, להיות מורי דרך בהתנהגות הכללית, הנהגה מחוץ לביתו וכו'; נשים – הן בבחינת "עקרת הבית", הן מנהלות את הנהגת הבית, התחלת חינוך הטף, הבנים והבנות, וכו', ואילו טף – הם המתחנכים, המקבלים, הם מודרכים על ידי הוריהם ומתנכיהם.

דומה לכך גם ב"עולם קטן – זה האדם": אצל כל אדם ישנן (צריכות

משיחת ש"פ תרומה, ו' אדר ה'תשמ"ז. ועוד.

"ועשו לי מקדש: תרומה כה, ח.

כפי שחז"ל מפרשים: ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים

— סט, ב). ועוד. — נסמן במכתב הנ"ל.

ואחת: ראה שיחת ש"פ תרומה הנ"ל הערה 62.

כולל ילדים קטנים: ולהעיר אשר בנדבת המשכן השתתפו גם קטנים — אדר"ג פי"א.

אוה"ח ר"פ תרומה ור"פ ויקהל. וראה צפע"נ עה"ת ר"פ ויקהל.

"למקדש מעט": ראה יחזקאל י"א, טז. מגילה כט, א.

"הבא לטהר — מסייעין אותו": ראה שבת קד, א. וראה לקו"ת דרושים לשמע"צ ד"ה

ה' לי בעוזרי פ"ה (פט, ד ואילך) דגם לטהר אחרים במשמע.

אנשים .. מורי דרך .. נשים .. הנהגת הבית .. טף .. המתחנכים: אולי י"ל באו"א קצת:

אנשים — מוחין (חב"ד), נשים — מדות (חג"ת נה"ם), טף — מעשה בפועל (דיש לקטנים).

נשים .. "עקרת הבית": ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנר, א. אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתעא.

שם ע' תתנח.

נשים .. חינוך הטף, הבנים והבנות: ראה של"ה מד, א — נעתק בקונטרס חנוך לגער

ס"ע 34 ואילך.

ב"עולם קטן — זה האדם": תנחומא פקודי ג. זח"ג לג, ב. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א).

וראה אדר"ג ספ"א. לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך. זח"א קלד, ב. סה"מ תרכ"ו ע' קכו.

להיות) כל התכונות האמורות: התוקף והעוצמה של "אנשים", הזמן והכוחות שלו המסוגלים וצריכים להנהיג ולהשפיע ולהאיר מסביבו, בהנהגת העולם, וכן – של "נשים" – בהנהגת הבית, ויחד עם זה הוא צריך להיות גם תלמיד ומחונך, כלשון חז"ל: "איזהו חכם – הלומד מכל אדם",

וגם בכך מלמדת מצות "הקהל" את כל יחיד, ב"עולם קטן" שלו, שהוא נדרש "להקהיל" ולאסוף את כל תכונותיו השונות, של "אנשים, נשים וטף", ולהכניס אותם ב"בית המקדש" הפנימי שלו, בהתמסרות מוחלטת לדבר המלך, זה הקב"ה, עד שיהיו כולם חדורים כליל ב"ליראה את השם".

ויהי רצון שכל אחד ואחת, כולל ילדים קטנים, ינצלו את האפשרויות והכוחות הבלתי רגילים, ששנה זו "שנת הקהל", מביאה אתה, בכל העניינים האמורים, באופן שיבואו לידי מעשה בפועל.

ועל ידי פעולות ה"הקהל" והכינוסים יתחזק עוד יותר אצל כל אחד ואחת: "יחד לבבי ליראה שמך",

וההוספה בפעולות הכלליות האמורות תקרב עוד יותר ותחיש את הזמן שבו יקיימו את מצות "הקהל", בכל פרטיה, בבית המקדש ממש,

---

כלשון חז"ל: אבות פ"ד מ"א. וראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' צ. וש"ג. או"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) קטו, א (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך – סתצ"ג).
 "להקהיל" .. כל תכונותיו: ראה מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ז* (לקו"ש ח"ט ע' 447 ואילך) בנוגע ל"אסיפת" כל מחדו"מ של האדם.
 לדבר המלך, זה הקב"ה: להעיר שמצות הקהל היא לשמוע קריאת המלך, "זיראה עצמו כאילו .. מפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא"ל" (רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ו).

"יחד לבבי ליראה שמך": תהלים פו, יא.
 וההוספה .. תקרב עוד יותר .. הזמן: כמחז"ל (סנהדרין צח, א. ירושלמי תענית פ"א ה"א. זח"א קטז, ב ואילך): זכו אחישנה. וראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ' צד, צו (פו, א"ב).

---

* נדפס לעיל מכתב יט. המו"ל.

וישמעו את קריאת הפרשיות בתורה מפי המלך המשיח, במהרה בימינו
ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור,
ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

נ.ב. היי רצוי שנוסף על כינוסי "הקהל" בימי הסוכות, יזדרזו ויקדימו
את הכינוסים גם במשך עשרת ימי התשובה, ובדי ימים שבין יום הכפורים
וחג הסוכות, וכל המרבה הרי זה משובח.

ובדי ימים שבין יום הכפורים וחג הסוכות: להעיר משיחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע
("מבוא" לפוקח עורים ע' 8): די תשובה פון די די ימים שבין יום כפור לסוכות... איז אין די
די אותיות פון שם הוי' וואָס אין אדם. וראה גם סה"מ ה'תשי"א ע' 42.
ימים שבין יום הכפורים וחג הסוכות: ראה ויק"ר פ"ל, ז. והן ימי שמחה שבהן היו
מחנכין את המזבח בימי שלמה (שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס תרכד — ממג"א, מהרי"ל). וראה
פע"ח וסי' האריז"ל במקומו. לקוטי לוי"צ לזח"א ע' יא.

פה

למנהג ישראל

שנת הקהל, שנת תשמח ותשמח

ב"ה, יום ד' פ' תבוא אל הארץ גוי' ושמחת לפני ה' אלקיך,
חיי אלול, ה'תשמ"ח, שנת הקהל

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

"פותחין בברכה ובשמחה" — בעמדנו בימי חודש אלול (בהתאם
למנהג ישראל),

יום ד' פ' תבוא .. חיי אלול: להעיר שגם יום ההולדת של רבינו הזקן ה' כיום הרביעי
פ' תבוא, שבשיעור חומש היומי (כו, ג. שם, ט) נאמר: תבוא אל הארץ גוי', היום הזה נהיית
לעם לה' אלקיך — שנעשה בר"ה בהכרת המלך.
פ' תבוא: ראה לקו"ש חכ"ד ע' 641 הערה ד"ה פ' תבוא. לקו"ש תבוא תשמ"ז הערה
1.

פ' תבוא .. חיי אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו
כש"פ תבוא חיי אלול תדנ"ב ("היום יום" חיי אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי'
ג). וראה שיחת ש"פ תבוא, חיי אלול ה'תשמ"ז. הנסמן במכתב חיי אלול ה'תשמ"ז* הערה
ד"ה זה.

תבוא אל הארץ גוי' פרשתנו (תבוא) כו, א. וראה גם לקמן כו, ג.
ושמחת לפני ה' אלקיך: פרשתנו כו, ז — סיום וחזתם דשיעור יום זה.
אלול: הראשי-תיבות בתיבה זו — ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם
ע' 14-313. קונטרס שיחת ש"פ ראה ה'תשמ"ז ס"א-ד. וש"נ.
שנת הקהל: ראה מכתב וא"ו תשרי שנה זו** הערה ד"ה זה.
"פותחין בברכה: ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק (שכתניא). וראה לקו"ש חכ"ד
ע' 641*** הערה ד"ה זה.

ובשמחה: תנאי בעבודת הוי' — שהיא צ"ל תמיד. ובהדגשה יתירה בשנה שסימנה
ושמה תשמח, כדלקמן במכתב.
בעמדנו .. אלול .. למנהג ישראל) .. לאחז: ראה מטה אפרים או"ח סקתפ"א ס"ט

פה: תרגום. המו"ל.

* נדפס לעיל מכתב עח. המו"ל.

** נדפס לעיל מכתב פד. המו"ל.

*** נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

**דרושה פעילות מוגברת
בשלושת הענינים בהם מתייחדת
השנה הנוכחית: "הקהל" —
לקרב אנשים נשים ומ"ף אל
הקב"ה, עד לאחדות של "גוי
אחד בארץ"; "תְּשֻׁמַּח" —
להיות במצב תמידי של שמחה
אמיתית, לא רק בימי שמחה;
"תְּשֻׁמַּח" — להביא את
השמחה גם אל תוך ליבו של
הזולת.**

ובמיוחד ביום הסגולה ח"י
אלול, יום ההולדת של שני
המאורות הגדולים, הבעל-שם-
טוב, מייסד תורת החסידות
הכללית (בשנת נח"ת), ואדמו"ר
הזקן, מייסד תורת חסידות
חב"ד, בעל התניא והשולחן-ערוך
(בשנת קה"ת),

ובמיוחד בשנה זו, שח"י
אלול חל ביום הרביעי בשבוע,
רביעי למעשה בראשית, שבו שני

(מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת שלומים מן ר"ח אלול
עד יוה"כ רומז לו כו' שהוא מעתיר עליו שיזכה כימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם
בספר חיים טובים.

למנהג ישראל): אשר מנהג ישראל תורה היא — ראה תוד"ה נפסל, מנחות כ, ב. ושם:
מנהג אבותינו תורה היא. ועד"ז כמהרי"ל הובא ברמ"א שו"ע יו"ד סשע"ו ס"ד. שו"ע אדה"ז
או"ח סתצ"ד רסט"ז. ובמנהגים ישנים מדורא ע' 153: והמנהג תורה היא. ובשו"ע אדה"ז או"ח
סו"ס קפא: ומנהגן של ישראל תורה היא. וראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א.

ביום הסגולה: ראה ספר השיחות ה'תש"ג (ע' 140 ואילך) שאמרו אז "גוט יו"ט".
וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ו* הערה ד"ה זה.

ח"י אלול, יום ההולדת: בענין יום הולדת של צדיקים — ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע'
86 שוה"ג להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בעניננו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך.
שם ע' 186. נתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך. וראה גם קונטרס שיחת אחש"פ שנה
זו ע"ד ההנהגה ביום הולדת, וכהערות שם.

יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: ספר השיחות ה'תש"ג ע' 141 ואילך. וראה
לקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם.

הבעל-שם-טוב: ראה לקו"ש ח"ה ע' 27 הערה 42 ובשוה"ג שם.
(בשנת נח"ת): ראה לקו"ד כרך א לא, א ואילך. ספר השיחות ה'תש"ג ע' 146. שם ע'

188.

בעל התניא והשולחן-ערוך: ראה לקו"ש ח"ו ע' 36 ואילך ובהערה 14 שם.

(בשנת קה"ת): ראה ספר השיחות ה'תש"ג ע' 188.

שח"י אלול... ביום הרביעי... שני המאורות הגדולים: ראה לקו"ד כרך ג' תפ, סע"ב;
ספר השיחות ה'תש"ה ע' 129, שבח"י אלול תק"ה (אשר אז נולד רבינו הזקן) — שהקביעות
דח"י אלול אז היתה ביום הרביעי — אמר הבעש"ט לתלמידיו, אשר "ביום הרביעי וואס בו
נתלו המאורות, איז אין דעם יום הרביעי פון קומי אורי (הפטרות ש"פ תבוא — ישע"י ס, א)

(* נדפס לעיל מכתב עח. המו"ל.

המאורות הגדולים – השמש והירח – החלו להאיר על הארץ,

הרי ודאי שהיום הוא הזמן המתאים לכל אחד ואחת לאחל לכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות – כפי הנוסח המקובל על כל ישראל, נוסח הכולל את כל הברכות.

במיוחד כיוון שקיים קשר מיוחד בין חיי אלול לבין ראש-השנה, על פי הידוע שנוסף על כך שכל חודש אלול הוא זמן של הכנה וחשבון-הנפש – הרי שנים-עשר הימים האחרונים של חודש אלול, החל מיום חיי אלול, מיוחדים בכך שכל אחד מהם קשור בחודש (שלם) מחדשי השנה, יום לחודש. נמצא שחיי אלול – הראשון שבשנים-עשר הימים – הוא כנגד חודש תשרי, וכך הוא מקשר את ראש-השנה של שנה זו עם ראש-השנה של השנה החדשה הבאה.

אַרְאֶפְגַּעְקוּמֶעֶן אַ נְשֵׁמָה חֲדָשָׁה וְוַעֲלַכְע וְוַעֲלַיִכְטֵן דִּי וְוַעֲלַט אִין תּוֹרָה הַנְּגִלִית וְהַחֲסִידוֹת".
 ביום הרביעי .. שני המאורות הגדולים .. החלו להאיר: בראשית א, טז.
 שנה טובה ומתוקה: בטור או"ח סתקפ"ג (וכרמ"א שם ס"א), שבליל ר"ה "רגילין לאכול .. תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו שנה מתוקה". וכ"ה בשו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ג ס"א. אבל בסידור האריז"ל ובסידור אדה"ז: שנה טובה ומתוקה (ראה לכוש או"ח סתקפ"ג). וראה לקוטי לוי"צ – אגרות ע' שיא ואילך.
 בגשמיות וברוחניות: ראה לקוטי לוי"צ – אגרות ע' רצג. ולהעיר אשר עיקר הדין ומשפט בר"ה הוא על דברים גשמיים – הגהות מיימוניות הל' תשובה פ"ג אות א בשם הרמב"ן (בשער הגמול), הובא בלקו"ת דרושים לר"ה נט, ב.
 המקובל על כל ישראל: להעיר מרמב"ם (הל' ממרים פ"א ה"א-ב. שם פ"ב ה"ב ואילך) שמנהגות שהנהיגו ב"ד הגדול ופשטו בכל ישראל יש עשה ול"ת בקיומם.
 על פי הידוע .. יום לחודש: ספר השיחות ה'תש"ג ע' 177. שם ע' 179.
 חודש אלול .. וחשבון-הנפש: סה"מ השיחות ה'תש"ג ע' 177. שם ע' 179.
 חודש אלול .. וחשבון-הנפש: סה"מ אידיש ע' 75, 78, 129. ובכ"מ.
 החל מיום חיי אלול: ראה לקו"ד כרך ג' ע' 946: ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122: א) חיי אלול איז דער טאָג וואָס האָט געבראַכט און ברענגט אַ לעבן אין אלול. ב) חיי אלול גיט אַ חיות אין דער עבודה פון אני לדודי ודודי לי. – נת' בלקו"ש חיי"ט ע' 250 ואילך. חכ"ד ע' 161 ואילך.
 חודש תשרי: אשר התחלתו וראשו הוא יום ראש השנה.

חשבון הנפש האמור צריך לכלול במיוחד את שלושת העניינים שבהם מתייחדת השנה הנוכחית מכל השנים: שנת "הקהל", שנת "תשמח" (ת' חרוקה, ש' שבאית), ושנת "תשמח" (ת' שבאית, ש' פתוחה), כפי שדובר באריכות בהזדמנויות שונות, ובקצרה:

"שנת הקהל". הנקודה העיקרית של מושג זה היא פעילות מוגברת, בכמות ובאיכות, לקרב אנשים נשים וטף אל הקב"ה, כולל על-ידי מעשים בפועל בכל שלושת הדברים: תורה, עבודה וגמילות חסדים, ובכך גם לחזק עוד יותר את הקשר ("הקהל") בין בני ישראל, איש לרעהו, עד לאחדות מלאה של כלל ישראל, "גוי אחד בארץ", ועד אחדות עם ה' אחד על-ידי תורתנו, תורה אחת.

ראו תוספת

"שנת תשמח", להיות במצב של שמחה אמיתית, "עבדו את ה' בשמחה" – שמחה של תורה ושמחה של מצוה – לא רק בימי שמחה ואירועים משמחים, אלא, כיוון שכל יהודי נברא לשמש את קונו, צריך הרי

שנת "הקהל": ראה גם מכתב וא"ו תשרי שנה זו*, ובהערות שם. הקהל .. אחדות: ראה מכתב כ"ה אלול ה'תשמ"ז; י"א ניסן שנה זו**.* וש"נ. אנשים נשים וטף: כלשון הכתוב בנוגע למצות הקהל (וילך לא, יב): הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגו'. וראה לקוטי לוי"צ – אגרות ע' רמה. ¹⁰²³⁴⁵⁷מכתב וא"ו תשרי הנ"ל. שלשת הדברים: תורה, עבודה וגמילות חסדים: שלושת העמודים שעליהם העולם עומד – אבות פ"א מ"ב. וראה לקו"ת שלח מט, ב. ד"ה על שלשה דברים היש"ת (סה"מ היש"ת ע' 160 ואילך). ולהעיר, אשר ג' העמודים נרמזים הם (גם) בהר"ת דאלול – ראה בהנסמן לעיל הערה ד"ה אלול.

"גוי אחד בארץ": שמואל-ב ז, כג. דברי הימים"א יז, כא. וראה אגה"ק ס"ט (קיד, א). "שנת תשמח" .. "שנת תשמח": ראה בארוכה קונטרס שיחת ש"פ תצא שנה זו. "עבדו את ה' בשמחה": תהלים ק, ב.

שמחה .. של מצוה: ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 639*** הערה ד"ה קיום המצות בשמחה. ובארוכה – ד"ה ויהיו חיי שרה גו' ה'תשמ"א (סה"מ – מלוקט ח"ב ע' קמה ואילך) ס"ג ובהערות שם: ד"ה שמח תשמח ה'תשמ"א (סה"מ – מלוקט ח"ב ע' עז ואילך) ס"ד. וש"נ.

בימי שמחה: להעיר מלקו"ת דרושים לשמע"צ פח, ד ואילך. לשמש את קונו: משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

(* נדפס לעיל מכתב פד. המו"ל.

(** נדפסו לעיל מכתב פג. ולקמן ח"ב מכתב קנה. המו"ל.

(*** נדפס לעיל מכתב ע. המו"ל.

להיות "בכל דרכיך דעהו", ופירוש הדבר – מצב תמידי של שמחה.
 "שנת תשמח", להביא את השמחה גם אל תוך (ולב) הזולת, בכל
 הענינים האמורים.

ועל כולם – לשמח את קונו ובוראו, את הקב"ה,
 והקב"ה יוסיף עוד יותר בשמחתו אתנו, "ישמח ה' במעשיו".

★ ★ ★

הוזכר תכופות שבכל הענינים הטובים צריך להיות "והחי יתן אל
 לבו", והמעשה הוא העיקר, שכל המחשבות וההחלטות הטובות תבואנה
 לידו מעשה בפועל.

יש, איפוא, לקוות, בבטחון מלא, שחשבון הנפש בכל הענינים
 האמורים – חשבון הצדק כמה כבר נעשה, והעיקר, בנוגע לפועל, כמה יש
 עוד לעשות – יתבטא במעשים בפועל, וגם – ינצלו את הימים האחרונים
 של השנה כדי "לחטוף" ולהשלים יותר ככל האפשר,

ודבר זה עצמו גם יהווה את ההכנה הנכונה שלכל הענינים האלה יהיה

"בכל דרכיך דעהו": משלי ג, ו (וראה ברכות סג, א). רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע
 או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב. וראה או"ח להה"מ (הוצאת קה"ת) עח, ב ד"ה
 עוד נראה (בהוצאת קה"ת תשמ"ו ואילך – סרנ"ב). – וראה קונטרס משיחות ט"ו אייר
 (והתוועדיות שלאח"ז) שנה זו סעיף ו ואילך.

לשמח את קונו: ע"י "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" – פרש"י עה"פ ויקרא א,
 ט (וראה תו"כ שם). ספרי (הובא בפירש"י) עה"פ פינחס כח, ח. וראה לקו"ת דרושים לשמע"צ
 שם פט, ב. ולהעיר מקובץ מכתבים שבסו"ס תהלים ע' 199. סה"ש הי"ש"ת ע' 157.
 ובוראו: שבריאת אדה"ר בר"ה.

"ישמח ה' במעשיו": תהלים קד, לא. וראה לקו"ת דרושים לשמע"צ פח, ד ואילך –
 בענין "זמן שמחתנו". דרושים לסוכות (ד"ה ביום השמע"צ) פכ, א ואילך.
 "והחי יתן אל לבו": קהלת ז, ב.

והמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז. תקו"ז תנב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג,
 ב. קלד, א).

חשבון הצדק: ראה מכתב ערב ח"י אלול ה'תשמ"א* (לקו"ש חכ"ד ע' 601 ואילך).

(* נדפס לעיל מכתב נח. המו"ל.

המשך כפי הדרוש בשנה החדשה הבאה עלינו, בהיקף גדול ונעלה ביותר.

וכל זה יחיש את הגאולה האמיתית והשלימה, שאז כולנו, האנשים והנשים והטף, נתנהג "כמצות רצונך",

ובפרט – בבית המקדש, "מקדש אד' כוננו ידיך", "כהנים בעבודתם ולוויים בדוכנם וישראל במעמדם",

ובלשון תורתנו: **לבני קורח** (שהלימוד וההוראה המיוחדת שלהם – כפי שחז"ל מבארים – היא עבודת התשובה, הכרוכה במיוחד ב"ירח ימים", בחודש אלול) **מזמור שיר** (לשיר ולשבח לה' בפה ובכלי – בכל מה שיש לאדם, ובאופן שהוא רואה וחש כי) **יסודתו** (הדבר חדור בכך מפני שהוא מבוסס על) **הררי** (בדרגות הכי עליונות של) **קודש**,

בביאת משיח צדקנו, ושמחת – תשמח ותשמח – עולם על ראשם, במהרה בימינו ממש.

בהיקף גדול ונעלה ביותר: כי מעלין בקודש – ברכות כח, א. וש"נ. ולהעיר מאגה"ק סי"ד, שבכל שנה (כראש השנה) "יורד אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה".

יחיש את הגאולה האמיתית והשלימה: ראה מכתב י"א ניסן שנה זו* הערה ד"ה מחיש עוד יותר את הגאולה.

"כמצות רצונך": ראה תו"ח ר"פ ויחי (צה, א. צו, ג"ד). אוה"ת ויחי כרך ו תתשכח, ב ואילך. שם כרך ז תתסח, סע"ב ואילך. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך. ד"ה מצה זו תר"ם פס"ג. וככ"מ.

"מקדש אד' כוננו ידיך": בשלח טו, יז. וראה פרש"י עה"פ. זח"ג רכא, א. ועוד. "כהנים בעבודתם .. במעמדם": נוסח תפלת "רבון העולמים" לפני "איזהו מקומן". לבני קורח: תהלים פז, א.

כפי שחז"ל מבארים: ראה סנהדרין קי, סע"א, תנחומא קרח יא. זח"ג נו, ב. ב"ירח ימים": תצא כא, יג. וראה זהר חדש עה"פ (נח, סע"ד). ל"ת להאריז"ל עה"פ (וראה אוה"ת נ"ך ח"ב ס"ע א"נ ובשוה"ג שם).

מזמור שיר .. בפה ובכלי: לקו"ת ברכה ד"ה מזמור שיר חנוכת הבית (הא' – צח, ג): ד"ה זה בסידור (עם דא"ח) שער התנוכה רעז, ג"ד (וראה אוה"ת וישב כרך ה' תתקו, א). סה"מ תר"ל ע' קס. תרל"ז ח"ב ע' רמה"ו. המשך תער"ב ח"א פקע"ג (ע' שנא). סה"מ ה'ש"ת ס"ע 143. וראה לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' רפב ואילך.

ושמחת .. עולם על ראשם: ישע"י לה, י. נא, יא.

---

* נדפס לקמן ח"ב מכתב קנה. המו"ל.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ולשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

פו

"אשר ברא לעשות — לתקן"

תשס"ז

ב"ה, ערב שבת קודש שובה,
וא"ו תשרי ה'תשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

להצלחה: ראה אוה"ת וישב רעה, א"ב. וראה לקוטי לוי"צ — אגרות ע' ל ואילך.

פו

ערב שבת קודש: שהוכפל בו טוב — בראשית א, כה. שם, לא. חזקוני עה"פ שם, לא.
וראה רמב"ן שם. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641 הערה ד"ה עש"ק.
ולהעיר אשר שירו של יום זה (ה' מלך גאות לבש גוי' — תהלים מזמור צג) שייך
לר"ה — ע"פ דרשת חז"ל (פדר"א פי"א), שביום שנברא אדם הראשון (בראש-השנה) המליך
עליו (ועל כל הבריות) את הקב"ה ואמר ה' מלך גאות לבש וגו'.
ערב שבת קודש שובה: להעיר מאגה"ת לאדה"ז ספ"י: עצה היעוצה להקדים בחי'
תשוכה תתאה כו' לפני יום השבת כו' שהשבת היא בחי' תשוכה עילאה ושבת אמתיות תש"ב.
ובמאמרי אדמו"ר האמצעי דברים כרך ד' (ע' א'קפ. א'קפג) "שבת אמתיות תשב חסד ה"א
תתאה".

ערב שבת קודש .. ה'תשמ"ט: ראה לקו"ש שם הערה ד"ה עש"ק .. ה'תשד"מ.
שבת קודש שובה: ראה לקו"ש ח"ד (ע' 144 הערה 9) מקורות לב' השמות "שבת
תשוכה", "שבת שובה".

וא"ו תשרי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, נסתלקה
שבת תשוכה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה.

ה'תשמ"ט: להעיר אשר בערב ראש השנה זה התחילה שנת המאתיים להולדת אדמו"ר
הצ"צ — נולד ביום כ"ט אלול שנת ה'תקמ"ט, ערב ראש השנה ה'תק"נ. — מספר מאתיים
נתבאר בהתוועדות יום ב' דר"ה שנה זו (ע"פ אוה"ת להצ"צ שה"ש עה"פ ומתאים לנוטרים —
כרך ב' ע' תשסא ואילך).

תשמ"ט: להעיר מהרמזו בסימנה של שנת תשמ"ט — "ואשר יהי לך את אחיך תשמט

פו: תרגום. המו"ל.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו עתה מראש-השנה, ובעמדנו בימים הראשונים של השנה, שהיא
ודאי שנה מבורכת עבור כל יהודי, גבר ואשה וילד, ועבור כלל ישראל,

---

**"שנת העיבור" מעניקה כוחות
מיוחדים להשלים את הזמן,
בעיקר את אותם הימים שלא
נוצלו כראוי לתורה ומצוות.
כוחו של יהודי, ע"י עבודת
התשובה, "לשלוט" על הזמן
ולשנות את העבר; גם העבר
ה"רחוק", שהרי בשנה מעוברת
אנו מתקנים את שנחסר במשך
שלוש שנים שעברו. בכוחו גם
לשנות סדרי בראשית אותם קבע
הקב"ה — כדוגמת מצות**

— ראוי להתעכב על השוני
והיחוד של השנה, שהיא "שנת
^{אוצר החכמה}
העיבור", שנה בת שלושה-עשר
חדשים.

כבר הוסברה פעמים רבות
המשמעות של שנת-העיבור:

הלוח היהודי, הקובע את
כל הזמנים והחגים בשנה,
קשורה במהלך הלבנה וכן
בתקופות התלויות במהלך
החמה. שנת הלבנה "מפגרת"

ידיך" (ראה טו, ג), שכזה מרומז שהקב"ה משמט כל החובות דבנ"י ("אחיק", שנקראו אחים
למקום, כמ"ש "למען אחי ורעי גו'" — תהלים קכב, ח. קה"ר פ"ד, ח (כתחילתה). זח"ב קכב, ח
רע"א. ועוד), וכשבטלה סיבת הגלות (ה"חובות" דבנ"י, "חטאינו") בטל המסוכב, הגלות, ובאה
הגאולה האמיתית והשלימה תיכף מיד.

ודאי כו': ראה טור או"ח הל' ר"ה סתקפ"א, מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. וראה אגה"ת
רפי"א (ק, רע"א): האמונה והבטחון להיות נכון לבו בטוח כה' כו'. וראה לקו"ש ח"ט ע' 565,
ובהערות שם.

שנת העיבור: הנקראת בתורה בשם "שנה תמימה" — בהר כה, ל. ערכין לא, א
(במשנה). רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ב ה"ה. וראה אוה"ת להצ"צ (יהל אור) לתהלים יט, ח
(ס"ד וס"ח — ע' סד"ח).

שנת העיבור: להעיר מספר השיחות ה'תש"ג ע' 91: "חסידים הראשונים האֵבן געהאָט
בקבלה, אַז אין אַ שנה מעוברת איז די עבודת הרביים זי"ע אַנדערש ווי אין אַ שנה פשוטה".
הלבנה .. החמה: להעיר מתורת הה"מ בענין "ועינינו מאירות כשמש וכירח" — או"ת
(הוצאת קה"ת) פד, ד (ס"י רצו). אוה"ת דרושים לר"ה ע' א"ת ואילך. וראה גם מאמרי אדה"ז
על מארז"ל (תפילה) ע' תס ואילך. ועוד.

**ה"עיבור" שבכוחה משתנים
סדרי השמש והירח אשר נקבעו
ע"י הבורא דוקא באופן שונה.
הקב"ה ברא את העולם באופן
שבני ישראל "יתקנו" אותו.**

באחד-עשר ימים בערך לגבי שנת
החמה. משום כך מונהגת מדי
שנתיים-שלוש שנת-עיבור,
היתירה בחודש שלם, כדי
להשלים את הזמן וכך שכל חג

יחול במועדו הנכון: חג הפסח – בחודש האביב, חג הסוכות – בחודש
האסיף, וכו'.

מכך נובעת הוראה פשוטה, שהיא אקטואלית במיוחד בימים אלה של
"עשרת ימי תשובה", והיא – שלכל יהודי הוענקו כוחות כדי להשלים
ולמלא את הימים אשר, מאיזו סיבה שהיא, לא נוצלו בשלימות בענייני
יהדות, תורה ומצוות. יתר על כן: אפילו עניינים במחשבה, דיבור ומעשה
בפועל, שלא היו כראוי – הרי בהחלטה מתאימה ובתוקף הראוי אפשר
לתקן ולהשלים את כולם.

ודבר זה מבטא את גדלותו של היהודי, שיש בכוחו לשלוט על הזמן.

באחד-עשר ימים בערך: רמב"ם ריש הל' קידוש החודש (פ"א ה"ב): וכמה יתרה שנת
החמה על שנת הלבנה קרוב מאחד עשר יום. ובפירוט יותר – שם פ"ו ה"ד; נמצא תוספת
שנת החמה על שנת הלבנה עשרה ימים ואחת ועשרים שעות ומאתים וארבעה חלקים. ו"יש מי
שאמר (חקופת רב אדא) .. תוספת שנת החמה על שנת הלבנה י' ימים וכ"א שעה וקכ"א חלק
ומ"ח רגע" (שם פ"י ה"א).

מדי שנתיים-שלוש: ראה רמב"ם שם פ"ו ה"א: והשבע שנים המעוברות שבכל מחזור
ומחזור ("כל תשע עשרה שנה שיהיו מהן שבע שנים מעוברות ושתיים עשרה פשוטות נקרא
מחזור (קטן) – שם ה"י) .. הם שנה שלישית מן המחזור וששית ושמינית ושנת אחת עשרה
ושנת ארבע עשרה ושנת שבע עשרה ושנת י"ט.

בחודש שלם: דחודש העיבור למ"ד יום – רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ח ה"ה (וראה
"פירוש" שם פ"ד ה"א). טאו"ח סתכ"ח.

שכל חג .. במועדו הנכון: חג הפסח .. האביב, חג הסוכות .. האסיף: משפטים כג, טר-טז.
תשא לד', יח. שם, כב. ראה טז, א. שם, יג. סנהדרין יג, א"ב. ר"ה כא, א. רמב"ם שם פ"ד ה"א.
– הביאור לזה שהמועדים נקבעו בזמני התבואה – ראה בארוכה אוה"ת משפטים ע' א'קפ
ואילך. ד"ה כי תבואו גו' ושבתה וד"ה קדש ישראל לה' תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלב ואילך. שם
ע' רה ואילך).

"עשרת ימי תשובה": ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) סי' של (מח, ד).
להשלים ולמלא: ראה במקומות שהובאו באוה"ת לך לך עה"פ "ומלכי צדק מלך
שלם" (עו, ב ואילך). ובכ"מ.

אפילו .. ומעשה בפועל: עיין ל"ת להאריז"ל לתהלים לב. סי' הליקוטים שם.
היהודי .. בכוחו לשלוט על הזמן: להעיר גם מדרשת חז"ל עה"פ (תהלים ז, ג) לא"ל

בדרך כלל אין אדם שליט על הזמן שחלף, אבל ליהודי ישנה האפשרות להשלים את כל מה שהחסיר בעבר. כלומר – לא זו בלבד שהוא מסוגל לשנות את מצבו מכאן ולהבא, שמהיום והלאה יהי צדיק, אלא הוא מסוגל אף לתקן את העבר.

יצירה החסמה

יתר על כן: כאמור, ההבדל בין שנת-לבנה לשנת-החמה הוא בערך אחד-עשר ימים, ולמרות זאת כאשר צריכים להשוות את שני אופני מנין השנים – מוסיפים חודש מלא, שעלידי כך ממלאים לא רק את חסרון השנה הקודמת (הסמוכה), כי אם גם של שנה (או השנים) שלפני כן. וכך גם ביחס לכוח התשובה, שהיא מסוגלת לתקן אפילו את מה שנחסר בעבר ה"רחוק".

★ ★ ★

ענין עמוק יותר בדבר:

שנת-העיבור מלמדת אותנו, שליהודי ניתן כוח לשלוט על הזמן, לא רק ביחס למעשים שלו (כלומר, את אשר פגם בעבודת ה' שלו), כי אם אפילו ביחס לסדרי הזמן שקבע הקב"ה בעולם, ששנת-הלבנה תהיה פחותה משנת החמה. יתר על כן: הסדר הזה, ששנת-הלבנה תהי קטנה משנת-החמה, מהווה "מילתא בטעמא" (= דבר שיש לו טעם) כפי שחז"ל אומרים שבגלל קטרוג הלבנה, שטענה: "אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד",

גומר עלי – ירושלמי כתובות פ"א ה"כ. הובא בש"ך (ושו"ע אדה"ז) יו"ד סקפ"ט ס"ק יג (ס"ק כג). וראה שמו"ר פט"ו, ב. דב"ר פ"ב, יד. ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. המשך תרס"ו ס"ע שיז ואילך.

בדרך כלל .. אבל ליהודי .. לתקן את העבר: ראה בכ"ז לקו"ש ח"ו ס"ע 53 ואילך, ובהערות שם.

לתקן את העבר: כמחז"ל שע"י תשובה מאהבה "נעקר עונו מחחלתו" (פרש"י ד"ה מכאן, יומא פו, סע"א): "זדונות נעשות לו כזכיות" (יומא שם, ב).

הסדר הזה .. שבגלל קטרוג הלבנה: ראה עתים לבניה (מאמר ז) דאפ"ל סברא וע"פ תכונה – שקודם מיעוט הלבנה הי' מקום הלבנה כרקיע בגלגל הרביעי עם השמש ביחד באופן שלא הי' צריך בעיבור השנים.

שחז"ל אומרים: חולין ס, ב. פרש"י עה"פ בראשית א, טז. מדרש "כונן" (הובא גם בתו"ש עה"פ – אות תרמה).

קטרוג הלבנה: בחולין שם: אמרה ירח, אבל כ"ה בפרש"י שם: על שקטרגה ואמרה, ועד"ז במדרש "כונן" שם: עד שקטרגה הלבנה: הואיל וקטרגת עליו. "אי אפשר: בגמ' שם "אפשר", כלומר בתמי'. אבל בפרש"י שם: אי אפשר, וכ"ה

ציווה הקב"ה על הלבנה: "לכי ומעטי את עצמך", ולמרות זאת ציווה הקב"ה את בני ישראל לקיים את מצוות "עיבור שנים", שמזמן לזמן משנים בני ישראל את הסדר הזה, ומביאים לידי כך ששנת הלבנה תהיי הגדולה משנת החמה.

^{אגרת החכמה}

דבר זה מדגיש עוד יותר את גדלותם של בני ישראל: חז"ל אומרים על הפסוק "אשר ברא אלוקים לעשות": "לעשות-לתקן", שהקב"ה ברא את העולם באופן שבני ישראל צריכים לתקן אותו. באה מצוות עיבור שנים ומלמדת אותנו כי הכוח "לעשות-לתקן" של-היהודי הוא בנוגע לכל פרט בבריאה, ולא רק בדברים שמלכתחילה נבראו על-ידי הקב"ה בחסרון כדי שיהודי יתקן אותם, אלא גם בעניינים כאלה שהקב"ה בעצמו שינה אותם לאחר בריאתם – נותן הקב"ה ליהודי את הכוח (וממילא – את התפקיד) ליצור ולהכניס שלימות גם בתוך (חלק מן) עניינים אלה.

★ ★ ★

והמעשה הוא העיקר: כבר הוסבר פעמים רבות בדבר הסגולה המיוחדת של השנה החולפת, שהיתה שנת "תְּשֻׁמַח" ו"תְּשֻׁמַח" ושנת "הקהל". ובכן, בנוסף לכך שוודאי צריכות כל הפעולות של "תְּשֻׁמַח" ו"תְּשֻׁמַח" ו"הקהל" להימשך, ואדרבא בהיקף גדול וגבוה יותר בהתאם לציווי של "מעלין בקודש", שבכל עניני קדושה צריכים תמיד להתרומם

ב"דקדוקי סופרים" לחולין שם. רי"ף ריש מסכת שבועות.
את מצוות "עיבור שנים": סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קנג. ובכ"מ. ולהעיר שבעיבור נאמר "סוד העיבור". וראה רמב"ם שם פי"א ה"ד. ובירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב: בסוד עמי לא יהיו זה עיבור. – נתבאר בלקוטי לוי"צ לפסוקים כו' ע' קטו.
חז"ל אומרים: ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י לשם. וראה פרש"י עה"פ (בראשית א, ו) ויעש אלוקים את הרקיע תקנו על עמדר. והוא עשייתו. כמו ועשתה את צפרני' (תצא כא, יב). ובאזה"ת עה"פ (כרך ג תקיד, א): פי' הזהר לעשות לתקן כד"א ועשתה את צפרניה כו'. ועיי"ש בארוכה.

"אשר .. לעשות": בראשית ב, ג.

והמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז. תקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע

(קלג, ב. קלד, א).

"מעלין בקודש": ברכות כח, א. וש"נ.

מעלה-מעלה — הרי עם הכניסה משנה זו מיד לשנת העיבור ישנו כוח גדול יותר, שכל השנה החדשה, מיד מראשיתה, תשלים ותמלא את פעולות השנה הקודמת.

ויהי רצון, שבעמדנו בעשרת ימי תשובה, שבהם מקבלים החלטות טובות באשר לשנה החדשה המיוחדת — יחד עם עשיי (נוספת) של חשבון-צדק על העבר בקשר לשנה הקודמת — ינוצלו כל הכוחות שהקב"ה מעניק בכלל, ובשנת העיבור במיוחד, במלוא המדה, והרי — "אין לך דבר העומד בפני התשובה", אין דבר העלול ח"ו להפריע בזה ליהודי והוא מצליח בשלימות ההצלחה בכל האמור,

וה"שובה ישראל" מביא את "מיד הן נגאלין", בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, ומתקיימת מיד ההבטחה והיעוד: "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון".

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

"אין לך דבר העומד בפני התשובה": ירושלמי פאה פ"א ה"א (ד, ב). רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. זח"ב קו, א. מדרש הנעלם כו"ח ס"פ בראשית (יט, ד). ועוד.
 וה"שובה ישראל" מביא את "מיד הן נגאלין": רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה: הכתיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין.
 "שובה ישראל": הושע יד, ב. — התחלת וראש ההפטרה דשבת שובה (שעש"ז נק' "שבת שובה" — ראה הנסמן לעיל הערה ד"ה שבת קודש שובה).
 והיעוד: תהלים פז, ח.

פז

"ושמרתם את השבת"

ב"ה, יום ב' פי נצבים-וילך,
ח"י אלול, ה'תשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ביום-הסגולה של חודש-הסגולה — ח"י אלול,

יום ההולדת של שני **יומו הראשון של "ראש השנה"**
המאורות הגדולים, גדולי ישראל **הבעל"ם חל בשבת. תוכנה של**

יום ב' פי נצבים-וילך: להעיר מהשיעור-חומש דיום זה (נצבים ל, ו): "ומל ה' אלקיך) אח לכבך ואת לבב (זרעך) — ר"ת אלול (כעה"ט עה"פ. וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ז* הערה ד"ה זה) — ענין התשובה. ומרומז בזה גם ענין התפלה — אגה"ק ס"ד. אלול: הראשי-תיבות בתיבה זו — ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם ע' 14-313. קונטרס שיחת ש"פ ראה ה'תשמ"ו ס"א-ד (לקו"ש חכ"ט ע' 272 ואילך). וש"נ. ביום-הסגולה: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 140 ואילך) שאמרו אז "גוט יו"ט". וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ז* הערה ד"ה זה. חודש-הסגולה: שבו הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים — לקו"ת פ' ראה ד"ה אני לדודי הא' ס"א (לב, א"ב). ד"ה זה הב' ס"א (לג, א). שם ד"ה ושמתי כדכד הא' ס"א (כד, ד). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ס"ע חכב ואילך, ובהנסמן שם בהערה ד"ה הנוכר בספרי הקבלה. ח"י אלול, יום ההולדת: בענין יום ההולדת של צדיקים — ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 86 שוה"ג להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בעניננו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186. נתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך. וראה גם שיחת אחש"פ ה'תשמ"ח ע"ד ההנהגה ביום ההולדת, ובהערות שם (ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 398 ואילך). יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: ספר השיחות ה'תש"ג ע' 141 ואילך. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם. ולהעיר, שיום ההולדת הבעש"ט הי' כיום ב' פי

פז: תרגום חפשי. המו"ל.

* נדפס לעיל מכתב עת. המו"ל.

השבת הוא — קדושה, התעלות והסתלקות מעניני העולם ועבודות החול. למרות זאת קדושת השבת משפיעה גם על הדברים הגשמיים מהם יש עונג לגוף. כשם שיש שבת בזמן, כך יש "שבת" באדם, שהוא עם ישראל "נוי קדוש", תלמידי החכמים שהם בדרגת "שבת", ונשיאי ישראל, ביניהם בעלי יום ההולדת של ח"י אלול — שהם "שבת שבשבת". השפעת ה"ראש" צריכה להיות מורגשת בכל ה"אברים" — שכל ימות השנה יתנהלו וייוחדרו ברוח של "שבת קודש": הוספה בהידורים במצוות, ויחד עם זה להכניס "שבתיות" גם בשיגרה של חיי היום יום, בחיי המסחר ובעבודות החול, שיהיו לשם שמים.

בדורותיהם ובדורות הבאים — הבעל-שם-טוב, מייסד תורת החסידות הכללית (בשנת נח"ת), ואדמו"ר הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד, בעל התניא והשולחן-ערוך (בשנת קה"ת).

ובמיוחד כאשר שנים-עשר הימים האחרונים של החודש, החל מיום ח"י אלול, הם ימי ההכנה הקרובים ביותר לראש-השנה ולכל השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

הרי ודאי עתה הזמן המתאים להתבונן בנקודות היסודיות הקשורות בהכנה האמורה. וכמובן — באופן שהדבר ישפיע על כל התחומים

של חיי האדם, במחשבה ודיבור ומעשה, בהתאם לתכלית בריאתו (שהרי

נצבים-וילך (ספר השיחות שם), כבקביעות שנה זו.

(בשנת נח"ת): ראה לקו"ד כרך א לא, א ואילך. ספר השיחות ה'תש"ג ע' 146. שם ע'

188.

בעל התניא והשולחן-ערוך: ראה לקו"ש ח"י ע' 36 ואילך, ובהערה 14 שם.

(בשנת קה"ת): ראה ספר השיחות ה'תש"ג ע' 188.

שנים-עשר הימים האחרונים של החודש: שחשכון הצדק בכל יום מ"ב ימים אלה בפרט הוא כנגד חודש אחד מ"ב חדשי השנה, יום לחודש יום לחודש — ספר השיחות ה'תש"ג ע' 177. שם ע' 179.

החל מיום ח"י אלול: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ה (לקו"ד כרך ג ע' 946. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122): א) ח"י אלול איז דער טאָג וואָס האָט געברענגט א לעבן אין אלול. ב) ח"י אלול גיט אַ חיות אין דער עבודה פון אני לדודי ודודי לי. — נת' בלקו"ש ח"י"ט ע' 250 ואילך. חכ"ד ע' 161 ואילך.

במחשבה ודיבור ומעשה: ולהעיר מלקו"ת ר"פ פינחס: כל המצוות צריך האדם לקיים במחשבה דיבור ומעשה.

לתכלית בריאתו... עבודת השם: דאני נבראתי לשמש את קוני — משנה וברייתא סוף

בריאת אדם הראשון היתה בראש-השנה הראשון) וחיו, עבודת השם בכל שלושת הקווים: תורה, עבודה וגמילות-חסדים.

★ ★ ★

אחת הנקודות היסודיות המיוחדות את השנה הבאה היא העובדה שהיום הראשון של השנה, ראש-השנה, חל בשבת.

כפי שצויין פעמים רבות אין ראש-השנה מהווה רק את תחילת השנה, כי אם גם את ה"ראש" של השנה. כשם שהראש מנהיג את כל הגוף, כך צריכות ההחלטות הטובות של ראש-השנה "להנהיג" את כל ימי השנה.

לכן רבת משמעות במיוחד היא העובדה שה"ראש" של השנה הבאה הוא "שבת". ודאי איפוא הדבר שההכנה לשנה החדשה קשורה במשמעות המיוחדת ובנקודות האופייניות של השנה החדשה, שבהן שונה שנה חדשה זו משנים אחרות.

★ ★ ★

יום השבת מכיל בקרבו שתי נקודות מנוגדות:

תוכנה של השבת הוא – קדושה, "שבת-קודש", כפי שאומר הכתוב:

מסכת קידושין.

שלושת הקווים: תורה, עבודה וגמילות-חסדים: שלושת העמודים שעליהם העולם עומד – אבות פ"א מ"ב. וראה מכתב ח"י אלול ה'תשמ"ח* הערה ד"ה שלשה דברים. ראש-השנה, חל בשבת: ובלשון המשנה (ר"ה רפ"ד) יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת. וראה דרושי יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת – לקו"ת דרושים לר"ה נו, א ואילך. המשך תרס"ו ותש"ג בתחילתם. ד"ה זה דליל ערב ר"ה ה'תשמ"ג (סה"מ מלוקט ח"א ע' תכא ואילך). ועוד.

ראש השנה .. ה"ראש" של השנה: ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, א"ב. דרושים לר"ה נח, א"ב. עטרת ראש שער ר"ה בתחילתו. אוה"ת דרושים לר"ה כרך ה' ע' ב'עז ואילך. ובכ"מ.

השבת הוא – קדושה: ראה סידור (עם דא"ח) ריד, א: כידוע בכתבי האריז"ל ע"פ ושמרתם את השבת כי קודש הוא כו' שהוא בחי' מוחין דאבא. וראה לקו"ת צו יב, סע"א. ברכה צד, ד. המשך וככה תרל"ז פ"ה. פכ"ה ואילך. הכתוב: תשא לא, יד.

(*) נדפס לעיל מכתב פה. המו"ל.

"ושמרתם את השבת כי קודש היא", זה יום קדוש החדור בקדושה.

קדושה מורה על התעלות באופן של רוממות בהבדלה, "קדושה – לשון הבדלה", ובמיוחד קדושת השבת, שהיא דרגה נעלית מאוד בקדושה, למעלה מן הבריאה.

לפיכך מתבטאת קדושת השבת, בראש ובראשונה, בכך שהיהודי מנתק את עצמו מעניני העולם על-ידי אי-עשיית עבודות העולם והחול, "לא תעשה כל מלאכה", התרחקות גם מ"עובדין דחול", חולין בדיבור או אפילו במחשבה, ומילוי הזמן של השבת (הפנוי ממעשה, דיבור ומחשבה של חול) בהוספה בעבודת השם, הוספה במעשי-שבת, בשיעורי תורה, והוספה בעבודה שבלב ומחשבה, תפילה בכוונה, ובהכנה לתפילה.

למרות זאת אנו רואים כי קדושת השבת איננה מוגבלת לרוחניותו של היהודי, כי אם חודרת גם לגשמיות שלו, עד שהיא הופכת פעילות של חיי יום-יום, כאכילה ושתיה ושינה וכיוצא באלה, למצוה, מצות עונג שבת, ובלשון הכתוב: "וקראת לשבת עונג", שמשמעותו היא כי השבת (קדושת

אגרת החכמה

"קדושה – לשון הבדלה": ראה תו"כ ופרש"י ר"פ קדושים. פרש"י משפטים כב, ל. קדושים כ, ז. ועוד. תניא פמ"ז (סו, א). אגה"ת פ"י (צט, סע"א). ועוד. אי-עשיית עבודות העולם והחול: ראה שבת קיג, סע"א ואילך. טושו"ע (ודאדה"ז) אר"ח הל' שבת סי' שר"שו.

"לא תעשה כל מלאכה": יתרו כ, י. ואתחנן ה, יד. בדיבור או אפילו במחשבה: ירושלמי שבת פט"ז ה"ג. פסיקתא רבתי פכ"ג, ג. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 80 ואילך.

ומילוי הזמן של השבת .. בהוספה .. בשיעורי תורה .. תפילה: ראה ירושלמי שם. יל"ש ר"פ ויקהל. טושו"ע (ודאדה"ז) אר"ח הל' שבת סר"צ ס"ב (ס"ג). וכתניא (קו"א) בסופו: פנימיות השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת לדבקה בה' אחד כו'.

שבת .. תורה: ראה זח"ג צה, א: והאי יומא [שבת] קשורא הוא דאורייתא. נתבאר בתורת לוי"צ למס' תענית (ע' ג).

בעבודה שבלב .. תפילה: תענית כ, א. רמב"ם הל' תפלה בתחלתו. רבינו יונה לאבות פ"א מ"ב.

ובהכנה לתפילה: ראה בארוכה קונטרס התפלה פי"א. כאכילה ושתיה ושינה .. מצות עונג שבת: ראה שו"ע אדה"ז אר"ח הל' שבת ר"ס רמב. וש"נ. וראה הנסמן להלן בהערה ד"ה שבת.

ושינה .. מצות עונג שבת: ראה לקו"ש ח"ב ע' 254, ובהערות שם. ובלשון הכתוב: ישעי' נח, יג. וראה רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"א. שו"ע אדה"ז שם.

שבת) משפיעה גם על הדברים הגשמיים שמהם יש עונג לגוף, לרומם אותם לשבת, קדושת שבת.

★ ★ ★

הגדה 1234567

כשם שיש שבת בזמן כך יש "שבת", באדם (ובעולם בכלל), שהם היהודים בני עם ישראל, כפי שהתורה אומרת ומשווה: "המבדיל בין קודש לחול כו' בין ישראל לעמים". כשם שהשבת מובדלת מן החול, כך בני ישראל הם "גוי קדוש", "קדוש אתה לה' אלקיך", שונים ומובדלים מכל העמים באופן של הבדלה ורוממות ("ורוממתנו").

בין בני ישראל עצמם נקראים תלמידי חכמים במיוחד בשם "שבת", משום שעיקר עיסוקם של תלמידי חכמים הוא תלמוד-תורה, עד לאופן של "תורתו אומנתו", ולכן הם בכל יום ויום בדרגת "שבת", מובדלים ומרוממים מחולין ומענייני העולם.

בזוהר הקדוש נאמר במיוחד על רבי שמעון בר יוחאי שהוא בדרגת "שבת לה' קדוש", ובאופן כללי נכללים בכך נשיאי ישראל שבכל דור ודור — עד לנשיאי ישראל שבדורות האחרונים, ובהם בעלי יום ההולדת של

וש"ג. וראה מכתב עש"ק ר"ח ניסן שבהערה דלהלן הערה ד"ה של השבת דוקא. השבת .. משפיעה גם על הדברים הגשמיים .. לרומם אותם: ראה בארוכה מכתב ערב ח"א אלול ה'תשמ"ג (לקו"ש חכ"ד ע' 622 ואילך), ובהערות שם. מכתב עש"ק ר"ח ניסן ה'תשמ"ה (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וכיאורים — קה"ת תשמ"ז — ע' תשסב ואילך), ובהערות שם*.

"המבדיל .. לעמים": נוסח הבדלה.

"גוי קדוש": יתרו יט, ו.

"קדוש אתה לה' אלוקיך": ראה יד, כא.

נקראים תלמידי חכמים .. "שבת": זח"ג כט, א, קכד, סע"ב (ברע"מ). וראה ברכות מז,

סע"ב. שבת קיט, א.

"תורתו אומנתו": כרשב"י וחבריא דילי' — שבת יא, א. טושו"ע (ודאדה"ז) אר"ח

סו"ס קנז. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד-ה. ולהעיר מרמ"א אר"ח ס"צ סי"ח, ואדה"ז שם סי"ז.

וראה ד"ה פדה בשלום ה'תשל"ח סי"ב (סה"מ מלוקט ח"ב ע' יב). ד"ה פתח ר"ש כו' דש"פ

אמור י"ט אייר ה'תשל"ד ס"ז (סה"מ — מלוקט ח"ג ע' קנז).

בזוהר הקדוש: ח"ג קמד, ב. וראה המשך והחרים תרל"א ע' נכ"ג. ד"ה להבין ענין

רשב"י ה'תשמ"ה ס"ו (סה"מ מלוקט ח"ב ע' שו).

(*) נדפס לעיל מכתב סז. ולקמן ח"ב מכתב קמת. המו"ל.

היום הזה, ח"י אלול, הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, ועד לנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר –

שהם "שבת שבשבת", שהקדושה האלוקית מאירה בהם באופן של ^{איבר החכמה} הבדלה, רוממות והתנשאות ("נשיא" מלשון התנשאות).

ומלמדת אותנו, יחד עם זה, ההשוואה בין יהודים בכלל, ותלמידי חכמים ונשיאי ישראל בפרט, לקדושת שבת, שתכלית ושלמות הקדושה והרוממות היא שהקדושה תגיע ותחדור אל תוך הארציות של העולם, עד להפיכת העולם הזה התחתון ל"דירה לו יתברך". בני ישראל נקראים בשם "גוי אחד בארץ" – גוי המביא את "ה' אחד" לתוך ה"ארץ", ארציות העולם הזה.

הסיכום והמסקנה של כל האמור הוא:

השפעת ראש-השנה, ה"ראש" של השנה – צריכה להיות מורגשת במלוא המידה בכל שאר ה"איברים" האחרים – הימים, השבועות והחודשים – של השנה. שבת ראש-השנה של השנה צריכה לקבוע את סדר היום לכל יום של השבוע, ולכל השנה כולה, בהתאמה מלאה לרוח "שבת קודש".

וזאת בשתי הנקודות האמורות:

בכל יום של השנה צריכה להיות מורגשת רוממות שבתית, על-ידי הוספה מיוחדת בחיים היהודיים, כגון: הידור חדש במצוות, קביעות-עתיים מחודשת לתורה, הוספה חדשה בעבודת התפילה, וכיוצא בכך.

ל"דירה לו יתברך": ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדכ"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

"גוי אחד בארץ": שמואל"ב ז, כג, דברי הימים"א יז, כא.

גוי המביא את "ה' אחד" לתוך ה"ארץ": ראה אגה"ק ס"ט (קיד, א). תו"א וישב כז,

סע"ד. מקץ לה, א. ויקהל פז, סע"ג.

הידור חדש במצוות: להעיר ממה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר כ"ק אמור"ר

(אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) נהג לקבל ע"ע הידור נוסף לפני כל ר"ה" (ספר המנהגים-חב"ד ריש

ע' 56. וראה סה"מ עזרת ע' עז. סה"מ תרח"צ ע' כד. שם ע' ל. לקו"ש ח"ב ע' 386).

קביעות-עתיים .. לתורה: ראה תניא פל"ד. וראה לקו"ש ח"ב ע' 299, ובהערה שם ד"ה

יחד עם זה צריך כל יהודי, איש או אשה, צעיר או זקן, להכניס "שבתיות" גם במלאכות החול, להביא רוחניות וקדושה בענייני החולין השיגרתיים של חיי יום יום, עד שכל מחשבה ודיבור ומעשה יהיו חדורים בשבתיות.

למשל: מי שיש לו משרה, מסחר, וכיוצא בזה, צריך להיות **חדור** בכוונה הרוחנית ובנשמה של הדבר, ובלשון התורה: "כל מעשיך יהיו לשם שמים", כלומר: כיוון שיש צורך בנתינת צדקה, בראש צלול ללימוד התורה, בתשלום שכר לימוד כדי שהילדים ילמדו תורה, וכיוצא בכך, הרי הוא עוסק לשם כך בפעילות של פרנסה על מנת להשיג על-ידי כך את המטרות האמורות.

ומובן מאליו שאז הרי העיסוק בעניינים אלה הוא באופן כזה שאין הדבר מפריע לו ללימוד תורה וקיום מצוות וכיו"ב.

ויהי רצון, שכל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, יחליט ויבצע בהתאם לכתוב לעיל.

וכיוון שקדושת השבת צועדת יחד עם ברכת השבת, כפי שהתורה אומרת: "ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו" — יביאו ההחלטות האיתנות בכל האמור תיכף את ברכות ה' בכל, ובמיוחד — כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות גם יחד,

קבוע. — ולא רק קביעות בזמן, כ"א גם קביעות בנפש — ראה לקו"ד כרך א ז, א (בשם אדה"ז): עפ"י דרך החסידות צריך להיות הקביעות לא רק בזמן לכד כ"א שיהי' הקביעות בנפש. וראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' לז. המשך תער"ב ח"א פ"ד (ע' ז).

"כל מעשיך .. לשם שמים": אבות פ"ב מי"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"ז הערה ד"ה זה (ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 671). וידועה תורת הבעש"ט (צוואת הריב"ש — הוצאת קה"ת — כתחילתה (ס"ג)): כל האדם צריך לעבוד השי"ת בכל בחינותיו .. מפני שהשי"ת רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים. ועד"ז הוא באו"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) סז, א [בהוצאת קה"ת תשמ"מ ואילך — סי' (ה)ב]. כפי שהתורה אומרת: בראשית ב, ג.

ברכות ה' בכל, ובמיוחד כו': להעיר ש"בימים האלו .. צריך לדקדק ולפרט היטב תפלתו" (שו"ע אדה"ז או"ח הל' ר"ה סתקפ"ב ס"ז). כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה: ראה בהערות למכתב ח"י אלול ה'תשמ"ז

ובמיוחד את הברכה העיקרית, שהקב"ה, שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים, יאזין לתפילת עמו ישראל,

כבקשת דוד המלך, נעים זמירות ישראל: "תבוא לפניך תפילתי, הטה אזנך לרנתי",

ויביא לעם ישראל, לכל אחד ואחת בפרט, את ה"שבת קודש" המושלם – "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים",

אוצר החכמה
ותיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכת הצלחה רבה בכל האמור
ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

בסופו*. וש"נ.

בגשמיות וברוחניות: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רצג. ולהעיר, אשר עיקר הדין ומשפט בר"ה הוא על דברים גשמיים – הגהות מיימוניות הל' תשובה פ"ג אות א בשם הרמב"ן (כשער הגמול). הובא בלקו"ת דרושים לר"ה נט, ב. שומע .. ברחמים: סיום וחותם ברכת שופרות. וראה אגה"ת רפי"א (ק, רע"א): וכמו שאנו מברכין כו'.

דוד המלך, נעים זמירות ישראל: שמואל-ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (כתחילתה) – שאמר ה"זמירות (בשם כל) ישראל".

"תבוא .. לרנתי": תהלים פח, ג. וראה קונטרס משיחות שבת הגדול, ערב י"א ניסן שנה זו ס"ט. וש"נ. (ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 393 ואילך).

"יום: .. העולמים": סיום וחותם מסכת תמיד.

הצלחה: ראה אוה"ת וישב רעה, א"ב. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' ל ואילך. וברכת כתיבה וחתימה טובה: ראה מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת שלומים מן ר"ח אלול עד יוה"כ רומז לו כו' שהוא מעתיר עליו שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. וראה ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 610.

* נדפס לעיל מכתב עת. המו"ל.

פח

"ראשי-השנה שחל להיות בשבת"

ב"ה, מוצאי שבת-קודש שליחות,^{אוצר החכמה}
יום א' דפי האזינו,
ערב כ"ה אלול, היתשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מיום ח"י אלול – לאחר הפתיחה בברכה, ברכת

13-057

מוצאי שבת-קודש שליחות: ראה מכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשד"מ* הערות ד"ה מוצאי שבת-קודש וד"ה מוצאי שבת קודש .. שבת שליחות (לקו"ש חכ"ד ע' 647). וש"נ. שליחות: ראה מכתב מוצש"ק ימי הסליחות ה'תשמ"ב** הערה ד"ה ימי הסליחות (הא') – לקו"ש שם ע' 616.

דפי האזינו: להעיר מהידוע בענין לימוד שירת האזינו ע"י כאו"א כו' (ראה ספר השיחות ה'תשא ס"ע 56. ס' התולדות מהר"ש ע' 74. ס' הזכרונות פכ"ט, ממהר"ל מפראג בזה).

כ"ה: ההפרש בין "כה" (כ"ה אלול, שבו נכרא העולם) ל"זה" (ר"ה, "זה היום", שבו נכרא אדה"ר) – ראה לקו"ת נצבים מז, כ"ג. וכאוה"ת דרושים לר"ה ריש ע' א'תלב מצייץ לר"ה וידבר משה אל ראשי המטות לאמר זה הדבר (אוה"ת מטות ע' א'פב) בענין "כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה", "ישם ג"כ ענין בכ"ה באלול נכרא העולם הכריאה בכחי' כה, ור"ה נק' זה היום להמשך בחי' זה". וראה ג"כ ד"ה זה היום דליל ערב ר"ה ה'תשמ"ב ס"ב (סה"מ – מלוקט ח"ג ע' ג ואילך). וש"נ. וראה שיחת אור לכ"ה אלול שנה זו.

כ"ה אלול: יום ראשון לכריאת העולם – ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בחדש השביעי). "ל"ש עה"פ (פינחס כט, א) ובחדש השביעי (רמז חשפב). תוד"ה לתקופות – ר"ה ח, א. וראה פרקי דר"א רפ"ח וכתגהות הרד"ל שם.

הפתיחה בברכה: ראה פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שכתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ*** הערה ד"ה פותחין בברכה (לקו"ש שם ע' 641).

פח: תרגום חפשי המשך למכתב פז. המו"ל.

(* נדפס לעיל מכתב עב. המו"ל.

(** נדפס לעיל מכתב סג. המו"ל.

(*** נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה — ובעמדנו קרוב יותר לראש-
השנה, בשבוע של ימי הסליחות
שסיומו וחותרו הוא ראש-
השנה —

כאשר ר"ה חל בשבת, באה
תוספת בראש השנה, הוא נעשה
"שבת" — ובאה תוספת לשבת
והיא נעלית יותר. הנקודה
המשותפת בין שבת ור"ה היא
בכך שנקודת השיא של ר"ה
היא הכרת הקב"ה כ"מלך
ישראל" וכ"מלך העולם", שהיא
באה ע"י התבטלות בני ישראל
אל הקב"ה — וכן השבת
חוקקת את האמונה בחידוש
העולם, ויוצרת בקרב היהודי
תחושה של התבטלות כמי
שהוא "עומד לפני המלך".
התאחדות שבת ור"ה מביאה
לידי כך שה"הכרתה" תהיה
באופן "שבת", כהתבטלות עבד
שאינ מרגיש כלל את מציאותו
— וזו הסיבה לאי תקיעת שופר
בר"ה שחל בשבת — וכן היא
מביאה לידי כך שהשבת
תתרומם לדרגת "שבת בשבתו".

— הרי עתה הזמן המתאים
לעמוד בקצת העמקת יתר על
מספר נקודות שנידונו במכתב
הקודם, בדבר הלימוד המיוחד
מן העובדה שראש-השנה הנוכחי
חל בשבת-קודש.

★ ★ ★

פעמים רבות הודגש,
שכאשר מזדמנים יחד שני ענינים
של קדושה — משפיע כל אחד
מהם על משנהו ומוסיף בו
חידוש.

דבר זה תוקף גם באשר
לראש-השנה ושבת, שכאשר
ראש-השנה חל בשבת, באה
תוספת בראש-השנה, כך שהוא
נעשה ראש-השנה שבת (כפי

בשבוע של ימי הסליחות: פעולת ימי הסליחות לאחרי העבודה בימי אלול הקודמים —
ראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' יג. וש"ג. וראה מכתב עש"ק שבת סליחות
ה'תשמ"ה* הערה ד"ה כימים האחרונים שלפני ר"ה.
שסיומו וחותרו: והכל הולך אחר החיתום — ברכות יב, א.
שכאשר ראש-השנה חל בשבת, באה תוספת בראש-השנה... וכך גם בקשר לשבת: ראה
זכחים צא, רע"א: אטו שבת למוספין אהנאי לתמידין לא אהנאי (בתמי); אטו ראש השנה
למוספי ידיי אהני למוספי ראש חודש לא אהני (בתמי).

(* נדפס לעיל מכתב עה. המו"ל.

יש ליישם את הדברים בפועל
אוצר החכמה
 בעבודה היום-יומית.

שהדבר גם בא לידי ביטוי בהלכה
 שביום-טוב של ראש-השנה שחל
 להיות בשבת אין תוקעים
 בשופר, כפי שיוסבר להלן),

וכך גם בקשר לשבת, אשר בגלל העובדה שזו שבת (לא סתם אלא של)
 ראש-השנה – הרי השבת היא נעלית יותר, היא שבת בעלת תוכן של ראש-
 השנה, שכן בשבת עצמה ישנן דרגות רבות, כפי המובן מלשון הכתוב "שבת
 שבתון", "שבת בשבתו", שיש עניין של שבת שהוא "שבת לגבי שבת".

★ ★ ★

כדי להבין יותר את הקשר בין שבת לראש-השנה, וכיצד משפיע כל
 אחד מהם על משנהו, יש להסביר תחילה את הנקודה המשותפת של ראש-
 השנה ושבת.

כבר הוסבר פעמים רבות, כי נקודת השיא של ראש-השנה היא, שבו
 מכתירים בני-ישראל את הקב"ה כמלך, כ"מלך ישראל" וכ"מלך העולם",
 כפי שאנו מבקשים בכל תפילות ראש-השנה: "מלוך על העולם כולו".

בהלכה: משנה רפ"ד דר"ה. וראה ירושלמי שם ה"א.
 בשבת .. דרגות רבות: ראה ג"כ מכתב י"א ניסן ה'תשמ"ה*, ובהנסמן שם הערה ד"ה
 בתחלת שכת וכו' (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים – קה"ת תשמ"ז – ע' תשסט
 ואילך).

"שבת שבתון": תשא לא, טו. ועוד. וראה לקו"ת דרושים ליוהכ"פ ד"ה שכת שבתון (ע,
 ב ואילך).

"שבת בשבתו": פינחס כח, י. ישעי' סו, כג. וע"פ פירוש אדה"ז בלקו"ת ברכה צז, ג"ד.
 וראה בהנסמן במראי מקומות לשם (כהוצאת קה"ת ה'תשד"מ ואילך). ד"ה אבות מלאכות תר"ל
 (סה"מ תר"ל ע' רמד ואילך). את שבתותי ה'ש"ת פ"ד (סה"מ ה'ש"ת ס"ע 85 ואילך). ובכ"מ.
 להבין יותר: בפרטיות יותר ובעומק יותר בהבא לקמן – ראה שיחת ש"ק פ' נצבים-
 וילך שנה זו.

נקודת השיא של ראש-השנה .. שבו מכתירים בני-ישראל את הקב"ה כמלך: ראה מכתב
 עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"ג** הערה ד"ה הנקודה הראשונה וד"ה הכתרה .. ובתקיעת שופר
 (לקו"ש חכ"ד ע' 22-621).

כ"מלך ישראל": ישעי' מד, ו, מפסוקי ברכת מלכיות בתפלת מוסף דר"ה.
 "מלוך על העולם כולו": תפילת העמידה דר"ה (ברכת "אלקינו כו' מלוך כו'").

(*) נדפס לקמן ח"ב מכתב קמט. המו"ל.
 (** נדפס לעיל מכתב סז. המו"ל.

הכתרת מלך קשורה בהתבטלותו המוחלטה של העם כולו, ושל כל אחד באופן פרטי, אל המלך, כאשר על-ידי התבטלות זו "משפיעים" על המלך שייענה לבקשת העם ויהיה להם למלך.

כך גם בדבר הכתרת הקב"ה כמלך, שהיא באה על-ידי כך שבני-ישראל מגלים את התבטלותם אל הקב"ה, עד כדי התחושה שאינו אלא עבד של הקב"ה.

והרי כך היה בראש-השנה הראשון, כשנברא אדם הראשון, שאדם הראשון דרש והשיג שכל הנבראים של העולם יקבלו על עצמם את מרותו ושלטונו של הבורא, בהכריזו: "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו". שכן הכריעה וההשתחוואה הן ההתבטלות שהנברא מבטא כלפי הבורא, ואז נעשה הקב"ה למלך, כפי שאנו אומרים בכל יום ששי, בקשר להכתרת הקב"ה על-ידי אדם הראשון ביום הששי הראשון של הבריאה: "ה' מלך גאות לבש".

וזו היא הנקודה המשותפת של ראש-השנה ושבֵּת — שכן גם השבת יוצרת בקרב היהודי תחושה של התבטלות כלפי הקב"ה, בורא העולם (ה' עושנו): כידוע, חוקקת השבת בנפש היהודי את האמונה בחידוש העולם, "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ". ביתר העמקה: קדושת

הכתרת מלך .. כך גם .. הקב"ה .. התבטלותם: ראה בארוכה המשך יו"ט של ר"ה תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' ב ואילך); ה'תש"ג פ"ב ואילך (סה"מ ה'תש"ג ס"ע 6 ואילך). ובכ"מ. התחושה שאינו אלא עבד של הקב"ה: ראה המשך תער"ב ח"א ריש ע' קג: הביטול דעבד אינו מצד העילוי של האדון ולא לקבל איזה דבר, רק מפני שהוא עבד כו', דכמו"כ הוא בקבעו"ש בכלל ובפרט בר"ה ויו"כ דהקבעו"ש הוא בכחי' הנחת כל עצמותו לאלקות כו'. שאדם הראשון דרש והשיג .. "בואו .. עושנו": זהר ח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. תקו"ז תנ"ד (צ, ב). וראה אוה"ת וארא ס"ע רלו ואילך.

"בואו .. עושנו": תהלים צה, ו.

כפי שאנו אומרים בכל יום ששי: "שיר של יום" — ר"ה לא, א. סיום וחזרת מסכת

תמיד.

"ה' מלך גאות לבש": תהלים צג, א. אמרו אדם הראשון — וכל הבריות אחריו — ביום שנברא כשהמליך את הקב"ה (פרקי דר"א פי"א). וראה שיחת אור ליום ועש"ק פ' נצבים-וילך שנה זו.

כידוע: חינוך מצוה לא-לב: לקבוע בנפשותינו אמונת חידוש העולם.

"כי ששת ימים .. ואת הארץ": יתרו כ, יא.

ביתר העמקה: ראה בארוכה ספר המצוות להצ"צ מצות מילה פ"ה (ח, א).

השבת מאירה בנפשו של כל יהודי מעצמה ומאליה ("שבת מיקדשא וקיימא"), יוצרת בכל אדם את ההרגשה שהוא עומד "קמי מלכא" (לפני המלך) מול נוכחותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, יחד עם ההתבטלות המלאה, המתהווה באופן טבעי במצב כזה של "עומד לפני המלך".

על כל זה נוסף החידוש מן ההתאחדות של שבת וראש-השנה, המביאה לידי כך שה"הכתרה" בראש-השנה של הקב"ה כמלך תהיה באופן "שבת", שהשבת תתרומם ותתעלה לדרגת "שבת בשבתו", "שבת לגבי שבת".

הסבר הדברים בקצרה:

ישנם שני אופנים בהתבטלותו של "עבד מלך":

אופן אחד הוא, שהוא אכן "עבד מלך", אין לו כל מציאות עצמית מלבד היותו "עבד מלך" (קל-יחומר וכל-שכן מסתם עבד, שלגביו נאמר: "מה שקנה עבד קנה רבו", וכל מה שיש לו הוא רכושו של רבו), אך עם זאת הוא מרגיש את מציאותו, אמנם כעבד, אך כמציאות של עבד שמסר את עצמו לרבו להיות "עבד מלך".

אופן אחר, נעלה יותר, של התבטלות הוא – שאין הוא מרגיש כלל את מציאותו, אפילו לא את מציאותו כמציאות של עבד, אלא כאילו לא קיים כלל דבר כלשהו מלבד המלך עצמו.

דבר זה נותן לנו הבנה מעמיקה יותר בהלכה שראש-השנה שחל להיות בשבת אין תוקעים בו בשופר: אי-התקיעה בשופר אינה מצב פסיבי של חוסר מעש – אלא ביטוי של התבטלות נעלית מאוד של יהודי, שאין כל

("שבת מיקדשא וקיימא"): ביצה יז, א.

ההתבטלות המלאה .. במצב כזה של "עומד לפני המלך": ראה פסחים נו, ב; חגיגה ה, ב; מחוי לי' במחוג יחוי קמי מלכא כו' – הובא בסהמ"צ שם. וראה בנוגע לתפלת העמידה – שבת י, א. רמב"ם הל' תפלה פ"ד הט"ז. פ"ה ה"ד. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח הל' תפלה סו"ס צה. ובשו"ע אדה"ז שם סק"ד ס"ב: הואיל ועומד לפני המלך אין לזוז ממקומו. "מה שקנה עבד קנה רבו": פסחים פח, ב. קידושין כג, ב. וראה רשב"א לקידושין שם. ובארוכה – המשך תרס"ז ע' שכו ואילך. אי-התקיעה בשופר .. ביטוי של התבטלות נעלית מאוד של יהודי: וע"ד המבואר בד"ה

מציאות מלבד הקב"ה עצמו, כך שהכתרת הקב"ה נעשית לא על-ידי העבודה של היהודי ותקיעת השופר שלו (כפי שחז"ל אומרים שה"תמליכוני עליכם" נעשה על-ידי השופר, "ובמה – בשופר") – כי אם על-ידי אי-תקיעת שופר, שבה באה לידי ביטוי התבטלות עמוקה עוד יותר למלך מלכי המלכים הקב"ה.

לוצר החכמה

★ ★ ★

כפי שמוזכר במכתב הקודם, צריכה ההשפעה של ראש-השנה – ה"ראש" של השנה – להיות מורגשת בכל הימים, השבועות והחודשים של השנה.

הנקודה האמורה צריכה, אפוא, לבוא לידי מעשה בפועל, בעבודה יום-יומית של היהודי, והמעשה הוא העיקר.

דוגמא מעשית לכך – בה"כלל גדול בתורה" – המצוה של "ואהבת לרעך כמוך".

כשיהודי נותן צדקה, או עושה מעשה חסד כלשהו, חשוב מאוד ומוכרח שיהיה ביחד עם זה "סבר פנים יפות", כדי שהמקבל לא יחוש שום רגש של בושה, נחיתות וכיוצא בזה.

באופן כללי, מגיעים לידי כך כאשר ה"נותן" אינו חש עצמו מרומם מן

אתה אחד לאדמו"ר האמצעי (קה"ת, תשכ"ה) ס"ע 8 ואילך, בענין המנוחה והשכיחה דשבת (שהו"ע העדר העשיי), שהיא "במנוחת הנפש בעצמותה בבחי' יחידה שלמעלה מבחי' הגילוי במוח ולב", עיי"ש. ועיי' ג"כ ד"ה אתה אחד ה'תשמ"ב ס"ד (סה"מ מלוקט ח"א ע' תיד). לקו"ש חט"ו ע' 227 ואילך.

(כפי שחז"ל אומרים: ר"ה טז, א. שם לד, ב.)

והמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז. תקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב. קלד, א).

בה"כלל גדול בתורה" .. "ואהבת לרעך כמוך": קדושים יט, יח. תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ. ויתירה מזו: זו היא כל התורה כולה – שבת לא, א. וראה תניא פ' לב. צדקה .. "סבר פנים יפות": ראה כ"ב ט, כ. רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"י ה"ד. טושו"ע יו"ד הלכות צדקה סרמ"ט ס"ג.

ה"נותן" אינו חש עצמו מרומם מן ה"מקבל": ראה ג"כ מכתב ר"ח ו"א ניסן ה'תשמ"ט*.

(י) נדפס לקמן ח"ב מכתב קנח. קנט. המו"ל.

ה"מקבל", ובפרט בזכרו את דברי חז"ל, כי "יותר ממה שבעל-הבית עושה עם העני — העני עושה עם בעל-הבית".

אבל קיימת בדבר דרגה נעלית עוד יותר, כאשר לא מורגש כלל שהוא "נותן" הצדקה, כאילו קיימת הצדקה עצמה בלי כל (ישות ה)מציאות של "נותן", שאז אין צורך מלכתחילה למנוע את הרגשות המנוגדים של "נותן" ו"מקבל".

ויהי רצון שההתבוננות בעניינים האמורים תחזק אצל כל אחד ואחת את ההכרה, כי המציאות האמיתית של כל יהודי — איש, אשה וילד — הוא ה"חלק אלוקה ממעל ממש" שלו, שבגללו: "ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד" (כביכול), ודבר זה גם מהווה את ההכנה לשמיני-עצרת ושמחת-תורה, שעליו נאמר: "עצרת תהיה לכם", כפי שמובא לגבי זה הפסוק: "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך", ובלשון הזוהר: "ישראל ומלכא בלחודוהי".

קונטרס שיחת שבת הגדול תשמ"ט ס"י. (ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 396 ואילך).
דברי חז"ל: ויק"ר פל"ד, ח (בסופה). רות רבה פ"ה, ט (בתחילתה). וראה כתר שם טוב בסופו (סי' תל — סג, ד ואילך).

דרגה נעלית עוד יותר: ראה ג"כ — באופן אחר — מכתב י"א ניסן ושיחה הנ"ל.
ה"חלק אלוקה ממעל ממש": תניא רפ"ב.
"ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד": זח"ג עג, א.
לשמיני-עצרת ושמחת-תורה: להעיר, ששמע"צ ושמח"ת הם באותם הימים בשבוע כמו ב' ימים דר"ה, והם משתווים בכמה ענינים כו' — ד"ה ביוהשמע"צ תרצ"ה פכ"ו (סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א), נעתק כ"היום יום" שמע"צ.
"עצרת תהיה לכם": פינחס כט, לה.

כפי שמובא לגבי זה הפסוק: "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך": משלי ה, יז. שמו"ר פט"ו, כג. הובא בריש וסוף ד"ה ביום השמיני עצרת: עת"ר (סה"מ עת"ר ע' לה. שם ע' מד); ה'תש"ד (סה"מ ה'תש"ד ע' 43. שם ע' 47); ה'תש"ט (סה"מ ה'תש"ט ע' 69. שם ע' 73), תש"י (סה"מ השי"ת ע' 71. 82); ה'תש"מ (סה"מ — מלוקט ח"א ע' שסג. שם ע' שעג). ועוד.
ובלשון הזוהר: ראה זהר ח"ג לב, א. וראה זח"א סד, א. הובא ונתבאר בלקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' רס (סז, סע"ב ואילך). או"ת להה"מ צד, ב ואילך (בהוצאת קה"ת ה'תש"מ ואילך — סי' שסה). זח"א רח, ב. הובא ונת' בריש וסוף ד"ה ביוהשמע"צ: באוה"ת שמע"צ (כרך ה ע' ב'קמט. שם ע' ב' קנג); תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' לו. שם ע' נא); ה'תש"מ (סה"מ שם ע' שסג).

בעצם, הרי זה גם תוכן הבקשה הפנימית של דוד נעים זמירות ישראל (בשם כל ישראל) אל הקב"ה: "תבוא לפניך תפלתי הטה אזנך לרנתי", כך שה"תפלה" (מלשון התחברות) נעשית ל"רנה", השתפכות הנפש והתחברות עם הקב"ה, התמזגות הנשמה עם מקורה, הקדוש ברוך הוא,

— דבר המתגלה במלוא המידה של שלמות בגאולה האמיתית והשלמה, כאשר מתקיימים ה"נישואין" של הקב"ה בעצמו, כביכול, עם כנסת ישראל לנצח — וההתחלה היא תיכף ומיד ממש.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד
ובכל העולם והבריאה כולה

מנחם שניאורסאהן

דוד נעים זמירות ישראל: שמואל"כ כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (כתחילתה).
"תבוא .. לרנתי": תהלים פח, ג.
לפניך: ראה שיחת שבת הגדול הנ"ל, שהוא ע"ד "את פניך הוי' אבקש" (תהלים כז, ח — במזמור שנוהגים לומר מר"ח אלול עד הו"ד). וראה בארוכה ד"ה לך אמר לבי ה'תש"כ (סה"מ — מלוקט ח"ג ע' רפא ואילך). וש"נ.
שה"תפלה" (מלשון התחברות): תו"א תרומה עט, סע"ד. סה"מ תרל"ד ע' קנד (וראה בהנסמן שם הערה 1). תרפ"ג ע' רטו (וסה"מ ה'תש"ט ע' 79 הכ'), ובהערה שם.
שה"תפלה" .. השתפכות הנפש: כמ"ש בתפלת חנה (שמואל"א א, טו): ואשפוך את נפשי לפני ה'. וראה לקו"ש חי"ט שיחה לר"ה — ו' תשרי (ע' 291 ואילך).
בגאולה האמיתית והשלמה: שאין אחרי גלות (תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב, ממכילתא עה"פ בשלח טו, א).
כאשר מתקיימים ה"נישואין" כו': שמו"ר ספט"ו. וראה לקו"ת שה"ש ביאור לד"ה כי על כל כבוד חופה פ"ג (מת, א"ב).
לשנה טובה ומתוקה: ראה סידור האריז"ל וסידור אדה"ז כנוסח ה"הי רצון" שאומרים בעת אכילת התפוח בדבש. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שיא ואילך.

פט

"ה'שנה ת'הא ש'נת נ'יסים"

ב"ה, וא"ו תשרי, ה'תש"נ
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

פותחין בברכה, ברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

**יש להפיק הוראה מראשי
התיבות של השנה. קיימות שתי
הנהגות "הנהגה טבעית"
ו"הנהגה ניסית" שניהם הנהגות
של הקב"ה בהם מנהיג את
העולם, אלא ש"הנהגה ניסית"
היא הנהגה בלתי רגילה
באמצעותה מתרוממת הבריאה
מעל למגבלות הטבעיים. כך
בעבודתו של האדם, ההתנהגות**

מאחר שאנו נמצאים כבר
לאחר ראש-השנה, נכנסנו לשנה
החדשה,

— והרי אם בכל הזמנים,
צריך כל אדם, ככל שיהא משביע
רצון מצבו בידע ובהתנהגות
בפועל, תמיד לשאוף לנצל את
הזמן כדי ללמוד עוד יותר ועל-
ידי כך גם להוסיף בהנהגתו
(מחשבה, דיבור, מעשה) — ודאי

וא"ו תשרי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, נסתלקה
שבת תשובה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה. ולהעיר שהשנה מלאו עשרים וחמש שנים מיום
ההסתלקות. — במעלת מספר עשרים וחמש, כ"ה (ושייכותו לר"ה) — ראה: לקו"ת נצבים מז, ב.ג.
ספר הליקוטים — דא"ח צ"צ ערך כה (ע' לב ואילך). לקוטי לוי"צ לזהר (ח"א ע' סד.
ח"ב ע' נג. שם ע' שע. תה). ובכ"מ.
פותחין בברכה: ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י
אלול ה'תשד"מ* הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ד ע' 641).

פט: תרגום. המשך למכתבים פז. פח. המו"ל.

(* נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

שכך הדבר כשנכנסים לשנה
חדשה, המביאה אתה תזכורת,
שצריכה להתחיל דרגה חדשה
ונעלית יותר של שלימות בחיי
יום יום,

— הרי עתה הזמן המתאים
לעמוד על עוד נקודה מיוחדת,
שבה שונה ומתייחדת השנה
הנוכחית משנים אחרות, נוסף על
המשמעות המיוחדת של "ראש-
השנה שחל להיות בשבת", כפי
שהוסבר בפירוט במכתבים
הקודמים.

**הרגילה כפי הוראות התורה היא
"הנהגה טבעית", שעדיין מוגבלת
לפי כוחות האדם. הקב"ה מעניק
כוחות ל"הנהגה ניסית"
להתרומם למעלה ממגבלות
ואפשרויות הטבע, בבחינת "נס"
המרומם את האדם — לעומת
עבודתו בשנה שעברה. הנהגה
שכזו מעוררת למעלה "מדה
כנגד מדה" וממשיכה "הנהגה
ניסית" אלוקית כלפיו וכלפי
העולם כולו, עד לנסי ניסים —
נס הגאולה.**

כבר הודגשה פעמים רבות ההוראה של התורה שיש לנצל כל אמצעי
אפשרי להביא לתוספת באהבת השם וביראת השם, אפילו כשהדבר קשור
בפירוש שאין לו מקור מפורש בספרים.

ובמיוחד משום שאהבת השם ויראת השם הם השורש של כל תרי"ג
המצוות, שבכלל זה גם המצוות דרבנן ומנהגי ישראל, כל ההתנהגות של
יהודי.

לשנה חדשה .. דרגה חדשה ונעלית יותר: ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק סי"ד, אשר
"בכל שנה ושנה יורד ומאיר .. אור חדש ומחודש .. שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור
עליון כזה".

"ראשיהשנה שחל להיות בשבת": ל' המשנה — ר"ה רפ"ד.
לנצל על אמצעי אפשרי .. אפילו .. בפירוש כו': ולהעיר ממ"ש כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב)
נ"ע (קונטרס עץ החיים בסופו. אגרות-קודש שלו ח"ב ע' תשכ): שמעתי מכ"ק אדמו"ר
זצוקללה"ה נכג"מ, אשר עניני עבודה שיכולים לקשר בדברי התניא, עם היות שאין זה הכוונה
האמיתית בהדברים האלו, מותר לדבר ולהרחיב בהם הדבור.
שאהבת השם ויראת השם .. השורש .. תרי"ג המצוות: תניא פ"ד (ח, א). וראה "פירוש"
לרמב"ם הל' יסודי התורה רפ"ב.
תרי"ג המצוות, שבכלל זה גם המצוות דרבנן: ראה הקדמה ל"מנין המצוות על סדר
הלכות הרמב"ם".

בקשר לכך נעמוד כאן על הרמז של שנה זו, ה'תשי"נ: השנה תהא שנת נסים – להפיק מכך הוראה העשויה לשימוש בכל השנה, ובמיוחד לאחר שראש־תיבות אלה מתפרסמים יותר מזמן לזמן ומתפשטים בתפוצות ישראל.¹

★ ★ ★

"נס" ו"טבע" שניהם הם הנהגות אלוקיות, שכן גם ה"טבע" בא מן הקב"ה, שהוא, יתברך, ברא וקבע את חוקי הטבע, שבאמצעותם מנהיג הוא את העולם. החידוש של "נס" לגבי "טבע" מתבטא בכך, ש"הנהגה נסית" היא הנהגה בלתי־רגילה של הקב"ה. משמעותו של "נס" הוא דבר גבוה ומרומם, "נס לשון הרמה". ההנהגה הנסית מביאה רוממות בבריאה, היא מגביהה את העולם ממגבלותיו הטבעיות.

כך גם בענין עבודתו של כל יהודי, שבה צריכות "להשתקף" שתי ההנהגות, "הנהגה טבעית" ו"הנהגה נסית".

גם "הנהגה טבעית" של יהודי מבטאת התנהגות שהיא באופן מוחלט כפי הוראות התורה, אך כיוון שהיא התנהגות רגילה של יהודי הרי היא מוגבלת לפי המגבלות של כוחות האדם.

מתפרסמים .. ומתפשטים בתפוצות ישראל: להעיר מרמב"ם (הל' ממרים פ"א ה"א-ב. שם פ"ב ה"ב ואילך), שמנהגות ש(הנהיגו כ"ד הגדול ו)פשטו בכל ישראל יש עשה ול"ת בקיומם.

"נס" ו"טבע" שניהם הם הנהגות אלוקיות: ראה עקידה פ' בא שער לח. הובא ונתכאר באוה"ת בראשית יח, ב ואילך. רד"ה החודש תרנ"ד. תרס"ו. תרע"ח (דפ' החודש). ועוד. וראה לקו"ש חי"ז ע' 150 ואילך. מכתב ער"ח ניסן וי"א ניסן ה'תשל"ח* (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים – קה"ת תשמ"ז – ע' תרפד ואילך). ובכ"מ. "נס" הוא דבר גבוה ומרומם: ראה פרש"י עה"פ חוקת כא, ח: ולפי שהוא גבוה .. קוראו נס.

"נס לשון הרמה": פרש"י עה"פ יתרו כ, יז (וראה גם פרש"י חוקת שם). וראה סידור (עם דא"ח) מד, סע"ב. פירוש המלות לאדהאמ"צ פקל"ט. אוה"ח בשלח ע' תרסה. ובכ"מ. וראה ד"ה זה היום עשה ה' גוי, י"ב תמוז ה'תשל"ח ס"ג ואילך (נדפס בקונטרס י"ב"י"ג תמוז תשמ"ט).

(*) נדפסו לקמן ח"ב מכתבים קל. קלא. המו"ל.

— הקב"ה מעניק ליהודי כוח לעבוד אותו באופן של "הנהגה נסית"
 — שבה הוא מתרומם למעלה ממגבלותיו. לא זו בלבד שהוא נעשה טוב
 יותר במקצת, או אפילו טוב יותר בהרבה, בהתאם לציווי "מעלין בקודש"
 (שבכל דבר של קדושה יש תמיד ללכת מעלה מעלה) — על ידי תוספת
 קביעות בשיעורי תורה, קבלה של הידור מצוה חדש, וכיוצא בזה — אלא
 שהוא נעשה מרומם ונעלה לגמרי.

★ ★ ★

וזה גם הרמז המיוחד, השליחות, של שנה זו — "תהא שנת נסים":

בבואנו משנת "תשמ"ט" — "תשמט ידיך" — ודאי הדבר שאצל כל
 יהודי נמחקו כל הדברים הבלתי רצויים העלולים להידבק ליהודי עד שכל
 מהותו והתנהגותו הם חיי תורה.

"כל ישראל בחזקת כשרות" — ודאי ניצל כל יהודי את חודש אלול,
 חודש החשבון של שנת "תשמט ידיך", לתקן את כל מעשיו בשנה החולפת,
 ולהשלים אותם עד להשלמה מלשון "שלימות", להביאם לשלימות המלאה
 ביותר.

הערה

הקב"ה מעניק ליהודי כוח: שהרי אינו מבקש אלא לפי כחן — כמדב"ר פי"ב, ג.
 תנחומא נשא י"א.

"מעלין בקודש": ברכות כח, א. וש"נ. זח"ג קסב, ריש ע"ב. וראה לקו"ש חי"ג ע' 250
 הערה ד"ה להעלות.

"תשמט"ט" — "תשמט ידיך": ע"פ ל' הכתוב (ראה טו, ג) "ואשר יהי' לך את אחיך
 תשמט ידיך", כמשנ"ת כמ"פ הרמז בזה, שהקב"ה ("אחיך") משמט כל החובות דכנ"י (ראה גם
 פיוט "אנא עוררה" בסליחות דערב ראש השנה) — ראה ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 610
 הערה 103. מכתב עש"ק וא"ו תשרי ומכתב ר"ח ניסן ה'תשמ"ט* הערה ד"ה תשמ"ט. ובכ"מ.
 הדברים הבלתי רצויים העלולים להידבק ליהודי: כי נפש האלקית "גם בשעת החטא
 היתה באמנה אתו" (תניא ספכ"ד).

"כל ישראל בחזקת כשרות": רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ב ה"ב. וראה גם הל' יסודי
 התורה ספ"ז.

חודש אלול, חודש החשבון: סה"מ אידיש ע' 75. 78. 129. ובכ"מ. וראה ד"ה שובה
 ישראל ה'תשמ"א (נדפס בקונטרס שבת תשובה-ו' תשרי תשמ"ט) ס"ז, ובהנסמן שם הע' 65.
 "שלימות": ראה במקומות שהובאו באוה"ת לך ד"ה ומלכי צדק (עו, ב ואילך). לקו"ת
 פ' ראה ל, ג. וש"נ.

(* נדפסו לעיל מכתב פו. ולקמן ח"ב מכתב קנח. המו"ל.)

ובודאי זכה למלוא המחילה הסליחה והכפרה ולכתיבה וחתימה טובה
החוקר 123567
 בכל הפרטים.

באה בנוסף לכך ההוראה, וסדר-עבודה חדש לשנה החדשה – תהא
 שנת נסים – אוצר החכמה שעתה נדרש כל יהודי, אנשים ונשים וטף, לעבוד עם עצמו
 שיהא מרומם ונעלה לגמרי, עד שהנהגתו בשנה זו תהא בבחינת "נס" לגבי
 הנהגתו בשנה שעברה.

ו"הנהגה נסית" זו – עבודת ה' של היהודי (על-ידי תורה ותפילה
 ומצוות) בלי מגבלות – צריכה להיות בכל הענינים: הן במצוות שהן בין
 אדם למקום, והן במצוות שהן (גם) בין אדם לחברו, החל מ"ואהבת לרעך
 כמוך", והן במצוות הקשורות עם לא-יהודים וישוב העולם בכלל.

★ ★ ★

כפי שידוע הנהגתו של הקב"ה היא באופן של "מדה כנגד מדה". מכך

ובודאי זכה כו': ראה טור או"ח הל' ר"ה סתקפ"א, מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. וראה
 אגה"ת רפי"א (ק, רע"א): האמונה והבטחון להיות נכון לבו בטוח בה' כו'.
 ולכתיבה וחתימה טובה: להעיר מר"ה טז, ב: בר"ה .. צדיקים גמורים (ועמך כולם
 צדיקים – ישע"י ס, כא) נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רי: שאם
 שכפרט הכתיבה היא בר"ה והחתימה כיוהכ"פ כו' אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית
 בר"ה כו'. וראה הערות למכתב ח"י אלול ה'תשמ"ו* בסופו. וש"נ.

תורה ותפילה ומצוות): שלשה דברים שעליהם העולם עומד (אבות פ"א מ"ב): תורה,
 עבודה (תפלה – רבינו יונה לאבות שם), וגמ"ח (מצוות – דצדקה נקראת בשם מצוה (סתם)
 – תניא פל"ז (מח, ב), וכן כל המצוות נקראות בשם צדקה – חו"א מקץ לת, ג. סה"מ
 מלוקט ח"א ע' רח, ובהנסמן שם הערה 33).

(גם) בין אדם לחברו: שגם הן ציווי המקום הן, ויתירה מזו (עיקר) קיומם צ"ל מפני
 שהן ציווי המקום, ויתירה מזו – גם ב"ג המקיים אותן צ"ל מפני שכך צוה המקום ע"י משה
 (רמב"ם הל' מלכים ספ"ח).

מ"ואהבת לרעך כמוך": קדושים יט, יח. שהוא "כלל גדול בתורה" – תו"כ (הובא
 בפרש"י) עה"פ. ויתירה מזו: זו היא כל התורה כולה – שבת לא, א. וראה תניא פ' לב. וראה
 בארוכה קונטרס אהבת ישראל.

במצוות הקשורות עם לא-יהודים וישוב העולם בכלל: ראה לקו"ש ח"ה ע' 158 ואילך.
 שם ע' 404 ואילך. חכ"ו ע' 132 ואילך.

"מדה כנגד מדה": פס"ז עה"פ שמות ג, ו. וראה סוטה ת, ב. ט, ב. ומדה טובה מרובה

(*) נדפס לעיל מכתב עח. המו"ל.

מובן שכאשר הנהגתו של יהודי היא "הנהגה נסית" מעורר הדבר הנהגה נסית אלוקית, הן כלפיו כפרט, הן כלפיו כחלק מכלל ישראל, וגנז כלפי העולם כולו, הוא "ממשיך" (מביא) את הברכות האלוקות – גם ללא הגבלות.

לוצר החכמה

ויהי רצון, שעל ידי כך שכל אחד יעשה החלטות איתנות בכל המוזכר לעיל, יקבל הקב"ה את החלטותיו מיד כאילו בוצעו בפועל, ובמיוחד מאחר ואנו נמצאים כבר מספר ימים בשנה החדשה, ודאי הוחל בביצוע ועשיה בפועל ממש –

ויקויימו בפשטות ראשי התיבות של השנה הזאת, ש"תהא שנת נסים", שוודאי תהיה – וכבר החלה בפועל – שנה של נסים, כאשר כל יהודי זוכה לראות במוחש את ההנהגה הנסית של הקב"ה, עד לנסי נסים, ועד לנס העיקרי – נס הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, שאז יהיו הנסים גדולים אפילו מן הנסים שהיו ביציאת מצרים, וכפירוש רז"ל על הפסוק: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שביחס ל"ימי צאתך מארץ מצרים" יהיו נפלאות.

והקב"ה ממלא את התפילה הלבבית של כל יהודי ושל כל היהודים:

— פס"ז שם. סוטה יא, א. וראה תוד"ה מרים — שם, מתוספתא שם רפ"ד. ולהעיר מתורת הבעש"ט עה"פ (תהלים קכא, ה) ה' צלך, דכמו שהצל עושה מה שהאדם עושה, כך הבורא ב"ה כביכול עושה מה שאדם עושה — כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' ס. וראה ג"כ או"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) פ, ג (בהוצאת קה"ת ה'תשמ"מ ואילך — סי' רסד). הוספות סי' יט. ועיין ג"כ בהנעתק בס' בעש"ט עה"ת ח"ב פ' קדושים אות כא ואילך, ובהערה שם.

יקבל .. החלטותיו מיד כאילו בוצעו בפועל: ראה שו"ע או"ח סתקע"א ס"ג. וראה תענית ח, ב.

לנסי נסים: וכמרומו בהר"ת כפי שנתפשט כדיבור בפועל "תהא שנת נסים" לשון רבים. ובמכ"ש מדרשת חז"ל (ברכות נו, רע"א): הרואה (בחלום) חנינא .. נסי נסים נעשו לו. ובפרש"י שם: חנינא, נוניין הרבה נסים רבים.

וכפירוש רז"ל .. "כימי צאתך .. נפלאות": מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ ס"ק ד"ח (ע' תפז), מזח"א בהשמטות סכ"ה (רסא, ב). פע"ח שער חג המצות פ"ו (כד"ה מהר"י ז"ל). וראה ד"ה כימי צאתך מארץ מצרים דאחש"פ ה'תשל"ט (נדפס בקונטרס אחש"פ תשמ"ט). ד"ה זה די"א ניסז ה'תשמ"ב (סה"מ מלוקט ח"ב ע' לז).

"תבוא לפניך תפלתי הטה אזנך לרנתי" — ומביא את הגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

הוא תשובה

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

צ

"בתלתא זימני הוי חזקה"

ב"ה מוצש"ק פי תבוא אל הארץ,
ח"י אלול, ה'תש"נ
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

"תבוא .. לרנתי": תהלים פח, ג.

צ

פ' תבוא: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"מ* הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ד ע' 641). לקו"ש תבוא תשמ"ז הערה 1.

פ' תבוא .. ח"י אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו בש"פ תבוא ח"י אלול תרנ"ב ("היום יום" ח"י אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' ג). וראה שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול ה'תשמ"ז. הנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ה** הערה ד"ה זה.

אלול: ראה לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' קיג. — הראשי-תיבות בחיבה זו — ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם ע' 14-313. קונטרס שיחת ש"פ ראה ה'תשמ"ז ס"א-ד. וש"נ.

צ: תרגום. המו"ל.

(* נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

(** נדפס לעיל מכתב עד. המו"ל.

"פּוֹתַחִין בְּבִרְכָה" – בעמדנו בימי חודש אלול, ובבואנו מיום הסגולה ח"י אלול, יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: הבעל-שם-טוב (בשנת

אוצר החכמה

נח"ת) ואדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן-ערוך (בשנת קה"ת),

ודאי עתה המועד המתאים לאחל לכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, בהתאם למנהג ישראל, שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

**יש להביא בחשבון שבשנה
הבאה חלים ימי ראש-השנה
בימי חמישי וששי בשבוע
המובילים אותנו היישר אל יום
שבת-קודש. במשך כל שתי
היממות של ר"ה חדור היהודי
ברוח הקדושה; גם בשעות**

"פּוֹתַחִין בְּבִרְכָה": ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ* הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ד ע' 641).

בעמדנו .. חודש אלול .. המועד המתאים לאחל .. בהתאם למנהג ישראל: ראה מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת שלומים מן ר"ח אלול עד יוה"כ רומז לו כו' שהוא מעתיר עליו שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. וראה ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 610. מיום הסגולה .. ח"י אלול: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 140 ואילך) שאמרו אז "גוט יו"ט". וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ו** הערה ד"ה יום-סגולה.

ח"י אלול, יום ההולדת: בענין יום הולדת של צדיקים – ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 86 שוה"ג להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בענינו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186. נתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך. וראה גם ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 398 ואילך ע"ד ההנהגה ביום הולדת, ובהערות שם.

יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: שיחת ח"י אלול ה'תש"ג הנ"ל (ספר השיחות שם ע' 141 ואילך). וראה לקו"ש חכ"ד שם, ובהנסמן שם. הבעל-שם-טוב: ראה לקו"ש ח"ח ע' 27 הערה 42 ובשוה"ג שם. (בשנת נח"ת): ראה לקו"ד כרך א לא, א ואילך. שיחת ח"י אלול הנ"ל (ספר השיחות שם ע' 146. שם ע' 188).

בעל התניא והשולחן-ערוך: ראה לקו"ש ח"ו ע' 63 ואילך, ובהערה 14 שם. (בשנת קה"ת): ראה שיחת ח"י אלול הנ"ל (ספר השיחות שם ע' 188). למנהג ישראל: אשר מנהג ישראל תורה היא – ראה תוד"ה נפסל – מנחות כ, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפא. וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול התשמ"ח*** הערה ד"ה זה (ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 762).

שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד: ראה בהנסמן במכתב ח"י אלול הנ"ל הערות ד"ה אלו (ספר השיחות שם ע' 763).

(* נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

(** נדפס לעיל מכתב עת. המו"ל.

(*** נדפס לעיל מכתב פה. המו"ל.

**הפנאי נוהרים מדיבורי חול,
ומנצלים כל רגע לאמירת
תהילים. דומה לכך גם קדושת
השבת, הקדושה האלוקית
חודרת כל ישותו ובכל פעולות
היום קיימת תחושה מרוממת
של קדושה. כך נוצרת "חוקה"
של קדושה בשלושת הימים
שבראשית השנה, ויש לזה
השפעה חזקה ביותר על כל
השנה, וכל פעולות השנה
נעשות תחת הרושם של רוממות
הקדושה.**

במיוחד כיוון שקיים קשר
מיוחד בין ח"י אלול לבין ראש-
השנה, כפי שידוע שנוסף על כך
שכל חודש אלול הוא זמן של
הכנה לשנה החדשה וחשבון
הנפש, הרי שנים-עשר הימים
האחרונים של חודש אלול, החל
בח"י אלול, מיוחדים בכך שכל
אחד מהם קשור ומייצג חודש מן
השנה החולפת, יום לחודש, ויום
ח"י אלול – הראשון שבשנים-
עשר הימים הללו – הוא כנגד

הראשון שבחדשי השנה, חודש תשרי. כך קושר יום זה את ראש-השנה של
השנה החולפת עם ראש-השנה של השנה החדשה.

ובהתאם למודגש תכופות בתורתנו, אשר היא תורת חיים – הוראה
בחיים, ש"המעשה הוא העיקר", הרי ככל שחשוב ונחוץ חשבון הנפש, הרי

כפי שידוע .. יום לחודש: שיחת ח"י אלול ה'תש"ג הנ"ל (ספר השיחות ה'תש"ג ע'
177. שם ע' 179).

חודש אלול .. וחשבון-הנפש: ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 141 ואילך. תרח"ץ ס"ע סו.
סה"מ אידיש ע' 75. שם ע' 129. ובכ"מ. וראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' כ, ובהנסמן שם הערה
65.

החל בח"י אלול: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ה (לקו"ד כרך ג ע' 946. ספר השיחות
ה'תש"ה ע' 122): א) ח"י אלול הוא היום שהביא חיים באלול. ב) ח"י אלול נותן חיות בעבודה
של אני לדודי ודודי לי. – נת' בלקו"ש ח"ט ע' 250 ואילך. לקו"ש ח"י אלול ה'תשד"מ
(חכ"ט ע' 161 ואילך).

חודש תשרי: אשר התחלתו וראשו הוא יום ראש-השנה.
תורת חיים – הוראה בחיים: ראה זח"ג נג, ב: תורה, אמאי אקרי תורה, בגין דאורי
וגלי כמאי דהוה סתים דלא אחידע. חיים, דכל חיים דלעילא בה אתכלילו וממנה נפקין. וראה
רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית.
ש"המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז. תקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע
(קלג, ב. קלד, א).

חשבון הנפש .. חשבון הצדק: ראה מכתב ערב ח"י אלול ה'תשמ"א* (לקו"ש חכ"ד ע'
601 ואילך).

* נדפס לעיל מכתב נח. המו"ל.

המטרה העיקרית של חשבון הצדק היא בקשר להווה ולעתיד, שיבוא לידי ביטוי במעשה בפועל, קיום המצוות בהידור ובשמחה, יותר ויותר הידור ויותר ויותר שמחה, בכל יום מימי השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

בהקשר עם ההכנה לשנה החדשה יש להביא בחשבון, שלכל שנה יש תוכן כפול: המשמעות הכללית שלגביה שוות כל השנים, כולל השנה החדשה, והמשמעות המיוחדת הקשורה בקווי האופי העצמאיים של השנה המסויימת, שבהם מתייחדת שנה זו מן השנים האחרות.

השנה חלים ימי ראש־השנה בימי חמישי ושישי (ערב שבת) בשבוע, המובילים אותנו היישר אל יום שבת־קודש, עובדה המדגישה ומחזקת את הנקודה המשותפת לראש־השנה וליום השבת.

ימי ראש־השנה – "ימים נוראים" – ממלאים כל לב יהודי בתחושת רטט של קדושה, המקיפה וחודרת את האדם כולו. רגש הקדושה המרומם איננו רק בשעות הספורות של היום, בהן אנו עסוקים בהכנות ובקיום "מצות היום בשופר", או בזמן התפילות והבקשות המיוחדות של ראש־השנה, וכיוצא בהן, כי אם במשך כל שתי היממות של ראש־השנה חדור היהודי ברוח הקדושה של ראש־השנה. נוסף על העובדה שבראש־השנה נמצאים משך שעות רבות בבית־הכנסת, הרי בדרך־כלל גם בשעות הנוותרות נזהרים מדיבורי חול מיותרים, ומנצלים כל רגע פנוי לאמירת תהילים

קיום המצוות .. ובשמחה: ראה רמב"ם סוף הל' לולב. סה"מ מלוקט ח"ב ס"ע עח ואילך; שם ע' קמז ואילך, ובהערות שם.

והמשמעות המיוחדת .. של השנה המסויימת: שגם בזה ישנה הוראה, וכמכ"ש מהוראת הבעש"ט שכ"ד דבר אשר האדם רואה או שומע הוא הוראת הנהגה בעבודת השם – כתר שם טוב הוספות אות קכז־קכט. וש"נ.

"ימים נוראים": ראה לקו"ת ר"פ עקב. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' שב. אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' קב. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' של. ובכ"מ. "מצות היום בשופר": ר"ה כו, ב.

שבראש־השנה נמצאים משך שעות רבות בבית־הכנסת: ראה שו"ע אדה"ז או"ח הל' ראש השנה סתקפ"ד ס"ו (מרמ"א שם ס"א): בר"ה מאריכין בפיוטים ובתפלות עד חצות היום לכל הפחות. וראה אלף למטה למטה אפרים ס"י תקצו אות א'. שבראש־השנה .. נזהרים מדיבורי חול מיותרים .. לאמירת תהלים: אגרות־קודש כ"ק

וכיוצא בזה, עד שאפילו סעודות ראש-השנה, שעליהן נצטוונו: "אכלו משמנים ושתו ממתקים" – נמצאות תחת השפעת הרגש הקדוש של ראש-השנה (וכהמשך הפסוק) – "כי קדוש היום לאדונינו".

דומה לכך גם קדושת השבת, "ושמרתם את השבת כי קודש היא". הקדושה האלוקית של שבת-קודש חודרת בכל יהודי, ומקיפה את כל ישותו, עד שכל היום כולו, ובכל פעולות היום, יש לו תחושה שונה, תחושה מרוממת של קדושה.

★ ★ ★

1234567

ידוע הכלל של תורתנו הקדושה: "בתלתא זימני הוי חזקה" (דבר הנעשה שלוש פעמים – נקבעת לו "חזקה"). בשלוש פעמים נעשה הדבר באופן של קביעות, "חזקה" מלשון חוזק, והדבר מתייצב, וכך בטוחים שהדבר יימשך.

אם הכלל ברתוקף ביחס ל"דברי הרשות", ודאי שכך הדבר כשמדובר בענייני קדושה, שיש להם בכלל את הכוח הנצחי של התורה, ולכל פעולה של קדושה יש השפעה נמשכת ותמידית.

אדמו"ר (מהוריי"צ) ג"ע ח"ד ע' קלב.
 "אכלו משמנים ושתו ממתקים": נחמ" ח, י. שו"ע אדה"ז שם סתקפ"ג ס"ד. וראה לקו"ש ח"ד ע' 369 ואילך.
 סעודות... נמצאות תחת השפעת... הרגש הקדוש: שו"ע (ודאדה"ז) או"ח סי' תקצו ס"א "תהי' יראת ה' על פניהם". וראה אלף למטה הנ"ל.
 "ושמרתם את השבת: תשא לא, יד.
 הקדושה האלוקית של שבת-קודש חודרת... ומקיפה את כל ישותו: ראה בארוכה מכתב: ערב ח"י אלול ה'תשמ"ג (לקו"ש חכ"ד ע' 622 ואילך); עש"ק ר"ח ניסן ה'תשמ"ה (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וכיאורים – קה"ח תשמ"ז – ע' תשסב ואילך); ח"י אלול ה'תשמ"ט, ובהערות שם*.
 ובכל פעולות: עד שאפילו כשישן – נאמר (סידור קול יעקב שחרית של שבת בסופו. ילקוט ראובני ואתחנן עה"פ ופן תשא) ששבת ר"ת שינה בשבת תענוג.
 "בתלתא זימני הוי חזקה": ראה יכמות סד, ב. – ולהעיר שגם באה"ק בשנה זו הוא המשך דר"ה ושבת, שלושה ימים רצופים.
 ולכל פעולה של קדושה יש השפעה נמשכת ותמידית: כי כל דבר שבקדושה אינו זו

(* נדפסו לעיל מכתבים סז. פז. ולקמן ח"ב מכתב קמח. המו"ל.

על-אחת-כמה-זכמה כשמדובר בראש-השנה, הנקרא בעיקר בשם "ראש-השנה" ולא "תחילת השנה", כאשר המשמעות היא שנוסף על היותו תחילת השנה הרי הוא גם, ובעיקר, ה"ראש" של השנה: כשם שהראש מנהיג את כל האברים של הגוף, ודווקא באופן זה ועל-ידי כך ממלא כל אבר את מטרותו בשלימות, גם כאבר לעצמו — כך ראש-השנה מנהיג ומחיה את כל הימים וכל יום של השנה, עד לכל הפרטים של חיי יום יום —

מובן איפוא שכאשר ישנה "חזקה" במצב האמור של קדושה, יש לדבר השפעה חזקה ביותר על כל השנה, כך שכל פעולות האדם, בכל הימים ובכל יום של השנה, נעשות תחת הרושם וההשפעה של רוממות הקדושה של שלושת הימים בראשית השנה.

112 1027

★ ★ ★

ויהי רצון שכל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, יחליטו לפעול ולעשות בהתאם לאמור, ובאופן האמור בראש פרשתנו (אליה אנו נכנסים עתה): "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם" (הנכם עומדים כיום ביציבות איתנה, כולכם יחד, לפני ה' אלוקיכם וגו', ובהחלטה — איתנה ויציבה).

ובזה עצמו — כתחילת החלק השני של פרשת השבוע (אשר לפי קביעות השנה הנוכחית הם מחוברים בפרשה אחת) — באופן של "וילך",

---

ממקומו — ראה ע"ח שער ד (שער אח"פ) פ"ג. שער לד (שער תיקון הנוקבא) פ"ג. שער לה (שער הירח) פ"א. אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.

"ראש-השנה" .. ה"ראש" של השנה: ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, א"ב. דרושים לר"ה נח, א"ב. עטרת ראש שער ר"ה בתחילתו. אוה"ת דרושים לר"ה כרך ה ע' בעז ואילך. ובכ"מ.

"תחילת השנה": כמו שאומרים בתפלת מוסף דר"ה (מר"ה כז, א) "זה היום תחילת מעשיך". וראה המשך תרס"ו ע' טז. שם ע' כ. ובכ"מ.

"אתם נצבים: שפרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה — תוס' מגילה לא, סע"ב. וראה בהנסמן במכתב עש"ק שבת סליחות ה'תשמ"ה* הערה ד"ה פ' אתם נצבים היום כולכם. נצבים .. איתנה: בקומה זקופה (רש"י קורח טז, כז). נצבים הוא בכח' תוקף יותר מענין עומדים — אוה"ת נצבים ע' א"ב.

(*) נדפס לעיל מכתב עה. המו"ל.

הליכה מתמדת מעלה מעלה, מחיל אל חיל.

וההחלטה הטובה בכל זה תוסיף עוד יותר בברכות ה' בכלל, וברכת ראשהשנה במיוחד: כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד,

ובמיוחד דמיוחד הברכה שאליה "קווינו כל היום" (כל יום ובכל היום) – הגאולה האמיתית והשלימה עלידי משיח צדקנו, "מצאתי דוד עבדי", במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

אוצר החכמה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

מחיל אל חיל: תהלים פד, ת. וראה ברכות בסופה. ירושלמי כיכורים פ"ג ה"ג. כתיבה וחתימה טובה: להעיר מר"ה טז, ב: בר"ה . . צדיקים גמורים (ועמך כולם צדיקים – ישעי' ס, כא) נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רי: שאם שכפרט הכתיבה היא בר"ה והחתימה כיוהכ"פ כו', אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית בר"ה כו'. וראה הערות למכתב ח"י אלול ה'תשמ"ו* בסופו. וש"נ.

"קווינו כל היום": ברכת את צמח בתפילת העמידה.

הגאולה האמיתית והשלימה: שאין אתרי' גלות (תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב ממכילתא עה"פ בשלח טו, א. יל"ש ישעי' ס, א רמז תצט).

"מצאתי דוד עבדי": תהלים פט, כא. וקאי על משיח צדקנו שבא בהיסח הדעת, כמו מציאה – סנהדרין צז, א.

(* נדפס לעיל מכתב עח. המו"ל.

צא

"חזקה" — של "חזקה" להפוך כל מקום לקדוש

ב"ה, מוצש"ק פ' נצבים-וילך

כ"ה אלול ה'תש"נ

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למדובר במכתב ממוצאי שבת-קודש ח"י אלול — שייחודה של השנה החדשה מתבטא בכך שימי ראש-השנה, ימי חמישי וששי (ערב

שבת) בשבוע, מובילים הישר אל יום שבת-קודש, וכך נפתחת השנה ב"חזקה" של שלושה ימים רצופים מלאים וחדורים בקדושה —

**בחוץ לארץ חזרת ונשנית
"חזקה" זו של שלושת ימי
קדושה רצופים — שלש פעמים
(בחודש תשרי): גם הימים**

מוצש"ק: שאז מסדרים סעודה כדי ללוות את השבת (טושו"ע או"ח ר"ס ש. וש"נ. שו"ע אדה"ז שם). וללוות — היינו שגם (הארת) השבת עם המלווים. — ובפע"ח שער יח (שער השבת) פכ"ד: סעודת מו"ש שהוא סעודה דדוד מלכא. ובסידור האריו"ל כוונת הבדלה ומו"ש: ויאמר דא היא סעודת דדוד מלכא משיחא. ובזמירות למוצ"ש כו"כ בקשות לביאת אלי ומשיח.

פ' נצבים: להעיר מהשיעור-חומש דפ' שבוע זה (נצבים ל. ו): "ומל ה' אלקיך) את לבבך ואת לבב זרעך" — ר"ת אלול (בעה"ט עה"פ. וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ז* הערה ד"ה יום ב' פ' נצבים-וילך) — ענין התשובה. ומרומז בזה גם ענין התפלה — אגה"ק ס"ד.

פ' נצבים-וילך: להעיר אשר השבת (השלימות) של שבוע זה הוא "שבת מברכים חודש תשרי" — ראה תורת הבעש"ט בזה (שנמסר ע"י אדה"ז, ששמע ממורו ורבו הה"מ בהיותו במעזריטש) ("היום יום" כ"ה אלול. כתר שם טוב — הוצאת קה"ת — הוספות סי' לא. וש"נ).

צא: תרגום. המשך למכתב צ. המו"ל.

(* נדפס לעיל מכתב עח. המו"ל.

הראשונים של חג הסוכות וממילא גם הימים האחרונים, חלים ביום חמישי ובערב שבת קודש, כך שישנה "חזקה" של ה"חזקה" האמורה. בארץ ישראל קיימת ה"חזקה" רק פעם אחת. על אף ש"מלא כל הארץ כבודו" — בעולם בכלל אין הקדושה האלוקית חודרת את גשמיות הארץ, לעומת זאת, גוף הקרקע של א"י היא "ארץ הקודש", עד שקדושתה מטילה הלכות על הארץ וגידוליה. עיקר המטרה והתכלית של קיום המצוות היא שגשמיות העולם תהווה "דירה" עבור הקב"ה. זהו התוכן של הפתגם של רבותינו "עשה כאן ארץ-ישראל" — שליחותם של היהודים בחו"ל היא שהקדושה תחדור ותקיף גם את גשמיות העולם. לשם כך הכרחית בחו"ל "חזקה" משולשת של ימי קדושה.

מן הראוי להצביע על ההבדל הקיים בנושא זה בין ארץ הקודש לבין חוץ-לארץ: בחוץ-לארץ חוזרת ונשנית "חזקה" זו של שלושת ימי קדושה רצופים — שלוש פעמים (בחודש תשרי): גם הימים הראשונים של חג הסוכות, וממילא גם הימים האחרונים, שמיני עצרת ושמחת תורה, חלים ביום חמישי וערב שבת-קודש, כך שישנה "חזקה" של ה"חזקה" האמורה — שלוש פעמים של שלושה ימי קדושה רצופים.

בארץ-ישראל קיימת ה"חזקה" האמורה רק פעם אחת — בימי ראש-השנה, שכן גם בארץ-ישראל נחוג ראש-השנה יומיים, אבל לא היום טוב של חג הסוכות ושמיני-עצרת.

כדי להבין ביתר עומק את ה"חזקה" המשולשת הקיימת רק בחוץ-לארץ, ראוי להתעכב ביתר פירוט על ההבדל בין ארץ הקודש לבין חוץ-לארץ.

גם בארץ-ישראל נחוג ראש-השנה יומיים: שו"ע אדה"ז או"ח הלכות ר"ה סת"ד ס"א. וראה בהנסמן ב"מ"מ וציונים" לשם. וכן הי' אף בזמן שהיו מקדשין על פי הראי' — שו"ע אדה"ז שם. וכוח"ג רלא, א: יום ראש השנה הוה בכל זימנא תריין יומין. . . ולא חד. וכירושלמי עירובין (פ"ג ה"ט) שבי' ימי ר"ה מתקנת נביאים הראשונים. וכתוספתא ר"ה (פ"א ה"י) שכימי משה קרה ב' ימי ר"ה. וראה לקו"ש ח"ט ע' 370. ובהערות שם.

ידוע הפתגם של רבותינו נשיאינו ביחס לעבודת ה' של יהודי: "עשה כאן ארץ ישראל", כלומר – יהודי צריך ליצור את המעלה ואת החשיבות של ארץ-ישראל גם בחוץ-לארץ, וממילא ודאי שהוא יכול לעשות זאת, ובשמחה ובטוב לבב.

מן ההבדלים העיקריים שבין ארץ הקודש לבין חוץ-לארץ הוא:

הרי "מלוא כל הארץ כבודו". הקב"ה ושכינתו נמצא בכל מקום. אלא שבעולם סתם – הקדושה האלוהית היא באופן שאין היא חודרת את גשמיות הארץ, ולכן אין שם מצוות תרומות ומעשרות וכיוצא בהן, שהאלקות היא בשדה בגלוי. לעומתה, הקדושה של ארץ-ישראל מקיפה את המציאות הגשמית של הארץ, גוף הקרקע של ארץ-ישראל היא "ארץ הקודש", עד שקדושת הארץ מטילה הלכות שונות על הארץ (וגידולי הארץ).

הדבר ניתן להבנה על-ידי דוגמא מהיחס שבין הנשמה לבין הגוף: ישנן השפעות של הנשמה שהן נשארות חבויות במהות הפנימית של האדם ולא ניכרת השפעתן על הגוף, אבל מאידך, יש אופן שהנשמה משפיעה על גשמיות הגוף, עד שהדבר ניכר ונראה גם בחלקים הפיזיים החיצוניים של הגוף. כך גם באשר לקדושה של ארץ-ישראל: הדבר מתבטא בפנימיות וברוחניות של הארץ, וזה חודר ומקיף גם את הצד החיצוני, ה"גוף" של ארץ-ישראל, גשמיות הארץ.

הפתגם של רבותינו נשיאינו: אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ג"ע ח"א ע' תפח (בשם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק). לקו"ש ח"ב ע' 621. וראה לקו"ש ח"ח ע' 404 בשוה"ג להערה 48. "עשה כאן: וגם בני" שבאה"ק אומרים בתפלה, שמדויקת בתכלית (טור או"ח סקי"ג) – גלינו מארצנו.

מן ההבדלים העיקריים שבין ארץ הקודש לבין חוץ-לארץ: ראה גם – ע"פ חסידות – ההפרש בין השפעת השפע בארץ ישראל להשפעת השפע בחוץ לארץ – לקו"ת מסעי פט, ב ואילך. תקס"ח ח"א ע' שנד ואילך. סה"מ תרע"ח ע' שנב ואילך. תרצ"ו ע' 113 ואילך. ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך ארץ ישראל ס"י (ע' א'תקעג ואילך), ובהנסמן שם בשוה"ג. "מלא כל הארץ כבודו": ישע"י ו, ג. שקדושת הארץ: ראה אנציקלופדי' תלמודית כרך ב ערך ארץ ישראל (קדושתה ומצותיה) ס"י ואילך (ס"ע ריג ואילך). וש"נ.

הדבר דורש הסבר: מהי המעלה הגדולה של העובדה שהקדושה ניכרת גם בגשמיות ובחיצוניות? – והרי, לכאורה, העיקר הוא הרוחניות והפנימיות של כל דבר!

אך לאמיתו של דבר אין זה כך: עיקר המעלה הוא, כאשר הקדושה הפנימית והרוחנית חודרת גם אל תוך גשמיות העולם.

וכפי שהדבר מודגש בעבודת התורה והמצוות: עיקר המצוה אינה מתבטאת (כל-כך) בכוונתה, בתוכן הרוחני של המצוה, כי אם דווקא במעשה בפועל – בקיום המצוה בגשמיות.

כפי שהדבר מתבטא בבירור בהלכה, שכל שנעלית וחשובה כוונת המצוות – כמאמר הידוע של התורה, שקיום המצוות בלא כוונה הוא "כגוף בלא נשמה" – בכל זאת, כאשר מישהו מכוון במחשבתו את כל הכוונות של מצוה מסויימת אבל אינו מקיימה יחד עם זאת בפועל ממש – לא קיים את המצוה (ואפילו לא חלק מן המצוה) ולעומתו, מי שמבצע את המצוה בפועל ואין לו בכך את הכוונה הדרושה – יוצא ידי חובת המצוה (בדיעבד).

ואדמו"ר הזקן מסביר בספר התניא קדישא את הטעם לכך – כי "נתאוה הקב"ה (כביכול) להיות לו דירה בתחתונים", כלומר, בשפל של העולם – ומטרה זו מושגת על-ידי כך שיהודי עובד את ה' על-ידי ובאמצעות גשמיות העולם הזה, שבכך הוא הופך את ה"תחתונים", את גשמיות העולם, ל"דירה" עבור השכינה. וזה עיקר המטרה והתכלית של קיום המצוות; דווקא על-ידי קיום המצוות בגשמיות מתבצעת הכוונה של בריאת העולם, שהעולם יהווה "דירה" עבור הקב"ה.

וכפי שהדבר מודגש בעבודת התורה והמצוות: כהבא להלן ראה בארוכה תניא פ' לז"ח. כפי שהדבר מתבטא בבירור בהלכה: ראה כמה דוגמאות בתניא רפ"ח. וראה בהנסמן ב"מראי מקומות" לפסוקים ומחז"ל לתניא שם (קה"ת תשמ"ז).
 כמאמר הידוע של התורה... "כגוף בלא נשמה": ראה תניא שם. של"ה רמט, סע"ב. וראה בהנסמן במפתח פסוקים ומחז"ל בתניא (קה"ת תשמ"ה) ע' צ הערה 11.
 בספר התניא קדישא: פל"ו ואילך.
 "נתאוה הקב"ה... להיות לו דירה בתחתונים": ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. כמדב"ר פי"ג. ו. תניא רפ"ו.

ענין עמוק יותר במעלת הגשמיות ניתן להבין מן העובדה שגם **שכר המצוות** קשור דווקא בגשמיות העולם הזה.

אוצר החכמה

ידוע פסק־דין הרמב"ן, לגבי השאלה במה מתבטאת תכלית השכר:

לפי שיטת הרמב"ם, השכר הנעלה ביותר הוא – גן־עדן, שבו נמצאות הנשמות בלי הגופים. זה מקום רוחני, וכפי שמבאר הרמב"ם, אי אפשר כלל להשוות את הרוממות הרוחנית של הנפש כשהיא מלובשת בגוף גשמי, לרוממות ולמעלה הרוחנית שהיא משיגה כאשר היא שרויה בגן־עדן, מופשטת מן הגוף.

ברם, הרמב"ן, שחי לאחרי הרמב"ם וגם למד את תורתו וכו', פוסק עם זאת, שתכלית ושיא השכר הוא דווקא בזמן תחיית המתים, כאשר הנשמות יירדו שוב לעולם הזה ויתלבשו שוב בגופים גשמיים. והרי "הלכה כבתראי", ובפרט בענין זה.

אך צריך להבין: מובן שיש מעלה נפלאה **בעבודתו** של יהודי, לזכך את גשמיות העולם ולהפכה לדירה עבור הקב"ה – אך כיצד ניתן להבין ולקלוט, שאת השכר **האלוקי העליון** של העולם הבא תקבל הנשמה דווקא בהיותה לבושה בגוף גשמי ונמצאת בעולם הזה הגשמי?

– אחד ההסברים לכך הוא, שדווקא בנברא גשמי טמון כוח אלוקי

הרמב"ן: בשער הגמול בסופו (כהוצאת שאוועל – ע' שט).
הרמב"ם: הל' תשובה פ"ח ה"א-ב. פירוש המשניות שלו לסנהדרין פ' חלק ד"ה ועתה

אחל.

הנשמות בלי הגופים: ולדעת הרמב"ם על זה קאי מה שארז"ל (ברכות יז, א) "העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתי". ולדעת הרמב"ן קאי מחז"ל זה על עולם התחי'.
וכפי שמבאר הרמב"ם: בהל' תשובה שם ה"ו. פירוש המשניות שם.
"הלכה כבתראי": ראה רי"ף סוף עירובין. ועוד. וכן הוא גם בנוגע לפוסקים – מהרי"ק שורש פד. ועוד. – וראה בפרטיות אנציקלופדי' תלמודית ערך הלכה כבתראי. וש"נ.
ובפרט בענין זה: ראה לקו"ת צו טו, ג. דרושים לשבת שובה סה, סע"ד. סהמ"צ להצ"צ מצות ציצית (דרמ"צ יד, ב). הנסמן ב"תשובות וביאורים" (קה"ת חשל"ד) סי' יא הערה 23 (ע' 57-8), ובאוה"ת חוקת (ס"ע תתט. שם כרך ה ע' א'תרלז) כתב: ואדמו"ר נ"ע (אדה"ז) בכל הדרושים הזכיר רק דעת הרמב"ן לבד.
אחד ההסברים לכך: סהמ"צ להצ"צ שם (יד, ב ואילך).

נעלה כזה, שאינו נמצא אפילו בעולמות הרוחניים הנעלים, שכן רק הקב"ה בעצמו ("הוא לבדו, יתברך") יש לו הכוח והיכולת לברוא דבר גשמי, "יש מאין", ומעלה זו, הנמצאת דווקא בגשמיות, תתגלה בזמן תחיית המתים.

^{לפי}זיש לומר, שזה הוא התוכן של הפתגם האמור של רבותינו נשיאינו "עשה כאן ארץ ישראל": המעלה של ארץ-ישראל היא, כאמור, שקדושתה מקיפה גם את גשמיות הארץ, ושליחותם של היהודים בחוץ-לארץ היא שייצרו את המעלה הזו של ארץ הקודש בחוץ-לארץ, שהקדושה של האלקות תחדור ותקיף גם את הגשמיות של חלק העולם שההשגחה העליונה הועידה עבורם.

ולשם כך דרושים כוח ומאמץ מיוחדים – "עשה כאן ארץ ישראל", כפי שהדבר בא לידי ביטוי גם בייחודה של השנה הבאה עלינו לטובה, שבחוץ-לארץ הכרחית התחזקות גדולה בהרבה ("חזקה" משולשת) באותה "חזקה" של שלושה ימי קדושה, כדי שקדושת הימים הקדושים תחדור ותקיף כליל את המציאות הגשמית של חוץ-לארץ.

ויש לומר, שזו גם אחת של המשמעויות של מאמר חז"ל לגבי לעתיד לבוא ש"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", שכן אז, כאשר בני ישראל יסיימו את עבודתם לעשות את העולם ל"דירה" עבור הקב"ה, על-

הקב"ה בעצמו ("הוא לבדו, יתברך") .. הכוח והיכולת לברוא .. יש מאין: אגרת הקודש סי' כ (קל. ב).

ומעלה זו .. דווקא בגשמיות: וגם זה הוא מהטעמים והמעלות שבמצוות מעשיות דוקא (נוסף על המבואר לעיל, ע"פ תניא ח"א פל"ז) – ראה אגה"ק שם בסיום האגרת (קלג, א): ואחרי הדברים והאמת האלה דעת לנכון נקל להבין ע"י כל הנ"ל גודל מעלת המצוות מעשיות כו'. וראה לקו"ש חט"ז ע' 43 ואילך.

ומעלה זו .. תתגלה בזמן תחיית המתים: המשך וככה תרל"ז ספצ"א. סה"מ תרח"צ ע' ריט. ובכ"מ.

ש"עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות: ראה פסיקתא רבתי פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג. הנסמן ב"מראי מקומות" ללקו"ת (הוצאת קה"ת ה'תשד"מ ואילך) מסעי פט, ב. נתבאר בלקו"ת, סה"מ תקס"ח ותרע"ח דלעיל הערה ד"ה די עיקר אונטערשיידען [= על ההבדלים העיקריים].

ידי בירור וזיכוך גשמיות העולם והבאת אור הקדושה לתוך הגשמיות,
תתפשט קדושת ארץ-ישראל בכל ארצות תבל.

★ ★ ★

ויש לומר, שבדומה להבדל האמור קיים גם ההבדל בין שני הימים
המיוחדים — ח"י אלול, וכ"ה אלול:

בקשר ליום ח"י אלול — יום ההולדת של שני המאורות הגדולים:
הבעל-שם-טוב (בשנת נח"ת) ואדמו"ר-הזקן בעל התניא והשולחן-ערוך
(בשנת קה"ת) — ידוע הפתגם ש"ח"י אלול מכניס חיוניות (חי) באלול,
החיוניות של ח"י אלול היא חיוניות רוחנית, חיות של נשמה, הקשורה
בענייני חודש אלול: תשובה, חשבון הנפש, עבודת התפלה, ודומיהם.

— החידוש של כ"ה אלול קשור בגשמיות: כ"ה אלול הוא יום ראשון
למעשה בראשית, ביום זה היה "בראשית ברא אלוקים", הבריאה יש מאין
של העולם הגשמי.

★ ★ ★

ויהי רצון שכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, יעשה בענין האמור,
לחזק ולהפיץ יהדות וקדושה בחיי יום-יום, בו עצמו ובסביבתו, במלוא

ידוע הפתגם: שיחת ח"י אלול ה'תש"ה (לקו"ד כרך ג ע' 946. ספר השיחות ה'תש"ה
ע' 122).

כ"ה אלול הוא יום ראשון למעשה בראשית: ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פיסקא כג
(בחודש השביעי). יל"ש עה"פ (פינחס כט, א) וכחודש השביעי (רמז תשפכ). תוד"ה לתקופות
— ר"ה ח, א. וראה פרקי דר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם. — ושמים וארץ וכל תולדותיהם
נבראו ביום ראשון (פרש"י עה"פ בראשית א, יד).

כ"ה אלול .. הבריאה יש מאין של העולם הגשמי: דזהו החילוק בין כ"ה אלול לר"ה,
שבכ"ה אלול הו"ע בריאה מאין ליש גשמי, ובר"ה הו"ע בריאה מאין ליש רוחני — לקו"ת
נצבים מז, א. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתמ.
"בראשית ברא אלוקים": בראשית א, א.

ברא .. הבריאה יש מאין: ראה רמב"ן עה"פ בראשית שם: ואין אצלנו בלשון הקודש
בהוצאת ה"ש מאין אלא לשון ברא.
במלוא המידה: ראה כתובות סז, רע"א.

המידה, והדבר יוסיף עוד יותר בכתיבה וחתימה טובה בכל התחומים, הן ברוחניות והן בגשמיות, ואדרבה – בעיקר בגשמיות, ^{אוצר החכמה}

עד לברכה העיקרית – הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, "מצאתי דוד עבדי, בשמן קדשי משחתיו", ויוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, כל שלושת הסוגים: כהנים, לויים, ישראלים,

תיכף ומיד ממש, ובלשון הכתוב: יחיינו מיומיים, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו – הכתיבה וחתימה טובה של "ועמך כולם צדיקים", ו"צדיקים נכתבין ונחתמין לאלתר לשנה טובה".

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות
גם יחד

מנחם שניאורסאהן

בעיקר בגשמיות: להעיר, אשר עיקר הדין* ומשפט בר"ה הוא על דברים גשמיים – הגהות מיימוניות לרמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ג (אות א') בשם הרמב"ן (כשער הגמול), הובא בלקו"ת דרושים לר"ה נט, ב.
"מצאתי דוד עבדי, בשמן קדשי משחתיו": תהלים פט, כא.
כהנים, לויים, ישראלים: יש לומר: דוד (ישראל), עבדי (לויים) בשמן קדשי משחתיו (כהנים). ועצ"ע.
ובלשון הכתוב: הושע ו, ב. וראה לקו"ת דרושים לר"ה רד"ה יחיינו (סג, סע"ב).
ד"יחיינו מיומיים" קאי על כל ימים של ר"ה ו"כיום השלישי הוא יום כיפור".
"ועמך כולם צדיקים": ישע"י ס, כא.
ו"צדיקים נכתבין ונחתמין לאלתר: ר"ה טז, סע"ב.
בגשמיות וברוחניות גם יחד: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רצג. וראה שיחת ש"פ ואתחנן, שבת נחמו ה'תש"נ.

(* עיקר הדין: כ"ה בלקו"ת ר"ה שנסמן בהערה (אף שבהגמ"י, שהועתק בלקו"ת שם "אין אדם נידון כו' אלא לעניני העולם הזה").

צב

"כל יושביה עליה"

ב"ה, יום ג' פ' האזינו השמים
 ג' סליחות, ה'תש"נ
 ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
 בכל מקום שהם
 ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהימצאנו עתה בימי הסליחות, קרוב יותר לראש-השנה, ומימי
 הסליחות עצמם — ביום השלישי, "שהוכפל בו כי טוב", שכל זה מדגיש עוד
 יותר את הציווי להעלות בקודש —

פ' האזינו: להעיר מהידוע בענין לימוד שירת האזינו ע"י כאו"א כו' (ראה ספר השיחות
 ה'תש"א ס"ע 56. ס' התולדות מהר"ש ע' 74. ס' הזכרונות לכ"ק מו"ח אדמו"ר פכ"ט, ממהר"ל
 מפראג בזה).

ג' סליחות: ראה רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר למאמר ג' סליחות ה'תרנ"ה-ה'תש"ה
 (נדפסה בהוספות לסה"מ תרנ"ה ע' תמג"ד; ה'תש"ש ע' 225-6). וראה לקו"ש ח"ד ע' 348.
 בימי הסליחות: ראה מכתב מוצש"ק ימי הסליחות ה'תשמ"ב הערה ד"ה ימי הסליחות
 (הא' והב') — לקו"ש חכ"ד ע' 616. וראה מכתב עש"ק שבת סליחות ה'תשמ"ה הערה ד"ה
 בימים האחרונים שלפני ר"ה*.

השלישי: יום שהוא גם ערב והכנה ליום הרביעי שבו נחלו המאורות (חגיגה יב, א)
 שהם מקור האור.

ביום השלישי, "שהוכפל בו כי טוב": פרש"י עה"פ בראשית א, ז, מב"ר פ"ד, ו
 (ובפרש"י שם — דגם העבר נעשה טוב). ובאה"ת (בראשית לג, א ואילך. ועוד); כסה"מ
 תרנ"א ס"ע קצג; במכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע (נדפס כסה"מ ה'תש"ט ע' 19 (השני)).
 אגרות-קודש שלו ח"א ע' קלו) — מקשר זה עם מחז"ל (קידושין מ, א) טוב לשמים וטוב
 לכריות.

הציווי: שהוא גם נתינת כח, שהרי "איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך" — במדב"ר
 פי"ב, ג.

הציווי להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג. זח"ג קסב.

צב: תרגום. המשך למכתבים צ. צא. המו"ל.

(* נדפסו לעיל מכתבים סג. עה. המו"ל.

השלימות של קדושת הארץ היא רק כאשר היא מיושבת בכל שנים־עשר השבטים, שרק אז נוהג היובל. כך הדבר גם ביחס לעבודה הרוחנית של "עשה כאן ארץ ישראל", יהודי מגיע לקדושה מושלמת דווקא כאשר כל חלקי נשמתו נפש רוח נשמה חיה יחידה מתגלים אצלו בעבודת ה', ואז מתגלית אצלו הקדושה המושלמת של הנשמה שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש". הענין רמוז גם בפרשת האזינו: כאשר יהודי עובד את ה' בכל חלקי נשמתו אזי עניני הקדושה הרוחניים־שמימיים קרובים אצלו, ואילו הענינים הארציים — רחוקים: "האזינו" — "השמים", ו"תשמע" — "הארץ". לעתיד לבוא תגיע ארץ־ישראל לשלימות גדולה יותר עליידי שתיכלל בה גם "ארץ קיני קניזי וקדמוני", חוכן הרוחני של ענין זה צריכים "לטעום" כבר מעתה בסדר העבודה של "לעשות כאן ארץ־ישראל".

נחוץ להתבונן ביתר התעמקות בענין שנידון במכתבים הקודמים, שהשנה הבאה עלינו מתייחדת בכך שהיא נפתחת ב"חזקה" של שלושה ימי קדושה רצופים, ושבחוץ לארץ חוזרת ונמשכת "חזקה" זו שלוש פעמים (במשך חודש תשרי),
אוצר החכמה

— אשר תוכנו הפנימי של דבר זה הוא שה"חזקה" של ימי הקדושה מעניקה התחזקות בעבודה של "עשה כאן ארץ־ישראל" — שבכל יהודי, בכל מקום שהוא נמצא בו, תחדור הקדושה האלוקית בענינים הגשמיים (שלו ושל סביבתו), בדומה לקדושה של ארץ־הקודש, המקיפה וחודרת את גשמיות הקרקע.

★ ★ ★

בעצם, קיימים הבדלי דרגות בקדושת ארץ־ישראל עצמה. שכן, למרות שקדושת ארץ ישראל היא נצחית, בכל

זאת אנו מוצאים שינויים מזמן לזמן בקדושה המביאה את חובת המצוות

ריש ע"ב. וראה לקו"ש ח"ג ע' 250 הערה ד"ה להעלות בקודש. שקדושת ארץ ישראל היא נצחית: ראה אנציקלופדי' תלמודית כרך ב ערך ארץ ישראל (קדושתה ומצותיה) ס"י (ע' ריד). וש"נ. שינויים... בקדושה המביאה את חובת המצוות על הארץ: ראה אנציקלופדי' תלמודית שם ס"א־יב (ע' רטו ואילך). וש"נ.

על הארץ וגידולי הארץ (כגון תרומות ומעשרות וכיוצא בהם):

השלימות של קדושת הארץ היא רק כאשר "כל יושביה עליה", כלומר, כאשר היא מיושבת בכל שנים-עשר השבטים, שרק אז נוהג היובל. לעומת זה, בזמן שחלק מן השבטים הוגלו על-ידי סנחריב ("ובא סנחריב ובלבל את העולם"), נפגמה הקדושה האמורה, וממילא "בטלו היובלות".

כשם שזה ביחס לארץ-ישראל לפי פשוטה — שקדושתה המלאה והמושלמת קשורה בכך שנמצאים בה כל חלקי כלל ישראל, כל י"ב השבטים — כך הדבר גם ביחס לעבודה הרוחנית של "עשה כאן ארץ ישראל" שבכל יהודי: יהודי מגיע לקדושה המלאה והמושלמת דווקא כאשר כל חלקי נשמתו (הנקראים בלשון המדרש: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה) מתגלים אצלו ובאים לידי ביטוי בעבודת ה', עד לידי מעשה בפועל.

במלים ברורות יותר (וביתר פירוט): עבודת ה' צריכה להיות הן בכוחות הגלויים של הנפש — המביאים לידי כך שהמחשבות והדיבורים והמעשים של תורה ומצוות ("נפש") יהיו ברגשי-לב של אהבת ה' ויראתו ("רוח"), בהיותם מבוססים על הבנה יסודית בתורת ה' ומצוותיו ("נשמה"), והן בכוחות הנעלים, הגנוזים ("חיה" — "יחידה"), הבאים לידי ביטוי

רק כאשר "כל יושביה עליה" .. שרק אז נוהג היובל: ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

מיושבת בכל שנים-עשר השבטים: ולדעת הרמב"ן גיטין (לו, א ד"ה ומי איכא מידי) אינו נקרא כל יושבי עלי' עד דאיכא רוב כל שבט.

בזמן שחלק מן השבטים הוגלו .. "בטלו היובלות": ראה ערכין ורמב"ם שם: משגלו שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט המנשה בטלו היובלות.

על-ידי סנחריב: במדב"ר בסופו. רש"י ערכין שם. וראה בפירוש מהרז"ץ שם. ("ובא סנחריב ובלבל את העולם"): ראה יומא נד, א. מסכת ידים פ"ד מ"ד. בלשון המדרש: ב"ר פי"ד, ט. וראה קונטרס ענינה של תורת החסידות הערה 37. נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה): בכמה מקומות (ודפוסים) הוא בשינוי סדר. אבל בסדר הזה (נרנח") הוא בעץ חיים שער מכ (שער דרושי אבי"ע) פ"א. שער הגלגולים בתחלתו. ובכ"מ.

עבודת ה' צריכה להיות הן בכוחות הגלויים של הנפש .. והן בכוחות הנעלים, הגנוזים: וע"ד הידוע בענין מה שאמר ריב"ז (ברכות כח, ב) איני יודע באיזו דרך מוליכין אותי — לקו"ת ויקרא (הוספות) נ, סע"ד. ד"ה אשרנו תרצ"ו (סה"מ תרצ"ו ע' 50 ואילך), ובהנסמן שם (ע' 49) הערה 1. ועוד.

("חיה" — "יחידה") .. מסירות נפש: ראה תניא פי"ח וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' קסו,

בעבודה של מסירות נפש בתורה ובמצוות, בהתמסרות החזקה ביותר, למעלה מכל החישובים והמיגבלות של שכל ומידות (רגשות).

ובשעה שעבודתו של יהודי "לעשות כאן ארץ ישראל" היא באופן הנעלה ביותר, של "כל יושביה עליה", שכל חלקי הנפש שקועים בעבודת ה' – מתגלית אצלו הקדושה המלאה והמושלמת של הנשמה, שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש".

הענין האמור רמוז גם בפרשת השבוע שבתורה, כשלפי קביעות השנה חל ראש-השנה בשבוע של פרשת האזינו.

פרשת האזינו פותחת במלים: "האזינו השמים גוי ותשמע הארץ גוי". לשתי המלים "האזינו" ו"תשמע" יש משמעות של שמיעה (וציות). ברם, קיים הבדל ביניהן ביחס לאופן השמיעה: המובן של "האזינו" הוא להקשיב לדברים הנאמרים מקרוב ("האזינו" מלשון אזניים – כלומר, בהתייחסות לדברים הנלחשים לאוזן), ואילו הביטוי "תשמע" מתייחס לדברים הנשמעים מרחוק.

אוצר החכמה

על-פי המשמעות של שתי מלים אלה היה מתאים יותר להשתמש בהן בסדר הפוך: בקשר לשמים, הנמצאים מרחוק, היה צריך להיאמר הביטוי "שמעו שמים", ואילו בקשר לארץ, שהיא קרובה – "האזיני ארץ", כפי שאכן אנו מוצאים אצל ישעיהו הנביא את הלשון: "שמעו שמים והאזיני ארץ".

וההסבר הוא:

ובהערה 97 שם.

"חלק אלוקה ממעל ממש": תניא רפ"ב. ובאגה"ת פ"ד (צג, סע"ב) ורפ"ה (צה, א) מביא ע"ז הפסוק "כי חלק הוי' עמו" – פרשתנו לב, ט.
 "האזינו" .. מקרוב .. "תשמע" .. מרחוק: ספרי עה"פ.
 ("האזינו" מלשון אזניים: ראב"ע עה"פ. ועוד.
 אצל ישעיהו הנביא את הלשון: ישע"י א, ב. וראה ספרי שם.
 וההסבר הוא: עוד ביאור בזה – ראה מכתב כ"ה אלול ה'תשמ"ג* (לקו"ש חכ"ד ע' 630).

(630).

(* נדפס לעיל מכתב סח. המו"ל.

כשיהודי עובד את הקב"ה בכל חלקי נשמתו (באופן של "כל יושביה עליה") עד שמתגלית אצלו בשלימות הקדושה של "חלק אלוקה ממעל ממש" שבו, אזי ענייני הקדושה הרוחניים-שמימיים קרובים אצלו ואילו העניינים הארציים – רחוקים: "האזינו" – "השמים", ו"תשמע" – "הארץ".

משום כך אמר ישעיהו הנביא את הלשון: "שמעו שמים והאזיני ארץ", כי בזמנו כבר לא היה מצב של "כל יושביה עליה" – עשרה שבטים כבר גלו מארץ ישראל, וממילא כבר נחסר בהקדושה המלאה של ישראל וארץ ישראל, ולכן אמר בדברי נבואתו לבני ישראל: "שמעו שמים", שכן הקדושה השמימית אינה קרובה כל-כך.

ידוע שלעתיד לבוא תחזור ארץ ישראל אל מצבה הקודם, המושלם והנעלה, של "כל יושביה עליה", כפי שזה היה בזמן בית ראשון. יתר על כן, ובעיקר: היא תגיע לשלימות גדולה ונעלית יותר בהרבה, על ידי התרחבות ארץ-ישראל (גם) בגשמיות – "ירחיב ה' אלוקיך את גבולך" – שבנוסף לארץ שבע האומות תיכלל בה גם "ארץ קיני קניזי וקדמוני" (כפי שהובטח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים), ובסך הכל – עשר אומות.

התוכן הרוחני של ענין זה – שלעתיד לבוא תכלול ארץ ישראל גם את ארץ שלוש האומות, קיני קניזי וקדמוני – הוא – בקצרה:

שבע האומות של ארץ כנען רומזות לשבע המידות (הרגשות), ושלוש האומות שבני ישראל יכבשו לעתיד לבוא רומזות לשלושת כוחות-השכל: חכמה, בינה, דעת.

"ירחיב ה' אלוקיך את גבולך" .. "ארץ קיני קניזי וקדמוני": ראה יב, כ ובספרי עה"פ. שופטים יט, ח ובפרש"י עה"פ.

קיני קניזי וקדמוני: ראה אנציקלופדי תלמודית שם (הארץ וגבולותיה) ס"ו (ע' רה). וש"נ.

(כפי שהובטח .. בברית בין הבתרים): לך לך טו, יט. וראה פרש"י עה"פ, מב"ר פמ"ד, כג.

התוכן הרוחני של ענין זה .. הוא – בקצרה: בהכא להלן ראה בארוכה ד"ה אל תצר את מואב לכ"ק אדהאמ"צ (מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' ג ואילך).

לגבי הזמן הזה, הציווי הוא להתיישב ולשלוט בארץ שבע האומות, כדוגמה בעבודת ה' – שעתה (עיקר) העבודה של יהודי היא לשנות ולזכך את שבע המידות שלו, ואילו העבודה הרוחנית בשלושת כוחות השכל, היא בעיקר כדי להשפיע על המידות (ובשביל קיום התורה והמצוות בפועל ממש) – "דע את אלוקי אביך" בשביל "ועבדהו בלב שלם".

אבל לעתיד לבוא, כאשר כל ענין של עבודת ה' יהיה במלוא שלימותו, הרי בנוסף לכך ששלושת כוחות-השכל של הנשמה יהוו כוח השפעה בעבודת ה"מידות" – יהוו הם עצמם (גם, ובעיקר) עבודה כשלעצמה, להתאחד עם אלוקות על-ידי התאחדות מלאה ומושלמת ("יחוד נפלא") של השכל עם חכמתו יתברך.

כבר דובר פעמים רבות, שבימים האחרונים של הגלות "מטעים" הקב"ה מן ה"גילויים" העילאיים שיהיו לעתיד לבוא, כדוגמת ההלכה בהלכות שבת, שבערב שבת לאחר חצות היום יש לטעום ממאכלי שבת, מכל תבשיל ותבשיל, שעל כך נאמר: "טועמיה – חיים זכו".

כך גם באשר לתכלית השלימות האמורה של לעתיד לבוא, על-ידי הכללת הקיני והקניזי והקדמוני, אשר בעבודה הרוחנית הרי זו השלימות

"דע את אלוקי אביך" .. "ועבדהו בלב שלם": דברי הימים-א כח, ט. וראה תניא פמ"ב (נט, א). קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, ב).
לעתיד לבוא .. במלוא שלימותו .. עבודה כשלעצמה: דנוסף לזה שאז יהיו כל נרנח"י כגלוי (כל יושבי עלי), יהי גם "יחידה) ליחדך", יחיד שלך (ראה ע"ח ש' דרושי אבי"ע פ"א, הוכא בלקו"ת ראה כו, א), שהוא למעלה יותר מכללות של כל העשר. ומצד זה, כל פרצוף הוא (גם) ענין בפ"ע: מוחין בפ"ע, וכן בכתר, נוסף על כתר השייך למוחין (אריך), גם כתר מועתק בפ"ע (עתיק).

("יחוד נפלא"): תניא פ"ה (ט, ב).

כבר דובר פעמים רבות: ראה לקו"ש חט"ו ע' 282 ואילך. ח"כ ע' 173.
ההלכה בהלכות שבת: מג"א או"ח הל' שבת סר"נ סוסק"א. שו"ע אדה"ז שם סעיף ה.
וראה בהנסמן בלקו"ש ח"כ שם הע' 13.
שעל כך נאמר "טועמיה – חיים זכו": שער הכוונות ענין טבילת ערב שבת, פע"ח שער יח רפ"ג, ועוד כנסמן בלקו"ש ח"כ שם.

של שלושת כוחות-השכל, חכמה, בינה, דעת. הקב"ה "מטעים" אותנו מן העבודה הזאת ב"ערב שבת" של הגאולה העתידה לבוא,

אשר "טעימה" זו באה לידי ביטוי בקיום הייעוד של "יפוצו מעיינותיך חוצה", הפצת תורת חסידות חב"ד (חכמה, בינה, דעת), שעל-ידיה ניתן לקיים ומקיימים בזמן הזה את ה"מצוה רמה ונשאה" של "דע את אלוקי אביך", במידה האפשרית המלאה, עד שמגיעים על-ידי כך אל "מעיינות" התורה ^{אוצר החכמה} ה"נפלאות בתורתך".

ויהי רצון שכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, ינצלו את הכוחות שהוענקו להם כדי לבצע את ההוראה "עשה כאן ארץ ישראל", ובאופן מושלם של "כל יושביה עליה", עם כל חלקי הנפש, עד לשיא השלימות של ארץ ישראל, ארץ עשר אומות, גם העבודה של חב"ד (חכמה, בינה, דעת), ועל ידי כך שכל עשרת כוחות-הנשמה פועלים בשלימות ובאופן גלוי, זוכים להתגלות נעלית ומושלמת עוד יותר של ה"חלק אלוקה ממעל ממש" – ה"איתן" שבנשמה, החוסן הרוחני החזק והקשה שאינו ניתן לכיפוף, שבכל יהודי, אשר שום כוח בעולם אינו יכול ומסוגל לשנותו ולהחלישו: הכוח של מסירות-נפש מלאה.

ב"ערב שבת" של הגאולה העתידה לבוא: ראה שיחת ש"פ וארא, ר"ח שבט תש"נ ס"ח, ובהערות שם.

"יפוצו מעיינותיך חוצה": ראה אגה"ק דהכעש"ט, נדפסה גם בכתר שם טוב בתחלתו. הפצת: גם בהאדם עצמו, עד אשר – "הייתו" ע"י "ידעתו" (עיקרים מ"ב ספ"ל. מדרש שמואל לאבות פ"ו מ"ז. וראה מו"נ ח"א פנ"ח).

ה"מצוה רמה ונשאה" של "דע את אלוקי אביך": קו"א שם. – בקו"א שם: מצוה רבה ונשאה. וראה ב"לוח התיקון" לשם שצ"ל "רמה", ככפנים.

"מעיינות": לשון רבים, גם דלמעלה מחכמה – יחידה, ולמעלה מזה – "ליחדך" בגלוי (ראה לעיל הערה ד"ה לעתיד לבוא .. מלוא השלימות).

להתגלות נעלית ומושלמת עוד יותר של ה"חלק אלוקה ממעל ממש": נוסף על "יחידה", גם "ליחדך", כנ"ל בהערות.

ה"איתן" שבנשמה: בהבא להלן ראה בארוכה מכתב ערב י"א ניסן ה'תש"נ*, ובהנסמן בהערות שם.

(* נדפס לקמו ח"ב מכתב קסב. המו"ל.

שעבודה זו תביא את הגאולה העתידה, שהיא גאולה נצחית שאין אחריה גלות, הקשורה בבית-המקדש השלישי שיהיה בית נצחי, "מקדש אדני כוננו ידיך, ה' ימלוך לעולם ועד".

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
 לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד
 בטוב הנראה והנגלה

אוצר החכמה

מנחם שניאורסאהן

צג

משמעות המספר "שלוש"

ב"ה, יום שלישי שהוכפל בו כי טוב,
 פרשת וזאת הברכה אשר ברך משה,
 ששי לחודש השביעי, שנת תנש"א
 ברוקלין, נ.י.

גאולה נצחית שאין אחריה גלות: תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב (ממכילתא עה"פ בשלח טז, א. יל"ש ישעי' ס, א — רמז תצט).
 בבית-המקדש השלישי .. בית נצחי: "וכבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה ["ביום השלישי" — יתרו יט, טז. וראה שבת פח, א] .. שעל כל דיבור פרוחה נשמתן [שבת שם, ב (ושם "יצתה")] .. אלא שהחזירה הקב"ה להן בטל (ממשות — ע"ד מאור) [כתובות קיא, ב ע"פ גירסת היל"ש ואתחנן רמז תתכד. ובכתובות לפנינו "אור תורה". וראה סה"מ תרכ"ז ע' תלא] שעתיד להחיות בו את המתים והוא טל תורה" (ל' התניא ספל"ו).
 בית נצחי: זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א. תקו"ז תיקון ת.
 "מקדש אדני כוננו ידיך, ה' ימלוך לעולם ועד": בשלח טו, יז. וראה פרש"י עה"פ שם, יז. פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. תוד"ה אין — שבועות טו, ריש ע"ב. ועוד.
 לשנה טובה ומתוקה: ראה לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שיא ואילך.

צג

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב: פרש"י עה"פ בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו). וראה מכתב ג' סליחות ה'תש"נ* הערה ד"ה זה.
 ששי לחודש השביעי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה בת

צג: תרגום. המשך למכתבים צ. צא. צב. המו"ל.

(* נדפס לעיל מכתב צב. המו"ל.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

12.94567

פותחין בברכה, ברכת חתימה וגמר חתימה טובה לכל אחד ולכל אחת, בתוככי כלל ישראל שליט"א.

את הדגש על המספר שלוש אנו מוצאים בראש־השנה גופו, שהעבודה מתבטאת בשלושה ענינים "מלכיות זכרונות שופרות". כשם שהתורה חלוקה למספר שלוש (תורה, נביאים כתובים) וניתנה לשלושת הסוגים של עם ישראל (כהנים, לויים וישראלים) — כך גם עבודת־היסוד והתפילה של ר"ה מורכבת משלושה ענינים. הקשר

בבואנו מימי ראש־השנה ויום שבת־קודש (שבת שובה) הבא מיד אחריהם, דרוש להתעמק יותר במה שדובר במכתבים הקודמים, שהשנה הנוכחית מצטיינת מיד בתחילתה במספר "חזקה" של שלוש:

שני ימי ראש השנה, ה"ראש" של השנה, הובילו מיד לשבת־קודש, כך שהשנה החלה

הרה"צ וכו' הרב מאיר שלמה ע"ה ז"ל, נסתלקה שבת תשובה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה. ולהעיר שהשנה מלאו עשרים ושש שנים מיום ההסתלקות — מספר שם הוי". לחודש השביעי: המשובע בכל (ויק"ר פכ"ט, ח), והמשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה — "היום יום" כה אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' לא. וש"נ. וראה גם ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תש"י בתחלתו. וראה מכתב ר"ח מרחשון ה'תשמ"ג* (לקו"ש ח"כ ע' 555), ובהערות שם.

פותחין בברכה: ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ** הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ד ע' 641). (שבת שובה): ראה לקו"ש ח"י"ד (ע' 144 הערה 9) מקורות לב' השמות "שבת תשובה", "שבת שובה".

במכתבים הקודמים: דמוצש"ק ח"י אלול, מוצש"ק כ"ה אלול וג' סליחות — תש"נ***.

ראש־השנה, ה"ראש" של השנה: לקו"ת דרושים לר"ה נת, א"ב. ובכ"מ.

(* נדפס לעיל מכתב סד. המו"ל.

(** נדפס לעיל מכתב עא. המו"ל.

(*** נדפסו לעיל מכתבים צ. צא. צב. המו"ל.

בין ר"ה לבין המספר שלוש נמצא גם בהפטרה הכוללת את תפילת חנה. שלוש האותיות של השם "חנה" מצינים את שלוש המצוות שניתנו לנשי ישראל: חלה נידה הנר. שלוש מצוות אלו מייצגות את שלושת עמודי התווך של הבית היהודי וחיי המשפחה היהודיים, שהוענקו לאשה משום שהיא עקרת הבית. גם שלימות הגאולה — הגאולה השלישית — קשורה בבנין בית המקדש השלישי.

©תורת מנחם

ב"חזקה" של שלושה ימי-קדושה רצופים, ויותר מזה: במשך חודש תשרי (אותיות "רשית" — החודש הכללי של כל השנה) באה "חזקה" זו לידי ביטוי (בחוץ-לארץ) שלוש פעמים: גם אחרי שני הימים הראשונים "יום-טוב" של חג הסוכות, וממילא גם אחרי הימים האחרונים, שמיני-עצרת ושמחת-תורה, מגיע מיד יום שבת-קודש.

★ ★ ★

את הדגש על המספר שלוש אנו מוצאים בראש-השנה גופו, כפי שחז"ל אומרים שהעבודה של ראש-השנה מתבטאת בשלושה עניינים: "אמרו לפני בראש-השנה מלכיות, זכרונות ושופרות" (הקב"ה אומר לישראל שיאמרו לפניו פסוקים המבטאים ענייני מלכויות, זכרונות ושופרות).

אחד ההסברים בדבר הוא:

תשרי (אותיות "רשית": בעה"ט עה"פ ("מרשית השנה" חסר א' כתיב — עקב יא, יב). אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. סה"מ תר"ל ע' רפז. תרנ"ו ע' רעז. ועוד.
החודש הכללי של כל השנה): ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעט. אוה"ת סוכות שם. ברכה ע' א'תתסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ו ע' רעת. ה'תש"ב ע' 49. ועוד.
(בחוץ-לארץ): וקשור גם עם אה"ק, ע"פ תורת הצ"צ (הוכאה באגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"א ע' תפה) "מאך דאך ארץ ישראל".

הסוכות: ולהעיר, אשר סוכות הוא רגל השלישי, והוא כנגד יעקב (טאו"ח סתי"ז. זח"ג (רע"מ) ק, ב) השלישי והמשולש שבאבות (ראה פרש"י עה"פ האזינו לב, ט: יעקב חבל נחלתו, והוא השלישי באבות, המשולש בשלש זכיות כו' כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים וכו'. ובספרי עה"פ: מה חבל זה משולש כו' הי' יעקב שלישי לאבות כו' וחוט המשולש). כפי שחז"ל אומרים: ר"ה טז, א. שם לד, ב.

בשלושה עניינים... מלכיות, זכרונות ושופרות: ולהעיר, שכל אחד מהם הוא משולש — שלשה פסוקים מן התורה, ושלשה פסוקים של כתובים (תהלים), ושלשה מן הנביאים (ר"ה לב, סע"א. רמב"ם הל' שופר פ"ג ה"ח. טוש"ע (ודאדה"ז) או"ח הל' ר"ה סתקצ"א ס"ד (ס"ז)) — ג' פעמים ג'.

העבודה של ראש־השנה היא ה"ראש", היסוד, של עבודת ה' במשך כל השנה. ראש־השנה הוא הזמן שבו יהודי מקבל על עצמו את מלכותו של הקב"ה, והרי קבלת עול מלכות שמים היא הראשית והיסוד של קיום התורה והמצוות כפי שחז"ל אומרים: "קבלו מלכותי ואחר כך אגזור עליכם גזירות".

וראש־השנה הוא הרי גם ההזכרה של יום מתן־תורה, כפי שאנו אומרים בפירוט בפסוקי השופרות. העבודה של ראש־השנה, קבלת עול מלכותו יתברך, מביאה לקבלת עול מצוות, שהיא התוכן של מתן־תורה וקבלת התורה.

וכשם שהתורה חלוקה (וקשורה) למספר של שלוש, כפי שחכמינו ז"ל אומרים שהתורה היא "אוריין תליתאיי" (תורה משולשת: תורה, נביאים וכתובים) וניתנה ל"עמא תליתאיי" (לשלושת הסוגים של עם ישראל: כהנים, לויים וישראלים).

— כך גם עבודת־היסוד והתפילה של ראש־השנה, קבלת עול מלכות שמים, חלוקה ומורכבת משלושה עניינים, מלכיות, זכרונות ושופרות.

קבלת עול מלכות שמים .. הראשית והיסוד: ראה תניא רפמ"א: ראשית העבודה ועיקרה ושרשה כו'.

כפי שחז"ל אומרים: ראה מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי יח, ב. ולהעיר מברכות יג, א (במשנה): שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצוות. וראה המשך יו"ט של ר"ה ה'תש"ג פכ"ו (סה"מ ה'תש"ג ע' 69).

וראש־השנה .. ההזכרה של יום מתן־תורה: ראה רס"ג, הובא באבודרהם טעמי התקיעות (הענין השלישי), שאחד מהטעמים דתק"ש הוא להזכיר מעמד הר סיני. ולהעיר מהמשל בענין תק"ש "מהרה"ג החסיד מהרלי"צ ז"ל מבארדיטשוב" (קדושת לוי ר"ה צו, א) — הובא ונתבאר בהמשך וככה תרל"ז פרק ע (ע' קיא ואילך). סה"מ מלוקט ח"א ע' תכו. שם ע' תלד ואילך. כפי שחכמינו ז"ל אומרים: שבת פח, א ובפרש"י שם. ובארוכה — תנחומא יתרו י. ר"נ גאון לשבת שם.

עבודת־היסוד והתפילה של ראש־השנה, קבלת עול מלכות שמים: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"ג* הערה ד"ה אֶלְגַּעַמִּינֵעַ נְקוּדָה וכו' [=הנקודה הכללית וכו'] (לקו"ש חכ"ד ע' 621).

מלכיות, זכרונות ושופרות: ראה ר"ה (לב, סע"א) ב' הדיעות: כנגד תורה נביאים

* נדפס לעיל מכתב סז. המו"ל.

את הקשר שבין ראש־השנה לבין המספר שלוש אנו מוצאים גם בהפטרה של היום הראשון של ראש־השנה הכוללת את תפילת חנה.

ידוע הרמז, כי שלוש האותיות של השם "חנה" מציינים את שלוש המצוות שניתנו, במיוחד ובראש ובראשונה, לנשי ישראל (ואשר שמה של כל אחת משלוש מצוות אלה מורכב משלוש אותיות): חלה, נדה, הנר (הדלקת הנר).

שלוש המצוות הללו – שהן (במשמעותן הכללית): קדושת (כשרות) המזון והמשקה, טהרת המשפחה, והדלקת נרות שבת ויוס־טוב – מייצגות, כידוע, את שלושת עמודי התווך שעליהם בנויים ומבוססים הבית היהודי וחיי המשפחה היהודיים, והן הוענקו במיוחד לאשה היהודיה,

---

וכתובים או כנגד כהנים לויים וישראלים – ע"ד "אוריאל תליתאי" או "עם תליתאי". בהפטרה של היום הראשון של ראש־השנה: בתחילת ספר שמואל – מגילה לא, א ("ומפטירין בחנה"). טושר"ע (ודארה"ז) אר"ח הל' ר"ה סתקפ"ד ס"ב (ס"ז).

ראש־השנה .. תפילת חנה: להעיר מברכות (כט, א): הני תשע דר"ה כנגד מי .. כנגד תשע אזכרות שאמרה חנה בתפלתה. וראה לקו"ת נשא (כו, א); אוה"ת דרושים לר"ה (ע' אי"ש ואל"ך) – השייכות לבנין המלכות דר"ה, ע"ש.

ידוע הרמז: מגלה עמוקות עה"ת פ' שלח ד"ה ג' מצוות (יז, ד), בשם הגה"ת מיימוני (ראה "הגהות דשייכי לספר זרעים" (שנדפסו ברמב"ם סוף ספר זרעים) כסופן).

שלוש האותיות .. השם "חנה" .. "דוד": להעיר מתנחומא ור"נ גאון לשבת שם – כמה עינים (ושמות) של "שלש" (אותיות) הקשורים במ"ת.

שלוש האותיות .. "חנה": להעיר ש"חנה" כגימטריא ס"ג (לקוטי תורה וספר הליקוטים ושער הפסוקים להאריז"ל לשמואל"א בתחלתו. קה"י בערכו. אוה"ת דרושים לר"ה ע' א"דש. לקוטי לוי"צ לזח"א ס"ע עד. ועוד) – ג' פעמים "אך", "אך טוב לישראל", והרמז י"ל – שקיום ג' מצות ד"חנה" מביא הטוב האמיתי לישראל. ויש להוסיף, ש"אך" הוא ג' פעמים ז' – שבעת קני מנורת כנסת ישראל (כנגד ז' דרכים ומדות שע"י מאירים העולם בנר מצוה – לקו"ת ר"פ בהעלותך. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג כתחלתו).

שלוש המצוות שניתנו .. לנשי ישראל: ראה בזה בארוכה מכתב ו' תשרי ה'תשמ"ה*, ובהנסמן בהערות שם.

שמה של כל אחת משלוש מצוות .. משלוש אותיות): כמג"ע והגה"מ שם: ("חלה נדה) הדלקה", אבל גם שרש תיבת "הדלקה" הם ג' אותיות, "דלק".

---

* נדפס לקמן ח"ב ב"מילואים" (– לנשי ובנות ישראל) מכתב ו'. המו"ל.

עקרת הבית, שיש לה את האחריות והזכות הבלתי רגילים להקים ולהנהיג את הבית היהודי.

★ ★ ★

תכלית השכר של מעשינו ועבודתנו בזמן הזה היא הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי דוד מלכא משיחא.

וכשם שהתורה ועבודת-היסוד של בני ישראל — קבלת עול מלכות שמים — מורכבים משלוש,

— כך גם שלימות הגאולה — הגאולה השלישית, הקשורה בבית המקדש השלישי, כנגד יעקב אבינו, השלישי בין שלושת האבות, אשר "קראו בית", הבית אשר יכיל את החוזק האמיתי והיציבות הממושכת האמיתית, ויהיה בית נצחי.

וגם שלימות הגאולה השלישית רמוזה בנבואת חנה: סיום הנבואה (וכך גם סיום ההפטרה של היום הראשון של ראש-השנה) הוא במלים "וירם קרן משיחו", שמשמעותן היא תכלית הרוממות של הגאולה על-ידי דוד מלכא משיחא — גם השם "דוד" הוא בן שלוש אותיות.

★ ★ ★

עקרת הבית: עיקרו של בית — ראה ב"ד פע"א, ב. זח"א קנד, א. אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתעא. שם ע' תתנח.

תכלית השכר של מעשינו ועבודתנו בזמן הזה .. הגאולה: תניא רפ"ז. הגאולה השלישית .. בבית המקדש השלישי, כנגד יעקב אבינו .. "קראו בית": ראה פסחים פח, א וכחדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת מטות פג, ג"ד. בית נצחי: זהר ח"א כח, א. ת"ג רכא, א. תקו"ז תיקון ח. סיום: והכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א). "וירם קרן משיחו": שמואל"א ב. י. וראה תורת לוי יצחק ע' קד ואילך. שמשמעותן: כפי' התרגום עה"פ.

"דוד" .. שלוש אותיות: להעיר ש"מאה וארכעים ושבעה מזמורות שכתוב כההילים (דוד) כנגד שנותיו של אבינו יעקב" (ירושלמי שבת פט"ז ה"א. מס' סופרים פט"ז הי"א. מדרש תהלים כב, ד), השלישי שבאבות. וגם לפי החלוקה בכל הספרים (ראה מנחת שי בהקדמה לתהלים בסופה. וראה לקו"ש ח"י ע' 75 בהערה) שהם ק"ג — ה"ז ג' פעמים נ' — "שער החמישים", השלימות דבינה וכמילא גם דמלכות (דוד). ושייך לר"ה (בנין המלכות. ולהעיר מר"ה לב, א), וכן למ"ת (שהוא ביום החמישים — ראה לקו"ת במדבר יב, א. ובכ"מ).

מכל ענין יש ללמוד לקח לגבי עבודת ה' של כל יהודי, עד למעשה בפועל.

עבודת ה' מקיפה את שלושת "לבושי הנפש": מחשבה, דיבור ומעשה. יהודי אין לו להסתפק בהחלטות טובות ורעיונות טובים, אף לא במחשבות נעלות ודיבורים נעלים על תורה ומצוות. הוא חייב גם, ובעיקר, להתמסר לענין השלישי, לקיום המצוות במעשה דווקא, כמאמר המשנה: "לא המדרש עיקר אלא המעשה".

ויהי רצון, שכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, יפעל ויצליח בכל שלושת העניינים במלוא התוקף, ב"חזקה" משולשת, והעיקר – "חזקה" במעשה בפועל.

ובוודאי יביא הדבר שברכת החתימה וגמר החתימה הטובה לכל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, תהיה בתוקף גדול עוד יותר ובמידה חזקה עוד יותר.

ויש לומר שיש רמז בקשר לכך שפרשת "וזאת הברכה אשר ברך משה"

וראה חותם פרשתנו (פ' ברכה) "ויצל משה .. אל הר נבו", ומדחז"ל (ל"ת להאריז"ל עה"פ ואתחנן ג, ט. של"ה שסט, א ואילך. וראה לקו"ת במדבר שם בשם הרב המגיד) שאז נגלו לו (וי"ל דג"כ למשה שבכל אחד – ראה תניא פמ"ב. וראה לקו"ש חי"ט ע' 374) שער הני. ושייך גם למשיח (גאולה), דאות נ' ר"ת נס, נפלאות (כמש"נ בגאולה העתידה) (מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ ס"ק ז"ח (ע' תפו), מוזח"א בהשמטות סכ"ה (רסא, כ). פע"ח שער כא (שער חג המצות) פ"ו (כד"ה מהר"י ז"ל)) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". כן להעיר ממה שפירסם כ"ק מו"ח אדמו"ר תקנת הבעש"ט, אשר מיום שני דר"ח אלול עד יום הכפורים (ולא עד בכלל – כי אז מרבית בתהלים – עוד יותר משלש וכו') יאמרו בכל יום יום במשך היום שלשה קאפיטלעך תהלים – קובץ מכתבים לתהלים (אהל יוסף יצחק) ע' 208.

עבודת ה' .. מחשבה, דיבור ומעשה: ראה לקו"ת ר"פ פינחס. ובכ"מ. שלושת "לבושי הנפש": מחשבה, דיבור ומעשה: ראה תניא רפ"ד. ובכ"מ. מחשבה, דיבור ומעשה: בל' הפסוק (נצבים ל, יד): כפיך וכלכבך לעשותו – יסוד וכו' דס' התניא.

כמאמר החשנה: אבות פ"א מי"ז.

שפרשת "וזאת הברכה .. נקראת .. שלוש פעמים: ואולי י"ל – כנגד ג' קדושות (ולהעיר מהנוסח בקרא בתפלות וכו') – ג"פ קדוש. ולהעיר מתנחומא ור"נ גאון דלעיל הערה ד"ה כמו שחכמינו ז"ל אומרים): קדושה הא' דישראל שהיא תמיד (ע"ד קריאת פ' ברכה) (פעם אחת) תמיד בכל שנה), קדושה דשבת, ויו"ט שהוא "מקרא קודש" דשבת.

ששי לחודש השביעי, תנש"א תפה

1234567

נקראת השנה שלוש פעמים (במשך שלושה שבועות), דבר המורה על תוספת מרובה בברכות הניתנות במיוחד בשנה הזאת,

עד לברכה העיקרית והמושלמת, שאליה "קוינו כל היום" – ביאת דוד מלכא משיחא, "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו",

וכל אחד ואחת יברכו ויודו תמיד לה': "ברוך ה' לעולם אמן ואמן",

במצב ובזמן הגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

אוצר החכמה

(במשך שלושה שבועות): ובדיוק יותר – כ' יום עד יום שמח"ת. וי"ל – ביחד עם קריאת פ' ברכה במנחה דש"ק האזינו – כ"א יום, "אך" – ראה לעיל הערה ד"ה שלש אותיות .. חנה.

תוספת מרובה בברכות: אשר ברכתו של הקב"ה תוספתה מרובה על העיקר – ב"ד פס"א, ד.

"קוינו כל היום": כמו שאומרים בתפילת העמידה – בברכת את צמת דוד וכו'. וראה לקו"ש ח"כ ע' 459; חכ"ה ע' 274; הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים (קה"ת תשמ"ז ואילך) ע' תשנט.

"מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו": תהלים פט, כא. וקאי על משיח צדקנו שבא בהיסח הדעת, כמו מציאה – סנהדרין צז, א. ב"ד פכ"ט, ג.

"ברוך ה' לעולם אמן ואמן": תהלים שם בסיום וחותם המזמור. וראה יל"ש עמוס בסופו (רמז תקמט). הנעתק ב"קובץ י"א ניסן שנת הפ"ט" (קה"ת, חש"נ) על פסוק זה (אות סג ואילך).

היום מפורת

(א)

הוספה למכתב ו

ב"ה, ו' שבט, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר הלל שי

שלום וברכה!

... ת"ח על הערותיו למכתבי די"ט כסלו העבר ובמ"ש להפסקא "ידועים", שיש לציין דברי הזהר פ' בלק, וכנראה כוונתו לדף קצ"ו ע"ב, אבל שם אין הכרח דמדבר בהנשמה קודם ירידתה למטה ואדרבה, ובמילא אין זה שייך להענין המדובר במכתבי שהוא בדוקא קודם הירידה בגוף, וכמובן.

להפסקא "אע"פ" שציין "מקור נאמן לזה בתד"א על הפסוק ברוך הגבר",

אולי כוונתו לתדב"א רבה ריש פרק י"ח (ולפלא שאין מציין במכתבו הפרק והדף וחלק הספר, ואחרי מאמר רב אשי אודות השכחה דדורותיהם הם (עירובין נג, א) הנה אנן מה נעני אבתרי') ולכאורה אין שייך לנדון דידן במכתבי, כיוון ששם מדובר ע"ד צרכי האדם כאכילה ושתי' וכו' או גם צרכים בעוה"ב היינו שכר המצוות ...

(אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ח ע' קמט)

מוה"ר הלל: מדליה. המו"ל.

למכתבי די"ט כסלו: לעיל בפנים הספר מכתב ו. המו"ל.

(ב)

הוספה למכתב ט

... שאלתך אודות המלחמה נגד הפשרנות, בשעה שהתורה שבכתב ותורה שבעל פה מלאים בפשרות — לפי הגדרתך — כמו פרוזבול, מכירת חמץ וכו'?

מובן מאליו שפשרה משמעותה (בדומה לביטוי הלועזי "קאמפארמיס") התפשרות עם התורה. אך פרוזבול והדומה לזה, הכתובים בתוך התורה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, וכמוזכר לעיל (במכתב שם — המו"ל) ניתנו כולם למשה מסיני, הרי זה חלק מהתורה בדומה לעשרת הדברות וכו'.

(ממכתב י"ז אלול תשי"ח, אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ז ע' שכט)

(ג)

הוספה למכתב נא

ב"ה, ימי חודש אלול, ה'תשמ"מ*
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"מ
עוסק בצרכי צבור וכו'
מו"ה ..

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב אודות חלקו הטוב שניתן לו בהשגחה פרטית. מהשי"ת, התעסקות בהפצת התורה והיהדות בכלל ובשטח פעולותיו בפרט, ומסיים בשאלה, בקשר עם צמצום העזר בזה וכו', אם להמשיך בפעולותיו,

(* בקשר לענין הבטחון — המדובר במכ"ה הכללי. המו"ל.)

מובן וגם פשוט, שאפילו אילו היתה השאלה באם להתחיל בפעולות אלו במצב הנוכחי, הי' המענה ברור שצריך להתחיל, כיון שמצות ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה, ואפילו טובה ליחיד צריך להשתדל ולעשות ככל האפשר ויותר, ומכל שכן טובה לרבים. על אחת כמה וכמה שנמצא באמצע הפעולות וראה פרי טוב בעמלו והצליח בהן. ובודאי ובודאי שגם פעולות אלו נכללו בציווי התורה — שהוא גם נתינת כח — להעלות בקודש. וכיון שזוהי הוראת תורת-אמת, אין כל ספק שישנם הדרכים והאמצעים למלאות הציווי, ולא עוד אלא מתוך שמחה ובהוספה.

ואף על פי שכותב הטעמים לשלילה, כנ"ל, הרי הבטיחה תורה בכל כיוצא בזה אשר הקב"ה עוזרו. ואף שאפשר שאולי נשתנו הדרכים והצנורות שבדרך הטבע, הרי נאמר "ותשועה ברוב יועץ", ויתיעץ בעסקני אנ"ש, אלה שהם עסקנים באמת ואנ"ש באמת, ואז בודאי אשר חפץ ה' בידם יצליח למצוא הדרך. ומי שאומר לו שב ואל תעשה עדיף, או מרפה ידיו, באיזו פעולה שתהי' מפעולות המתנהלות ברוחו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ^{אוצר החכמה} אינו בגדר עסקן בכלל ואינו מאנ"ש של כ"ק מו"ח אדמו"ר, כמובן. ואף שאפשר שאמתלא בפי פלוני או פלוני, איזו שתהי', מתחיל — שאינם מן הזריזים וכו', הרי עצלות ועצבות ומרה שחורה בנוגע להצלחת הפעולות ברוח כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, הם היפך הוראותיו ובקשתו והבטחתו.

אין להאריך בזה בכלל, ובפרט — בימי אלול והכנה לשנה הבע"ל.

לסיכום הדבר: בודאי יוסיף בכטחון בה' שיצליח בפעולותיו וגם בדרכי הטבע, ומתוך בריאות וטוב לבב ימשיך בהן כעד עתה, וגם בהוספה, וזה יוסיף גם בהצלחת הפעולות,

ויוסיף עוד יותר בהכתיבה והחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לו ולכל בני ביתו שיחיו.

ככבוד

בברכה להצלחה בכל האמור

ולשנה טובה ומתוקה

כגשמיות וברוחניות גם יחד / חתימה /

(לקו"ש חז"ט ע' 620)